ไกวัลยธรรม

ธรรมบรรยาย ที่ลานหินโค้ง

สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา

ภาควิสาขบูชา พ.ศ. ๒๕๑๖

ของ

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมทานมูลนิธิ

จัดพิมพ์ด้วยดอกผลทุน "ธรรมทานปริวรรตน์"

เป็นการพิมพ์ครั้งที่ ๓ ของหนังสือธรรมโฆษณ์ หมวดที่ ๒ ชุดปกรณ์พิเศษ

หมายเลข ๑๒.ก บนพื้นแถบสีแดง จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

พุทธศักราช ๒๕๔๖

ฉบับที่ระลึกครบ ๑๐๐ ปี พุทธทาส

[ลิขสิทธิ์ไม่สงวนสำหรับการพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน, สงวนเฉพาะการพิมพ์จำหน่าย]

ธรรมทานมูลนิธิ สวนโมกข์ ไชยา
จัดพิมพ์

พิมพ์ครั้งแรก	. . . . .	พ.ศ. ๒๕๒๓	จำนวน ๑,๕๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒	๓๐ กันยายน	พ.ศ. ๒๕๓๖	จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๓	๒๗ พฤษภาคม	พ.ศ. ๒๕๔๖	จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

พุทธทาสจักอยู่ไปไม่มีตาย
แม้ร่างกายจะดับไปไม่ฟังเสียง
ร่างกายเป็นร่างกายไปไม่ลำเอียง
นั่นเป็นเพียงสิ่งเปลี่ยนไปในเวลา
พุทธทาสคงอยู่ไปไม่มีตาย
ถึงดีร้ายก็จะอยู่คู่ศาสนา
สมกับมอบกายใจรับใช้มา
ตามบัญชาองค์พระพุทธไม่หยุดเลย

พุทธทาสยังอยู่ไปไม่มีตาย
อยู่รับใช้เพื่อนมนุษย์ไม่หยุดเฉย
ด้วยธรรมโฆษณ์ตามที่วางไว้อย่างเคย
โอ้เพื่อนเอ๋ยมองเห็นไหมอะไรตาย
แม้ฉันตายกายลับไปหมดแล้ว
แต่เสียงสั่งยังแจ้วแว่วหูสหาย
ว่าเคยพลอดกันอย่างไรไม่เสื่อมคลาย
ก็เหมือนฉันไม่ตายกายธรรมยัง

ทำกับฉันอย่างกะฉันนั้นไม่ตาย
ยังอยู่กับท่านทั้งหลายอย่างหนหลัง
มีอะไรมาเชื่อใคให้กันฟัง
เหมือนฉันนั่งร่วมด้วยช่วยชี้แจง
ทำกับฉันอย่างกะฉันไม่ตายเถิด
ย่อมจะเกิดผลสนองหลายแขนง
ทุกวันนัดสนทนาอย่าเลิกแล้ง
ทำให้แจ้งที่สุดได้เลิกตายกัน.

พุทธทาส อินฺทปญฺโญ

ธรรมทานมูลนิธิ
อุทิศส่วนกุศลถึงผู้อุทิศสร้างสมบูรณ์ ปิดถาวรจีบหาย
ฉบับที่ระลึก ๑๐๐ ปี พุทธกาล

อนุโมทนา

ทะที่ท่านทนบดี โด้อำนวยความสำเร็จ แก่ทะจัดพิมพ์หนังสือ ธรรมโฆษณ์เล่มนี้ ขึ้นมาในครั้งนี้นั้น อาตมาขออนุโมทนา ทั้งโดยส่วนตัว และในนามของพุทธบริษัททั้งหลาย, ในฐานะที่เป็นทะช่วยให้ชีวิตและแพร่หลายไปในโลกมนุษย์ ซึ่งขณะนี้โลกกำลังต้องการธรรมะเป็นอย่างยิ่ง.

อดีตทะโลก ยังไม่สามารถตั้งอยู่ในฐานะผู้ฟักษ์สันติภาพของโลกได้ แต่กลายเป็นเวทีที่ยื้อแย่งชิงชัยเอาความโด้เปรียบแก่กันและกันเสียมากกว่า. ศาสนาเหลืออยู่เป็นที่พึ่งท่านสุดท้ายที่จะเป็นความหวังหรือที่พึ่งของโลก, แต่ก็ยังไม่เป็นที่เข้าใจกันอย่างเพียงพอ; ยังจะต้องหาความเข้าใจกันและประสานงานกันอีกมาก. กิจกรรมธรรมโฆษณ์ มีความมุ่งหมายส่วนลึกเพื่อแก้ปัญหาส่วนนี้.

ทุกศาสนา ล้วนแต่มีธรรมะเป็นเนื้อใน ซึ่งเท่าสามารถที่จะนำมาใช้ได้ ก็จะแก้ไขสถานการณ์ของโลกได้. ธรรมทำให้โลกมีศาสนาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งแห่งยุคปัจจุบัน. ศาสนิกของแต่ละศาสนา จะต้องเข้าถึงแก่นแท้แห่งศาสนาของตนๆ

ใจจะร่วมมือกันช่วยโลกได้. กิจการรมธรรมโฆษณ์ที่ลัทธิเห็นโม่เผยแผ่วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้.

สิ่งที่ต้องระมัดระวัง ตั้งข้อสังเกตเป็นพิเศษอย่างหนึ่ง ก็คือ เราที่ลัทธิทำกันได้แต่เพียง "รู้" ธรรมะ; แต่ "โม่มี" ธรรมะ, ยังโม่มีธรรมะใช้ในการแก้ปัญหานั้นๆ อย่างเพียงพอ. เราโม่บังคับตัวเองให้มีธรรมะอย่างที่เราได้เรียนรู้, เรายังโม่ละอายในการที่เราโม่มีธรรมะ, เรายังโม่กลัวอันตรายอันเกิดขึ้นจากการที่เราโม่มีธรรมะ; การสอนและการเรียนธรรมะยังเป็นสิ่งที่มีผลโม่คุ้มทุน. กิจการรมธรรมโฆษณ์สิ่งมุ่งโปในทางการกระทำให้มี ธรรมะ ยิ่งกว่าที่จะเพียงแต่ให้ รู้ ธรรมะเท่านั้น.

การศึกษาระบบ "สันชาตญาณ" แห่งโลกยุคปัจจุบันนั้น นอกจากโม่สอนธรรมะ, มัวสอนแต่หนังสือกับวิชาชีพแล้ว ยังสอนโปในทางโม่ให้บังคับตัวเอง ด้วย โดยการถือว่าเป็นการเสียเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน; ผลโลกยุคปัจจุบันจึงอยู่ในสภาพที่ยาก ที่จะมีธรรมะ อย่างยิ่งทุกที เพราะขาดประสิทธิภาพแห่งการควบคุมตัวเอง อันเป็นข้าศึกต่อธรรมะ. คนในยุคปัจจุบันบูชาความสนุก ตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย-ใจ แทนการบูชาพระเจ้า, ทั้งคนแก่และเด็ก, ทั้งศิษย์และอาจารย์,

มีคนเห็นตรงกันในข้อนี้; จึงเป็นการยาก ที่ใครๆ จะมาคัดง้าง ให้หันไปบูชาธรรมะ แทนการบูชาอามิสที่มีไว้เพื่อทรมณ์! สัตว์แห่งกามาวจรภูมิ ที่ลับดวงใจ, ใคร่จะอัดแออยู่ด้วยเหยื่อแห่งกามารมณ์ และวิธีการณ์บริโภคกามารมณ์ อย่างวิปริตวิตถารชนิดที่ไม่เคยมีมาก่อน; กิจกรรมธรรมโฆษณ์ จึงตกอยู่ในลักษณะเหมือนกลิ้งครกขึ้นภูเขา หรือถังกัม ดูช้างลอดรูเข็ม เอาที่เดียว, แต่พวกเราก็ยังทอดทิ้งภารธุระอันนี้ไม่ได้ อยู่นั่นเอง.

ผู้ที่ให้คุณร่วมมือแก่กิจกรรมนี้ มากน้อยเพียงไร ก็ย่อมตั้งอยู่ในฐานะเป็นผู้มีพระคุณแก่พวกเรา อย่างใหญ่หลวงอยู่นั่นเอง. อาตมาขอแสดงความสรรเสริญคุณ อนุโมทนาและอำนวยพรแทน ในนามของบรรดาผู้มองเห็นประโยชน์คุณแห่งกิจกรรมธรรมโฆษณ์นี้ทุกถ้วนหน้า.

ขอให้ท่านผู้เป็นทายกดี พร้อมทั้งบริวารญาติ จงได้รับผลานิสงส์แห่งกิจกรรมธรรมทานนี้ ไพบูลย์กันทั้งในกาลอันเป็นปัจจุบัน และสัมปรายิก; ประสบสันติสุขยิ่งๆ ขึ้นไป อยู่ทุกเมื่อชั่วกาลนาน เทอญ ฯ

ด้วยความปรารถนาดี

พุทธทาส อินฺทปญฺโญ

อนโมทนา*

ข้าพเจ้า ขออนโมทนา ในการที่คณะกรรมการแห่งธรรมทาน-มูลนิธิ และผู้หลักผู้ใหญ่อื่นๆ ได้มีความคิดจะร่วมมือกันจัดตั้งทุนที่มีชื่อว่า "ทุนธรรมทานปริวรรตน์" นี้ขึ้น เพื่อสนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือชุดธรรมโฆษณ์ เพิ่มขึ้นอีกชั้นหนึ่ง. ทุนนี้แม้จะมีชื่อที่ตั้งดูแล้ว แปลกไปจากชื่อทุนต่างๆ ที่ได้มีผู้ตั้งขึ้นไว้ ตามชื่อบุคคล หรือชื่อสกุลนั้นๆ ก็ตาม, แต่งาน และผลงานที่ทำนั้นมีอยู่ในลักษณะเดียวกันโดยแท้.

ทุนนี้ ๆ จะมีประโยชน์เป็นอย่างมาก ในการช่วยให้บทความบรรยายธรรม หรือข้อธรรมต่างๆ ในพระพุทธศาสนา ที่ควรจัดพิมพ์ออกมาเผยแพร่ ได้มีโอกาสถูกนำมาเผยแพร่มากขึ้น และโดยเร็วยิ่งขึ้น เป็นแน่นอน. อีกทางหนึ่ง ก็เป็นโอกาสให้ผู้บริจาคทรัพย์รายย่อยๆ แต่มีความประสงค์มุ่งหมายให้ได้ใช้ไปในลักษณะธรรมทานที่ตัวใช้ทุนมาก โดยตรง, จะได้รับความพอใจ สมเจตนา. และลักษณะหนึ่งนั้น เป็นการสงวนแก่การทำในกิจการณ์ของมูลนิธิ นั่นเอง ในการรวบรวมเงินที่ได้รับมา จากการจำหน่ายหนังสือบางส่วนของบางเรื่อง มารวมไว้ในทุนนี้ เพื่อการพิมพ์ที่หมุนเวียน สืบไป. ดังนั้น การปริวรรตน์ในที่นี้ ก็มิใช่ปริวรรตุแต่ทุน หากแต่เป็นการปริวรรตน์ของธรรม ที่เผยแพร่นั้นด้วย ซึ่งควรจะปริวรรตไปรอบๆ โลก เหมือนสมัยนี้.

โลกสมัยนี้ ทำลายธรรมโดยเฉพาะในชั้นศีลธรรม ด้วยเหตุต่างๆ กัน; ครั้นเกิดการระส่ำระสาย, แล้วก็แก้ไขวิกฤตการณ์ทั้งหลายเหล่านั้นไม่ได้ : พูดกันไม่รู้เรื่องทั้งภายในชาติ และระหว่างชาติ. รัฐบาลต่างๆ ในโลกที่ตั้งขึ้นมา แก้ไขปัญหาแห่งประเทศนั้นๆ ไม่ได้ และทุกรัฐบาล, แม้จะเป็นรัฐบาลที่ถือกันว่าดี ก็ยังมีอาการเหมือนกับกระเปลี่ยนหน้า กันขึ้นมาเลียปูใส่กะตังเท่านั้นเอง, โปดทั้งหนึ่งๆ. เราจะต้องรอกันไปสักเท่าไร ครั้ง

---

* เมื่อพิมพ์ครั้งแรก

ละถึงสมัยที่ทุกคนเข้าใจกันดีนั้นมา ตรงกันหมด เช่นเราจักต้องมี ประชาชน หรือประชาชาวโลก ที่ประกอบอยู่ด้วยศีลธรรม, ที่เป็นอยู่โดยธรรม, ที่ช่วยเหลือกันโดยธรรม, ให้สมกับที่ว่า "สัตว์ทั้งหลาย เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตาย ต้องกันทั้งหมดทั้งสิ้น!" มิใช่เกิดมาเพื่อเอารัดเอาเปรียบกันและกันได้ โดยวิธีเลวร้ายประชาชนไปโดยนั้นเลย. สมัยนั้นแหละ การผลัดกันเป็นรัฐบาล ในลักษณะแห่งการล้มปู้ในสังคมชาติหนึ่งๆ เช่นนั้น ก็จะหมดไปจากโลกเอง.

ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ธรรมชาติปรากฏขึ้นมาในโลกอย่างทั่วถึงในหมู่มนุษย์เท่านั้น ที่จะช่วยให้แต่ละคนทำความเข้าใจตัวเอง และเข้าใจผู้อื่น แล้วเข้าใจโลกสืบต่อกันมาทั้งหมดได้ในที่สุด, ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนมีพระเจ้าอยู่ในตน, มีศาสนามีธรรมะอยู่ในใจ กะทั่งมีศีลธรรมอยู่ทั่วไป หมดเวรและภัยอย่างที่จะสร้างปัญหาส่วนตัว หรือส่วนสังคมขึ้นมาโม่ได้เลย, และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ อย่างที่กำลังเผชิญกันอยู่ในเวลานี้ได้อย่างพร้อมเพรียงกัน เหมือนว่าเล่น, โม่ว่าแต่เป็นได้ในโลกนี้ หรือธรรมชาติใดๆ มันจะต้องเป็นโลกในลักษณะอย่างไร.

โลกทำลังหลงลืมลัทธิ ที่แยกธรรมหรือศาสนาออกจากการศึกษาทั่วไป, แยกวัตถุออกจากจิตวิญญาณ, แยกครูออกจากคุณเป็นปัจเจกบุคคล หรือแม้แต่ความเป็นอยู่ทางสังคม : มีแต่การศึกษาที่ทำให้เฉลียวฉลาดอย่างเดียว โม่รู้จักทำให้มีศีลธรรมกันเลย ซึ่งยังเกลียดกลัวศาสนา ว่าจะทำให้ครูโง่ศาสตร์สมัยเสียไปหมดคนพวกนี้; หรือถึงกับประกาศตนเป็นข้าศึกต่อธรรม ว่าควรห้ามกันมิให้สอนหลักความสุขทางใจเป็นอันขาด ซึ่งที่แท้นั้นเป็นทางมาแห่งความวิบัติทุกประการ; จึงพากันเห่อหน้าทุกวิถีทางในเมื่อมีการกล่าวถึงการปฏิบัติศีลธรรม. ทุกคนมุ่งหน้าแต่จะก้าวไกลปัจจัยแห่งความสุขทางวัตถุอย่างเดียว; ระดมการสอนกันว่า โม่มีสิ่งอื่นใดนอกจากความสมบูรณ์ทางวัตถุเท่านั้นที่เป็นความดีสุดยอดของมนุษย์! แต่แล้วในที่สุด เราก็ลองพิจารณากันดูใหม่ว่า ผลที่กำลังได้รับนั้น ทำให้โลกนี้เป็นโลก

ของอะไร ? หรือเต็มไปด้วยมนุษย์ ชนิดใด ยิ่งขึ้นทุกที ? ที่ใดที่หนึ่งใดก็ตาม ที่จะทำให้ มนุษย์รู้เรื่อง หรือทำความเข้าใจกันได้ ? ร่วมมือกันได้ ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อันที่จริงจะกลายเป็นของถาวร ประจำโลกไปในที่สุด.

โลกที่ปราศจากเศรษฐกิจและการเมือง ไม่เหลียวแลศีลธรรม โดยที่ลืมไปว่า ถ้าขาดศีลธรรมแล้ว เศรษฐกิจและการเมือง นั่นแหละที่จะเครื่องทำลายโลก: อย่างเช่นเท่าไร ที่จะทำลายโลก เรื่องนิวเคลียร์นั้น และทำลายสิ่งแวดล้อม ก็คือส่วนลึกของจิตใจมนุษย์ ล้วนหมด ตราบเป็นมนุษย์ นั่นเอง.

ทางออกหลังเข้าคุกลง ไปหาโลกที่ประกอบอยู่ด้วยศีล – ธรรม เท่านั้น ที่จะทำให้โลก กลับมีโชคดี เป็นโลกของพระเจ้า ที่สร้างมา สำหรับให้มนุษย์ อยู่กันโดยสงบสุข, แทนที่จะอยู่กันในสงครามที่ถูกพระเจ้าสาปแช่ง หรือลงไหน ไปตลอดกาล เช่นนี้. ธรรมศาสนปรีวรรตน์ เป็นสิ่งหนึ่ง ที่จะช่วยให้โลก ออกจากหลังเข้าคุกลง กลับมีศีลธรรม และแก้ปัญหาต่างๆ อันเป็นอวิชชาของมนุษย์สมัยนี้ได้ ; ดังนั้น สังฆสภาจึงให้ ธรรมศาสนปรีวรรตน์ เป็นโปโต้ ข้าพเจ้าก็รู้สึกพอใจ และอนุโมทนา ; และหวังว่า ศาสปรีวรรตน์ นั้น จักเป็นโปโต้ ที่ทุกสิ่งอันเป็นปัจจัย, และทั้งปวงอันเป็นเครื่องกระตุ้นโลก ให้มีสันติ, มีผาสุก เป็นความสงบสุขของโลก ทุกประการ.

พุทธทาส อินฺทปญฺโญ

โรงพยาบาม, โขน
๒๖ พฤษภาคม ๒๙

คำปรารภพิมพ์ ของธรรมทานมูลนิธิ

[ในการพิมพ์ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๖.]

ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส พิมพ์มาแต่ต้นจนบัดนี้ มีจำนวน ๗๒ เล่ม หรือ ๗๒ เรื่อง, เล่มที่ขาดคราวพิมพ์มีอยู่หลายเล่ม; ได้มีผู้ประสงค์สั่งซื้อไปยังธรรมทานมูลนิธิ เนืองๆ แต่ก็ไม่อาจส่งให้ได้ สำหรับเล่มที่ขาดคราวพิมพ์ เพราะหมดแล้วบ้างหมดไปนานแล้วบ้าง, หลายท่านหลายหน่วยงานประสงค์จะมีไว้ให้ครบชุดทั้ง ๗๒ เล่ม ก็ไม่อาจส่งให้ครบชุดตามประสงค์ เพราะยังไม่มีโอกาสนำมาพิมพ์ใหม่ให้มีครบทุกเล่ม ด้วยเหตุผลหลายประการ. (เล่มที่หมด คือเล่มที่ที่ว่างไว้ ไม่มีพิมพ์บอกว่า *[พิมพ์มาถึงครั้งที่...]* ในบันทึกท้ายเล่มที่ชื่อหนังสือนั้นๆ ในระหว่างลำดับพิมพ์ออกเล่ม (๑) ถึง (๖๑); ส่วนเล่มนอกนั้นมีครบหมด).

วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นปีที่ครบ ๑๐๐ ปี แห่งการเกิดมาทางชีวิตร่างกาย **ของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ,** ในการนี้ ธรรมทานมูลนิธิขอถือเอาเป็นโครงการหนึ่งในโครงการทั้งหลายเกี่ยวกับ"ฉลอง ๑๐๐ ปีพุทธทาส" คือจะพิมพ์ "ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส" เล่มเดิมๆ ที่ขาดคราวพิมพ์ให้ครบ (ประมาณ ๓๐ เล่ม) เพื่อเป็นอนุสรณ์, โดยจะทยอยพิมพ์ออกมาเรื่อยๆ ในเล่มที่ขาดนั้นๆ ตั้งแต่ต้น; ท่านผู้ใดประสงค์จะมีหนังสือธรรมโฆษณ์เล่มที่ขาดไว้ให้ครบ โปรดทยอยติดต่อสั่งซื้อได้ที่ **ธรรมทานมูลนิธิ** หรือที่**สวนโมกขพลาราม**, ซึ่งมีรายละเอียดที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์อยู่ในหนังสือพิมพ์ "พุทธสาสนา" รายตรีมาส ของคณะธรรมทาน, หรือตอนท้ายเล่มแห่งหนังสือธรรมโฆษณ์นี้.

อนึ่ง ท่านผู้ใดมีศรัทธาประสงค์จะขอรับเป็นเจ้าภาพพิมพ์หนังสือ "ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส" ***เล่มที่ขาดคราว*** หรือรับเป็นเจ้าภาพพิมพ์ "ธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส" ***เล่มที่จะออกใหม่*** ซึ่งคณะผู้จัดพิมพ์หนังสือตั้งปณิธานทำต้นฉบับธรรมโฆษณ์อีก ๒๐ กว่าเล่ม ให้ได้พิมพ์เป็นหนังสือธรรมโฆษณ์ครบ ๑๐๐ เล่ม เพื่อเป็นอนุสรณ์ และเป็นธรรมทานมัยกุศลฉลอง ๑๐๐ ปีพุทธทาสด้วย โปรดติดต่อรับเป็นเจ้าภาพพิมพ์ได้ที่ **สวนโมกขพลาราม** หรือที่**ธรรมทานมูลนิธิ** ตามที่อยู่ดังกล่าวแล้ว.

สำหรับหนังสือธรรมโฆษณ์เล่ม **"ไกวัลยธรรม"** นี้ เป็น***เล่มที่ ๕ ที่ขาดคราวพิมพ์*** นำมาพิมพ์ใหม่เป็น **"ฉบับที่ระลึกครบ ๑๐๐ ปีพุทธทาส"**, พิมพ์ขึ้นด้วยทุน "ธรรมทานปริวรรตน์".

คำปรารภ*

ธรรมโฆษณ์ชุด ไกวัลยธรรม นี้ จัดพิมพ์สำเร็จได้ด้วยทุนธรรมทาน ปริวรรตน์ ซึ่งท่านพระไสว สิวฌาโณ แห่งสวนโมกขพลาราม บริจาคไว้ที่สวนอุศมมูลนิธิ เป็นจำนวนเงินเท่ามูลค่าของการพิมพ์หนังสือชุดธรรมโฆษณ์ ๑ เล่ม เพื่อจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ เล่มใดเล่มหนึ่ง ขึ้นไว้ในพระพุทธศาสนา เป็นพุทธบูชา แด่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า, และเป็นธรรมบูชา แด่ท่านอาจารย์องค์บรรยาย.

คณะเจ้าหน้าที่จัดทำหนังสือชุด ธรรมโฆษณ์ จึงได้เลือกพิมพ์ชุด ไกวัลยธรรม ให้เป็นฉบับธรรมทานของท่าน สิวฌาโณ เพื่อถวายส่วนหนึ่งแก่ท่านองค์บรรยาย สำหรับแจกจ่ายแก่บุคคลหรือสถาบัน สุดแต่ท่านจะพิจารณา. อีกส่วนหนึ่งจำหน่ายแก่ผู้สนใจ ในราคาชนิดที่เอากุศลเป็นกำไร ปัจจัยที่ได้จากการจำหน่าย จะได้ตั้งเป็นทุนปริวรรตน์ไว้ สำหรับจัดจ่ายเป็นค่าพิมพ์หนังสือธรรมโฆษณ์ชุดอื่น ๆ ต่อไป.

หนังสือชุดไกวัลยธรรมนี้ เป็นการบรรยายทางภาษาธรรมระดับสูงสุด จักต้องศึกษาอย่างพินิจพิจารณา จึงจะเข้าถึงจุดมุ่งหมายของเรื่อง; หากเข้าใจแล้ว จะพบอานิสงส์อย่าง "ไกวัลย์" อันเป็นธรรมสัจจะอย่างยิ่ง; รู้จักไกวัลย์แล้ว, ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามธรรมสัจจะ, แล้วทั้งปัจเจกชนและสังคม จักประสบสันติภาวะและสันติสุขจะพึงมี แก่เพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั่วหน้ากันได้เป็นแน่นอน.

สวนอุศมมูลนิธิ
๗๗ หมู่ ๖ ต. หนองบอน เขตพระโขนง,
ซอย ๑๐๓ สุขุมวิท ก.ท. ๑๑

---

* เมื่อพิมพ์ครั้งแรก

อรรถาธิบายเกี่ยวกับไกวัลยธรรม

ต่อไปนี้เป็นอรรถาธิบายเรื่องทุกเรื่อง เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า **ไกวัลย-ธรรม,** เป็นการศึกษา **เกี่ยวกับลักษณะ ความหมาย คุณ ค่า** ของ**ไกวัลยธรรม** โดยทั่วไป โดยใจความก็คือ **สิ่งทั้งปวง** ซึ่งหมายถึง **สิ่งที่มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์** และ **มิใช่ทั้งมีประโยชน์และไม่มีประโยชน์** ซึ่งเรียกว่า **"สิ่งทั้งปวง"** อย่างเป็นอนันตะ ให้สมกับหน้าที่ของพุทธทาส ซึ่งมุ่งหมายจะนำเพื่อนมนุษย์ ให้ถึงที่สุดแห่งความใช่และความไม่ใช่ แห่งสิ่งที่เป็นไกวัลย์ ทั้งนี้โดยความตั้งใจระวังมิให้เกิดอุทธัจจะ และอุพพิละ คือความตื่นเต้น แม้การเดือดแห่งวิจิกิจฉา.

สิ่งที่เรียกว่า "ทั้งหมด" เรียกว่า "ไกวัลย์" รวมไปถึง สิ่งที่มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์ และมิใช่ไม่มีประโยชน์. แม้แต่ พระนิพพาน ก็มีชื่อเรียกว่า เกวล หรือ ไกวัลย์ ซึ่งตามตัวหนังสือ แปลว่า สิ่งทั้งหมดทั้งสิ้น.

สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลย์ นั้น อยู่เหนือ สังขยา กล่าวคือ การนับ, มิใช่สังขยาที่อยู่เหนือหน้าขนม ชื่อมันพ้องกัน แต่ว่าความหมายมันผิดกัน สังขยา แปลว่า การนับ คือการนับให้รู้ว่าเท่าไร หรือแม้แต่การคำนวณให้รู้ว่าเท่าไร หรืออย่างไร ก็รวมอยู่ในคำว่า สังขยา ด้วยเหมือนกัน และเป็นสังขยาแห่งการนับ มิใช่สังขยาหน้าขนม.

ไกวัลย์ มีความหมายว่า เหนือคุณค่า เหนือการตีราคา คือเป็น อนัคฆะ จึงมีความหมายว่า เหนือสิ่งทั้งหมด หรือ ทุกสิ่ง อย่างไม่มีที่สิ้นสุด.

อรรถาธิบายนี้ ท่านอาจารย์พุทธทาส อินฺทปญฺโญ ทำไว้ก่อนละสังขาร เริ่มทำต้นฉบับเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๕ ทำได้ ๒ วัน (รวม ๖ ชม.) ก็หยุดไปเลย เพราะร่างกายไม่อำนวย และไม่มีเวลาว่างพอจะรวบรวม. ข้อความทั้งหมด บันทึกเทปเสียงคำบอกของท่านอาจารย์ไว้โดยตลอด. (พ่านฯ ทำต้นฉบับนี้ แบบบอกคำต่อคำให้นิกษุจด กระทั่งบอกการเว้นตัวอักษรด้วย.)

ไกวัลย์ หมายถึง สิ่งที่มีความงามถึงที่สุด อยู่เหนือความบริสุทธิ์ เหนือความบริบูรณ์ เหนือความเป็น ต้น กลาง ปลาย คือ อยู่เหนือความมีการบัญญัติ นั่นเอง.

ไกวัลย์ หมายถึง ความสมบูรณ์ ทั้งโดยพยัญชนะ โดยอรรถะ และความมีประโยชน์ ซึ่งหมายถึง ทางหนังสือ หรือ ทางภาษา อยู่ในฐานะเป็นสิ่งสูงสุด.

ไกวัลย์ อยู่เหนือกาลเวลา หรือ นอกกาลเวลา ไม่สมมติ หรือบัญญัติได้ ในเรื่องอันเกี่ยวกับกาลเวลา ดังนั้น จึงอยู่นอกเหนือกิจกรรม และอำนาจแห่งกิจกรรมของ "พระเป็นเจ้า" ที่กล่าวอย่างปุคคลาธิษฐาน คือมิใช่กฎของธรรมชาติ.

ไกวัลย์ อยู่เหนือความศักดิ์สิทธิ์ ของสิ่งที่เรียกว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะเหตุว่ามันเป็นเสียทุกอย่าง ไม่ยกเว้นอะไร เลยไม่มีความหมายของคำว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์.

ไกวัลย์ อยู่เหนือบัญญัติทางมิติ (*dimension*) ที่ใช้กันอยู่ในโลก เช่น คำว่า การมา การไป การถึง การจุติ การอุบัติบังเกิด ซึ่งเรียกโดยภาษาบาลีว่า *อาคติ คติ ฐิติ จุติ อุปปตฺติ* ซึ่งจะรวมเรียกได้ว่า ความว่าง จากมิติใดใด โดยสรุปแล้ว เป็นการไม่ตั้งอยู่ เป็นการไม่เป็นไป และ มิใช่อารมณ์ หรือ ความมีอารมณ์.

ไกวัลย์ เป็นสิ่งที่มีไว้พูดกันในทุกๆ ศาสนา ที่อ้างตัวเองว่า มีสิ่งสูงสุดเหนือสิ่งทั้งปวง จนไม่มีอะไรจะเปรียบเทียบกันได้ เพราะมันหมายถึง ทุกสิ่งไม่ยกเว้นอะไร.

ในเบื้องต้นนี้ จะพูดกันแต่ฝ่ายสัมมัคคะหรือนิพพาน ขอให้ตั้งเป้าหมายแห่งการพูด โดยเล็งไปถึงที่นั้น อันเป็นสิ่งสูงสุด หรือ เป็นสิ่งทุกสิ่ง แห่งสิ่งทั้งปวง.

สำหรับเด็ก ๆ ขอให้รู้แต่เพียงว่า สิ่งนั้นมีอยู่ ก็พอแล้ว โดยที่ยังไม่สามารถจะทำให้เข้าใจได้ว่าอะไร ขอให้เข้าใจรวม ๆ กันว่า หมายถึงทุกสิ่ง ก็แล้วกัน.

หน้าที่ของพวกเราเกี่ยวกับไกวัลยธรรม

เราจะต้องกระทำเกี่ยวกับไกวัลยธรรม ให้เป็นไกวัลยธรรมประกาศิต เพื่อให้เราบังคับตัวเองเกี่ยวกับไกวัลยธรรมตามที่ควรจะเป็นไป หรือต้องเป็นไป ดังนั้น จึงต้องมีการปรารภเรื่องไกวัลยธรรมเป็นเบื้องหน้า จะมีการสนทนาพูดจาอะไร ๆ หรือพยายามกระทำสิ่งใด ๆ ก็ต้องมีการปรารภเรื่องไกวัลยธรรม เป็นหลักเป็นประธาน.

เราจะมีการขยายขอบเขตของการศึกษา การปฏิบัติ การเห็นแจ้งแทงตลอด และรับประโยชน์จากไกวัลยธรรม ให้ได้ ให้มี ตามที่ควร.

เราจะต้องมีการวิจัยวิจารณ์ต่อสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม ให้ละเอียดลออในทุกแง่ทุกมุม จะต้องมีการเห็นไกวัลยธรรมในไกวัลยธรรม ด้วยไกวัลยธรรมในตัวไกวัลยธรรม จนสามารถวิจัยและวิจารณ์สิ่งนี้อย่างครบถ้วน เราจะต้องสงเคราะห์สิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม อย่างสงเคราะห์หมวดธรรมต่าง ๆ ตามชนิดตามลักษณะ เมื่อมีการแยกแยะ และวิจัยวิจารณ์ จนครบหลักเกณฑ์แห่งไกวัลยธรรมนั้น ๆ การสงเคราะห์คือการสรุปความโดยรายละเอียด ให้สั้นเข้า แล้วมีการวิจัยให้พบใจความสำคัญเป็นหมวดหมู่ และมีการวิจารณ์ข้อปลีกย่อยโดยรายละเอียด.

เราจะต้องทำการผนวกไกวัลยธรรมแต่ละหมวด ๆ ให้เข้ากันได้ โดยใจความ และรวบรวมรายละเอียดแห่งเรื่องนั้น ๆ ไว้ เป็นการบรรจบไกวัลยธรรมเข้าให้ได้

ด้วยกันทุกคน ทุกพวก หรือทุกชนิด เป็นการรวมแห่งไกวัลยธรรมอันหาที่สุดมิได้ อยู่ตลอดเวลา.

เราจะต้องจัดกระทำให้เสมือนหนึ่งว่า ไกวัลยธรรม นำจักรวาล กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็ว่า ให้มีไกวัลยธรรม และมีธรรมไกวัลย์เข้าด้วยกัน โดยวัตถุประสงค์ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า มีวัตถุประสงค์แห่งไกวัลยธรรม เป็นการรวมไกวัลยธรรมกันทั้งโลก.

เราจะต้องค้นหาไกวัลยธรรมในประวัติศาสตร์แห่งไกวัลยธรรม แม้จะมีอาการแห่งการถอยหลังเข้าคลอง ก็มีการรุกหน้า หรือการเบิกบานในทางประวัติศาสตร์ไม่ทำคนให้เป็นมนุษย์หลงทางของไกวัลยธรรม เหมือนอย่างที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า *ในบัดนี้ก็ดี ในกาลก่อนก็ดี ตถาคตบัญญัติ เฉพาะเรื่องความทุกข์ และความดับทุกข์เท่านั้น* ดังที่ตรัสว่า "*ปุพฺเพ จาหํ ภิกฺขเว เอตรหิ จ ทุกฺขญฺเจว ปญฺญเปมิ ทุกฺขสฺส จ นิโรธ*ิ".

เราจะต้องไม่มีการหลงทาง ไม่มีการหลงตัวเอง ไม่มีการหลงโลก ไม่มีการหลงพระเป็นเจ้า. (อย่างปุคคลาธิษฐาน) อันมีอยู่อย่างมากมาย.

เราจะต้องมีไกวัลยธรรมสถาปนา อาณาจักรแห่งไกวัลยธรรม ตามอำนาจแห่งตน ให้ไกวัลยธรรมนั้นเป็นอาณาจักรแห่งตัวเอง มีลักษณะเป็นธรรมประกาศิต.

เราจะต้องนำจักรวาลทุกจักรวาล โดยไกวัลยธรรม มีไกวัลยธรรมนำสันติภาพอีกต่อหนึ่ง.

เราจะมีไกวัลยธรรม นำ อตัมมยตา คือความเป็นอิสระแก่ตัวเอง ไม่ยอมให้สำเร็จมาแต่สังขารใดๆ หรือปัจจัยใดๆ ไม่อาศัยสิ่งที่เนื่องกันเป็นสายอย่างปฏิจจสมุปบาท

หรืออิทัปปัจจยตา เพราะว่า ไกวัลยธรรม เป็นสิ่งๆเดียว หรือทั้งหมด อยู่ในตัวมันเองแล้ว.

เราจะต้องมีไกวัลยธรรม นำ พระนิพพาน คือให้เกิดความถูกต้องในการลุถึงพระนิพพาน โดยอาศัยสัมมัตตธรรม คือความถูกต้องทางความคิดเห็น ทางความปรารถนา ทางการพูดจา ทางการทำการงาน ทางการประกอบอาชีพ ทางความพยายาม ทางความมีสติ ทางความมีสมาธิ ทางความมีญาณ ทางความมีวิมุตติ ซึ่งเป็นสัมมัตตะสูงสุดอย่างที่พระองค์ได้ตรัสไว้.

เราจะต้องมีไกวัลยธรรม นำ ประทีป ทั้งที่ดวงประทีปก็เป็นการนำอยู่ในตัวเองแล้ว คือเราจะต้องจัดให้มีการใช้ประทีปที่ถูกต้อง จนนำตัวเอง เรียกได้ว่า ประทีปนำประทีป ประภาคารนำประภาคาร ให้ประทีปดวงน้อย นำ ประทีปดวงใหญ่ อยู่เสมอ.

เราจะต้องจัดให้ไกวัลยธรรม นำ ไกวัลยธรรมเอง ในลักษณะไกวัลย-ธรรมที่ยังน้อย หรือยังต่ำ นำไกวัลยธรรมที่มากหรือสูงขึ้นไป.

โดยใจความก็คือ ไกวัลยธรรมนำชีวิต. ทุกอย่างสำเร็จประโยชน์อยู่ที่การมีชีวิต ซึ่งมีการนำอย่างถูกต้อง อะไรๆก็สำเร็จอยู่ที่ชีวิต ชีวิตตั้งอยู่ได้ด้วยชีวิต ชีวิตสำเร็จอยู่ด้วยชีวิต ดังนั้น จึงได้มีไกวัลยธรรมนำชีวิต ซึ่งเป็นชีวิตนิรันดร คือประกอบอยู่ด้วยไกวัลยธรรมอันไม่มีที่สิ้นสุด.

ประโยชน์ของไกวัลยธรรม

ประโยชน์ของไกวัลยธรรม เกี่ยวข้องไปถึงสิ่งที่เรียกกันว่า การไถ่บาป โดยเหตุที่ว่า เป็นการไถ่บาป รับการไถ่บาป ผู้ไถ่บาป และการหมดบาป พ้นบาป อยู่ในตัว เพราะมีไกวัลยธรรมแล้ว บาปตั้งอยู่ไม่ได้ กลายเป็นผู้อิสระจากบาป. และ

อิสระจากการทำบาป. กล่าวสั้น ๆ ก็ได้ว่า ตัว หรือ องค์ ของพระเป็นเจ้าเอง ก็เป็นไกวัลยธรรม ซึ่งทำให้พระเป็นเจ้าอยู่เหนือบาปและหมดบาป ทำให้ไม่ต้องมีการไถ่บาป เพราะเป็นการไถ่บาปหรือหมดบาปอยู่แล้วในตัวของไกวัลยธรรมนั้น.

คำว่า ไกวัลยธรรม เฉย ๆ คำนี้ ยังไม่มีใครรู้จัก จึงเป็นเสมือนหนึ่งว่าไม่มีเกียรติ ไม่มีน้ำหนัก ไม่มีความหมาย ไม่สูงสุด เท่ากับคำว่า สัพพัญญุตญาณ หรือคำว่า สัมมาสัมโพธิญาณ ซึ่งที่แท้ก็หมายถึงไกวัลยธรรมทั้งหมดทั้งสิ้นนั่นเอง.

ถ้ากล่าวถึงไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎ ก็ได้แก่กฎที่เรียกว่า กฎของพระไตรลักษณ์ กฎของอิทัปปัจจยตา และ กฎของอริยสัจ ซึ่งก็มีคำตอบเกี่ยวกับปัญหาของไกวัลยธรรมทั้งหมดทั้งสิ้น.

ไกวัลยธรรมเพื่อประโยชน์แก่ใคร

ถ้ามีคำถามขึ้นมาเช่นนี้ ก็ตอบได้ว่า เพื่อประโยชน์ของธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ของไกวัลยธรรมเอง เพื่อประโยชน์ของประโยชน์ประจำโลก.

กล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า เพื่อประโยชน์ของพระพุทธเจ้า ในส่วนที่เป็นปุคคลาธิษฐาน, และเป็นประโยชน์แก่พระศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, และเพื่อประโยชน์ของพระนิพพานเอง ในคำตรัสที่ว่า *อายตนะนั้นมีอยู่ (อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนำ)* คำว่า อายตนะนั้น หมายถึงพระนิพพานอยู่ในตัว. อายตนะนั้น เป็นที่สุดแห่งความทุกข์, เป็นความไม่ตาย, เป็นความว่างนิรันดรของสิ่งที่เรียกว่า ตัวตน.

กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็ว่า เพื่อประโยชน์ หรือเป็นประโยชน์ แก่สันติภาพของโลก หรือของทุกคนในโลก หรือเพื่อความสงบเย็นและเป็นประโยชน์ของทุกคนในโลก

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

อยู่ในตัวมันเอง. กล่าวอย่างอุปมาก็ว่า เพื่อเป็นรูสว้มชักโครกโดยอัตโนมัติ ในตัวมันเอง เพื่อสิ่งไม่พึงปรารถนาของสากลจักรวาล อธิบายว่า รูสว้มชักโครกโดยอัตโนมัตินั้น อะไร ๆ ที่ไม่พึงปรารถนา ก็วิ่งไปลงรูของสว้มชักโครก จะเป็นสสารหรือจะเป็นพลังงานล้วน ๆ มันก็วิ่งไปลงรูสว้มชักโครกรูนั้น มันจึงกลายเป็นที่สิ้นสุดแห่งการวนเวียน ของสสารและพลังงาน ซึ่งจะรวมเรียกว่า "ของสังขารทั้งปวง"

ทั้งหมดนี้ เพื่อความไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นกิเลสของทุกคน เพื่อความไม่เป็นคู่ตรงกันข้าม คือบวกหรือลบ, *positive* หรือ *negative*, *supply* หรือ *demand*, *subjective* หรือ *objective* หรือแม้ที่สุดแต่ ความเป็นกรด หรือ ความเป็นด่าง ในทางวัตถุ.

กล่าวอย่างเอาเปรียบอีกอย่างหนึ่งก็กล่าวว่า ไม่มีพระธรรมที่แบ่งเป็นพระวินัย พระสูตร หรือ พระปรมัตถ เพราะมันกลายเป็นไกวัลยธรรมเสียทั้งหมด ทั้งสิ้นนั่นเอง.

การพิมพ์หนังสือไกวัลยธรรม

การจัดพิมพ์หนังสือเรื่องนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ลูกเด็ก ๆ ได้สนองพระคุณของแม่; หรือเพื่อช่วยให้คนแก่ ได้สนองพระคุณของพระศาสนา ในที่สุดก็เพื่อช่วยให้ชาวประชาได้สนองคุณของพระพุทธเจ้าเอง.

ประโยชน์อันกว้างขวางของไกวัลยธรรม

ประโยชน์อันกว้างขวางของไกวัลยธรรมนั้น มุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของทุกคนในโลก ซึ่งจะทำให้โลกได้มีสันติภาพเป็นส่วนรวม, เป็นสันติภาพที่หาไม่ได้

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

จากเหตุจากปัจจัย ที่มีอยู่เป็นธรรมดา แต่จะหาได้จากไกวัลยธรรม ด้วยการทำให้เหมาะสมทุกอย่าง ด้วยเหตุด้วยปัจจัยจากไกวัลยธรรมโดยตรง, และแม้แต่จากสิ่งที่เนื่องกันอยู่กับสิ่งสูงสุด เช่นพระเจ้า (โดยปุคคลาธิษฐาน) และหรือที่เนื่องจากทุกสิ่งที่เกิดจากความถูกต้องของศาสนา และทุกอย่างของศาสนา ที่เกิดมาจากไกวัลยธรรม อันเกิดมาจากกิเลส ที่เกิดเพราะไม่มีความถูกต้องของศาสนานั่นเอง คือ การปฏิบัติผิดต่อสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม.

ไกวัลยธรรมมีประโยชน์ถึงขนาดที่จะกำจัดกิเลสของโลก ซึ่งยังไม่มีสันติภาพ และเป็นการทำให้เกิดความถูกต้องของการมีไกวัลยธรรม ที่จะขับไล่กิเลสออกไปเสียด้วยความถูกต้อง ของการมีไกวัลยธรรมนั่นเอง.

การมีไกวัลยธรรมที่ถูกต้อง

การมีไกวัลยธรรมที่ถูกต้อง คือการมีและการใช้ไกวัลยธรรมอย่างถูกต้อง จากความสำเร็จแห่งการมีและการใช้ไกวัลยธรรมที่ถูกต้องนั้น ทำให้เกิดความสำเร็จในการที่จะมีศาสนา ที่สามารถควบคุมกิเลส และสร้างสันติภาพ ให้แก่มนุษย์ทั่วไปนั่นเอง.

พระพุทธเจ้าพระองค์เดียวตรัสเรื่องสันติภาพไว้อย่างถูกต้อง คือเรื่องไกวัลยธรรม, คือเรื่องสัมมัตตะ เพียงคำเดียว ก้องจักรวาล ตรงจุดที่เหมาะสมสำหรับช่วยโลก ให้อยู่เหนือโลก เป็นโลกุตตระที่แท้จริง. พระองค์ทรงเน้นคำว่า *"อตฺถิ ภิกฺขเว ตถายตนำ"* ซึ่งแปลว่า *อายตนะนั้นมีอยู่.* และทรงเน้นที่คำว่า *เอโส อนฺโต ทุกฺขสฺส* ซึ่งแปลว่า *นั้นเป็นที่สุดแห่งความทุกข์.* ความหมายเหล่านี้ เป็นหน้าที่ของผู้เป็นพุทธทาสทุกคน ต้องรู้ ต้องรับรู้ ในฐานะเป็นหน้าที่อันสูงสุด เป็นความสวัสดีของโลกทั้งปวง เป็นเสมือนหนึ่งน้ำล้างบาปของสรรพโลก ซึ่งจะต้องตะโกนว่า **"อยู่ที่นี่เองโว้ย"** ให้ทุกคนได้ยิน.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

สันติภาพอันถูกต้องของมนุษย์นี้ อยู่ที่นี่ มิใช่อยู่ในโลกไหน หรือในดาวดวงไหน แต่อยู่ที่ไกวัลยธรรมอันสูงสุด คืออยู่ตรงที่จิตว่างจากตัวตน เป็น สุญญตา ถึงขนาดเป็น ปรมานุตตรสุญญตา อย่ามุ่งหาที่อื่นเลย และเป็นไกวัลยธรรมอัตโนมัติ อยู่ตรงธรรมสูงสุด ที่เรียกว่า *สพฺพสงฺขารสมโถ* ที่พูดเป็นอุปมาว่า ตลึงหยุดไหล คือ สังขารทั้งปวงหยุดไหล ไม่ว่ายเวียน. ที่แล้วมามีกันแต่จิตตุบาท ที่เต็มไปด้วยอุปสงค์และอุปทานเต็มอัดอยู่ในจักรวาล ไม่มีในปรมาณูแห่งสุญญตา เราจึงไม่มีหวังในสันติภาพ ขอให้ทุกคนน้อมจิตตุบาทไปสู่เอกัคคตาจิต แห่งสุญญตา บังคับจักรวาลให้รู้จักมีสันติ. หนทางอื่นไม่มีมันยิ่งไปกว่าหาเลือดกะปู โดยที่ไม่รู้ว่า ปูมีเลือดใส สีไม่มี.

มวยปล้ำของสันติภาพ

มวยปล้ำอันไม่รู้จักจบจักสิ้นของสันติภาพ ก็คือสิ่งที่เรียกกันว่า *supply* และ *demand* คือการที่โลกมีหน้าที่เสนอและสนองสิ่งที่ต้องปรารถนาของโลกเอง อย่างไม่มีที่สิ้นสุด. มวยปล้ำอีกคู่หนึ่ง ก็คือ สิ่งที่เรียกว่า *energy* และ *material* ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและปลุกปล้ำอย่างไม่มีที่สิ้นสุด. *matter* ถูกเปลี่ยนเป็น *energy*, *energy* ถูกเปลี่ยนเป็น *matter* อย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยอาการแห่งมวยปล้ำ. อีกคู่หนึ่งก็คือ *positive* และ *negative* ซึ่งเป็นมวยปล้ำแห่งการเห็นแก่ตัว เป็นเรื่องการยึดมั่นของความดีความชั่ว การได้การเสียอย่างไม่มีที่สิ้นสุด. มวยปล้ำคู่สุดท้าย คือความรู้จักกันแต่เรื่องกาม หรือ *sex* ข้อนี้ขอระบุไปยังความรู้สึกแห่ง มิพ์หสุข อันไม่มีที่สิ้นสุด เปรียบได้กับความสุขแห่งรูสัมผัสชักโครก ซึ่งจะได้พิจารณากันโดยละเอียด ให้สมกับข้อที่มันเป็นมวยปล้ำ แห่งรูสัมผัสชักโครก อันไม่มีวันเต็ม ซึ่งเป็นภาวะตรงกันข้ามกับความหมายของคำว่า ไกวัลยธรรม.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

โลกกำลังมีแต่ความขัดแย้ง

สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลย์ มีได้ทั้งสิ่งที่เรียกว่า สังขาร และ วิสังขาร ฝ่ายสังขาร เป็นเรื่องของวิกฤตการณ์ บ่อเกิดแห่งความทุกข์ เราไม่มีฝ่ายวิสังขาร ซึ่งชวนให้เกิดสันติภาพ นี้เรียกว่า "คุมเกมไม่ได้" เป็นเรื่องเศร้าของโลก เป็นไกวัลย์ในระยะวิกฤต ก็มีแต่สิ่งที่จะออกมา ในรูปของวิกฤต พวกมิจฉาทิฏฐิ "ฝันหวาน" กันอยู่แต่ในเรื่องฝ่ายมิจฉัตตะ ไม่มีฝ่ายสัมมัตตะ นี้เป็นเหตุให้เขา พูด หรือ กำลังพูด กันแต่เรื่องของ "กาม" เพราะถูกลวงด้วยของเป็นคู่ "อย่างต้นเน้อประดาตัว" เราจะต้องพูดกันอย่างละเอียด ตรงกันข้ามในฐานะเป็นไกวัลย์แห่งสัมมัตตะ.

โลกไม่มีไกวัลย์อย่างสัมมัตตะ มีแต่ไกวัลย์แห่งความขัดแย้ง จะเป็นโรคกาย โรคจิต หรือโรคตัวตน ก็มีแต่ฝ่ายขัดแย้ง *positive* หรือ *negative* ก็เป็นการขัดแย้ง คือ บวก ก็ขัดแย้ง ลบ ก็ขัดแย้ง *demand* ก็ขัดแย้ง *supply* ก็ขัดแย้ง อยู่ในฐานะเป็น *energy* ก็ขัดแย้ง ในฐานะ *material* ก็ขัดแย้ง อยู่ในฐานะ *subjective* ก็ขัดแย้ง *objective* ก็ขัดแย้ง ในฐานะอัตนัย หรือ ปรนัย ก็ขัดแย้ง มันมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรอบรู้ สามารถละได้จนกระทั่งละสักกายทิฏฐิ จึงจะลึกซึ้งพอ ที่จะถอนความขัดแย้ง หรือไม่มีความขัดแย้ง.

ถ้าถอนสักกายทิฏฐิได้ ก็จะระงับความขัดแย้งได้ ไม่มีจิตเศร้าหมอง ด้วยอกุศลกรรมบถ ไม่มีบวก ไม่มีลบ ไม่มีซัพพลาย ไม่มีดีมานด์ ไม่อยู่ในฐานะแห่งสสารหรือพลังงาน ที่เป็นเหตุให้กระทำไปตามความเห็นแก่ตัว โดยหัวข้อธรรม แล้วจะต้องมีวิปัสสนาญาณ ในระดับทศพลญาณ สำนึกในสัญญา ๑๐ ประการ เช่น อนิจจสัญญา อนัตตสัญญา และอสุภสัญญา เป็นต้น. ไม่มีนันทิราคะ ไม่มีอัตตวาทุปาทาน ไม่มีอาการแห่งฉัมภี (สะดุ้ง) อุตราสี (หวาดเสียว) และปลายี (วิงหนี) ไม่ถูกกระทบกระแทกอยู่ด้วยอำนาจของเศรษฐกิจ

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

การเมือง สังคม ไม่มีปัญหาใดๆ ในความไม่ถูกต้อง (มิจฉัตตะ) ไม่มีจิตชักขึ้นชักลง เหมือนการหอบของสุนัข ที่หอบอยู่เสมอ ไม่มีรูสัมชักโครกที่เข้าออกอยู่เสมอ.

สันติภาพไม่อาจจะเกิดขึ้น เพราะไม่สามารถควบคุมปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง ปัญหาสังคม เพราะไม่สามารถควบคุมปัญหาทางศีลธรรม เป็นเหตุให้ต้องทำลายธรรมชาติ ทำลายสัตว์ ทำลายต้นน้ำลำธาร ห้วยหนองคลองบึงบาง ไม่สามารถควบคุมการกินดีอยู่ดี เพราะความตะกละในอาหาร หรือความเอร็ดอร่อย แม้ในหมู่คนที่เรียกว่านักศึกษา คนร่ำรวย ไม่สามารถควบคุมลาภสักการะของนักบวช ไม่สามารถควบคุมปัจจัยที่ห้า คือการได้ตามใจตัวเอง ซึ่งเป็นอบายมุขของประชาชน อันเป็นกระแสจิตแห่งการขัดแย้ง.

รู้จักกันแต่กาม

คนในโลก รู้จักกันแต่เรื่องกาม ในความหมายของคำว่า *having a good time* ต้องเป็นกบ จมอยู่ในมิพ์หสุข เป็น "กาวใจของอวิชชา" อันเป็นมิพ์หสุข คือความสุขที่เกิดทางท่อบัสสาวะไม่มีที่สิ้นสุด.

ไม่ต้องรู้กันว่า อะไรดี อะไรสูง อะไรว่าง อะไรเป็นสันติภาพ รู้กันแต่เรื่องเอร็ดอร่อย มีลักษณะแห่งความเป็นกาม ที่มีเรื่องแห่งความเอร็ดอร่อย สนุกสนาน ซึ่งมีรสอันลึกลับรวมอยู่ในคำว่า กาม ตัวอย่างเช่น สุนัขกัดผ้าขี้ริ้ว ทั้งกันเล่นอย่างเอร็ดอร่อย เคี้ยวยางพารา หรือหมากฝรั่ง ชดเหล้ากันอย่างเอร็ดอร่อย แม้แต่ขี้ผึ้งสีปากของคุณย่าสมัยโบราณก็มุ่งหมายความเอร็ดอร่อย ชดน้ำชาของคุณปู่อย่างไม่รู้เบื่อ แม้แต่ว่านักถอนหนวดด้วยแหนบอย่างไม่รู้เบื่อ ของนักถอนหนวด ก็มีสิ่งที่เรียกว่า กาม รวมอยู่ในนั้นด้วย แม้แต่

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หมอที่บีบลูกยางของเครื่องวัดความดันโลหิต ก็ยังมีลักษณะแห่งความเป็น กาม หรือ sex เซ็ก. ทั้งหมดนี้รวมอยู่ในความหมายของคำว่า มิพ์หสุข หรือ สุขทางกาม.

ดูให้ดีเถิด มันเป็นเพียงความรู้สึกหลอกลวงชั่วแล่น ของสิ่งที่เรียกว่า *having a good time* ซึ่งเป็นคำโฆษณาชักชวนลูกค้าของหญิงโสเภณี. ภิกษุหนุ่มและสามเณรน้อยๆ และสาธุชนเด็กๆ ทั้งหลาย จำเป็นที่จะต้องรู้จักความหลอกลวงของคำพูดประโยคสั้นๆ ว่า *having a good time* มันเป็นอัสสาทะ (ความอร่อย) อันหลอกลวงอยู่หลายร้อยชั้น.

เมื่อไรโลกจะมีสันติภาพ

คำถามนี้มีคำตอบชนิดที่เป็นคำตอบอย่างคร่าวๆ ไม่รัดกุม หรือเรียกว่า ตอบอย่างเอาเปรียบเกินไปก็ได้ เมื่อมีคำถามว่า เมื่อไรโลกจะมีสันติภาพ ก็ขอตอบว่า.

๑. เมื่อโลกมีสัมมัตตะ ๑๐ ประการ คือความถูกต้องทางทิฏฐิ ทางความปรารถนา ทางการพูดจา ทางการกระทำการงาน การทางประกอบอาชีพ ทางความพากเพียร ทางความมีสติสัมปชัญญะ ทางความมีสมาธิ ทางความมีวิปัสสนาญาณ และความหลุดพ้น ซึ่งเรียกโดยบาลีว่า *สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ สัมมาญาณะ* และ *สัมมาวิมุตติ*.

๒. เมื่อทุกๆ ศาสนา มีความยุติ ในไกวัลยธรรม เป็นสัมมัตตะ คือความถูกต้องดังกล่าวแล้ว.

๓. เมื่อพระเจ้า (อย่างปุคคลาธิษฐาน) ทั้งหมดทั้งสิ้น มี หรือเป็นสัมมัตตะ.

๔. เมื่อมีสิ่งสูงสุดเพียงสิ่งเดียวแห่งสิ่งทั้งปวง เป็นสัมมัตตะ หรือเป็นความถูกต้อง ในความหมายของคำๆ นั้น.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

๕. เมื่อโลกทั้งปวง ในทุกๆ จักรวาล ถูกคุกคามด้วยภาวะแห่งมิคสัญญี อย่างเพียงพอ คือความรู้สึกหวาดเสียวสูงสุด ของความพินาศในโลก.

๖. เมื่อสากลโลก มีการกลับใจ ที่จะมีไกวัลยธรรม เป็นสากลธรรม ในความหมายที่ถูกต้อง.

๗. เมื่อโลก มีศีลธรรม ในความหมายที่ถูกต้อง เป็นไกวัลยธรรม.

๘. เมื่อไกวัลยธรรมนั่นเอง มีฐานะเป็นสากลธรรม.

๙. เมื่อพระเป็นเจ้า (โดยปุคคลาธิษฐาน) ไม่ต้องมี หรือมี แล้วหยุดสร้างโลก.

๑๐. เมื่อทุกชีวิต ไม่มีตัณหาที่เรียกว่า นันทิราคสหคตา ตตฺร ตตฺราภินนฺทินี

๑๑. เมื่อโลกไม่มีความขัดแย้งของธรรมคู่ตรงกันข้าม ซึ่งมีอยู่เป็นคู่ๆ ซึ่งเป็นการขัดแย้งโดยอัตโนมัติอยู่ในตัว.

๑๒. เมื่อโลกมีความว่างจากตัวตนอยู่ในความรู้สึก คือมีสัมมัตตะ มีภาวะที่เป็นความไม่ปรุงแต่ง คือว่างจากสังขาร อย่างที่เรียกว่า ตลึงหยุดไหล.

๑๓. เมื่อโลกไม่มีสังขารธรรมฝ่ายมิจฉัตตะ คือความเป็นผิด ที่ตรงกันข้ามจากสัมมัตตะ.

๑๔. เมื่อจิตใจของมนุษย์ทุกคนในโลก ไม่มีอุปาทาน คือความยึดมั่น ว่าตัวตนหรือว่าของตน.

๑๕. เมื่อสัตว์โลกทั้งปวงรู้จักควบคุมความต้องการที่เรียกว่า ตัณหา ทั้งโดย กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา อย่างสิ้นเชิง.

๑๖. เมื่อโลกเข้าถึงความหมายอันแท้จริง ของคำว่า ความถูกต้อง และปฏิบัติได้ตามความหมายนั้น อย่างสมบูรณ์ คือมีสัมมัตตะ.

เมื่อไรโลกจะมีสันติภาพอีกปริยายหนึ่ง

คำกล่าวนี้ กล่าวอย่างสะดวกๆ ตามความพอใจ ของผู้กล่าว.

๑. เมื่อสัตว์โลกเกลียดมิจฉัตตะ และบูชาสัมมัตตะ อย่างสูงสุด.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

๒. เมื่อสวนโมกข์นานาชาติ หรือธรรมทานมูลนิธิ ดำเนินงานดังต่อไปนี้ ได้ดังความประสงค์.

ก. มีการแสดงธรรมได้ดังประสงค์.

ข. มีการฟังธรรมได้ดังประสงค์.

ค. มีการเข้าใจธรรมได้ดังประสงค์.

ง. มีการรู้จักธรรมได้ดังประสงค์.

จ. มีความพอใจในธรรมได้ดังประสงค์.

ฉ. มีการวิจัยวิจารณ์ธรรมอย่างอิสระ.

ช. มีการเห็นธรรมอย่างเพียงพอ.

ซ. มีการบรรลุธรรมอย่างน่าอัศจรรย์ อย่างมีเหตุผล อย่างมีปาฏิหาริย์.

ฌ. มีการเผยแผ่ธรรม.

ญ. มีความสำเร็จในการบำเพ็ญธรรมทาน สามารถนำสันติธรรมสำเร็จได้ตามความหมายของคำว่า สัมมัตตะ.

๓. เมื่อโลกปรากฏผล เป็นความสงบเย็น และความเป็นประโยชน์พร้อมกันไปในตัว.

พระเป็นเจ้าที่แท้จริง

พระเป็นเจ้าที่แท้จริง ในรูปของธรรมาธิษฐาน มีการปรากฏในที่ทุกแห่ง มีความยิ่งใหญ่ในที่ทุกแห่ง รอบรู้ในสิ่งทุกสิ่ง.

สามารถอำนวยสันติภาพ พร เมตตา ได้ทุกอย่าง.

นำให้เกิดสันติภาพในที่ทุกแห่ง.

ไม่มีที่ว่างเปล่า สำหรับพระเจ้าที่แท้จริง.

สามารถครอบงำทุกสิ่ง เป็นเหตุให้ได้ทุกสิ่งที่ควรจะได้.

อิทัปปัจจยตาเป็นงานประจำของพระเจ้า แต่ความจริงมีอยู่ว่า ถ้าไม่ต้องเกี่ยวข้องกับพระเจ้าหรือเทพเจ้าเสียเลย เกี่ยวข้องกันแต่สัมมัตตะจะมีสันติยิ่งกว่า.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

สารบาญ
ไกวัลยธรรม

๑. ไกวัลยธรรม คือ สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง หน้า ๑

๒. ไกวัลยธรรม ในฐานะเป็นสิ่งที่ควรแก่นามว่าธรรมทั้งปวง .... ,, ๓๐

๓. ไกวัลยธรรม ในฐานะกฎแห่งสามัญญลักษณะ .... ,, ๖๒

๔. ไกวัลยธรรม ในฐานะเป็นกฎแห่งอิทัปปัจจยตา .... ,, ๑๐๓

๕. ไกวัลยธรรม ในฐานะจตุราริยสัจจ์ .... ,, ๑๕๒

๖. ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นธาตุ .... ,, ๒๑๕

๗. ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นธรรมชาติแห่งพุทธภาวะ .... ,, ๒๔๕

๘. ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นกฎชีววัฒนาการ .... ,, ๒๗๒

๙. ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นสิ่งคงกระพันชาตรี .... ,, ๒๙๙

๑๐. ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นหลักมูลฐาน เพื่อทำความเข้าใจอันดี
ระหว่างศาสนา .... ,, ๓๓๓

๑๑. ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นหลักมูลฐาน ฯ (ต่อ) .... ,, ๓๗๓

๑๒. ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นหลักมูลฐาน ฯ (ต่อ) .... ,, ๔๑๒

๑๓. ไกวัลยธรรม เมื่อมนุษย์ยอมรับเอาเป็นเครื่องคุ้มครองโลก .... ,, ๔๕๙

(โปรดดูสารบาญละเอียดในหน้าต่อไป)

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

สารบาญละเอียด
ไกวัลยธรรม

---

๑. ไกวัลยธรรม คือ สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง.

หน้า

เรื่องนี้เริ่มบรรยายครั้งแรก, ภาควิสาขบูชา พ.ศ. ๒๕๑๖ .... ๑

ปรารภเหตุของการบรรยายธรรมในวันเสาร์ ๒

ข้อธรรมะนี้ชื่อว่า "ไกวัลยธรรม" มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวงอย่างไร ๓

ศึกษาคำว่า "ไกวัลย์" ให้เข้าใจก่อน ๔

ไกวัลย์ มีอยู่ก่อน โดยไม่มีจุดตั้งต้น ๕

ศึกษาในข้อที่ว่า "มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง" .... ๖ – ๗

ไกวัลย์เป็นสิ่งเดียวกับนิพพาน, อสังขตะ, หรือสุญญตา ๘

ไกวัลย์มีอยู่ตลอดเวลาและสถานที่ทั้งปวง ๙

ถ้ารู้จักไกวัลย์ มนุษย์จะเป็นมิตรกันหมด ๑๐

ถ้าเข้าใจ "ไกวัลย์" ทุกศาสนาจะไม่เป็นข้าศึกแก่กัน ๑๑

รู้จักไกวัลย์แล้ว จะรู้จักพุทธศาสนาถูกต้องด้วย ๑๒

ไกวัลยธรรม เป็นเหมือนธรรมแม่ ซึ่งไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง ๑๓

ถ้าเข้าถึงธรรม หรือพระเจ้าได้จริง จะแก้ปัญหาได้หมด ๑๔

ไกวัลยธรรมเป็นทุกสิ่งที่จะแก้ปัญหาของมนุษย์ได้ ๑๕

ร่องรอยของไกวัลยธรรมมีพระพุทธภาษิตในพระไตรปิฎก ๑๖

มีพระพุทธภาษิตหลายตอนในบทเกี่ยวกับอิทัปปัจจยตา ๑๗

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันว่า "สิ่งนั้นมีอยู่ก่อน ฯลฯ" ๑๘

ตัวอย่าง : คำว่า ตถาคต, ฐิตา ว สา ธาตุ ฯ ๑๙

ยังมีคำว่า ตถตา, อวิตถตา, อนัญญถตา ฯ ๒๐

พิจารณาในแง่วิทยาศาสตร์ ก็มีสิ่งที่เรียกว่ากฎ ๒๑

พวกที่เรียกว่าธาตุ, ทรงตัวอยู่, ตรงกันกับไกวัลยธรรม ๒๒

สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง พระพุทธเจ้าตรัสเรียกว่าธาตุ ๒๓

ทางประเทศจีน เหลาจื๊อค้นพบเช่นกันเรียกว่า "เต๋า" ๒๔

ทางฝ่ายอินเดียเรียกว่าปรมาตมัน ; ฝ่ายคริสต์เรียก God ๒๕

ทุกศาสนามีสิ่งหนึ่งอยู่, เราอาจเรียกภาวะนี้ว่า ไกวัลย์ ๒๖

"สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง" เราจะพูดเป็นคำเดียวว่า ไกวัลยธรรม ๒๗

ควรสนใจศึกษาสิ่งที่มีอยู่ก่อนคือ ไกวัลยธรรมบ้าง ๒๘

ถ้าเข้าใจเรื่องอิทัปปัจจยตา จะเข้าใจไกวัลยธรรมได้ ๒๙

๒. ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นสิ่งควรแก่นามว่า ธรรมทั้งปวง. ๓๐

ต้องทบทวนคำว่าไกวัลยธรรม ก็คือธาตุ ให้เข้าใจเสียก่อน ๓๑

สิ่งที่มีอยู่ก่อนได้ ๆ ใจความตรงกันที่ว่าเป็นปฐมเหตุ ๓๒

ศาสดาทั้งหลายค้นพบสิ่งที่มีอยู่ก่อนโดยเรียกชื่อต่าง ๆ กัน ๓๓

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงสิ่งที่มีอยู่ก่อนเรียกว่า ธรรมธาตุ ๓๔

ทรงย้ำว่า ตถาคตจะเกิดหรือไม่เกิด สิ่งนั้นได้มีอยู่แล้ว ๓๕

ธรรมธาตุทุกรูปที่เป็นกฎ จะเรียกชื่อใหม่ว่า ไกวัลยธรรม ๓๖

ทรงแสดงกฎของธรรมธาตุ ในรูปไตรลักษณ์, ปฏิจจสมุปบาท,
และอริยสัจจ์ ๔ .... ๓๗

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

สภาวะเดิมของธรรมนั้น ก็คือ ไกวัลยธรรม, เป็นกฎมีอยู่ก่อน ๓๘
ทุกสิ่งออกมาจากกฎตายตัวของธรรมชาติ ๓๙
พระพุทธองค์ทรงยืนยัน "ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ฯ" ๔๐
การเห็นธรรม หมายถึงเห็นกฎ หรือไกวัลยธรรม ๔๑
พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม ก็คือแสดงกฎของธรรมชาติที่มีอยู่ ๔๒
ถ้าเข้าใจไกวัลยธรรมกันแล้วจะทำให้โลกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ๔๓
แม้ในเรื่องกฎของกรรม ทุกคนจะหนีผลของกรรมไม่พ้น ๔๔
พระพุทธเจ้าตรัสถึงสัจจะซึ่งเป็นกฎ ก็มีความหมายตรงกับอสังขตะ ๔๕
ไกวัลยธรรมมีความหมายตรงกับกฎที่มีในศาสนาอื่นด้วย ๔๖
เพื่อเข้าใจคำว่า "ไกวัลย์" คือกฎจะเปรียบเทียบกันดูเป็นคู่:-
-คู่ที่ ๑ ธรรมดั้งเดิมกับ ธรรมแปรรูป ๔๗
ธรรมดั้งเดิม คือกฎ; ธรรมแปรรูปคือทั้ง สังขตะ, อสังขตะ ๔๘
-คู่ที่ ๒ ตัวธรรมแท้ กับประกายธรรมซึ่งเกิดขึ้นมาก ๔๙
-คู่ที่ ๓ ธรรมที่เป็นปฐมเหตุ กับผลนานาประการ ๔๙
-คู่ที่ ๔ ธรรมเบื้องต้น หรืออาทิธรรม กับธรรมที่เปลี่ยนแปลง ๕๐
กฎก็เป็นดุจพระเจ้า นอกนั้นออกมาจากพระเจ้า ๕๑
ไกวัลยธรรมเป็นอยู่โดยธรรมชาติ จะเรียกพระเจ้าหรือผู้สร้างก็ได้ ๕๒
สัจจธรรมที่เป็นกฎ ตั้งอยู่ในฐานะเป็นธรรมธาตุ ๕๓
"กฎ" มีอยู่ในฐานะเป็นปฐมเหตุ, เป็นกฎของธรรมชาติ ๕๔
สิ่งทั้งปวงทั้งรูปธรรม นามธรรม ออกมาจากกฎ ๕๕
ทุกสิ่งเป็นไปตามกฎ; รู้เรื่องนี้ถูกตรงแล้วจะไม่วิวาทกัน ๕๖
รูปธรรม-นามธรรม นี้เป็นของชั่วขณะ, เปลี่ยนแปลงเรื่อย ๕๗
ธรรมที่เปลี่ยนเรื่อยเป็น สังขารธรรม; ธรรมแท้เป็นไกวัลยธรรม ๕๘

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

รู้ธรรมแท้เป็นอสังขตะหรือนิพพาน แล้วจะหยุดหลง ๕๙
จะหยุดหลงได้บ้าง ก็ต้องรู้จักไกวัลยธรรม ๖๐
ธรรมแท้หรือไกวัลยธรรมนี้ พระพุทธเจ้าก็ทรงเคารพ ๖๑

๓. ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นกฎแห่งสามัญญลักษณะ ๖๒

ถ้าเข้าใจไกวัลยธรรม มนุษย์จะไม่เป็นศัตรูกันทุกชาติศาสนา ๖๓
ไกวัลยธรรม ทำหน้าที่เหมือนกับพระเจ้าเพราะเป็นกฎ ๖๔
ธรรมชาติมีอำนาจบังคับให้เป็นไปตามกฎ ๖๕
ไกวัลยธรรมทำหน้าที่ตามธรรมชาติได้แก่ ๑. กฎของไตรลักษณ์ ๖๖
ที่เรียกว่าไกวัลย์ก็เพราะภาวะนั้นมันต้องเป็นอย่างนั้น ๖๗
ในศาสนาไชนะเขาใช้ไกวัลย์คือนิพพาน, ศาสนาอื่นใช้บ้างก็มี ๖๘
การยืมคำมาใช้ในความหมายที่พ้องกันมีมาก ๖๙
ที่บรรยายมา เพื่อให้เข้าใจว่าอย่ายึดถือเรื่องคำพูด ๗๐
คำว่านิพพาน ต้องหมายถึงดับสิ้นแห่งตัวตน ๗๑
คำว่า "ไกวัลย์" ที่นำมากล่าวมุ่งหมายให้เห็นว่าเป็น "กฎ" ๗๒
กฎที่พุทธบริษัทควรศึกษากฎที่ ๑ คือกฎแห่งสามัญญลักษณะ ๗๓
กฎที่ ๒ คือกฎแห่งอิทัปปัจจยตา, ทั้งปฏิจจสมุปบาทและกรรม ๗๔
กฎที่ ๓ กฎแห่งอริยสัจจ์ ๔ หรือจะเรียก "พระเจ้าแห่งความรอด" ๗๕
ไกวัลย์หรือกฎ เราจะเรียกว่า "พระเจ้า" บ้างก็ได้ ๗๖
ที่เรียก "พระเจ้าได้" เพราะกฎมีในที่ทุกแห่งทุกเวลา ฯลฯ ๗๗
พึงศึกษากฎข้อแรก คือ อนิจจังอันเป็นฐานแห่งการเปลี่ยนแปลง ๗๘
ความเปลี่ยนย่อมสามารถเปลี่ยนไปในทางดีขึ้น ๗๙

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

อาการเกิด–ดับ ๆ นี่เป็นความเปลี่ยนไหลเรื่อยของอนิจจัง ๘๐
เพราะมีกฎอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา; ทำให้สะดวกแก่การบรรลุนิพพาน ๘๑
ศึกษาให้เห็นความไม่เที่ยงของจิต จะเข้าใจเรื่องนามธรรม ๘๒
จะดูให้เห็นความเปลี่ยนแปลงชัดต้องดูที่จิต ๘๓
ดูให้รู้จักอนิจจังให้ชัดแจ้ง แล้วจะเห็นทุกขัง อนัตตาได้เอง ๘๔
ทุกสิ่งเป็นอนิจจัง เพราะมันไหลเรื่อย เห็นจริงแล้วจะเกิดวิราคะ ๘๕
เพราะเห็นความไหลเรื่อย ก็จะเห็นสภาพของความเป็นทุกขัง ๘๖
ความทุกข์เป็นได้ทั้งที่ทรมาน และน่าเกลียดน่าชัง ๘๗
เพราะมันน่าเกลียด ไปยึดถือเข้า ก็ต้องเป็นทุกข์ ๘๘
ถ้าเห็นความไม่เที่ยงและเป็นทุกข์จะเห็นได้อีกว่าเป็นอนัตตา ๘๙
การเห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี้เป็นกฎอันหนึ่งที่มีอยู่ตลอดกาล ๙๐
กฎแห่งอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี้เป็นไกวัลย์ หรือพระเจ้าก็ได้ ๙๑
เห็นกฎของพระเจ้าคือสามัญญลักษณ์แล้ว ถึงนิพพานได้ง่าย ๙๒
ฉะนั้นเพื่อความสิ้นทุกข์ ต้องเห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตาให้ถูก ๙๓
เมื่อเห็นธรรมก็คือเห็นพระเจ้า, หรือเห็นพระเจ้าก็คือเห็นธรรม ๙๔
ไกวัลยธรรมเป็นธรรมสูงสุด ที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ ๙๕
เมื่อเห็นไตรลักษณ์ จิตจะถอยจากสังขารทั้งปวง ๙๖
มีคำอุทเทสในพระไตรปิฎก เขียนไว้ชัด ๙๗
ผู้เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จิตจะน้อมไปสู่อมตธาตุ ๙๘
ถ้าเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ย่อมเกิดนิพพิทา, วิราคะ ๙๙
ภาวะที่สิ้นราคะ โทสะ โมหะ, สิ้นกรรม, เรียกว่านิพพาน ๑๐๐
ถ้ารู้ว่าไกวัลย์ (คือกฎ ฯ) มีอยู่ทั่วไปเราไม่อาจหลบไปทำชั่วที่ใด ๆ ๑๐๑
การเห็นธรรมะ จะช่วยให้เราเดินไปในทางถูกต้องพ้นทุกข์ได้ ๑๐๒

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

๔. ไกวัลยธรรมในฐานะ เป็นกฎแห่งอิทัปปัจจยตา. ๑๐๓

ทบทวนให้เห็นว่าคำ "ไกวัลยธรรม" มีประโยชน์มาก ๑-๑๐๘

คำบรรยายครั้งนี้จะเรียกโดยสมมติว่า พระเจ้าแห่งกรรมและวิบาก ๑๐๙

ความหมายลึกของไกวัลยธรรมมีทั้งเถรวาทและมหายาน ๑๑๐

มหายานเรียก อมิตาภะบ้าง อมิตายุบ้าง ๑๑๑

แม้ในศาสนาคริสต์ก็มีความหมายพ้องกับไกวัลยธรรม ๑๑๒

คำในคัมภีร์ฝ่ายคริสต์ทั้งเก่าใหม่ ตรงกับความในบาลีก็มี ๑๑๓

ฝ่ายมหายานเขามีพระพุทธเจ้าอมิตาภะ, อวโลกิเตศวร เป็นต้น ๑๑๔

การเข้าถึงพระอมิตาภะ คือนิพพาน, ซึ่งคุณสมบัติเรียกว่าอวโลกิเตศวร ๑๑๕

พุทธฝ่ายมหายานสร้างพระเจ้า เพื่อให้เข้าถึงง่าย ๑๑๖

การเข้าถึงอวโลกิเตศวร ง่ายกว่าถึงอมิตาภะ ๑๑๗

ถ้าจะปฏิบัติทางโลกุตตระก็เข้าถึงอมิตาภะ ๑๑๘

ถ้าจะปฏิบัติให้ถูกใจพระเจ้า ก็บำเพ็ญอย่างพระอวโลกิเตศวร ๑๑๙

ฝ่ายเถรวาทก็มีไกวัลย์คือกฎเป็นเสมือนพระเจ้า ๑๒๐

ไกวัลย์เป็นพระเจ้า เพราะเป็นกฎสร้างและควบคุม ๑๒๑

พิจารณาโดยถ้อยคำ กฎก็มีเสียงคล้าย God ๑๒๒

โดยความหมายที่เหมือนกันอาจเรียกไกวัลย์หรือพระเจ้าก็ได้ ๑๒๓

ไม่ควรจะต้องเถียงกัน เพราะโดยหลักใหญ่เป็นอย่างเดียวกัน ๑๒๔

กฎของธรรมชาติ คงเป็นอยู่ตลอดเวลาไม่เป็นอย่างอื่น ๑๒๕

กฎแห่งอิทัปปัจจยตา, กฎแห่งกรรม, มีบาลีระบุไว้ชัด ๑๒๖

ถ้าปฏิบัติให้จิตอยู่เหนือดีชั่ว จะเข้าถึงระดับอิทัปปัจจยตา ๑๒๗

การศึกษาธรรมจะต้องปฏิบัติโดยทางศีล, สมาธิ, ปัญญา ๑๒๘

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

ปัญญาต้องเล็งถึงสติปัญญาที่จะหาและใช้ความรู้นั้น ๑๒๙
การเข้าถึงอิทัปปัจจยตาจึงต้องมีการศึกษาปฏิบัติอันถูกต้อง ๑๓๐
ต้องเรียนรู้กฎนั้น ๆ แล้วนำมาปฏิบัติจนพ้นโลกิยธรรม ๑๓๑
กฎแห่งอิทัปปัจจยตา มีทั้งฝ่ายทุกข์และดับทุกข์ ๑๓๒
อิทัปปัจจยตาที่มีผลเป็นทุกข์ ก็มีอยู่มาก ๑๓๓
อำนาจของอิทัปปัจจยตาทำให้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้นก็ได้ ๑๓๔
แต่เพื่อความพ้นทุกข์ก็ใช้อำนาจของอิทัปปัจจยตาได้ ๑๓๕
เพราะกฎอิทัปปัจจยตาว่า ถ้าทำอย่างนี้, อย่างนี้จะเกิดขึ้น ๑๓๖
หรือว่า เมื่อสิ่งนี้มี; สิ่งนี้จึงมี ๑๓๗
โดยกิริยาของกฎ จะเกิดปฏิกิริยาออกมาเรื่อย ๆ ๑๓๘
อิทัปปัจจยตา ทำให้เกิดมีธาตุต่าง ๆ ขึ้นมา ๑๓๙
ที่แรกไม่มีอะไรเลยนอกจากกฎอิทัปปัจจยตา ต่อมาจึงเกิดอื่น ๆ ๑๔๐
กฎอิทัปปัจจยตา ทำให้เกิดปฏิกิริยา ผลิตสิ่งต่าง ๆ ไม่สิ้นสุด ๑๔๑
วิวัฒนาการของสิ่งที่มีชีวิต มีได้ตามกฎอิทัปปัจจยตา ๑๔๒
อิทัปปัจจยตาทำให้เกิดวิวัฒนาการดุจพระเจ้าสร้าง ๑๔๓
วิวัฒนาในส่วนกาย–จิตของคนก็เป็นไปตามกฎ ฯ ๑๔๔
ทั้งความสามารถ, ความชั่วเกิดขึ้นก็เพราะกฎอิทัป ฯ ปรุงแต่ง ๑๔๕
การแก้ปัญหาจึงต้องใช้อำนาจอิทัป ฯ ฝ่ายดับทุกข์มาแก้ ๑๔๖
ศึกษาให้รู้ทันกระแสอิทัปปัจจยตา จะดับทุกข์ได้ ๑๔๗
ทั้งมราวาสและบรรพชิต ต้องรู้จักกฎการป้องกันกระแสแห่งกิเลส ๑๔๘
ทุกสิ่งต้องเป็นไปตามกฎของพระเจ้า (อิทัปปัจจยตา) ๑๔๙
ไกวัลยธรรมส่วนที่เป็นกฎแห่งอิทัป ฯ จะสมมติเป็นพระเจ้าได้ ๑๕๐
ไกวัลยธรรมมีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง ๑๕๑

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

๕. ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎแห่งจตุรารียสัจจ์. ๑๕๒

ทบทวนครั้งก่อน ๑๕๑–๑๕๗

ความหมายของไกวัลยธรรมในฐานะจตุรารียสัจจ์ ๑๕๘

ควรเข้าใจกันได้ว่าทุกศาสนามี "พระเจ้า" แต่เรียกชื่อต่างกัน ๑๕๙

กฎแห่งอริยสัจจ์ ๔ นี้เป็นกฎช่วยให้พ้นทุกข์ ๑๖๐

กฎนี้จะใช้ได้เฉพาะสัตว์ที่ยังมีชีวิตอยู่ ๑๖๑

กฎแห่งอริยสัจจ์ ๔ เป็นไกวัลย์ เพราะเป็นตถตา ๑๖๒

กฎทั้ง ๔ ประการของอริยสัจจ์ พระพุทธเจ้าท้าให้ค้าน ๑๖๓

กฎข้อ ๑. ความทุกข์มีลักษณะทนยาก, คนโง่ไปยึดจึงทุกข์ ๑๖๔

อาการของความทุกข์ ๑๑ อย่าง, ใครไปยึดเข้าจะเป็นทุกข์ ๑๖๕

ความทุกข์เป็นของไม่เที่ยง, ดูแล้วน่าเกลียด ๑๖๖

ลักษณะอาการของทุกข์เป็นธรรมชาติ ใครยึดเป็นของตนก็ต้องทุกข์ ๑๖๗

มีบาลีกล่าวชัดว่า ภาราหานิ ทุกขัง โลเก, คำสอนของคริสต์ก็มี ๑๖๘

นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรเกิดขึ้น, ไม่มีอะไรดับไป ๑๖๙

ธาตุที่มีอยู่ตามธรรมชาติทำหน้าที่ร่วมกับอายตนะจึงเป็นการเกิด ๑๗๐

การเกิดแห่งขันธ์มีขึ้น เพราะมีความรู้สึกยึดมั่นถือมั่น ๑๗๑

ความทุกข์จะมีมากน้อยขึ้นอยู่กับ ตัณหา, อุปาทาน, อวิชชา ๑๗๒

ทุกข์บางอย่างสลัดไม่ใคร่ออกก็เพราะมันมีอวิชชาตัณหาอุปาทานมาก ๑๗๓

ความทุกข์มีลักษณะอาการอย่างนี้ ๆ ต้องรู้จัก จึงจะดับได้ ๑๗๔

กฎข้อ ๒. เหตุให้เกิดทุกข์ข้อแรกได้แก่ตัณหา ๑๗๕

ตัณหา ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นตัวกูผู้อยาก ๑๗๖

ทั้งอวิชชาและตัณหา เป็นสิ่งทำให้เกิดทุกข์ ๑๗๗

พระพุทธเจ้าทรงแสดงเหตุให้เกิดทุกข์ไว้ถึง ๑๑ อย่าง ๑๗๘

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

๑-๒-๓ เพราะอุปธิ, อวิชชา, สังขารเป็นปัจจัย ๑๗๘
๔-๕-๖ เพราะผัสสะ, วิญญาณ, เวทนาเป็นปัจจัย ๑๗๙
๗-๘-๙-๑๐ เพราะตัณหา, อุปาทาน. อารัมภะ, อาหารเป็นปัจจัย ๑๘๐
๑๑ อิญชิตา คือหวั่นไหว วิตกกังวลเป็นปัจจัย ๑๘๑
ในสูตรปฏิจจสมุปบาททรงระบุชาติเป็นปัจจัยให้เกิด ๑๘๒
เมื่อไรเกิดความรู้สึกเป็นตัวกู-ของกู เมื่อนั้นเป็นทุกข์ ๑๘๓
การดูเหตุให้เกิดทุกข์ต้องดูลึกเข้าไปในจิตใจ ๑๘๔
กฎข้อ ๓. ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ มีคำบาลีระบุไว้ชัด ๑๘๕
ต้องมีการนำออกเสียซึ่งเหตุแห่งทุกข์ เช่น ฉันทราคะ ฯลฯ ๑๘๖
ต้องดับเหตุที่กล่าวมาแล้วจนพบวิชชาและวิมุตติ ๑๘๗
กฎข้อ ๔. ทางถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ได้แก่มรรคมีองค์แปด ๑๘๘
การปฏิบัติในส่วนสมถะ, วิปัสสนา จะถึงความดับทุกข์ด้วย ๑๘๙
การปฏิบัติโดยทางมัชฌิมาปฏิปทาเท่ากับมรรคมีองค์แปดด้วย ๑๙๐
ดูโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ซึ่งเป็นมัชฌิมาปฏิปทา ๑๙๑
แต่ละข้อเป็นทางเข้าถึงความดับทุกข์ได้ ๑๙๒
แนวปฏิบัติตามกฎของปฏิจจสมุปบาทก็เป็นมัชฌิมาปฏิปทา ๑๙๓
การปฏิบัติต้องรู้จักความเป็นจริงใน ๕ อย่าง ได้แก่ :-
อาตนะภายใน, ภายนอก, วิญญาณ, ผัสสะ, เวทนา ๑๙๔
ทรงสอนให้ระวัง ๕ อย่างดังกล่าว เผลอนิดเดียวจะเกิดทุกข์ ๑๙๕
เป็นอยู่โดยอัฏฐังคิกมรรค เรียกว่าเป็นอยู่ชอบ ๑๙๖
มีการอยู่โดยชอบ โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์ ๑๙๗
กฎเรื่องอริยสัจจ์ ๔ นี้เป็นไกวัลยธรรมตลอดกาล ๑๙๘

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

อริยสัจจ์เป็นกฎที่เปลี่ยนไม่ได้ มีหลักฐานในพระบาลี ๑๙๙
การพ้นทุกข์โดยไม่รู้อริยสัจจ์ เป็นสิ่งที่มีไม่ได้ ๒๐๐
รู้เห็นอริยสัจจ์ด้วยปัญญาอันชอบ จึงจะได้สรณะอันเกษม ๒๐๑
การถึงพระพุทธ, พระธรรม, พระสงฆ์ ต้องเห็นอริยสัจจ์ด้วย ๒๐๒
บุคคลไม่เห็นอริยสัจจ์ จักสร้างเหว แล้วก็ตกเหว ๒๐๓
เพราะไม่เห็นอริยสัจจ์ จะตกในความมืด, เร่าร้อน, เป็นทุกข์ ๒๐๔
ถ้ารู้อริยสัจจ์ จะเชื่อตัวเอง ไม่มีความหวั่นไหว ๒๐๕
ผู้ที่ไม่รู้อริยสัจจ์ ย่อมเป็นคนโง่. มีอวิชชา, ดับทุกข์ไม่ได้ ๒๐๖
พระพุทธองค์เองตรัสยืนยันว่า ถ้ายังไม่รู้อริยสัจจ์ก็ยังไม่เป็นสัมพุทธ ฯ ๒๐๗
ความสำคัญของอริยสัจจ์ก็คือส่วนเข้มข้นที่ตรัสรู้ ๒๐๘
พระองค์ทรงกระทำได้ตามที่บัญญัตินั้น ๒๐๙
การรู้อริยสัจจ์ไม่เหลืออวิสัย, ต้องทำความเพียรหลีกเร้น ๒๑๐
ถ้ามัวแต่เรียนปริยัติซึ่งประกอบด้วยองค์ ๙ จะไม่รู้อริยสัจจ์ ๒๑๑
อริยสัจจ์ พูดอย่างสั้น ความจริงก็คือเรื่องทุกข์ ๒๑๒
อริยสัจจ์ ๔ นี้เรียงลำดับไว้ตายตัว อย่าทำเป็นอย่างอื่น ๒๑๓
กฎแห่งอริยสัจจ์นี้เป็นไกวัลยธรรม หรือพระเจ้าก็ได้ ๒๑๔

๖. ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นธาตุ. ๒๑๕

ทบทวนครั้งก่อน .... ๒๑๕ – ๒๒๑
ความมุ่งหมายการบรรยายวันนี้ : ไกวัลย ฯ ที่เป็นธาตุ ๒๒๑
จะแบ่งธาตุเป็น ๒ พวก : พวกที่รู้จักแล้วกับไม่รู้จัก ๒๒๒
ไกวัลยธรรม เป็นธาตุชนิดหนึ่ง ๒๒๓

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

ธาตุนี้มีตัวของตัวเองโดยเฉพาะที่เรียกตถาตา, อวิตถตา ฯ ๒๒๔
ธาตุที่เป็นไกวัลยธรรม เทียบกับสิ่งใดไม่ได้ ๒๒๕
ธาตุพวกสังขตธาตุเกี่ยวกับเหตุปัจจัย ๒๒๖
ไกวัลยธรรมสัมพันธ์กับมนุษย์ทุก ๆ ปรมาณู ๒๒๗
ไกวัลยธรรมเป็นความว่าง; ไม่มีการตั้งต้นหรือสิ้นสุด ๒๒๘
พระพุทธเจ้าตรัสว่า "พระองค์จะเกิดหรือไม่ก็ตาม"; ธาตุตั้งอยู่แล้ว ๒๒๙
ธาตุที่เป็นไกวัลยธรรมนี้มีอยู่จริง ๒๓๐
ทุกสิ่งเป็นเพียงธาตุ เป็นไปตามเหตุปัจจัยปรุงแต่ง ๒๓๑
ไกวัลย์เป็นสิ่งเดียว, ทั้งหมด, ไม่ขึ้นกับเวลาหรือพื้นที่ ๒๓๒
สิ่งทั้งปวงขึ้นอยู่กับจิต: จิตถูกปรุงไหลเชี่ยวเป็นเกลียวไป ๒๓๓
จิตเป็นธาตุชนิดหนึ่ง ซึ่งเปลี่ยนได้ตามเหตุปัจจัย ๒๓๔
ไกวัลยธรรมอยู่เหนือภาวะชนิดที่มีเหตุปัจจัย ๒๓๕
ไกวัลยธรรมจะเรียกว่าอสังขตธาตุก็ได้ ๒๓๖
ทำนองเดียวกับนิพพานมีอยู่ตามแบบของอสังขตะ ๒๓๗
จิตนี้ถ้าอบรมดีจะเปลี่ยนสภาพจากโลกิยะเป็นโลกุตตระ ๒๓๘
อบรมจิตให้สูงจึงจะเห็นได้ว่าไกวัลยธรรมมีอยู่ ๒๓๙
ไกวัลยธรรมนี้เห็นได้ยาก, ไม่มีคำพูดจะบรรยายลักษณะได้ ๒๔๐
ต้องใช้ภาษาอย่างที่ตรัสว่า "ไม่ใช่อย่างนั้น ๆ" ๒๔๑
เข้าใจความหมายของไกวัลย์แล้วจะเข้ากันได้ทุกศาสนา ๒๔๒
ไกวัลยธรรมเป็นธาตุที่ไม่เป็นไปตามการปรุงแต่งของธรรมชาติ ๒๔๓
ความหมายของไกวัลยธรรมเป็นเพียงอสังขตธาตุ ๒๔๔

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

๗. ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นธรรมชาติแห่งพุทธภาวะ. ๒๔๔

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำ "พุทธภาวะ" ๒๔๖

ทบทวนครั้งที่แล้วมา ๒๔๗–๒๔๘

ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตย่อมเจริญขึ้นตามลำดับ ๆ ๒๔๙

ความเจริญของสิ่งมีชีวิตเป็นไปตามแนวของวิทยาศาสตร์ ๒๕๐

ทุกอย่างเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตาและสามัญญลักษณ์ ๒๕๑

ธรรมชาติมีเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ ๒๕๒

ธาตุที่ประชุมปรุงแต่งกันมาโดยลำดับมีเชื้อแห่งพุทธะ ๒๕๓

ชีวิตทุกชีวิต มีเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ ๒๕๔

เชื้อแห่งความเป็นพุทธะมีอยู่ในทุกสิ่งแน่ ๒๕๕

ทุกชีวิต มีความรู้สึก ซึ่งเป็นธาตุแห่งความเป็นพุทธะ ๒๕๖

พุทธบริษัทมีความรู้สูงสุด ที่ดับทุกข์ได้ ๒๕๗

ชีวิตมีความรู้สึก เพราะธาตุประสมกันถูกส่วน ๒๕๘

ชีวิตจะต่ำเพียงไร ก็มีความรู้สึกอยู่ด้วย ๒๕๙

เชื้อที่ทำให้รู้สึกและมีชีวิตนั่นคือเชื้อแห่งพุทธะ ๒๖๐

ทุกสิ่งมีเชื้อแห่งพุทธะ แต่กว่าจะถึงจุดต้องเปลี่ยนแปลงอีกนาน ๒๖๑

ความรู้สึกของจิตกว่าจะเบิกบานคิดนึกอะไรได้ต้องใช้เวลา ๒๖๒

ธรรมชาติความเป็นพุทธะจะรุดหน้าไปถึงจุดที่สมบูรณ์จนได้ ๒๖๓

คนโง่หรือฉลาด ล้วนมีธรรมชาติความเป็นพุทธะในส่วนลึก ๒๖๔

ทุกคนมีเชื้อแห่งพุทธะ จิตอาจถึงนิพพานได้ ๒๖๕

เพราะกฎของธรรมชาติไม่ได้จำกัดสถานที่หรือเวลา ๒๖๖

ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นกฎ มีความหมายทำนองเดียวกับพระเจ้า ๒๖๗

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

ทำความเข้าใจกันได้ในทุกศาสนา ก็จะเมตตากรุณากัน ๒๖๘
แม้จำต้องต่อสู้ป้องกันตัว ก็จะกระทำด้วยเมตตากรุณา ๒๖๙
ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะจะวิวัฒนาการไปตามกฎ ๒๗๐
บุคคลควรจะได้วิวัฒนาการไปในทางดีงามถึงที่สุด ๒๗๑

๘. ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นกฎชีววัฒนาการ. ๒๗๒

ทบทวนครั้งก่อน ๒๗๒–๒๗๕
ซ้อมความเข้าใจเรื่องธรรมชาติความเป็นพุทธะ ๒๗๖
กฎเกณฑ์ของความมีชีวิตทุกชีวิตนี้เป็นไกวัลยธรรม ๒๗๗
คำบรรยายชุดนี้มุ่งหมายทำความเข้าใจกันในทุกศาสนา ๒๗๘
พิจารณาให้เห็นเถิด ชีวิตมีเชื้ออย่างเดียวกัน ๒๗๙
ชีวิตวิวัฒนาการมาจากไข่เล็กๆ ค่อยๆเปลี่ยนแปลงต่อมา ๒๘๐
คนโบราณยังคิดได้ว่า สัตว์โลกเกิดจากไข่ของพรหม ๒๘๑
สุริยจักรวาลก็มีเชื้อแห่งพุทธภาวะวิวัฒนาการมาเรื่อย ๒๘๒
ทุกสิ่งเป็นไปตามกฎ ตรงกับภาวะว่า God หรือพระเจ้า ๒๘๓
ชีวิตที่ยังเป็นเพียงเชื้อ กระทั่งเดิบโตเป็นพืช, สัตว์ ฯลฯ มีหลายระดับ ๒๘๔
ทุกชีวิตเป็นไปตามกฎแห่งวิวัฒนาการ ๒๘๕
ชีววิวัฒนาการ เป็นไกวัลยธรรมทั่วถึงกัน ๒๘๖
เชื้อแห่งชีวิตก็วิวัฒนาการไปตามกฎแห่งไกวัลยธรรม ๒๘๗
วิวัฒนาการแห่งชีวิตอาศัยเหตุปัจจัยหลายอย่าง ๒๘๘
ชีวิตสูง ต่ำ ดี ชั่ว บัญญัติกันขึ้นทีหลัง ๒๘๙
ความผิด–ถูกเป็นเพราะกฎของวิวัฒนาการมีเหตุปัจจัยต่างกัน ๒๙๐

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

ในรูปธรรมมีชีวิตที่ยังไม่แสดงตัวออกมาทันที ๒๙๑
ทั้งรูปธรรมนามธรรม มีความรู้สึกเดียวกันคือไม่ต้องการทุกข์ ๒๙๒
ชีวิต, แสงสว่าง, จิต, ทั้งสามนี้แยกจากกันไม่ได้ ๒๙๓
ชีววัฒนาการทั้งสามอย่างนับว่าเป็นไกวัลยธรรมด้วย ๒๙๔
พิจารณาให้เห็นไกวัลยตา, จิตเข้าถึงสิ่งนี้ แล้วจะเป็นอยู่ผาสุก ๒๙๕
จิตเจริญได้ด้วยแสงสว่าง ความรู้สึกจึงเจริญเป็นพุทธะ ๒๙๖

๘. ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นสิ่งคงกระพันชาตรี ๒๙๘

ทบทวนครั้งก่อน ๆ ๒๙๙–๓๐๒
ความหมายของคำ "คงกระพันชาตรี" ๓๐๓
คงกระพันชาตรีจริงหมายถึงอสังขตะคือไม่เปลี่ยนแปลง ๓๐๔
ในภาษาคน หมายถึงเครื่องรางทั้งเป็นพุทธและไสย ๆ ๓๐๕
ความขลังของเครื่องราง เป็นเรื่องทางจิตวิทยา ๓๐๖
ถ้าเป็นไปทางขลัง, ศักดิ์สิทธิ์เป็นความงมงาย ๓๐๗
คงกระพันชาตรีมิได้ทั้งงมงายและมีสติปัญญา ๓๐๘
คงกระพันชาตรีจริงต้องตั้งอยู่บนธรรมะ ๓๐๙
ภิกษุจริงเริ่มเห็นภัยในวัฏฏสงสารซึ่งเป็นไกวัลยธรรม ๓๑๐
ภิกษุจริงจึงไม่แขวนเครื่องราง, แต่มีธรรมะอยู่ในใจ ๓๑๑
ความคงกระพันแท้จูงใจให้ถึงอมตธรรม ๓๑๒
มีความคงกระพันจิตต้องถึงอมตธรรมหรืออสังขตธรรม ๓๑๓
ความเป็นคงกระพันชาตรี ต้องทนต่อการพิสูจน์ ๓๑๔
ไกวัลยธรรมเป็นสิ่งคงกระพัน เพราะเป็นกฎครอบงำสิ่งอื่น ๓๑๕

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

ไกวัลยธรรมเป็นกฎที่เป็นฝ่ายสร้างและควบคุม ๓๑๖
กฎเป็นอำนาจศักดิ์สิทธิ์ดุจเดียวกับ God ๓๑๗
กฎไม่มีรูป แต่แสดงออกโดยผล, อาการ, ปฏิกิริยา ๓๑๘
ทุกศาสนาสอนให้ละชีวิตนี้ แล้วไปมีชีวิตจริงอยู่กับพระเจ้า ๓๑๙
ความคงกระพันเป็นทั้งสังขตะ และอสังขตะ ฯ ๓๒๐
ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ เป็นได้ทั้งสังขตะ, อสังขตะ ๓๒๑
กฎแห่งกรรมเป็นไกวัลยธรรมที่มีปฏิกิริยาสมกับกิริยา ๓๒๒
กฎแห่งกรรมจะถือเอาตามที่มนุษย์บัญญัติไม่ได้ ๓๒๓
ต้องดูผลที่ว่า เมื่อมีกิริยาแล้วต้องมีปฏิกิริยา ๓๒๔
ผลของกรรมเป็นไปตามกฎ แต่คนไปสมมติเอาเองอาจผิดได้ ๓๒๕
ทุกศาสนามีคำว่า "ปฐมเหตุ" ซึ่งเป็นความคงกระพันอย่างหนึ่ง ๓๒๖
สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามกฎ; ฝ่ายถือพระเจ้าก็ว่าพระโองการ ฯลฯ ๓๒๗
พิจารณาดูพระเจ้าอย่างบุคคลาธิษฐานของคริสเตียน ๓๒๘
ต้องการความคงกระพันแท้จริงต้องแสวงหาอมตธรรม ๓๒๙
เป็นพุทธบริษัทให้ถูกต้อง จะมีความคงกระพันอย่างยิ่ง ๓๓๐
ข้อปฏิบัติเพื่อถึงความคงกระพันต้องดูถึงต้นเหตุจะพบกฎ ๓๓๑
เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติต้องเข้าใจเรื่องไกวัลยธรรม ๓๓๒

๑๐. ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นหลักมูลฐาน เพื่อทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา ๓๓๓

ทบทวนครั้งก่อน ๆ ๓๓๓–๓๔๕
การบรรยายครั้งนี้จะชี้แจงถึงคำว่า "ปฐมเหตุ" ๓๔๕

Copyright © 2007 Ixo[illegible],Ltd. All rights reserved.

หน้า

ทุกศาสนาถือว่ามีปฐมเหตุแต่ใช้คำต่างกัน ๓๔๖
ปฐมเหตุ จะเรียกให้ถูก ควรจะเรียกว่าปฐมธรรม ๓๔๗
ยกตัวอย่างเรื่องอาทิตย์เป็นที่ให้เกิดสุริยจักรวาล ๓๔๘
ดวงอาทิตย์เป็นปฐมเหตุทางวัตถุธรรม ๓๔๙
ตัวอย่างเสียงระฆังออกมาจากเหตุคือตัวระฆัง ๓๕๐
ปฐมธรรมเป็นแดนออกของสิ่งต่างๆ เป็นอนันตะ ๓๕๑
ถ้าจำกัดความของปฐมเหตุคือสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งที่ไหลมา ๓๕๒
ในพุทธศาสนาก็มีปฐมธรรม หรือปฐมเหตุของธรรมชาติ ๓๕๓
เพราะพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในสูตรอิทัปฯ หรือปฏิจจสมุปบาท ๓๕๔
พระพุทธเจ้าตรัสมากมีคำว่า อสังขตา ธาตุ, พึงศึกษาต่อไป ๓๕๕
มีสิ่งๆ หนึ่งไม่เกิดไม่ดับ นั่นคือนิพพาน ๓๕๖
ในพุทธศาสนามีอีกหลายคำที่หมายถึงปฐมธรรมเช่นตถตา ฯลฯ ๓๕๗
ปฐมธรรมทำให้มีสิ่งออกมาตามกฎอิทัปปัจจยตา ๓๕๘
ปฐมเหตุ ทำให้เกิดสิ่งใหม่ๆไหลเวียนเปลี่ยนไป ๓๕๙
เรื่องอนันตะในศาสนาไม่ใช่ปรัชญา; พระพุทธเจ้าประสงค์อย่างนี้ ๓๖๐
ปฐมเหตุในพุทธศาสนา มุ่งเฉพาะเรื่องของความทุกข์ ๓๖๑
และสอนให้ไม่ยึดถือปฐมธรรมเป็นตัวตนหรือของตน ๓๖๒
พิจารณาดูปฐมเหตุของศาสนาอื่นในอินเดียบ้าง ๓๖๓
เขาถือว่าเทพเจ้าหรือผีเป็นปฐมเหตุ ๓๖๔
ยุคแรกเป็นยุคพระเวท; ต่อมายุคอุปนิษัทยึดถือทางจิตมากขึ้น ๓๖๕
ยุคอุปนิษัทถือปรมาตมันเป็นปฐมเหตุ ๓๖๖
ฝ่ายพุทธมีปฐมเหตุอยู่ที่กฎ หรืออสังขตธรรม ๓๖๗

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

ฝ่ายโน้นยังถือพระเจ้า เรียกปรมาตมันว่าพรหม ๓๖๘
ยังมีคำปฐมเหตุคล้ายพุทธ เช่น โมกษะ, ไกวัลย์, นิพพาน ๓๖๙
ทั้งพุทธและพราหมณ์เกิดในอินเดียก็ยังวิวาทกัน ๓๗๐
ถ้ามีสติปัญญาสูงด้วยกัน จะเห็นว่าเป็นสิ่งเดียวกัน ๓๗๑
ควรจะคิดช่วยโลก ศาสนาเป็นเหมือนแสงสว่าง, ไม่ควรวิวาทกัน ๓๗๒

๑๑. ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นหลักมูลฐาน ฯ (ต่อ) ๓๗๓

ช้อมความเข้าใจเรื่องไกวัลยธรรม ๓๗๔
ทบทวนการบรรยายครั้งก่อน ๆ ๓๗๖–๓๘๒
ขอให้หัดพิจารณาเรื่องทางจิตวิญญาณในทุกกรณี ๓๘๓
ต้องนึกถึงธรรมชาติ ที่สอนโดยไม่เจตนาอยู่ทั่วไป ๓๘๔
การศึกษาเรื่องไกวัลยธรรมต้องไต่ตรองให้รู้แจ้ง ๓๘๕
แต่ละศาสนาเรียกพระเจ้าหรืออะไรอื่น ต้องศึกษาพิจารณาให้ดี ๓๘๖
ศาสนาอื่นจะใช้คำว่า ปฐมเหตุก็ไม่ควรไปว่าเขา ๓๘๗
เราจะสมมติให้ไกวัลยธรรมเป็นปฐมเหตุก็ได้ ๓๘๘
คำสอนที่ใช้คำ "พระเจ้า" ก็เพื่อสอนคนที่ไม่รู้จักภาวะนั้น ๓๘๙
อย่างพวกเวทานตะยังต้องใช้คำว่าพระพรหมคือปรมาตมัน ๓๙๐
พระพุทธศาสนาไม่พูดว่า "พระเจ้า" แต่เรียกว่ากฎ ฯ ๓๙๑
ระบอบศาสนาชนิดหนึ่งต้องมีอยู่เพื่อคนชนิดนั้นอย่างนั้น ๓๙๒
ทางประเทศจีนสมัยพุทธกาลก็มีคำว่า "เต๋า" ๓๙๓
เต๋า เขาแปลว่า ธรรม เช่นเดียวกับธรรมธาตุในพุทธ ๓๙๔
คำสอนในเต๋าเข้ากันได้กับพุทธและปรมาตมันของฮินดู ๓๙๕

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

เต๋าเทียบกันได้กับพุทธในข้อเป็นอสังขตะหรือไกวัลย์ ๓๙๖
ประโยคแรกของเต๋า ถือว่าธรรมชาติเป็นธรรมหมด ๓๙๗
เต๋าบทที่ ๒ ว่า "ความที่มิได้มีอยู่" คืออิเอียง (ฟ้าดิน) ๓๙๘
"ความมิได้มีอยู่" เป็นสิ่งแรกของสิ่งทั้งปวง ๓๙๙
เหลาจื๊อพูดว่า "ความไม่มีอะไร" เป็นชื่อของสิ่งทั้งปวง ๔๐๐
ความไม่มีอะไรนั้น ที่จริงก็มีอยู่คล้ายส่องแสงอยู่เรื่อย ๔๐๑
เต๋าบทที่ ๓ จากความไม่มีอะไรย่อมสังเกตเห็นความตั้งต้น ๔๐๒
ความมีอยู่ย่อมมีขึ้นทยอยกันตามกฎอิทัปปัจจยตา ๔๐๓
เต๋าบทที่ ๔ ว่า ความมีและไม่มีนิรันดร มีมูลกำเนิดเดียวกัน ๔๐๔
พอมีการแสดงตัว ก็เกิดการเปลี่ยนแปลง, แยกทางกันเดิน ๔๐๕
ดับการเกิดขึ้นเสียก็มีสิ่งที่เรียกว่านิพพาน ๔๐๖
เต๋าบทที่ ๕ ว่า มันเป็นสิ่งเดียวกัน, มูลกำเนิดเดียวกัน
เป็นภาวะลึกละเอียด; เหมือนพุทธะว่า เอตๆ สนฺตๆ เอตๆ ปณีตๆ ๔๐๗
การอธิบายดังกล่าวเป็นเหมือนพูดเรื่องสุญญตา ๔๐๘
แม้ในเรื่องเต๋า ก็มีสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม ๔๐๙
เต๋าตัวแรกคือนิพพาน, เต๋าตัวที่สองคือมรรคมีองค์ ๘ .... ๔๑๐
หลักประธานของทุกศาสนาสามารถทำความเข้าใจกันได้ ๔๑๑

๑๒. ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นหลักมูลฐาน เพื่อทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา (ต่อ) ๔๑๒

ทบทวนครั้งก่อน ๆ ๔๑๓–๔๒๒
พิจารณาดูฝ่ายศาสนาคริสเตียน, และอิสลามบ้าง ๔๒๓

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

ต้องรู้ภาษาคน, ภาษาธรรม, จึงจะทำความเข้าใจศาสนาได้ ๔๒๔
ศาสนาคริสเตียนมีข้อเปรียบเทียบทำนองเดียวกับพุทธ ๔๒๕
การพูดเรื่องสวรรค์, เทวดา, มีคล้ายกัน ๔๒๖
ทั้งพุทธและคริสต์ ต่างยังไม่เข้าใจคำสอนชั้นลึก ๔๒๗
ความจริงบางอย่างของคริสต์กับพุทธ มีทำนองเดียวกัน ๔๒๘
เช่นพระเยซูว่ารับธรรมมาจากพระเจ้า, พระพุทธเจ้าว่าจากธรรมชาติ ๔๒๙
คำกล่าวในศาสนาที่ต่างกันย่อมสันนิษฐานได้ ๔๓๐
ธรรมชาติอันเป็นกฎเกณฑ์เรียกอสังขตะ หรือพระเจ้าก็ได้ ๔๓๑
คำว่าธรรมหมายถึงพระเจ้าก็ได้ ธรรมแท้จริงเป็นอสังขตะก็ได้ ๔๓๒
ธรรมแท้จริงแสดงด้วยรูปไม่ได้, มองดูด้วยตาไม่ได้ ๔๓๓
ฝ่ายที่เขาเขียนภาพพระเจ้าเป็นคน ๆ ต้องทำไปตามความจำเป็น ๔๓๔
บ้านเมืองของพระเจ้าตามที่เขียนไว้ก็เป็นเรื่องวัตถุสันนิษฐาน ๔๓๕
พูดอย่างสมมติว่าบ้านเมืองพระเจ้า ไม่สมมุติก็คือนิพพาน ๔๓๖
นิพพานในศาสนาคริสต์ก็มี; ถ้ารู้จักพิจารณาแล้วจะพบในไบเบิล ๔๓๗
ยกตัวอย่างแม้เพียงไบเบิลหน้าแรก ๆ ๔๓๘
ทั้งศาสนาฝ่ายประเทศอินเดียและฝ่ายตะวันตกมุ่งหมายออกไปพ้นโลก ๔๓๙
แต่ละศาสนาล้วนสอน ไม่ให้ยึดมั่นถือมั่น ๔๔๐
คำสอนของยิว, คริสต์ คล้ายพุทธในเรื่องไกวัลยธรรม ๔๔๑
ถ้าเราไม่ลำเอียงเกลียดฝ่ายอื่นแล้ว จะเข้าใจไกวัลยธรรม ๔๔๒
สุข-ทุกข์, เที่ยง-ไม่เที่ยง, เป็นสัจจะและเป็นไกวัลยธรรมเช่นกัน ๔๔๓
ธาตุทั้งหลายเป็นไปตามธรรมชาติ, เป็นสังขตะเหมือนกันหมด ๔๔๔
ทุกศาสนามีหลักปฏิบัติเพื่อหลุดพ้นเหมือนกัน ๔๔๕
คำสอนของฝ่ายคริสต์เช่นเดียวกับพุทธในเรื่องดับทุกข์ก็มีมาก ๔๔๖

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

เพื่อความเข้าใจอันดีต่อกันควรรู้จักพระเจ้าให้ถูกต้อง ๔๔๗
พระเจ้าก็คือธรรมชาติดั้งเดิมแท้เป็นไกวัลยะมีอยู่ในทุกศาสนา ๔๔๘
พระเจ้าในศาสนาฮินดูกล่าวไว้ในนารายณ์สิบปางนั้นพูดไว้ลึกมาก ๔๔๙
พระนารายณ์, พระพรหม, พระศิวะ ล้วนแต่เป็นกฎที่เป็นอสังขตะ ๔๕๐
เปรียบเทียบธรรมชาติกับการอวตารของพระเป็นเจ้า ๔๕๑-๔๕๓
นารายณ์สิบปางเป็นวิวัฒนาการอย่างวิทยาศาสตร์, และเป็นไกวัลยตา ๔๕๔
ในศาสนาคริสเตียนมีไกวัลยธรรมแสดงด้วยคำต่าง ๆ ๔๕๕-๔๕๖
ทุกศาสนาจะเรียกว่าพระเจ้าหรืออะไรก็ล้วนเป็นไกวัลยธรรม ๔๕๗
ทำความเข้าใจกันได้ทุกศาสนา ประโยชน์จักมีแก่ทุกคน ๔๕๘

๑๓. ไกวัลยธรรม เมื่อมนุษย์ยอมรับเอาเป็นเครื่องคุ้มครองโลก ๔๕๙

ทบทวนคำบรรยายครั้งก่อน ๔๕๙
พึงเข้าใจความหมายของไกวัลยธรรมให้ถูกต้อง ๔๖๐
จะรู้จักสิ่งต่าง ๆ ได้โดยวิธี คือ ๑. ด้วยการศึกษา ๔๖๑
๒. ต้องใช้เหตุผลให้ถูกตรง ๔๖๒
๓. ปฏิบัติตามที่มีเหตุผลชัดเจนถูกต้อง ๔๖๒
๔. ชิมรสของการบรรลุธรรมนั้น ๆ ๔๖๒
การกล่าวดังข้างต้นกล่าวไปตามหลักของพระพุทธศาสนา ๔๖๓
คำว่า "พระเจ้า" สมัยเริ่มแรกยอมคิดว่าสิ่งสูงสุดเป็นบุคคล ๔๖๔
ยุคต่อมา พระเจ้าอย่างบุคคลวิวัฒน์มาเป็นนามธรรม ๔๖๕
ต่อมาอีก เอาธรรมะประเภทอสังขตะมาเป็นพระเจ้า ๔๖๖
มนุษย์ฉลาดขึ้น จนรู้ว่าต้องดับความยึดมั่นถือมั่นจึงจะถึงที่สุด ๔๖๗
ทางประเทศจีน มีผู้รู้ชื่อเหลาจื่อรู้จักเรื่องความไม่มีอะไร (ว่าง) ๔๖๘

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หน้า

พุทธบริษัทไม่ได้ใช้คำว่า "พระเจ้า" แต่ใช้ "ธรรม" ๔๖๙
เรารู้จักกันแต่สังขตธรรม ไม่รู้จักธรรมชาติตรงข้ามคือไกวัลยธรรม ๔๗๐
ในพุทธศาสนามีบรมธรรมหลายแง่ : ๑. เป็นสัจจะ, กฎตายตัว ๔๗๑
๒. เป็นส่วนการปฏิบัติของมนุษย์ ๔๗๑
๓. ผลของการปฏิบัติ คือดับทุกข์สิ้นเชิง ๔๗๒
ถ้ารู้จักไกวัลยธรรม ก็จะรู้จักธรรมชาติอันสูงสุด ๔๗๓
พุทธบริษัทยังถือพระเจ้าบ้างก็มี เช่นพูดว่า "พรหมลิขิต" ๔๗๔
ถ้าเข้าถึงไกวัลยธรรมจะได้สิ่งที่ตรงกันข้ามกับที่ได้อยู่ ๔๗๕
ถ้าเข้าถึงไกวัลยธรรมจะถึงความสิ้นลงของทุกข์ ๔๗๖
การเข้าถึงไกวัลยธรรมได้จะไม่ต้องวิวาทกันทั้งบุคคลและสังคม ๔๗๗
ในการปฏิบัติให้เกิดผลข้อแรก อย่าดูหมิ่นว่าเขาเป็นมิจฉาทิฏฐิ ๔๗๘
ปัญหาของมนุษย์มีอย่างเดียวกันคือต้องการดับทุกข์ ๔๗๙
คำบางคำ พูดต่างกัน แต่ความหมายอย่างเดียวกัน ๔๘๐
เราสร้างทุกข์ และแตกแยกกัน เพราะไม่รู้จักไกวัลยธรรม ๔๘๑
ถ้ารู้จักไกวัลยธรรม ทุกคนจะมีธรรมชาติบริสุทธิ์สงบเย็น ๔๘๒
เราพยายามเข้าถึงไกวัลยธรรมแล้วจะดับทุกข์, ถึงนิพพานได้ ๔๘๓
ความมุ่งหมายของคำว่าพระเจ้าควรต้องหมายถึงสงบเย็น ๔๘๔
สันติสุขจะมีได้อยู่ที่ได้รู้จักความจริงของธรรมชาติ ๔๘๕
เข้าใจธรรมชาติแต่เพียงวัตถุนั้นไม่พอ ต้องรู้ทางนามธรรม ๔๘๖
คนรักจะมีตัวกู-ของกู ไม่เข็ดหลาบต่อทุกข์จึงไม่รู้จักไกวัลยธรรม ๔๘๗
พระพุทธเจ้าตรัสสอน : อย่าประมาทให้รู้จักสิ่งทั้งหลายสักว่าธาตุ ๔๘๘
ทางลัดให้ถึงความสะอาดสว่างสงบก็คือรีบรู้จักไกวัลยธรรม ๔๘๙
ไกวัลยธรรมเป็นอสังขตะ, เป็นกฎปฏิบัติไม่มีตัวกู-ของกู ๔๙๐
กฎเกณฑ์ของไกวัลยธรรมเป็นความคงกระพันชาตรี ๔๙๑

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หินโค้ง ๗ เม.ย. ๑๖

ไกวัลยธรรมคือสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายประจำวันเสาร์ในวันนี้ เป็นการเริ่มภาคใหม่ คือ ภาควิสาขบูชา. ในภาคที่แล้วมา เราได้บรรยายถึงเรื่องปรมัตถสภาวธรรม รวม ๑๓ ครั้ง; เป็นที่สังเกตเห็นได้ว่า ในหนึ่งภาคคือ ๓ เดือนนั้น จะมี ๑๓ วันเสาร์เป็นส่วนใหญ่. สำหรับคราวนี้ก็เป็นภาควิสาขบูชา ๓ เดือน ซึ่งก็จะมี ๑๓ วันเสาร์เช่นเดียวกันอีก; ขอให้ถือว่า วันนี้เป็นวันแรก หรือเป็นการบรรยายครั้งแรก ของภาควิสาขบูชา พ.ศ. ๒๕๑๖ นี้ ซึ่งจะขึ้นเรื่องใหม่ ชุดใหม่ โดยจะให้ชื่อว่า "ไกวัลยธรรม"

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เพียงได้ยินแต่ชื่อ ท่านทั้งหลายก็คงจะงง คงจะสงสัย, บางคนก็ไม่เคยได้ยินด้วยซ้ำไปว่าอะไร ? เดี๋ยวก็จะได้วินิจฉัยกันในส่วนนั้น.

[*ปรารภเหตุของการบรรยายวันเสาร์*].

เราควรจะปรารภกันถึงประโยชน์ ของการบรรยายในวันเสาร์ เป็นการทบทวนกันอีกครั้งหนึ่ง. เดี๋ยวนี้เริ่มภาคใหม่ บางคนอาจจะลืมไปแล้วก็ได้ว่า บรรยายวันเสาร์นี้บรรยายทำไมกัน ? ถ้ายังจำได้ก็จะนึกได้ว่า ส่วนสำคัญนั้นต้องการจะให้พุทธบริษัทรู้เรื่องที่ควรรู้ ไม่งมงาย อย่างที่กำลังงมงายอยู่เป็นส่วนใหญ่; เพราะว่า ไม่ได้ยิน ไม่ได้ฟัง สิ่งที่ควรจะได้ยินได้ฟัง ซึ่งบางทีก็มีชื่อแปลกออกไป หรือถึงกับมีความลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป, ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ควรจะรู้ขึ้นไปตามลำดับ จึงจะสมกับการที่เป็นพุทธบริษัท; การบรรยายในวันเสาร์ มุ่งหมายในส่วนนี้ยิ่งกว่าอย่างอื่น. ขอให้ทำในใจต่อไปในข้อนี้ว่า เพื่อจะเขยิบฐานะของความเป็นพุทธบริษัททั้งในส่วนวิชาความรู้ และทั้งในส่วนการปฏิบัติ; ส่วนผลของการปฏิบัตินั้นย่อมจะตามมาเองโดยสมควรแก่สัดส่วนของการปฏิบัติ. ดังนั้น เราจะต้องพูดกันวันเสาร์ต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเพียงพอสำหรับการยกสถานะของพุทธบริษัท.

....

สิ่งหมอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง.

ที่นี้จะได้กล่าวถึง สิ่งที่เป็นหัวข้อสำหรับการบรรยายในภาคนี้ คือสิ่งที่เรียกว่า *"ไกวัลยธรรม"*; สิ่งที่มีชื่อแปลกประหลาดนี้ ที่จริงมันก็ไม่ควร

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

จะแปลกประหลาด, ไม่ควรจะเป็นสิ่งที่แปลกประหลาด เพราะว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ตลอดเวลา และมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง และก็จะต้องมีอยู่หลังสิ่งทั้งปวงด้วย; นี้เรียกว่าพูดภาษาธรรมดาสามัญที่สุดแล้ว.

ท่านทั้งหลายลองนึกเอาเอง ว่าถ้ามันมีสิ่งใดสิ่งหนึ่ง *มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งหลายทั้งปวงหมด ก่อนสิ่งใดทั้งหมด แล้วมันก็ยังมีอยู่จนกระทั่งบัดนี้* แล้วมันก็จะมีเหลืออยู่ หลังสิ่งทั้งปวงหมดอีกเหมือนกัน แล้วมันควรจะเป็นอะไร? ตามที่ได้ยินได้ฟังมาแล้วในพระพุทธศาสนานี้ ควรจะได้แก่สิ่งใด? คือว่ามีสิ่งหนึ่งซึ่งไม่รู้จักเปลี่ยนแปลงไป ไม่รู้จักสิ้น ไม่รู้จักหมด มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวงแล้วจะอยู่หลังสิ่งทั้งปวง จนกว่าสิ่งทั้งปวงจะกลับมาอีก มันก็ยังอยู่.

สิ่งทั้งปวงจะเปลี่ยนแปลงสูญหายไป มันก็ยังเหลืออยู่, ให้สิ่งทั้งปวงกลับมาอีก มันก็ยังอยู่ และอยู่อย่างที่ไม่เปลี่ยนแปลง. ลองทายเดาดูเอาเองว่า ควรจะเรียกว่าอะไร? หรือเคยได้ยินได้ฟังมาว่า เรียกว่าอะไร?

ถ้าผู้ที่เคยฟังเรื่อง *ปฏิจจสมุปบาท* เข้าใจ คงจะเดาออก, ว่าสิ่งนั้นเรียกในที่นั้นว่าอะไร? แต่ถ้าฟังเรื่องปฏิจจสมุปบาทแล้ว ลืมหมดแล้ว มันก็เลิกกัน เพราะว่าเรื่องปฏิจจสมุปบาทนั้น ได้บรรยายแล้วตั้งแต่ปีกลายโดยละเอียด. เอาละ, ที่นี้เป็นอันว่า เราจะตั้งต้นกันใหม่ก็ได้ เพื่อเข้าใจสิ่งที่มีชื่อแปลกประหลาดนี้ว่า **"ไกวัลยธรรม".**

ในชั้นแรก มานึกถึงคำว่า "ไกวัลยธรรม" พอได้ใจความก่อน. คนที่อ่านหนังสือหรือกาพย์กลอนมาก คงจะอ่านพบสักครั้งหนึ่งกระมังว่า **ไกวัลย์,**

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ทั่วไกวัลย์ นั่นน่ะคือคำว่า ไกวัลยะ; แต่คำว่าไกวัลย์ในภาษาไทยชนิดนั้น มันมีเนื้อความไม่หมด มันแคบนิดเดียว. *ทั่วไกวัลย์* คล้าย ๆ กับว่าทั่วประเทศทุกหนทุกแห่ง ไม่ยกเว้นที่ไหน; แต่แท้จริงคำว่าไกวัลย์นั้น มันมากกว่านั้น จนไม่มีคำจะพูดให้ครบถ้วนได้เหมือนกัน จึงต้องค่อย ๆ ศึกษาไป, และเราอาจจะต้องพูดกันถึง ๑๓ ครั้ง ด้วยคำ ๆ นี้เพียงคำเดียว คือคำว่าไกวัลย์นี้ มันจะหมายถึงอะไร?

ถ้าเป็นภาษาบาลี ก็ชินกันอยู่กับคำคำนี้ว่า *เก-ว-ล; เก วะ ละ* แปลว่า*สิ้นเชิง* ก็มีความหมายแต่เพียงว่า สิ้นเชิงหรือหมดสิ้นไม่มีอะไรเหลือ, ก็มีความหมายที่แคบนิดเดียว. คำว่า เก วะ ละ มันมีความหมายมากกว่านั้น ซึ่งก็จะต้องพูดพร้อมกันไป เพราะมันเป็นคำเดียวกันกับคำว่า ไกวัลย์ ไกวัลยะ หรือ เก วะ ละ ก็ตาม เป็นคำคำเดียวกัน. เราเคยได้ยินแต่คำว่า ทั้งหมด ทั้งสิ้น หรือสิ้นเชิง หรือทั่วไป นั่นเป็นภาษาธรรมดา, ภาษาพูดตามธรรมดา; ถ้าภาษาธรรมะ มันมีความหมายกว้างขวางมาก.

ที่นี้จะบอกว่า ในปทานุกรม คำว่า *เก วะ ละ* หรือไกวัลยะนั้นนัยะที่แรกเช่นที่มาใน *คาถาที่ ๘ ของอภิธานปทีปิกา* เป็นต้น ก็หมายถึง *นิพพาน* คำว่าเกวละ แปลว่าสิ้นเชิง หรืออย่างเดียวนั้น มันหมายถึงนิพพาน

ส่วนที่มาในคาถาอื่น ที่แสดงความหมายไม่จำกัดนั้น มันแปลได้หลายอย่าง : *เก วะลัง* สิ้นเชิงหรือทั้งหมดทั้งสิ้นนี้ แปลว่าความ*เต็มไปหมด ไม่มีที่ว่าง* อย่างนี้ก็มี, แล้วแปลว่า *ความเดี่ยวโดดที่สุด* อย่างนี้ก็มี, แปลว่า *ความแบ่งแยก* ซอยถี่ยิบละเอียดออกไปเลยก็มี, แล้ว *ความแข็ง เป็นดุ้น เป็นก้อนก้อนเดียว*

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ก็ม, *ความไม่รู้จักพอ* คือจะเอาอะไรมาใส่ให้เท่าไร มันก็ไม่รู้จักเต็มไม่รู้จักพออย่างนี้ก็ม. นี่ลองคิดดูว่า มันจะยุ่งหัวสักเท่าไร ถ้าจะพูดไปตามตัวหนังสือเหล่านี้; แต่เราก็ต้องค่อยทนฟัง คิดนึก ศึกษากันต่อไป ในวันหลัง ๆ.

ในวันนี้ต้องการแต่จะให้รู้เพียงข้อเดียว ว่า **"สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง"**; หมายความว่า การบรรยายในครั้งนี้, ตลอดทั้งครั้งนี้จะพูดกันถึงความหมายของคำว่า "สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง" เป็นชื่อของการบรรยายตอนนี้.

แต่แล้วก็ อย่าลืมว่า ถ้ามัน *มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง* แล้วมันต้องเก่งขนาดที่ *มีอยู่ตลอดไป แล้วอยู่หลังสิ่งทั้งปวง* แล้ว *สิ่งทั้งปวงกลับมาอีก* มันก็ *อยู่ก่อนสิ่งทั้งปวงอีก* กระทั่งมัน *อยู่ตลอดไป* จนกระทั่ง *เหลืออยู่หลังสุดท้ายของสิ่งทั้งปวงอีก;* จะเป็นอย่างนี้เรื่อยไป. เก – วะ – ลัง นั้น คือ สายที่ยืดยาว ที่ไม่เปลี่ยนแปลง เรียกว่าไกวัลยะ ภาษาสันสกฤต, เรียกว่า เก วะ ละ เป็นภาษาบาลี. ทั่วไกวัลย์นั้น มันต้องทั่วอย่างนี้; แต่หนังสือคำกลอนของคนที่ไม่รู้จักสิ่งนี้แต่ง แล้วมันก็หมายแค่ไกวัลย์ใกล้ ๆ นี้เองว่า ทั่วแผ่นดินทั่วโลก ทั่วอะไรทำนองนี้.

ส่วนคำว่า *"ไกวัลย์"* นั้น มันไม่รู้จะตั้งต้นอย่างไร ? ที่ตรงไหน ? มัน *มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง* ไม่รู้ว่ามาตั้งแต่เมื่อไร ? มันไม่มีจุดตั้งต้น ว่าก่อนสิ่งทั้งปวงนั้นก่อนเมื่อไร ? แล้วมันอยู่หลังสิ่งทั้งปวงก็อีก; มันก็ไม่มีจุดตั้งต้นว่า มันอยู่หลังได้อย่างไร ? เพราะสิ่งทั้งปวงมัวแต่เวียนไปเวียนมา : เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป, เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป, ในสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยะนั้น.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ขอให้เข้าใจ ความหมายโดยสังเขปของสิ่งนี้ ไว้อย่างนี้ก่อน แล้วก็จะค่อยๆ เห็นว่า มันเป็นอะไร, จนมันเป็นอะไรกันแน่, จะบัญญัติความหมายว่าอย่างไร? ท่านจึงบัญญัติความหมายไว้มากมาย จนตีกันเองยุ่งไปหมด; เช่น *ความหมายคู่แรกว่า ความเต็ม หัวไปหมด* ไม่มีที่ว่างเว้น, แล้วก็ *ความโดดเดี่ยว* เต็มไปหมดไม่มีที่ว่างเว้น มันก็เป็นลักษณะหนึ่งของไกวัลย์; แล้วความโดดเดี่ยวก็หมายความว่า มันอยู่อย่างโดดเดี่ยว เพราะว่ามันไม่มีอะไรเปรียบเทียบ ไม่มีอะไรแตะต้องได้.

แล้วก็ *ความแยกได้ละเอียด* แหลกไปหมด มันก็แยกได้; แต่แล้วความเป็นก้อนเดียว ดุ้นเดียว แข็งเป๊กนี้มันก็เรียกได้.

แล้ว *ความไม่รู้จักเต็ม* เอาอะไรมาใส่ให้ ก็ไม่เต็ม ไม่รู้จักพอ; เหมือนกับเอาอะไรมาให้กินมันก็กินหมด อย่างกับไฟอย่างนี้ เอาเชื้อเพลิงมาใส่เท่าไร มันก็กินหมด ไม่รู้จักอิ่มด้วยเชื้อเพลิง. สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลย์นี้ก็เหมือนกัน จะเอาสิ่งทั้งปวงมาใส่ลงไปเท่าไรมันก็ไม่รู้จักพอ มันก็ไม่รู้จักเต็ม; ความเป็นอย่างนี้เรียกว่า "ไกวัลยธรรม" คือเรื่องที่จะพูดกันวันนี้.

....

ศึกษา ในข้อที่ว่า "มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง".

ที่นี้พูดใน แง่แรกที่จะศึกษา ก็คือว่า **สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง** มันเป็นสิ่งที่มีอยู่จริง ไม่ใช่มีอยู่อย่างสิ่งทั้งปวง. สิ่งทั้งปวงมิได้มีอยู่จริง เพราะ

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เดี๋ยวมันเกิดขึ้นแล้ว มันตั้งอยู่แล้ว มันหายไป, มัน *เกิดขึ้น ตั้งอยู่ หายไป, นี้เรียกว่าสิ่งทั้งปวง* หรือสังขารทั้งปวง. แต่สิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลย์" นั้น ไม่เป็นอย่างนั้น; การมีอยู่ของมัน จึงไม่เหมือนกับการมีอยู่ของสิ่งทั้งปวง หรือสังขารทั้งปวง. นี่ เราเตรียมที่จะศึกษา เข้าใจ รู้จัก สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง; นี่คือหัวข้อย่อ ๆ ของเรื่องที่เราจะพูดกันตลอดภาควิสาขบูชานี้.

ที่นี้คงจะมีผู้สงสัย หรืออยากจะทราบบ้างว่า *ทำไมจะต้องไปรู้จักสิ่งนี้* ให้มันเสียเวลา ให้มันยุ่งยาก, หรือว่ามันจะมีประโยชน์อะไร ?

ข้อนี้มันเป็นเรื่องที่ตอบยาก บางคนก็ไม่อาจจะรู้อะไรมากไปกว่าแต่ที่จะรู้ว่าเบี่ยบข้าวเข้าปากอย่างไร; นี่ รู้เท่านี้ก็พอ. แต่บางคนต้องการจะรู้มาก ไม่มีที่สิ้นสุด กระทั่งไปรู้ว่า**มีสิ่งหนึ่งซึ่งมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง** ในฐานะเป็นสิ่งที่เหมือนกับเป็นรากฐาน พื้นฐานของสิ่งทั้งปวง. สิ่งทั้งปวงออกมาจากสิ่งนั้นได้ ไม่ทำให้สิ่งนั้นหมดสิ้นไป, หรือว่าสิ่งทั้งปวง จะแตกสลายลงไปในสิ่งนั้น สิ่งนั้นก็จะไม่รู้จักเต็ม มันพร่องก็ไม่เป็น มันเต็มก็ไม่ได้; มันมีลักษณะอย่างนี้จะมีประโยชน์อะไร ?

ยกตัวอย่างว่า *สิ่งนี้มันมีอยู่ตลอดเวลา* กระทั่งบัดนี้ แล้วมันก็อยู่หลังเขาทั้งหมด. เดี๋ยวนี้เรากำลังร้อน แล้วก็บ่นว่าร้อน อากาศมันร้อน; ถ้าใครสามารถจะเอาความร้อนออกไปเสียได้, ถ้ามีอะไรเหลืออยู่เอาออกไปเสียอีก, ต้นเหตุแห่งความร้อนก็เอาออกไปเสียอีก; ที่สุดมันก็จะเหลือแต่ไกวัลย์ว่านี้ แล้วเราก็จะหายร้อน. นี่ใครสามารถเอาความร้อน และเหตุของความร้อน ซึ่งเป็นเพียงสิ่งทั้งปวง ที่เป็นสังขารออกไปเสีย, ออกไปเสียให้ได้, แล้วจะมีอะไรเหลืออยู่ ? มันก็คือไม่ร้อน.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

นี่ถ้า*สิ่งทั้งปวงมันไม่เที่ยง เอาออกไปเสียได้* มันก็จะเหลือแต่สิ่งที่เที่ยง, ถ้าสิ่งทั้งปวงเป็นทุกข์ มันก็เอาออกไปเสียได้ มันก็เหลือแต่ไม่ทุกข์ ไม่มีความทุกข์.

ถ้าว่าสิ่งทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน เอาออกไปเสียได้ มันก็จะเหลือแต่สิ่งที่มีลักษณะเป็นตัวตน; แต่ข้อที่ใครจะเรียกว่าตัวตน หรือไม่เรียกว่าตัวตนนั้น มันอีกปัญหาหนึ่ง. นี่กล่าวแต่ในแง่ที่ให้เห็นว่า **สิ่งนี้มันจะต้องตรงกันข้ามกับสิ่งทั้งปวงเสมอไป** จึงควรจะรู้จักสิ่งนี้ ซึ่งมันตรงกันข้ามจากสิ่งที่มันรบกวนบีบคั้น หรือทรมานเรา.

ท่านต้องนึกถึงสิ่งนี้ หรือต้องการจะ**ศึกษาถึงสิ่งนี้ ในฐานะที่มันเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามจากสิ่งที่มันเป็นข้าศึกแก่เรา** เช่นว่า ความทุกข์มันเป็นข้าศึกแก่เรา ก็มีสิ่งนี้เท่านั้น ที่จะไม่เป็นข้าศึกแก่เรา.

ฉะนั้นจึงถูกต้องแล้ว ที่ในปทานุกรมท่านบัญญัติ*คำแปล ของคำว่า เก-วะ-ละ* นี้ไว้ว่า **นิพพาน;** แต่เมื่อสิ่งที่เรียกว่านิพพาน ก็ยังไม่รู้ว่าอะไรอีก ก็ยากที่จะเข้าใจความหมายต่อ ๆ กันไป กระทั่งถึงคำว่า ไกวัลยะ เป็นต้น. ที่จริงคำว่า นิพพาน, **นิพพาน,** นี้ก็แปลว่า **ดับหมดแห่งสิ่งที่ปรุงขึ้นมา** หรือความร้อน มันก็เย็นอีกเหมือนกัน.

ที่นี้ **ไกวัลยะ** แท้จริงนั้น เมื่อเอาสิ่งทั้งหลายออกไปเสียหมด มันก็เหลือแต่สิ่งนี้ซึ่งก็ไม่ร้อนอีกเหมือนกัน. นี่ไป ๆ มา ๆ ก็จะไปเป็นสิ่งเดียวกันที่เรียกว่า **อสังขตะ** หรือ **นิพพาน** หรือ **สุญญตา** ก็แล้วแต่จะเรียก.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

นี่จะน่าศึกษาหรือไม่น่าศึกษา? ก็ขอให้ลองคิดดู. หรือว่าถ้าเรารู้เรื่องนี้ ความเป็นพุทธบริษัทของเราจะค่อยน่าดูขึ้นบ้าง หรือไม่? ก็ไปคิดเอาเองก็แล้วกัน; ความเป็นพุทธบริษัทของเรา มันกำลังอยู่ในฐานะที่ตกต่ำ คือมันหลับ; เมื่อพุทธะแปลว่า ตื่น แล้วเรามันก็หลับอยู่เรื่อย; มันจะมีความเหมาะสมอย่างไร?. เราจะต้องทำให้มันตื่น จึงจะสมกับคำว่า "พุทธะ" คือตื่นไม่หลับ.

เอาละ, เราดูกันไป ทีละนิดทีละหน่อย จนกว่าจะรู้จักสิ่งนี้ ในแง่ที่กล่าวว่ามันมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง, และมันจะมีประโยชน์ในข้อที่ว่า เราจะได้รู้จักสิ่งที่มีหรือที่เป็น อยู่ตลอดเวลา และตลอดสถานที่ทั้งปวง.

มันมีอยู่ตลอดเวลา และมีอยู่ตลอดพื้นที่ คือ space ทั้งปวง, แล้วมันยังเป็นตัวเวลา และเป็นตัว space ทั้งปวงที่นั่นด้วย; แต่เราไม่มอง หรือว่าไม่ศึกษากัน ในแง่ของวิทยาศาสตร์ธรรมดาสามัญ จะมองกันในแง่ของธรรมะ : ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์ ก็วิทยาศาสตร์อย่างธรรมะ อย่างพุทธบริษัท เพื่อให้รู้ว่ามันมีสิ่งอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอยู่หรือเป็นอยู่ตลอดเวลา และตลอดเนื้อที่ทั้งปวง ไม่ยกเว้นอะไร.

คำว่า "เวลา" มันก็แสดงความไม่มีที่สิ้นสุดอยู่แล้ว นี่เข้าใจง่าย. ถ้าว่า "เวลา" นี้เป็นสิ่งที่ไม่มีที่สิ้นสุด เราจะคาดคะเนเอาด้วยความโง่ก็ได้ ว่า "เวลา" นี้ไม่มีที่สิ้นสุด, ถึงจะคาดคะเนเอาด้วยปัญญา สติปัญญา มันก็เห็นได้ว่ามันไม่มีที่สิ้นสุด.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ที่นี้เมื่อพูดถึงพื้นที่ ถ้าเราเอากันแต่พื้นที่ที่เรารู้สึกได้ มันก็อาจจะสั้นสุด; เช่นว่า โลกนี้, แล้วก็อยู่ในสุริยจักรวาลนี้, แล้วก็มีสุริยจักรวาลอื่น; รวมกันหมดนั้นแล้ว เราออกไปไม่ได้ เราคำนวณไปไม่ถึง อย่างนี้เรียกว่ามันนิดเดียว. ไกวัลย์นั้นมันมากกว่านั้น จะเรียกว่า สามหมื่นโลกธาตุ คือสามหมื่นระบบสุริยจักรวาล หรือสามหมื่นอะไรก็สุดแท้ มันก็ยังไม่หมด มันยังมากกว่านั้น.

นั่นแหละ ขอให้เข้าใจโดยประมาณ หรือโดยอนุมานว่า มันมีสิ่งหนึ่งซึ่งมันมีอยู่ตลอดเวลาและตลอดพื้นที่ และมันเป็นตัวสิ่งนั้นๆ อยู่ตลอดเวลาและตลอดพื้นที่.

ที่ว่า *"สิ่งทั้งปวง"* มันอาศัยสิ่งนี้ มันก็เพียงแต่ว่า ได้มาปะทะเข้ากับสิ่งนี้ ก็เกิดปฏิกิริยาอะไรขึ้นมา แล้วก็เป็น "สิ่งทั้งปวง"; แต่ว่าไม่ได้ทำให้สิ่งนั้นร่อยหรอไป. *เรารู้จักแต่สิ่งที่ไปกระทบแล้วเกิดขึ้น แล้วตั้งอยู่ แล้วดับไป* แล้วร่อยหรอไป แล้วก็นั่งร้องไห้ นั่งหัวเราะอยู่ เฉพาะแต่อาการของสิ่งใหม่ๆ นี้ทั้งนั้น; ฉะนั้นถ้าเรารู้จักสิ่งนี้กันบ้าง ก็เรียกว่าหูตาคงจะสว่างขึ้นบ้าง สมกับความเป็นพุทธบริษัท.

. . . .

มนุษย์จะเป็นมิตรกันหมด ถ้ารู้จัก "ไกวัลย์"

ที่นี้อยากจะพูดเอาเปรียบหน่อย โดยพูดต่อไปว่า ถ้ามนุษย์รู้จักสิ่งนี้เข้าถึงสิ่งนี้บ้าง ตามสัดส่วนแห่งสติปัญญาของตนแล้ว มนุษย์นี้จะเปลี่ยนแปลง

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไปมากที่เดียว, คือมนุษย์จะเข้าใจซึ่งกันและกัน ในทางที่จะเป็นมิตร มีความเมตตาต่อกัน ไม่ข่มเหงกัน ไม่มุ่งร้ายกัน เหมือนอย่างมนุษย์ในโลกเวลานี้ : แบ่งกันเป็นพวก ๆ หมายมั่นแต่ที่จะทำลายกัน, แบ่งเป็นประเทศนั้น เป็นประเทศนี้ เป็นของเรา เป็นของเขา คอยแต่จะแสวงหาประโยชน์ของตนเอง โดยไม่คิดถึงผู้อื่น, หรือว่าทำลายผู้อื่น ก็ยังเห็นว่าเป็นการถูกต้องอยู่นั่น ; เพราะมันไปเห็นของนิดเดียว ว่ามีค่ามากมายสูงสุด. แต่ถ้ามันไปเห็นของที่ใหญ่โตกว่านั้นมากมายเหลือประมาณ มีค่ามากมายเหลือประมาณแล้ว มันก็คงจะหายโง่ในสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือว่ายึดมั่นในสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้นได้. นี้เรียกว่าจะทำให้มนุษย์เปลี่ยนไปมากทีเดียว ถ้ามาเกิดรู้จักสิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลยะ" นี้ขึ้นมา.

หรือว่าถ้าเกิดเข้าใจสิ่งที่เรียกว่า **"ไกวัลยะ"** นี้แล้ว ยังจะทำให้ศาสนาทุกศาสนาในโลกนี้ เข้าใจซึ่งกันและกัน และมองกันและกันด้วย **มิตรภาพ** คือด้วยสายตาของมิตรภาพ.

เดี๋ยวนี้แม้แต่สิ่งที่เรียกว่า ศาสนา, ศาสนานั่นแหละ มองกันด้วยสายตาแห่งยักษ์มาร ศัตรู ข้าศึก มุ่งจะทำลายกันในระหว่างศาสนา ; แม้แต่ศาสนาเดียวกัน ก็ยังมุ่งทำลายระหว่างนิกายกัน เป็นอย่างนี้ทุกศาสนา ยิ่งปรากฏชัดยิ่งขึ้นทุกที ; ขออย่าให้ต้องออกชื่อเลย มันกระทบกระเทือน. แต่ก็จะเข้าใจมองเห็นได้ด้วยกันทุกคนว่า กำลังมุ่งมาดคิดร้ายกันระหว่างศาสนา แล้วในหนึ่งศาสนาที่แยกกันเป็นนิกาย ๆ ก็มุ่งมาดคิดร้ายกันในระหว่างนิกาย.

แต่ถ้าหากเป็นไปได้ว่า คนเหล่านั้นเกิดรู้จักสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยะ คือความเป็นอันเดียวกันทั้งหมดนี้จริง ๆ แล้ว ศาสนาก็จะเลิกเป็นข้าศึกแก่กัน,

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หรือว่านิกายส่วนย่อยของศาสนา ก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะเข้าใจสิ่งๆ หนึ่งตรงกันหมด ระหว่างบุคคล ระหว่างนิกาย ระหว่างศาสนา, หรือว่าถ้าจะมีโลกอื่นอีก มันก็ระหว่างโลก ระหว่างทุกอย่างไปเลย ในบรรดาสิ่งทั้งหลาย ที่มันอาศัยอยู่บนสิ่งที่เรียกว่า สิ่งเดียว คือ ไกวัลยะ นั้น.

หรือจะพูดกันอีกอย่างหนึ่งว่า ถ้าเกิด**เข้าถึงไกวัลยะ**นี้แล้ว **คำพูดอื่นๆ จะไม่เป็นหมัน** เหมือนที่พูดกันอยู่เดี๋ยวนี้แล้วเป็นหมัน; เช่นว่าเข้าถึงธรรมอย่างนี้ ถ้าไม่เข้าถึงไกวัลยะนี้แล้ว บ่วยการที่จะพูดว่า "เข้าถึงธรรม" หรือว่าจะพูดว่า "เข้าถึงพระเจ้า เป็นอยู่กับพระเจ้า" อย่างนี้ก็บ่วยการ, ถ้าไม่เข้าถึงสิ่งสิ่งนี้ ไม่มีเวลาที่จะอยู่กับพระเจ้า หรือเป็นอันเดียวกับพระเจ้า ถ้าไม่เข้าถึงสิ่งเหล่านี้. หรือบางพวกที่เขาถือ อัตตา ตัวตน มีอาตมัน มีปรมาตมัน ก็อย่างเดียวกันอีก; ถ้าไม่เข้าถึงสิ่งๆ นี้ ก็ไม่มีทางที่จะเรียกว่าเข้าถึงปรมาตมัน เป็นต้น.

นี่มันจะทำให้ความมุ่งหมายของศาสนาทุกศาสนา หรือทุกลัทธิของมนุษย์ ที่จะถือหลักเกณฑ์ของตนอย่างไรนั้น ได้เป็นความมุ่งหมายที่มีความจริง มีประโยชน์. พุทธบริษัทเราเมื่อรู้จักสิ่งนี้ ก็คือ รู้จักพุทธศาสนาจริง; ถ้า**พุทธบริษัทรู้จักสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนี้** ก็คือ **จะรู้จักพุทธศาสนาจริง,** จะไม่ยกหูชูหางอีกต่อไป.

เดี๋ยวนี้พุทธบริษัท ที่ตั้งตัวเป็นนักปราชญ์เป็นผู้รู้นี่ เที่ยวยกหูชูหางว่าศาสนาพุทธเท่านั้นถูก ศาสนาอื่นผิด หรือว่าศาสนาอื่นไปได้แค่ครึ่งๆ กลางๆ อยู่ที่โคนต้นไม้ หรือตีนเขา ศาสนาพุทธเท่านั้นไปได้สุดยอด; อย่างนี้มันก็พูดได้ ถ้ามองกันในวงจำกัด. แต่ถ้ามองให้ลึกซึ้ง ถึงสิ่งที่เรียกว่าไกวัลย์นี้แล้ว

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

มันก็ไม่มีทางที่ว่า จะไปดูถูกคนอื่น อย่างนั้นได้; **เพราะสิ่งนี้มันจะมีอยู่ทั่วไป ในที่ทุกแห่ง ในทุกเวลา คือในทุกศาสนานั่นเอง.**

เพราะฉะนั้นถ้าพุทธบริษัทเข้าใจ สิ่งที่เรียกว่าเกวะละ หรือ ไกวัลย์นี้แล้ว ก็จะง่ายขึ้นมากทีเดียว ที่จะเข้าถึงสุญญตา หรือจะเข้าถึงนิพพาน หรือจะเข้าถึงอสังขตธรรมอย่างนี้เป็นต้น.

นี่เป็นเหตุผลตัวอย่าง หรือตัวอย่างแห่งเหตุผล ว่าเราควรจะสนใจกับสิ่งๆนี้ในฐานะที่ว่า มันเป็นสิ่งที่มีอยู่ได้เอง ตลอดอนันตกาล แล้วอนันตเทศ. *อนันตกาล* คือ *เวลาอันไม่สิ้นสุด, อนันตเทศคือพื้นที่อันไม่สิ้นสุด,* หรือราวกับว่า มันเป็นมารดาแห่งสิ่งทั้งปวง. สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นลูก เป็นหลาน เป็นเหลน ที่ออกมาจากสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยะนี้ เรียกว่ามันเป็นแม่; ถ้าเป็นธรรมะก็เป็นธรรมะแม่ นอกนั้นมันเป็นสิ่งที่ออกมาจากแม่ แล้วก็ไม่มีโอกาสจะใหญ่โตเป็นแม่ได้; เพราะว่าแม่มันเป็นแม่เสียเองคนเดียวเรื่อย คือไกวัลยธรรม; นอกนั้นก็เป็นเพียงเหมือนกับว่า ฟองน้ำที่เกิดจากผิวน้ำ เมื่อลมมากระทบ มันจะเกิดขึ้นชั่วคราว แล้วมันก็ดับไป มันจะกลายเป็นตัวน้ำไปไม่ได้.

ถ้าจะเรียกสิ่งนี้ว่าธรรม ก็เรียกว่าไกวัลยธรรม แล้วก็เป็นเหมือนกับธรรมแม่, ธรรมะแม่ เป็นที่ออกมาแห่งธรรมะลูกทั้งหลาย แล้วก็ดับหายไป—ดับหายไป—ดับหายไป; ส่วนธรรมะแม่นี้ ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง.

ถ้าจะเรียกว่า *พระเจ้า ก็ต้องเล็งถึงสิ่งนี้ เพราะว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง;* สิ่งทั้งปวงออกมาจากสิ่งนี้ อาศัยสิ่งนี้ดำรงอยู่. นี่ถ้าว่าพวกฮินดูเขา

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เรียกของเขาว่าปรมาตมัน ; มันก็คือตัวใหญ่ ตัวเดียวทั้งหมด ในเวลาอันไม่สิ้นสุด ในพื้นที่อันไม่สิ้นสุด.

ถ้าใครเข้าถึง ก็เรียกว่าเข้าถึงพระเจ้าจริง ๆ, เข้าถึงธรรมะจริง ๆ. ถ้า**มนุษย์รู้จักสิ่งนี้แล้ว** มนุษย์จะแก้ปัญหาของมนุษย์ได้หมด. เดี๋ยวนี้มนุษย์ไม่รู้จักสิ่งนี้ จึงได้เต็มไปด้วยความยึดมั่นถือมั่น เห็นแก่ตัว สร้างปัญหาขึ้นมาในโลกนี้ไม่มีที่สิ้นสุด, แล้วก็คิดว่าจะแก้ แล้วแก้ได้แค่ ไม่รู้จะเปรียบด้วยอะไรดี แค่ผิวหนังก็ยังมากไป. มนุษย์แก้ปัญหาของมนุษย์ได้แค่ผิวหนังมันก็ยังมากไป ; มันเหมือนกับไม่ได้แก้อะไร แล้วบางทีก็จะเป็นโรคมากขึ้นอีก เพราะว่ามนุษย์เดี๋ยวนี้ยิ่งเห็นแก่ตัวมากขึ้นไปอีก.

ขอให้พึงให้ดี ไม่มีทางจะแก้ได้ เว้นไว้แต่จะมารู้จักสิ่งนี้กันเสียเท่านั้น คือ**รู้จักธรรมะให้จริง ให้ถูก ให้ตรง ให้ถึงที่สุด** แล้วจิตใจมันจะเปลี่ยนไปเอง จากการที่จะเป็นผู้เห็นแก่ตัว แล้วสร้างปัญหานานาชนิดขึ้นมา.

เดี๋ยวนี้ที่เรียกว่า**มนุษย์** นั้น มันยังไม่ใช่มนุษย์ อย่างมากก็**เป็นเพียงสักว่าคน** มีความรู้สึกเอร็ดอร่อยทางเนื้อ ทางหนัง ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย เป็นต้น ; แล้วมันก็สาละวนอยู่แต่เพียงเท่านั้น มันไม่มีอะไรมากไปกว่านั้น. *มนุษย์อุตส่าห์เรียน ก็เพื่อจะได้เงิน* หรือได้กำลังปัจจัยแห่งการซื้อ ที่เรียกว่าเงิน, แล้วมัน*ก็มาสร้าง มหา มาสะสมสิ่งที่จะให้ความเอร็ดอร่อยแก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย* ก็มีเท่านี้, มันมีเพียงเท่านี้ ; แล้วมนุษย์จะแก้ปัญหาของมนุษย์ได้อย่างไร.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ยิ่งโลภมาก ก็ยิ่งมีความทุกข์มาก, ยิ่งยึดถือมาก มัน ก็ยิ่งมีความทุกข์มาก. เดี๋ยวนี้มันแสวงหามา เก็บรักษาไว้ บริโภคอยู่ด้วยความยึดถือทั้งนั้น; ดังนั้นจึงเป็นความทุกข์. นี่ก็ *เป็นปัญหาส่วนตัว* แล้วมันก็ *ขยายออกไป เป็นปัญหาส่วนของสังคม* คือระหว่างบุคคลกับบุคคลเรื่อยออกไป; อย่างที่ทะเลาะวิวาทกันอยู่ในระหว่างสังคม หรือว่ารวมกันเป็นหมู่ใหญ่ ๆ เป็นประเทศชาติ เป็นค่ายประชาธิปไตย หรือค่ายคอมมูนิสต์ อะไรก็สุดแท้ ก็ล้วนแต่เรื่องแย่ง สิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นถือมั่น เพราะว่าเขาไม่รู้จักสิ่งที่เรียกว่า "ธรรม" ในที่นี้ ซึ่งเราจะเรียกว่าไกวัลยธรรม คือธรรมที่จะเป็นทั้งหมดของทุกสิ่ง ที่จะแก้ปัญหาได้สำหรับมนุษย์.

พระศาสดาทรงทราบเรื่องนี้ทั้งหมด แต่ทรงเอามาสอนเฉพาะที่จำเป็น อย่างที่ทรงเปรียบเทียบไว้ด้วยอุปมา ว่ามาสอนนี้เท่ากับใบไม้กำมือเดียว ที่รู้แล้วไม่ได้สอน ไม่ได้เอามาบอกนั้น เท่ากับใบไม้ทั้งหมดที่มีอยู่ทั่วไปในป่า; ฉะนั้นจึงมีคำกล่าวไว้ชัดว่า พระองค์ทรงสอนอะไรบ้าง ซึ่งเราจะได้พูดกันต่อไป เดี๋ยวนี้พูดพอให้เห็นว่า มันมีความสมควรแล้ว มีความจำเป็นแล้วที่จะรู้เรื่องนี้ คือเรื่องไกวัลยธรรมนี้.

....

ความหมายของคำ "ไกวัลยธรรม".

ต่อไปนี้ก็จะได้พูดถึง "ตัวสิ่งนั้น" ให้โดยเจาะจงยิ่งขึ้นไปอีก ว่ามันคืออะไร ? บางคนอาจจะปิดหูปิดตาเสียแล้วก็ได้ว่า คำว่า "ไกวัลยธรรม" นี้ภาษาอะไร

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ก็ไม่รู้, ในพุทธศาสนาก็ไม่ค่อยจะได้ยินได้ฟัง, ได้ยินบ้างก็แต่ว่าเกวลังหรือเกวะละ. *ไกวัลยะ* นี้มัน *เป็นภาษาสันสกฤต* แล้วจะเป็นพุทธศาสนาได้อย่างไร.

เรื่องภาษานี้ มันไม่สำคัญ ความหมายนั่นแหละสำคัญ. พุทธศาสนานี้ทั้งอย่างบาลีและอย่างสันสกฤต; ฉะนั้นใครจะชอบคำว่าไกวัลยะก็ได้ ชอบคำว่าเกวะละก็ได้. แต่โดยเหตุที่ภาษาไทยเราทั้งหมดอิงภาษาสันสกฤต ถ้าอย่าลำเอียงและอย่าหลับหูหลับตาเกินไป ขอให้ไปทดสอบดูคำแต่ละคำทุกคำ ในปทานุกรมแห่งภาษาไทยแท้ จะเห็นว่าอิงภาษาสันสกฤตทั้งนั้น; เช่นธรรม ร. หันไม่ใช่ ธัมม มม เป็นต้น. ภาษาที่ปรุงแต่งขึ้นใช้ในภาษาวรรณคดีชั้นสูงเป็นภาษาสันสกฤตทั้งนั้น; เดี๋ยวนี้ก็ใช้รูปสันสกฤตว่าไกวัลยะ แทนคำว่าเกวละมันก็มีอยู่แล้ว.

ที่นี้จะดูต่อไปว่า มันมีอยู่ตรงไหน? ร่องรอยของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนี้ มันมีอยู่ที่ตรงไหน ในพระไตรปิฎก เป็นต้น?

นี้ก็จะต้องขอย้อน กลับไปถึงคำที่กล่าวเมื่อตะกี้นี้ว่า ถ้าไม่ลืมเรื่องอิทัปปัจจยตาเสียแล้ว ก็จะนึกได้ว่าตรงไหนเป็นต้น. ในพระไตรปิฎกนั้น ถ้าจะสำรวจดูก็จะพบว่า พระพุทธภาษิตที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า *อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานำ อนุปฺปาทา วา ตถาคตานำ* อย่างนี้แล้ว จะพบว่า มีอยู่ ๒ ชุด : ชุดหนึ่งก็เล็งถึง ไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา, ชุดหนึ่งก็เล็งถึงอิทัปปัจจยตา คือปฏิจจสมุปบาท. อย่างเมื่อตะกี้นี้ พระสงฆ์ทั้งหลายก็ได้สวดนำเรื่องนี้ไปแล้ว ฟังหรือไม่ฟังกัน, แล้วก็เข้าใจคำนั้นหรือไม่? นี้ก็เอามาพูดกันอีกทีหนึ่ง ให้เข้าใจ.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เมื่อเข้าใจข้อความ แห่งพระพุทธภาษิตนี้แล้ว ก็จะพบร่องรอย ของสิ่งที่เรียกว่า **ไกวัลยธรรม** ที่มีอยู่ในพระพุทธภาษิต และในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนา. ขอให้คอยสังเกตดูให้ดี พระบาลีนี้ว่า *อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานำ อนุปฺปาทา วา ตถาคตานำ* ซึ่งแปลว่า *ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, เพราะพระตถาคตทั้งหลายจะเกิดขึ้นก็ตาม พระตถาคตทั้งหลายจะไม่เกิดขึ้นก็ตาม; ฐิตา ว สา ธา ตุ – ธรรมธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว, ธมฺมฏฺฐิตตา ธมฺมนิยามตา – ตั้งอยู่ในฐานะเป็นธรรมดาแห่งธรรม เป็นกฎตายตัวแห่งธรรม. สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา ติ ว่าสังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง* ดังนี้เป็นต้น นี้อย่างหนึ่ง.

ที่นี้อีกอย่างหนึ่งก็ว่า *อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานำ, อนุปฺปาทา วา ตถาคตานำ – ภิกษุทั้งหลาย, เพราะเหตุที่ตถาคตทั้งหลายจะเกิดขึ้นก็ตาม ตถาคตทั้งหลายจะไม่เกิดขึ้นก็ตาม, ฐิตา ว สา ธาตุ – ธรรมธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว, ธมฺมฏฺฐิตตา – เป็นความตั้งอยู่แห่งธรรมดา, ธมฺมนิยามตา – เป็นกฎตายตัวแห่งธรรมดา. อิทปฺปจฺจยตา คือความเป็นอิทัปปัจจยตา – ได้แก่ความที่เมื่อสิ่งนี้ สิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้ สิ่งนี้ย่อมเกิดขึ้น, อวิชฺชา ปจฺจยา สังขารา ติ – ว่าเพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารทั้งหลายจึงเกิดขึ้น,* ดังนี้เป็นต้น.

ที่นี้สำหรับคำนี้ ก็มีความหมายไกลออกไป ที่พูดว่าเป็นการตั้งอยู่แห่งธรรมดา เป็นกฎตายตัวแห่งธรรมดา, เป็นอิทัปปัจจยตา คือกฎที่ว่าเมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้ย่อมมี. นี้เรียกสรุปเสียใหม่ว่า *ตถตา* คือ *ความเป็นอย่างนั้น, อวิตถตา* คือ *ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, อนญฺญถตา – ความไม่เป็นไปโดยประการอื่น, อิทปฺปจฺจยตา – แต่จะเป็นไปตามอิทัปปัจจยตา* คือ *ความที่เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนี้จะเกิดขึ้น.*

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

นี่คือ ร่องรอย ของสิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลยธรรม" ที่มีอยู่ในพระพุทธภาษิตในพระพุทธศาสนา. ขอให้นึกทบทวนไปถึงข้อความตอนต้นที่ว่า *พระพุทธเจ้าหรือพระตถาคตทั้งหลาย จะเกิดขึ้นหรือจะไม่เกิดขึ้นก็ตาม, ยิตา ว สา ธาตุ – ธรรมธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว.* ตัวพระบาลีแท้ ๆ ใช้คำว่า ธา—ตุ เฉย ๆ ว่า ธาตุ, ธา—ตุ หรือธาตุ ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว, พระพุทธเจ้าจะได้เกิดขึ้นก็ตาม จะไม่ได้เกิดขึ้นก็ตาม ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว. นี่เป็นเครื่องแสดงว่าก่อนพระพุทธเจ้าเกิด หรือพระพุทธเจ้าจะเกิดแล้ว หรืออะไรก็สุดแท้ ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว; ธาตุนี่เรียกเต็มความหมายหน่อย ก็ว่าธรรมธาตุ หรือธรรมะธา—ตุ แล้วขยายออกไปจนเป็นธัมมัฏฐิตตา, ธัมมนิยามตา, อิทัปปัจจยตา, ตถตา, อวิตถตา, อนัญญถตา เป็นต้น; ล้วนแต่เล็งถึงความที่มีสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอยู่อย่างเป็นกฎตายตัว เป็นของตายตัว เปลี่ยนแปลงไม่ได้, แล้วก็มีอยู่โดยไม่คำนึงถึงว่า พระพุทธเจ้าจะเกิดขึ้นหรือจะไม่เกิดขึ้น.

นี่คือความหมายที่ว่า "มีอยู่ก่อนสิ่งใด" ถ้าพระพุทธเจ้ามิได้เกิดขึ้น ก็ไม่มีใครรู้เรื่องนี้ หรือรู้จักสิ่งนี้ ก็ไม่ได้เอามาพูดกัน; แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า สิ่งนั้นมิได้มี. เดี๋ยวนี้พอบุคคลประเภทพระพุทธเจ้าเกิดขึ้น ก็เป็นอันว่า ท่านรู้แจกไปจนกระทั่งรู้จักสิ่งนี้ ท่านก็เอามาพูดมากล่าว มาสอน มาบอก มาบัญญัติ มาประกาศเปิดเผย ก็ทำให้เป็นของเข้าใจง่ายขึ้น.

นี่ก็เห็นชัดอยู่แล้วว่า ไม่ใช่ว่าพระตถาคตเหล่านั้นได้สร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้น; เพราะท่านได้ยืนยันแล้วว่า ตถาคตจะเกิดหรือไม่เกิด นี่ไม่สำคัญ สิ่งนี้มันมีอยู่แล้วเทียว, พระบาลีมีอยู่ว่า ตถาคตทั้งหลายจะเกิดขึ้นหรือจะไม่เกิดขึ้นก็ตาม อย่างนี้.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ที่นี้อยากจะให้คิดนึกให้กว้างออกไปอีกหน่อย ว่า คำว่า "ตถาคต" นั้น มิได้แปลว่า พระพุทธเจ้าอย่างเดียว คือรวมเอาพระพุทธเจ้าเข้าไว้ด้วย; ถือเอาตาม ความหมาย แห่งตัวอักษรนี้เลยว่า "มาอย่างไร ไปอย่างนั้น" หรือว่า มาอย่างนั้นไปอย่างนั้น; ฉะนั้นก็ได้แก่สัตว์ทั้งหลาย. เมื่อสัตว์ทั้งหลายมันก็มี *มาอย่างสัตว์ ไปอย่างสัตว์ เกิดมาอย่างสัตว์ ตายไปอย่างสัตว์; เพราะฉะนั้น สัตว์ทั้งหลายชื่อว่า "ตถาคต"* อย่างนี้ปทานุกรมภาษาบาลีก็ยอมรับ แปลคำว่า "ตถาคต" ว่า "สัตว์ทั้งหลาย" อย่างนี้ก็มี, คือว่าไปเหมือนที่มา มาเหมือนที่ไป นี่คือสัตว์ทั้งหลาย.

นี้ ถ้าจะให้เลยเถิดออกไปกว่านั้น มันก็ว่า **สิ่งใดมีความเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมันเองแล้วก็เรียกว่าตถาคตได้ทั้งนั้น** : ไปอย่างไร ไปอย่างนั้น, มาอย่างไร มาอย่างนั้น, ก็ได้ทั้งนั้น. นี่มันจะทำให้ได้ความไกลออกไปถึงกับว่า เมื่อสิ่งทั้งหลายทั้งปวง มันจะเกิดดับอยู่อย่างไร ตามลักษณะของมันตามกฎเกณฑ์ของมัน, *จิตา ว สา ธาตุ* – ธาตุนั้นจะยังอยู่อย่างนั้น, จะตั้งอยู่แล้วอย่างนั้น; นี่แหละคือไกวัลยธรรม. มันจะตั้งอยู่อย่างนั้นอย่างไม่ดูหน้าใคร ไม่พึ่งเสียงใคร ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามอะไร, ว่าให้ตถาคตทั้งหลาย คือสิ่งที่มีเหตุมีปัจจัย ให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้, ปรุงแต่งกันไปเถอะ นี่มันก็จะอยู่แต่อย่างนี้, นี่คือความเป็นอย่างเดียวของมัน เป็นอย่างนี้.

ความมีลักษณะประหลาด ๆ อย่างที่กล่าวมาแล้ว ถ้าจะแบ่งแยกซอยออกไปให้ละเอียดก็ได้, แล้วก็เป็นดุ้นเดียวแข็งไม่แบ่งออกได้, อย่างนี้ก็พูดได้; หรือว่าอยู่เต็มที่ไปหมดในที่ทุกหนทุกแห่งก็ได้, หรือว่าอยู่โดดเดียวก็ได้, แล้วแต่จะเล็งกันในแง่ไหน.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ที่นี้เมื่อพูดถึงคำว่า จิตา ว สา ธาตุ มันก็ขยายความออกไป เป็นธรรม-ธา—ตุ คือธรรมธาตุ แล้วธรรมธาตุนั้นขยายความออกไปเป็น ธมฺมฏฺจิตตา ธมฺม-นิยามตา กระทั่งสรุปกลับเข้ามาให้สั้นที่สุดว่า ตถตา – ว่าอย่างนั้น, ความเป็นอย่างนั้น, หรืออวิตถตา *–ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, อนญฺญถตา –ความไม่เป็นอย่างอื่น* คือ *อิทัปปัจจยตา* คือ *กฎตายตัวที่ว่าอิทัปปัจจยตา –เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนี้ย่อมเกิดขึ้น.*

ฉะนั้นขอให้เล็งดูว่า ท่านหมายถึงอะไร ที่เป็นตัวประธานของคำพูดเหล่านี้ ? ที่เป็น **ตัวประธาน** แห่งประโยคเหล่านี้ จะเห็นได้ทันทีว่าเป็นตัวกฎ คือสิ่งที่เรียกว่า **กฎนั่นเอง** มีความหมายสำคัญมาก. มันตั้งอยู่ในฐานะที่เป็นกฎ *ธมฺมฏฺจิตตา* ก็ดี *ธมฺมนิยามตา* ก็ดี *อิทปฺปจฺจยตา* ก็ดี ตถตา ก็ดี อะไรก็ดี ตั้งอยู่ในฐานะที่เป็นกฎ.

ฉะนั้นสิ่งที่เรียกว่า **กฎ** นี้ เป็นสิ่งที่จะต้องสนใจในกรณีนี้ โดยเฉพาะในคำพูดที่ได้เรียกว่าไกวัลยธรรม. **ไกวัลยธรรมนี้คือธรรมที่เป็นตัวกฎ** มันมีอยู่ก่อนสิ่งใดหมด, แล้วมันไม่เปลี่ยนไปตามสิ่งใด แล้วมันอยู่หลังสิ่งใด, จนสิ่งทั้งหลายหายไปหมด จนกว่าจะมีสิ่งมาใหม่. **กฎนี้ก็จะอยู่อย่างนี้เรื่อยไป** ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า *จิตา ว สา ธาตุ –ธรรมธาตุนั้นตั้งอยู่แล้ว* ตถาคตจะเกิดหรือไม่เกิด; ก็เป็นอันว่าไม่มีที่สิ้นสุด ในการที่ตั้งอยู่. ตถาคตเสียอีกมีการเกิดขึ้นตั้งอยู่, เกิดขึ้น ตั้งอยู่; หมายความว่าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะเกิดขึ้นในโลก อีกเท่าไรก็ตามจะปรินิพพานไป สิ้นไปเท่าไรก็ตาม จะวนเวียนกันอยู่กี่ร้อยองค์ พันองค์ หมื่นองค์ แสนองค์ ล้านองค์ โกฏิองค์พระพุทธเจ้าก็ตาม จิตา ว สา ธาตุ นั้น *ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว.* ฉะนั้น สิ่งนั้นไม่ใช่พระ-

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

พุทธเจ้า หรือพระตถาคต; สิ่งนั้น เป็นสักว่าธรรมดาอันหนึ่ง, หรือกฎอันหนึ่งแห่งความเป็นอย่างนั้น ความต้องเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างอื่นไม่ได้นั่นแหละจะคงอยู่ เรียกว่ากฎ.

. . . .

ศึกษาสิ่งทั้งหลายในแง่วิทยาศาสตร์.

ที่นี้เราก็ไปศึกษา ในแง่ของวิทยาศาสตร์ธรรมดาสามัญ ทั่ว ๆ ไปก็ได้ว่า **สิ่งทั้งหลายทั้งปวง** ปรากฏออกมาเรื่อย ๆ ก็เป็นมาตามกฎนี้; อย่างว่าโลกนี้ไม่เคยมี แล้วเกิดมีขึ้นมา จะว่ามาจากดวงอาทิตย์ หรือว่าจะมาจากหมอกเพลิง หรือว่าจะมาจากอะไรอีกก็ตามใจ นี้มันออกมาได้ด้วยอำนาจของอะไร? นี้คือออกมาได้ด้วย **อำนาจของกฎของอิทัปปัจจยตา** ซึ่ง **ตั้งอยู่ในฐานะเป็นไกวัลยธรรม** เป็นสิ่งเดียวเท่านั้น ไม่เปลี่ยนแปลงกับใครได้เลย แล้วก็เป็นตัวผู้มี **อำนาจสูงสุด** ที่จะให้สิ่งทั้งหลายออกมา หายไป ออกมาแล้วหายไป, ออกมาหน้าฉาก แล้วหายไปหลังฉาก, ออกมาหน้าฉาก แล้วก็ให้หายไปหลังฉาก. บังคับสิ่งทั้งหลายทั้งปวงให้เป็นอย่างนี้ คือ **สิ่งที่เรียกว่า กฎ.**

เมื่อพูดอย่างนี้แล้ว ไม่มีใครจะคัดค้าน, พุทธบริษัทก็ไม่คัดค้าน, และพวกที่เขานับถือว่ามีพระเป็นเจ้า เขาก็ถือเอาสิ่งนี้เป็นพระเป็นเจ้า; ฉะนั้นเราอย่าไปดูถูกเขาด้วยเรื่องพระเป็นเจ้า. เราก็ยังต้องยอมรับสิ่งนี้ว่า **มีสิ่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ตลอดกาล แล้วก็เป็นกฎ ตั้งอยู่ในฐานะเป็นกฎ** ให้สิ่งทั้งหลายมันเล่นละครไปไม่มีที่สิ้นสุด; แต่เราไม่เรียกว่าพระเจ้า **เราเรียกว่ากฎ** โดย

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เฉพาะอย่างยิ่ง คือ กฎอิทัปปัจจยตา หรือจะเรียกว่า กฎตถตา กฎอวิตถตา หรือ กฎอนัญญถตา อะไรก็แล้วแต่จะเรียก, มันมีคำแทนชื่อกันได้มาก. แต่ถ้าเรียกให้เป็นสามัญนามที่สุดแล้วก็ต้องเรียกว่าธรรมธาตุ, ธรรม ธา – ตุ, **ธรรมธาตุ** แปลว่า **ความมีอยู่แห่งธรรม.**

คำว่าธาตุ *ธา – ตุ* นี้ก็แปลว่า *ทรงตัวอยู่;* รากศัพท์นี้ตรงกันหมด ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาละติน แปลว่าทรงตัวอยู่ทั้งนั้น คำว่าธาตุ; แล้วมันทรงตัวอยู่อย่างที่เรียกว่าประหลาด. พวกที่ทรงตัวอยู่จริง ก็ล้วนแต่เป็นไกวัลยธรรมนี้, นอกนั้นเป็นเพียงปฏิกิริยาที่ถูกปรุงขึ้นมา ถูกทำให้กระโดดออกมา แล้วกลับหายไป; นั่นเป็นการทรงตัวอยู่ของความเปลี่ยนแปลง. ถ้าเป็น การทรงตัวอยู่ของความไม่เปลี่ยนแปลง แล้ว ต้องเป็นสิ่งที่เรียกว่าไกวัลย-ธรรมนี้ หรือว่าเป็นธรรมธาตุ อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า "ตถาคตจะเกิดหรือไม่เกิด ธรรมธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วเทียว คือตั้งอยู่ตลอดกาลเทียว".

เอาเป็นว่า ขอให้รู้จักสิ่งสักสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวงก็แล้วกัน. วันนี้จะเสียเวลาสักชั่วโมง พูดเพื่อให้เข้าใจคำคำเดียวว่า **"สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง".**

. . . .

สมัยพุทธกาลมีผู้พบ "สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง" พ้องกันมา.

เราจะมองดูให้กว้างออกไปว่า มนุษย์ในโลกตลอดเวลาที่ผ่านมา ที่รู้จักกันอยู่ในประวัติศาสตร์นี้; ถ้าพูดไปถึงก่อนประวัติศาสตร์ มันก็จะมากไป

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เท่าที่รู้กันอยู่ในประวัติศาสตร์นี้ **มนุษย์ก็มีความสนใจที่จะรู้จักต้นตอของสิ่งทั้งปวง** ที่เรียกว่าปฐมเหตุ หรือผู้สร้าง ก็แล้วแต่จะเรียก โดยภาษาธรรมะหรือภาษาชาวบ้าน. ถ้าเรียกว่าปฐมเหตุ นั่นน่าจะเป็นภาษาธรรมะ, ถ้าเรียกว่าผู้สร้าง ก็เป็นภาษาชาวบ้านไป.

มันมี **เหตุอันแรก** มีต้นตออันแรกมีที่มาอันแรกสำหรับสิ่งทั้งหลายทั้งปวงจะออกมา หรือจะยอมรับว่ามันมีสิ่งนี้ คือสิ่งที่ **พระพุทธเจ้าท่านตรัสเรียก** มันว่า **ธรรมธา – ตุ** หรือธา – ตุ เฉย ๆ ที่มีอยู่แล้ว. ที่นี้ที่เปลี่ยนแปลงก็เปลี่ยนแปลง, ที่ไม่เปลี่ยนแปลงก็ไม่เปลี่ยนแปลง. **ที่เปลี่ยนแปลง** ก็เรียกว่า **สังขตธรรม** เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย, **ที่ไม่เปลี่ยนแปลง** ก็เรียกว่า **อสังขตธรรม**. อสังขตธรรมไม่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่งได้ ; เพราะฉะนั้นจึง **เป็นสัจจะ** คือของจริง และของจริงนี้ **เรียกว่า กฎ** อีกทีหนึ่ง.

บรรดา **กฎทั้งหลายของธรรมชาติ** แล้วจะต้อง **เป็นอสังขตธรรม** ไม่อย่างนั้นมันไม่เป็นกฎอยู่ได้. แต่ถ้ากฎที่มนุษย์ตั้งนี้ มันเรื่องหลอกลวง ตั้งกฎอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วก็ไม่ได้จริง, แล้วก็ตัวเองก็ไม่ปฏิบัติอย่างนี้. นี้เรียกว่ากฎที่มนุษย์ตั้งนี่ ไม่ใช่สิ่งเดียวกับกฎที่ธรรมชาติตั้ง เช่นกฎอิทัปปัจจยตานี้ตายตัว, มันเป็นตัวมันเอง, มันตั้งตัวมันเอง, มันบังคับสิ่งทั้งปวง. ใครปฏิบัติถูกต้อง ก็ได้ผลตามที่ควรจะได้, ใครปฏิบัติไม่ถูกต้อง ก็ได้ผลผิดไปจากนั้น ; นี่เรียกว่ากฎ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ **กฎอิทัปปัจจยตา มีอยู่ในฐานะที่จะเรียกได้ว่าเป็น "ปฐมเหตุ"**

เนื่องจากมีคนค้นกันมากมาแต่เดิม เท่าที่เราจะพบได้ในหนังสือ ที่มีอยู่เป็นหลักฐานนี้ ก็ไม่เห็นใครได้ค้นพบเรื่องนี้ดีไปกว่ายุคที่พระพุทธเจ้าท่าน

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เกิดขึ้น คือพระพุทธเจ้าในประวัติศาสตร์นี้นะ ไม่ใช่พระพุทธเจ้าร้อยองค์ พันองค์ที่ล่วงไปแล้ว นั้นเรารู้ไม่ได้. แต่ถ้าสำหรับพระพุทธเจ้าที่มีในประวัติศาสตร์ ที่มีในหลักฐานอยู่ เช่น พระไตรปิฎกเป็นหลักฐานอยู่นี้ จะพบว่า **พระพุทธเจ้าท่านพบปฐมเหตุของสิ่งทั้งปวง.**

เดี๋ยวเผลอไปก็จะกลายเป็นยกตนข่มท่าน ก็ขอให้คิดอย่างที่ได้บอกที่แรกแล้วว่า อย่าเพ่อดูถูกผู้อื่น. ในยุคพุทธกาลนั้น มันเป็นยุคที่ประหลาดมาก แล้วโดยเฉพาะในประเทศอินเดียหรือทวีปเอเชีย ถ้าเราจะมองไปทางทิศตะวันออกสุดใน **ประเทศจีน** ก็คงจะไปเจอะคนที่เรียกว่า *เหลาจื๊อ* ที่ทำรูปตาแก่หนวดยาวขี่ควายอย่างนี้ เรียกว่าเหลาจื๊อ; นี่เป็นคนพ้องสมัยกับพระพุทธเจ้า. เหลาจื๊อแก่กว่าขงจื๊อ ในฐานะเป็นลูกศิษย์อาจารย์ได้, แล้วขงจื๊อเกิดเมื่อก่อนพระพุทธเจ้านิพพาน ประมาณ ๘ ปี หรือ ๖ ปีนี้ ก็แปลว่า ขงจื๊อมีอายุ ๖ ปี หรือ ๘ ปี พระพุทธเจ้านิพพาน ฉะนั้น *เหลาจื๊อเป็นคนพ้องสมัยกับพระพุทธเจ้า.*

ทีนี้ถ้าไปดูหนังสือของเหลาจื๊อ ก็พบคำสอนของเหลาจื๊อข้อหนึ่งที่พูดว่า **มีสิ่งอยู่สิ่งหนึ่ง มีอยู่ก่อนโลก ไม่ใช่วัตถุ ไม่ใช่จิตใจ สิ่งนั้นเรียกว่าเต๋า** คือมีสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่วัตถุ; ไม่ใช่วัตถุอย่างวัตถุธรรม หรือว่าร่างกายเนื้อหนัง, แล้วก็ไม่ใช่นามธรรม เช่น จิตใจ ความคิดนึกรู้สึก เป็นต้นนี้; ไม่ใช่ทั้ง ๒ อย่าง มันมีอยู่ก่อนมีโลกนี้. เอาซิ, แล้วสิ่งนั้นเรียกว่าเต๋า.

สำหรับคำว่า **เต๋า** นี้ ต่อมาก็ **แปลว่า ธรรม;** แปลอย่างอื่นไม่ได้ แปลว่าธรรมกันไปหมด ไม่ใช่แกล้งแปล มันต้องจริงอย่างนั้น. มันมีคำว่า

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

"ธรรม" นี้ ที่ใช้กันอยู่ในความหมายเดียวกันหมด ทั่วทวีปเอเชียในยุคนั้นก็ได้. คำว่า "เต๋า" เสียงมันก็ตรงกับคำว่า ธ – ร นั้น, เต๋าแปลว่า ธะ ระ คือแปลว่า ทรงนี้. นี่ทาง *ฝ่ายตะวันออกสุดนี้ก็มีเหลาจื๊อที่รู้จักสิ่งสิ่งหนึ่ง ที่มีอยู่ก่อนโลกเกิด.*

ทางใน **อินเดีย** ก็มีสิ่งที่เรียกว่า **ปรมาตมัน** ซึ่งเขาพูดขึ้นบัญญัติขึ้นก็ตามเถอะว่ามัน **มีอยู่ตลอดอนันตกาล;** แล้วก็มีอะไรต่าง ๆ แยกออกมาจากปรมาตมัน เป็นนั่น เป็นนี่ เป็นวัตถุ เป็นกาย เป็นจิต เป็นอะไรก็ตาม, จะเรียกว่าอาตมันตัวน้อย ๆ ออกมา แล้วก็กลับเข้าไป แล้วก็มีแบ่งออกมา แล้วก็กลับเข้าไปนี้ เป็นเรื่องของปรมาตมันกับอาตมัน.

ที่นี้ถ้าไปดูไกลออกไป ทางโน้นก็ยังไม่ปรากฏ คือว่าทางตะวันตกสุดนั้นก็ยังไม่ปรากฏ ก็ปรากฏอยู่เพียงแค่ทวีปเอเชียต่อกับทวีปยุโรป คือ **ดินแดนปาเลสไตน์** ของพวกยิวนี้ ก่อนแต่จะเกิดศาสนาคริสเตียน เขาก็**มีคำพูดบางคำที่เรียกสิ่งสิ่งหนึ่งซึ่งมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง** ด้วยเหมือนกัน เขาเรียกว่า **พระเจ้า** ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษตอนหลังหรือภาษาอะไรก็ไม่ทราบ ที่เรียกกันว่า **กอด** *(God)* นี่คือพระเจ้า.

พอมาถึง **สมัยศาสนาคริสเตียน** ก็มีคำว่า God หรือ พระเจ้า นี้ **มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง** มีอยู่ตลอดอนันตกาลนี้ เพิ่มขึ้นอีก. แต่ว่าศาสนาคริสเตียนนี้ก็หลังพุทธศาสนาตั้ง ๕๐๐ ปีกระมัง; แต่ถ้าสำหรับศาสนายิว ซึ่งเป็นต้นตอของศาสนาคริสเตียนในตอนที่แรกแล้วมันก็เรียกว่าไม่หลังพุทธศาสนา; ฉะนั้นคนทางปาเลสไตน์ตะวันตกออกไป ก็รู้เรื่องสิ่งที่มีอยู่ตลอดอนันตกาลนี้เหมือนกัน. เขากล่าวไว้ในลักษณะ **เป็นไกวัลยธรรม** คือ **มีอยู่ในที่ทั่วไป** อยู่ตลอดเวลาในที่ทุกหนทุกแห่ง ไม่เปลี่ยนแปลง.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

แล้วก็ยังมีเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ อีกหลายแขนง ที่ล้วนแต่แสดงให้เห็นว่า คนยุคนั้นได้ยอมรับตรงกันไปหมด ทุกมุมของแผ่นดินนี้ ว่ามันมีอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งก่อนสิ่งทั้งปวง, เป็นที่มาแห่งสิ่งทั้งปวง, ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งทั้งปวง จะอยู่ตลอดอนันตกาล, เป็นเหมือนกับที่รองรับสิ่งทั้งปวง ให้สิ่งทั้งปวงเกิดดับ, เกิดดับ อยู่ในฝ่ามือของสิ่งนี้.

นี่เรียกว่า สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง ในความหมายทั่วไป ไม่เฉพาะพระพุทธศาสนา นี่จะเป็นสิ่งที่เราควรจะรู้จักหรือไม่ ก็ขอให้คิดดูเองเถิด. แต่ถ้าจะมาพิสูจน์กันในข้อที่ว่า *พระพุทธศาสนาปฏิเสธสิ่งนี้ไหม ?* ก็ตอบได้เลยว่า *ไม่ได้ปฏิเสธ*, ยอมรับว่ามีสิ่งชนิดนี้ ก็โดยอ้างหลักพระบาลี ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ไอ้นั่นมีอยู่. *ตถาคตจะเกิดหรือไม่เกิด* ไอ้นั่นมีอยู่; ก็หมายความว่า *ธรรมธาตุ* หรือ *ธัมมัฏฐิตตา ธัมมนิยามตา* นี่มันมีอยู่; อย่างนี้ก็แปลว่าพระพุทธศาสนาก็ไม่ได้ปฏิเสธสิ่งนั้น.

เป็นอันว่า โดยหลักใหญ่ ก็ไม่ได้ปฏิเสธสิ่งนี้ด้วยกันทั้งนั้น; แต่ว่าโดยข้อปลีกย่อยนี้ อาจจะกล่าวผิดพลาดกันไปบ้าง ก็จะได้ทำความเข้าใจกันต่อไปตามลำดับ ตามความมุ่งหมายของการบรรยายในชุดนี้ ที่จะพูดถึงเรื่องสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม คือสิ่งที่มีอยู่ตลอดไกวัลย์, สิ่งหนึ่งซึ่งมีอยู่ตลอดไกวัลย์. ไกวัลย์ก็คือสิ่งนั้นเอง เรียกว่าไกวัลยธรรมก็แปลว่า ธรรมที่มีอยู่ตลอดไกวัลย์ ตลอดเวลาอันไม่สิ้นสุด ตลอดพื้นที่อันไม่สิ้นสุด ล้วนแต่ไม่สิ้นสุดไปทั้งนั้น นี้เรียกว่าไกวัลย์.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

จะเป็นอะไร ? จะใหญ่หรือจะเล็กสักเท่าไร ? จะสั้นหรือจะยาวสักเท่าไร ? จะเก่าหรือจะใหม่สักเท่าไร ? ใครๆเอาไปคิดดูซิ. ถ้าเข้าใจแล้วจะพบว่า **สิ่งที่เป็นคู่ๆเหล่านี้ใช้กับสิ่งนี้ไม่ได้** เพราะมันไม่มีเกิด มันไม่มีดับ มันจึงไม่มีรูปร่างว่าสั้นหรือยาว ว่าเก่าหรือใหม่ ว่านานหรือเร็ว; มันไม่มีอะไรที่จะไปใช้กับสิ่งเหล่านี้ได้.

นี่แหละคือสิ่งที่เรียกว่าอสังขตะ, **อสังขตธรรม,** หรือบางทีจะเรียกว่า **สุญญตา,** หรือจะเรียกว่า **นิพพาน** ในความหมายหนึ่ง. แต่ในที่นี้เราจะเรียกว่า **สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง** ประกอบขึ้นเป็นคำพูดว่า **"ไกวัลยธรรม".**

ถ้ารู้แล้วจะมีประโยชน์มาก ในข้อที่จะทำให้มนุษย์เข้าใจกันได้ง่ายขึ้น ไม่ตั้งตนเป็นศัตรูต่อกัน เพราะว่ามันเป็นเพียงฟองน้ำที่เกิดขึ้นในทะเลด้วยกันทั้งนั้น. ถ้าเข้าใจเรื่องนี้แล้วก็จะเข้าใจได้ง่าย สำหรับคำว่าไกวัลย์. ให้ถือว่า *สรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายหรือไม่มีชีวิตก็ตาม เป็นเหมือนฟองน้ำที่กำลังเกิดอยู่ในผิวพื้นของทะเล* เท่านั้นแหละ แล้วจะมามัวทะเลาะวิวาทกันทำไม; รู้จักตัวใหญ่ตัวแม่ ตัวดั้งเดิม ที่ไม่รู้จักเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลงดีกว่า; เพราะว่าถ้ารู้จัก หรือเข้าถึงธรรมะนั้นแล้ว มันก็จะไม่มาเกิดเป็นฟองน้ำเรื่อยๆไปอยู่อย่างนี้ มันจะสิ้นสุดแห่งความทุกข์ คือสิ้นสุดแห่งความเกิด แก่ เจ็บ ตาย

นี่คือสิ่งที่เรียกว่า **ไกวัลย์,** ไกวัลยธรรม หรือเกวลัง หรือเกวลธรรมอะไรก็ตาม มันน่าสนใจอย่างนี้, มีฤทธิ์มีเดชเหลือประมาณ จนพระพุทธเจ้าท่านก็ต้องยอมแพ้. พระพุทธเจ้าท่านยอมแพ้ว่า *ตถาคตจะเกิดขึ้น หรือ*

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

จะไม่เกิดขึ้นก็ตาม เจ้านี่มันมีอยู่แล้วอย่างนั้น : ชิตา ว สา ธาตุ ธมฺมฏฺฐิตตา ธมฺมนิยามตา, แล้วก็ไปเรื่องไตรลักษณ์ก็มี มีว่าธัมมัฏฐิตตา ธัมมนิยามตา อิทัปปัจจยตา มาในเรื่องปฏิจจสมุปบาทก็มี.

ที่จริงเรื่องไตรลักษณ์ กับเรื่องปฏิจจสมุปบาท ก็เป็นเพียงเรื่องที่เนื่องกันอยู่อย่างไม่แยกกัน ; ในบางกรณีเอามาเป็นเรื่องอริยสัจจ์ก็มี เรียกว่า ตถา อวิตถา อนัญญถา, อย่างนี้เป็นเรื่องอริยสัจจ์ก็มี เพราะมันเนื่องกันอยู่ แยกกันออกเด็ดขาดไม่ได้. เรื่อง **ไตรลักษณ์** เรื่อง **ปฏิจจสมุปบาท** เรื่อง **อริยสัจจ์นี้** มัน **เป็นกฎเกณฑ์อันเดียวกัน** ที่มาจากกฎที่เรียกว่าอิทัปปัจจยตา; ฉะนั้นพระเจ้าจึงรวมอยู่ที่อิทัปปัจจยตา ในฐานะที่เป็นกฎแล้วก็ให้สิ่งเหล่านี้เป็นไปตามกฎ.

ฉะนั้นเราอย่าอวดดีไป เราจะมีอะไร เราจะมีเงิน เราจะมีอำนาจวาสนา มันก็เป็นเรื่องเหมือนกับว่า ฟองน้ำที่เกิดขึ้นบนผิวน้ำในทะเลเท่านั้นแหละ ; มันไร้ความมั่นคง มันไร้ความทนทาน ไม่มีอะไรเลย, มันจะเหมือนฟองน้ำที่ว่าถูกลมเข้าก็เกิดเป็นฟองน้ำขึ้นบนผิวน้ำในทะเลเท่านั้น, มันก็มีเท่านั้นแหละ. **ทะเลคือวัฏฏสงสาร เดี๋ยวขึ้น เดี๋ยวลง.** เดี๋ยวขึ้น เดี๋ยวลง, **เดี๋ยวเกิด เดี๋ยวดับ,** เดี๋ยวเกิด เดี๋ยวดับ.

ฉะนั้น **รู้จักสิ่งที่ไม่เกิดไม่ดับ** และเป็นแม่แห่งสิ่งทั้งหลายทั้งปวงนั่นเสียทีที่จะเรียกว่า **ไกวัลยธรรม** ; เมื่อยอมรับว่าสิ่งเหล่านี้มี หรือจะยอมรับไปที่ก่อนว่าสิ่งเหล่านี้มี ก็ต้องถือว่าเป็นสิ่งที่ **ควรจะสนใจ** ติดตามต่อไป เรียกว่า **สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งหลายทั้งปวง** ตั้งอยู่ในฐานะเป็นไกวัลย์ ไกวัล – ยะตา หรือ

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไกวัลยธรรม สำหรับจะได้ใช้เป็นหัวข้อสำหรับบรรยายวันเสาร์เรื่อยๆไป กว่าจะหมดภาควิสาขบูชา.

ถ้ารู้จักสิ่งนี้แล้ว จะรู้จักหมดทุกสิ่งในพระพุทธศาสนาได้ โดยไม่ยากเลย. ขอให้สนใจ และผู้ที่จำได้เข้าใจดีเรื่องอิทัปปัจจยตา จะเข้าใจเรื่องนี้ได้โดยง่าย เพราะมันเป็นสิ่งเดียวกัน แต่เรามาเล็งในแง่มุมที่ต่างออกไปเท่านั้นเอง.

เป็นอันว่า ในวันนี้ขอยุติการบรรยายไว้เพียงเท่านี้ก่อน เพียงแต่ประเดิมด้วยคำว่า "สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง" สำหรับเป็นเครื่องสนใจกันต่อไป.

ขอให้พระสงฆ์ได้สวดคณสาธยาย สรรเสริญคุณพระพุทธเจ้าตามเคย.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หินโค้ง ๑๔ เม.ย. ๒๕๑๖

ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นสิ่งที่ควรแก่นามว่า ธรรมทั้งปวง.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

ในการบรรยายประจำวันเสาร์ ครั้งที่ ๒ แห่งภาควิสาขบูชาในวันนี้ จะได้กล่าวถึงเรื่องไกวัลยธรรม ต่อไปตามเดิม.

ในครั้งที่แล้วมา ได้กล่าวถึง *ไกวัลยธรรม ในฐานะเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง ;* ส่วนในวันนี้จะได้กล่าวถึง ไกวัลยธรรม นั้น ในฐานะเป็นสิ่งที่ควรแก่นามว่าธรรมทั้งปวง เป็นอย่างยิ่ง.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

[*หยุดหวน.*]

ในชั้นแรก *ควรจะหยุดหวนถึงคำคำนี้* กันอยู่เรื่อย ๆ *เพราะว่าเป็นคำใหม่เกินไป* ไม่เคยได้ยินได้ฟังกันอยู่ในหมู่พุทธบริษัทเรา; หากแต่ว่าเป็นสิ่งที่มีใจความ หรือคำอธิบายแสดงอยู่ ปรากฏชัดในพระบาลีอย่างที่พระสงฆ์ได้นำมาสวดเป็นคณสาธยายเมื่อตะกี้นี้แล้ว. แต่ในที่นั้น ๆ เรียกแต่เพียงว่า "ธาตุ" เฉย ๆ, หรือจะขยายความออกไปอีกนิดหนึ่ง ก็ว่า ธรรมธาตุ. สิ่งที่เรียกว่า ธาตุ หรือ ธรรมธาตุ นั้น จะได้เรียกต่อไปข้างหน้าว่าไกวัลยธรรม คือ ธรรมอันเป็นไกวัลย์ คือไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งโดยเวลาและโดยเนื้อที่ และ เป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง.

ถ้าจะเข้าใจสำหรับคนทั่วไป คนทั่วไปจะต้องนึกเอาเองก็ได้ ว่ามันมีอะไรอยู่สักอย่างหนึ่ง หรือเปล่า ซึ่งมีอยู่ก่อนสิ่งใด? นี้ข้อหนึ่ง. ก่อนสิ่งใดทั้งหมด, แล้วก็มีเต็มไปในที่ทุกแห่ง ไม่ยกเว้นที่ไหน; โลกธาตุนี้หรือที่หมื่นโลกธาตุ, หรือมากไปกว่านั้นอีก มันก็มีสิ่งนี้ครอบงำอยู่ทั่วไป และว่าโดยเวลามันก็ไม่ได้จำกัด มันไม่ขึ้นอยู่กับเวลา เพราะว่ามันไม่ได้มีการเกิดขึ้น หรือการดับลงไป เพราะฉะนั้นมันจึงไม่เกี่ยวกับเวลา จึงเรียกว่า มันมีอยู่ตลอดเวลา.

....

[*เริ่มการบรรยายครั้งนี้.*]

บางคนอาจจะคิดว่า *ทำไมจะต้องไปรู้จักสิ่งชนิดนี้?* มันจะมีประโยชน์อะไร? การกล่าวเช่นนั้นก็ถูกต้อง; แต่กลัวว่ามันจะไปเป็นเรื่องที่น่าหวั่ว อย่างเดียวกับเรื่องไก่ ที่พูดว่าเพชรพลอยนี้จะมีประโยชน์อะไร, จะสู้ข้าวสารเม็ดเดียว

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ก็ไม่ได้. นี่ก็เพราะว่า มันไม่ได้มีอยู่ อย่างที่ตรงกับความต้องการ ของบุคคลนั้น ๆ ในทันที; แต่ในเมื่อสิ่งนั้นมันได้มีอยู่จริง, และถ้าเขาได้รู้จักสิ่งนั้น แล้วอะไรจะเกิดขึ้นนั้น จะค่อยพิจารณากันไปเป็นลำดับ.

ลักษณะของสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง.

ในโอกาสนี้ จะพูดกันแต่เพียงว่า สิ่งนั้นมันมีอยู่อย่างไรก่อน; แต่เป็นที่คาดหมายได้ว่า ถ้ารู้จักสิ่งนี้แล้วจะมีประโยชน์มาก คือว่าอย่างน้อยมันก็รู้อะไรมากไปกว่าที่รู้อยู่แล้ว อย่างที่จะเปรียบเทียบกันไม่ได้ทีเดียว. บางที *จะทำให้คนทุกคนในโลก กลายเป็นคนคนเดียวไปก็ได้* คือไม่มีเขา ไม่มีเรา; ในเมื่อรู้ว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงนี้ มันเป็นเพียงขี้ฝุ่น หรือเป็นสะเก็ด หรือเป็นเพียงประกายนิด ๆ ที่ออกมาจากแม่ของมัน คือธรรมะตัวแท้ หรือที่เรียกว่าไกวัลย์, ไกวัลยธรรมนี้.

คนทั่วไปแต่โบราณกาลมาแล้ว ก็เคยสนใจเรื่องนี้; ถ้าพูดกันถึงพวกที่เก่า เก่ากว่าเขาทั้งหมด ก็น่าจะเป็น *คำพูดของชาวฮินดู* ที่พูดถึงสิ่งซึ่งมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง. *บางพวกก็เรียกว่าพรหม, บางพวกก็เรียกว่าปรมาตมัน, บางพวกก็เรียกว่าไกวัลย์,* แล้วแต่จะเรียกตามถนัดแห่งนิกายของตน, แต่ใจความตรงกันหมดในข้อที่ว่า สิ่งนั้นมีอยู่ก่อนสิ่งใด เป็นปฐมเหตุ เป็นที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งหลาย

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ศาสดาทั้งหลายเคยพบสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง.

อยากจะเตือนให้นึกอีกทีหนึ่งว่า แม้ในประเทศจีน พ้องสมัยกับพระพุทธเจ้า คือสมัย *เหลาจื๊อ;* *เหลาจื๊อก็ได้พูดว่า "มีสิ่งอยู่สิ่งหนึ่ง* ซึ่งไม่ใช่รูป และไม่ใช่นาม คือไม่ใช่วัตถุ และก็ไม่ใช่จิตใจ *มีอยู่ก่อน* แล้วในโลก" *สิ่งนั้นเรียกว่า เต๋า* ก็มีอยู่ก่อนแล้วในโลก ไม่ใช่ร่างกาย ไม่ใช่จิตใจ ไม่ใช่วัตถุ ไม่ใช่จิต; นี่ก็เรียกว่า "เต๋า" ซึ่งคำๆ นี้ต่อมาก็นิยมแปลกันว่า "ธรรม" เฉยๆ เหมือนกัน.

หรือว่าในคัมภีร์ไบเบิล ที่ใช้ร่วมกันทั้งยิวและทั้งคริสเตียน ก็ยอมรับว่า แรกเริ่มเดิมทีก่อนอื่นทั้งหมด สิ่งที่เรียกว่าคำ *พระคำ* หรือ The Word *ได้มีอยู่แล้ว* อยู่กับพระเจ้า เป็นพระเจ้า. พระคำนั้นเป็นพระเจ้า พระคำนั้นสร้างสิ่งทั้งปวง; ถ้าไม่มีพระคำนี้แล้ว ไม่มีอะไรที่จะได้ถูกสร้างขึ้น. นี่แปลว่า *เขามีความรู้เรื่องสิ่งๆ หนึ่ง ซึ่งมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง เป็นที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งหลาย;* แต่ก็ไม่แน่ใจนัก คือไม่รู้ชัดเจนพอถึงที่สุด จึงได้กล่าวไว้ในรูปร่าง ในแง่ในมุมที่ต่างๆ กัน; แต่ความหมายเหมือนกันหมด ในข้อที่ว่า มันมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง แล้วก็มีทุกหนทุกแห่ง แล้วก็มีตลอดเวลา ดังนั้นเขาจึงเรียกว่าพระเจ้า.

คำว่า "พระเจ้า" นี่ก็เหมือนกัน เราก็ไม่ค่อยรู้แน่ว่า ในภาษาเดิมแท้ๆ ภาษายิวหรือภาษากรีกนั้นมันแปลว่าอะไร; แต่ที่เขาแปลมาเป็นภาษาอังกฤษนี้มันชัดแล้ว เรียกว่า The Word คือ คำพูด. คำพูดนี้ไม่ใช่คำพูดของคนธรรมดาพูด มันเป็นคำพูดของธรรมชาติ; ดังนั้นมันจึงได้แก่กฎที่ธรรมชาติมีอยู่อย่างไร, ธรรมชาติมีกฎอยู่อย่างไร, นั่นคือ The Word หรือคำพูดของธรรมชาตินั้น The

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

Word นั้นอยู่กับ God. The Word นั้นเป็น God เสียเอง, The Word นั้นสร้างสิ่งทั้งปวง; รวมความแล้วก็ได้ความว่า เขาเรียกสิ่งนี้ว่า พระเจ้า.

นี่เราจะพบร่องรอยว่า ใน *ศาสนาพราหมณ์* หรือ *ฮินดู* ก็ดี *ศาสนายิว* ไกลออกไปทางตะวันตกก็ดี สุดโต่งมาทางตะวันออก คือ *ศาสนาเต๋า* ของเหลาจื๊อก็ดี ได้พูดถึงสิ่งสิ่งนี้ ซึ่งเป็นสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งตรงกันหมด มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง มีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง มีอยู่ตลอดเวลา. นี่แหละคือจะได้แก่อะไรก็สุดแท้ แต่จะเอามาเรียกในที่นี้กันทีก่อนว่า "ไกวัลยธรรม" คือสิ่งที่มีอยู่ตลอดไกวัลย์ : ตลอดไกวัลย์ของเวลาก็ได้, ตลอดไกวัลย์ของเนื้อที่ก็ได้, คือตลอดความเป็นสิ่งเดียวกัน เป็นอันเดียวกัน เป็นเวลาเดียวกัน ไปหมดทุกหนทุกแห่ง.

....

คัมภีร์ฝ่ายพุทธบริษัทมีคำตรัสถึงสิ่งมีอยู่ก่อนคือธรรมธาตุ.

ทีนี้เราจะมองกัน แต่ที่เกี่ยวกับคัมภีร์ของพุทธบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็ในพระไตรปิฎก และยิ่งไปกว่านั้นก็คือ ที่อยู่ในรูปของพระพุทธภาษิต คือ คำที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสเอง.

สำหรับพระพุทธภาษิตนี้ ก็สรุปความได้ว่า *พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสว่า ตถาคตจะเกิดขึ้นหรือจะไม่เกิดขึ้น ธีตา ว สา ธาตุ — ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว.* คำว่า "ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว" มีความหมายมาก คือตั้งอยู่เสร็จแล้ว. พระ-

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

พุทธเจ้าจะเกิดขึ้น หรือจะไม่เกิดขึ้น, พระพุทธเจ้าทั้งหลาย คือกี่พระองค์ก็ตาม จะเกิดขึ้นหรือจะไม่เกิดขึ้น, สิ่งนั้นตั้งอยู่แล้ว.

ขอให้นึกดูว่าสิ่งนั้นคืออะไร ? เรียกว่า ธาตุ เฉย ๆ ก็ต้องมีความหมายเป็นพิเศษ คือธาตุพิเศษชนิดหนึ่ง ซึ่งในการบรรยายอันว่าด้วยธาตุ หรือสภาวธรรมนั้น ก็ได้บรรยายให้ทราบกันแล้วว่า มันมี ธาตุพิเศษ อยู่ ก็คือ **อสังขตธาตุ**; ถ้าธาตุธรรมดาก็คือสังขตธาตุ. เมื่อพิจารณาดูพระบาลีนี้ แม้จะกล่าวไว้เพียงคำเดียวว่าธาตุ แต่เมื่อมีความพิเศษถึงขนาดนั้น ก็ต้องเล็งถึง **อสังขตธาตุ** มันจึงจะเป็นสิ่งที่ตั้งอยู่ได้ตลอดไป โดยที่ว่าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะเกิดขึ้น หรือจะไม่เกิดขึ้นก็ตาม มันก็มีอยู่แล้วตลอดเวลา.

การที่พระองค์ได้ทรงนำข้อนี้มากล่าวอย่างนี้ ก็เพราะว่า เพื่อจะเปลื้องพระองค์ออกไปให้พ้นจากสิ่งนี้ ในข้อที่ว่า *มิใช่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติสิ่งนี้ขึ้นมา* หรือทรงบังคับสิ่งนี้ให้เกิดขึ้น แต่มัน *เป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนและมีอยู่ตลอดกาล*, เพียงแต่ว่า การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ ก็ตรัสรู้สิ่งนี้ โดยบทว่า *อภิสมฺพุชฺฌติ อภิสเมติ, อภิสมฺพุชฺฌติ* – *รู้พร้อมยิ่ง, อภิสเมติ* – *เข้าถึงเฉพาะซึ่งสิ่งนี้.* ครั้นเข้าถึงแล้ว จึง *อาจิกฺขติ* – *บอก, เทเสติ* – *แสดง, ปญฺญเปติ* – *บัญญัติ, ปฏฺฐเปติ* – *ตั้งขึ้นไว้, วิวรติ* – *เปิดเผย, วิภชติ* – *แจกให้คนอื่นรู้, อุตฺตานึ กโรติ* – *กระทำให้เป็นของเห็นได้ง่าย เหมือนกับหงายของที่คว่ำอยู่.*

นี่หมายความว่า สิ่งนั้นถูกนำมาสอนอีกทีหนึ่ง แล้วก็ไม่ได้ทรงนำมาสอนทั้งหมด เพราะไม่จำเป็น; อย่างที่พระองค์ได้ตรัสว่า *สิ่งที่ตถาคตตรัสรู้แล้วนำมาสอนนั้น เท่ากับใบไม้กำมือเดียว ในเมื่อเทียบกับใบไม้ทั้งป่าที่มีอยู่บนต้นไม้.*

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

นี้ล้วนแต่เป็นเครื่องแสดงว่า สิ่งที่เรียกว่าธรรม ในความหมายแรก หรือ ธรรมธาตุ นั้นมันมาก มากเหลือประมาณ ที่เอามาสอนเป็นพุทธศาสนานี้นิดเดียว; *เทียบกับใบไม้หมดทั้งป่า กับใบไม้กำมือเดียว;* ก็แปลว่ามนุษย์ไม่จำเป็นจะต้องรู้จักสิ่งนั้นไปทั้งหมด หรือทุกแง่ทุกมุม ก็รู้แต่ส่วนที่จำเป็น ที่จะดับทุกข์ได้ก็แล้วกัน. แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ควรจะรู้นั้น ก็ตั้งอยู่ในฐานะเป็นธรรมธาตุอันนั้น หรือไปเป็นไกวัลยธรรม อันนั้นเอง เท่าที่จำเป็นที่มนุษย์จะต้องทราบ และปฏิบัติให้ได้.

เดี๋ยวนี้พระพุทธองค์ ก็ตรัสด้วยคำกำกับขึ้นมาอีกหลายคำ มีคำว่า *ธมฺมฏฺฐิตตา – เป็นความตั้งอยู่แห่งธรรม, ธมฺมนิยามตา – เป็นกฎตายตัวแห่งธรรม, ตถตา – เป็นความเป็นอย่างนั้น, อวิตถตา – เป็นความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, อนญฺญถตา – เป็นความไม่เป็นไปโดยประการอื่น* และทรงระบุชัดว่า *อิทปฺปจฺจยตา* คือ *กฎที่เมื่อมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้จึงย่อมเกิดขึ้น.*

....

ธรรมธาตุทุกรูปที่เป็นกฎ เรียกชื่อใหม่ว่าไกวัลยธรรม.

ทีนี้สิ่งที่เรียกว่า ธรรมธาตุ นั้น ได้ทรงนำมาแสดงอยู่ในรูป ๓ รูปด้วยกัน คือแสดงในรูปไตรลักษณ์ ว่าสังขารไม่เที่ยง สังขารเป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา นี่รูปหนึ่ง.

อีกรูปหนึ่ง เป็นรูปของ ปฏิจจสมุปบาท ว่า เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงเกิด, –เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงเกิด, –เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงเกิด, อย่างนี้เรื่อยๆไป จนถึงความทุกข์เกิด.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

และอีกรูปหนึ่ง ก็ทรงแสดงไว้ด้วยหลักของ อริยสัจจ์ ๔ ประการ คือ หลักเกณฑ์เรื่องความทุกข์ เรื่องเหตุให้เกิดทุกข์ ความดับสนิทแห่งทุกข์ และทางให้ถึงความดับสนิทแห่งความทุกข์นั้น.

แต่ว่าทั้งหมดนี้เป็นเพียงกฎ ที่ได้เรียกว่า ธรรมธาตุ นี้ เป็นเพียงกฎ เป็นตัวกฎ. *กฎ คือความที่สิ่งนั้น ต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น;* เช่นว่ากฎที่ว่า สังขารทั้งปวงจะต้องเปลี่ยนแปลง: *สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา – สังขารทั้งหลายทั้งปวง ไม่เที่ยง* จะต้องเปลี่ยนแปลงเรื่อย. นี่มันเป็นกฎที่บังคับอยู่อย่างนี้ *สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา – สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์, สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา – ธรรมทั้งปวงเป็น อนัตตา* นี้. อะไรทำให้สังขาร หรือธรรมทั้งปวงเป็นอย่างนี้ อันนั้นเรียกว่ากฎ คือ *ธรรมธาตุ* คือ *ตถตา* คือ *อวิตถตา อนัญญถตา ธัมมัฏฐิตตา ธัมมนิยามตา* มีชื่อแทนกันหลายคำเต็มที; แต่รวมความแล้วก็คือกฎ. *กฎ เรื่องปฏิจจ-สมุปบาท,* กฎเกี่ยวกับเรื่องปฏิจจสมุปบาท *ก็บังคับตายตัวอยู่อย่างนั้น* ตามกฎของธรรมชาตินั้น ไม่มีใครสามารถดิ้นขึ้นได้ *กระทั่งกฎของอริยสัจจ์.*

ฉะนั้นเราจะต้องรู้จักสิ่งที่เรียกว่ากฎ, และรู้จักสิ่งที่เรียกว่าสภาวธรรม อันเป็นไปตามกฎ; ถ้าเกิดเอาไปปนกันแล้วมันก็ยุ่ง เข้าใจไม่ได้. สภาวธรรม ทั้งหลายต้องเป็นไปตามกฎ: **ตัวกฎ นั่น เป็นสิ่งที่บังคับควบคุมสภาวธรรม.** นั่นแหละคือตัวสิ่งที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า *ตถาคตจะเกิดขึ้นหรือจะไม่เกิดขึ้น อันนั้นมีอยู่แล้วตั้งอยู่เสร็จแล้ว.*

แต่โดยเหตุที่ว่า **สิ่งนี้ตั้งอยู่ก่อนสิ่งอื่นทั้งหมด ตั้งอยู่ในที่ทั่วไป มีอยู่ในที่ทั่วไป ในเวลาทั่วไป ไม่มีจำกัดตั้งต้นหรือสุดท้าย จึงเรียกชื่อในที่นี้ คือ ในการบรรยายชุดนี้เสียใหม่ว่า ไกวัลยธรรม.**

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไกวัลย์ ก็แปลว่า **อันเดียวกันทั้งหมด** คงจะเข้าใจคำนี้กันมาบ้างแล้ว; เมื่อพูดว่าทั่วทั้งไกวัลย์ก็หมายความว่า ทั่วทุกหนทุกแห่ง. แต่เท่าที่มนุษย์รู้ มันยังน้อยเกินไป เพราะว่าไม่ได้เล่าเรียนมา เพื่อจะรู้จักสิ่งนี้ถึงขนาดนี้ เพียงแต่ว่าไกวัลย์แล้วก็ทั้งหมดก็แล้วกัน เท่าไรก็ไม่ทราบ; แต่สำหรับสิ่งนี้โดยแท้จริงแล้วต้องทั้งหมดจริง ๆ คือทั้งหมดไม่มียกเว้นที่ไหน.

สภาวะเดิมของธรรมนั้นคือไกวัลยธรรม.

ไกวัลย์นี้ เป็นสิ่งที่ถ้า **เข้าใจแล้ว** ก็เรียกว่า **เข้าใจต้นตอของสิ่งที่เรียกว่าธรรม;** ฉะนั้นจึงขอร้องเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องที่ไม่ชวนฟังนี้ ให้ทนฟัง เพื่อว่าจะได้รู้ไว้ อย่างน้อยสักแวบหนึ่งก็ยังดี ว่ามันมีอะไรอยู่อย่างหนึ่งแน่นอน ที่มีอยู่ก่อนใคร, ก่อนพระพุทธเจ้า. พระพุทธเจ้าก็ทรงทำอะไรแก่สิ่งนี้ไม่ได้ นอกจากรู้แล้วนำมาเปิดเผยให้คนอื่นรู้บ้างเท่านั้น แต่จะบีบบังคับสิ่งเหล่านี้ หรือว่าจะเลิกสิ่งนี้ก็ไม่ได้.

ที่พูดว่า *"สิ่งนี้มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง แล้วสิ่งทั้งปวงออกมาจากสิ่งนี้"* ก็อาจจะพูดเสียได้เลยว่า แม้แต่ **พระพุทธเจ้าเองก็ออกมาจากสิ่งนี้.** การพูดอย่างนี้คล้าย ๆ กับลบหลู่พระพุทธเจ้า แต่ว่ามันเป็นความจริง หรือว่ามันจำเป็นที่จะต้องพูดอย่างนี้.

เมื่อเราพูดถึงพระพุทธเจ้า เราจะพูดถึงพระพุทธเจ้าในส่วนไหน แง่ไหน ปริยายใด ความหมายไหน มันก็ล้วนแต่ออกมาจากสิ่งนี้สิ่งเดียว; เพราะ

Copyright © tora . All rights reserved.

ว่าสิ่งนั้นมันคือกฎ คือกฎตายตัวของธรรมชาติที่ว่านั่นต้องเป็นอย่างนั้น, นั่นต้องเป็นอย่างนั้น, นั่นต้องเป็นอย่างนั้น, ต้องออกมาอย่างนั้น. รูปธรรมก็ดี นามธรรมก็ดี อยู่นิ่งไม่ได้ ต้องปรุงแต่งกันขึ้นมา ออกมา กิริยาอาการที่เป็นออกมา ก็ต้องเป็นไปตามกฎนั้น.

....

ทุกสิ่งทุกอย่างออกมาจาก "กฎ" ตายตัวของธรรมชาติ.

ทุกอย่างมัน ออกมาจากสิ่งที่เรียกว่ากฎ คือธรรมธาตุ หรือ *ตถตา* หรือ *อวิตถตา* หรือ *อนัญญถตา* แล้วแต่จะเรียก; แต่จะเรียกด้วยคำคำเดียวว่า **กฎ** ขอให้จำไว้ด้วย. เมื่ออาตมากล่าวเพียงพยางค์เดียวว่า **"กฎ"** ก็ขอให้เข้าใจว่าสิ่งที่ *พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า ธา—ตุ;* ธาตุ, หรือ ธมฺม ธา—ตุ *ธรรมธาตุ* หรือ *ตถตา* หรือ *อวิตถตา อนัญญถตา ทิฏฐธัมมตา ธัมมนิยามตา ธัมมัฏฐิตตา,* หลาย "ตา" เหลือเกิน; แต่ล้วนแต่ว่ามันต้องเป็นอย่างนั้นเท่านั้น มันเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ในฐานะที่เป็นกฎ.

นี่ถ้าเราจะเล็งพระพุทธเจ้า ถึง **รูปธรรม นามธรรม** คือร่างกายจิตใจของพระองค์แล้ว มันก็คือ **สภาวธรรมธรรมดา**ที่ออกมาจากกฎ หรือเป็นไปตามกฎ, แม้เราจะเล็งถึงคุณธรรมของพระองค์ คือการตรัสรู้ หรือสติปัญญาของพระองค์ มันก็เป็นสิ่งที่เป็นมาตามกฎ ไม่ออกพ้นไปจากกฎ. พระพุทธเจ้าก็ไม่มีอะไรมากไปกว่านั้น จะเป็นร่างกายของท่านก็ดี จิตใจของท่านก็ดี คุณธรรมที่มีอยู่ในจิตใจของท่านก็ดี มันก็ล้วนแต่เป็นไปตามกฎ : เกิดขึ้นมาได้แล้วก็ดับไป ตามอำนาจของสิ่งที่เรียกว่ากฎ.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

นี่เราพิจารณากันดูเป็นข้อแรกก่อนว่า แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ยังต้องเป็นไปตามกฎ : เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปนี้; แม้ในส่วนที่เป็นธรรม เป็นพระธรรมที่ตรัสว่า *"ธรรมที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วนี้ จะอยู่เป็นศาสดาของพวกเธอทั้งหลาย"*. นี่มันก็ต้องเป็นไปตามกฎ อยู่ไปได้ตามกฎ, หรือมิฉะนั้นก็ให้รวมเข้าไปในสิ่งที่เรียกว่ากฎเสียเอง.

ถ้าไปรวมเข้าในสิ่งที่เรียกว่ากฎเสียเอง มันก็กลายเป็นไกวัลยธรรม เป็นพระพุทธเจ้าที่เป็นไกวัลย์ คือไม่รู้จักตาย ไม่รู้จักสิ้นสูญ แต่ไม่มีใครพูดอย่างนี้; แม้ว่าถ้อยคำที่ตรัสไว้ จะเปิดโอกาสให้พูดอย่างนี้ก็ไม่มีใครกล้าพูดอย่างนี้ เพราะถ้าพูดอย่างนี้ มันก็จะไปเข้าพวกกันกับที่ว่ามีพระเจ้าหรือพระพุทธเจ้าแท้จริงก็เป็นพระเจ้า ที่ไม่รู้จักตาย ที่มีอยู่ตลอดกาล มีอยู่ในที่ทั้งปวงเสีย.

นั่นแหละขอให้สังเกตดูให้ดี ๆ ว่า เมื่อพระพุทธเจ้าท่านยังทรงมีชีวิตอยู่ ท่านก็ปฏิเสธว่า *ร่างกายเนื้อหนังนี้ไม่ใช่ตถาคต; ต่อเมื่อผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นตถาคต, ผู้ใดเห็นตถาคต ผู้นั้นเห็นธรรม.* ผู้ที่เห็นแต่เพียงเนื้อหนังร่างกาย หรือว่าเกาะแข้งเกาะขา ลูบคลำจีวรอยู่ ก็ยังไม่ชื่อว่าเห็นตถาคต; ต่อเมื่อเห็นธรรมจริงจึงจะเห็นตถาคต ธรรมในที่นี้ หมายถึงกฎอิทัปปัจจยตา.

....

การเห็นพระพุทธเจ้านั่นคือเห็นธรรม.

ที่นี้เห็นธรรมนี้ ไม่ใช่เห็นเฉพาะเมื่อพระพุทธเจ้าท่านยังมีชีวิตอยู่ หมายความว่าที่ไหนก็ได้ เมื่อไรก็ได้ เดี๋ยวนี้ก็ได้ อีกกี่ล้านกี่โกฏิกัปก็ได้. ถ้า

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ใครไปเกิดเห็นธรรมเข้า คนนั้นเห็นตถาคต คือเห็นพระพุทธเจ้า นี่เป็นเหตุผลแสดงว่า พระพุทธเจ้าท่านก็เป็นอนันตกาลในแง่นี้.

และเมื่อพระพุทธเจ้าจะปรินิพพานในวันนั้น ก็มีคนโศกเศร้า ว่าดวงประทีปจะสิ้นสุดไปเสียแล้ว นี่พระพุทธเจ้าท่านก็ยังตรัสว่า "อย่าว่าอย่างนั้น, *ธรรมอันเราแสดงแล้ว วินัยอันเราบัญญัติแล้ว นั่นจักอยู่เป็นศาสดาสำหรับพวกเธอตลอดกาล*" คือไปข้างหน้า เมื่อตถาคตล่วงลับไปแล้วโดยร่างกาย.

ประโยคที่กล่าวเช่นนี้ เราอาจจะถือเอาความหมายว่า พระพุทธเจ้าท่านจะอยู่ตลอดไปก็ได้ เพราะว่าท่านได้เปิดเผยสิ่งหนึ่งขึ้นไว้แทนพระองค์ท่าน คือธรรมที่ทรงแสดงแล้ว, แล้วธรรมที่พระองค์ทรงแสดงนั้น ก็ไม่มีอะไรมากไปกว่ากฎ ที่เป็นตัวไกวัลยธรรม ที่มีอยู่ตลอดกาลนั้น. พระองค์ตรัสรู้ แล้วก็ทรงนำมาสอน เปิดเผยขึ้นไว้แล้ว ก็ให้สาวกทั้งหลายถือว่า นั่นคือตถาคต ที่จะอยู่กับเธอทั้งหลายตลอดกาลนาน.

การเห็นธรรมก็หมายถึงเห็นกฎหรือไกวัลยธรรม.

คำว่า "ธรรม" ในที่นี้ก็หมายถึงกฎ. คำสอนทั้งหลาย อย่าถือเสียว่ามันเป็นแต่เพียงคำพูดหรือตัวหนังสือ เพราะว่าคำพูดหรือตัวหนังสือนั้นมันแสดงซึ่งกฎ; เช่น แสดงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันคือแสดงกฎ; แม้ว่ามันไม่ใช่ตัวกฎ แต่มันก็แสดงกฎ. แต่ถ้าเราพูดว่า ธรรม, ธรรม แล้วก็ต้องหมายถึงตัวกฎ จึงจะเป็นตัวจริง อย่าไปเล็งถึงตัวหนังสือหรือคำพูด.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

นี้จะเห็นได้ง่ายตรงตามพระบาลี ที่พระท่านได้สวดไปเมื่อตะกี้แล้ว ว่าธรรมชาติอันตายตัวลงไป ชื่อว่า *ความทุกข์* แล้ว ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ ๆ เป็นอย่างอื่นไม่ได้, ว่า *เหตุให้เกิดทุกข์* แล้ว ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ ๆ เป็นอย่างอื่นไม่ได้, *ภาวะดับไปไม่เหลือแห่งทุกข์* ก็ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ ๆ อย่างอื่นไม่ได้, *การปฏิบัติเพื่อให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์* ก็ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ ๆ; อย่างนี้เรียกว่ากฎ; ต่อเมื่อไปปฏิบัติตามกฎเข้า มันจึงจะเกิดการปฏิบัติ และได้รับผลตามสมควรแก่การปฏิบัติ.

เดี๋ยวนี้ พระองค์ทรงประสงค์จะแสดงกฎ, และแสดงในลักษณะที่ว่า *พระพุทธเจ้าทั้งหลายจะเกิดขึ้น หรือไม่เกิดขึ้น* นั้น, ไม่เกี่ยวกัน *ไม่เกี่ยวข้องกัน; กฎนี้มันมีอยู่แล้ว* เพียงแต่ว่าตถาคตได้เข้าถึงกฎนี้, ได้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งกฎนี้ แล้วเอามาแสดงให้คนอื่นรู้, ก็แปลว่า ทรงแสดงถึงสิ่งที่เป็นกฎ. แล้วสิ่งที่เรียกว่ากฎนั้น ต้องมีอยู่เป็นไกวัลย์ ไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดสถานที่; นี้เรียกว่าธรรมธาตุ หรือจะเรียกอะไรก็แล้วแต่จะเรียก แล้วแต่จะมุ่งหมายจะให้คนเขาฟังกันในแง่ไหน.

พระองค์ทรงใช้คำว่า ธาตุ หรือ ธา—ตุ เฉย ๆ, มันก็ธาตุเฉย ๆ เท่านั้น แต่มันเป็นธาตุที่มีชื่อพิเศษอย่างนี้. ใครเข้าถึงธาตุอันนี้ ก็คือเข้าถึงไกวัลยธรรม ตามชื่อที่อาตมากำลังเรียก เพื่อให้สะดวกแก่การฟัง, หรือว่าถ้าใครเข้าถึงธาตุอันนี้ คนนั้นก็เข้าถึงสิ่งที่ *พวกคริสเตียนหรือพวกยิวเขาเรียกว่า พระเจ้า,* หรือที่ *เหล่าจื๊อเรียกว่าเต๋า* หรือที่พวก *ฮินดูหลาย ๆ พวกเรียกว่าพรหมบ้าง* เรียกว่า *ปรมาตมันบ้าง* เรียกว่า *ไกวัลย์บ้าง.*

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

แต่ความหมายของคำว่า **ไกวัลย์นี้เหมาะที่สุด** ที่จะเรียกสิ่งนี้ และมันออกจะเป็นประโยชน์แก่การเมืองสักหน่อย; **เพราะว่าโลกสมัยปัจจุบันนี้ ต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน,** อย่ารบราฆ่าฟันกัน อย่าแบ่งเป็นพรรค เป็นพวก เป็นดำ เป็นขาว แล้วทะเลาะวิวาททำลายกัน.

....

ถ้ารู้จักไกวัลยธรรม จะทำให้โลกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน.

โลกกำลังต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก็ยังทำไม่ได้ เพราะว่าโง่ *ไม่รู้จักสิ่งซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาแต่ที่แรก* แล้วลูกหลานที่ออกมาจากสิ่งนั้น มันเกิดแบ่งแยก เป็นพวกๆ กัน จนได้ทะเลาะวิวาทกัน.

น้อยากจะถือเอาประโยชน์ข้อนี้เป็นส่วนใหญ่ เป็น **ประโยชน์รีบด่วนเฉพาะหน้า** ว่าเราควรจะรู้จักสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอยู่เพียงสิ่งเดียว; มันแปลกที่ว่ามันเป็นเพียงสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอยู่เป็นเพียงสิ่งเดียว จะที่ไหนก็ตาม เมื่อไรก็ตาม สิ่งนั้นมันมีอยู่เพียงสิ่งเดียว, เพียงสิ่งสิ่งหนึ่งนี้ที่เขาเรียกว่า ไกวัลยะ นั้น มันมีคำแปลอย่างนั้น ซึ่งวันก่อนก็ได้อธิบายถึงคำคำนี้ไปบ้างแล้ว, แล้วยังจะต้องอธิบายกันต่อไปอีก ถึงความหมายของคำว่า เกวะละ หรือไกวัลยะนี้.

มันเป็นสิ่งเดียวเท่านั้น, มันเป็นสิ่งเดียวเท่านั้น; ไปคิดเอาเองว่ามันเป็นสิ่งเดียวเท่านั้นเมื่อไรก็ตาม ที่ไหนก็ตาม **มันเป็นสิ่งเดียวเท่านั้น. ให้เข้าถึงสิ่งนี้,** แล้วจิตใจของผู้เข้าถึงสิ่งนี้จะเปลี่ยนไปหมด, จะเปลี่ยนเป็นไกวัลย์ไปด้วยก็ได้ คือจะเห็นทุกคนเป็นเพียงสิ่งเดียวในที่ทุกแห่ง ในที่ทุกเวลา.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

แต่ว่าคำคำนี้ มันยังมีความหมายดีนไดัตามวิธีพูด หรือว่าตามวิธีที่เราจะมองกันในแง่ไหน ว่าสิ่งสิ่งเดียวเท่านั้น แต่มีในที่ทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าที่ไหน ก็หมายความว่าสิ่งๆ นั้น มันแบ่งแยกได้ ซอยละเอียดลึกยิบ ยิ่งกว่าปรมาณูเสียอีก. ถ้าจะแบ่งมัน มันก็จะละเอียดเล็กยิ่งกว่าปรมาณูเสียอีก เพื่อจะเข้าไปอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง.

....

เช่นเดียวกับไม่มีใครหนีพ้นกฎแห่งกรรมได้.

นี้ขนชื่อว่า **กฎ** ต้องเป็นอย่างนี้; เช่น กฎแห่งกรรม ทำลงไปแล้วมันก็หนีผลกรรมไม่พ้น, ไม่ว่าจะหนีไปอยู่ที่ไหน มันก็หนีผลกรรมไปไม่พ้น; เพราะว่ากฎแห่งกรรมนี้ มันมีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง. ฉะนั้นใครจะคิดว่า เราไปทำกรรมที่ตรงโน้น ตรงนี้เกิด จะไม่ต้องรับผลของกรรม อย่างนี้มันเป็นไปไม่ได้. เพราะสิ่งที่เรียกว่ากรรมนั้น มันละเอียดจนมันไปคอยอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง :-

จะว่ามันละเอียดมากนับไม่ไหว อย่างนี้ก็ได้;
หรือจะว่า มันเป็นอันเดียวโดด มันไม่มีสอง ไม่มีอะไร ก็ยังได้,
มันเป็นความเต็มปรี่ไปหมด ไม่มีที่ไหนจะเว้นว่างจากสิ่งนี้ อย่างนี้ก็ได้,

เป็นสิ่งที่แข็งยิ่งกว่าสิ่งใด บรรดาสิ่งทั้งหลายที่มนุษย์จะรู้จัก ว่ามันเป็นของแข็งไม่มีสิ่งไหนจะแข็งกว่าสิ่งนี้, คือไม่มีอะไรไปทำให้มันเป็นอะไร ให้มันเปลี่ยนรูป หรือว่าไปกด ไปบีบ ไปเปลี่ยนแปลงอะไรมันได้.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

แล้วมันก็ไม่รู้จักพอ, ไม่รู้จักพอนี่อธิบายยาก คือว่า จะให้มันถูกกระทำ หรือว่าจะเอาอะไรใส่ลงไปในสิ่งนี้เท่าไร ๆ มันก็ไม่เต็ม, หรือจะให้มันออกมาๆเป็นสิ่งอื่น ๆเท่าไรมันก็ไม่รู้จักหมด. นี่เรียกว่าเป็นอนันตะ ทั้งเข้าทั้งออก จะเข้าไปก็เป็นอนันตะ ไม่รู้จักเต็ม, จะออกมาก็เป็นอนันตะ ไม่รู้จักสิ้น นี่เรียกว่าไม่รู้จักพอ.

ไกวัลยะ มีความหมายตรงกับ "อสังขตะ" ด้วย.

นี่ความหมายเบ็ดเตล็ด แต่ก็มีความสำคัญ ของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยะอย่างนี้; แต่ทั้งหมดนี้มันไปตรงกับความหมายของคำอีกคำหนึ่ง เป็นคำที่คุ้นเคยกันมาก ก็คือคำว่าอสังขตะ, อสังขตธรรม. *พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสไว้ว่า สิ่งใดเป็นสัจจะ สิ่งนั้นต้องเป็นอสังขตะ;* ถ้าไม่เป็นอสังขตะ จะเป็นสัจจะไปไม่ได้. สัจจะ นั้นคือ ความจริง ความจริงนั้นคือกฎ; ดังนั้นกฎทั้งหลายก็ต้องเป็นอสังขตะ; ฉะนั้นไกวัลยะนี้ต้องเป็นอสังขตะ คือสิ่งที่อะไรทำมันไม่ได้ หรือปรุงมันขึ้นไม่ได้ ควบคุมมันไม่ได้ มันเป็นตัวมันเอง มันชนะ หรือยิ่งกว่าชนะสิ่งทั้งปวง เป็นที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งหลาย แม้แต่พระพุทธเจ้า ไม่ต้องพูดถึงรูปธรรมนามธรรม. นี่คือสิ่งที่เรียกว่า อสังขตะ, แล้วเป็นสัจจะ, แล้วเป็นอมุสาคือไม่เคยโกหก.

เราควรจะรู้จักสิ่งนี้กันมากขึ้น โดยเหตุที่อาตมาเห็นว่า เรายังรู้จักสิ่งนี้กันน้อย แล้วก็ไม่สนใจ. บาลีธัมมนิยามสูตร พระก็เอามาสวดทุกคราวที่ว่ามีการทำบุญ ๑๐๐ วัน ๕๐ วัน นี้ แล้วก็พึ่งกันไปอย่างนั้นไม่รู้ว่าหมายถึงอะไร :

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

"ตถาคตจะเกิดขึ้น หรือจะไม่เกิดขึ้นก็ตาม ฐิตา วะ สา ธาตุ ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว คือ ธัมมัฏฐิตตา ธัมมนิยามตา ตถตา อวิตถตา; มันเป็นคำไวพจน์ ที่พูดกันเท่าไหร่มันก็ไม่หมด แต่ใจความมันนิดเดียวเท่านั้นแหละ คือมันเป็นอย่างนั้น มันไม่เปลี่ยนแปลง.

ฉะนั้นขอให้เข้าใจสิ่งนี้ ในฐานะอย่างนี้ แล้วก็เพื่อความสะดวกแก่การศึกษาต่อไปข้างหน้าก็จะขอเรียกว่า **ไกวัลยธรรม** ไปเรื่อย ๆ เพราะยังจะต้องพูดถึงสิ่งนี้กันอีกหลายคราว.

. . . .

ไกวัลยธรรมมีความหมายตรงกับที่ใช้ในลัทธิอื่นด้วย.

เดี๋ยวนี้ที่น่าหวัว หรือว่าจะบังเอิญอย่างไรก็สุดแท้ ไกวัลยธรรมนี้เป็นกฎ มีความหมายอย่างเดียวกับเต๋า, มีความหมายอย่างเดียวกับว่า *The Word* ของคริสเตียน คือพระเจ้า; ฉะนั้น พระเจ้าก็คือกฎ เต๋าก็คือกฎ อะไรก็คือกฎ.

แล้วมันน่าหวัวตรงที่ว่า คำที่ฝรั่งเขาใช้กันอยู่ คือคำว่า 'God แปลว่าพระเจ้านั้นเรานี่ก็มี *God*; แต่เราเรียกสั้นหน่อยเป็น กฎ เราเลยถูกกว่า, เป็นพระเจ้าจริงกว่า ว่ากฎนั่นแหละคือพระเจ้า. ถ้าพวกฝรั่งเขาจะยอมย่นคำว่า *God* นั้นให้สั้นลงมาเหลือกฎ มันก็เป็นอันเดียวกันเลยคือเป็น *The Word*. *The Word* ของธรรมชาติ คือคำสั่งของธรรมชาติ เป็นกฎของธรรมชาติ นั่นคือ

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

พระเจ้า. *มันอาจจะเป็นไปได้* กระมัง *ว่าคำว่า "กฎ" หรือคำว่า กะ-ฎะ นี้ เป็นภาษาเก่าแก่ของพวกอินโดอารยัน ที่เข้ามาในอินเดียนี้ มันออกไปเป็นคำพูดของคนพวกนั้นทางตะวันตกก็ได้* ซึ่งมันมีอยู่มากคำ หลาย ๆ คำ.

เป็นอันว่าเราอย่าไปเถียงกันเรื่องชื่อเลย; เมื่อพวกฮินดูเขาอยากจะเรียกว่าพระพรหมก็เรียกไปก็แล้วกัน. แต่ถ้ามันหมายถึงสิ่งนี้แล้วก็ ระวังให้ดีเถอะ มันจะเป็นสิ่งเดียวกัน; เขาจะเรียกว่าปรมาตมัน ก็ตามใจเขา. นิกายหนึ่งเขาชอบเรียกอย่างนั้น ก็ตามใจเขา. แต่เขามีคำอธิบายอย่างนี้เหมือนกันแล้วบางพวกเรียกว่าไกวัลย์อยู่แล้วก็มี.

นี่คือสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลย์ แล้วก็ตั้งอยู่ในฐานะสมควรแก่นามว่าธรรม อย่างยิ่ง เพราะว่ามันเป็นธรรมแม่.

. . . .

ข้อเปรียบเทียบ เพื่อทำความเข้าใจคำ "ไกวัลย์" คือกฎ.

เอาละ, ทีนี้จะพูดถึง แง่ของการเปรียบเทียบ หลาย ๆ แง่ ที่จะทำให้เข้าใจสิ่งนี้ต่อไปตามความมุ่งหมายของการบรรยายในวันนี้. การเปรียบเทียบนี้ มันก็ต้องทำเป็นคู่ ๆ; รู้กันอยู่แล้วว่า ถ้าเราจะเปรียบเทียบอะไร เราก็จะต้องทำการเปรียบเทียบด้วยของ ๒ อย่าง ไม่เช่นนั้นจะเทียบกับใคร.

คู่ที่ ๑ อยากจะใช้คำว่า **ธรรมดั้งเดิม** กับ **ธรรมแปรรูป**. ธรรมที่ดั้งเดิม มันก็ต้องเป็นอันเดียวกันนั่นแหละ ถ้ามันเกิดไม่อันเดียว มันก็ไม่ใช่ดั้งเดิม.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ลองคิดดูซิ ถ้ามันเกิดแบ่งเป็นสองอย่างสามอย่าง มันก็ต้องมีส่วนที่ไม่ใช่เดิม; ฉะนั้นเดิม มันก็ต้องมีอย่างเดียว. พอต่อมามันก็มี ธรรมประเภทที่แปรรูปออกมาจากสิ่งดั้งเดิม นี่มันมีมาก มากอย่าง.

ธรรมดั้งเดิมก็คือกฎ กฎอันเด็ดขาด ปกาสิตอันเฉียบขาดของพระเจ้าหรือของกฎ นี่เรียกว่าธรรมดั้งเดิม บางพวกอาจจะเรียกว่าอาทิธรรม อาทิพุทธอะไรก็ได้, แล้วจากกฎนี้ มันมีสิ่งทั้งหลายที่ออกมาต่าง ๆ กันเป็นรูปธรรมนามธรรม. อาการอย่างนั้นจะต้อง **ออกมาจากกฎ เป็นไปตามกฎ นี่คือ ธรรมแปรรูป.**

ของเดิมก็เรียกว่าธรรม, ของใหม่ ๆ ที่ออกมาพรูไปหมดนี้ ก็เรียกว่าธรรม, เพราะคำบาลีมันไม่มีคำอื่นจะเรียก; ฉะนั้นจึงต้องประกอบคำวิเศษณะเข้าไปว่า "ธรรมเดิม" หรือว่า "ธรรมแปรรูป"; เช่นว่าธรรมสังขตะหรือธรรมอสังขตะ อย่างนี้เป็นต้น. แต่ว่าคู่แรกนี้อยากจะระบุว่า เป็น **ธรรมเดิม** แล้วก็ **ธรรมที่แปรรูป** ออกมาเรื่อย ๆ เรื่อยไม่ขาดสาย จนกระทั่งบัดนี้นับไหวที่ไหนล่ะ ว่ามันมีอะไรบ้าง ในสากลจักรวาลนี้ มันเกิดดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงอะไรขึ้นมา แล้วเกิดเป็นมนุษย์เป็นสัตว์ขึ้นมา กระทั่งเป็นพระพุทธเจ้า แล้วสูงสุด มีวัฒนธรรมอย่างนั้นอย่างนี้ สูงสุดแล้วก็แตกสลายไป แล้วก็จะเกิดใหม่ แล้วก็แตกสลายไป แล้วก็จะเกิดใหม่ อย่างนี้เรียกว่าส่วนที่มันแปรรูป; แต่ส่วนที่เป็น กฎแท้ ๆ นั้น ไม่ระคายขน คือ ไม่เปลี่ยนแปลงเลย แม้แต่สักนิดเดียว คงเป็นกฎอยู่ตามเดิม.

นี่คู่หนึ่งแล้ว **ไกวัลยธรรม คือ ธรรมดั้งเดิม;** ที่นอกไปจากนั้นก็เป็นธรรมที่แปรรูป คือว่าธรรมที่เปลี่ยนไป.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ที่นี้ คู่ที่ ๒ ถัดไป ก็เห็นได้ทันทีว่า มันเป็นธรรมที่เป็น **ตัวธรรมแท้** ที่นอกนั้น ก็เป็นเพียงประกาย หรือเศษที่กระเด็นออกมา เป็นประกาย, เป็น **ประกายธรรม,** มีอะไรที่เป็นประกายออกมาจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง; มันไม่ใช่สิ่งเดียวกัน. ธรรมที่เป็นตัวแม่นั้นก็ประหลาด ที่ว่าไม่รู้จักหมด ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง, ตามความหมายของคำว่าไกวัลย์ มันไม่รู้จักหมด ไม่รู้จักสิ้น ธรรมะแม่. ที่นี้ธรรมะลูกหลานนี่เกิดตาย ๆ เกิดตาย ๆ ไหลไปเป็นเกลียว นี่เรียกธรรมลูกหลาน. ฉะนั้นไกวัลยธรรมคือธรรมแม่ นอกนั้นกี่โกฏิอย่าง กี่ร้อยอย่างนับไม่ไหว ก็เป็นธรรมลูกหลาน ซึ่งไม่เคยกลับไปเป็นธรรมแม่สักที.

ที่นี้คู่ที่ ๓ ถัดไปก็ ธรรมที่เป็นเหตุอันแท้จริง เรียกว่า **ปฐมเหตุ;** ธรรมนอกนั้นก็เป็นธรรมผล ทั้งนั้น. พวกคริสเตียนเขาจะถามคำถามข้อนี้เป็นข้อแรกเสมอ ว่าในพุทธศาสนามีปฐมเหตุไหม? นี่ถ้าเราไม่เข้าใจคำถามของเขาเราอาจจะตอบผิดก็ได้ เพราะถ้าเราไปรังเกียจคำว่าพระเจ้า เขาถามให้เราตกหลุมของเขาว่ามีพระเจ้า; นี่เรากลัว เราก็ว่าไม่มีเท่านั้น.

แต่ถ้าเรามีความจริงใจ ตอบไปอย่างไม่ลำเอียง เราก็ว่ามีซิ คือสิ่งที่มันมีอยู่ตลอดกาลนั่นแหละ เป็นปฐมเหตุก็ได้, เรียกว่า *ปฐมเหตุ* ก็ได้, คืออะไร? ก็คือกฎ คือ *กฎที่เรียกว่า ตถาตา อวิตถตา อนัญญถตา ธัมมัฏฐิตตา ธัมมนิยามตา* นี่คือปฐมเหตุ มีอยู่ก่อนสิ่งใด นอกนั้นเป็นนานาผล นานาประการ.

หรือจะเรียกชื่ออีกทีหนึ่งก็ว่า ปฐมเหตุนั้นเป็นของสิ่งเดียว เดียวแท้ ๆ เลย แล้วผลนั้นมันก็มาก. นี่ถ้าว่าธรรมเดียว ก็คือ ไกวัลยธรรม,

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ถ้าธรรมมากหลายนานาธรรม มันก็คือธรรม, ประกายธรรม ธรรมชั่วขณะ เป็นสังขตธรรมชั่วขณะ.

หรือจะใช้คำอีกคู่หนึ่งคู่ที่ ๔ ว่า **อาทิธรรม** *ธรรมที่แรก* หรือเบื้องต้นตายตัว **นิธรรมตายตัว**, แล้วออกมาเป็น **นิรมานธรรม** คือ*ธรรมที่บิดเบือนเรื่อย* บิดเบือนเรื่อย เปลี่ยนแปลงเรื่อย เพราะว่ามันไม่กลับไปหาที่เดิม. มันปรุงเป็นสิ่งนี้มา สิ่งนั้นก็ปรุงสิ่งอื่นต่อ, สิ่งนี้ก็ปรุงสิ่งอื่นต่อ มันเตลิดเปิดเปิงออกไป ไม่มีทางที่จะกลับไปหาสิ่งเดิม; เว้นไว้แต่สิ่งเหล่านี้จะดับหมดลงไปอีกครั้งหนึ่ง จึงจะเหลือแต่สิ่งเดิม เหลือแต่อาทิธรรม คือธรรมเดิม มิฉะนั้นก็เป็นนิรมานธรรม คือธรรมที่บิดเบือนอยู่เรื่อยไป.

พวกเราทุกคนที่นั่งอยู่ที่นี่ *ต้นไม้ ก้อนหิน กรวด ดิน ทราย นี่เป็นนิรมานธรรมทั้งนั้น* คือธรรมที่บิดเบือนออกมาจากอาทิธรรม; แล้วมันน่าคิดที่ว่ามันมาเป็นร่างกาย มาเป็นจิตใจ มาเป็นมันสมอง มีความคิด มีความรู้ ที่ทำให้รู้จักแม่ของมันได้นี่. มันจะดีหน่อยก็ตรงนี้เอง ถ้าใครไม่รู้ ก็หมายความว่า เกิดมาทั้งทีก็ไม่รู้จักพ่อ – แม่ของตัว, น่าหวัว.

ให้นึกแต่เพียงว่า มันเป็นประกายหรือเป็นปฏิกิริยา; ของที่เป็นเดิมแท้นั้น ไม่กระดุกกระดิกอะไร ก็ได้ ไม่เปลี่ยนแปลงอะไรเลย. ส่วน **สิ่งทั้งหลายที่ปรากฏแก่เราอยู่นี้ มันเป็นเพียงแต่ปฏิกิริยา** เป็นเพียงประกายที่ออกมาในฐานะเป็นปฏิกิริยา; มีอะไรกระทบกันเข้า ก็เกิดสิ่งใหม่เสมอ เหมือนกับว่าลมไปกระทบน้ำก็เกิดคลื่นอย่างนี้. ที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในคำว่าเกวะละ หรือไกวัลยะ นั่นแหละแล้วเขายังให้คำจำกัดความที่มันแบ่งได้มากไม่มีที่สิ้นสุด; ถ้า

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

มันเกิดการกระทบกันขึ้น ในระหว่างสิ่งที่แบ่งออกไปแล้ว มันก็เกิดสิ่งใหม่มา แต่สิ่งเดิมยังคงเป็นอยู่อย่างนั้น.

ฉะนั้นนี่แหละเป็น **หลักเกณฑ์ ที่คล้ายกันมากกับทางวัตถุธรรม;** เช่นว่า ทีแรกไม่มีดวงอาทิตย์ มันก็มีดวงอาทิตย์ ในดวงอาทิตย์มันก็มีธาตุต่าง ๆ ที่ออกมา เป็นธาตุนั้น ธาตุนี้ ธาตุโน้น กระทั่งเป็นอินทรียวัตถุมีชีวิตขึ้นมาได้ เป็นพืช เป็นสัตว์ เป็นคน อย่างนี้. ทีแรกมันก็ไม่มี แต่เนื่องจากการที่มันกระแทกกันไป กระแทกกันมา ในระหว่างสิ่งเหล่านี้ มันมีสิ่งใหม่ออกมา, สิ่งใหม่ออกมา, สิ่งใหม่ออกมา. นี่ในทางวัตถุก็เป็นอย่างนี้, ทางฟิสิคส์แท้ ๆ ทางวัตถุแท้ ๆ ก็เป็นอย่างนี้.

ทางนามธรรม ก็มีความหมายอย่างนี้ จึงเกิด **มีตัวธรรมแท้ ๆ กับธรรมที่เป็นเพียงประกาย** ธรรมหรือเป็นปฏิกิริยา ของสิ่งที่เปลี่ยนแปลงต่อ ๆ กันมาเรื่อย ตามกฎของแม่ของมัน แม่มันเป็นตัวกฎ ลูกของมันก็งอกงามเรื่อยไปตามกฎ เป็นเพียงปฏิกิริยา.

นี่ **กฎนั้นเป็นพระเจ้า หรือเป็นธรรมของพระเจ้า นอกนั้นก็เป็นธรรมของสิ่งทั้งหลาย** ที่ออกมาจากพระเจ้า จึงเกิดมีธรรมนิรันดร นิรันตร-ธรรม มันเป็นนิรันดรตายตัว; และอันตรธรรม คือธรรมชั่วคราว ๆ; นิรันตร แปลว่าไม่มีช่วง ไม่มีระหว่าง เป็นนิรันดร. นี่เปรียบกับไกวัลยธรรม มันไม่เป็นช่วง ๆ ไม่เป็นเหตุ ไม่เป็นผล เป็นช่วง ๆ. นิรันดรเป็นพระเจ้า, แล้วก็มีอันตรธรรมคือเป็นสิ่งทั้งปวง.

. . . .

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ความคิดเรื่องการสร้าง และผู้สร้าง.

ที่นี้มาถึงความคิดเรื่องสร้างโลก. ที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งหลายนี้ ก็เรียกว่าที่ออกมา หรือที่เกิดออกมา หรือผู้สร้าง นอกนั้นก็เป็น **สิ่งที่ถูกสร้าง;** อย่างสิ่งที่เรียกว่าพรหม เป็นโยนีของสิ่งทั้งปวง คือเป็นที่คลอดออกมาของสิ่งทั้งปวง เป็นไกวัลยธรรม นอกนั้นก็เป็นสิ่งที่ถูกคลอดออกมา คือเป็นลูก เป็นชาตธรรมสิ่งที่เกิดแล้ว, และเกิดแล้ว, และเกิดแล้ว, มาจากแม่คือไกวัลยธรรม.

ในที่สุดก็อยากจะระบุว่า **ไกวัลยธรรม** นี้ ก็เป็นอยู่เอง เป็นเอง เป็นพระเจ้า เป็นอะไรก็ได้ แล้วแต่จะเรียก, เป็นเอง เป็นสิ่งที่เป็นอยู่เอง หรือเป็นเอง. ส่วนธรรมะนอกนั้น ก็เป็นเพียงการไหลไปของประกายของธรรม แล้วก็บัญญัติให้ว่า เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ เป็นอย่างโน้น; แล้วแต่จะบัญญัติ บัญญัติเป็นธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม อากาสธาตุ วิญญาณธาตุ ในฐานะที่เป็นธาตุ, ล้วนแต่เป็นสังขตธาตุ.

ที่นี้ **อาการของมัน** เกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – ดับไป, เกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – ดับไป, นี่เขาบัญญัติให้ เป็นการเกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – ดับไป. ในขณะหนึ่งๆ บัญญัติว่าเป็นอะไร มีความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย, หรือเมื่อมีการปฏิบัติตามกฎนี้ มันก็มีการปฏิบัติ *ขึ้นมาตามลำดับ เป็น ศีล สมาธิ ปัญญา จนเกิด มรรค ผล นิพพาน.* ทั้งหมดนี้มันก็เป็นเรื่องบัญญัติทั้งนั้น แล้วก็มิได้เป็นอยู่เองตายตัว เหมือนสิ่งที่เรียกว่าธรรมชาตุหรือไกวัลยธรรม.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

รวมความว่า ถ้าเราไม่รู้จัก ที่จะแยกของสองชนิดนี้ออกจากกันได้ เราก็ยังไม่รู้อะไรอยู่มาก. พูดตรง ๆ ก็ว่า เราจะไม่รู้ว่าอะไรเป็นสังขตธรรม, อะไรเป็นอสังขตธรรม; ไม่รู้อะไรเป็นของจริง อะไรเป็นของไม่จริง ก็เลยทำผิดหมด. ความไม่รู้ก็เป็นอวิชชาทั้งนั้น, ถ้าเป็นความไม่รู้ ก็เป็นอวิชชาทั้งนั้น, หรือรู้ผิดก็ตาม มันก็ย่อมมีผลไปตามลักษณะของอวิชชานั้น ๆ. ถ้าว่าเรารู้เท่าไร มันก็มีทางแห่งแสงสว่างที่จะทำให้เกิดการกระทำที่ถูกต้อง มากขึ้นเท่านั้น.

ตัวอย่าง เช่น เดี๋ยวนี้เราไม่สงสัยกันบ้างเลยหรือ ว่าทำไมอะไร ๆ มันต้องเป็นไปอย่างนี้? ทำไมก้อนหินจึงมาวางอยู่ที่นี่ ต้นไม้จะต้องเป็นอย่างนี้ หรือสัตว์ทั้งหลายจะต้องเป็นมาอย่างนี้ เดี๋ยวเจ็บ เดี๋ยวไข้ เดี๋ยวตายไป? ทำไมต้องเป็นอย่างนี้? ถ้าจะว่าดินฟ้าอากาศ มันทำให้เป็นอย่างนี้ มันก็จะต้องถามได้อีกต่อไปว่า; ทำไมดินฟ้าอากาศมันจึงทำให้เป็นอย่างนี้? แล้วดินฟ้าอากาศเองล่ะ มันมาจากไหนเล่า? เดี๋ยวมันก็ไปจนอยู่ที่สิ่งที่เรียกว่าอสังขตธรรม หรือว่าไกวัลยธรรม หรือสิ่งที่เรียกว่ากฏ.

ฉะนั้นขอให้พยายามหลับตาดูว่า สิ่งทั้งหลายนี้มันวิ่งพรู ๆ ๆ ออกมาจากสิ่งสิ่งเดียว คือสิ่งหนึ่งซึ่งเรียกว่ากฏ หรือ **สัจจธรรมที่เป็นกฏ** มันตั้งอยู่ในฐานะเป็นธรรมธาตุ ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสยืนยันอยู่เสมอว่า *ตถาคตทั้งหลายทุกองค์ จะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น ธรรมธาตุที่เป็นตัวกฏนั้น มันตั้งอยู่ตลอดเวลาในฐานะที่เป็นตถาหรือตถาตา คือความเป็นอย่างนั้นอย่างเดียวเท่านั้น* ไม่เป็นอย่างอื่น, *อวิตถา* หรือ *อวิตถตา* มันไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, *อนัญญถตา* มันกลายเป็นอย่างอื่นไม่ได้, *ธัมมัฏฐิตตา* เป็นการตั้งอยู่แห่งธรรมดา,

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ธัมมนิยามตา เป็นบทนิยามแห่งธรรม คือกฎนั่น, นิยามในที่นี้แปลว่ากฎ กฎตายตัวแห่งธรรมดา. กฎมีอยู่ในฐานะเป็นปฐมเหตุ อยู่ในสิ่งที่มันสร้างขึ้น.

....

รู้จักคำว่า **"กฎ"** กันเสียที ว่า **มีอยู่ในฐานะเป็นต้นเหตุ เป็นปฐมเหตุ** เป็นที่คลอดออกมาแห่งสิ่งทั้งปวง; แล้วจึงค่อยถามต่อไปว่า **มันอยู่ที่ไหน?** อันนี้จะประหลาดมาก ว่าอยู่ที่ไหน? มันก็อยู่ในสิ่งที่มันสร้างขึ้นมา. ในตัวธรรมชาติทั้งหลายต้องมีกฎของธรรมชาติ; เช่นในร่างกายเรานี้ ร่างกายนี้ประกอบขึ้นด้วย ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง หรือว่าด้วยธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ อะไรก็สุดแท้ ในนั้นทุกๆ อณู มันจะมีกฎ. ในทุกๆ ปรมาณูที่ประกอบกันขึ้นเป็นร่างกายคนคนหนึ่ง มีกฎ, มีสิ่งที่เรียกว่ากฎอยู่ในนั้น มันจึงบังคับให้สิ่งนั้นเป็นไปตามกฎได้ ไม่จำเป็นจะต้องแยกกันอยู่คนละแห่ง.

นี่กฎที่มนุษย์ค้นพบ มันเป็นส่วนน้อย แล้วมันก็เกี่ยวกับวัตถุเสียเป็นส่วนมาก; เช่นการรักษาโรคภัยไข้เจ็บนี่ก็ดี, หรือการผลิตสิ่งต่างๆ เป็นของนั่นของนี่ กระทั่งเป็นอุตสาหกรรมก็ดี, หรือวิทยาศาสตร์จะไปโลกพระจันทร์ได้ก็ดี, มันก็มีความรู้เรื่องกฎทั้งนั้น, หากแต่มันเป็นกฎในส่วนที่จะทำอย่างนั้น ไม่ใช่กฎส่วนที่จะให้รู้ความจริง แล้วจะมีจิตใจ สะอาด สว่าง สงบได้.

ขอให้สังเกตดูเถอะว่า มันเป็นไปตามกฎทั้งนั้น : จิตใจที่มันสกปรกมืดมัวเร่าร้อน มันก็เป็นไปตามกฎ, และจิตใจที่สะอาด สว่าง สงบเย็น

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เป็นไปตามกฎ; ฉะนั้น สิ่งที่เรียกว่ากฎ นั่น มันมากนับไม่ไหว แต่เมื่อมารวมกันแล้ว มันเป็นสิ่งที่เรียกว่ากฎ เพียงคำเดียวก็พอ.

นี่คือคำอธิบายของคำที่ว่าไกวัลยะนั้น จะว่าเป็นสิ่งเดียวโดดก็ได้, ไกวัลยะนั้นแบ่งออกละเอียดถี่ยิบนับไม่ไหวก็ได้; หมายความว่า คำว่า กฎคำเดียว แบ่งออกเป็น กี่ร้อย กี่พัน กี่หมื่น กี่แสน กี่ล้านกฎก็ได้; แล้วแต่ว่าเล็งกันถึงส่วนไหน เท่าไร เมื่อไร เพียงใด จนว่า **ไม่มีใครรู้จักสิ่งที่เรียกว่ากฎนี้** ในทุก ๆ อย่างได้ เพราะว่าบางอย่างมันไม่จำเป็นจะต้องรู้ หรือไม่อาจจะรู้เลย. แต่รู้ได้แน่นอนอย่างหนึ่งว่า มัน **มีสิ่งที่เรียกว่ากฎ** แล้วเราอยู่ใต้อำนาจของสิ่งที่เรียกว่ากฎ.

ทุกสิ่งออกมาจากกฎเดียวกันทั้งรูปธรรมนามธรรม.

กฎของใคร? *พวกที่ถือพระเจ้า เขาว่ากฎของพระเจ้า,* และพระเจ้านั่นเองเป็นกฎหรือกฎนั่นแหละเป็นพระเจ้า. ถ้าว่าเป็น *นักวิทยาศาสตร์เขาก็ว่า กฎของธรรมชาติ,* แล้วกฎของธรรมชาตินั่นแหละ คือกฎ; แต่เขาจะไม่ยอมเรียกว่าพระเจ้า ก็ตามใจเขา. ถ้านักวิทยาศาสตร์ที่จะเห็นว่านี่คือกฎตายตัวอย่างนี้ จะเรียกสิ่งนี้ว่าพระเจ้า นักวิทยาศาสตร์ก็มีพระเจ้าได้เหมือนกัน.

ฉะนั้น เรามาชวนกันทุกพวกนี่ มาทำความเข้าใจกันตรงที่ว่า มัน **มีสิ่งอยู่สิ่งหนึ่ง** คือสิ่งนี้ คือสิ่งที่เรียกว่ากฎก็ได้. **สิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม** คือสิ่งที่ไม่มีที่สิ้นสุด สิ่งที่มีอยู่ในที่ทั่วไป สิ่งที่เป็นสิ่งเดียวกันหมดทุกหนทุกแห่ง

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

คือสิ่งนี้ก็ได้. อย่าไปเถียงกันด้วยเรื่องคำพูด แล้วก็พูดกันไม่ได้ พูดกันไม่รู้เรื่อง, พูดกันไม่ได้ โกรธกันเสีย. จงไปพยายามเข้าใจสิ่งนั้น ซึ่งมันมีอยู่สิ่งเดียวเท่านั้นแหละ แล้วก็เข้าใจถึงขนาดที่ว่า ทุกสิ่งมันออกมาจากสิ่งนี้; ฉะนั้น เราจะมาทะเลาะวิวาทกันทำไม.

พูดภาษาธรรมะอันลึกซึ้ง พูดภาษาวิญญาณอันลึกซึ้ง ว่าทุกสิ่งมันออกมาจากต้นเหตุอันเดียวกัน, หรือถ้ามันเป็นสัตว์มีชีวิต มันก็เป็นลูกที่ออกมาจากแม่ตัวเดียวกัน, หรือจะพูดรวมกันทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ก็ต้องพูดว่า ทุกสิ่งมันออกมาจากสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีเพียงสิ่งเดียว แล้วมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง มีอยู่ในที่ทุกแห่งทุกเวลา สิ่งนั้นคือกฎ.

ถ้าพูดว่า **กฎ** ทุกคนพอเข้าใจได้ แต่เชื่อว่าไม่หมด ฉะนั้นไปพยายามเข้าใจคำว่ากฎนี้ให้หมด. ถ้าจะเรียกให้มันเพราะกว่านั้น เพราะคำว่ากฎเฉย ๆ ไม่เพราะ *ไม่ไพเราะ* แล้วฟังน่าเกลียดด้วยซ้ำไป *ก็เรียกว่า ตถตา อวิตถตา อนัญญถตา อิทัปปัจจยตา ธัมมัฏฐิตตา ธัมมนิยามตา* คำใดคำหนึ่งในหลาย ๆ คำ อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านเรียกนี่; ฟังดูก็เพราะดี แล้วก็แสดงความหมายได้ดีด้วย.

นี่คือเราออกมาจากสิ่งนี้ โดยสิ่งนี้ ไปตามอำนาจของสิ่งนี้ แล้วก็ชั่วขณะชั่วเวลา. ชั่วขณะ : อย่างเป็นคนนี้ อายุไม่เกิน ๑๐๐ ปี ราว ๆ ๑๐๐ ปี เกินไปก็ไม่เท่าไร แล้วน้อยคนจะเกินไปได้ในชั่วสมัยนี้, ก็ชั่วเวลาอันสั้นนิดเดียว ในเมื่อสิ่งที่เรียกว่ากฎนั้นน่ะมันไม่มีอายุ, หรือถ้าจะไปทำอายุให้กับมัน เราก็เขียนไม่ไหวอีก พูดไม่ไหว สักกี่อสงไขยกัปป์กี่อะไรมันเขียนไม่ไหว มัน

Copyright © 2007 .xora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไม่มีตัวเลขจะเขียนอายุ ของสิ่งที่เรียกว่ากฏนี้ได้ ; แล้วเมื่อเอามาเทียบกับเรา อายุสมมติว่า ๑๐๐ ปีนี้ มันก็น้อยเหลือเกิน น้อยจนพูดไม่ไหว.

ฉะนั้นอย่าได้อวดดีไปนัก ว่ากูเป็นนั่น กูเป็นนี่ กูอย่างนั้น กูอย่างนี้ มันเล็กยิ่งกว่าขี้ฝุ่น, ยิ่งกว่าขี้ฝุ่นเม็ดหนึ่ง เมื่อเอาไปเทียบกับโลก. *สิ่งทั้งหลายทั้งปวง เป็นเหมือนกับประกายที่กระเด็นออกมา* เพราะการขยับตัวของสิ่งที่เรียกว่ากฏ อันเป็นสิ่งที่ไม่รู้จักสิ้นไม่รู้จักน้อยลง ไม่รู้จักมากขึ้น.

นี่อาตมาเห็นว่า พูดคราวหนึ่งไม่อาจจะพูดอะไรให้มากไปกว่านี้ได้ ฉะนั้นในวันนี้ จึงตั้งใจจะพูดแต่เพียงว่า **ไกวัลยธรรมเป็นสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งควรแก่นาม** หรือชื่อหรือสมัญญา ว่า **ธรรม.**

....

พิจารณาทบทวนความหมายของคำว่า "ธรรม".

ทีนี้มาพูดถึงคำว่า "ธรรม" ต่อไป. สำหรับคำว่าธรรมนี้ เคยพูดมาหลายครั้งหลายหนแล้ว ถ้ายังจำได้กันอยู่ ก็คงนึกได้ว่า มันมีความหมายที่เป็นหัวใจของคำคำนี้ว่าอย่างไร. คำว่า "*ธรรม*" แปลว่า *ทรงอยู่*, สิ่งใดทรงอยู่ได้ สิ่งนั้นเรียกว่าธรรม ; ทรงอยู่ได้ชั่วคราว ก็เรียกว่าธรรมชั่วคราว, ทรงอยู่ได้ตลอดอนันตกาล ก็เรียกว่าธรรมแท้, หรือว่าธรรมเป็นอนันตะ, เป็นอมตะ.

สำหรับพวก **รูปธรรมนามธรรม**นี้ เป็นของชั่วประเดี๋ยวประด๋าวทั้งนั้น คือชั่วขณะทั้งนั้น แล้วก็เปลี่ยนแปลงเรื่อย ไม่คงรูปในรูปใดรูปหนึ่งอยู่

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ได้นี้. รูปธรรมนามธรรมทั้งหลาย; ดูแต่ร่างกายเราซิ มันก็เปลี่ยนเรื่อย, จิตใจของเราก็เปลี่ยนเรื่อย, ความคิดนึกรู้สึกสติปัญญาของเราก็เปลี่ยนเรื่อย, มันไม่มีอะไรที่คงที่ได้ ชั่วขณะน้อย ๆ ก็เปลี่ยนไปแล้ว. อย่างนี้จะเรียกว่าทรงตัวอยู่ได้ไหม? เราเรียกว่าได้ มันทรงตัวอยู่ได้ชั่วขณะน้อย ๆ เพราะเป็นธรรมชั่วคราว เรียกว่าสังขตธรรมหรือสังขาร, สังขารปรุงแต่ง. สังขารคือสิ่งที่มีการปรุงแต่ง มันก็ไหลเรื่อยไปตามอำนาจของการปรุงแต่ง.

ถ้าเกิดเอือมระอาขึ้นมา ก็จะนึกหาสิ่งที่มันไม่เป็นอย่างนั้น สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงสิ่งที่คงที่ สิ่งที่ดูแล้วไม่น่าเสียวไส้; นี่ก็จะพบสิ่งที่ตรงกันข้าม คือว่าธรรมแท้. **ธรรมะแท้ทรงตัวอยู่ได้** แน่นอนที่สุด น่าดูที่สุด ไม่เคยหลอกลวงใคร; ถ้าว่าธรรมแท้ ต้องเป็นอย่างนี้.

ธรรมที่ไม่แท้ ก็ต้องเป็นอย่างที่ว่าคือ สังขตธรรม หรือสังขารธรรม สิ่งที่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่งอยู่เสมอ; นี่เป็นธรรมที่ไหลเรื่อยเป็นเกลียวไปเลย, ที่มันมีอยู่อย่างเป็นเกลียวไปเลย. นั่นแหละก็เรียกว่าทรงตัวอยู่ มันจึงเป็นการ **ทรงตัวอย่างหลอกลวงที่สุด** มายาที่สุด โกหกที่สุด มันเป็นธรรมโกหก; ส่วนธรรมจริง ธรรมแท้ ต้องเป็นอสังขตธรรม เป็นวิสังขารธรรม ก็คือไกวัลยธรรมอย่างที่ว่า.

เรารู้ทั้งสองอย่าง อย่างนี้ มันมีทางออก; แล้วถ้ามันเบื่อหน่าย หรือว่า **เกลียดกลัวพวกหลอกลวงมายานี้** มันก็ **จะรู้จักบากหน้า หันหน้าไป หาสิ่งที่ไม่เป็นอย่างนั้น** คือสิ่งที่อาจจะทำความพอใจให้แก่เราได้ คือไม่เปลี่ยนแปลง ไม่หลอกลวง ไม่โกหก ไม่อะไรต่าง ๆ.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

แล้วถ้าเมื่อจิตมันเข้าถึงสิ่งนั้นเสียแล้ว จิตนั้นจะพลอยเป็นอย่างนั้น พลอยมีผลอย่างนั้นไปด้วย, ชั่วขณะหนึ่งก็ตามที; เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่าจิตนั้นเป็นของชั่วขณะ ๆ เท่านั้น. แต่ถ้ามันเข้าถึงสิ่งชนิดนั้นแล้ว มันพลอยสงบ พลอยเย็น พลอยได้รับคุณลักษณะอะไรของสิ่งนั้นไปด้วย ที่เรียกว่า จิตสะอาด สว่าง สงบไป คือจิตไม่ถูกปรุงแต่งนี้ เพราะเห็นสิ่งที่เป็นธรรมแท้ ที่ไม่เกิดขึ้น ไม่ตั้งอยู่ ไม่ดับไป; แต่กลับมีอยู่ตลอดอนันตกาล, มีอยู่อย่างความว่าง ว่างจากการปรุงแต่ง ว่างจากความโกลาหลวุ่นวายทุกอย่าง นั่นแหละกลับมีอยู่อย่างแท้จริง มีอยู่เป็นอนันตกาลเสียด้วย.

รู้จักธรรมะจริงแล้วจะหยุดหลง.

ที่นี้ขอให้สังเกตดู จะเห็นว่า มันอาจจะเป็นวิธีลัด หรือว่าดีกว่าลัด หรือยิ่งกว่าลัด ก็สุดแท้อย่างหนึ่ง; อย่างหนึ่งที่จะให้เรานี้เข้าไปถึงธรรมะที่แท้จริง, *ธรรมะจริง* ธรรมะไม่หลอก จะเรียกว่า *อสังขตะ* หรือเรียก *นิพพาน* หรือเรียกว่า *วิสังขาร*, เรียกอะไรก็สุดแท้แต่จะเรียก มันมีอยู่ ที่จริงที่ไม่หลอก; จะได้หย่าขาดจากสิ่งที่มันหลอก ๆ นักนั่นเร็วเข้าหน่อย แล้วก็ไปหาสิ่งที่มันไม่หลอกเร็วเข้าหน่อย.

เดี๋ยวนี้มาหลงรักอยู่แต่สิ่งที่มันหลอก เป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นถือมั่น เป็นประกายของธรรม, ออกมาในฐานะเป็นของหลอก เป็นรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธัมมารมณ์ที่น่ารักน่าพอใจ, แล้วออกมาเป็นจิตที่โง่ ที่ประกอบอยู่ด้วยอวิชชา ทำให้เกิดตัณหา อุปาทาน ก็เลยถูกฝ่าถูกตัวกันพอดี. จิต

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ชนิดนี้มันก็ต้องไปหลงกับวัตถุอารมณ์ ที่เป็นที่ตั้งแห่งความหลงก็อย่างที่เป็น ๆ อยู่นั้น ใครยังรู้สึกสนุกอยู่ก็เอา หลงกันต่อไป; ใครรู้สึกเอือมก็หยุดหลงกันบ้างก็ได้.

อาตมาเห็นว่า จะหยุดหลงกันบ้าง ก็ต้องเห็นสิ่งที่มันไม่หลอกให้หลงกันเสียบ้าง สิ่งที่ไม่หลอกให้หลงก็มีแต่ไกวัลยธรรมนี้เท่านั้น; ฉะนั้นจึงถือว่า สิ่งนี้เท่านั้นที่ควรแก่นามว่าธรรมแท้ ซึ่งพระพุทธเจ้าก็ยังเคารพ.

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ ๆ ท่านว่าจะเคารพอะไรดี ไป ๆ มาก็เคารพธรรม. นี้ยังเกิดความคิดกว้างขวางขึ้นไปจนถึงกับ เขาเขียนไว้ในพระไตรปิฎกว่าท้าวสหัมบดีพรหม มาทูลรับรองความคิดของพระพุทธเจ้าเองที่ว่า *"พระพุทธเจ้าทั้งหลายในอดีตในปัจจุบันกระทั่งในอนาคต ทุกพระองค์ล้วนแต่เคารพธรรม"*. อย่างนี้มันไม่น่าเชื่อ ที่พระพุทธเจ้าจะต้องมีคนรับรองอีกหรือ; แต่ในคัมภีร์เขาเขียนไว้อย่างนั้นว่าท้าวสหัมบดีพรหมมาทูลรับรอง ในขณะที่พระพุทธเจ้ากำลังปลงพระทัยว่า "เราจะเคารพธรรม" นั้น ต้องมีสหัมบดีพรหมมาช่วยสนับสนุนอีก. ที่แท้มันก็เป็นความรู้สึกของพระพุทธเจ้าเอง.

เพราะฉะนั้นจึงถือเสียว่า ธรรมนี้ต้องเป็นสิ่งสูงสุดแน่ ถ้าไม่เช่นนั้นพระพุทธเจ้าจะไม่ทรงถือว่า เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ก็เคารพธรรม. ในทุกแห่งที่กล่าวถึงพระพุทธเจ้าว่าท่านจำพึงถึงจะเคารพใครก็ดี หรือในการที่จะประกาศว่า ตถาคตเคารพใครก็ดี มีข้อความเขียนไว้ชัดว่า เคารพธรรมทั้งนั้น.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไกวัลยธรรม เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ.

ธรรมนี้คืออะไร ? ก็คือ ธรรมในฐานะที่เป็นกฎ หรือเป็นสัจจะ, เป็นสิ่งที่ไม่หลอกลวงไม่มุสา : พระพุทธเจ้าจึงเคารพธรรม. ธรรมที่มีชื่อว่า *ตถตา อวิตถตา อนัญญถตา ธัมมัฏฐิตตา ธัมมนิยามตา* นี้แหละ *เป็นที่เคารพของพระพุทธเจ้า.*

ฉะนั้นขอให้ทุกคนช่วยสนใจหน่อย, อย่าฟังแล้วเฉย ๆ, ไม่สนใจกันไปเสียในคำเหล่านี้. ถ้าได้ยินคำเหล่านี้เมื่อใด ขอให้สะดุ้งกันบ้าง ว่าเป็นสิ่งสูงสุดที่พระพุทธเจ้าเคารพ เพราะตั้งอยู่ในฐานะควรอย่างยิ่งแก่สิ่งที่เรียกว่าธรรม คำเดียวนั้น คือธรรมแท้ ธรรมที่ไม่แปรผัน.

นี่วันนี้ตั้งใจจะกล่าวเพียงเท่านี้ แล้วก็รู้สึกว่า ในคอนี้มันไม่ค่อยอำนวยให้พูดอะไรมากแล้ว ก็ต้องยุติกันไว้ที่ก่อน. อย่าลืมเสียว่า ขอให้มองเห็นไกวัลยธรรมกันบ้างว่ามีอยู่ในลักษณะเป็นธรรมแม่ นอกนั้นเป็นประกายของสิ่งนี้. ถ้าเขาถามว่า *มีพระเจ้าไหม ?* ก็บอกว่า *มีสิ่งสิ่งนี้* คุณจะเรียกว่าพระเจ้า หรือไม่พระเจ้าก็ตามใจ : แต่ *เรานี่เรียกว่ากฎ.* นี่คือ ตัวธรรมะแท้ เรียกว่าไกวัลยธรรม ตั้งอยู่ในฐานะที่ควรแก่นามว่าธรรม อย่างยิ่งกว่าสิ่งใด.

ขออุปการบรรยาย และเปิดโอกาสให้พระคุณเจ้าทั้งหลาย สวดคณสาธยาย-ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสในธรรม ต่อไปอีก.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นกฎแห่งสามัญญลักษณะ.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายประจำวันเสาร์ เรื่องไกวัลยธรรม แห่งภาควิสาขบูชา ได้ดำเนินมาถึงครั้งที่ ๓ ในวันนี้ จะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า **ไกวัลยธรรม ในฐานะสิ่งที่เป็นกฎแห่งสามัญญลักษณะ.**

[*ทบทวนคำบรรยายครั้งก่อนจนกระทั่งถึงหน้า ๗๑.*]

ในครั้งที่แล้วมา ก็ได้พูดกันถึงสิ่งนี้ ในแง่นั้นในแง่นี้ ให้ละเอียดลออเท่าที่จะทำได้; เพราะว่าเป็นสิ่งที่ยังไม่คุ้นเคยกับพวกเรา, หรือว่าคำคำนี้

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ยังจะไม่เคยได้ยินเสียเลยก็มี. สำหรับประโยชน์นั้น มันอยู่ลึกและคนก็ไม่ค่อยสนใจ ให้ถึงส่วนที่ลึก คงมุ่งแต่ส่วนที่ผิวเผิน ในที่สุดก็แก้ปัญหาต่าง ๆ นั้นไม่ได้ มีความยากลำบากเกิดขึ้นหลายประการ.

ถ้าเราเข้าใจสิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลยธรรม" ก็จะทำให้เกิดความง่ายขึ้นในการที่จะเข้าใจสิ่งทั้งปวง, กระทั่งถึงการ **ที่จะทำความเข้าใจกันและกันระหว่างมนุษย์ ;** ให้มนุษย์เกิดความรู้สึกเป็นเสมือนว่า เป็นคนคนเดียวกัน ไม่ได้เป็นศัตรูกัน กระทั่งทุกชาติทุกศาสนา.

นี้เป็นความสำคัญสำหรับมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน **สมัยปัจจุบัน** ซึ่ง **มีความเห็นแก่ตัว** ของแต่ละคน ๆ หรือแต่ละประเทศชาติมากขึ้น ๆ; **เพราะไม่รู้ถึงสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม** ในฐานะที่จะเรียกได้ต่าง ๆ กัน และที่น่าสนใจที่สุดก็คือสิ่งที่เป็นเหมือนกับพระเจ้า.

. . . .

อย่างพระเจ้า, ถ้าเป็นมนุษย์ก็ต้องเป็นอย่างมนุษย์. *พระเจ้าจะมีความรู้สึกคิดนึก มีกิเลส มีอะไรอย่างมนุษย์นั้นเป็นไปไม่ได้,* พระเจ้าต้องมีอะไรเหนือกว่ามนุษย์ทุกสิ่งทุกอย่าง.

แต่โดยเหตุที่ว่า เรามันเคยชินกันแต่คำว่า "พระเจ้า" ในฐานะที่เป็นสิ่งที่มีชีวิตเหมือนกับเรา; พอได้ฟังว่ามีธรรมะอย่างหนึ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม มีลักษณะเป็นพระเจ้า ก็เข้าใจว่า เป็นพระเจ้าอย่างคน ๆ ไปเสีย. เหมือนอย่างในเวลานี้ ถ้าเขาจะถามเด็ก ๆ ว่า ทำไมโลกจึงเป็นอย่างนี้? ดวงอาทิตย์เป็นอย่างนี้? ดวงจันทร์เป็นอย่างนี้? ทำไมโลกนี้จะต้องหมุนรอบตัวเองไปรอบ ๆ ดวงอาทิตย์? หรือว่าดวงจันทร์จะพลอยหมุนติดไปกับโลกในลักษณะอย่างนี้ เพราะเหตุของอะไร? *พวกที่เชื่อพระเจ้า ก็สอนให้เด็ก ๆ เชื่อว่า นี่คืออำนาจของพระเจ้า* พระเจ้าควบคุมให้เป็นอย่างนี้ บังคับให้เป็นอย่างนี้.

ถ้าจะถามพวกเราที่เป็น ชาวพุทธ ก็ตอบว่า **มีสิ่งหนึ่ง** ซึ่งเป็นกฎตายตัวของธรรมดา บังคับให้สิ่งนี้ต้องเป็นอย่างนี้, และในการบรรยายชุดนี้เรียกสิ่งนั้นว่า **ไกวัลยธรรม ทำหน้าที่เหมือนกับพระเจ้า**; แต่ไม่ต้องเป็นบุคคล รู้สึกคิดนึกเหมือนกับคน เป็นธรรมชาติ เป็นกฎของธรรมชาติ เป็นกฎตายตัวของธรรมชาติ ไม่ต้องเป็นคน ไม่ต้องมีชีวิตจิตใจ ไม่ต้องมีความรู้สึกคิดนึก แต่สามารถทำอะไรได้ คือบังคับสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมดานั้นได้. พวกที่มีพระเจ้า ก็จะเรียกอาการอย่างนี้ว่า มันเป็นความประสงค์ของพระเจ้า หรือเป็นไปตามที่พระเจ้าประสงค์; ทางฝ่ายเราก็พูดว่า เป็นไปตามกฎ. กฎเกณฑ์ของสิ่งที่เป็นกฎ มันต้องเป็นอย่างนั้น; เช่นดวงอาทิตย์จะต้องมีลักษณะอย่างนั้น, ดวงจันทร์จะมีลักษณะอย่างนี้ และจะต้องหมุนไปรอบดวง

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

อาทิตย์ในเวลาที่จำกัดไว้ ในระยะนี้อย่างนี้ ในระยะอื่นก็อาจจะเป็นอย่างอื่นก็ได้ เช่น ในระยะที่ว่า ๓๖๕ วันก็รอบดวงอาทิตย์ครั้งหนึ่ง อย่างนี้เป็นต้น.

ความแปลกกันก็จะมีแต่เพียงว่า **เขาพูดอย่างว่าเป็นคนคนหนึ่ง คอยบังคับสิ่งต่างๆ ให้เป็นไป. เราไม่พูดอย่างนั้น, เราพูดว่า มีธรรมชาติอันหนึ่งซึ่งมีอำนาจสูงสุด** แล้วก็**เป็นกฎตายตัว บังคับให้สิ่งต่างๆ ต้องเป็นไปอย่างนั้น.** ถ้ายังเชื่อว่าพระเจ้ามี, มีอย่างคน แล้วก็กลัวพระเจ้า, แล้วก็ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎของพระเจ้า; อย่างนี้ก็ใช้ได้เหมือนกัน คือจะทำให้หยุดทำบาปทำชั่ว ทำแต่ความดี; หรือว่าจะไม่ยึดถืออะไรเอามาเป็นของตัวเพราะเห็นว่าเป็นของพระเจ้า อยู่ในอำนาจของพระเจ้าทั้งหมด, อย่างนี้ก็ทำได้. แต่เดี๋ยวนี้มันทำไม่ได้ เพราะมีคนบางคนเกิดไม่เชื่อว่า มีคนเช่นพระเจ้า หรือมีพระเจ้าที่เป็นคนเช่นนั้น.

ที่แปลกออกไปอีกหน่อยหนึ่ง ก็มีว่า *พวกที่ถือเอาพระเจ้า ก็ไม่ได้แสดงไว้ ว่าพระเจ้ามาบอกเอง.* **พระเจ้าต้องสอนหรือสั่ง หรือผ่านมาทางคนที่แทนพระเจ้า;** เช่น ศาสดาแห่งศาสนานั้นๆ ที่ถือพระเจ้า ก็ให้เชื่อกันว่าศาสดานั้นรับคำสั่งมาจากพระเจ้า, หรือความบันดาลอย่างใดอย่างหนึ่งของพระเจ้า ทำให้ศาสดานั้นๆ รู้ขึ้นแล้วก็สอนไปตามนั้น ซึ่งถือว่าสอนตรงตามความต้องการของพระเจ้า แล้วเขาก็พากันปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แล้วปัญหามันก็ไม่มี. **พระเจ้าจะมีจริงหรือไม่มีจริง มันไม่สำคัญเท่ากับที่ว่า เขาจะปฏิบัติตามนั้นหรือไม่;** ถ้าเขาปฏิบัติตามนั้น มันก็ไม่มีเรื่องยุ่งยากเกิดขึ้น; เพราะคำสอนเหล่านั้น ก็ล้วนแต่สอนให้ไม่เบียดเบียน สอนให้เห็นแก่ผู้อื่น สอนให้เห็นว่าทุกคนออกมาจากพระเจ้าองค์เดียวกัน มันก็เบียดเบียนกันไม่ลง.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ที่นี้ครั้นมาถึงสมัย หรือในถิ่นที่คนไม่อาจจะเชื่อเรื่องมีพระเจ้าทำนองนั้น แต่แล้วก็ไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่า ไม่มีอะไร ที่ไม่ได้ทำหน้าที่อย่างกับพระเจ้าเช่นนั้น; กลับมองเห็นชัดว่า มันมีอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่ อย่างนั้น คือ **อย่างเดียวกับที่พระเจ้าทำ,** แต่แล้วไม่มองเห็นเป็นพระเจ้าที่เป็นมนุษย์เหมือนอย่างที่เขาพูด ๆ กัน. สิ่งนี้คืออะไร? **สิ่งนี้คือสิ่งที่เรากำลังเรียกว่า ไกวัลยธรรม** ในที่นี้ ซึ่งจะได้พูดกันเรื่อย ๆ ไปด้วย.

ไกวัลยธรรมทำหน้าที่ตามธรรมชาติ.

ในพระบาลีแท้ ๆ ก็เรียกว่าธาตุเฉย ๆ, ธา – ตุ หรือ ธาตุ เฉย ๆ **ธาตุนั้นมีอยู่แล้วนั่นเทียว ที่ทำให้สิ่งนั้นต้องเป็นอย่างนั้น,** เป็นอย่างนั้น, ไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้นได้; เท่าที่ปรากฏอยู่ในพระบาลีก็มีอยู่ ๓ เรื่องด้วยกัน คือเรื่องไตรลักษณ์นี้เรื่องหนึ่ง. เป็น **กฎของไตรลักษณ์,** แล้วเรื่อง **กฎของอิทัปปัจจยตา** เรื่องหนึ่ง, แล้วก็กฎของเรื่องอริยสัจจ์ ๔ อีกเรื่องหนึ่ง, อย่างที่พระสงฆ์ทั้งหลายได้สวด เป็นคณสาธยายเสร็จไปแล้วเมื่อตะกี้นี้.

นี่ความเป็นอย่างนี้, ความเป็นอย่างนี้, ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนี้, ความไม่เป็นไปโดยประการอื่น, ความเป็นกฎตายตัวของธรรมดา, ความตั้งอยู่อย่างตายตัวของธรรมชาติอะไรนี้, นี่แหละคือสิ่งที่เรียกว่ากฎ. นี้โดยเหตุที่ว่าจะเรียกว่า **กฎ** หรือเรียกว่าอะไรก็ตาม **ในภาษาบาลีก็เรียกว่าธรรม** ได้ด้วยกันทั้งนั้น. ในที่นี้คือธรรมที่เป็นกฎ โดยเหตุที่ธรรมที่เป็นกฎชนิดนี้มันมีอยู่ทั่วไป ทุกเวลาและทุกสถานที่ ทุกรูปทุกแบบ จะต้องหาคำมาใหม่สักคำหนึ่ง ให้อธิบายความหมายอย่างนี้ได้ดี จึงเห็นว่าคำว่า "ไกวัลยะ" นี้

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เป็นคำที่มีความหมายตรงตามความประสงค์. ไกวัลย์, ไกวัล — ยะ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า *ไกวัลย์* นี้ มันแปลว่า *ทั้งหมดทั้งสิ้น* ไม่ยกเว้นที่ไหน, ไม่ยกเว้นเวลาไหน, ไม่ยกเว้นสถานที่ไหน, ไม่ยกเว้นอากัปกิริยาอย่างไร, สิ่งนี้เรียกว่าไกวัลย์. **สิ่งใดมีความเป็นอย่างนั้น มีอำนาจหน้าที่ตลอดความเป็นอย่างนั้น ควรจะเรียกว่าไกวัลย์, ไกวัลยธรรม.**

และอยากจะขอบอกกล่าวว่า *คำพูดนี้ เราใช้กันได้อย่างอิสระ คือเอาคำของพวกอื่นมาใช้แต่ให้ความหมายใหม่ ตามความประสงค์ของเรา;* อย่างนี้เรียกว่า, ถ้าเรียกอย่างสมัยใหม่นี่ก็เรียกว่า, มีสิทธิที่จะทำได้ ไม่ถือว่าเป็นการล่วงเกิน. **ตัวอย่าง** ง่าย ๆ เช่นคำว่า **นิพพาน**ยืมมาใช้เป็นความหมายของคำว่า **สิ้นกิเลส** ซึ่ง *เมื่อก่อน* เขาใช้อยู่เพียงว่า *เป็นจตุตถฌานก็พอ เป็นนิพพานแล้* หรือว่า *เมื่อยังโง่กว่านั้น ก็ใช้กามารมณ์เป็นนิพพาน.*

กล่าวโดยเจาะจงว่า **พระพุทธเจ้า** ท่าน **จะยืมคำ ที่พวกอื่นเขาใช้**กันอยู่ก่อนนั้น **เอามาใช้ให้มีความหมายอย่างที่พระองค์ต้องการ** ซึ่งมันก็ต้องผิดกันเป็นธรรมดา; แต่คำนั้นมันอำนวยให้ใช้ได้. เช่นคำว่า ***นิพพาน*** อย่างนี้แปลว่า ***ดับทุกข์สิ้นเชิง เย็นสนิท*** อย่างนี้; ถ้ามันยังไม่ดับทุกข์จริง ไม่เย็นสนิทจริง ก็ยังไม่ควรเรียกว่านิพพาน. ฉะนั้นพระองค์จึงมีสิทธิ์ที่จะใช้คำว่า "นิพพาน" นี้เสียใหม่ ให้มันหมดกิเลส, หมดความทุกข์จริง ๆ, จะมีกามารมณ์สมบูรณ์ แล้วจะเรียกว่านิพพานนี้ไม่ได้ ถือเป็นผิด, หรือจะอยู่เพียงชั้นจตุตถฌานสงบรำงับ อย่างนั้นจะเรียกว่า นิพพาน นี่ก็ยังไม่ถูก.

แต่ว่าเราไม่มีหน้าที่ ที่จะไปคัดค้านเขา ไม่มีหน้าที่ที่จะไปบอกว่า คุณผิด ฉันนี่ถูก นี้ไม่มี. นี้ต้องไม่ทำเป็นอันขาด; แม้กระทั่งเดี๋ยวนี้ ซึ่ง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

พุทธบริษัทจะต้องจดจำไว้ด้วยว่า จะไม่มีการพูดว่า คนอื่นผิดหรือเราถูก; มีหน้าที่แต่เพียงว่า เราจะบอกว่า เราชอบใจอย่างนั้น, เรามีความเข้าใจอย่างนั้น, แล้วเราชอบใจอย่างนั้น, เราพิสูจน์ได้ ว่าทำไมเราจึงชอบใจอย่างนั้น คือดับทุกข์ได้.

....

การยืมคำมาใช้ในความหมายที่พ้องกัน.

ทีนี้ สำหรับคำว่า*ไกวัลย์* ไกวัล—ยะ นี้ก็เหมือนกัน ก็เคยเป็นคำในศาสนาอื่น เช่น *ในศาสนาไชนะ* หรือนิครนถ์ เป็นต้น *เขาใช้ไกวัลย์ในฐานะเป็นนิพพาน* หรือเป็นที่ดับ ที่สิ้นสุด แห่งสัตว์ที่เวียนว่าย. *ในพวกอุปนิษัทบางพวกบางนิกาย ใช้คำว่าไกวัลยะนี้ เหมือนกับคำว่าพระอิศวร* ที่เป็นใหญ่ในที่ทั้งปวง *เป็นพระเจ้าอย่างบุคคล*. ในพุทธศาสนา มีคำว่า "เกพลี" ใช้ หมายถึงพระอรหันต์.

แต่เราเห็นว่า คำนี้มันไม่ใช่คำของใคร หรือที่ใครจะผูกขาดได้. เราก็ยังคงเอามาใช้ได้ ว่าหมายถึงสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง มีอำนาจในที่ทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกสถานการณ์และทุกกริยาอาการ: อย่างนี้เป็นต้น ก็เลยยืมมาใช้

การยืมคำเหล่านี้มาใช้ ไม่เป็นการละเมิดสิทธิ และก็ไม่เป็นการล่วงล้ำอะไรกัน เพราะต้องการความหมายที่เขาเข้าใจกันดีอยู่แล้ว, ความหมายของคำที่เขาเข้าใจกันดีอยู่แล้ว, แต่ความจริงนั้นยังไม่ถึง เราจึงใช้คำอย่างนั้นเหมือนกับอย่างว่าไปยืมเขามา แล้วก็ให้ความหมายที่ถูกต้องกว่า, หรือถึงที่สุด.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ยกตัวอย่างเช่น พระอรหันต์ พระพุทธเจ้าท่านก็ทรงยึมเอาคำว่า พราหมณ์ หรือพราหมณะคือพราหมณ์นี้ มาใช้เป็นชื่อของพระอรหันต์, คือว่า *ผู้ที่เป็นพราหมณ์ อย่างที่เขากล่าว ๆ กันนั้นไม่ใช่พราหมณ์ จะเป็นพราหมณ์ก็คือหมดกิเลสสิ้นทุกข์จึงจะชื่อว่าเป็นพราหมณ์* อย่างนี้เป็นต้น ฉะนั้นระบุคำว่าพราหมณ์ถ้ามีความหมายสมกับคำคำนี้แล้วก็ต้องเป็นพระอรหันต์เท่านั้น ; เพราะฉะนั้น *พระอรหันต์นั่นแหละคือพราหมณ์ที่แท้จริง*. นี่อย่างพุทธภาษิตทั้งหลายเป็นอันมาก ในบาลีธัมมบทพราหมณวรรค.

หรือที่อาจจะน่าหวั่นน่าขันไปกว่านั้นอีกก็ได้ คือข้อที่ตรัสไว้เป็นใจความว่า *พระอรหันต์เท่านั้น ที่จะเรียกว่าเป็นภิกษุที่แท้จริงได้* ; ถ้ายังไม่เป็นพระอรหันต์ ก็ยังไม่เป็นภิกษุที่แท้จริง คือเป็นภิกษุสมมติ หรือบัญญัติ หรืออุปโลกน์กัน ต่อเมื่อเป็นพระอรหันต์จึงจะเรียกว่าภิกษุ. ข้อความอย่างนี้มีมาก *ในภิกขุวรรคในบาลีธัมมบท*.

ลองพิจารณาดูอีกนิดหนึ่งว่า *ทำไมจึงเรียกพระอรหันต์ว่าภิกษุที่แท้จริง ?* นี้อาจจะตอบได้เป็น ๒ อย่าง ตามความหมายของคำว่า "*ภิกษุ*". คำว่า *ภิกษุ* แปลว่า *ผู้ขอ* ก็ได้, แล้วคำว่า *ภิกษุ* แปลว่า *ผู้เห็นภัยในวัฏฏสงสาร* ก็ได้.

ถ้าภิกษุแปลว่าผู้ขอ อย่างขอทานอย่างนี้ ก็ต้องถือว่า *พระอรหันต์เท่านั้น มีสิทธิสมควรที่จะเป็นผู้ขอ* อย่างเต็มที่ ; ถ้าไม่ถึงอย่างนั้น มันควรจะหากินเองบ้างมากกว่า. ถ้าไม่มีความดีความงาม ความประเสริฐ ก็ทำให้ถึงที่สุด. จึงควรที่จะขอเขาร้อยเปอร์เซ็นต์. นี่จึงได้ตรัสว่า พระอรหันต์เท่านั้น ที่ควรจะเรียกว่าภิกษุ, หรือว่า *พระอรหันต์เท่านั้น* ที่จะเรียกว่า *ผู้เห็นภัยในวัฏฏะ* นี่

Copyright © 200 Co. rights reserved.

มันก็จริง ก็เห็นอยู่แล้ว. คนธรรมดาเห็นภัยไม่ถึงที่สุด จึงไม่เป็นพระอรหันต์ จึงเป็นเพียงอย่างมากก็พระอนาคามี; เพราะมันยังไม่เห็นภัยถึงที่สุด. ต่อเมื่อเห็นภัยถึงที่สุด ก็เป็นพระอรหันต์เสียเท่านั้น มันเป็นอย่างอื่นไม่ได้; ฉะนั้นผู้ที่เป็นพระอรหันต์ ก็คือผู้ที่เห็นภัยในวัฏฏสงสารถึงที่สุด ก็ตรงกับความหมายของคำว่าภิกษุ คือผู้เห็นภัยในวัฏฏะ.

นี่ขอให้เปรียบเทียบดู ว่าคำว่า "พราหมณ์" นั้นใช้ถูกต้องแล้ว, คำว่า *"พราหมณ์"* นี้แปลว่า *ผู้สิ้นบาป ผู้หมดบาป* หรือถ้าว่า *แปลงมาจากพรหม ก็หมายความว่าเป็นผู้ประเสริฐที่สุด;* ฉะนั้นพระอรหันต์เท่านั้นแหละที่จะหมดบาป เป็นผู้หมดบาป หรือลอยบาปหมดแล้ว หรือว่าเป็นผู้ประเสริฐที่สุด, ฉะนั้นภิกษุก็เหมือนกัน เป็นพระอรหันต์เท่านั้นที่ควรแก่การขอโดยแท้จริง ที่เรียกว่าเห็นภัยโดยแท้จริง.

นี่ยกมาให้ฟังเป็นตัวอย่าง คือว่า อย่าได้ยึดถือเรื่องคำพูด ตามที่เคยรู้เคยฟัง หรือเคยยึดถือกันมา. ให้เข้าใจข้อนี้ไว้ว่า เป็นพราหมณ์แท้จริง คือเป็นพระอรหันต์ อย่างนี้เป็นต้น.

ที่นี้คำว่า "ไกวัลย์" นี้ก็เหมือนกัน เคยเป็นคำพูดที่ใช้แทนพระเจ้า, แทนคำว่าพระเจ้า ในพวกอุปนิษัทบางนิกาย. หรือว่า *ในพวกนิครนถ์* ก็ใช้ *เป็นชื่อของจุดสุดท้ายสูงสุดคล้าย ๆ กับปรมาตมัน* คือว่า *สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง เมื่อถึงที่สุดแล้ว ก็ไปรวมอยู่ที่นั่น* จบสิ้นกันที่นั่น, คล้าย ๆ กับว่า เข้าไปสู่ที่นั่น แล้วก็หยุดกันเลยตลอดนิรันดร เขาเรียกว่าไกวัลย์.

Copyright © 200 ... rights reserved.

พวกพุทธบริษัทเรานี่แหละ บางทีก็เผลอไป ไปพูดในลักษณะเช่นนั้นก็มี ว่าถ้าสัตว์ทั้งหลายเป็นไปถึงที่สุด หลุดพ้นออกไปได้แล้ว ก็ไปรวมกันอยู่ในเมืองนิพพานอย่างนี้ มันน่าหัวสักเท่าไร; เพราะว่า *ยังอยากจะมีตัวตน* ไม่อยากจะเพิกถอนตัวตน ขอให้ไปรวมอยู่ที่แห่งหนึ่งแห่งใดเป็นนิรันดร. ถ้ามีความหมายอย่างนี้แล้วก็ผิด *ไม่เป็นพุทธศาสนา* มันเหมือนกับมีตัวมีตน ไปรวมเป็นตัวเป็นตนอะไร อยู่ที่ใดที่หนึ่ง.

คำว่า **"นิพพาน"** ก็ต้องหมายถึงดับสิ้นแห่งตัวตน, ไม่มีความหมายแห่งตัวตน; แม้ว่าสิ่งที่เรียกว่านิพพานนั้นมีอยู่ ให้สิ่งนั้นมีอยู่ ตามที่สิ่งนั้นจะมีอยู่อย่างไรนี้ ก็อย่าได้ไปเรียกว่าตัวตน มันจะเลยกลับกลายเป็นคนขึ้นมาอีก. นี่ความสับสน หรือว่าทำความลำบากยุ่งยากเกี่ยวกับคำพูด มันเป็นอย่างนี้.

....

(เริ่มบรรยายตามหัวข้อครั้งนี้.)

ความหมายของคำไกวัลย์ในที่นี้เพียงเป็นกฎ.

เดี๋ยวนี้ก็ อยากจะใช้คำว่าไกวัลยะ ให้มีความหมายแต่เพียงว่า หมายถึง สิ่งหนึ่งซึ่งมีอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลา ทุกกิริยาอาการ ซึ่งเนื้อแท้แล้วก็คือ สิ่งที่เรียกว่ากฎ. ไกวัลย์คือสิ่งที่เรียกว่ากฎ อย่างที่อธิบายให้ฟังแล้ว ในการบรรยายครั้งก่อน ๆ. ดังนั้นในวันนี้ จึงระบุออกไปให้ชัดว่าสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลย์นั้นก็คือกฎ แล้วก็แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ตามที่มีเค้าเงื่อน

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ให้สังเกตได้จากพระบาลีนั้นเอง; อย่างพระบาลีที่สวดไปแล้วเมื่อตะกี้นี้. กลุ่มแรก ก็หมายถึง กฎแห่งอิทัปปัจจยตา, กลุ่มที่ ๒ ก็หมายถึง กฎแห่งสามัญญลักษณะ, กลุ่มที่ ๓ ก็หมายถึง กฎแห่งอริยสัจจ์ ๔.

เดี๋ยวนี้จะมากล่าวกันเหมือนตามลำดับ ที่สะดวกสำหรับศึกษาเล่าเรียน จะได้กล่าวถึงกฎของสามัญญลักษณะก่อน แล้วในโอกาสต่อไป จึงจะกล่าวถึงกฎของอิทัปปัจจยตา, และกฎของอริยสัจจ์เป็นที่สุด.

แต่แล้วก็ไม่อยากจะให้ลืมคำว่า "พระเจ้า" ในความหมายของพวกเรา คือ ไม่ต้องมีพระเจ้าเป็นตัวคน ที่มีความรู้สึกนึกคิดอย่างคน. แต่มีพระเจ้าที่น่ากลัวยิ่งกว่านั้น คือน่าเกรงขาม น่าเชื่อถืออะไรยิ่งไปกว่านั้น พระเจ้าคือกฎ, คือสิ่งที่เรียกว่ากฎ, กฎชนิดที่ทำให้โลกต้องหมุนอยู่เรื่อยนี้ หรือให้ดวงอาทิตย์ ดวงดาว ดวงจันทร์ อยู่กันเป็นกลุ่ม เป็นอะไรอย่างนี้ ให้สิ่งต่างๆในโลกเหล่านั้น เปลี่ยนแปลงไปอย่างนั้น เปลี่ยนแปลงไปอย่างนี้ หยุดไม่ได้. นี่คืออำนาจของสิ่งที่เรียกว่ากฎ หรือไกวัลยธรรม ที่บังคับบัญชาอยู่ทั่วไป ในทุกสิ่ง ทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลา ทุกสถานที่.

....

กฎที่พุทธบริษัทควรศึกษาโดยตรง.

ทีนี้เพื่อการศึกษาโดยสะดวกหรือโดยตรง สำหรับพุทธบริษัทเรา ก็จะแยกเป็นสัก ๓ ส่วน อย่างที่กล่าวมาแล้ว.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

กฎที่ ๑ กฎแห่งสามัญญลักษณะ คือ กฎแห่งอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี่มันเป็นพระเจ้าของการที่สร้างสิ่งใหม่ ๆ เรื่อยไป. ลองคิดดูเถอะ ถ้ามันเที่ยง มันไม่เปลี่ยนแปลงได้แล้ว สิ่งใหม่จะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ? มันต้องอาศัย **การยักย้ายเปลี่ยนแปลงเรื่อยไป สิ่งใหม่ ๆ จึงจะเกิดขึ้น,** แล้วมันต้องมีความสำคัญอยู่ตรงที่ มันเปลี่ยนได้, แล้วมันต้องเปลี่ยน มันอยู่นิ่งไม่ได้, มันมีอะไรอันหนึ่งบังคับให้ตายตัวอยู่อย่างนั้นไม่ได้ ต้องเปลี่ยน. แม้แต่ก้อนหินนี้ก็เปลี่ยน แต่เปลี่ยนชนิดที่คนสังเกตเห็นไม่ได้ แล้วก็เลยคิดว่ามันไม่เปลี่ยน: หรืออะไร ๆ ที่มันจะยิ่งไปกว่าก้อนหิน นี้มันก็ยังต้องเปลี่ยนมันมีความเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาด้วยเหมือนกัน ; จะเรียกว่าพระเจ้าของการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเรื่อยก็ได้. **กฎแห่งความเปลี่ยนแปลงนั่นแหละคือพระเจ้า,** เป็นพระเจ้าที่จะสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเรื่อยไม่ซ้ำเก่า.

นี่ กฎแห่งสามัญญลักษณะ คือความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา. เดี๋ยวก็จะได้พูดกันให้ละเอียด.

ที่นี้อยากพูดข้ามไปถึง **กฎที่ ๒** ที่เรียกว่า **กฎแห่งอิทัปปัจจยตา** ซึ่งมีหลักอยู่ว่า **เมื่อมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนั้นจะเกิดขึ้น** โดยสมควรแก่เหตุปัจจัยนั้น ๆ นั่นแหละคือ กฎแห่งกรรม. กฎแห่งกรรมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ หลีกเลี่ยงไม่พ้น และตรงแน่ ยุติธรรมที่สุด ตามกฎแห่งอิทัปปัจจยตาว่าเมื่อทำลงไปอย่างนี้ผลจะต้องออกมาอย่างนี้ ถูกต้องตามกฎเกณฑ์นั้น ๆ ก็ต้องเรียกว่า *พระเจ้าแห่งกรรม แห่งวิบาก แห่งกิเลส คือวัฏฏะ นั่นเอง.*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

อิทัปปัจจยตาที่แสดงไว้ชัดเจน ก็ในรูปปฏิจจสมุปบาท ส่วนหนึ่งที่เป็นกิเลสก็เป็นเหตุให้ทำกรรม, ทำกรรมแล้วก็เกิดผลกรรม, แล้วทำให้เกิดกิเลสอีก, นี่มันรวมทั้งกรรม และเหตุของกรรมและผลของกรรม.

ถ้าเราจะเอาคำว่ากรรมเป็นคำกลาง ก็เรียกว่า พระเจ้าแห่งกรรม กฎแห่งกรรมคือพระเจ้าแห่งกรรม. *กรรมนี้ก็มีเหตุ คือกิเลส* กรรมนี้ก็มี *ผล คือวิบาก* ของกรรมนั้น ๆ มันจึง *หมุนเป็นวงกลม* อยู่ใน ๓ อย่างนี้ คือ *กิเลส – กรรม วิบาก, กิเลส – กรรม – วิบาก,* ตามกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา **สำหรับสิ่งที่มีชีวิต.**

ถ้า **สำหรับสิ่งที่ไม่มีชีวิต** มัน **ก็มีกฎแห่งอิทัปปัจจยตา** ด้วยเหมือนกัน **ตามสมควรแก่สิ่งที่ไม่มีชีวิต** ต่อเมื่อสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น, แล้วมันหยาบกว่า มันข้างนอกกว่า; เช่น ต้นไม้อย่างนี้ มันออกมาได้เพราะมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น. ฉะนั้นถ้าต้นไม้มีความรู้สึกนึกคิดได้ มันก็ต้องมีส่วนที่เรียกว่า เป็นความรู้สึกสบายหรือไม่สบายอย่างนี้. เดี๋ยวนี้ต้นไม้ของเราก็เหี่ยวเกือบจะทุกต้น ใครรู้ไหมว่า มันกำลังสบาย หรือกำลังไม่สบาย? ถ้ามันมีความรู้สึก มันจะรู้สึกไปทำนองที่ไม่ว่าสบายนี้ ดิ้นรนเพื่อจะเอาชีวิตอยู่รอดอยู่เหมือนกัน.

กฎแห่งอิทัปปัจจยตานี้ เป็นพระเจ้าแห่งกรรม ที่จะทำให้เกิดผลกรรมโดยสมควร.

ที่นี้ **กฎที่ ๓ ถัดไป** คือ **กฎแห่งอริยสัจจ์ ๔.** นี่คือ **พระเจ้าแห่งความรอด.** ถ้าจะเรียกให้น่านับถือสักหน่อย ก็จะเรียกว่า พระเจ้าแห่งความรอด;

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่จริงนั้น กฎแห่งอริยสัจจ์นั้น เป็นทั้งพระเจ้าแห่งการลงโทษ และพระเจ้าแห่งการให้รางวัล.

อริยสัจจ์ ๔ สองข้อแรก นั้น เป็น *เรื่องทุกข์* และเรื่อง *เหตุให้เกิดทุกข์*; มีกฎตายตัวอยู่อย่างนั้น ๆ เป็น *ตถา* เป็น *อวิตถา* เป็น *อนัญญถา* คืออย่างนั้น ๆ. นี่ไปเอาเข้าเถอะจะเหมือนกับถูกลงโทษ, พระเจ้าลงโทษแล้ว. อริยสัจจ์*สองข้อข้างหลัง* คือ *นิโรธ* กับ *มรรค* นี้ คือ *ความไม่มีทุกข์, เป็นเหตุให้ไม่มีทุกข์ เป็นกฎเกณฑ์ที่ทำให้ไม่มีทุกข์* ก็เป็นพระเจ้าเหมือนกัน. พระเจ้าตอนที่ให้รางวัลให้สิ่งที่ดี ๆ ที่น่าปรารถนา.

นี้เรียกว่า *กฎแห่งอริยสัจจ์ ๔ เป็นพระเจ้าแห่งความทุกข์หรือความพ้นทุกข์*; ที่จริงพระเจ้านี้ คงอยากจะให้พ้นทุกข์ อยากจะให้รอดพ้นทุกข์. แต่เมื่อทำผิดมันก็ต้องเป็นทุกข์ ลงโทษให้เสียหน่อย ให้เข็ดหลาบบ้าง แล้วก็ค่อย ๆ ทำถูกต่อไป แล้วก็พ้นทุกข์ คือรอด.

นี่ สรุป กันไว้ทีหนึ่งก่อนก็ได้ว่า ไกวัลยธรรมหรือกฎ เรื่องสามัญญลักษณะ. กฎแห่งสามัญญลักษณะนี่เป็นพระเจ้าของการสร้างสิ่งใหม่ ๆ เรื่อยไป คือความเปลี่ยนแปลง. และ กฎแห่งอิทัปปัจจยตา นี้ เป็นพระเจ้าแห่งกรรม คือเป็นความแน่นอนตายตัวแห่งกรรม ที่ว่าทำลงไปอย่างไร จะต้องได้ผลอย่างไร. ทีนี้ กฎแห่งอริยสัจจ์ เป็นพระเจ้าแห่งการช่วยให้รอด หลังจากที่ได้ทำผิดมาพอสมควรแล้ว.

Copyright © 200 Co., Ltd. All rights reserved.

ไกวัลยธรรมหรือกฎ ควรจะเรียกว่าพระเจ้าได้.

อยากจะถามว่า ใครรู้สึกกระดากปากบ้าง ที่จะเรียกสิ่งเหล่านี้ว่าพระเจ้า? อาตมาไม่รู้สึกกระดากปากเลย ที่จะเรียก **กฎเกณฑ์เหล่านี้** ว่าพระเจ้า เพราะว่ามัน **เป็นพระเจ้าจริง** ยิ่งกว่าพวกที่เขามีพระเจ้า หรือเขาถือพระเจ้ากันอย่างอื่น; กลับไปเห็นว่า ที่เขาเรียกกันว่าพระเจ้า หรือเขาถือกันอย่างพวกอื่นถือนั้น ไม่น่าจะเรียกว่าพระเจ้า. ถ้าว่าเป็นคน เป็นคล้ายคน มีความรู้สึกอย่างคน เดี๋ยวยินดียินร้าย มีลักษณะเหมือนกับคุ้มดีคุ้มร้าย โอ้ย, อย่างนี้ไม่น่าเรียกพระเจ้าเลย.

ถ้าว่าตายตัวแน่นอนเฉียบขาด อย่าง **กฎเกณฑ์ของสามัญญลักษณะของอิทัปปัจจยตา ของอริยสัจจ์นี้ ไม่มีข้อบกพร่อง** ที่ตรงไหนเลย ที่จะเรียกว่าพระเจ้า; มันมีความหมายตรงตามลักษณะของพระเจ้าทุกอย่างเลย แต่จริงกว่า, และที่สำคัญที่สุด ก็คือข้อที่ว่า มีไปเสียทั่วทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลา ทุกอากัปกิริยา ทุกสถานการณ์ของสิ่งทั้งปวง จึงต้องเรียกให้เป็นพิเศษว่าไกวัลย์, ก็เรียกว่าไกวัลยธรรม เพราะว่าเป็นธรรมเท่านั้น ไม่ใช่เป็นบุคคล ก็เลยเรียกว่าไกวัลยธรรม มีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง.

เราไม่รู้จัก เราก็คิดว่าไม่มี ไม่มีพระเจ้าที่มาคุมเราอยู่ข้าง ๆ, แล้วเราก็ทำผิด ทำบาป ทำกรรม ทำชั่ว หรือไม่มีกำลังที่จะกระทำความดี. นี่เพราะว่าไม่รู้จักพระเจ้า ในฐานะที่เป็นไกวัลยธรรม.

ถ้าเรารู้จัก อย่างน้อยก็จะเกิดความกลัว คือโอตตัปปะ — กลัว ไม่กล้ากระทำชั่ว ไม่มีที่ตรงไหน ที่จะซ่อนได้พ้นสายตาของพระเจ้า แล้วทำชั่ว

Copyright © 20(Co rights reserved.

ไม่ให้พระเจ้าเห็น ; **ถ้าเรารู้จักพระเจ้าจริง** เราจะรู้สึกอย่างนี้ ; ฉะนั้นเราก็เลย **ไม่กล้าทำชั่ว.** หรือว่าเราคิดว่าไม่มีหวัง ที่จะทำดีให้รอดไปได้ตามลำพังเราเอง ; แต่ถ้าเรารู้จักพระเจ้าจริง ๆ อย่างนี้แล้ว จะรู้สึกว่ามันมี คือมีเหตุมีปัจจัยที่จะให้เกิดความสำเร็จนี้อยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง เว้นไว้แต่เราถือเอาไม่เป็น. ไม่รู้จัก.

ที่นี้ เรียกว่าพระเจ้าได้ เพราะอยู่ในที่ทุกแห่ง ทุกเวลา ทุกอากัปกิริยา ทุกสถานการณ์อะไรต่าง ๆ, แล้วพระเจ้าองค์ที่หนึ่งคือพระเจ้าแห่งสามัญญลักษณะ พระเจ้าแห่งความจริง เรื่องสามัญญลักษณะ ๓ ประการ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จะได้ดูกันต่อไป.

เรามัวแต่จะดู หรือว่าจะยุ่งกันแต่เรื่องได้เรื่องเสียของเราเอง เรื่องเอร็ดอร่อยสนุกสนานของเรามากกว่า จึงไม่เห็นลักษณะอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ซึ่งเป็นตัวพระเจ้า เป็นองค์พระเจ้า ทั้งที่มันอยู่ทุกแห่ง และยิ่งกว่าทุกแห่งไปเสียอีก คือว่าในทุก ๆ ปรมาณู ในเนื้อหนังร่างกายของเรา. เอาซิ, ถ้าว่าเราคนนี้จะแบ่งออกเป็น ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นอะไรก็ตาม แบ่งเป็นอณู กระทั่งเป็นปรมาณู, เล็กแบ่งไม่ออกอีกแล้ว ก็ยังพูดได้ว่า **ในทุกปรมาณูมีกฎแห่งอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา,** มีพระเจ้าหรือมีอำนาจของพระเจ้า อยู่ในทุกปรมาณู ที่ประกอบกันขึ้นเป็นเรานี้. ทำไมเราจึงมองไม่เห็น ? เพราะว่าเราไม่ได้สนใจ, เราไม่ได้สนใจที่จะมอง.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ดูไกวัลยธรรมที่เป็นกฎแห่งอนิจจัง.

ทีนี้วันนี้ก็เป็นโอกาส ที่จะศึกษาพระเจ้า หรือไกวัลยธรรมก็ตามแล้วแต่จะเรียก, หรือจะเรียกสั้น ๆ ว่า กฎคำเดียวก็ได้ ว่า กฎแห่งอนิจจัง ก่อนเป็นข้อแรก.

อนิจจัง เป็นรากฐานอันสำคัญ ของการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ให้มีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น. นี้เป็นเค้นแรกที่สุดที่จะต้องดู, ถ้ามันเกิดไม่เปลี่ยนแปลงแล้ว มันก็ตายด้าน หยุดนิ่ง ไม่มีอะไรเกิดขึ้น อย่างที่เราเห็น ๆ อยู่; ทางร่างกายก็หยุดนิ่ง ยิ่งกว่าเป็นก้อนหินเสียอีก, จิตมันก็หยุดนิ่ง ไม่รู้สึกอะไร ไม่คิดนึกอะไรได้ มันหยุดนิ่ง; อย่างนี้มันยิ่งกว่าตายเสียอีก.

เดี๋ยวนี้มันไม่เป็นอย่างนั้น ร่างกายหรือวัตถุ ก็เปลี่ยนได้เรื่อย, จิตก็เปลี่ยนได้เรื่อย; ฉะนั้นจึงเกิดความเจริญงอกงามทางกาย, เกิดความคิดนึก ความรู้สึกทางจิต, เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่เปลี่ยนได้.

กระแสแห่งความเปลี่ยนนั้น สำเร็จรูปออกมาเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ บัญญัติเรียกว่าอย่างนั้น บัญญัติเรียกว่าอย่างนี้; จะเรียกว่า *เวทนา* เรียกว่า *สัญญา* เรียกว่า *สังขาร* เรียกว่า *วิญญาณ* อย่างนี้ ก็แล้วแต่จะเรียก. มันเป็นกระแสแห่งความเปลี่ยนระยะหนึ่งหรือตอนหนึ่งก็เรียกว่าอย่างนั้นอย่างหนึ่ง; เพราะมันมีความเปลี่ยนแปลงเรื่อย เหมือนกับไหลเชี่ยวเป็นเกลียวไปอย่างนั้นแหละ มันจึงเกิดอะไรขึ้นมาเรื่อย; แล้วเรียกได้ ว่ามันมีปรากฏรูปร่างออกมา

Copyright © 200 Co. rights reserved.

อย่างไม่ซ้ำที่ อย่างไม่ซ้ำของเดิม อย่างน้อยก็ต้องผิดไปนิดหนึ่ง เปลี่ยนไปนิดหนึ่ง, เปลี่ยนไปนิดหนึ่ง เมื่อนานเข้ามากเข้ามันก็มีความเปลี่ยนมากออกไป.

ทำไมการที่ไม่เที่ยง เพียงแต่เปลี่ยนนี้ มัน **ทำให้ไม่เหมือนเดิมล่ะ?** เพราะว่า **ทุกคราวที่เปลี่ยน มันมีอะไรเติมเข้าไปนิดหนึ่งเสมอ.** อย่างเช่นอย่าง "*เวลา*" นี้มันก็เปลี่ยน เติมมากขึ้นนิดหนึ่ง หรือ ***วัตถุ*** ที่เป็นตัววัตถุ มันก็มีอะไรเปลี่ยนหรือเติมเข้ามานิดหนึ่ง; ฉะนั้นจึง **เหมือนเดิมไม่ได้.**

ไปดูสิ่งต่าง ๆ ที่มันกำลังออกมาใหม่ ๆ ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าลูก ออกมาเรื่อยจากแม่ของมัน แล้วมันก็ต้องเปลี่ยนไปนิดหนึ่ง ๆ ๆ มันไม่เหมือน; และโดยเฉพาะ **สิ่งที่มีชีวิต** ละก็ **เปลี่ยนมาก เพราะมีความรู้สึกมีความต้องการ** มัน **เป็นสิ่งที่มีอำนาจมีกำลัง** มันจึงเปลี่ยนมาก. ภายในไม่กี่ชั่วคน มันก็เปลี่ยนได้ถึงขนาดที่เรียกว่า จะจำไม่ได้; ก็สังเกตดูเถอะว่า คนนี้เกิดออกมาใหม่เป็นลูก เป็นหลาน เป็นเหลน ออกมาใหม่ ๆ นี้มันไม่ค่อยเหมือนเลย, แล้วมันจะดูสวยขึ้นเรื่อย เพราะว่าพ่อแม่ต้องการให้มันสวย มันมีความรู้สึกที่อยากให้ลูกสวย หรืออะไรมันสวยนี้ อยู่ตลอดเวลา. มีออกมาใหม่ มันก็เปลี่ยนก็เปลี่ยนไปในทางสวย ที่เคยดำมันก็อาจจะขาวขึ้นได้ ในไม่กี่ชั่วคน; มันมีเหตุปัจจัยอย่างนี้.

ถ้าพูดตรง ๆ หน่อย ก็ต้องพูดว่า **ควรจะชอบใจความเปลี่ยน** ในเมื่อเรารู้จักทำให้มันเปลี่ยนไปในทางดี อย่าเปลี่ยนไปในทางที่ว่ามันเลวลงหรือชั่ว; เพราะมันเปลี่ยนได้ มันจึงมีของดีเกิดขึ้นมาได้. แล้วระวังอย่าให้เปลี่ยนไปในทางชั่ว. ถ้ามัน **ไม่มีการเปลี่ยน** มันก็ **จะมีความทุกข์ตายด้าน** อยู่นั่นแหละ

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไม่มีทางจะดับทุกข์ได้ โดยที่มันเปลี่ยนได้ จากบาปเป็นหมดบาป หรือว่าเป็นบุญเป็นเหนือบุญอะไรไปได้; มันเปลี่ยนได้อย่างนี้.

นี่พูดกันโดยกว้างขวางไม่มีขอบเขต อย่างที่เรียกว่ามันเป็นไกวัลยธรรม มันกว้างขวางไม่มีขอบเขต ทั้งในส่วนเนื้อที่ ในส่วนเวลา มันเกี่ยวเนื่องกันไปหมด. มันอาศัยความเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดขึ้นมาเรื่อย เรียกว่ากฎนี้ หรือพระเจ้านี้ ไม่ยอมให้สังขารใดๆ ทั้งที่เป็นสสาร หรือเป็นกำลังงาน หรือเป็นนามธรรมก็ตามนี้ อยู่นิ่ง หรือตายตัวอยู่ได้, บังคับให้เปลี่ยนเรื่อย แล้วก็เกิดมีของใหม่เรื่อย เป็นโลกที่แปลกออกไปเรื่อย, แปลกออกไปเรื่อย แล้วคงไม่มีทางจะซ้ำกับที่แล้วมาอย่างร้อยเปอร์เซ็นต์.

แม้ว่าจะเกิด — ดับ, เกิด — ดับ, เกิด — ดับ คล้ายๆ กับว่า ซ้ำๆ ซากๆ มันไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์; เกิดครั้งหลังมันไม่เหมือนครั้งก่อน, ดับครั้งหลังมันก็ไม่เหมือนครั้งก่อน, ก็จึงไปข้างหน้าเรื่อย ก็เรียกว่าไหลเรื่อยไป ทุกสิ่งไม่ยกเว้นอะไร; แล้วก็ไหล คือเปลี่ยน แล้วก็เรื่อย คือ ไม่ได้หยุดเลย, ไม่ได้หยุดสักระยะหนึ่งเลย. ถ้าใครเข้าใจคำว่าทุกสิ่ง แล้วก็ไหล แล้วก็เรื่อย เปลี่ยนเรื่อยนี้ จะเข้าใจคำว่า "อนิจจัง".

นี้มันมีข้อยกเว้น ว่าเราไม่ต้องไปรู้ทั้งหมด เพราะมันไม่จำเป็น มันเหนื่อยเปล่า. รู้เรื่องอนิจจัง ก็รู้เฉพาะเท่าที่มันจำเป็น ที่จะดับทุกข์ข้างในเราได้; เพราะว่าเราไม่รู้จักอนิจจังในส่วนไหน ความทุกข์ได้เกิดขึ้นแก่เรา ก็ขอให้เรารู้จักอนิจจังในส่วนนั้นเถอะ เท่าที่มันจะดับความทุกข์ที่เป็นปัญหาของเรา.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสสัจจะ ๓ อย่างนี้ไว้ คืออนิจจัง ทุกขัง อนัตตานี้ ในฐานะเป็น *นิพฺพานสปฺปายธมฺม* คงจะพังไม่ออก; *นิพฺพานสปฺปายธมฺม* หรือ *นิพฺพานสปฺปายปฏิปทา* คือ *ธรรมที่สบายแก่พระนิพพาน.* พังดูน่าหัว, พระนิพพานรู้จักสบายกับเขาด้วย, แต่ตัวหนังสือมันเป็นอย่างนั้น นิพพานสัปปายปฏิปทาก็ได้, ธรรมเป็นที่สบายแก่นิพพาน คือปฏิบัติเป็นที่สบายแก่นิพพาน. สบายนี่แปลว่าสะดวก **สะดวกแก่การบรรลุนิพพาน** ก็คือ ที่มันง่ายแก่การบรรลุนิพพานนั้นแหละ, คือ **อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** ถ้าใครไปรู้เรื่องนี้เข้าก็จะเกิด *นิพฺพานสปฺปายธมฺม* ขึ้นมา.

ทรงระบุ **ให้เห็นอนิจจัง** ที่อายตนะภายใน อายตนะภายนอก วิญญาณ ผัสสะ เวทนา เท่านี้ก็พอแล้ว นอกนั้นมันเป็นไปได้เอง, เป็นไปได้ของมันเอง. อายตนะภายใน — อายตนะภายนอก – แล้วก็วิญญาณแล้วก็ผัสสะ — แล้วก็เวทนา. นี้คือเรื่องปฏิจจสมุปบาท ที่พูดซ้ำ ๆ ซาก – ไม่รู้กี่ร้อยครั้งแล้ว : *อาศัยตากับรูปเกิดจักษุวิญญาณ;* การประจวบแห่งธรรม ๓ ประการนั้น **เรียกว่าผัสสะ, เพราะผัสสะเป็นปัจจัยจึงมีเวทนา** เท่านี้ก็พอ ไม่ต้องไปถึงตัณหาอุปาทานอะไร.

ให้เห็นอนิจจังของอายตนะภายใน : ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ, **เห็นอนิจจังของอายตนะภายนอก** คือรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธัมมารมณ์, **ให้เห็นวิญญาณ** ที่เกิดขึ้นว่าอายตนะแต่ละคู่นี้ มันกระทบกัน อาศัยกันเกิดวิญญาณขึ้น, แล้วทั้งหมดนั้นเรียกว่าผัสสะ ผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนามันพอแล้ว.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ข้างนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อะไรก็ตาม อยู่ข้างนอก ก็พิจารณาเห็นว่าไม่เที่ยงได้ง่าย, เพราะนี่ไม่ลึกซึ้ง, เพราะเราเห็นความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ, เพราะเรื่องรูป เรื่องเสียง เรื่องกลิ่น เรื่องรส นี่เห็นเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ.

ที่นี้ข้างในนี้ มันเห็นยาก หรือว่ามันลึกซึ้งกว่านั้น คือว่าตัวจิตใจ หรือนามธรรมที่จะมาเป็นวิญญาณ เป็นอะไรทำนองนี้ มันไม่เที่ยงร้ายไปกว่านั้นเสียอีก แล้วมันไวยิ่งกว่าสิ่งทั้งหลายไปเสียอีก.

ถ้าพูดอย่างคร่าว ๆ ก็ต้องพูดไปที่ก่อนว่า เพราะวิญญาณไม่เที่ยง, เพราะจิตหรือ นามธรรม มัน ไม่เที่ยง; มัน จึงเปลี่ยนได้ เพื่อเป็นจิตอย่างหนึ่ง, แล้วเป็นจิตอีกอย่างหนึ่ง, แล้วเป็นจิตอีกอย่างหนึ่ง, แล้วเป็นจิตอีกอย่างหนึ่งนี้ มันจึงเกิดความรู้สึกคิดนึกอะไรได้.

เอ้า, ที่นี้จิตชนิดนี้มาเป็นวิญญาณ สัมผัสเข้าที่รูปข้างนอก เห็นความไม่เที่ยงของรูปข้างนอก, แล้ววิญญาณ หรือจิต หรือนามธรรมข้างในนี้ กลับไม่เที่ยงยิ่งกว่า ความไม่เที่ยงข้างนอก; ไม่เที่ยงอย่างรุนแรง ไม่เที่ยงหลายประการ หลายสถานที่เดียว เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่าจิตนี้มันไหวได้มาก ได้เร็ว ได้เก่ง กว่าสิ่งที่เป็นวัตถุ.

ที่นี้ความไม่เที่ยงของสิ่งที่เป็นวัตถุนี้ ดูเป็นของตื้น ๆ ง่าย ๆ ไม่น่ากลัวอะไร. ความไม่เที่ยงของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่นจิตเป็นต้นนี้ น่ากลัวมาก

Copyright © 20 ล Co l rights reserved.

ถ้ามองเห็น, ถ้าเป็นสิ่งที่มองเห็น มันไม่เที่ยงอย่างรุนแรง อย่างรวดเร็ว อย่างกว้างขวาง อย่างน่าอันตรายที่สุด.

ฉะนั้นดูที่จิตให้มาก : จิตจะไม่เที่ยง, จะแสดงความไม่เที่ยง, แสดงความเปลี่ยนแปลงเมื่อตาเห็นรูป เมื่อจมูกได้กลิ่น เมื่อลิ้นได้รส ไม่ว่าคู่ไหนหมด. ความเปลี่ยนแปลงข้างนอกนี้ทำความเปลี่ยนแปลงข้างใน คือจิตอย่างรุนแรงและเร็ว เร็วยิ่งกว่าฟ้าแลบ, แรงยิ่งกว่าฟ้าผ่า. **ความเปลี่ยนแปลงรุนแรงของสิ่งที่เรียกว่าจิต รวดเร็วยิ่งกว่าฟ้าแลบ แรงยิ่งกว่าฟ้าผ่าหรือยิ่งกว่าแผ่นดินถล่ม** เพราะมันมีความหมายรุนแรง.

เราจะมานั่งดูแต่ว่า ข้างนอกเปลี่ยนแปลง, ข้างนอกเปลี่ยนแปลง, แล้วไม่รู้ว่าข้างในมันก็เปลี่ยนแปลงยิ่งกว่านั้น; อย่างนี้แล้วมันก็จะเห็นอนิจจังน้อยมาก. ถ้าไปเห็นที่ความเปลี่ยนแปลงของจิตแล้วก็จะเรียกว่าเห็นหมด. ข้างนอกมันเปลี่ยนแปลงเท่าไร จิตมันก็รู้ได้เท่านั้น; ถึงจิตอาจจะรู้ได้หมดเท่าที่ความเปลี่ยนแปลงข้างนอกมันเปลี่ยนแปลง; แต่ที่จิตเปลี่ยนแปลงเองนี้มันรู้ของมันเองยาก. เพราะฉะนั้นเราจึงโง่ เราจึงมีอวิชชา; ก็เพราะเหตุที่ว่า จิตมันรู้จักตัวมันเองได้ยากที่สุด. มันมีความเปลี่ยนแปลงรุนแรงมากมาย มันก็ไม่รู้สึก; กลับไปมองข้างนอกว่า มีความเปลี่ยนแปลง. เช่นว่าต้นไม้ต้นนี้เปลี่ยนมากแล้ว หลายปีแล้ว โตเท่านี้แล้ว, หรืออะไรที่เปลี่ยนแปลง; เหมือนกับเด็กเล่นอย่างนั้นแหละ ยังไม่สำเร็จประโยชน์.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ให้เปลี่ยนแปลงรุนแรงถึงขนาดว่า ชั่วกะพริบตานี้เป็นอย่างนี้, ชั่วกะพริบตาหนึ่งเป็นอย่างอื่นแล้ว; ที่อยู่เป็นปกตินี้ เปลี่ยนเป็นร้อนเป็นไฟเลยก็ได้. ภายในพริบตาเดียว, เปลี่ยนเป็นร้อนเป็นไฟก็ได้ มันน่ากลัวขนาดนั้น.

นี่ต้องให้รู้จักความเปลี่ยนแปลงข้างใน คือจิตที่จะรู้สึกความเปลี่ยนแปลงข้างนอกนั้นให้มากให้พอกัน จึงจะเรียกว่า รู้จักความเปลี่ยนแปลงหรืออนิจจัง.

ทีนี้จะบอกต่อไปถึงข้อที่ว่า ในสามอย่างนี้ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สามอย่างนี้ การเห็นอนิจจังนั่นน่ะ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ถ้าไม่พอแล้ว จะไม่เห็นทุกขัง อนัตตา; และยิ่งกว่านั้น มันยังเป็นเหมือนปากประตู ซึ่งจะต้องผ่านก่อน; จะต้องเห็นอนิจจังให้พอ ให้ถูกต้อง, แล้วก็ก่อนด้วย, แล้วก็จะเห็นทุกขัง อนัตตา ได้เต็มที่และง่ายขึ้น.

ในพระบาลีมากแห่ง เมื่อจะต้องกล่าวแต่สิ่งเดียว ไม่กล่าวทั้งสามสิ่ง แล้วก็จะแสดงอนิจจังนี่ก่อน หรือเพียงสิ่งเดียว หรืออย่างรุนแรง; เพราะเหตุว่าถ้ามันเห็นอนิจจังพอ แล้วมันเป็นไปได้เองโดยอัตโนมัติ ที่เป็นไปเอง ที่จะเห็นทุกขัง อนัตตา หรือสุญญตา.

ฉะนั้นการพิจารณาธรรม พิจารณาธรรมะ ในหลักของอานาปานสติภาวนานั้นแสดงไว้แต่อนิจจังเท่านั้น : *อนิจจานุปัสสี ปัสสสิสสามีติ สิกขติ;* แล้วอันถัดไปจะเป็น *วิราคานุปัสสี* คือคลายกำหนัดเสีย, อันต่อไปก็เป็น *นิโรธานุปัสสี,* ดับกิเลสแล้วแล้วก็เป็น *ปฏินิสสัคคานุปัสสี,* เลิกกัน จบกัน.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

นี่แสดงแต่อนิจจังไว้ข้อเดียวเท่านั้น เพราะว่ามันสำเร็จประโยชน์; เพราะว่าถ้าเห็นอนิจจัง แล้วมันก็เบื่อหน่ายคลายกำหนัดได้, แล้วมันผ่านไปทางทุกขังและอนัตตา โดยไม่รู้สึกตัวได้ โดยไม่รู้สึกตัวได้, ฟังดูเถอะ. **ถ้าเห็นอนิจจังเต็มที่แล้ว มัน จะเกิดความเบื่อหน่าย นิพพิทาวิราคะไปได้เลย.**

แต่ว่า อาจจะมาแยกได้ชัดเป็น ทุกขัง อนัตตา ก็ได้ ก็มีเหมือนกัน. นี่เป็นวิชชาที่จะแยกให้เห็นชัด; แต่ถ้าโดยพฤตินัยแล้ว มันก็เห็นของมันเอง แล้วไม่ต้องหยิบขึ้นมากล่าวก็ได้ มันรวมอยู่ในคำว่า อนิจจัง ไม่เที่ยง นี่ไม่เที่ยงอย่างรุนแรง; แล้วมันก็เกลียด หรือเบื่อ หรือระอาคือนิพพิทา; แล้วคลายความรัก, ละลายความยึดมั่นถือมั่น นี่เกิดเป็นวิราคะ วิมุตติอะไรขึ้นมาได้. ถ้าจะมีกำลังปัญญาพิจารณามากมายเท่าไร แล้วก็ระดมทุ่มเทลงไปที่อนิจจัง แล้วทุกขัง อนัตตานั้นจะเป็นอัตโนมัติขึ้นมา แล้วแต่ว่าเราอยากจะดูให้ละเอียดออกไป.

ในที่นี้ทรงแสดงไว้ครบ ๓ อย่าง เป็นสามัญญลักษณะ ในฐานะเป็นธัมมนิยามตา ธัมมัฏฐิตตา คืออนิจจัง ทุกขัง อนัตตา; สำหรับสังขารทั้งหลายระบุอนิจจัง ทุกขัง, สำหรับธรรมทั้งหลายระบุอนัตตา. อนิจจังคืออไหล, อนิจจังคือว่าไหลทุกสิ่ง ทุกสิ่งไหลเรื่อย, ต้องใช้คำว่า "ทุกสิ่ง" เพราะว่ามันไม่มีสิ่งใดที่จะอยู่ได้เดี่ยว มันต้องมีเนื่องกันเป็นหลายๆกลุ่ม เป็นพวงกันไปเลยนั้น : เป็นธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม. ถ้าอยู่แต่ธาตุเดียว มันทำอะไรไม่ได้; มันต้องมาเข้ากลุ่มกัน แล้วมีวิญญาณธาตุบ้าง มีอากาสธาตุบ้าง มันเป็นกลุ่มเป็นพวงกันไป ก็ทุกสิ่ง แล้วก็ไหล ต่างคนต่างไหล แล้วก็เรื่อย **ไม่หยุด.**

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ดูไกวัลยธรรมที่เป็นกฎแห่งทุกข์ง.

ที่มาถึง **ทุกข์ง** เมื่อมันไหลเรื่อยไม่หยุด อย่างนั้นมันก็เกิดความหมายแห่งความทุกข์. ความหมายแห่งความทุกข์นี้ ต้องแยกเป็น ๒ ฝ่าย ถ้าไม่อย่างนั้นไม่หมด แล้วก็จะผิดต่อเหตุผล ซึ่งทำให้สงสัย แม้แก่ความรู้ของตัวเอง.

คำว่า *"ทุกข์"* นั้น *ตัวหนังสือแปลว่า น่าเกลียดน่าชัง* ดูแล้วน่าเกลียดน่าชัง นี้ความหมายหนึ่ง, แล้วอีกความหมายหนึ่ง แปลว่า *ทนทรมาน*.

สำหรับ **ความหมายแรก** ก็แปลว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่เป็นอนิจจังไหลเรื่อยนั้น **มันมีอาการที่น่าเกลียดน่าชัง** มันยังไม่เป็นทุกข์ทรมานแก่จิตใจของบุคคลดอก, เพราะว่าเขายังไม่ได้ยึดถือมันว่าเป็นตัวเขาหรือของเขา แต่เขาก็เห็น **สิ่งนี้เปลี่ยนแปลงเรื่อย.**

ดูซิ, ดูที่แผ่นดิน ดูที่ต้นไม้ ดูที่สัตว์ ดูที่อะไรต่างๆ ก็จะเห็นความเปลี่ยนแปลงเรื่อย แต่เรา**ยังไม่เป็นทุกข์** เพราะว่าเราไม่ได้ไปยึดเอาว่า **เป็นของเรา.** เป็นทุกข์ในความหมายนี้คือดูแล้วน่าเกลียดน่าชังน่าเบื่อน่าระอา; เพราะมันหลอกลวงที่สุด คือมันเปลี่ยนแปลงเร็วยิ่งกว่าสายฟ้าแลบ แรงยิ่งกว่าฟ้าผ่า ฟ้าลั่น มันน่าเกลียดน่าชังตรงนี้แหละ.

เอ้า, จะดูข้างในกันละก็ดู ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ที่นี่ที่ตัวเรานี่ จะเห็นความไม่เที่ยง ความเปลี่ยนแปลงนี้, แล้วก็ **เป็นของที่น่าเกลียด**

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

น่าชังก่อน. แต่พอมันเกิดเรื่องเกิดสัมผัส เกิดอะไรกันเข้า แล้วก็จะเกิดยึดถือเป็นของเรานี้ จึงจะเป็นทุกข์ในความหมายที่สอง คือความหมายว่า ทนทรมาน. มันอยู่ตามธรรมดาเฉย ๆ ก็คือเป็นของน่าเกลียดน่าชัง มีลักษณะเป็นทุกข์. แต่พอไปยึดมั่นถือมั่นว่าตัวเรา ว่าของเราแล้ว ก็กัดเอาทันที ก็เจ็บปวดขึ้นมาในใจทันที นี่เรียกว่าเป็น ทุกข์ในความหมายที่ ๒ คือทนทรมาน.

ถ้าเราไปรู้จักคำว่าความทุกข์หรือทุกขังนี้ แต่ในแง่ที่เจ็บปวดทนทุกข์ทรมาน เราก็จะสงสัยว่า เอ้า, ก็ไหนว่า ทุกสิ่งที่ไม่เที่ยงแล้วเป็นทุกข์ล่ะ เมื่อเราเห็นสิ่งนี้กำลังไหลเปลี่ยนแปลงอยู่ไม่เที่ยง ทำไมไม่เห็นเป็นทุกข์ล่ะ? มันเป็นความเป็นทุกข์ ในความหมายที่แรก ที่กว้างทั่ว ๆไป เพราะมันน่าเกลียดน่าชัง ไม่สบายตาแก่ผู้ที่มีปัญญามองเห็นเลย. อย่างนี้นี่เรียกว่าความทุกข์ในความหมายนี้ อันแรกทั่วไป; ถ้าสิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นน่าเกลียดน่าชัง อย่างนี้ไม่มีทางจะผิด แม้ที่สุดแต่ในสังขารชนิดที่ไม่มีชีวิตจิตใจ.

ที่นี้น่าเกลียดน่าชัง มันยังไม่แต่เท่านั้น เข้าไปหลง เผลอไป **เป็นตัวฉัน เป็นของฉัน** ขึ้นมานี้; จะเป็นร่างกายนี้ก็ได้, จะเป็นความรู้สึกนึกคิด เวทนา สัญญา อะไรก็ได้ เป็นตัวฉัน เป็นของฉันขึ้นโดยไม่รู้สึกตัว เพราะมันเกิดตัณหาในสิ่งนั้น แล้วเกิดอุปาทานสิ่งนั้น; อย่างนี้กัดเอาทันที คือเจ็บปวดรวดร้าว เผาผลาญจิตใจขึ้นมาทันที. นี่ความทุกข์ในความหมายที่แท้จริง หรือว่าน่ากลัว.

ขอให้ดูความทุกข์ทั้งสองความหมาย อย่าดูแต่ความหมายว่าทนทุกข์ทรมาน; เพราะมีพระบาลีชัด ๆ อยู่ว่า *สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์* แล้ว

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง, แล้วก็ไม่เที่ยงอยู่ตลอดเวลา ไม่เที่ยงอยู่ทุกขณะจิต. ทำให้เป็นทุกข์อย่างไร? มันเป็นทุกข์เพราะว่ามันน่าเกลียดน่าชัง ตามความหมายของคำว่า *ทุ* แล้วก็ *ขัง*; คือ *ทุ* แล้ว *อิขะ*, *อิขะ* แปลว่า *เห็น*, *ทุ* แปลว่า *น่าเกลียด*, คือ *ดูแล้วมันน่าเกลียดน่าชัง*.

ที่นี้เราจะดูกันให้ลึกต่อไปอีกหน่อยว่า นี่เพราะอะไร? เพราะกฎอันหนึ่ง. กฎไหนล่ะ? ก็คือกฎนี้ กฎแห่งสามัญญลักษณะ, กฎที่มันเป็นพระเจ้าตายตัว บังคับให้สังขารทั้งหลาย ไม่มีอะไรเป็นของหยุดคงที่ แม้แต่ขณะจิตเดียวนี้.

นี่มันอยู่ในทุกแห่ง ทุกสิ่ง ทุกเวลา ทุกสถานที่ ที่มันเป็นอนิจจัง, เขยิบมาใกล้ๆ ตัวอนิจจังหน่อย คือให้มันเห็นชัดว่า มันไม่เที่ยงอย่างนี้, และด้วยเหตุที่มันมีอะไรบังคับอยู่อย่างไม่ยกเว้น อย่างไม่มีข้อยกเว้น อย่างเฉียบขาด คือ **กฎแห่งสามัญญลักษณะ บังคับให้เกิดความไม่เที่ยง**; พอไปดูเข้า มันก็ต้องเกิดความเกลียดชัง ความน่าเกลียดน่าชัง ที่สิ่งที่ไม่เที่ยง; ถ้าไปยึดถือเข้า ความไม่เที่ยงก็จะทำพิษต่อไป ถึงขนาดให้จิตใจร้อนเป็นไฟเลย.

นี่คือความไม่เที่ยง; *มันไม่เที่ยง จึงน่าเกลียดน่าชัง, เพราะมันน่าเกลียดน่าชังมันจึงสร้างความไม่เที่ยงในจิตใจขึ้นมา. พอไปยึดถือเข้า* มันก็สร้างความไม่เที่ยงอย่างร้ายขึ้นมา จึงเป็นทุกข์ เปลี่ยนไป *เป็นความทุกข์อย่างยิ่ง*.

ฉะนั้น ต้องมองให้เห็น ว่า วัตถุนั้นก็ไม่เที่ยง, ความน่าเกลียดน่าชังนั้นก็ไม่เที่ยง, แล้วความเป็นทุกข์เจ็บปวดทรมานใจนั้นก็ไม่เที่ยง; **ล้วนมาจากกฎแห่งความไม่เที่ยง** แล้วกำลังไม่เที่ยง แล้วก็จะเปลี่ยนไปตามความไม่เที่ยง.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ได้ข้อสังเกตง่าย ๆ คือว่า มันจะออกมา แล้วมันจะตั้งอยู่ขณะหนึ่ง แล้วมันก็จะเปลี่ยนไป แต่ขณะนี้มันเร็วมาก เร็วเหมือนกับฟ้าแลบอย่างนั้น คือความไม่เที่ยงของวัตถุแสดงออกมาเป็นความไม่เที่ยงทางจิต; เพราะจิตนี้ได้อาศัยวัตถุปรุง คือของข้างนอก รูป เสียง กลิ่น รส นี่มันปรุง แล้วก็เกิดเป็นความรู้สึกคิดนึก เป็นจิตใหม่ ๆ ๆ ๆ ออกมาเรื่อย ซึ่งมันไม่เที่ยง ที่มันยิ่งกว่าน้ำไหลในลำคลองเสียอีก, น้ำในลำคลองหรือในคู ในที่เขาบังคับให้มันไหล เชี่ยวนี้มันก็ยังช้ากว่าที่กระแสของความไม่เที่ยงของจิต ที่มันไหลเร็วกว่านั้นอีก มากกว่านั้นอีก รุนแรงกว่านั้นอีก.

.... - ....

ดูไกวัลยธรรมที่เป็นกฎแห่งอนัตตา.

ทีนี้มาถึงคำว่า อนัตตา ก็เห็นง่ายแหละ ถ้าเห็นความไม่เที่ยงเพียงพอ, เห็นความน่าเกลียดเพียงพอ. แม้ยังไม่ทันจะไปยึดถือให้เป็นทุกข์ นี้ก็เป็นอนัตตาได้; แล้วไม่ขัดกับพระบาลีที่ว่า *สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์, สิ่งใดไม่เที่ยงและเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา.*

นี่เราหมายถึงสิ่งที่ว่า มันยังไม่ได้กัดเรานะ เช่น ว่าเห็นก้อนหิน ก้อนนี้ไม่เที่ยงเป็นอนิจจัง, เห็นความน่าเกลียดที่มันไม่เที่ยง ก็เห็นทุกขัง เห็นความเป็นอนัตตาของมันได้เลย; เพราะถ้ามันเป็น อัตตา เป็นตัวมันจริง มัน ก็ไม่ต้องเป็นอย่างนั้น, มันไม่ต้องเปลี่ยนอย่างนั้น. หรือจะเห็นสังขาร

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ที่มีชีวิตจิตใจนี้ เห็นความไม่เที่ยงของมัน, เห็นความน่าเกลียดน่าชังของมัน; แต่เราไม่ได้ไปยึดถือด้วยความเป็นตัวเราหรือของตัวเรา เราก็รู้สึกน่าเกลียดน่าชัง ก็เห็นความเป็นอนัตตาของมันได้เหมือนกัน.

แต่ทั้งหมดนี้ไม่สำคัญเพราะอยู่ข้างนอก ที่สำคัญที่สุดคืออยู่ข้างใน; เมื่อจิตใจมันรัว มันหวั่นไหวอยู่ด้วยการเห็นความไม่เที่ยง เห็นความน่าเกลียดน่าชัง, แล้วดูอีกทีหนึ่ง ที่นั่นไม่มีตัวตน จิตนั้นไม่ใช่ตัวตน, จิตนั้นถูกปรุงด้วยสิ่งแวดล้อมข้างนอก ไม่มีตัวมันเอง มันจึงไหลเปลี่ยนไปอย่างรุนแรง. แม้จะมีความรู้สึกว่าตัวกู ว่าของกู, ว่าตัวตน ว่าของตนอยู่, ก็เหลวทั้งนั้น คือเป็นกระแสแห่งความไม่เที่ยง, เป็นกระแสแห่งความโง่ ที่ไหลไปเท่านั้น, จึงเห็นความเป็นอนัตตา ว่าไม่ใช่ตัวตน เป็นเพียงปรุง ๆ ปรุง ๆ ปรุงให้ไหล ๆ ไหล ๆ. ไม่มีความเป็นตัวตนที่แท้จริงของมันเองหรือของใคร, เป็นเพียงสังขาร คือสิ่งที่ปรุงแต่งกันอยู่ตามธรรมชาติ ปรุงแต่งกันเรื่อยไป ขึ้นชื่อว่าไหลทุกสิ่ง แล้วก็ไหลเรื่อย.

นี่ มองเห็นอนัตตาได้ เพราะเห็นอนิจจัง เรียกว่า เห็นทุกขังด้วย ก็ได้ มันแยกกันไม่ออก. ถ้าเห็นอนิจจังจริง ก็เห็นอนัตตาจริง เหมือนกัน เห็นทุกขังจริง เหมือนกัน เห็นได้แก่สัตว์ผู้มีความรู้สึก. ถ้าสัตว์นั้นมันไม่มีความรู้สึก ก็เห็นไม่ได้; ก็ต้องพูดว่าสัตว์ที่มีความรู้สึกปกติ หรือสติปัญญาตามปกติ ก็จะเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้ตามมากตามน้อย.

นี่เรียกว่า เห็นอนิจจัง เห็นทุกขัง เห็นอนัตตา จะไปด้วยกันเสมอ. ฉะนั้นพระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้ในฐานะ เป็นกฎอันหนึ่ง เรียกว่า

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

สามัญญลักษณะ ในฐานะที่มันตั้งอยู่ตลอดเวลา ไม่เกี่ยวกับการเกิดหรือการไม่เกิดของพระตถาคต จึงทรงยืนยันว่า "มันเป็นธาตุ ธรรมธาตุ เป็นอยู่อย่างนั้นเอง, *ตถาคตจะเกิด หรือตถาคตจะไม่เกิด ธาตุนั้นมีอยู่แล้ว*" คือ กฎอันนั้นมีอยู่แล้วตั้งอยู่แล้ว.

กฎแห่งอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นพระเจ้าในที่ทั่วไป.

ก็เป็นอันว่า ไม่รู้ว่าแต่ครั้งไหนแหละ, แม้จะมองย้อนไปข้างหลังๆ มองแล้วก็ไม่รู้ว่ามันตั้งมาแล้วตั้งแต่ครั้งไหนนะ นี่คือความเป็นไกวัลย์.

ที่นี้มองต่อไปข้างหน้า กฎนี้มันจะไปจบลงที่ไหน? เมื่อไร? มันก็ไม่มีทางจะจบได้; นี่คือความเป็นไกวัลย์. มองข้างหน้าก็ไม่จบ มองย้อนหลังก็ไม่จบ, มองรอบด้านก็ไม่จบ, ข้างบนก็ไม่จบ ข้างล่างก็ไม่จบ ไม่มีที่จบ, เป็นไกวัลย์เหมือนกันหมด, มีความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาเหมือนกันหมด.

ถ้าเรารู้สึกต่อความจริงอันนี้ ก็เรียกว่ามีหูตาสว่างไสวขึ้นมา ไม่เที่ยวหลงไปยึดมั่นถือมั่น ในสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา. พอเห็นถูกต้องเท่านั้น เรียกว่าเป็น *นิพฺพานสปฺปายธมฺม* คือเป็นธรรมที่สบายแก่พระนิพพาน เห็นพระเจ้าแล้ว มีหวังแล้ว ที่จะได้อยู่กับพระเจ้า.

เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี่แหละคือเห็นพระเจ้า ในความหมายที่สำคัญความหมายหนึ่ง ก็จะเกิดความไม่ยึดมั่นถือมั่นในโลก; ซึ่งง่าย ซึ่งสะดวก

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ที่สุด ที่จะเข้าถึงนิพพาน. นิพพานนั้นเป็นพระเจ้าในความหมายหนึ่ง. อาตมาเคยพูดท่านองนี้ นิพพานเป็นพระเจ้าในความหมายหนึ่ง มีคนหัวเราะเยาะ; คนที่อ้างตัวเองเป็นนักปราชญ์ เป็นบัณฑิตเป็นเปรียญนี้หัวเราะเยาะ เพราะเขารู้จักพระเจ้าอย่างเด็กอมมือ, พระเจ้าอย่างคนหนวดยาวถือไม้เท้า พระเจ้าอย่างเด็กอมมือ.

พระเจ้านั้นมีในหลายความหมาย พระเจ้า*ในฐานะที่เป็นกฎนี้ บังคับ*อยู่อย่างนี้. พระเจ้า*อีกความหมายหนึ่ง* ก็คือว่า เมื่อเราได้*ไปอยู่กับพระเจ้า แล้ว*มัน*ไม่มีความทุกข์เลย* นั่น, เมื่อถึงธรรมะอันหนึ่งแล้วไม่มีความทุกข์เลย. อย่างนี้เขาเรียกว่า ได้เข้าไปในอาณาจักรของพระเจ้า, ได้นั่งอยู่ข้าง ๆ พระเจ้า ไม่มีความทุกข์เลย อย่างนี้.

เห็นกฎของพระเจ้าแล้ว ถึงนิพพานได้ง่าย.

ที่นี้ถ้าเราเห็นกฎของพระเจ้า คืออนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วจะสะดวกสบาย ที่ง่ายที่จะเข้าไปถึงนิพพาน คือบ้านของพระเจ้าโดยแท้จริง ที่นั่นไม่มีความทุกข์เลย.

เห็นพระเจ้าที่มีประโยชน์ คือเห็นกฎ, เห็นพระเจ้าในฐานะที่เป็นกฎ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นต้น; ยังมีกฎปฏิจจสมุปบาท กฎอริยสัจจ์อะไรอีก. เดี๋ยวนี้เราพูดกันแต่กฎสามัญญลักษณะ, พระเจ้าในฐานะที่เป็นกฎแห่งสามัญญลักษณะ. เห็นพระเจ้านี้แล้วก็มีหวังง่ายดายที่จะเข้าไปอยู่ในบ้านเดียวกับพระเจ้า คือนิพพาน.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ฉะนั้นในคัมภีร์สังยุตตนิกาย จึงเรียกธรรมะ คือการเห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตานี้ว่า *นิพฺพานสปฺปายธมฺม* หรือ *นิพฺพานสปฺปายปฏิปทา* เป็นของที่มีไว้ให้เป็นคู่กัน ; ไม่ใช่ว่าจะให้แต่ความทุกข์ แล้วก็ไม่ปรานีเอ็นดูอะไร ให้มันแต่ความทุกข์ ; เมื่อมันมีความทุกข์ ก็ให้สิ่งที่มันจะกำจัดความทุกข์ได้ด้วย.

เมื่อตัวอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันเป็นตัวทุกข์ ก็ต้องให้สิ่งที่จะดับทุกข์มาด้วย คือ ให้เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้ถูกต้อง แล้วก็อย่าไปยึดมั่น ; อย่าไปมั่นหมายส่วนใดว่าเป็นตัวเราเป็นของเรา อย่างนี้, เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อย่างนี้ เรียกว่าเห็นสำหรับจะพ้นทุกข์ ; ไม่ใช่เห็นสำหรับมานั่งร้องไห้อยู่ว่า หมดหวังแล้ว, หมดหวังแล้วไม่มีที่ไปแล้ว, ทางไหนก็ล้วนแต่มีความทุกข์ ไม่มีทางจะหลีกอย่างนี้.

ฉะนั้นเราจึงต้องระวังว่าจะต้องเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในลักษณะที่ถูกต้องคือที่จะทำให้เบื่อหน่ายคลายกำหนัด ในสังขารทั้งปวง ; ไม่ใช่ว่าเห็นสำหรับจะมานั่งกลัว มานั่งเศร้า มานั่งหมดกำลังใจ มีออ่อนเท้าอ่อน ไม่ทำอะไร ; นี่มันก็เป็นเรื่องเห็นผิด. การเห็นถูกก็ให้ผลอย่างหนึ่ง, การเห็นผิดก็ให้ผลอย่างหนึ่ง ; เดี๋ยวนี้มันก็มีสิ่งสิ่งเดียวเท่านั้น จะเห็นถูกหรือจะเห็นผิด แล้วแต่คนผู้เห็น. ฉะนั้น พยายามจะเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เสียให้ถูกและเห็นด้วยตนเอง.

เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี้คือเห็นพระเจ้า ในส่วนที่เป็นกฎแห่งสามัญญลักษณะแล้วจะเกิดความเชื่อ ความเคารพ ความอะไร อย่างสูงสุดเลย ; เหมือนกับที่คนเขาเชื่อพระเจ้ากันด้วยชีวิตจิตใจนี้. พุทธบริษัทเรา

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ถ้าเห็นพระเจ้าชนิดนี้แล้วก็เห็นและเชื่อกันอย่างหมดชีวิตจิตใจ เหมือนกันแหละ เห็นธรรมะ ปลงความเชื่อลงไปในธรรมะ เคารพธรรมะ.

เหมือนอย่างที่ *พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า "ตถาคตก็เคารพธรรม"* แล้วทรงเชื่อว่า *พระพุทธเจ้าทั้งหลายทั้งในอดีตและอนาคตก็เคารพธรรม.*

เห็นพระเจ้า คือเห็นธรรม.

ธรรมอะไรที่ไหนกัน? ก็ธรรมที่เห็นนั่นแหละ. ธรรมที่เห็นว่าอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นั่นแหละคือ ธรรมที่เห็น; แล้วก็มีหลักปฏิบัติให้เป็นอย่างนั้น ที่เห็นชัดอยู่ด้วยว่า ต้องปฏิบัติอย่างนั้น ก็เรียกว่าธรรมเหมือนกัน, เห็นเลยไปถึงว่า เมื่อปฏิบัติแล้วต้องมีผลอย่างนั้น; นี่เรียกว่าเราเห็นพระเจ้า.

เราปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของพระเจ้าอย่างถูกต้อง ได้เข้าไปอยู่บ้านเดียวกับพระเจ้าคือนิพพานนี้; ทั้งหมดนี้ก็เป็นธรรม ที่เรียกว่า *ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต* ก็มีความหมายอย่างนี้, หรือที่ว่า *พระพุทธเจ้าทุกพระองค์เคารพพระธรรม* ก็คือเคารพพระธรรมที่ท่านเห็นแล้วอย่างนี้; เพราะว่าพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ต้องตรัสรู้ ตรัสรู้ก็ต้องมีการเห็น เห็นซึ่งธรรม, ธรรมที่เห็นแล้วนั้น เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าเคารพ.

....

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไกวัลยธรรมเป็นธรรมสูงสุดที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ.

ขอให้เข้าใจคำว่า "ธรรม" สูงสุดเป็นไกวัลยธรรม อย่างนี้ว่า เป็นธรรมที่แม้พระพุทธเจ้าก็เคารพ. ถ้าว่าจะพูดให้ใครค้านเล่นสนุก ๆ ก็ได้ว่านั่นแหละคือพระเจ้า, พระพุทธเจ้าก็ยังเคารพพระเจ้า. ถ้าเขาว่าไม่จริง; เราก็บอกว่า ถ้าสูงถึงขนาดที่พระพุทธเจ้าก็ยังเคารพแล้วจะให้เรียกว่าอะไร? จะไม่ให้เรียกว่าพระเจ้าแล้วคุณจะให้เรียกว่าอะไร? มันก็ไม่มีอะไรดีไปกว่าคำว่า "พระเจ้า" ซึ่งพระพุทธเจ้าก็ยังเคารพ. ขอแต่ว่าให้เป็นพระเจ้าตามแบบที่ถูกต้องอย่างนี้ ที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ก็เคารพกันแล้วกัน; จะเรียกว่าพระธรรมก็ได้, จะเรียกพระธรรมนั้นว่าพระเจ้าก็ได้, เพราะมันเป็นกฎที่ตายตัว ที่บังคับทุกสิ่ง บังคับแม้แก่พระพุทธเจ้าเอง.

ธรรมะในฐานะที่เป็นกฎนั้น บังคับไม่ยกเว้นใคร เนื้อหนังร่างกาย ชีวิตจิตใจ สติปัญญา ของพระพุทธเจ้า ก็ยังอยู่ใต้อำนาจของสิ่งที่เรียกว่ากฎอันนี้ คือพระธรรมนั้น, ก็เลยพูดต่อไปว่าพระเจ้านี้สร้างพระพุทธเจ้าขึ้นมา มีการประพฤติกระทำถูกต้องตามกฎเกณฑ์อันนี้ จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า. ธรรม, *พระธรรมคือสิ่งที่ทำบุคคลให้เป็นพระพุทธเจ้า;* อย่างนี้ก็เข้าใจกันดีอยู่แล้ว,

ที่พูดนี้ไม่ต้องการให้ยึดถือคำพูดเป็นหลัก ต้องการให้ยึดถือตัวจริงสิ่งนั้น ๆ เป็นหลัก ส่วนชื่อนั้นไม่สำคัญ. อาตมาอยากจะเรียกให้แปลกกว่าเขาว่า "ไกวัลยธรรม" คือธรรมที่มีอำนาจ มีปรากฏการณ์ มีอะไรทุกหนทุกแห่ง

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ทุกเวลา ทุกสถานที่, ยิ่งเห็นยิ่งเคารพ ยิ่งเห็นยิ่งกลัว, ยิ่งเห็นยิ่งเชื่อฟัง, ยิ่งเห็นยิ่งมีหวัง ที่จะบรรลุมรรค ผล นิพพาน.

นี่คำว่าไกวัลยธรรม ที่เอามาพูดอยู่ที่นี่ มีความหมายอย่างนี้ จะเรียกว่าพระเจ้าก็ต้องมีความหมายอย่างนี้ *อย่าให้ไกวัลยธรรมมีความหมายเป็นพระเจ้าเหมือนของพวกพราหมณ์ พวกฮินดู พวกอุปนิษัท* ซึ่งเขาหมายคล้าย ๆ กับเป็นบุคคล *เป็นพระเจ้าอย่างบุคคล,* เป็นพระพรหม เป็นพระอิศวร ทำนองนั้น. แต่ถ้าเขาเกิดมาพูดเสียใหม่ว่า เขาก็มิได้หมายถึงบุคคล เขาหมายถึงสภาวธรรมเหมือนกันในความหมายอย่างนั้น; เราก็ไม่มีทางจะค้านเขาเหมือนกัน. แต่เดี๋ยวนี้ตามที่เราได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น ได้อ่าน ที่เขาพูดเขาเขียนกันอยู่ เขามีลักษณะเป็นบุคคลอยู่ และบางทีก็เรียกว่าบุคคลเสียด้วย.

....

เมื่อเห็นไตรลักษณ์ จิตจะถอยจากสังขารทั้งปวง.

เอาละ, เป็นอันว่า ดูกันต่อไปอีกนิดหนึ่ง. เมื่อเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็เกิดความสะดวกดายหรือสบาย ต่อการลุถึงนิพพาน เรียกว่าธรรมเป็นที่สบายแก่พระนิพพาน.

ทำไมมันจึงเป็นอย่างนั้น? มีคำอธิบายในมหานิเทส, คัมภีร์มหานิเทสนี้เป็นคัมภีร์ที่อธิบายคำยาก ๆ ในพระไตรปิฎก เป็นพระไตรปิฎกส่วนที่อธิบาย

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

คำยากๆ ที่มีอยู่ในพระไตรปิฎกนั้นเอง. ในคัมภีร์นิเทส ก็มีเขียนไว้ชัดเลยว่า *สพฺพสงฺขารธาตุยา จิตฺตํ ปฏิวาเปตฺวา* – ทำจิตให้ถอยออกมาเสียจากสังขารธาตุทั้งปวง *อมตาย ธาตุยา จิตฺตํ อุปสหริตฺวา* – น้อมนำจิตนั้นเข้าไปสู่อมตธาตุ เกิดความรู้ว่า *เอตํ สนฺตํ เอตํ ปณีตํ* – นั่นร่างับ, นั่นประณีต. *ยทิทํ สพฺพสงฺขาร-สมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํ* ว่านั่นแหละคือธรรมเป็นที่สงบระงับแห่งสังขารทั้งหลายทั้งปวง เป็นที่สลัดทิ้งออกไปเสียได้ซึ่งอุปธิทั้งปวง เป็นที่สิ้นแห่งตัณหา เป็นที่จางออกแห่งความยึดมั่นถือมั่น เป็นความดับสนิท เป็นนิพพาน.

"ให้จิตถอยออกมาเสียจากสังขารธาตุทั้งปวง" ถ้าใครยังจำคำอธิบายที่อาตมาเคยอธิบาย เมื่อพูดถึงเรื่องธาตุ เรื่องสภาวธรรมเรื่องธาตุ เมื่อหลายเดือนมาแล้วได้ ก็จะเข้าใจคำนี้ได้ ว่า **"จิตถอยออกมาเสียจากสังขารธาตุทั้งปวง."**

สังขารธาตุทั้งปวง คือสังขารนั่นแหละ, สังขารคือสิ่งที่ไม่เป็นตัวเองได้ มีปัจจัยปรุงแต่ง ไหลเรื่อย คือไหลเรื่อยอย่างที่ว่าเมื่อตะกี้ นั่นเรียกว่าสังขารธาตุ. ขืนชื่อว่าเป็น สังขารธาตุต้องไหลเรื่อย เพราะมันเป็นเพียงกระแสแห่งการปรุงแต่งของสิ่งทั้งปวง; ฉะนั้นจึงมีอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาอยู่ในนั้น. **เมื่อเห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จิตมันก็ถอยออกมาทันที** เกลียดกลัว, ถอยหลังออกมาเสียจากสังขารธาตุ แล้วก็ทั้งปวงด้วย คือ ทุกชนิดด้วย.

นี่การ**เห็นพระเจ้า** คือสามัญญลักษณะ ๓ ประการนี้ จะทำให้บุคคลผู้นั้น มีจิตที่ถอยหลังออกมาเสียจากสังขารธาตุทั้งปวง และน้อมจิตเข้าไปสู่ธาตุอันเป็นอมตะ; นี่คือ ธาตุพระเจ้า ละ, ธาตุที่เป็นพระเจ้า, ไกวัลย-

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ธรรมก็เรียก, หรืออมตธาตุก็เรียก, อสังขตะก็เรียก, นิพพานก็เรียก, แล้วแต่จะเรียก. มันเป็นอมตะก็แล้วกัน เพราะมันไม่ใช่สังขาร; ถ้าเป็นสังขารมันก็ต้องเป็นของตายได้, ถ้าเป็นอมตะ ก็ต้องพ้นจากความเป็นสังขาร เป็นอสังขตะ เป็นวิสังขาร.

น้อมจิตเข้าไปในอมตธาตุ เหมือนกับว่าเราเห็นข้างนี้เป็นอันตราย ข้างนี้มันเป็นยักษ์เป็นมาร เป็นสิ่งที่จะทำอันตราย ขบ กัด เคี้ยว กิน แล้วก็หันหลังให้สิ่งนั้น, แล้วก็หันหน้ามาฝ่ายที่ตรงกันข้ามมาหาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นอย่างนั้น. นี้เป็นกฎธรรมดาสามัญที่สุด เด็กๆ ก็ทำเป็น, สุนัขก็ทำเป็น, ถ้าเห็นว่าข้างนี้มันอันตราย มันก็หันกลับไปข้างโน้น ที่ไม่เป็นอันตราย.

ฉะนั้น **ผู้ใดที่เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในความหมายนี้ ในฐานะที่เป็นไกวัลยธรรม** ครอบงำอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง **จิตของเขาจะน้อมไปยังอมตธาตุ** ที่ตรงกันข้าม; แต่ไม่ชี้หรือว่าไม่อาจจะชี้ว่า อยู่ทิศไหน ข้างไหนทิศไหน แต่ออกมาเสียจากธาตุที่เต็มไปด้วยอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วเข้าไปสู่ธาตุที่เป็นอมตะ ซึ่งตรงกันข้าม คือความไม่เป็นสังขาร แต่เป็นนิพพาน. ถ้าจะเปรียบให้น่าหวัว ก็เหมือนกับว่า เมืองหนึ่งเต็มไปด้วยอันตราย ที่พระเจ้าสร้างไว้; พอคนเข้าไปรู้จักเห็น เข้าใจถูกต้อง ก็สั่นหัววิ่งกลับ เข้าไปสู่อีกเมืองหนึ่ง ซึ่งมันตรงกันข้าม.

นี่ก็ต้องเรียกว่า พระเจ้านี้ไม่ลำเอียงเลย ให้ไว้อย่างยุติธรรมที่สุด. เอ้า, ชอบอย่างนี้เอาอย่างนี้, ชอบอย่างนี้เอาอย่างนี้, ในส่วนนี้ให้ไว้อย่างเป็นสังขาร คือไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เปลี่ยนแปลงไหลเรื่อย; ที่นี้

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ฝ่ายข้างโน้นให้ไว้เป็นความสงบเงียบ ไม่มีอาการอย่างนั้นเลย; เหลืออยู่แต่ว่ามันเป็นหน้าที่ของ บุคคล สัตว์ นั้นๆจะเห็นความเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในส่วนนั้นให้ชัด, พอชัดก็กลัว กลัวก็หนี, หนีมาอยู่ฝ่ายนี้ที่ไม่มีสัตว์บุคคล.

นี่คืออาการที่เรียกว่า *นิพพิทา วิราคะ วิมุตติ เห็นความไม่เที่ยง เป็นทุกข์เป็นอนัตตา* แล้วก็เกลียดชังด้วยใจจริงเลย, เมื่อระอาด้วยใจจริง, ก็เรียกว่า นิพพิทา วิราคะก็ถอยกลับ จางออก ถอยกลับ มาทางฝ่ายนี้ ก็หลุดพ้นจากความเป็นอย่างนั้น มาอยู่ในความเป็นอย่างนี้ คือว่าง ออกมาเสียได้จากความวุ่นวาย มาสู่ความว่าง ความสงบเงียบ ความไม่รบกวน.

นี่ต้องเรียกว่าของพระเจ้าทั้งนั้นแหละ : ที่ผิดก็ของพระเจ้า, ที่ถูกก็ของพระเจ้า, ที่เป็นความทุกข์ก็ของพระเจ้า, ที่เป็นความดับทุกข์ก็ของพระเจ้า, ที่เรียกว่า **ไกวัลยธรรม เป็นธรรมอันเดียว มีในที่ทุกหนทุกแห่ง,** มีประกาย หรือคลอดลูกออกมาเป็นทุกอย่าง ที่มนุษย์จะรู้จักได้, เป็นขันธ์ เป็นธาตุ เป็นอายตนะ เป็นสัตว์ เป็นอะไรแล้วแต่จะเรียกชื่อ ให้รู้จักว่าอะไรเป็นอะไร.

แล้วอย่าไปหลงในส่วนที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตานั้น ถอนตัวออกมาเสียได้; คือว่าถอนจิตออกมาเสียได้, ถอยออกมาเสียได้ ที่เรียกว่า ปฏิวาเปตฺวา – *ถอยออกมาเสียได้,* แล้วก็น้อมไปสู่ฝ่ายที่เป็นอมตะ เป็นนิพพาน.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

คำว่า *นิพพาน* ก็เลย *เป็นเมืองพระเจ้า* เป็นบ้านพระเจ้าเป็นอาณาจักรพระเจ้าที่เข้าไปอยู่ได้ด้วยแล้วก็ไม่มีความทุกข์เลย *นี้พูดโดยสมมติ*. ถ้า *พูดโดยปรมัตถ์* ก็คือ *จิตได้ลุถึงสภาวะอันหนึ่ง ซึ่งมีความทุกข์อีกไม่ได้*.

อย่ารู้จักนิพพานดุจคนตาบอดคลำช้าง.

คำว่า **นิพพาน** นั้นมันทำยุ่ง เพราะว่าความหมายมันมาจากภาษาชาวบ้าน ซึ่งแปลว่า **การดับ** ก็ได้ แปลว่า **เครื่องดับ** ก็ได้ แปลว่า **ที่ดับ** ก็ได้ แปลว่า **ผลแห่งการดับ** ก็ได้. คำว่านิพพาน, นิพพาน *การดับ* ก็หมายความว่า *ร้อน ๆ ดับลงไปนี้* เย็นลงไป เรียกว่าการดับ. ที่เรียกว่านิพพานเป็น *เครื่องดับ* ก็หมายความว่า *ถ้ามาถึงนี่แล้ว มัน ช่วยดับให้. ธรรมะที่เป็นเครื่องมือทำกิเลสให้สิ้นนี้ เป็นที่ดับแห่ง ราคะ โทสะ โมหะ,* ที่สิ้นแห่ง ราคะ โทสะ โมหะ, ที่สิ้นไปแห่งกรรมทั้งหลาย, นี่แหละเรียกว่านิพพานเหมือนกัน. ที่นี้พอ *ดับแล้ว* สิ้นแล้วนี่นะ เกิดเป็นความ *เย็นสบาย* ไม่ทุกข์ขึ้นมา; นี่ก็เรียกว่านิพพานอีกเหมือนกัน คือ *เป็นผลแห่งการดับ*.

ถ้ามองไม่ดีจะไม่เห็นทั้งหมด แล้วก็จะเห็นแต่บางแง่ แล้วก็จะเอาไปเถียงกันเอาไปทะเลาะกัน ตามแบบประสาของคนที่แรกเรียน. คนที่แรกเรียนธรรมะแล้วก็มักจะเถียงกันมาก; เพราะแต่ละคนจับเอาไปได้มุมหนึ่ง ๆ เหมือนกับตาบอดคลำช้างอย่างนั้น มันก็เถียงกันทะเลาะกัน ว่าช้างมันเป็นอย่างไร. นี่ระวังให้ดี; ธรรมะหรือไกวัลยธรรมก็เป็นอย่างนั้น ในฐานะเป็นเหตุ เป็นผล ในฐานะเป็นสังขารทั้งปวง ในฐานะเป็นกฎเกณฑ์ที่ควบคุมสิ่งทั้งปวงอยู่ กระทั่งในฐานะที่เป็นที่ดับสิ้นเหล่านั้น และให้จิตใจหลุดพ้น.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ถ้าใครเห็นกฎอันนี้ คือเห็นไกวัลยธรรม ก็เห็นทางที่ไปสู่พระเจ้า แล้วก็จะเห็นพระเจ้า แล้วก็จะเห็นผล ที่ได้จากการที่เข้าไปถึงพระเจ้า มันเหมือนกันหมดเลย คือว่ามันมีประโยชน์ด้วยกันทั้งนั้น มันเป็นสิ่งเดียวกันโดยพฤตินัยอย่างนี้.

ถ้าว่าเห็นทางไปสู่พระเจ้านี้ มันก็หมายความว่า แน่นอนละที่มันไปถึงพระเจ้าถ้าไม่อย่างนั้นไม่เรียกว่าเห็นทาง. ภาษาธรรมะเขามีความหมายพิเศษกว่าภาษาชาวบ้าน; ถ้าว่าเห็นทางแล้วก็หมายความว่าเดินทางแล้ว จึงจะมีการเห็นได้. ถ้าไม่เดินเสร็จแล้ว มันก็ไม่เห็นอะไรได้; ฉะนั้น การเห็นทางที่จะไปสู่พระเจ้า มันก็คือเดินไปแล้ว แล้วก็เห็นพระเจ้าด้วย แล้วมีค่าเท่ากับว่า **ได้เห็นผลประโยชน์** อานิสงส์ ที่เข้าไปนั่งกันอยู่กับพระเจ้า คือ **ภาวะที่ไม่มีความทุกข์อีกต่อไป.**

นี้เป็นกฎ เป็นความจริง หรือเป็นกฎ แล้วก็มีอยู่ทั่วไป ในที่ทุกหนทุกแห่ง จึงเรียกว่า **ไกวัลยธรรม**; **คำนี้เป็นคำใหม่** อยากจะเอามาใช้ให้ง่าย, มาใช้เพื่อให้เกิดความง่ายดายในการศึกษาธรรมะ; แล้วไม่ใช่ศึกษากันแต่ปาก. ให้ศึกษาด้วยจิตใจ จนเกิดความรู้สึกแท้จริงคือเกลียดกลัว สิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา, แล้วก็ไม่พยายามที่จะคิดหลบหลีกหาที่ที่ทำความชั่ว โดยที่คิดว่า ธรรมะหรือพระเจ้าตามไปไม่เห็น มองไม่เห็นนี้.

ให้เห็นเสียว่า ไกวัลยธรรมนี้มีอยู่ทั่วไป แม้ในทุกๆ ปรมาณูที่ประกอบกันขึ้นเป็นร่างกายเรา; ฉะนั้น เราไม่มีโอกาสที่ไปจะหลบไปทำบาปที่ไหน ที่ให้พ้นไปจากการเห็นของพระเจ้า ที่อยู่ในรูปของกรรม หรืออยู่ใน

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

รูปของธรรมะอื่น ๆ. นี่จะมีหิริโอตตัปปะ ไม่กล้าทำชั่ว, และจะเห็นว่าทุกคนเป็นพี่น้องกัน ไม่ควรจะเบียดเบียนกันก็จะอยู่กันด้วยความเป็นผาสุก ปัญหาของมนุษย์ก็จะหมดกันเพียงเท่านี้; เมื่อไม่มีใครจะต้องเป็นทุกข์แล้ว ปัญหามันก็หมดเท่านั้น.

ฉะนั้น การเห็นธรรมะนี้ เป็นอำนาจกระตุ้นที่มีประโยชน์ที่สุด ให้เดินไปแต่ในทางที่ถูกต้อง, แล้วก็ไปที่จุดหมายปลายทาง คือไปมีชีวิตชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่รู้จักความทุกข์, จะไม่มีความทุกข์อีกต่อไป กว่าร่างกายนี้มันจะแตกดับ; เรียกว่านิพพานนี้มันต้องถึงได้ ก่อนที่ร่างกายจะแตกดับ. อย่าไปคิดว่า อีกร้อยชาติพันชาติ หลังจากเข้าโลงแล้ว อีกร้อยชาติพันชาติจึงจะถึง; อย่างนั้นมันเรียกว่าไม่รู้จักไกวัลยธรรม ที่มีอยู่แล้วในที่ทุกหนทุกแห่ง กระทั่งในตัวเอง แล้วเป็นคนคว้าน้ำเหลวโดยไม่รู้สึกตัว.

ขอให้ทำในลักษณะที่ว่า จะพบสิ่งนี้ได้ในเวลาอันสั้น เพราะได้มีอยู่แล้วจริงเหมือนสิ่งที่มีอยู่ที่หน้าผาก เพียงแต่ว่ามองไม่เห็น ก็มองให้เห็นเสียสักหน่อย.

เอาละ, ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎแห่งสามัญญลักษณะ ควรแก่นามว่าพระเจ้า มีลักษณะอันจะพึงศึกษา สังเกต สำรวม ระวัง สังวรกัน ในลักษณะอย่างนี้.

ขอยุติการบรรยายในวันนี้ ไว้เฉพาะตอนนี้ ให้เป็นโอกาสให้พระคุณเจ้าทั้งหลายได้สวดธรรมะเป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสในพระเจ้า ต่อไป.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไกวัลยธรรม ในฐานะกฎแห่งอิทัปปัจจยตา.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายเรื่อง **ไกวัลยธรรม** ในครั้งนี้นับเป็นครั้งที่ ๔ การบรรยายเรื่องนี้ มีความมุ่งหมาย ที่จะซักซ้อมความเข้าใจกันอยู่เสมอ ด้วยเหตุที่ว่า ท่านทั้งหลายไม่เคยได้ยินได้ฟังคำนี้มาแต่ก่อน หรือได้ยินได้ฟังก็ยังไม่เข้าใจ ไม่เป็นที่คุ้นเคย. แต่ว่า **เป็นคำที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง** มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงต้องเอามาบรรยาย แม้จะเป็นการซ้ำซากอย่างน่าเบื่อหน่าย; ดังนั้นจึงต้องขอทบทวน โดยเฉพาะความหมายของคำคำนี้.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

(หมวดคำบรรยายครั้ง ๑ – ๓ ยังหน้า ๑๐๔.)

ไกวัลยธรรม แปลว่า *สิ่งที่มีอยู่ในที่ทั่วไป* หรือในที่ทุกหนทุกแห่ง. เมื่อพูดอย่างนี้ท่านทั้งหลายก็นึกออกไปนอกตัว: ไปในที่ไกลอันไม่มีขอบเขต, ไปในเวลาที่ยาวนาน. ไปข้างหน้าข้างหลัง ไม่มีขอบเขต; และมักจะลืมว่าในตัวเรานี้เอง และในเวลานี้แท้ ๆ ก็มีสิ่ง ๆ นี้ หรือกำลังเป็นสิ่ง ๆ นี้ อยู่ด้วยเหมือนกัน.

เราไม่เข้าใจคำว่า "*พระเจ้ามีอยู่ในที่ทั่วไป* หรือ*พระธรรมมีอยู่ในที่ทั่วไป* หรือว่า*กรรมหรือกฎแห่งกรรม* เป็นต้น *มีอยู่ในที่ทั่วไป*"; แม้จะได้ยินใครบอกว่า มีอยู่ในที่ทั่วไป เราก็สักแต่ว่าฟังเท่านั้น. ดังนั้น เราจึงไม่ค่อยมีธรรมะ ไม่ค่อยมีพระเจ้า, หรือว่าไม่ค่อยจะกลัวเกรงกฎแห่งกรรม.

แต่ถ้าเรารู้ถึงความจริงในข้อที่ว่า สิ่งเหล่านี้มีอยู่ในที่ทั่วไป, หลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งภายในตัวเราและภายนอกตัวเรา ให้เห็นชัดยิ่งขึ้นทุกที ก็จะมีผลดีในการที่ทำให้รู้จักกลัวบาปกลัวกรรม; จะทำให้รู้จักสิ่งที่มีอยู่ในที่ทั่วไปที่พร้อมจะช่วยเหลือเราได้ ไม่ต้องไปพึ่งผีพึ่งสางที่ไหน. เดี๋ยวนี้เมื่อไม่เข้าใจสิ่งที่มีอยู่จริงในภายใน ก็มองกันแต่ภายนอก; นี่คือการที่ไม่รู้จักสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม.

ไกวัลย์ หรือไกวัลยะ แปลว่าทั้งหมดทั้งสิ้น; ที่เป็นส่วนเวลา ก็เป็นทั้งหมดทั้งสิ้น, ที่เป็นส่วนเนื้อที่ ก็เป็นทั้งหมดทั้งสิ้น; **ความที่เป็นอย่างนี้ หรือมีอยู่อย่างนี้** เราเรียกว่า **ไกวัลยธรรม** คือสิ่งที่เป็นไกวัลย์ เป็น

Copyright © 200 Co. rights reserved.

สิ่งที่สำคัญที่สุด ที่จะต้องรู้ แม้แต่ได้ยินได้ฟังก่อนมีความรู้ รู้เรื่องนี้, แล้วก็ต้องพยายามให้เห็นด้วยปัญญา รู้จักกลัวสิ่งนี้, แล้วก็จะต้องเข้าถึงสิ่งนี้ ให้ได้ในที่สุด คือ *รู้ เห็น* แล้วก็*เข้าถึง* สิ่งนี้ เพื่อความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง ที่สมบูรณ์ หรือที่แท้จริงของเรานั่นเอง.

ขอ *ทบทวนลักษณะของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนี้* ต่อไปอีกหน่อยหนึ่ง สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม แปลว่า *สิ่งที่มีอยู่อย่างเดียวกันหมด*, เป็นทั้งหมดของทุกสิ่ง, แล้วเป็นอย่างเดียวกันหมด อยู่ในที่ทุกแห่งในเวลาทั้งหมด; สำคัญที่ว่ามัน เป็นปฐมเหตุ. สิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุนี้หมายถึงต้นตอ หรือที่มา ที่ออกมา ของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง.

ถ้าถามว่า อะไรออกมาจากอะไร? หรือว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ที่เราเห็นรู้กันอยู่นี้ ทั้งหมดนี้มันออกมาจากอะไร? สิ่งไรเป็นสิ่งแรกที่สุด ที่เป็นแดนที่ออกมาแห่งสิ่งนี้? นี่เราเรียกว่าปฐมเหตุ สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม นั้นเป็นปฐมเหตุ.

ถ้าไม่เข้าใจก็ฟังกันต่อไป และก็ได้พูดทุกคราวว่า เป็นปฐมเหตุอย่างไร? เพราะว่ามันมีอยู่ก่อนสิ่งใด ก่อนแต่จะมีสิ่งอะไรเกิดขึ้นมา สิ่งนี้ได้มีอยู่แล้ว อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้ และพระสงฆ์ทั้งหลายได้สวดคณสาธยายเมื่อตะกี้นี้ ว่า *"พระตถาคตจะเกิดขึ้นก็ตาม จะไม่เกิดขึ้นก็ตาม ธรรมธาตุนั้นมีอยู่แล้ว คือธรรมธาตุที่เป็นอิทัปปัจจยตา เป็นกฎตายตัวว่า เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนี้ย่อมเกิดขึ้น"* ดังนี้เป็นต้น.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

หรือ *ธรรมธาตุ* ที่ว่า *สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา.*

หรือว่าเป็น *กฎของอริยสัจจ์สี่* ว่า *ความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ อย่างอื่นไม่ได้หรือไม่มี, เหตุให้เกิดทุกข์ ก็ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ อย่างอื่นไม่มี, ความดับสนิทแห่งความทุกข์ก็ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ เป็นอย่างอื่นไม่ได้หรือไม่มี,* แม้หนทางให้ถึง *ความดับสนิทแห่งความทุกข์ ก็ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้ อย่างอื่นไม่มี;* อย่างนี้เป็นต้น.

มันเป็น กฎที่ตายตัว ที่เรียกว่า สัจจะ เป็น อมุสา คือไม่หลอก ไม่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น ซึ่งมีอาการเหมือนกับหลอก. กฎนี้เป็นกฎตายตัวว่า ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ ในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มันจะต้องเป็นอย่างไร แล้วก็เป็นอย่างนั้นตลอดไป ไม่เคยเปลี่ยนแปลง; ถ้ายังเปลี่ยนแปลงได้ ก็ไม่ใช่กฎอันนี้ หรือไม่ใช่สิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม.

สิ่งที่เป็น ไกวัลยธรรม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้ จึงเรียกว่า อสังขตะ ในฐานะที่เป็นกฎ. *อสังขตะ* แปลว่า *สิ่งที่อะไร ๆ ไปแตะต้องมันไม่ได้,* คือ *สิ่งที่อะไร ๆ ไปทำความเปลี่ยนแปลงให้แก่มันไม่ได้* จึงเรียกสิ่งนั้นว่าอสังขตะ ซึ่งแปลว่า สิ่งที่ปัจจัยอะไร ๆ จะทำแก่มันไม่ได้.

ที่นี้เรา *จะเรียกสิ่งนี้โดยสมมติว่า "พระเจ้า".* คนโง่รู้จักพระเจ้าว่าเป็นบุคคลหนวดยาว ถือไม้เท้าอยู่บนสวรรค์ นี่เป็นพระเจ้าของคนโง่; เด็ก ๆ ก็ได้รับคำแนะนำสั่งสอนมาแต่ในลักษณะอย่างนี้. พระเจ้า พระอินทร์ พระ-

Copyright © 200 Co. rights reserved.

พรหม รูปร่างต่างๆกัน เป็นพระเจ้าของศาสนานั้นศาสนานี้ ก็ล้วนแต่เห็นเป็นรูปคนไปหมด มีลักษณะอย่างคน มีความรู้สึกอย่างคน รัก โกรธ เกลียด กลัวได้อย่างคน; นี่มันพระเจ้าของคนโง่.

พระเจ้าที่แท้จริง คือสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม. เขาอธิบายลักษณะของพระเจ้าไว้ในศาสนาไหนอย่างไรก็ตาม ลักษณะนั้นมีแก่สิ่งที่เรียกว่าไกวัลย-ธรรมอย่างครบถ้วน และลักษณะเหล่านั้น **เป็นสิ่งที่มีไม่ได้แก่พระเจ้าชนิดที่เป็นคนๆ** และมีความรู้สึกอย่างคน.

ที่เขาเขียนรูปพระเจ้าให้เป็นคน มีความรู้สึกอย่างคนนั้น ก็**เขียน**โดยสมมติ ที่เรียกว่า**ปุคคลาธิษฐาน**; เพราะไม่รู้ว่าจะแสดงอารมณ์ของสิ่งนั้นอย่างไรได้ จึงต้องแสดงว่าเหมือนกับคน. เช่นว่ากฎตายตัวแห่งกรรมนี้ มันลงโทษคนอย่างไม่ไว้หน้าใคร, หรือให้รางวัลคนอย่างยุติธรรมที่สุด. ถ้าพูดว่ากฎ มันไม่น่ากลัว มันรู้จักไม่ได้ สำหรับเด็กๆหรือคนโง่; ฉะนั้นต้องพูดให้เป็นพระเจ้าอย่างคน มีรูปร่างที่น่ากลัวก็ได้, แล้วมีอารมณ์โกรธได้, คือถ้าไปทำให้โกรธแล้วก็จะลงโทษเอา ถ้าไปทำให้รักแล้วก็จะให้รางวัล อย่างนี้เป็นต้น. นี่พระเจ้าในความหมายสมมติก็เป็นอย่างนี้; แต่คนไม่เคยคิดว่ามันเป็นสมมติ ถือเอาเป็นจริง ก็เลยมีพระเจ้าไม่ได้; จะมีสักทีก็ขัดต่อความรู้สึกขัดแย้งอยู่ในตัวเอง.

ฉะนั้นมาศึกษาเรื่องไกวัลยธรรม แล้วก็จะรู้ได้ทันทีว่า ลักษณะอาการ หรืออะไรๆที่เขามีไว้ใช้แก่พระเจ้านั้น มีอยู่ในสิ่งที่เรียกว่าไกวัลย-ธรรม; เช่น *ลักษณะว่ามีอยู่ก่อนสิ่งใด นี่ก็เป็นไกวัลยธรรม, เป็นสิ่งที่เป็น*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

กฎตายตัว ไม่แก้ไข ไม่เปลี่ยนแปลงได้ สิ่งทั้งหลายต้องเป็นไปตามกฎนั้น สิ่งนั้นก็เรียกว่าไกวัลยธรรม. ไม่มีใครทำอะไรมันได้ หรือเปลี่ยนแปลงได้, เป็นของจริงอยู่ตลอดกาล, เป็นที่ออกมาแห่งสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวง อย่างนี้. ไกวัลยธรรมมีลักษณะอย่างนี้ มีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง แล้วก็ตลอดเวลา มีอาการเหมือนกับว่า รู้ไปเสียทั้งหมด ใครจะไปทำอะไรลับหลัง ซ่อนไม่ให้เห็นอย่างนี้เป็นไปไม่ได้.

นี่ลองคิดดูว่า มันคืออะไร? *ถ้าเป็นคนมีความรู้สึกอย่างพระเจ้า* พระเจ้ามีความรู้สึกอย่างคน *อย่างนี้จะเอาหูเอาตาที่ไหนไปดูได้ทุกหนทุกแห่ง;* ฉะนั้นต้องเป็นสิ่งๆหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจครอบคลุมไปได้ทุกหนทุกแห่ง ไม่มีใครซ่อนเร้นให้พ้นสายตาไปจากสิ่งนี้ได้.

นี่คือสิ่งที่เรียกว่า **ไกวัลยธรรม** แปลว่า **กฎ** โดยตรงก็แปลว่า **กฎแห่งธรรม** ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในการบรรยายครั้งก่อนๆ ว่ากฎนี้เราแบ่งออกเป็น ๓ ชนิด ตามพระบาลีที่มีปรากฏอยู่ : กฎที่ ๑ ก็เรียกว่า **กฎแห่งสามัญญลักษณะ** ได้อธิบายกันแล้วในการบรรยายครั้งที่แล้วมานี้เอง. กฎที่ ๒ เรียกว่า **กฎแห่งอิทัปปัจจยตา** ซึ่งจะได้บรรยายในวันนี้. กฎที่ ๓ **กฎแห่งจตุราริยสัจจ์** ซึ่งจะได้บรรยายในวันต่อไป.

....

(เริ่มการบรรยายตามหัวข้อครั้งนี้.)

ดังนั้น เป็นอันว่า ในวันนี้จะได้กล่าวโดยหัวข้อของเรื่องนี้ว่า **ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎแห่งอิทัปปัจจยตา;** ถ้าจะเรียกโดยสมมติปุคคลา-

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ธิษฐาน ก็เรียกว่า**เป็นพระเจ้าแห่งกรรมและวิบาก** ซึ่งก็รวมทั้งกิเลสด้วยเป็นธรรมดาอยู่เอง.

ขอย้ำอีกทีหนึ่งว่า ถ้าเราจะ**ไม่เรียกอย่างสมมติ** ให้เป็นผู้เป็นคนอะไรขึ้นมา ก็เรียกว่า **กฎแห่งอิทัปปัจจยตา.** ถ้าเรียก**โดยสมมติ** ก็เรียกว่า **พระเจ้า;** แต่ว่า**พระเจ้าของกฎแห่งกรรม** คือว่า *กระทำกรรมแล้วจะต้องมีผลกรรม หรือจะต้องเป็นไปตามผล เป็นไปตามกรรมที่กระทำ* อย่างนี้เป็นต้น.

ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎแห่งอิทัปปัจจยตา นี่คือหัวข้อของคำบรรยายในวันนี้. ถ้าจะเรียกพระเจ้า ก็เรียกว่าพระเจ้าองค์ที่ ๒. *พระเจ้าองค์ที่ ๑ คือ พระเจ้าที่เป็นกฎของสามัญญลักษณะ, พระเจ้าองค์ที่ ๒ คือ พระเจ้าที่เป็นกฎของอิทัปปัจจยตา, พระเจ้าองค์ที่ ๓ ก็คือพระเจ้าที่เป็นกฎของจตุราริยสัจจ์.*

ความหมายลึกของไกวัลยธรรม.

นี่ขอ**ทบทวนความหมายอันลึกซึ้ง ของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม** ซึ่งไม่เป็นที่คุ้นเคยแก่ท่านทั้งหลายหรือยังไม่คุ้นเคยแก่ท่านทั้งหลาย; ดังนั้นก็จะได้กล่าวกันต่อไป อย่างซ้ำๆซากๆ ไม่กลัวว่าใครจะเบื่อหน่ายเพื่อให้คำคำนี้ชิน, เคยชินแก่ท่านทั้งหลายในการฟังการได้ยิน จนเป็นสิ่งธรรมดาไป; เหมือนกับคำบางคำ ที่เราได้พยายามกันมาอย่างยิ่ง ในเรื่อง *ปรมัตถสภาวธรรม* เช่นคำว่า *ตถตา อวิตถตา อนัญญถตา* เป็นต้น; แล้วก็ยังมาใช้แก่สิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนี้ อยู่อีกนั่นเอง.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ไกวัลยธรรมเป็นตถตา คือว่าเป็นอย่างนั้น มันเปลี่ยนไม่ได้, เป็นอวิตถตา คือมันไม่เปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้, อนัญญถตา ไม่มีอยู่โดยความเป็นประการอื่น; ฉะนั้นจึงได้เรียกว่าไกวัลยะ ในส่วนเวลา คือไม่เปลี่ยนแปลง, มันมีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง เป็นไกวัลยะในส่วนเนื้อที่.

ไกวัลยธรรมก็มีในพุทธศาสนาอย่างมหายาน.

ที่นี้จะได้พูดกันต่อไปว่า ในพุทธศาสนาอย่างมหายาน ก็มีสิ่งที่เราเรียกกันในที่นี้ว่าไกวัลยธรรม; แต่ในพุทธศาสนาอย่างมหายานนั้น เรียกสิ่งนี้ว่าอมิตาภะบ้าง อมิตายุบ้าง. *อมิตาภะ* แปลว่า *มีแสงสว่างที่คำนวณไม่ได้* *อมิตายุ* แปลว่า *มีอายุที่คำนวณไม่ได้.*

ท่านทั้งหลายลองคิดดูเล่น ๆ ไปพลางว่า *อะไรบ้าง* ที่มันจะ *มีแสงสว่างมากจนคำนวณไม่ได้* และ *มีอายุยาวนานจนคำนวณไม่ได้?* ในที่สุดก็จะรู้ว่านั่นแหละคือไกวัลยธรรม อย่างที่เรากำลังพูด คือจะรู้ว่านั่นแหละเป็นพระเจ้าที่แท้จริง ควรแก่คำว่าพระเจ้าที่แท้จริง; เพราะคำว่า *พระเจ้านี้ ความหมายทั่ว ๆ ไป ก็คือสิ่งสูงสุด ไม่มีอะไรสูงกว่า.* พระเจ้านี้เป็นอิสระที่สุด ไม่มีอะไรมาเป็นอิสระเหนือพระเจ้าอีกได้ คือว่าพระเจ้ามีอยู่ในที่ทั่วไป พระเจ้าไม่มีกำหนดเวลา ไม่มีกำหนดอายุ อย่างนี้เป็นต้น.

ฉะนั้นขอให้สังเกตดูให้ดีว่า พุทธศาสนาอย่างมหายานได้สร้างคำที่สำคัญที่สุด ๒ คำนี้ขึ้นมาว่าอมิตาภะพุทธะ หรืออมิตายุพุทธะ; นี่หมายถึง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

องค์เดียวกัน สิ่งเดียวกัน แต่แยกความหมายให้เห็นเป็นสองอย่าง : อมิตาภะ *อาภะ* หรือ *อาภา* นี้แปลว่า *แสงสว่าง*, *อมิตะ* แปลว่า *คำนวณไม่ได้*, *อมิตาภะ มีแสงสว่างคำนวณไม่ได้*.

ที่ว่าคำนวณไม่ได้นี้ มันคำนวณไม่ได้ทุกทาง ทุกวิถีทาง ; เช่น จะถามว่ามันเกิดมาตั้งแต่เมื่อไร แสงนี้ ? มันก็บอกไม่ได้. มันจะไปหมดลงเมื่อไร แสงนี้ ? มันก็บอกไม่ได้ว่า มันตั้งต้นเมื่อไร ? จบเมื่อไร ? มันแผ่ไปเท่าไร ? มันก็บอกไม่ได้ คำนวณไม่ได้, และมันสว่างมากน้อยเท่าไร นี่มันก็บอกไม่ได้ คือมันยิ่งกว่าพระอาทิตย์ กว่าดวงอาทิตย์สักหมื่นดวง แสนดวง ล้านดวง. แสงดวงอาทิตย์เรายังคำนวณได้ว่าเท่าไร ; ถ้าหมื่นดวง แสนดวง เราก็คูณเข้าไป มันก็ยังคำนวณได้. แต่ว่า**แสงสว่างของอมิตาภะ**นั้น มันถึงขนาดที่คำนวณไม่ได้ ; เพราะฉะนั้นขอให้พึงความหมายอย่างนี้ไว้ก่อน เพื่อจะสรุปใจความสั้น ๆ ว่า **แสงสว่างที่คำนวณไม่ได้.**

ส่วน **อมิตายุ** นั้นมันก็คล้าย ๆ กัน นี่ไปเล็งถึงอายุ คือเวลา เกิดเมื่อไร ? ขึ้นเมื่อไร ? อยู่ที่ไหน ? เท่าไร ? มันก็บอกไม่ได้ คำนวณไม่ได้. นี่มัน**หมายถึงชีวิต** คือชีวิตที่ตั้งต้นเมื่อไรก็ไม่รู้, จะสิ้นสุดเมื่อไรก็ไม่รู้, ชีวิตจริง ๆ ชีวิตอย่างยิ่งสักเท่าไรก็ไม่รู้, นี่มันหมายถึง**ชีวิตที่คำนวณไม่ได้** ว่ามีอยู่ชนิดที่คำนวณไม่ได้.

นี่คือความคิดอย่างมหายาน *พุทธศาสนาอย่างมหายานได้ใคร่ครวญลึกลงไป*, ลึกลงไป จากคำทั้งหลายที่ปรากฏอยู่, ลึกลงไป ลึกลงไป *จนพบสิ่งนี้* เลยให้ชื่อว่า *อมิตาภะ* หรือ *อมิตายุ*.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ไกวัลยธรรมมีความหมายพ้องกันกับคำในศาสนาคริสต์.

แล้วที่น่าสนใจเป็นพิเศษก็คือว่า มัน จะโดยเหตุบังเอิญอย่างไรก็บอกไม่ได้ ในข้อที่ว่า มันไปพ้องกันเข้ากับหลักใจความที่สำคัญของศาสนาคริสเตียน. ศาสนาคริสเตียนก็มีคำ ๒ คำนี้ คือคำว่า *Light* ที่แปลว่า *แสงสว่าง*, กับ *Life* ที่แปลว่า *ชีวิต*, แล้วก็มีคำที่ตรงกันอย่างยิ่งอีกคำ ก็คือคำว่า *Word* คือ *คำพูด* ซึ่งตรงกับคำว่า *กฎ* ในที่นี้.

ใครสนใจก็ไปเปิดดูคัมภีร์ของฝ่ายคริสเตียน ที่พูดถึงสิ่งนี้ไว้ในบรรทัดแรก สองสามบรรทัดของคัมภีร์ ที่เรียกว่าโยฮัน ของคัมภีร์ *New Testament* ว่าแรกเริ่มเดิมทีก็มีสิ่งที่เรียกว่า *Word*. *The Word* ซึ่งเขาแปลกันว่า พระคำ คำพูด. *The Word* นั้นคือ *The Light* คือแสง นี้ก็อยู่กับพระเจ้า. *The Life* ก็คือ *Life* คือชีวิต; ทั้ง *Light* ทั้ง *Life* ทั้ง ๒ อย่างนี้ ก็อยู่กับพระเจ้า, แล้วเป็นอันเดียวกับพระเจ้า.

มันมา *ตรงกันได้อย่างน่าประหลาด กับคำว่า อมิตาภะ คือแสงอันคำนวณไม่ได้, อมิตายุชีวิตหรืออายุอันคำนวณไม่ได้* ของมหายานฝ่ายพุทธ ซึ่งกล่าวได้ว่า ไม่ได้เอาอย่างกันนะได้; และฝ่ายพุทธนี้ก็ต้องมีอยู่ก่อน.

มัน เป็นที่เชื่อได้ว่า ความคิดของคนที่ฉลาดชั้นศาสดานั้นจะมองเห็น ของ ๒ สิ่งนี้มาแล้วแต่ดึกดำบรรพ์ ว่ามีแสงสว่างซึ่งเหมือนเสวยอำนาจให้สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นไป แล้วก็มีชีวิต คือความเป็นอยู่. ทั้ง *The Light* กับ *The Life* นี้ ต้องไปคู่ด้วยกันเสมอ; เช่น อย่างในทางที่พิสดารนั้นแสงสว่างเช่น

Copyright © 200 Co., rights reserved.

แสงอาทิตย์นี้ ต้องคู่กับสิ่งที่มีชีวิต ต้นไม้ สัตว์ คน อะไรก็ตาม ที่มันมีชีวิต, แล้วมันต้องอยู่คู่กันกับแสงสว่างของดวงอาทิตย์; ในทางวัตถุมันยังเป็นอย่างนี้.

ทีนี้ถ้าพูดทางนามธรรมทางวิญญาณ ก็ต้องเรียก *แสงสว่างซึ่งเป็นอำนาจปรุงแต่งให้เกิดขึ้น* แล้วก็ *มี Life คือความเป็นอยู่* สิ่งที่เป็นอยู่; *แล้วสิ่งนี้เป็นอันเดียวกับ Word คือคำพูดซึ่งหมายถึงกฎ; ไม่ใช่คำพูดธรรมดา แต่หมายถึงคำบัญญัติ.* โองการของสิ่งที่มีอำนาจสูงสุด กลายเป็นพระเจ้าไป คือคำ; คำของพระเจ้านั่นแหละ เรียกว่า *The Word.*

นี่ก็ *เหมือนกับในภาษาบาลีที่ว่า แรกเริ่มเดิมทีก็มีพระธรรมนั้นอยู่ก่อน:* *ธมฺโม หเว ปาตุรโหสิ ปุพฺเพ* – *ธรรมะมีอยู่ก่อนเว้ย;* เพราะฉะนั้นคำว่า *At the beginning The Word was* นี้. ตั้งแต่แรกเริ่มเดิมทีเดียว *The Word* นั้นได้มีอยู่แล้วนี่เหมือนกัน คล้ายกับว่าไปเลียนแบบกันมาทุกตัวอักษร; แล้วก็พูดถึง *The Light* คือแสงสว่าง; แล้วพูดว่า แสงสว่างนี้เป็นอันเดียวกันกับ *Life* คือชีวิต สองอันนี้อยู่กับ *God* คือพระเจ้า; แล้วก็ประโยคท้ายว่า เป็นพระเจ้าเสียเอง; นี่คัมภีร์ใหม่ของคริสเตียน.

คัมภีร์เก่าของคริสเตียนบรรทัดแรก เยเนซิสก็ว่า พระเจ้าสร้าง *Light* ก่อนสิ่งทั้งปวง สร้างก่อนดวงอาทิตย์ดวงดาวอะไรเสียอีก. *Light* นั้นมันไม่ใช่แสงสว่างทางฟิสิคส์ อย่างนี้ มันคืออำนาจที่จะทำให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไป; ฉะนั้น เทียบกันได้กับ *Word* หรือกฎ ที่ให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไป, หยุดอยู่ไม่ได้.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ฉะนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจ ที่ว่าพุทธศาสนาอย่างมหายาน ก็มีอมิตาภะ-พุทธะ แล้วก็มีอมิตายุพุทธะเป็นคำสำคัญที่สุด ๒ คำ แล้วหมายถึงสิ่งเดียวกัน; ฉะนั้นเราควรจะสนใจว่า **ในพุทธศาสนา แม้ฝ่ายมหายานนี้ก็มีพระเจ้า** ในความหมายอย่างนั้น, หรือมีไกวัลยธรรม ในความหมายอย่างนี้; เช่นเดียวกับฝ่ายเถรวาท ที่ได้อธิบายมาแล้วตั้ง ๒ ครั้ง ในการบรรยายครั้งก่อน ๆ.

ฉะนั้นอย่าไปติดพระเจ้า อย่าไปยึดถือพระเจ้าอย่างบุคคล มันจะกลายเป็นคนโง่; **แต่ให้ยึดถือพระเจ้าอย่างที่ไม่รู้ว่าเป็นอะไร** แต่ว่ามีลักษณะอย่างนี้แล้วกัน : **มีลักษณะที่เป็นกฎ บังคับสิ่งทั้งปวงได้, มีอยู่ในที่ทุกแห่งทุกเวลา มีคุณลักษณะที่คำนวณไม่ได้** ว่าเป็นแสงสว่างเท่าไรคำนวณไม่ได้ มีอายุเท่าไรก็คำนวณไม่ได้.

อวโลกิเตศวรเป็นปุคคลาธิษฐานของธรรมที่ควรปฏิบัติ.

ที่นี้เมื่อเขาไปเขียนรูปภาพ ให้พระพุทธเจ้าอมิตาภะเป็นรูปอย่างคนเด็ก ๆ ก็เข้าใจพระเจ้านี้เป็นคนไปเสียอีก; แล้วคุณสมบัติของ **พระพุทธเจ้าอมิตาภะเมื่อพูดอย่างธรรม** ก็คือ ธรรมะต่าง ๆ ที่คนจะต้องประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าปฏิบัติแล้วก็จะได้เข้าถึงพระพุทธเจ้าอมิตาภะ; นี้เรียกว่า *พระเจ้าอีกองค์หนึ่ง* ซึ่งเรียกว่า *อวโลกิเตศวร. อวโลกิเต ศ — ว — ร* ที่เราเรียกง่าย ๆ ว่า *อวโลกิเตศวร* เรียกให้สั้น ก็เรียกว่า *โลเกศวร.* เราปั้นรูปปั้นขยายใหญ่ ๆ ไว้ที่ตรงโน้น อยู่บนเสากลางบ่อน้ำนั้นแหละ.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

อวโลกิเต ศ–ว–ร หรือว่า *อวโลกิเตศวร* หรือว่า *โลเกศวร* *เป็นรูปสมมติ, สมมติให้เป็นคน.* สมมติของคุณสมบัติของธรรมะ ที่คนจะเข้าถึงพระพุทธเจ้าชื่ออมิตาภะ. พระพุทธเจ้าชื่ออมิตาภะ อย่างที่ออกชื่อมาแล้ว จะเข้าถึงได้โดยทาง อวโลกิเต ศ—ว—ร; คนต้องอาศัยพระอวโลกิเตศวรนั้น แล้วก็จะเข้าไปถึงพระพุทธเจ้าชื่ออมิตาภะ หรืออมิตายุได้.

นี่ขอให้สังเกตดูว่า *ที่รูปอวโลกิเตศวร* ทุกรูป เขา*จะมีรูปพระพุทธเจ้าเล็ก ๆ อยู่ที่หน้าผาก* เหนือหน้าผาก ในช่องเล็ก ๆ เป็นอย่างน้อย, หรืออาจจะมีที่อื่นอีก อย่างน้อยต้องมีอยู่ที่ตรงนั้นองค์หนึ่ง; *พระพุทธเจ้าองค์นั้น คือแทนพระพุทธเจ้าอมิตาภะ. อวโลกิเตศวร* ก็เลยคล้าย ๆ กับว่า เป็นที่รองรับ หรือว่าเป็นสะพาน หรือว่า*เป็นสื่อหรืออะไร* แล้วแต่จะเรียก *ที่จะทำให้คนเข้าถึงพระพุทธเจ้าอมิตาภะ.*

ถ้าพูดอย่างไม่สมมติกัน ก็ต้องพูดว่า คุณสมบัติหรือคุณธรรม ที่เราประพฤติแล้ว จะเข้าถึงความไม่ตาย จะเข้าถึงอมิตาภะ คือ *แสงสว่างคำนวณไม่ได้,* เข้าถึงอมิตายุ คือ*อายุที่คำนวณไม่ได้* คือ *ความไม่ตาย* คือ*นิพพาน* อะไรทำนองนี้ ด้วยกันทั้งนั้น, คุณสมบัตินั้นชื่อว่า อวโลกิเตศวร.

นี่เมื่อรู้จักสิ่งที่ไม่รู้จักตาย รู้จักสิ่งที่คำนวณไม่ได้อย่างนี้ เข้าไปทุกแง่ทุกมุมเรื่อย ๆ ไป เดี๋ยวก็จะรู้จักไกวัลยธรรม; ไกวัลยธรรมที่เราเรียกตรง ๆ ไม่ปรุงแต่ง ไม่สมมติอะไรกันให้มาก. ถ้าไปปรุงแต่งเข้า ก็เรียกว่า**พระพุทธเจ้าอมิตาภะ** บ้าง พระพุทธเจ้าอมิตายุ บ้าง; ถ้าถือเรื่องพระเจ้าอะไร แล้วก็เลย

Copyright © 200 Co. rights reserved.

มีข้อปฏิบัติที่จะพาเข้าไปหาพระเจ้านั้น ๆ อีก ก็เลย สมมติข้อปฏิบัตินั้นให้เป็นพระเจ้าองค์นั้นขึ้นมาอีก เลยถือพระเจ้ากันใหญ่.

ข้อนี้ต้องเห็นใจ เพราะว่าในที่บางแห่ง บางถิ่น บางสมัย คน, ขออภัยพูดว่ายังโง่มาก; พูดอย่างอื่นไม่เข้าใจ ก็ต้องใช้พูดอย่างปุคคลาธิษฐาน กันเรื่อยไป. ในโลก หรือว่าในประเทศอินเดียทั้งหมด สมัยนั้นก็ตามเถอะ มันมีคนมาก แล้วคนที่จะเข้าใจคำพูดตรง ๆ นี้ไม่กี่คน คนนอกนั้นต้องพูดอย่างสมมติทั้งนั้น เพราะว่าเขาถือพระเจ้ากันมาแล้วทั้งนั้น.

พุทธศาสนาฝ่ายมหายานสร้างพระเจ้าเพื่อเข้าถึงง่าย.

ทีนี้ทางพุทธศาสนา จะมานอนรอให้คนฉลาด แล้วคนจะเข้าถึงสิ่งนี้มันก็ไม่ไหวซิ; มันก็หนีไปหมด มันก็หนีไปหาศาสนาอื่น ที่มีพระเจ้าให้ถือกันได้ง่าย ๆ หมด. ฉะนั้น พวกมหายาน เขาเป็นผู้ที่มีความคิด และเป็นห่วงคนเหล่านี้ จึงได้สร้างขึ้นมาในพุทธศาสนานี้ ให้มีพระเจ้าขึ้นมาบ้าง เรียกว่า อมิตาภะ หรือ อมิตายุ. นี่พระเจ้าแท้จริง มีแสงสว่างไม่จำกัด มีอายุไม่จำกัด.

นี่ยังยาก, ยังยากอีก ยังเข้าถึงไม่ได้อีก; ยังยากเกินไปนัก ก็สร้างให้ร้องลงมาอีก ให้มันง่ายลงมาอีกหน่อย ให้มันใกล้ลงมาอีกหน่อย ก็สร้างอวโลกิเตศวร คือ พระอิศวรนั่นแหละ. ในฝ่ายฮินดูเขา มีพระอิศวรอย่างไร เราก็มีพระอิศวรอย่างนั้นขึ้นมาบ้างเหมือนกัน; *อวโลกิต – อิ – ศ – ว–ร*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

นั้นเรียก *พระอวโลกิตอิศวร* คือพระอิศวร, พระเป็นเจ้าผู้มองดูโลกอยู่ตลอดเวลานี้. มันยังค่อยง่ายหน่อยนะ. เข้าถึงอวโลกิเตศวรนี่ยังค่อยง่ายหน่อย, ง่ายกว่าที่จะเข้าถึงอมิตาภะหรืออมิตายุ; ถึงอย่างนั้นก็ยังเข้าไม่ค่อยถึง ก็เลยฝากไว้ในรูปเป็นบุคคลก่อน เหมือนเป็นรูปอย่างที่ปั้นไว้นั่นแหละ.

ก็ไปศึกษาดูที่ว่า *จะต้องทำอย่างไรจึงจะเข้าถึงอวโลกิเตศวร?* ทำอย่างไร อวโลกิเตศวรจึงจะช่วย? นี่อาซิ้มเขาบอกว่า ออกชื่ออมิตาภะเท่าไรก็ไม่ทราบ? คือว่าวันหนึ่งออกชื่ออมิตาภะกี่หมื่นกี่แสนครั้งก็ไม่ทราบ? เป็นเดือนเป็นปีไป, อย่างนี้จะเข้าถึงพระอมิตาภะ. ฉะนั้นพวกนี้ *เขาก็จะสวดแต่ว่า นโม อมิทอฮุด, นโม อมิทอฮุดเท่านั้น* ว่า *ข้าพเจ้าขอไหว้พระอมิตาภะ* นี้วันหนึ่งไม่รู้กี่ร้อยกี่พันครั้ง. ให้มีความเชื่อมาก แล้วก็ *เชื่ออย่างยิ่งเลยว่า พอเขาดับจิตลง ก็จะมีรถมารับดวงวิญญาณของเขา ไปอยู่ในโลกของพระอมิตาภะที่เรียกว่าสุขาวดี,* สุขาวดี ที่เป็นประเทศหนึ่งซึ่งมีพระพุทธเจ้าอมิตาภะครองอยู่.

นี้มันก็เป็นเรื่องที่ง่ายที่สุดแล้ว; แต่ขออภัยอย่าใช้คำว่าโง่ที่สุดเลย มันน่าเกลียด มันไม่มีอะไรง่ายกว่านั้นแล้ว. ถ้าเขาเชื่อจริงเขาทำได้; เพราะว่า *เขาออกชื่ออมิตาภะ* นั่งจุดธูปเทียนไหว้อมิตาภะ ออกชื่ออมิตาภะ *อยู่วันหนึ่งเป็นพันๆ ครั้งนี้* เขาก็ต้องเป็นคนที่มีจิตใจที่มีศรัทธา เชื่อแน่ ไม่ทำชั่ว ไม่ทำบาป ไม่ทำกรรม โกหกไม่เป็น เบียดเบียนใครไม่ได้ หลอกลวงใครไม่ได้. ถ้าอาซิ้มเป็นอย่างนั้นจริง ดูจะดีกว่าพวกเราที่นั่งๆ อยู่ที่นี่ ที่ยังโกหกได้หลอกลวงได้; เพราะไม่สามารถจะนั่งว่า อมิตาภะ นโม อมิทอฮุด วันหนึ่งหลายๆ ร้อยครั้งพันครั้ง ก็ได้นะ. อย่าประมาทนะ.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

มีความเชื่อมันก็ช่วยได้ สำหรับ คนที่มันไม่อาจจะมีปัญญา ก็ต้องใช้ความเชื่อ; แต่ถ้าคนที่จะใช้ความเชื่อด้วยปัญญาด้วย มันก็จะดีขึ้น จนกว่าจะสามารถจะใช้ปัญญาล้วน ๆ รู้ว่าอมิตาภะคืออะไร? อมิตายุคืออะไร? จะเข้าถึงได้อย่างไร? ไม่ต้องปั้นเป็นรูปคน ก็รู้จักได้.

อวโลกิเตศวร นักเหมือนกัน *อยู่ขนาบข้างของพระพุทธเจ้าอมิตาภะ ก็ปั้นเป็นรูปคน* ฝ่ายอีกข้าง *เป็นผู้หญิง เรียกว่าปรัชญาปารมิตา* แต่ผู้หญิงนี่ไม่ค่อยสำคัญ; ที่มีอวโลกิเตศวรนี่แหละสำคัญมาก; พบรูปปั้นทุกหนทุกแห่งเป็นสำริดสวยงามที่สุด อย่างองค์นั้น.*๑ ไปถึงเมืองจีนเขาเรียก *กวนอิม. อวโลกิเตศวร* โดยเอาเรื่องที่ง่าย ๆ ที่ว่าเด็ก ๆ เข้าใจได้ หรือคนทั่วไปเข้าใจได้ เรียกว่า *กวนอิม* เนี่ย *เป็นชื่อของธรรมะที่ละเอียดอ่อน* ที่จะทำให้คนเข้าถึงธรรมะอันลึก คือ อมิตาภะ, อมิตายุ.

นี่ฝ่ายมหายาน เขาอุตส่าห์มีพระเจ้า ชื่ออมิตาภะหรืออมิตายุ ที่เป็นพระเจ้าสูงสุด, แล้วมีพระเจ้าผู้ช่วย รอง ๆ ลงมา คือ อวโลกิเตศวร. เขามีสิ่งที่ยิ่งกว่าพระเจ้า หรือมีพระเจ้าสูงสุดคืออมิตาภะ; แล้วมีพระเจ้าที่รองลงมาที่จะช่วยได้ระดับเดียวกับพระอิศวรนี้ เขาเรียกอวโลกิเตศวร, มีพระเจ้าสูงสุด ที่จะต้องอาศัยพระเจ้าธรรมดา ๆ นี้ เข้าไปหาอีกทีหนึ่ง. เรื่อง *โลกุตตระ* เรื่อง *อสังขตะ* เรื่องอะไร *ยกไว้ฝ่ายอมิตาภะ อมิตายุ* ทั้งนั้น; *ส่วนที่จะมีตัวตน ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติให้ถูกใจพระเจ้าที่สุด* นั่น *มีพระเจ้าองค์ที่เรียกว่า อวโลกิเตศวร.*

---

* หมายถึงรูปปั้นอวโลกิเตศวร ที่อยู่บนเสา เชิงเขา ที่สวนโมกข์.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ฉะนั้นใครจะไปไหว้อวโลกิเตศวร ไปทำให้ถูกใจอวโลกิเตศวร ก็ต้องบำเพ็ญธรรมะ ที่เป็นลักษณะของอวโลกิเตศวรนั้น คือบริสุทธิ์ ปัญญา เมตตา ขันติ อธิษฐาน อะไรทำนองนี้, คือมีศีล มีปัญญา มีความบริสุทธิ์ มีความอดทน ล้วนแต่เป็นบารมีทั้งนั้น.

บารมี คือว่า ทำให้คนดีขึ้น ๆ ดีขึ้น ๆ จนกว่าจะเต็มเปี่ยม ก็เรียกว่า บารมี; ต้องมีอันนั้นไปไหว้ ไปเป็นเครื่องสักการะบูชาอวโลกิเตศวร แล้ว *อวโลกิเตศวรจึงจะอุ้มพาไปหาพระพุทธเจ้าอมิตาภะ.*

ที่มันน่าหัว ที่ว่าพอเขาจะพูดให้มันถูกกว่านั้น ก็ว่ามัน *อยู่ที่หน้าผาก* ของแกแล้วนี่ แกมันคลำไม่เห็น มันมองไม่เห็น. เพียงแต่ประพฤติถูก, เพียงแต่กลับหน้ามือเป็นหลังมือเท่านั้นก็พบ ไม่ต้องวิ่งไปที่ไหน ให้มันลำบากยากเย็น ประพฤติให้ถูกต้อง นั่งอยู่ที่นี่ ตรงนี้ มันก็เปลี่ยนเป็นถูกต้อง.

แต่ถ้าไม่มองเห็น มันก็เหมือนกับไม่มีอยู่ที่นี่; ต้องช่วยกันขนไปที่นั่น ขนมาที่นี่, ต้องทำพิธีอย่างนั้นอย่างนี้เรื่อย ๆ ไป. นี่เพราะความเชื่อ เพราะความที่อยากจะไปให้ถึง.

ที่นี้อยากจะเปรียบเทียบที่มันน่าหัวว่า มีพระเจ้าอยู่ชั้นหนึ่งแล้ว พระเจ้าชั้นพระอิศวรนี่คืออวโลกิเตศวร นี้ เพื่อจะขนกลับไปหาพระเจ้าที่แท้จริง คืออมิตาภะพุทธะหรืออมิตายุพุทธะอีกทีหนึ่ง. ดูความฉลาดลึกซึ้งของพุทธบริษัทอย่างมหายาน กันบ้างซิ.

....

Copyright © 200 Co., rights reserved.

พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทมีไกวัลย์เสมอนพระเจ้า.

ที่นี้ถ้าว่าเป็นเถรวาท ไม่อยากจะมีปุคคลาธิษฐานมากอย่างนั้น ก็ต้องพูดตรงๆ อย่างที่อาตมากำลังพูด กำลังบอก ว่ามีสิ่งๆ หนึ่ง เรียกว่าไกวัลยธรรม มีอยู่ในที่ทุกแห่ง ทุกเวลา ทุกสถานที่, นอกตัวเราในตัวเรา ทุกๆ อณูที่ประกอบกันขึ้นเป็นคนคนหนึ่ง ก็มีสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม. ข้างนอกตัวเขา ทุกๆ อณูที่ประกอบกันอยู่เป็นโลกเป็นจักรวาล นั่นก็มีสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม.

นี่หมายความว่า มันเป็นกฎอันหนึ่ง ที่มีอยู่ตลอดกาล ตลอดอนันตกาล เรียกว่าพระเจ้าก็ได้; จะเรียกเป็นไทยก็เรียกว่าพระเจ้า, เรียกอย่างภาษาฝรั่งก็เรียกว่า *God*.

เมื่อสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนั้น มีค่าเท่ากับพระเจ้า มีค่าเท่ากับ *God*; ฉะนั้นทุกคนก็ต้องมี ทุกชีวิตต้องมีพระเจ้า ทุกชีวิตต้องมีสิ่งที่เรียกว่า *God*. นั่นเลย: คนที่พูดว่า เราไม่ถือพระเจ้า, เราไม่มีพระเจ้านั้น มันก็กลายเป็นคนโง่ ที่ไม่รู้จักตัวเอง. เพราะว่าพระเจ้านั้นคือกฎสูงสุด ที่บันดาลให้สิ่งทั้งหลายเป็นไป แล้วควบคุมสิ่งนั้นๆ อยู่; ฉะนั้นแล้วคนทุกคนไม่ยกเว้นใคร มันก็เกิดขึ้นโดยกฎอันนี้ ถูกกฎอันนี้ควบคุมอยู่.

ฉะนั้น ทุกคนทุกสัตว์ที่มีชีวิตนั่นมี *God* มีพระเจ้าที่สร้างขึ้น และควบคุมอยู่; แต่ไม่ใช่พระเจ้าอย่างที่เขาพูดกันสำหรับเด็กๆ หรือคนโง่; เป็นพระเจ้าอย่างที่เข้าใจยาก มันยิ่งกว่านามธรรมไปเสียอีก คือมันเป็นกฎ. กฎที่สร้างรูปธรรม สร้างนามธรรมขึ้นมา นั่นแหละคือพระเจ้า เป็นปฐมเหตุมีอยู่

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ก่อนสิ่งใด; อะไร ๆ ก็แก้ไขกฎไม่ได้; แต่กฎนี้มีบังคับสิ่งทั้งหลายทั้งปวงให้เป็นไปได้.

พระโองการของพระเจ้า ของไกวัลยธรรมนี้บังคับสิ่งทั้งหลายให้เป็นไปได้; ฉะนั้น ทุกชีวิตจะมีสิ่งที่เรียกว่าพระเจ้า หรือกฎอันนี้อยู่ ในฐานะที่สร้างเขาขึ้นมาควบคุมเขาอยู่ สิงสถิตอยู่ในตัวเขา ในทุก ๆ อณูแห่งชีวิตของเขา. ฉะนั้นจะเป็นคนโง่ที่สุด ที่จะพูดว่า "*ข้าพเจ้าไม่มีพระเจ้า ข้าพเจ้าไม่เชื่อพระเจ้า ข้าพเจ้าไม่ถือพระเจ้า;*" เพราะว่าเขาเป็นคนโง่ที่สุด ไม่รู้ว่าพระเจ้านั้นคืออะไร.

ไกวัลยธรรมคือพระเจ้าในฐานะเป็นกฎ.

เดี๋ยวนี้มาบอกให้รู้ว่า ไกวัลยธรรมนั่นแหละคือพระเจ้า; แม้ที่สุดแต่พวกคอมมูนิสต์ ที่เขาว่าไม่มีศาสนาไม่มีพระเจ้านี้ กำลังโง่ในเรื่องนี้. มันไม่มีใครหรือไม่มีอะไร ที่จะไม่มีพระเจ้า; ถ้ามันมีความเป็นไปตามกฎอันใดอันหนึ่งอยู่แล้ว ก็เรียกว่านั้นแหละคือพระเจ้าละ บังคับเขา สร้างเขา ควบคุมเขา. ที่นี้คนคนไหนบ้างล่ะ ที่ไม่ได้มีอะไรปรุงแต่งขึ้นมา แล้วควบคุมอยู่ให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์อันนั้น. ทุกคนมีกฎเป็นผู้สร้างขึ้นมา และควบคุมเขาอยู่ จึงว่าทุกคนมีพระเจ้า; มีพระเจ้าในฐานะที่เป็นกฎ, กฎในฐานะที่เป็นพระเจ้า.

ตรงนี้อยากจะสันนิษฐานกันเล่นสนุก ๆ เพราะมันน่าหัวมากที่เดียว. เมื่ออาตมาจะคุยกับฝรั่งที่เขาถามว่า ในพุทธศาสนามี God หรือไม่? ก็บอกเขา

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ว่า *ในพุทธศาสนาก็มี God; แต่เราเรียกสั้นที่สุดเรียกเร็ว ๆ ไม่เรียกว่า God เราเรียกว่า* **กฎ** แล้วอธิบาย ๆ ๆ ผลสุดท้ายเหมือนกัน God, ก็เลยหัวเราะกันใหญ่.

ที่ว่าสันนิษฐานนั้นหมายความว่า คำว่า **กฎ** : ก กับ ฎ นี่ มันประหลาดที่สุด ที่อ่านว่ากฎนี่; จะเป็น ฎ หรือ ต ก็ได้ มันแปลว่า กฎ. มันเทียบกันได้กับคำที่ไปเป็นคำฝรั่งบางคำ เช่น *กะตะ* นี่ *กต* หรือ *มะตะ*, มะตะที่แปลว่าตาย หรือ *อมตะ* ที่แปลว่าไม่ตายนั้น **ตะ** ตัวนี้แหละ *แสดงความเหมือนกันอย่างยิ่ง.* เช่น *มะตะ* แปลว่า *ตาย* ภาษาฝรั่งเขาเรียกว่า mortal : mortal คือ *มะตะ* น่ะ มันแปลว่าตาย แล้วก็ Immortal คือ *อมตะ* ที่แปลว่า *ไม่ตาย.* **มะตะ อมตะ** หรือ **กตะ อกตะ** นี่ เลยเหมือนกันเลย. ฉะนั้นจะเป็นภาษาที่ถ่ายทอดกันไปแต่ครั้งไหนก็รู้ไม่ได้ เลยไปตีคลุมตีกินเอาว่า God ของคุณ มาจากกะตะของฝ่ายตะวันออก เขาก็ไม่มีทางจะค้าน ก็เรียกว่ากฎเลย.

กฎ นั้น **คือพระเจ้า** ในพวกเราก็มี God : แต่ *เราไม่เรียกยาว ๆ ว่า "กอด", เราเรียกสั้น ๆ ว่า "กด"* (กฎ) ก็เลยไม่ต้องพูดอะไรกันอีก เพราะว่ามันก็เถียงกันไม่ได้.

ในเมื่อยิ่งอธิบายไปก็ยิ่งเห็นว่า **พระเจ้านี้มีลักษณะเหมือนกัน มีอยู่ก่อนสิ่งใด สร้างสิ่งทั้งหลาย ควบคุมสิ่งทั้งหลาย.** นี่อย่ากล้าพูดว่า เราไม่มีพระเจ้านะ; คือ **เรามีพระเจ้าชนิดที่เราไม่เรียกว่าพระเจ้า,** แล้วก็จะเก่งกว่าพระเจ้า ชนิดที่เขาเรียกกันว่าพระเจ้า เสียด้วยซ้ำไป.

ฉะนั้นการที่เรามาแยกศาสนาในโลกออกเป็น ๒ ประเภท ว่าศาสนาประเภทมีพระเจ้า ศาสนาประเภทไม่มีพระเจ้าอย่างนี้ เดี๋ยวนี้อาตมารู้สึกว่า

Copyright © 200 Co. rights reserved.

โง่ที่สุดเลย; แล้วอาตมาก็พลอยโง่กับเขาไปด้วยพักหนึ่งเหมือนกัน คือ ไปแบ่งศาสนาในโลกออกเป็นศาสนาที่มีพระเจ้า กับศาสนาที่ไม่มีพระเจ้า.

เดี๋ยวนี้มามองเห็นว่า ทุกศาสนายอมรับสิ่งๆ หนึ่ง ซึ่งมีอยู่ก่อนทุกสิ่ง แล้วบันดาลให้สิ่งทั้งหลายเป็นไป ควบคุมให้สิ่งทั้งหลายเป็นไป; แต่ว่าพวกหนึ่งเรียกว่าพระเจ้า, พวกหนึ่งไม่เรียกว่าพระเจ้า เท่านี้มันไม่ทำความแตกต่างให้กันได้. เพราะฉะนั้นเมื่อยอมรับสิ่งที่มีอยู่อย่างเหมือนกันที่เดียวแล้วที่ว่าเรียกว่าพระเจ้า หรือจะไม่เรียกพระเจ้า, อันไหนมันถูก; มันก็ไม่ถูกด้วยกันทั้งนั้น.

ถ้าเขายอมรับว่า คำว่าพระเจ้าคือสิ่งสูงสุด เป็นที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งหลาย แล้วก็มีพระเจ้ากันทั้งนั้นแหละ. มีพระเจ้าผู้สร้าง สำหรับกฎที่เป็นไกวัลยธรรมนี้ คือสิ่งที่สร้างให้สิ่งทั้งปวงเกิดขึ้น, แล้วเปลี่ยนแปลงไป ไหลเวียนเป็นเกลียวไปนี้. ทำไมจะไม่เรียกว่าพระเจ้า? ทำไมจะเรียกไม่ได้? ถ้าจะเรียก จะเรียกว่าอะไร? ในเมื่อคำว่า "พระเจ้า" มันแปลว่าสูงสุด เป็นปฐมเหตุ เป็นอิสระเหนือสิ่งใด มันก็มีเหมือนกันทั้งนั้น. เอาความหมายแล้วแต่ว่า จะเห็นได้ว่า มันมีสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งเหมือนกัน เขาเรียกว่าพระเจ้าก็ตามใจ, เราไม่เรียกว่าพระเจ้าก็ตามใจ! แต่สิ่งนั้นมันเหมือนกัน.

ฉะนั้นจึงขอประนีประนอมกันสักหน่อยว่า อย่าทะเลาะกันเรื่องนี้เลย; ถ้าจะมาเรียกเสียว่า "ไกวัลยธรรม" เราก็ไม่ต้องเถียงกัน. *คนที่ว่าไม่มีพระเจ้า ก็ต้องยอมรับว่ามีไกวัลยธรรม, คนที่ว่ามีพระเจ้าก็ต้องยอมรับว่ามีไกวัลยธรรม;* คือสิ่งหนึ่ง ซึ่งอะไรก็ไม่รู้ ไม่มีใครบอกได้. มันเป็นสิ่งที่ใคร

Copyright © 200 Co., rights reserved.

บัญญัติให้ไม่ได้ว่า มันเป็นอะไร; แต่มันเป็นสิ่งที่มีลักษณะอย่างนี้ มีหน้าที่อย่างนี้.

มีลักษณะ คือ อยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง เป็นแม่ของสิ่งทั้งปวง เป็นที่ไหลออกมาแห่งสิ่งทั้งปวง แล้ว *ควบคุมสิ่งทั้งปวง อยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลา ทุกสถานที่ จะเรียกว่าอะไร?* ถ้าจะเถียงกันเรื่องยอม หรือไม่ยอมเรียกว่าพระเจ้าก็ตามใจ; แต่ขอให้เรียกว่าไกวัลยธรรมตามตัวตรงๆ ไว้ทีก่อน ว่าสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกันหมดทั่วทุกหนทุกแห่ง ไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งโดยเวลาและโดยเนื้อที่. พวกมหายานก็เรียกไว้ดีแล้วว่า อมิตาภะ, อมิตายุ : เป็นแสงสว่างที่คำนวณไม่ได้, เป็นอายุที่คำนวณไม่ได้.

นี่แหละคือ **กฎ** ซึ่งทำหน้าที่หมดทุกสิ่งทุกอย่าง ทุกแง่ทุกมุม เป็นเพียงสิ่งเดียวที่เป็นปฐมเหตุ เป็นที่ออกมาของสิ่งทั้งหลาย เรียกว่ากฎ.

....

กฎที่เป็นไกวัลยธรรมนี้เหนือสิ่งอื่นใด.

ที่นี้ กฎ ที่จะพูดต่อไปถึงสิ่งที่เรียกว่ากฎนี้ ในฐานะที่เป็นไกวัลยธรรม ก็ต้องพูดทบทวนซ้ำอีกว่า สิ่งที่เรียกว่ากฎนี้ ถ้าเป็นของธรรมชาติอย่างที่ว่านี้ เป็นไกวัลยธรรมอย่างที่ว่านี้ มันก็เหนือสิ่งอื่นหมด.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

แต่ถ้ามันเป็นกฎหลอกๆ เช่น กฎหมาย กฎโรงเรียน กฎหมู่บ้าน กฎที่คนสร้างขึ้นอย่างนี้ไม่แน่; ไม่ใช่กฎอย่างเดียวกันนี้; นี่มันกฎมนุษย์สร้างขึ้น. มนุษย์เองนั้นก็ยังไม่รู้จักตัวเอง แล้วจะไปตั้งกฎ ฉะนั้นกฎที่มนุษย์ตั้งขึ้นนี้ มันก็ไปตามเรื่องของมนุษย์ ไม่จริง ไม่เด็ดขาด ไม่ตายตัว; ดังนั้นจะจริงอยู่ได้ก็เพียงแค่ยอมรับสมมติตามกฎนั้น หรือมีอำนาจมาบังคับให้ใช้กฎนั้นอยู่ได้ แล้วมันก็เปลี่ยน กฎอย่างนี้ไม่ใช่กฎ.

แต่ว่ากฎของธรรมชาติ; กฎที่มีอยู่ในลักษณะที่ว่า "พระพุทธเจ้าจะเกิดขึ้น หรือพระพุทธเจ้าจะไม่เกิดขึ้น กฎอันนั้นมีอยู่แล้ว" อย่างนี้เรียกว่าตายตัว ไม่มเปลี่ยนแปลง. *กฎที่ ๑ คือกฎแห่งสามัญญลักษณะ, กฎที่ ๒ คือกฎแห่งอิทัปปัจจยตา, กฎที่ ๓ คือกฎจตุราริยสัจจ์,* อย่างนี้เป็นต้น. วันนี้เราพูดถึงคำว่ากฎ ในฐานะที่เป็นพระเจ้าองค์ที่ ๒ เรียกว่า กฎแห่งอิทัปปัจจยตา ตามที่ปรากฏอยู่ในพระบาลี ที่พระสงฆ์สวดเมื่อตะกี้นี้ เรื่องปฏิจจสมุปบาท ว่า *ตถาคตจะเกิดหรือไม่เกิด นี้เป็นอย่างนี้อยู่ตลอดเวลา เป็นตถตา หรือเป็นตถา เป็นอย่างนั้นอย่างเดียว ไม่เป็นอย่างอื่น.*

....

ไกวัลยธรรม ในฐานะเป็นกฎแห่งอิทัปปัจจยตาโดยตรง.

เอาละ, ทีนี้จะพูดกันถึงไกวัลยธรรม ในฐานะเป็นกฎแห่งอิทัปปัจจยตาโดยตรง. กฎนี้มีเป็นพระบาลี ๒ บรรทัดตัวหนังสือที่พิมพ์ แล้วเคยพูด

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เคยบรรยายกันมาพักใหญ่แล้ว ในเรื่องปฏิจจสมุปบาท ราวปีก่อนโน้น ; เดี๋ยวนี้จะพูดใหม่ในแง่ที่เป็นไกวัลยธรรม หรือเป็นกฎแห่งอิทัปปัจจยตา.

กฎ นั้นมีเป็นพระบาลี ว่า *อิมสฺมึ สติ อิทं โหติ* –*เมื่อสิ่งนี้มีอยู่ สิ่งนี้ย่อมมี*, *อิมสฺสุปฺปาทา อิทं อุปฺปชฺชติ* –*เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้ย่อมเกิดขึ้น*, *อิมสฺมึ อสติ อิทं น โหติ* –*เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ย่อมไม่มี*, *อิมสฺส นิโรธา อิทं นิรุชฺฌติ* –*เพราะการดับแห่งสิ่งนี้ สิ่งนี้ย่อมดับ*; มีเท่านี้เอง, แล้วก็เรียกว่า ตถตา คือ *ความเป็นอย่างนั้น*, อวิตถตา –*ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น*, อนญฺญถตา –*ความไม่เป็นไปโดยประการอื่น*, *อิทปฺปจฺจยตา* คือ *ความที่เมื่อมีสิ่งนี้สิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนี้ย่อมเกิดขึ้น*. พระบาลีมีเท่านี้ แสดงลักษณะของ กฎอิทัปปัจจยตา ในฐานะที่เป็นพระเจ้าสูงสุดเด็ดขาดยิ่งกว่าสิ่งใด, ควบคุมโลกในแง่ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม.

เรื่อง กฎแห่งกรรม นี้ มันเป็นหน้าที่ของพระเจ้าส่วนนี้ ; หน้าที่ส่วนนี้ของพระเจ้าองค์นั้น พระเจ้าที่เป็นกฎแห่งกรรม หรืออิทัปปัจจยตา : *เมื่อมีสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น, เพราะไม่มีสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงไม่เกิดขึ้น*.

เกี่ยวกับเรื่องกรรมนี้ มีมากกว่าที่คนเขาเข้าใจกัน; คือคนเขาเข้าใจกันแต่เรื่องว่ากรรมดีกรรมชั่ว, อุตส่าห์ทำดีจะได้ดี แล้วก็ทำชั่วก็ต้องทนรับชั่วนี้. แต่ว่ากฎแห่งกรรมมีมากกว่านั้น คือ ถ้าปฏิบัติถูกต้องตามกฎแห่งกรรมแล้ว จะอยู่เหนือกรรมโดยประการทั้งปวง คือ เหนือกรรมดีเหนือกรรมชั่ว; นั่นแหละจะเข้าไปถึงตัวพระเจ้าได้.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ถ้ายังมัวป่วนเปี้ยนๆ อยู่ เดี๋ยวดีเดี๋ยวชั่ว เดี๋ยวดีเดี๋ยวชั่ว ไปตามกรรมดีกรรมชั่วนี้ ก็เรียกว่า ยังไม่ถึงขี้ฝุ่นที่เท้าของพระเจ้า; ต่อเมื่อสามารถปฏิบัติให้จิตใจรู้แจ้งในความจริงข้อนี้ คือพระเจ้านั้นแหละจนจิตใจไม่ยึดมั่นถือมั่นไม่มัวดีมัวชั่วอยู่ มีจิตใจอยู่เหนือดีเหนือชั่ว นั้น อันนี้ จะถึงระดับที่เรียกว่าเข้าถึงตัวพระเจ้าอิทัปปัจจยตา. ไม่มัวพูดว่าดีว่าชั่วอยู่; พูดแต่เพียงว่า มันจะเกิดขึ้น หรือมันจะดับลงก็ตาม ตามเหตุตามปัจจัยของมันเท่านั้น

แล้วเมื่อมันมี กฎอิทัปปัจจยตา อยู่อย่างนี้; ถ้าเราเข้าถึงแล้ว เราสามารถที่จะปฏิบัติ ในลักษณะที่จะไม่ไปมัวดีมัวชั่ว มัวกระโดดโลดเต้น มัวหัวเราะร้องไห้ มัวได้มัวเสีย มัวแพ้มัวชนะอยู่ มันไม่น่าสนุกเลย. มันจะต้องโพลงขึ้นไปอย่างเดียวกับพระเจ้า คืออยู่เหนือหมด เหนือแพ้เหนือชนะ เหนือได้เหนือเสีย เหนือดีเหนือชั่ว เหนือบุญเหนือบาป เหนือความเป็นหญิงเหนือความเป็นชาย เหนืออะไรทุกอย่างที่เป็นคู่ๆ. นี่เรียกว่ารู้จักพระเจ้าอิทัปปัจจยตา.

วิธีที่จะเข้าถึงพระเจ้าอิทัปปัจจยตาคือการศึกษา.

ทีนี้เรา เอาละ *จะเข้าถึงพระเจ้าอิทัปปัจจยตากันโดยวิธีใด?* นี้พูดกันอย่างนี้ก่อน จะไปมัวพูดว่าพระเจ้าอิทัปปัจจยตาคืออะไร ? เดี๋ยวจะว่าเอาเปรียบ. หาวิธีที่จะว่า "เข้าถึงพระเจ้านี้กันอย่างไร?" ทีก่อน.

สิ่งที่เป็นเครื่องมือ สำหรับให้คนเราเข้าถึง สิ่งที่เข้าถึงยาก หรือลึกซึ้งเร้นลับน่ะมันมีอยู่. เครื่องมือที่จะให้มนุษย์เราเข้าถึง สิ่งที่ยังไม่เคยรู้จัก

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ไม่เคยเข้าถึง นี่มีอยู่; เพราะฉะนั้นต้องหาเครื่องมือมา ต้องสร้างเครื่องมือขึ้น, หรือเครื่องมือนี้ ถ้าจะเรียกกันสั้น ๆ อย่างกำปั้นทุบดิน ก็ว่าคือการศึกษา ไม่มีอะไรมากไปกว่านั้น. พูดออกมาก็ต้องเรียกว่ากำปั้นทุบดิน แต่นี่มันยากอยู่ตรงที่ว่าคนเราไม่ค่อยรู้จักสิ่งที่เรียกว่าการศึกษา.

ยกตัวอย่างง่าย ๆ ในพุทธศาสนานี้ คำว่า **การศึกษาหมายถึงการปฏิบัติ;** ไม่ใช่การเรียนที่โรงเรียนจากครูบาอาจารย์. ภาษาไทยเมื่อพูดถึงศึกษา, ศึกษา ก็หมายถึงเรียนในโรงเรียน เรียนในมหาวิทยาลัย เรียนจากครูบาอาจารย์ อยู่ข้างหอสมุดห้องสมุด นี่อย่างนี้การศึกษา. แต่ถ้าในภาษาศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนา คำว่าศึกษา หมายถึงการปฏิบัติ อยู่ที่กาย วาจา ใจ: ปฏิบัติศีลก็ได้ ปฏิบัติสมาธิก็ได้ ปฏิบัติปัญญาก็ได้; ทำอยู่อย่างนี้ คนเดียวแท้ ๆ เลย เรียกว่าการศึกษา ไม่ต้องทำกับครูบาอาจารย์หรือห้องสมุด. นี่เป็นตัวอย่างที่เรียกว่า คำพูดนี้มันดันได้ กำกวม ฉะนั้นต้องพูดกันให้แน่นอนว่า การศึกษามันมีอะไรเป็นหลัก? มีอะไรเป็นหัวใจ?

การศึกษาจะเกี่ยวถึงความรู้กับสติปัญญา.

เอาละ เราพูดถึงเรื่องการศึกษา อย่างทั่ว ๆ ไปในโลกนี้ก่อนก็ได้; เพราะมันเป็นเครื่องมือเป็นอุบายอันหนึ่งได้เหมือนกัน แต่ขอให้เข้าใจให้ถูก รู้จักแยกกันเสียให้ดี. ถ้าพูดถึง **การศึกษา** มันจะมีคำโผล่ขึ้นมา ๒ คำ ที่ทำให้เป็นปัญหา คือ **ความรู้** คำหนึ่ง, และ **สติปัญญา** อีกคำหนึ่ง.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

คำว่า **ความรู้** หมายถึงที่ว่า อุตส่าห์ท่องจำ, อุตส่าห์เล่าเรียนให้มันรู้, รู้จักพระคัมภีร์ทั้งหลายนี้; เราได้ความรู้. ที่สิ่งที่เรียกว่า **สติปัญญา** นั้น ไม่ใช่สิ่งนั้น ไม่ใช่ความรู้ ไม่ใช่ตัวความรู้; มันดีกว่าความรู้ มันมีประโยชน์กว่าความรู้; จับมาให้ท่องพักเดียวก็ได้ความรู้ แต่ไม่มีสติปัญญา มันยังโง่เท่าเดิม. นี่เอามาท่องหนังสือสัก ๒—๓ เล่ม มันก็มีความรู้เท่าที่มันเขียนไว้ในหนังสือ; แต่ยังไม่มีสติปัญญา มันยังโง่อยู่ ยังเท่าเดิมอยู่. มัน**ต้องทำอะไร**อันหนึ่ง ให้ความรู้นั้นกลายเป็นสติปัญญา หรือความไหวพริบ.

ฉะนั้น สติปัญญานี้ ต้องเล็งถึงอุบายอันหนึ่งที่จะหาความรู้ แล้วก็**ใช้ความรู้;** หาความรู้มาให้ได้ แล้วก็ได้ความรู้ไว้ แล้วก็ใช้ความรู้นั้นด้วย

นี่ผมพูดอย่างนี้ก็พอจะฟังออก ว่ามันไม่ใช่สิ่งเดียวกัน *สติปัญญามันจะหาความรู้มา* แล้วมันจะมีความรู้ไว้ แล้วมันก็*ใช้ความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์* นี่มันเรื่องของสติปัญญา; ส่วนเรื่อง*ความรู้*นี้ มันมีลักษณะว่ามัน*เป็นเรื่องของการสะสม.* ในห้องสมุดเต็มไปด้วยหนังสือ มีความรู้อยู่ในหนังสือ ก็ไปกอบโกยเอามา; ฉะนั้นคำว่าความรู้ หรือ knowledge นี้ มันเป็นเรื่องสะสม ยิ่งทำมาก ยิ่งโง่ก็ได้; ยิ่งทำมากยิ่งกลายเป็นบ้าหอบฟาง ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด กลายเป็นเรื่องบ้าหอบฟางไปหมด. นี่**ความรู้**นั้นยังไม่ปลอดภัย **ยังไม่แน่ว่าจะเอาตัวรอดได้;** แต่**สติปัญญา**นั้นจะมีประโยชน์ มีเท่าไรจะใช้ได้เท่านั้น จะไม่เกิน. นี้หมายความว่าในทางที่ถูกต้อง ในทางสุจริต ไม่ใช่คดโกง.

สติปัญญา มันจะแยกแขนงออกไป คือ **มองเห็นสิ่งที่มันแฝงกันอยู่กับความรู้;** เอาออกมาให้ได้ เอามาใช้เป็นประโยชน์ให้ได้. มันไม่ใช่ตัว

Copyright © Ixora d. All rights reserved.

ความรู้; ไม่ใช่การสะสมความรู้ แต่มันเป็นตัวไหวพริบ อันหนึ่ง ที่จะหาความรู้มา หรือมีความรู้ไว้หรือใช้ความรู้ไป. นี้เราจะเรียกว่าสติปัญญา จะเรียกว่า *intelligence* หรือว่า *intellect* แล้วแต่จะเรียก. อย่าเอาไปปนกับคำว่า *knowledge* แล้วทั้งสองอย่างนี้เอาไปรวมกันเข้า เราจึงจะเรียกว่าการศึกษา *education* เป็น การศึกษาโดยมีส่วนประกอบคือความรู้และสติปัญญา สำหรับจะมี และจะใช้ จะประกอบกระทำให้การศึกษานั้นสำเร็จ.

ฉะนั้นถ้าใครมี สติปัญญา ไม่ใช่เพียงแต่มีความรู้อย่างเดียว. คนนี้ชื่อว่ามีการศึกษา แล้วคนนี้จะ สามารถศึกษา ตามความหมายในพุทธศาสนา คือการปฏิบัติ; เพราะเขามีปัญญาสำหรับเอาความรู้ไปทำเป็นการปฏิบัติได้ แล้วจึงจะมีการปฏิบัติขึ้นมา เป็นการเข้าถึงตัวของสิ่งสิ่งนั้น.

นี่วิธีการอันนี้ เราจะเอามาใช้สำหรับจะศึกษา ให้เข้าถึงตัวของพระเจ้า คือ อิทัปปัจจยตาหรือไกวัลยธรรม. เราต้องการจะเข้าถึงพระเจ้าหรือไกวัลยธรรม เราต้องมีการศึกษาชนิดที่ถูกต้อง อย่างที่เรียกว่า มันประยุกต์ได้; ไม่ใช่ว่ามาเรียนกันจนเป็นบ้าหอบฟาง.

เรามีการศึกษาชนิดที่ว่า มีความรู้ให้เป็น *material* ของสติปัญญา, สติปัญญาใช้สิ่งเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์; อย่างนี้แล้วเราจะมีการเรียนรู้อย่างความรู้ด้วย แล้วมีการเห็นแจ้งอย่างสติปัญญาด้วย; แล้ว มีการเข้าถึงด้วยสติ-ปัญญานั้น.

การเข้าถึงตัวธรรมะ อันมีไกวัลยธรรมเป็นต้นนี้ เป็นการใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ตามที่เราต้องการ.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ในที่นี้เรา ใช้กฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา, นี้ใช้พระเจ้าเลย เอาพระเจ้ามาใช้เลย, ให้เป็นประโยชน์ตรงตามที่พระเจ้าต้องการจะให้เราใช้. นี่พูดนี้ เป็นคำพูดเปรียบนะ เดี๋ยวจะเป็นเรื่องฟังเป็นคำหยาบคาย.

พระเจ้าท่านต้องการให้เราใช้พระเจ้า จนเรากลายเป็นพระเจ้า ไปเป็นอันเดียวกันกับพระเจ้า เรื่องก็จะจบ. เพราะความจริงเราถือว่าเป็นพระเจ้า กฎเกณฑ์นี้เราถือว่าเป็นพระเจ้า กฎเกณฑ์ที่ถูกต้องคือไกวัลยธรรมนี้ถือว่าเป็นพระเจ้า มีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง ในฐานะที่เป็นกฎเกณฑ์; เราต้องเรียนรู้ เราต้องเข้าถึง เราต้องใช้มัน.

สิ่งที่เราเรียกว่าพระเจ้า แต่เราใช้คำว่า "ใช้มัน" ก็แปลว่าใช้พระเจ้า คือใช้กฎเกณฑ์ที่เป็นตัวพระเจ้า, ใช้พระเจ้าที่เป็นตัวกฎเกณฑ์, ประพฤติปฏิบัติให้มันเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในจิตใจ ในกาย วาจา ใจ นี้ จนกลายเป็นพ้นจากโลก พ้นจากโลกิยธรรมทั้งหลาย มีจิตใจอยู่กับพระเจ้า คืออยู่เหนือเหนือโลกทั้งปวง; นี่เรียกว่าอยู่กับพระเจ้า.

นี้เป็นวิธี หรือหนทาง หรืออุบาย ที่ว่าเราทำอย่างไร จึงจะเข้าถึงตัว *อิทัปปัจจยตา* ในฐานะที่เป็นไกวัลยธรรม หรือเป็นพระเจ้าก็ตาม.

ใช้กฎของอิทัปปัจจยตาให้ถูกต้องแล้วมนุษย์จะกลายเป็นพระเจ้า.

เอ้า, ทีนี้ เราได้บันได ได้เครื่องมือ ได้เรือแพ ที่จะไปหาพระเจ้ากันบ้างแล้ว, เราจะใช้พระเจ้าทำเราให้กลายเป็นพระเจ้าไปเสียอีก; ก็ดูที่ตัวพระเจ้ากันอีกทีดีกว่า คือคำว่าอิทัปปัจจยตา.

Copyright © 2 ra C All rights reserved.

อิทัปปัจจยตา อย่างทมบาลีว่าเมอตะกัน คือกฎเกณฑ์ว่า *เมื่อมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น; เพราะเกิดขึ้นแห่งสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น, เพราะดับลงแห่งสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงดับลง.* ต้องใช้กฎเกณฑ์อันนั้นแหละ คือพระเจ้า คือใช้พระเจ้าอย่างนั้นแหละ เพื่อจะพาไปหาพระเจ้าที่เป็นจุดรวม. ต้องรู้หลักของอิทัปปัจจยตา ใช้กฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตาให้ถูกต้อง จึงจะเป็นพระเจ้า กลายเป็นพระเจ้า ใช้พระเจ้าทำเรามนุษย์นี้ ให้เป็นพระเจ้าไปเสียที.

เมื่อพูดถึงคำว่า "อิทัปปัจจยตา" เป็นกฎที่กว้างที่สุด ไม่มีขอบเขตอย่างเดียวกันอีก คือถ้าเป็นแสงสว่าง ก็เป็นแสงสว่างที่ไม่มีจำกัด, ถ้าเป็นชีวิตเป็นอายุ ก็เป็นอายุที่ไม่จำกัด; เพราะฉะนั้นมันจึงไม่มีเรื่องแบ่งเป็นดีชั่ว บุญบาปอะไร มันเป็นกฎกลางๆ. ฉะนั้นใช้ให้ทำผิดก็ได้, เราจะใช้ไปในทางที่เกิดเดือดร้อน เกิดเป็นทุกข์ก็ได้, นี่ก็เป็นพระเจ้าไปอีกแบบหนึ่ง คือพระเจ้าลงโทษ.

กฎธรรมะทั้งหลายนี้ จะใช้ให้เกิดความทุกข์ขึ้นมาก็ได้, ใช้ให้เกิดความดับทุกข์ก็ได้, เป็นพระเจ้องค์เดียวกัน คือเป็นกฎ กฎเดียวกันเขามีไว้อย่างนั้นๆ. เมื่อเราทำอย่างนี้ก็ได้ความทุกข์, ทำอย่างนี้อีกอย่างหนึ่งก็ได้ความดับทุกข์; แม้เรื่องที่ว่า เป็นเรื่องวัตถุแท้ๆ แล้วก็ไม่เกี่ยวกับความดับทุกข์เลยนี้ มันก็ยังอิทัปปัจจยตาอยู่นั่นแหละ.

ตัวอย่างอิทัปปัจจยตาที่ยังเกิดผลเป็นความทุกข์.

เราดูกันที่เรื่องวัตถุล้วนๆ เช่น *เอาวัตถุมาศึกษา มาประกอบ* มากระทำมาอะไรกันเข้า *ตามกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา แล้วก็พุ่งโพล่งไปดวงจันทร์ได้* ไป

Copyright © 200 Co., rights reserved.

เหยียบดวงจันทร์เล่นได้. นี่เรื่องวัตถุล้วน ๆ ถูกประกอบกระทำไปตามกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา เกิดยานพาหนะเอาคนไปดวงจันทร์ ไปเหยียบดวงจันทร์เล่นได้นี้ แต่มันก็ไม่แสดงถึงแววแห่งสันติภาพ เห็นไหม? ใช่ไหม? นี่มองดูอย่างนี้กันก่อน ว่ายังไม่เกี่ยวกับสันติภาพ จะไปดวงจันทร์ได้สักกี่ร้อยครั้งพันครั้ง มันก็ยังไม่เกี่ยวกับสันติภาพในโลก.

หรือว่าเดี๋ยวนี้ มองดูกันแคบเข้ามา *ในทางร่างกาย* คือวัตถุที่มีชีวิต คือร่างกายของเรา วัตถุแต่มีชีวิต *เราก็อาศัยกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา;* เพราะว่าในเนื้อในตัวของร่างกายมันมีตัวอิทัปปัจจยตา เป็นอยู่เป็นอยู่ อยู่แล้ว แล้วมีกฎเกณฑ์อันนี้ครอบงำอยู่แล้ว เราก็จัดให้มันถูก. เมื่อจัดถูกต้องทางร่างกาย มันก็ได้ร่างกายที่มีอนามัยดี; ร่างกายที่มีอนามัยดี พอที่จะตายมันก็ไม่ตาย เจ็บไข้ก็หายไป.

นี่หยูกยาอะไรต่าง ๆ นี้ มันเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา; แก้โรคได้ ป้องกันไม่ให้เด็ก ๆ ตายได้ ก็มีเด็กมากขึ้น จนต้องคุมกำเนิดแล้วเห็นไหม? ปัญหาเรื่องคุมกำเนิดนี้เพิ่งเกิดมา *เมื่ออิทัปปัจจยตาในทางอนามัยมันดีมากเกินไป* คนเด็ก ๆ ไม่ได้ตายมากเหมือนสมัยโบราณนี้; มันก็ไม่มีสันติภาพ *ยังไม่มีสันติภาพ* ยังไม่มีสันติสุข ยังยุ่งอยู่ด้วยการคุมกำเนิด อย่างนี้เป็นต้น.

ทีนี้ไปดู *ในทางจิตใจ* ลึกขึ้นไปอีก การค้นคว้าทางจิตใจ การเป็นไปทางจิตใจ ทำจิตใจให้เจริญ ให้ฉลาดเฉลียวไปตามทางโลก ๆ; เดี๋ยวนี้คนก็ฉลาดมาก มีการเรียนอย่างที่เรียกว่ามหาศาล แล้วก็มี *จิตใจเฉลียวฉลาด* ก้าวหน้าทางจิตใจ แล้วก็ *คนอันธพาลเต็มโลก.*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

คนอันธพาลคือคนเอาเปรียบคนอื่น มุ่งมาดแต่จะเอาเปรียบคนอื่น ได้รบราฆ่าฟันกันเป็นพวกเป็นหมู่ มีการศึกษามาก *มีสติปัญญาสูงก็รบกันเก่ง* ฆ่ากันได้ทีหนึ่งเป็นแสนเป็นล้านก็ได้ต่อไปนี้ เพราะว่ามันมีสติปัญญาสูง.

หรือว่าที่ไม่รบกัน มันก็มา*ลุ่มหลงในเรื่องของกิเลสตัณหา,* เห็นแต่ความสนุกสนานเอร็ดอร่อย ทางเนื้อ ทางหนัง ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายนี่ คือเรื่องกามารมณ์นี่ สูงขึ้นไปพรวดพราดในโลกนี้; *เพราะความก้าวหน้าในทางจิตใจ ตามกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา* ไม่ใช่กฎเกณฑ์อื่น แต่เขาใช้มันในลักษณะอย่างนี้มันก็ให้ผลอย่างนี้.

เดี๋ยวนี้*ด้วยอำนาจของอิทัปปัจจยตา ในด้านจิตใจนี้* ก็ทำให้*โลกนี้เต็มไปด้วยผู้เห็นแก่ตัว* อย่างเฉลียวฉลาดยิ่งกว่าครั้งดึกดำบรรพ์. คนครั้งดึกดำบรรพ์เห็นแก่ตัว ก็ถูกแล้ว แต่ไม่เห็นแก่ตัวมากมายเหมือนคนสมัยที่มีการศึกษาเจริญ. นี่เรียกว่ากฎอิทัปปัจจยตานี้ ใช้กันอย่างไรก็ได้ มันเป็นไปได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด.

ถ้าเหลือบดู*ในทางสังคม* เดี๋ยวนี้การสังคมในโลกนี้ ก็มีแต่เป็นพรรคเป็นฝ่าย *หมายมั่นปั้นมือที่จะเอาเปรียบกัน* หรือว่าจะยกพวกไปรบฆ่าฟันกัน. ความสามัคคีซื้อกันได้ด้วยเงิน ไม่ใช่เป็นคุณธรรมอันหนึ่งที่ประเสริฐแล้วเดี๋ยวนี้; เมื่อก่อนนี้ความสามัคคีเป็นคุณธรรมอันหนึ่ง ซึ่งไม่ซื้อกันด้วยเงิน.

นี่อิทัปปัจจยตาช่วยให้เราเก่งถึงขนาดว่า ซื้อความสามัคคีกันได้ด้วยเงิน สามัคคีกันแล้วก็ยกพวกตีกัน; แม้ในมหาวิทยาลัยบางแห่ง ก็ยกพวกตี

Copyright © 2007 Ivara Co. Ltd. All rights reserved.

กันระหว่างนิสิตบางคณะ ; อย่างนี้เป็นต้น. นี่ก็เรียกว่ามัน ฉลาดที่จะโง่มัน ก้าวหน้าไปตามกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา.

ใช้อิทัปปัจจยตาไปเพื่อผลพ้นทุกข์.

เอาละ, เรามันสู้ไม่ไหวแล้ว เราจะต้องทำไปในทางที่มันพลิกตรงกันข้าม คือจะใช้อิทัปปัจจยตาในฝ่ายที่ตรงกันข้าม คือไม่ทำให้เกิดอาการที่ไม่น่าปรารถนาอย่างนี้ขึ้น ; ใช้กระแสอิทัปปัจจยตาชนิดหนึ่ง เพื่อจะทำลายกระแสอิทัปปัจจยตาชนิดหนึ่งให้หายไป, หรือจะสร้างกระแสอิทัปปัจจยตาชนิดอื่นขึ้นมาแทนอย่างนี้. นี่เรา จะเลิกความชั่ว หรือสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ; แล้วก็จะมาสร้างความดีที่น่าปรารถนา แล้วก็ไม่พ้นไปจากกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา.

อย่าลืมว่า ที่ไหน ๆ เขาก็พูดกันว่า *ความชั่ว ความร้าย ความเลวมันพระเจ้าให้มา,* พระเจ้าประทานลงมานี่. ถ้าพูดอย่างคริสเตียน พูดอย่างอะไรก็ตามเถอะ : ที่แผ่นดินถล่ม ภูเขาไฟระเบิด น้ำท่วมใหญ่ ตายกันมาก ๆ นี่ก็พระเจ้าให้มา, เป็นความประสงค์ของพระเจ้า, พระเจ้าลงโทษหรือบันดาลให้มา ส่งลงมา.

ที่นี้เราไม่ต้องการอย่างนั้น เราก็ต้องทำอย่างอื่น คือจะใช้พระเจ้านั่นแหละ เปลี่ยนแปลงพระเจ้า. นี่ฟังดูก็น่าหวั่ว ไม่น่าเชื่อ ใช้พระเจ้าฆ่าพระเจ้ากันเองก็ได้. เมื่อเราไม่ต้องการอย่างนี้ เราก็อาจจะทำให้เกิดอย่างอื่นขึ้นมาได้ ; เพราะว่าพระเจ้ามีความหมายกว้าง จนเป็นอะไรได้ทุกอย่าง เรียกว่า

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ไกวัลยธรรมนี้เป็นได้ทุกอย่าง, มันเป็นกฎเกณฑ์ที่ ในตัวมันเองไม่เป็นดี เป็นชั่ว ไม่เป็นบุญเป็นบาป.

มัน *มีกฎเกณฑ์แต่เพียงว่า ถ้าทำอย่างนี้ อย่างนี้จะต้องเกิดขึ้น,* ถ้าทำอย่างนี้ อย่างนี้จะต้องเกิดขึ้น, ถ้าทำอย่างนี้ อย่างนี้จะต้องเกิดขึ้น; *ไม่มีพูดถึงว่าดีหรือชั่ว ผิดหรือถูก.* ที่ว่าดีหรือชั่ว ผิดหรือถูก สุขหรือทุกข์ บุญหรือบาป นั้นมนุษย์เพิ่งว่าทีหลัง ไม่เกี่ยวกับไกวัลยธรรม หรือไม่เกี่ยวกับพระเจ้า.

พระเจ้าที่แท้จริงมีหน้าที่แต่ว่า ทำอย่างนี้แล้วก็อย่างนี้จะเกิดขึ้น, ทำอย่างนี้แล้วอย่างนี้จะเกิดขึ้น. หรือ ถ้าไม่มีอย่างนี้แล้ว อย่างนี้จะไม่มี, ถ้าอย่างนี้ดับลงไป อย่างนี้ก็จะดับด้วย; ไม่เรียกกันว่า บุญบาป สุขทุกข์ ดีชั่ว อะไร. แต่มนุษย์เอง มนุษย์หลังๆ นี้ เมื่อเขาไม่ชอบอย่างนี้ ตกลงกันแล้ว ก็เรียกว่ามันชั่วมันบาป อย่างนี้เรียกว่ามันดี เราช่วยกันทำขึ้นมา.

ฉะนั้นเราจึงมีคำพูด ที่จะพูดได้ว่า ใช้พระเจ้าฆ่าพระเจ้า หรือใช้พระเจ้าเปลี่ยนพระเจ้า แล้วแต่จะพูด. *พระเจ้าที่อยู่ในรูปของที่ไม่น่าปรารถนานี้ เราก็ขจัดออกไปเสียได้ ด้วยพระเจ้าที่อยู่ในรูปของน่าปรารถนา.* ถ้าเลยนั้นไปอีกก็ว่ามันเหนือความปรารถนาหรือความไม่ปรารถนา เป็นพระเจ้าที่บริสุทธิ์.

อิทัปปัจจยตาก็มีแต่เพียงว่า ถ้าทำอย่างนี้ อย่างนี้จะเกิดขึ้น, ถ้าทำอย่างนี้อย่างนี้จะเกิดขึ้น; ก็ไปคว้าเอาเองซิ ว่าทำอย่างไรล่ะ อย่างที่เราต้องการควรจะเกิดขึ้น? ถ้าเราเป็นคนโง่ เราก็ไปทำสิ่งที่ไม่ควรจะเกิดให้มันเกิดขึ้นมา เหมือนกับในโลกเดี๋ยวนี้มันไปทำสิ่งที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นในโลกนี้ ให้มัน

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เกิดขึ้นมาในโลก แล้วมันกำลังเดือดร้อน. ฉะนั้นต้องไปค้นกันเสียใหม่ว่า ถ้าทำอย่างนี้ แล้วอย่างนี้มันจะเกิดขึ้น, ถ้าทำอย่างนี้ แล้วอย่างนี้มันจะเกิดขึ้น, ถ้าทำอย่างนี้ แล้วอย่างนี้จะเกิดขึ้น ให้หมดนะ; แล้วเลือกเอาแต่ที่ควรจะเกิดขึ้น.

ถ้าทำอย่างนี้ อย่างนี้จะเกิดขึ้น, ทำอย่างนี้ อย่างนี้จะเกิดขึ้น; นั่นไม่ใช่ของเล็กน้อยนะ เป็นของที่ใหญ่เต็มไปหมดทั้งสากลจักรวาล, หรือเกินกว่าสากลจักรวาลก็ได้; เรียก ไกวัลยะ เป็น อมิตาภะ อมิตายุ; อย่าลืมเสีย. เดี๋ยวพอผมพูดอย่างนี้เลยกลับหดเหลือนิดเดียว ว่าแค่นี้เท่านี้ ในโลกนี้แล้ว มันผิด.

ถ้า ไกวัลยะ ละก็ หมายความว่า ขนาดใหญ่คำนวณไม่ได้, เวลาก็ยาวนาน จนพ้นจากคำว่ายาวนาน คือคำนวณไม่ได้. เวลาที่รู้ว่าตั้งต้นเมื่อไร แล้วดับเมื่อไร นี่คำนวณได้; อย่างนี้ยังไม่ใช่ สิ่งนี้. สิ่งนี้ไม่มีการตั้งต้นแล้วไม่มีการหยุดหรือจบ; เพราะฉะนั้นมันอยู่เหนือเวลา. แต่เขาก็ต้องเรียกว่า เวลาที่คำนวณไม่ได้ ใช้คำว่า "เวลาที่คำนวณไม่ได้;" แต่สิ่งนั้นไม่ใช่เวลา สิ่งนั้นไม่ใช่อายุ ไม่ใช่มีอายุที่คำนวณได้เท่านั้นเท่านี้, และสิ่งนั้นไม่ได้เป็นเนื้อที่ ที่ว่ากว้างเท่านั้น ยาวเท่านี้ สูงเท่านี้; หรือเป็นแสงสว่างก็เหมือนกัน มีอำนาจปรุงแต่ง ผลักไส สิ่งทั้งหลายที่คำนวณไม่ได้.

นี่ อิทัปปัจจยตาเป็นกฎ ที่ว่า **เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จะมี, เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จะไม่มี.** หรือถ้าพูดเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำก็ว่า **เมื่อทำอย่างนี้ อย่างนี้จะเป็นปฏิกิริยา** ออกมา, เมื่อทำกิริยาอย่างนี้ ปฏิกิริยาอย่างนี้จะออกมา

Copyright © 200 Co., rights reserved.

เมื่อทำอย่างนี้ อย่างนี้จะเกิดขึ้น, เมื่อทำอย่างนี้ อย่างนี้จะเกิดขึ้น; ล้วนแต่เป็นเรื่องกิริยากับปฏิกิริยา แล้วมันกว้างขวางใหญ่โต วัดไม่ได้ คำนวณไม่ได้.

อำนาจของอิทัปปัจจยตาทำให้เกิดปฏิกิริยา.

ที่นี้เราจะมองอิทัปปัจจยตาตัวใหญ่กันก่อน ส่วนใหญ่ที่สุด อิทัปปัจจยตาส่วนใหญ่ที่สุดนี่. เอ้า, คุณต้องคำนวณเอาด้วยการคำนวณอย่างนั้น ขนต้นตั้งแต่ที่แรกนั้นไม่มีอะไรเลย มีแต่กฎแห่งอิทัปปัจจยตานั้นอยู่.

พังออกไหมว่า ที่แรกไม่มีอะไรเลย นอกจากอิทัปปัจจยตา คือกฎแห่งอิทัปปัจจยตา; *เหมือนที่คัมภีร์พวกคริสเตียนว่า* At the beginning the Word was นี่ว่าจุดตั้งต้นนั้น The Word นั้นได้มีอยู่แล้ว คือกฎได้มีอยู่แล้ว. ที่นี้เราก็ว่ากฎอิทัปปัจจยตามันได้มีอยู่แล้ว; คือกฎอิทัปปัจจยตาจะได้ทำให้เกิดอะไรขึ้นในความว่าง ในที่ว่างอันไม่มีอะไร. มันก็ต้องมีการกระทำของกฎนั้น หรือกฎนี้แสดงอำนาจออกมาอย่างนี้ มันจึงเกิดสิ่งทั้งหลายขึ้นมาตามลำดับ.

แล้วคนที่แย้ง เขาก็แย้งว่า รู้ได้อย่างไร? รู้ได้อย่างไรล่ะว่าทำไมคุณถึงว่าที่แรกมันไม่มีอะไรเอาเลย? คุณก็ยอมรับอยู่แล้วว่า ที่แรกมันก็มิได้มีอะไรมีแต่สิ่งที่ไม่เห็นตัวสิ่งหนึ่ง คือกฎนี่ กฎหรือ God หรือพระเจ้า หรืออิทัปปัจจยตานี้; นี้ด้วยความผสมกันแห่งเวลา หรือว่ากฎนี้ ตามที่เวลากับกฎ หรือเขตอวกาศกับเวลา *โดยการกระทำกิริยาของกฎ เกิดปฏิกิริยาเป็นอะไรออกมาเรื่อย ๆ ๆ นั้น.*

Copyright © 200 Co., rights reserved.

พึงดูคล้ายกับว่าเอาเปรียบ มันมีแต่ space กับ time, space กับ time *อาศัยกฎอิทัปปัจจยตากระทำลงที่เวลาและเนื้อที่ space นะ มันก็เกิดอะไรออกมา,* อะไรออกมา, อะไรออกมา แทนที่จะว่างอยู่อย่างที่แรก.

กฎแห่งอิทัปปัจจยตา ทำให้เกิดธาตุต่างๆ.

เอาละ, ที่มันได้ตั้งต้นเกิดเป็นสิ่งที่เรียกว่า ธาตุทั้งหลาย ออกมา : ธา – ตุ, ธาตุ. ก่อนนี้ไม่มีธาตุอะไร นอกจากอิทัปปัจจยตา หรือธาตุว่าง หรือธาตุอสังขตะ; ผลที่สุดก็ทำให้เกิดธาตุนั้นธาตุนี้ออกมา: เป็นรูปธาตุ เป็นนามธาตุก็มี เป็นประเภทกามธาตุก็มี รูปธาตุก็มี อรูปธาตุก็มี หรือว่าเป็นนิโรธธาตุ เพื่อการดับแห่งกาม แห่งรูป แห่งอรูป นั่นก็มี.

นี่คำว่า "ธาตุ" ในภาษาบาลี มันมีอย่างนี้ ในธรรมะมีอย่างนี้ ไม่ใช่ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม อย่างเดียว; นั้นมันธาตุเด็กๆ เรียนทีหลัง. ธาตุที่แรก ก็แยกเป็น รูปธาตุ อรูปธาตุ นิโรธธาตุ ทำนองนั้น; แล้วพวกรูปธาตุนี้ จึงจะมาแยกเป็นธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลมอะไรขึ้นมา; แล้วก็มีธาตุนานาชนิดเกิดขึ้น เป็นนามธาตุด้วย เป็นรูปธาตุด้วย. แล้วมันไปผสมกัน ระหว่างรูปธาตุกับอรูปธาตุ คือระหว่างรูปกับนาม แล้วก็เกิดธาตุอื่นๆ ออกมาเรื่อย ไม่มีซ้ำ, ไม่มีซ้ำ, ไม่มีซ้ำ; เพราะไม่มีซ้ำมันจึงมากขึ้นๆ. *คำบรรยายเรื่องปรมัตถสภาวธรรม* ปีที่แล้วมานั้น *อธิบายเรื่องนี้ไว้ละเอียดลออแล้ว;* สนใจก็ไปหาอ่าน หาฟังดู.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

เอาเป็นว่า เดี๋ยวนี้ที่แรกไม่มีอะไรเลย นอกจากพระเจ้า คือกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา. ที่นี้เวลาล่วงมา อวกาศก็มีอยู่ ปฏิกิริยากระทำกันขึ้นระหว่างสิ่งทั้ง ๓ นี้ คือพระเจ้าอิทัปปัจจยตากับเวลาและอวกาศนี้ ก็เกิดสิ่งทั้งปวงขึ้นมาตามลำดับ เกิดเป็นธาตุนานาธาตุขึ้นมา.

นี้ธาตุนี้ต่อมามันก็ทำให้เกิดอื่นต่อไปอีก เช่น เกิดโลกธาตุ ที่เขาเรียกกันว่า เรื่องโลกธาตุ คือธาตุที่จับกลุ่มกันเป็นโลก. ก่อนนี้มันเป็นสักว่าธาตุกระจัดกระจายไป เดี๋ยวนี้ธาตุมันเกิดจับกลุ่มกันเป็นโลก เป็นโลกธาตุหนึ่งๆ.

คำนี้ดูจะตรงกับคำว่า "ระบบสุริยจักรวาลนี้" ที่ว่าโลกธาตุหนึ่งๆ. *ในบาลีที่พูดกันติดปากว่า มีสามหมื่นโลกธาตุ; คล้ายๆ จะพูดว่า สามหมื่นระบบสุริยจักรวาล* ที่มีดวงอาทิตย์เป็นแม่ แล้วมีอะไรแวดล้อมดวงอาทิตย์อยู่กลุ่มหนึ่งๆ นี้เรียกว่าโลกธาตุหนึ่ง, ส่วนโลกเรานี้มันเป็นชีวุนนิดเดียว เมื่อไปเทียบกับว่าโลกธาตุคืออะไรนี้.

นี่ธาตุทั้งหลายก็จับกลุ่มกันเป็นโลกธาตุได้ ที่นี้โลกธาตุมันก็มากขึ้น. ระบบสุริยจักรวาลหนึ่ง ก็มีดวงอาทิตย์เป็นแม่, แล้วมีดาวอื่นๆ เป็นบริวาร มันมากขึ้น; แล้วปฏิกิริยาที่กระทำต่อธาตุ โดยกฎแห่งอิทัปปัจจยตา มันก็ยังคงทำต่อไป; มันก็เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นเรื่อยไปไม่หยุด ในส่วนผสมของโลกธาตุ.

เช่นถ้าคุณจะตั้งปัญหาว่า ก็ที่แรกว่าโลกออกมาจากดวงอาทิตย์ เป็นไฟออกมา เย็นเป็นก้อนแข็งเหมือนกับหินชนิดหนึ่ง แล้วทำไมมามีต้นไม้ มี

Copyright © 200 Co., rights reserved.

สัตว์มีคนอย่างนี้ได้ละ ? อย่างที่เรียนมา ว่ามีปฏิกริยากันเรื่อยมา ระหว่างความร้อนความหนาว, ระหว่างวัตถุนั้น, ระหว่างการกระทำของน้ำ ของความชื้น ของแสงอาทิตย์ อะไรเรื่อยๆ มา จนเกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นน้ำขึ้นมา; ในน้ำเกิดมีสิ่งที่มีชีวิตขึ้นมา เป็นพืชขึ้นมา เป็นสัตว์ขึ้นมา. นี่เรียกว่าไม่มีอะไร นอกจากอิทัปปัจจยตาทำงานอยู่เรื่อย, พระเจ้าอิทัปปัจจยตาทำงานอยู่เรื่อย อย่างที่ให้เป็นว่าสะเก็ดหนึ่งหลุดมาจากดวงอาทิตย์; หรือจะไม่เชื่ออย่างนั้น ก็ว่ามันออกมาจากความหมุนของเนบูลาอะไรก็ตาม มันออกมาเป็นดวงไฟดวงหนึ่ง แล้วเย็นลง แล้วกระทั่งมันมีสัตว์มีคนอย่างนี้; มันด้วยผีมือของพระเจ้าอิทัปปัจจยตานี้.

นี่เรียกว่ามองกันส่วนใหญ่มันเป็นอย่างนี้ แล้วมัน *มีความผันผวนอย่างน่ากลัว ไม่มีที่สิ้นสุดของธรรมชาติทั้งหลาย* ที่ค่อยเกิดขึ้นๆ ที่เรียก สสาร และกำลังงาน; สองอย่างนี้ ถูกกระทำปฏิกิริยา โดยกฎแห่งอิทัปปัจจยตาอยู่เรื่อย สสารพลังงานนี้ก็ผลิตอะไรออกมาเรื่อย, ผลิตอะไรออกมาเรื่อย ไม่มีที่สิ้นสุด.

นี่ก็ไปเรียนกันเอง ได้ละเอียดลออดีกว่าให้ผมพูด. ผมพูดได้แต่เพียงตามหลักของธรรมะในพระพุทธศาสนา ที่ว่า **อิทัปปัจจยตาไม่ยอมให้อะไรตายตัวอยู่ได้**; มีปฏิกิริยาต่อสิ่งรอบด้าน แล้วสิ่งรอบด้านก็ส่งปฏิกิริยาตอบ. เพราะฉะนั้นของใหม่ๆ ก็เกิดขึ้น ตั้งแต่ไม่มีอะไรเลย มาจนมีธาตุขึ้นมา, แล้วมามีโลกธาตุ, แล้วโลกธาตุที่เป็นเพียงดวงไฟ ก็กลายเป็นของที่เย็นลง, แล้วมีสิ่งที่มีชีวิตอย่างนี้: นี่ล้วนแต่อยู่ใต้อำนาจของอิทัปปัจจยตา. ถ้าจะมีพระเจ้าผู้สร้างโลก ก็คืออิทัปปัจจยตา; ฉะนั้นเรียกอิทัปปัจจยตานั้นว่าพระเจ้า นั้น

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ถูกที่สุด, พระเจ้าคือกฎ หรือ God ก็แล้วแต่จะเรียก; แต่มันคือกฎ หรือกฎแห่งอิทัปปัจจยตา ที่ไม่มีอะไรต่อต้านมันได้.

นี่มองกัน *ส่วนใหญ่ที่สุดหยาบ ๆ กว้าง ๆ ที่สุด* ว่ามัน *ไม่เคยมีอะไร มีแต่ความเวิ้งว้าง แต่มันมีกฎแห่งอิทัปปัจจยตา;* แล้วออกมาเป็นธาตุทั้งหลาย, แล้วออกมาเป็นโลกธาตุทั้งหลาย, แล้วออกมาเป็นความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของส่วนประกอบของโลกธาตุเหล่านั้น. มันก็มีความผันผวนตามธรรมชาติเรื่อย สสารและพลังงานก็สร้างอะไรขึ้นมาเรื่อย ประกอบให้เป็นสิ่งต่าง ๆ ไม่หยุดหย่อน; นี่เรียกว่ามองส่วนใหญ่ ส่วนหยาบที่สุด.

ดูอิทัปปัจจยตาตั้งแต่เริ่มวิวัฒนาการ.

ทีนี้มองให้แคบเข้ามา ให้มันเล็กลงมาอีก ก็จะเรียกว่า เป็นเรื่องของวิวัฒนาการ. ไปศึกษาเรื่อง biology เรื่อง evolution *วิวัฒนาการของสิ่งที่มีชีวิต* แล้ว *เป็นพืช* แล้ว *เป็นสัตว์* แล้ว *วิวัฒนาการเรื่อยมาจนเป็นมนุษย์.*

ที่แรกก็มีแต่น้ำ—ในน้ำเกิดสภาพชีวิต—เกิดสภาพชีวิตเป็นพืช—เกิดสภาพชีวิตเป็นสัตว์—แล้วเป็นสัตว์เซลล์เดียว—สัตว์หลายเซลล์ กระทั่งจะเป็นสัตว์น้ำ—แล้วเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ—เป็นสัตว์บกโดยสมบูรณ์—กระทั่งสัตว์บินไปบนฟ้า; นี่ถูกต้องที่สุด. เชื่อเขาเถอะว่าพระเจ้าสร้าง; แต่ว่ามันเป็นพระเจ้าอิทัปปัจจยตา. อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านเรียก ตถตา อวิตถตา อนัญญถตา นี่คือพระเจ้าอย่างที่พระพุทธเจ้าท่านเรียก มันสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมา.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ถ้าจะเรียกว่าพระเจ้าร่วมกันมันก็ได้ ไม่ต้องทะเลาะกัน ; เพราะมันเป็นพระเจ้าจริง ๆ คืออิทัปปัจจยตา.

แล้วก็อย่าลืมนะ ขอเตือนไว้บ่อย ๆ เตือนไว้เสมอ ; มันไม่ใช่คน มันไม่ใช่สัตว์ที่มีความรู้สึกอย่างคน มันเป็นอะไรก็ไม่รู้ ; พระเจ้านั้นเป็นอะไรก็ไม่รู้ เราไม่มีทางที่จะเรียกพระเจ้าว่าเป็นคน หรือเป็นสัตว์ หรือเป็นอะไร จะเรียกได้แต่เพียงว่า เป็นกฎที่มีอำนาจมากที่สุด. แล้วมันก็สร้าง *วิวัฒนาการเรื่อยมา* : ในทางวัตถุ เกิดพืช เกิดสัตว์ เกิดสัตว์สูงสุด, แล้วในทางจิตใจ ก็เกิดระเบียบ เกิดวินัย เกิดวัฒนธรรม เกิดศาสนาคำสั่งสอน กระทั่งเกิดการปฏิบัติเพื่อบรรลุมรรค ผล นิพพาน.

นี้มันก็เป็นมาโดยกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา ที่ทำให้ *เกิดวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ทางศาสนา บรรลุมรรค ผล นิพพาน* ในที่สุด. ที่ต่ำกว่านั้นก็ *เกิดกฎหมาย เกิดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ, เกิดความเจริญก้าวหน้าวิวัฒนาการทางวัตถุ ;* เดี๋ยวนี้เรียกกันอย่างเทิดทูนที่สุดว่าเทคโนโลยี. นี่ที่แรกใครมันบอก ? มันก็มาโดยการศึกษา จากพระเจ้าอิทัปปัจจยตา, พระเจ้ามอบให้. นี่วัฒนธรรมในทางวัตถุ ก็คือวิวัฒนาการทางวัตถุ เรียกว่าวัฒนธรรมทางจิตใจ ทั้งหมดนี้เป็นไปด้วยอำนาจของพระเจ้า คือกฎแห่งอิทัปปัจจยตา. นี่เวลาไม่พอ ที่จะพูดให้มันละเอียดกว่านี้ ; ก็พูดรวบรัด.

ดูอิทัปปัจจยตาเชิงวิวัฒนาการเกี่ยวกับตัวคน.

ทีนี้ขอให้มองให้ละเอียด เล็กเข้ามาอีก แคบเข้ามาอีก ปลีกย่อยเข้ามาอีก ฉะนั้นมองในคนคนหนึ่งดีกว่า ว่ามีความเติบโตของร่างกาย. ใครมัน

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หยุดเติบโตหรือหยุดเปลี่ยนแปลงได้ ? *แต่ละวันละคืนร่างกายนี้มันเปลี่ยนแปลง :* แรก ๆ เรียกว่า เติบโต, ต่อมาเรียกว่า คงที่ ต่อมาเรียกว่า แตกสลาย ชรา ตาย ; นี้เรียกว่าความเติบโตของร่างกาย.

การ **วิวัฒนาการส่วนสมอง ส่วนจิตใจ** ของคนแต่ละคน การประกอบการงาน ทำอะไรสำเร็จขึ้นมา ; อย่างจะทำรถยนต์ขึ้นมาสักคันอย่างนี้ **เต็มไปด้วยกฎแห่งอิทัปปัจจยตา** มากมายหลายแขนง หลายส่วน หลายระบบ ; จะทำรถยนต์ขึ้นมาได้สักคันหนึ่ง ระบบมันมากกว่าทำบ้านเรือนสักหลังหนึ่ง. เราจะผลิตอะไรขึ้นมาสักอย่างหนึ่ง มันไม่หลีกหนีไปจากกฎเกณฑ์อันนี้ได้.

นี่ขอให้มองดูให้ดี คือมันเป็นไปเองตามธรรมชาติ มันก็ไม่หลีกจากกฎเกณฑ์อันนี้ ; ที่มนุษย์จะทำขึ้นมา ส่วนของมนุษย์ ก็ไม่พ้นไปจากกฎเกณฑ์อันนี้. อย่างเลวที่สุด แม้ว่าจะหุงข้าวกินสักหม้อหนึ่งนี้ ; ไม่มีอะไรที่นอกไปจากกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา. นับตั้งแต่ไม้ฟืน นับตั้งแต่ถ่านไฟ หรือว่าข้าวสาร หรือน้ำ หรือหม้อ ก็สุดแท้ มันจะเป็นเรื่องของอิทัปปัจจยตาไปทั้งนั้น. นี่พระเจ้าควบคุมมากถึงในครัว ; จะหุงข้าวกินสักหม้อหนึ่ง ก็ไม่พ้นไปจากอำนาจของพระเจ้าได้.

ดูที่ความเจ็บไข้ก็เหมือนกันอีกแหละ ; ที่เราป่วยนั่นป่วยนี่ เจ็บนั่นเจ็บนี่ แม้แต่เป็นผื่นผดหนึ่งนี้ มันก็ไปตามกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา. พระเจ้ามาเป็นเจ้าหน้าที่อยู่ทุก ๆ อณู ทุก ๆ ปรมาณู ; แล้วก็ไปอ้างว่าเป็นผีสาง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เทวดา นี่มันคนโง่ มันไม่มองพระเจ้าอิทัปปัจจยตาเลย. ถ้าว่าจะไปมีผีสางเทวดาเข้ามาเกี่ยวข้อง ก็ต้องเป็นผีสางเทวดาที่เกิดมาจากอิทัปปัจจยตา สายที่เป็นความโง่อีกสายหนึ่ง ไม่พ้นไปจากนั้น.

แม้แต่เด็กๆ จะเรียน กอ ขอ ให้ได้สักตัวหนึ่ง ก็*ไม่พ้นจากกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา,* ชาวบ้านไม่รู้หนังสือจะสานตะกร้าขึ้นมาสักใบหนึ่งมันก็*ไม่พ้นจากกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา.*

หรือกระทั่งมีอะไรออกนอกลู่นอกทางออกไปนี้ เช่น *เกิดความนิยมแบบฮิปปี้ ก็ไม่พ้นไปจากกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา;* ทำให้โง่ จนไม่รู้ว่า ผมที่ยาวรุงรังเหม็นสาบนั้น มันไม่มีประโยชน์อะไร มันเสียเวลาเปล่าๆ. นี่ก็ทำให้เกิดระบบฮิปปี้ อะไรทำนองนี้ขึ้นมา : เป็นยาเสพติดบ้าง อะไรบ้าง, แล้วเกิดระบบโสเภณีทางวิญญาณ คือสตรีเพศชอบอวดอวัยวะที่ไม่ควรอวด มีลักษณะมั่นหมายให้เขาหลงใหล อย่างนี้เรียกว่าโสเภณีทางวิญญาณ สาวๆ ก็มี แก่ๆ ก็มี นี่มันก็*ไม่พ้นจากกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา* ให้ในโลกนี้มันเต็มไปด้วยโสเภณีทางวิญญาณ ทำความลำบากยุ่งยากให้มากในเรื่องศีลธรรม.

เดี๋ยวนี้เราดู*หนังสือพิมพ์บางฉบับ* ชั่วสิบปีมานี้ มันผิดกันลิบลับเลย หนังสือพิมพ์ หยิบมาฉบับหนึ่งทั้งด้านหน้าด้านหลัง *มีแต่ข่าวประเภทอันธพาล* ทั้งนั้น ซึ่งเมื่อ ๑๐ ปีก่อน มันไม่มีอย่างนี้ นี่มันก็*เพราะอิทัปปัจจยตา.*

กฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตาเป็นอย่างนี้ ทำให้เกิดการปรุงแต่งในจิตใจ ไปในทางกิเลสตัณหามากขึ้น; ฉะนั้นอิทัปปัจจยตาฝ่ายเกิดทุกข์จึงได้

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เปรียบ, อิทัปปัจจยตาฝ่ายที่ให้เกิดความทุกข์กำลังได้เปรียบ, อิทัปปัจจยตาฝ่ายที่จะหยุดความทุกข์นั้นกำลังถอยกำลังอยู่.

ต้องใช้อำนาจอิทัปปัจจยตาฝ่ายดับทุกข์มาแก้ปัญหา

เอ้า, ทีนี้เรารู้ปัญหาแล้ว **รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา ก็หาทางแก้ปัญหา** *โดยวิธีที่เขาเรียกกันแต่โบราณว่า เกลือจิ้มเกลือ* หรือว่า *หนามยอกก็ต้องเอาหนามบ่ง;* **เพราะว่ามันเป็นอันเดียวกัน คืออิทัปปัจจยตา.** ฝ่ายนี้มันเป็นหนาม, แล้วเอาฝ่ายที่เป็นหนามเป็นอิทัปปัจจยตา มางัดหนามนั้นขึ้นมา. มันก็สำเร็จประโยชน์ได้นี่; เรียกว่าเราเอาพระเจ้าฆ่าพระเจ้า, หรือเอาพระเจ้าสร้างพระเจ้า ก็แล้วแต่จะเรียก.

ทีนี้ **อิทัปปัจจยตาที่จำเป็นที่สุด** ที่สำคัญที่สุด ที่เราจะต้องสนใจเป็นพิเศษ ก็คือ **เรื่องปฏิจจสมุปบาท;** ที่อาตมาได้บรรยายแล้วอย่างละเอียดที่สุดตั้ง ๑๐ กว่าครั้ง นั่นแหละเรื่องปฏิจจสมุปบาท ว่า: เมื่อตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันยังมีอยู่, มันก็มีรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธัมมารมณ์มากระทบ ตามกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา; แล้วมัน จะปรุงอะไรขึ้นมาเรื่อย **ตามกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา.** ถ้าเราไม่ฉลาด มันก็เกิดทุกข์; ถ้าเราฉลาดพอ มันก็ไม่เกิดทุกข์ แต่เกิดประโยชน์ ที่ควรจะต้องการ.

อย่างเมื่อ *ตาเห็นรูป* สมมติว่าเห็นรูปสวยอะไรอย่างนี้ *ถ้าไม่ฉลาดมันก็เกิดกิเลส; ถ้าฉลาดมันก็จัดการอย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้ประโยชน์ที่ไม่ต้องเกิดกิเลส หรือไม่เกิดทุกข์.*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ศึกษาให้รู้ทันกระแสอิทัปปัจจยตาจะดับทุกข์ได้.

ไปสนใจให้มากที่สุด เรื่องกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตาโดยตรง ที่เกี่ยวกับชีวิตของคนทุกคน และเนื่องอยู่ในตัวคนนั้น ; ว่า *อาศัยตากับรูป เกิดจักษุวิญญาณ, ธรรม ๓ ประการนี้เรียกว่าผัสสะ. เพราะผัสสะเป็นปัจจัย ย่อมเกิดเวทนา* คือความรู้สึกรักหรือเกลียด หรือชอบใจ หรือไม่ชอบ ; ตอนนี้แหละจะไปหาอันตราย หรือจะไปหาความรู้ คือการศึกษา มันก็ตอนนี้แหละ. ถ้ามีสติพอ มันก็จัดให้เป็นไปในการศึกษา และมีประโยชน์ได้ ; ถ้ามันเผลอไป มันโง่ไป มันก็กลายเป็นเรื่องกิเลสตัณหา มันก็เกิดทุกข์.

ฉะนั้นเราก็จะต้องศึกษาเรื่องอิทัปปัจจยตากันให้แตกฉาน เพื่อปิดมัน, หรือป้องกันเสียเลยตั้งแต่ที่แรก ไม่ให้มีทางเข้ามาได้, หรือว่าถึงคราวที่จะปิดกั้นไว้ เมื่อป้องกันที่แรกไม่ได้แล้ว มันเข้ามาแล้ว ก็กั้นไว้. ที่นี้ถ้าว่ากั้นไว้ก็ไม่ไหวแล้ว มันมีกำลังมากก็ทดๆ ทดกระแสของมันเลี้ยวให้ไปทางที่เป็นประโยชน์ ; ถ้าว่าเก่งที่สุดก็ตัดต้นตอ ต้นเหตุแห่งกระแสนั้นเสีย.

กระแสแห่งอิทัปปัจจยตาเป็นอย่างนี้ เมื่อปล่อยไปตามธรรมชาติของบุคคลที่ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้ยินได้ฟังคำของพระอริยเจ้า มันจะมีลักษณะอย่างนี้ คือ จะไปแต่ในทางกิเลสและเกิดทุกข์. วิชาความรู้มันก็เพื่อป้องกันไม่ให้ไปทางนั้น ; ถ้าป้องกันไม่ไหว ก็กั้นไว้ก่อน กั้นไม่ไหว ก็ทดกระแสให้เลี้ยวไปในทางที่ปลอดภัย พร้อมกันนั้นก็ถือโอกาสทำลายรากเหง้าของมันเสีย.

นี่อิทัปปัจจยตาคือพระเจ้า จะมาในรูปไหน ก็แล้วแต่ว่าสิ่งสิ่งนี้คือคนเรานี้ จะรับเอาหรือจะจัดขึ้น ; แล้วสิ่งสิ่งนี้คือคนเรา มันก็คือของ

Copyright © 20(Co rights reserved.

พระเจ้า คือของธรรมชาติ เป็นมาตามกฎของธรรมชาติ มาเกิดความรู้สึกคิดนึกตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ; ฉะนั้นต้องรับผิดชอบตัวเอง. สมมติว่ากลุ่มนี้คือคนคนหนึ่งนั้น, สมมติว่ากลุ่มนี้ มันเป็นมาตามกฎเกณฑ์อย่างนี้ มันก็รับผิดชอบตัวเอง คือจะต้องรู้เท่าทันสิ่งทั้งหลาย ที่จะมาเกี่ยวข้องกับกลุ่มนี้ อย่าให้เกิดความทุกข์ขึ้นมาได้.

ถ้าอยากจะเดินไปในกระแสแห่งโลกิยะ เป็น *ฆราวาสครองบ้านครองเรือน ก็ต้องศึกษาส่วนนี้ให้มันพอ สำหรับที่จะไม่เกิดความทุกข์ยากลำบากมากเกินไปนัก;* แต่ที่จะไม่ให้เป็นทุกข์เลยนั้น มันทำไม่ได้ถ้าเป็นฆราวาส. ถ้าอยากจะหลีกออกไป *เป็นผู้ไม่ครองเรือน* มันก็ต้อง *ศึกษาอีกแบบหนึ่ง* ซึ่งมันง่ายกว่า *ที่จะหลีกเลี่ยงหลีกกฎเกณฑ์อันนี้ ไม่ให้เกิดทุกข์.*

แต่แล้วก็ยังมีเหมือนกันอยู่ตรงที่ว่า **ฆราวาสหรือว่าบรรพชิต ก็ต้องรู้จักป้องกันกระแสแห่งกิเลสโดยตรง** คือความ *เห็นแก่ตัว แล้วเกิด โลภะ โทสะ โมหะ* อยู่ด้วยกันทั้งนั้น. ถ้าไปทำถึงส่วนนั้นแล้วมันก็เรียกว่ามันพ้นขอบเขตของฆราวาส หรือของบรรพชิตแล้ว คือต้องการจะไปนิพพานกันแล้ว. ถ้าฆราวาสก็ต้องการจะชนะกิเลส บรรพชิตก็ต้องการจะชนะกิเลส อันนี้มันเลิกกันเลิกไม่เป็นฆราวาส ไม่เป็นบรรชิตกันแล้ว; มันต้องการจะเป็นคนระดับหนึ่งที่จะไปสู่นิพพาน ตามกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา ในส่วนโลกุตตระนั้น.

นี้ถ้าว่ายังอยากจะอยู่ในโลก สมมติเรียกว่าโลกิยะ, นี่สมมติเรียก; เป็นไปตามกระแสที่ว่ายังรักกิเลสอยู่นี้ กิเลสชั้นละเอียด; ก็รู้จักมีความรู้ **รู้จักใช้ความรู้ ให้มันพอเป็นไปได้ คือมีความทุกข์น้อย.**

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ทุกสิ่งต้องเป็นไปตามกฎของพระเจ้า.

นี่เรียกว่าพระเจ้าท่านมีให้อย่างนี้ แต่ที่เราจะไม่เกี่ยวข้องกับพระเจ้านั้น เป็นไปไม่ได้; ไม่มีทางที่จะเป็นไปได้ ที่จะไม่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าและไม่เป็นไปตามกฎของพระเจ้า เช่นอิทัปปัจจยตาเป็นต้นนี้มันเป็นไปไม่ได้. อย่าไปคิดเลยบ่วยการ, อย่าไปมัวดื้อพระเจ้า, อย่าไปมัวโกหกพระเจ้า, บิดพลิ้วพระเจ้า, หลีกเลี่ยงหน้าที่ที่จะทำต่อพระเจ้านี้บ่วยการ; เพราะฉะนั้นต้องซื่อตรง ต้องแน่ลงไปทีเดียวว่า เราจะทำอะไร โดยความบริสุทธิ์ใจ ที่ว่าจะเอาความดับทุกข์กันเพียงเท่าไหน? เท่าไร? ก็ทำไปอย่างนั้น, แล้วมันก็ก้าวหน้าๆ จนดับทุกข์ได้หมดสักวันหนึ่งเป็นแน่.

นี่ *ตัวพระเจ้านี้ท่านแบ่งภาคได้นับไม่ไหว ออกมาเป็นกฎ* อย่างนั้นอย่างนี้ : กฎตัวใหญ่ กฎเกณฑ์อันใหญ่ เป็นพระเจ้าองค์ใหญ่, *แยกออกมาเป็นกฎสามัญญลักษณะ* ก็มี, *แยกออกมาเป็นกฎอิทัปปัจจยตาก็มี* ซึ่งกำลังพูดกันวันนี้, *แยกออกมาเป็นกฎแห่งจตุราริยสัจจ์* ก็มี ซึ่งจะพูดกันวันหลัง.

....

ไกวัลยธรรมคือพระเจ้าควบคุมทุกสิ่งตามกฎแห่งกรรม.

เป็นอันว่าเรารู้จักไกวัลยธรรม ที่มีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง แล้วก็ไม่จำกัดเวลา ตั้งแต่ครั้งไหนก็ไม่รู้; มันไม่มีเวลา ไม่จำกัดเวลา มันมีอยู่ก่อนสิ่งใดหมด. ก่อนที่สิ่งทั้งหลายจะมี สิ่งนี้มีอยู่แล้ว, แล้วก็เป็นมา ตาม

Copyright © 200 Co. rights reserved.

อำนาจตามกฎของสิ่งนี้เรื่อยมาจนบัดนี้, แล้วจะเป็นไปต่อไปข้างหน้าอีกเท่าไร ก็ไม่ทราบ ไม่มีใครรู้อายุของพระเจ้า ซึ่งมีอายุที่คำนวณไม่ได้.

ปัญหาก็เหลืออยู่แต่ว่า คนคนหนึ่งกว่าจะตายลงไปนี้ ควรจะทำอะไร? ก็ควรจะรู้จักดับทุกข์ สุดความสามารถที่จะดับได้ โดยอาศัยร่วมมือกับพระเจ้า คือทำให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา.

นี่คือ อิทัปปัจจยตา ในฐานะเป็นพระเจ้า *พูดโดยสมมติ;* ถ้า *พูดโดยปรมัตถ์* ก็ในฐานะที่มันเป็นความจริง เป็นสัจจะ เป็นอสังขตะ คือเป็นกฎ; และโดยเหตุที่มันอยู่ อย่างไม่มีการคำนวณได้ด้วยเนื้อที่ ด้วยเวลา ด้วยอายุอะไรนี้ เลยต้องเรียกว่า ไกวัลยธรรม คือสิ่งซึ่งเป็นไกวัลย์ ไม่จำกัดเวลาเนื้อที่ มีอยู่ในที่ทุกแห่ง ในเวลาทุกกาล; เป็นของที่สม่ำเสมอเด็ดขาดตายตัว มีอยู่ในทุก ๆ อณูทุก ๆ ปรมาณู ทุก ๆ อณูที่ประกอบกันขึ้นเป็นร่างกายของเรา และทุก ๆ ขณะแห่งจิต ที่จะปรุงเป็นขณะแห่งจิตขึ้นมาได้.

จงรู้จักสิ่งนี้ ซึ่งมันมีอยู่เป็นเนื้อเป็นตัวกันเสียที. อย่าเอาธรรมะไว้ที่วัด และตัวเองไว้ที่บ้าน. ธรรมะนั้นเป็นไกวัลยธรรม คือมีอยู่ในทุก ๆ อณูของทุก ๆ สิ่งที่มีชีวิต ที่ไม่มีชีวิตอะไรก็ตาม; ถ้ารู้จักอย่างนี้แล้วก็จะง่ายขึ้น ในการที่จะปฏิบัติให้ถูกต้อง และมีความทุกข์น้อยลง.

นี่คือคำบรรยายในวันนี้ เรื่อง ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎแห่งอิทัปปัจจยตา หรือ จะสมมติเรียกว่าพระเจ้า ที่เป็นผู้ควบคุมสิ่งทั้งหลาย เป็นกฎแห่งกรรม; กระทำสิ่งใดลงไป จะต้องเกิดผลสะท้อนออกมา อย่างสาสม

Copyright © 200 Co. rights reserved.

กันเสมอ ในรูปของกิริยาและปฏิกิริยา ตามกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตาอย่างนี้. *พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสสอนไว้อย่างนี้ ท่านไม่เคยทรงใช้คำว่าไกวัลยธรรม*[๑]; *แต่อาตมาพิจารณาความทั้งหลายทั้งหมด ที่พระองค์ได้ตรัสไว้แล้ว ก็จะพูดให้ฟังง่าย จึงใช้คำว่าไกวัลยธรรม* คือสิ่งที่มีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลา ทุกสถานที่หลีกเลี่ยงไม่ได้; เข้าใจกันให้ดีนะ.

การบรรยายวันนี้ พอสมควรแก่เวลาแล้ว ขอยุติการบรรยาย ให้พระสงฆ์ทั้งหลาย ได้สวดคณสาธยาย ข้อความอันกล่าวสรรเสริญคุณของพระธรรมของพระองค์ในโอกาสต่อไป.

---

๑. ในบาลีบางแห่ง (ขันธ. สำ. ๑๗/๗๖/๑๑๘), ทรัสเรียกพระอรหันต์ว่า "เกพลี" คือ เกวลี, แปลว่า ผู้มี หรือถึงซึ่ง เกวละ คือไกวัลย์นั่นเอง, ทำนองเดียวกับคำว่า ตถาคต=ผู้ถึงซึ่งตถา หรือตถตา ซึ่งได้แก่ไกวัลย์นั่นอีกเหมือนกัน. แต่ไม่มีคำอธิบายเรื่องนี้โดยเฉพาะ, จึงเป็นเรื่องที่ผู้สนใจจะต้องค้นคว้าและสังเกตเอาเอง---ผู้บรรยาย.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎแห่งจตุราริยสัจจ์.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

ในการบรรยายเรื่องไกวัลยธรรม เป็นครั้งที่ ๕ นี้ อาตมาจะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า **ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎแห่งจตุราริยสัจจ์.**

[*ทบทวนคำบรรยายครั้งก่อนถึงหน้า ๑๕๗.*]

เกี่ยวกับเรื่องนี้ จะต้องขอทบทวนไว้เสมอ เพื่อให้เข้าใจถึงสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม. ผู้ที่ไม่เคยได้ยินคำคำนี้เลยก็ยังมี; แม้แรกจะได้ยินก็ยังไม่เข้าใจ เพราะความแปลก หรือว่ายังมองไม่เห็น.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เนื่องจากอาตมามีความรู้สึกดังที่กล่าวให้ฟังแล้วเรื่อย ๆ มาว่า พวกเราเข้าใจถึงธรรมะกันไม่ได้ ก็เพราะไม่รู้จักมองให้ลึกซึ้ง ให้เห็นถึงสิ่งที่มีอยู่จริง ชนิดที่เรียกว่าเป็นไกวัลย์ คือมีอยู่ในที่ทั่วไปทุกหนทุกแห่งไม่ยกเว้นอะไร; และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนื้อในตัว ในทุก ๆ ปรมาณูของเรา มันก็มีสิ่งนี้อยู่. แต่เราก็ไม่เคยมอง, หรือมองก็ไม่เห็น, เรียกว่ามองกันหยาบ ๆ; ยิ่งหลับตามองก็ยิ่งไม่เห็น.

และยังมีความหมายว่า มัน **มีอยู่ตลอดเวลา** อย่างที่เรียกว่าไม่เกี่ยวกับเวลา เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนี้ ไม่ได้มีการเกิดขึ้น หรือไม่ได้มีการดับลง แม้ว่าจะมีการทรงตัวอยู่ก็ทรงตัวอยู่ในลักษณะอย่างอื่น, คือ **ทรงตัวอยู่ในลักษณะที่เป็นอสังขตธรรม** คือไม่ต้องมีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง. มันเป็นการมีอยู่อย่างแปลกประหลาดกว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวง จึงมีอยู่ได้ อย่างที่ไม่เกี่ยวกับเวลา, คือไม่มีความเป็นอดีต หรือเป็นปัจจุบัน หรือเป็นอนาคต เกี่ยวกับสิ่งนี้ จนเรียกว่าเป็นนิรันดร หรือคำนวณไม่ได้.

นี่คือ **ลักษณะของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลย์ มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง** อย่างที่น่าประหลาดน่าอัศจรรย์; ว่ามันมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง จนกระทั่งว่า *"พระพุทธเจ้าจะเกิดขึ้นหรือจะไม่เกิดขึ้น สิ่งนี้ก็มีอยู่แล้ว"* สิ่งที่เรียกว่าธรรม จะปรากฏแก่คนทั้งปวงหรือไม่ก็ตาม สิ่งนี้ก็ปรากฏอยู่แล้ว ตั้งแต่ยังไม่มีสุริยจักรวาล, หรือไม่มีสิ่งใด ๆ ที่มนุษย์รู้จักกันอยู่ สิ่งนี้ก็มีอยู่แล้ว.

นี่คือความหมายของคำว่า **ไกวัลยธรรม คือ สิ่งที่มีอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่มีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง,** มีลักษณะเหมือนกับที่เขาเรียกกันอย่างอื่นว่า

Copyright © 200 Co., rights reserved.

พระเจ้า. ดังนั้นจึงถือโอกาสที่จะเรียกสิ่งนี้ว่าพระเจ้าไปเสียด้วย เพื่อจะให้รู้ว่ามันมีลักษณะเหมือนกับพระเจ้านั้นอย่างไร.

ถ้าคนเราจะคิดกันบ้างว่า *สิ่งที่เรียกว่าพระเจ้านั้น มีอยู่ก่อนสิ่งใด,* เป็นที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งปวง, มีอยู่ตลอดเวลาอย่างนี้; *พระเจ้าจะเป็นสิ่งที่มีรูปร่างเหมือนคน* หนวดขาวถือไม้เท้ายาวอย่างนี้มันจะได้หรืออย่างไร? *ทุกคนก็จะเห็นว่ามันเป็นไปไม่ได้.*

ถ้าอย่างนั้นพระเจ้ามีรูปร่างอย่างไร? ลองเดาเอาก็พอจะรู้ได้ว่าไม่เหมือนกับอะไร, และไม่อาจจะบัญญัติรูปร่างของพระเจ้าว่าเป็นอย่างไร; นอกจากเป็นสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ตลอดเวลาในที่ทุกหนทุกแห่ง, แล้วมีอยู่อย่างเฉียบขาด ในฐานะที่เป็นกฎ เช่น กฎของธรรมชาติ เป็นต้น: ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสถึงสิ่งนี้แล้ว ท่านเรียกแต่เพียงว่าธาตุเฉย ๆ คือ ธา—ตุ หรือธาตุเฉย ๆ, บางทีก็ขยายออกไปเป็นธรรมธาตุ; อย่างที่เราสวดบทแปลนี้.

นี่มันมีอยู่อย่างนี้ เป็นกฎที่ทำให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไป แล้วมันก็อยู่ในสิ่งต่าง ๆ อย่างว่า*ในเลือดในเนื้อของเรา ก็มีกฎแห่งอิทัปปัจจยตา* อยู่ทุก ๆ อณู ทุก ๆ ปรมาณู; ในเลือดในเนื้อในจิตในใจของเรา *ก็มีกฎแห่งสามัญญลักษณะ* อยู่ทุก ๆ อณู ทุก ๆ ปรมาณู; หรือว่าในเลือดในเนื้อของเรา *ก็มีกฎแห่งจตุราริยสัจจ์* สิงประจำอยู่ทุก ๆ อณู ทุก ๆ ปรมาณู.

ทำไมเราจึงโง่เกินไป จนถึงกับมองไม่เห็น ว่ามันอยู่ที่ไหน? มันอยู่อย่างไร? มาบอกกันแล้วมาบอกกันอีก ก็ยังไม่เห็นอยู่นั่นแหละ; และ

Copyright © 200 Co., rights reserved.

พระพุทธเจ้าท่านก็ได้พยายามอย่างยิ่ง อย่างพระบาลีที่เอามาสวดไปแล้วเมื่อตะกี้นี้ว่า *"ตं ตถาคโต อภิสมฺพุชฺฌติ อภิสเมติ* –*ได้รู้เฉพาะ ได้เข้าถึงเฉพาะ ซึ่งสิ่งนั้น"*. ท่านรู้แล้วก็นำมาบอก นำมาแสดง นำมาเปิดเผย แต่งตั้งไว้บัญญัติไว้, ทำให้เป็นของที่เหมือนกับการหงายของที่คว่ำ ว่ามันเป็นอย่างนั้น ๆ; เราก็ยังไม่รู้อยู่นั่นเอง.

ดังนั้นจึงเห็นว่า เป็นสิ่งที่ต้องเอามาพูดกัน จนกว่าจะรู้; พูดอย่างนั้นไม่รู้ ก็ต้องพูดอย่างโน้น, พูดอย่างโน้นไม่รู้ ก็ต้องพูดอย่างนี้, พูดกันไปทุกอย่างทุกทาง ที่จะให้มีการรู้จักสิ่งๆ นั้นกันให้จนได้. อย่างที่เอามาพูดในการบรรยายชุดนี้ ก็เรียกสิ่งนี้ว่า **ไกวัลยธรรม** แม้จะเป็นคำที่แปลก ก็แปลกแต่ชื่อคือเลือกชื่อที่มีความเหมาะสม จะทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น; ความหมายก็ตามเดิม คือ *เรื่องสามัญญลักษณะ เรื่องอิทัปปัจจยตา* และ *เรื่องจตุรารียสัจจ์ ในฐานะที่เป็นกฎ*.

[*หมวดกฎ : สามัญญลักษณะ, อิทัปปัจจยตา, จตุรารียสัจจ์.*]

สำหรับคำว่า กฎ นี้ ก็ควรจะเข้าใจกันได้แล้วว่า หมายถึงอะไร. แต่อย่าไปหมายถึงกฎที่มนุษย์ทำขึ้น เช่นกฎหมายเป็นต้น กฎโรงเรียน กฎของวัด อะไรนี้. กฎอย่างนี้ไม่ใช่กฎ เป็นแต่เพียงข้อบังคับอะไรที่มนุษย์ตั้งขึ้นตามความสะดวก ตามความเหมาะสม เฉพาะเวลาเฉพาะแห่ง มันจึงเป็นไกวัลย์ไปไม่ได้.

สำหรับ กฎที่เป็นไกวัลย์ คือตลอดเวลา ตลอดที่ทุกหนทุกแห่งนั้น มันเป็นกฎของธรรมชาติ หรือกฎของธรรมธาตุ หรือกฎของธรรม หรือจะ

Copyright © 200 Co., rights reserved.

เรียกว่ามันเป็นธาตุอันหนึ่งซึ่งมีอยู่ก่อนธาตุใด ๆ อยู่ในรูปของกฎ; ก็หมายความว่า มันมีความตายตัว ตถา คือ ความเป็นอย่างนั้น, อวิตถา คือ ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, อนัญญถา คือ ความไม่เป็นไปโดยประการอื่น ก็มีอยู่มากด้วยกัน ในข้อที่ว่า เราจะเพ่งเล็งกันในส่วนไหน.

ถ้าเพ่งเล็งกันใน ส่วนที่ควบคุมสิ่งทั้งหลายให้เปลี่ยนแปลงไป : ความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา อย่างนี้ ก็เรียกว่า กฎแห่งสามัญญลักษณะ; มีลักษณะเหมือนพระเป็นเจ้าผู้สร้างขึ้นมา; หมายความว่า กฎนี้ไม่ยอมให้สิ่งใดอยู่นิ่ง ทำให้สิ่งทุกสิ่งเปลี่ยนไป. ที่นี้การเปลี่ยนไปมันไม่เหมือนเดิม มันก็มีของสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น จึงถือว่า กฎ กฎนี้เป็นเหมือนกันกับพระเจ้าผู้สร้าง.

ที่นี้ กฎแห่งการปรุงแต่ง ว่าเมื่อมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้จะเกิดขึ้นตรงหรือสมควร หรืออนุรูปแก่เหตุปัจจัยนั้น ๆ ที่เรียกว่า กฎแห่งอิทัปปัจจยตา หรือปฏิจจสมุปบาท นี้ ควบคุมสิ่งทั้งหลายให้เป็นไปตามปัจจัย. กฎอย่างนี้ก็เหมือนกับพระเป็นเจ้าผู้ควบคุมโลก; ถ้าจะเรียกอีกทีก็เรียกว่า กฎแห่งกรรม ที่ควบคุมสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ในแง่ของการกระทำกรรม, หรือรับผลแห่งกรรม เป็นต้น.

ส่วน กฎที่กำลังจะกล่าวถึงในวันนี้ คือ กฎเรื่องจตุราริยสัจจ์ นั้น เป็นกฎที่เกี่ยวกับความทุกข์, และความดับทุกข์โดยตรง. ถ้าจะเปรียบกับพระเป็นเจ้า ก็เหมือนกับพระเป็นเจ้าแห่งความรอด แห่งความหลุดรอด หรือจะช่วยให้หลุดรอดจากความทุกข์ทั้งปวง; แล้วจะเรียกว่ากฎก็ได้ เพราะเป็นการพูดอย่างธรรมชาติธรรมดา. แต่ถ้าจะเรียกให้มันเป็นของขลังของศักดิ์

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

สิทธิขึ้นมา ก็เรียกว่าพระเป็นเจ้า. สำหรับคนที่ไม่อาจจะรู้จักธรรมะโดยธรรมชาติอย่างลึกซึ้งก็เรียกว่าพระเป็นเจ้า เพื่อว่าจะให้เขาได้มีความสะดุ้งกลัว จะได้ไม่ทำอะไรไปอย่างหวัดๆ หรือประมาท จนเกิดความทุกข์ขึ้นมา อย่างนี้.

สรุปความได้ว่า สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม ที่ตั้งอยู่ในที่ทุกแห่ง และตลอดเวลานั้น สามารถจะมองดูได้ในลักษณะที่เป็นกฎ อย่างน้อยก็ ๓ อย่าง คือเท่าที่มันสำคัญหรือจะเรียกว่าเป็นพระเจ้าขึ้นมา ๓ องค์ : *กฎแห่งสามัญญลักษณะ* ก็ *สร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมา*. *กฎแห่งอิทัปปัจจยตา* ก็*ควบคุมสิ่งต่างๆ อยู่*. *กฎเรื่องจตุราริยสัจจ์* ก็เป็น *กฎสำหรับทำความดับทุกข์* คือรอดออกมาจากความทุกข์. ๒ ชนิดแรกได้กล่าวมาแล้ว ในการบรรยายครั้งที่แล้วมา ๒ ครั้ง; ในวันนี้จะกล่าวถึงกฎที่ ๓ คือ จตุราริยสัจจ์.

....

[*เริ่มคำบรรยายตามหัวข้อครั้งนี้.*]

คำว่า ไกวัลยธรรม แปลว่า ธรรมชาติ หรือธรรมดาอันหนึ่ง ซึ่งมีความเป็นไปหรือมีอำนาจ หรือมีอะไรก็สุดแท้ ตลอดไปในที่ทุกหนทุกแห่ง ในที่นี้เรียกว่าเป็นกฎแห่งอริยสัจจ์ หรือ จตุราริยสัจจ์.

เราจะมองจตุราริยสัจจ์ในฐานะเป็นไกวัลยธรรมก็ได้, จะมองไกวัลยธรรมในฐานะเป็นกฎแห่งจตุราริยสัจจ์ก็ได้, แต่มันก็ไม่พ้นไปจากความหมายที่สำคัญที่สุด คือ ธรรมะที่เป็นกฎสำหรับประพฤติตามแล้ว จะรอดตัวออกมาได้จากความทุกข์ทั้งปวง.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ความหมายไกวัลยธรรมในฐานะ จตุราริยสัจจ์.

ที่นี้จะได้กล่าวถึง สิ่งที่เรียกว่าจตุราริยสัจจ์. *จตุราริยสัจจ์* แปลว่า *ความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ* ตามตัวหนังสือก็ว่าอย่างนั้น. *สัจจะ* แปลว่า *ความจริง*, *อริยะ* แปลว่า *ประเสริฐ*, *จตุ* แปลว่า *สี่*, *จตุอริยสัจจ์*, *จตุราริยสัจจ์* – *ความจริงอันประเสริฐสี่* : ว่า *ความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ*, *เหตุให้เกิดขึ้นแห่งความทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ*, *ความดับไม่เหลือแห่งความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ*, *วิธีปฏิบัติทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ*.

พังดูแล้วมันเหมือนกับว่า ใครเป็นผู้กล่าว หรือเป็นผู้บัญญัติ หรือเป็นผู้แต่งตั้ง เป็นผู้ควบคุมอยู่สักคนหนึ่ง? เพราะมันมีลักษณะที่แสดงว่าต้อง : ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้. *ใครเป็นผู้สั่งให้เป็นอย่างนั้น?* นั่นแหละคือความหมายของคำว่าไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นเหมือนกับพระเจ้าผู้สั่ง.

ตอนนี้ขอแทรกข้อความที่อยากจะเตือนซ้ำ ๆ ไว้เสมอว่า *เรากำลังจะทำความเข้าใจอันดีต่อกันและกัน ในระหว่างศาสนาทุกศาสนา*; แม้ศาสนาที่ถือว่ามีพระเจ้า เราก็มีพระเจ้า. และ *ใครเป็นผู้ออกกฎอันนี้?* ก็คือ *พระเจ้า*. แล้วกฎอันนี้ *มีมาตั้งแต่เมื่อไร?* ก็มี *มาตั้งแต่ก่อนพระเจ้าเสียด้วยซ้ำไป*; เพราะมนุษย์เพิ่งรู้จักพระเจ้า, เพิ่งพูดคำว่าพระเจ้า, แต่ว่าคำว่ากฎนี้จะมีอยู่ก่อนนั้น.

นี้อาจจะทำความเข้าใจแก่ชาวคริสเตียนได้ดีที่สุด ที่พูดว่า แรกเริ่มเดิมทีพระโอวาท หรือพระคำหรือพระโองการได้มีอยู่แล้ว At the beginning the

Copyright © 200 Co., rights reserved.

Word was. ขอให้ช่วยจำกันไว้ว่า *ชาวคริสเตียนเขาถือตายตัว* อย่างนี้ ว่า *แรกเริ่มเดิมที พระคำได้มีอยู่แล้ว.* พระคำนี้ คำของใคร ? *ใครสั่ง ว่าพระคำนั้นน่ะอยู่กับพระเจ้า, พระคำสร้างสิ่งทั้งปวง, ไม่มีสิ่งใดที่ไม่ได้ถูกพระคำนี้สร้างขึ้น ?* พระคำอยู่กับพระเจ้า, พระคำนั้นเป็นพระเจ้า เป็นชีวิตเป็นแสงสว่าง คือเป็นอะไรหมดไปเลย.

รวมความแล้วก็ว่า มีพระคำ หมายถึงคำพูดของใครคนใดคนหนึ่ง ซึ่งพูดไว้บัญญัติไว้ตายตัว. เราไม่เรียกว่าพระคำเฉย ๆ เราเรียกว่า กฎ. ถ้าเรียกคำว่ากฎนี้ให้ยาว ก็จะกลายเป็น God, ก็กลายเป็น God ของศาสนาคริสเตียนได้.

นี่พูดไว้ทุกที เตือนไว้ทุกที ว่าต่อไป เราจะต้องต่อรองกันในข้อนี้ เพื่อทำความเข้าใจอันดี ซึ่งกันและกันในระหว่างศาสนา จนถึงกับว่า ทุกศาสนามีพระเจ้าแต่เรียกชื่อไม่เหมือนกัน ; *แม้เรียกชื่อไม่เหมือนกัน แต่มีลักษณะอาการ อิทธิพลหรือมีอานุภาพอะไรเหมือนกัน* คือ ในฐานะที่มีอยู่ก่อน สิ่งใดสร้าง สิ่งทั้งปวง ควบคุม สิ่งทั้งปวง แล้วก็มีระบบ อันหนึ่ง สำหรับจะช่วยให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง รอดออกมาเสียได้จากความทุกข์. นี่เราเรียกว่า กฎแห่งสามัญญลักษณะ กฎแห่งอิทัปปัจจยตา กฎแห่งจตุราริยสัจจ์.

ทีนี้สำหรับ กฎแห่งจตุราริยสัจจ์ นี้ ก็เป็นกฎที่จะช่วยคนให้ออกมาเสียจากความทุกข์. ความทุกข์ก็เป็นไปตามกฎ : กฎอันหนึ่งทำให้เกิดความทุกข์ และมีความทุกข์, แล้วก็มีกฎอีกอันหนึ่ง ที่จะช่วยคนออกมาเสียจากความทุกข์; เมื่อประพฤติตามกฎอันนี้ ความทุกข์ก็จะไม่ปรากฏ แก่สัตว์หรือสังขารกลุ่มนั้น.

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

ถ้าพูดให้เป็นธรรมะยิ่งไปกว่านั้น ก็คือว่า ถ้าไม่ทำอย่างนั้น ผลอย่างนี้ก็จะไม่เกิดขึ้น ตามกฎแห่งอิทัปปัจจยตา, และเมื่อมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้ย่อมเกิดขึ้น. เดี๋ยวนี้มีสิ่งอื่นเป็นปัจจัย สิ่งอื่นย่อมเกิดขึ้น; มันก็ตรงกันข้ามได้. เมื่อทางที่จะมีความทุกข์เป็นไปอย่างนั้น, ทางที่จะไม่มีทุกข์มันก็เป็นมาอย่างนี้. นี่เรียกว่า กฎทั้งหลายมันเป็นกฎในแง่มุมต่าง ๆ กัน; แต่แล้วในที่สุดก็เหมือนกัน ตรงที่ว่า ควบคุมสิ่งทั้งปวง มีอยู่ก่อนสิ่งใด.

เราควรจะรู้จักกฎเหล่านี้ ที่มีอยู่ในเลือดในเนื้อ ในทุกปรมาณูในตัวเรา แล้วเรายังไม่รู้; หรือถ้าจะพูดก็พูดว่า พระเจ้ามีอยู่ในเลือดในเนื้อ ในทุกปรมาณูแห่งเนื้อหนังร่างกายชีวิตของเรา เราก็ไม่รู้จักพระเจ้า; แล้วเราก็มาทะเลาะมาเถียงกัน ว่าแกมีพระเจ้าฉันไม่มีพระเจ้า ก็บ้าเลยทั้ง ๒ ฝ่าย. ควรจะรู้ให้มากกันยิ่ง ๆ ขึ้นไป จนถึงกับไม่ต้องเถียงกันไม่ต้องทะเลาะวิวาทกัน; เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนั่นแหละ จะเป็นเครื่องช่วยปรับความเข้าใจกันในข้อนี้ ที่จะไม่ต้องเถียงกัน.

จตุราริยสัจจ์เป็นกฎใช้ได้เฉพาะสิ่งที่มีความรู้สึก.

ที่นี้เรื่อง จตุราริยสัจจ์นี้ มันเป็นสัจจะในฐานะที่เป็นกฎ ที่มีอยู่ในทุกสิ่ง และโดยเฉพาะที่มีความรู้สึกได้; นี่ก็*เป็นกฎอันหนึ่ง* แล้ว ที่จะต้องพูดกันเสียด้วย ว่าเรื่องจตุราริยสัจจ์นี้เป็นกฎ แต่จะใช้หรือ*จะมีได้แก่สิ่งที่มีความรู้สึกเท่านั้น*. ถ้าสิ่งใดไม่มีความรู้สึกก็ไม่เกี่ยวกับจตุราริยสัจจ์; เพราะว่าสิ่งที่ไม่มีความรู้สึกนี้ ไม่มีความทุกข์ ไม่มีปัญหา. พระพุทธองค์จึงได้ตรัสไว้โดย

Copyright © 200 Co., rights reserved.

เฉพาะว่า *"เราบัญญัติจตุรารียสัจจ์ สำหรับสัตว์ที่กำลังมีความรู้สึกอยู่"*. คนเรานี่แหละ ถ้าตายแล้วก็หมดเรื่องอริยสัจจ์; แต่เมื่อมีชีวิตอยู่ มันรู้สึกอะไรได้ โดยเฉพาะรู้สึกในเวทนาทั้งหลายได้ ก็ต้องมีกฎเรื่องอริยสัจจ์เข้ามาเกี่ยวข้อง.

ที่เรียกว่าสัจจ์ ก็คือจริง, จริงก็คือไม่มุสา. ถ้าจะจริงอย่างไม่มุสาก็ต้องเป็นอสังขตะ คือไม่มีอะไรมาแตะต้องได้; ไม่อยู่ใต้อำนาจการแตะต้องของสิ่งใด นั่นเรียกว่าอสังขตะ. ฉะนั้นบรรดาสิ่งที่เป็นกฎทั้งหลายแล้วต้องเป็นสิ่งที่รวมอยู่ในอสังขตธรรมทั้งนั้น. ข้อนี้ *กล่าวไว้ในพระไตรปิฎกว่าสัจจะทั้งหลายย่อมเป็นอสังขตะ.*

ทีนี้ *ทำไมจึงเรียกว่าอริยะ*. ที่แปลว่าประเสริฐ? สัจจะมีมากมายหลายร้อยหลายพันสัจจะก็ได้; แต่ถ้าสัจจะใดเกี่ยวกับความดับทุกข์ได้ สัจจะนั้นต้องประเสริฐ. เพราะคนเรามันดีอยู่ที่ไม่มีความทุกข์; ฉะนั้นสิ่งใดหรือระบบไหน ที่มันช่วยดับทุกข์ได้ ก็ต้องถือว่าประเสริฐ.

คำว่า *อริยะ* มีความหมายคลุม ๆ หรือรวม ๆ ว่า *ประเสริฐ*. ทีนี้ประเสริฐนั้นมันแยกออกไปได้เช่น *อริ* กับ *ยะ*, *ยะ* ก็แปลว่า *ไป*, *อริ* ก็ *จากข้าศึก*, *ไปเสียจากข้าศึก* เรียกว่า *อริยะ* ก็ *ประเสริฐ*; อย่างนี้เป็นต้น, เรามาเรียกกันว่า *พระอริย*เจ้า ก็แปลว่า *คนที่เขาไปเสียได้จากข้าศึก คือกิเลสหรือความทุกข์*. *อริยสัจจ์* นี่ก็เหมือนกันคือ *ธรรมะที่เป็นของจริง ที่เป็นเครื่องช่วยให้ไปเสียจากข้าศึก คือกิเลสหรือความทุกข์*.

ทีนี้ *ทำไมจึงเติมคำว่า* **จตุ** คือ สี่ อย่างเข้ามาข้างหน้า? นี่เป็นการบัญญัติของพระพุทธเจ้า อย่างที่ท่าน *ได้ตรัสไว้* แล้วว่า *"ตถาคตรู้พร้อมเฉพาะ*

Copyright © 200 Co., rights reserved.

แล้วก็เอามาเปิดเผย มาบัญญัติขึ้นไว้ มาแต่งตั้งขึ้นไว้, ปญฺญเปติ ปฏฺฐเปติ – บัญญัติขึ้นไว้ แต่งตั้งขึ้นไว้".

เดี๋ยวนี้เพื่อให้มันง่ายแก่ทุกคน จึงบัญญัติหรือแต่งตั้งขึ้นไว้เป็น ๔ อย่าง เรียกว่า อริยสัจจ์สี่ : ที่ ๑ คือความทุกข์. ที่ ๒ คือเหตุให้เกิดทุกข์. ที่ ๓ คือความดับแห่งทุกข์. ที่ ๔ คือทางให้ถึงความดับแห่งทุกข์. นี้มันชัดเจนดี มันง่ายดี เป็น ๔; แต่ถ้าจะย่นก็เหลือ ๒ คือทุกข์กับเหตุให้เกิดทุกข์, ความดับทุกข์กับทางให้ถึงความดับทุกข์. *บางที* พระองค์ก็*ตรัสแต่เพียงว่า* "ฉันบัญญัติเฉพาะความทุกข์กับความดับทุกข์" เท่านั้น โดยรวมเอาเหตุให้เกิดทุกข์ เข้าไปไว้ในเรื่องของความทุกข์ และรวมเอาทางของความดับทุกข์ เข้าไปไว้ในเรื่องของความดับทุกข์ นั่นเอง.

กฎแห่งอริยสัจจ์ ๔ เป็นไกวัลย์เพราะเป็นตถตา.

ทีนี้ดูกันในข้อที่ว่า มันเป็นไกวัลยธรรมอย่างไร ? กฎแห่งอริยสัจจ์ทั้ง ๔ นี้เป็นไกวัลยธรรมในฐานะที่ว่า เป็นอย่างนั้น ไม่เป็นอย่างอื่น คือบาลีที่เรียกว่า *ตถา – ความเป็นอย่างนั้น, อวิตถา–ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, อนัญญถา–ความไม่เป็นไปโดยประการอื่น ;* แม้ตัวหนังสือจะต่างกันถึง ๓ คำ มันก็ความหมายเดียว อันเดียวคือต้องเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างอื่นไม่ได้. เดี๋ยวก็จะดูกันว่าเป็นอย่างไร ?

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

ความทุกข์ก็ต้องเป็นอย่างนั้น ไม่เป็นอย่างอื่น ไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น. **เหตุให้เกิดทุกข์, หรือความดับทุกข์, หรือทางให้ถึงความดับทุกข์,** ก็มีลักษณะเฉพาะ ๆ ๆ ว่าต้องเป็นอย่างนั้น.

ถ้าเพ่งเล็งถึงกิริยาที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ *ความทุกข์มันก็เป็นตัวทุกข์ที่ทนยาก. เหตุให้เกิดทุกข์* ก็คือ *ตัณหา* ได้แก่ *ความอยากที่มาจากความโง่*; ความอยากที่ไม่ได้มาจากความโง่นั้น ไม่เรียกว่าตัณหา. ทีนี้ *ความดับทุกข์* นั้น คือดับเหตุของทุกข์เสีย คือ *ดับตัณหาเสีย*. *ทางให้ถึงความดับทุกข์* นั้น ก็คือ *การปฏิบัติที่ถูกต้องอยู่ตลอดเวลา* ซึ่งมักจะแยกออกเป็น ๘ อย่างหรือ ๘ ประการ เรียกว่า *มรรคมีองค์แปด* รวมกันเข้าเป็น ๑ ทาง ประกอบอยู่ด้วยองค์ ๘; ต้องเป็นอย่างนี้ เป็นอย่างอื่นไม่ได้. จริงไม่จริง? ใครอยากค้านก็ค้าน.

อยากจะพูดด้วยคำตรง ๆ ว่าพระพุทธเจ้าท่านมีใจนักเลง ยิ่งกว่าพวกคุณทั้งหมดที่นั่งอยู่ที่นี่ คือว่าท่านปล่อยให้ค้าน, ท่านกล้าให้ค้าน ยอมให้ค้าน ยอมให้ไม่เชื่อ; เช่นว่า "ฉันพูดออกไป แก*ไม่ต้องเชื่อ* ไปคิดดู ไปพิจารณาดู ไปอะไรดู ต่อเมื่อมัน *รู้สึกด้วยใจของตัวเองว่า เป็นอย่างนั้น จึงค่อยเชื่อ*".

ที่นี้อาตมาก็เอาคำของพระพุทธเจ้ามากล่าว; ฉะนั้นจึงอยู่ในฐานะที่ว่า เปิดโอกาสให้ค้าน ไม่ต้องเชื่อ ยอมให้ค้าน อยากล้อก็ได้ หรือว่าเลยไปกว่านั้น อยากจะด่าบ้างก็ได้. แต่ขอให้สนใจเท่านั้นแหละ นี้ไม่สนใจ; แม้แต่ให้ด่าก็ยังไม่สนใจ. ถ้าอย่างนี้ละก็หมดทาง คือไม่มีปัญญาที่จะทำให้เข้ามาเกี่ยวข้องกันได้.

....

Copyright © 200[illegible] Co., rights reserved.

ดูทุกขอริยสัจจ์ กฎข้อหนึ่งว่า ต้องเป็นอย่างนั้น.

ที่นี้สำหรับความทุกข์ **ข้อที่แรก** เรียกว่า **ทุกขอริยสัจจ์ ที่ว่าต้องเป็นอย่างนั้น,** ต้องเป็นอย่างนั้น, ต้องเป็นอย่างนั้น, มันคือเป็นอย่างไร? นี่ขอให้พังดูให้ดี.

ข้อนี้ *มีพระพุทธภาษิต* ตรัสไว้ว่า เรื่องอริยสัจจ์นี้ มีใจความที่กล่าวได้เป็นพยัญชนะ ๒—๓ คำเท่านั้น; แต่ปริยายแห่งความหมายมันมีมาก เช่น พูดว่า **ความทุกข์,** ความทุกข์ คำเดียวก็พอ แต่มันมีลักษณะอย่างไรนั้นมีมาก. แต่แล้วในที่สุดมันก็เป็นอย่างเดียว คือว่ามัน ทนยาก หรือดูแล้วมันน่าเกลียด. นี่เราเอาตามที่มีในพระบาลีกันก่อน ว่าทุกขอริยสัจจ์นั้นเป็นอย่างไร?

เรื่องนี้เป็นเรื่องเตือนให้ระลึกนึกถึง ที่ได้ยินได้ฟังมาแล้ว หรือว่าเป็นเรื่องช่วยความจำมากกว่า; เพราะว่าท่านทั้งหลาย เคยได้ยินมาแล้วที่ว่า *ทุกข์เป็นอย่างไร?* ก็สวดกันอยู่ทุกวันว่า *ชาติปี ทุกฺขา, ชราปี ทุกฺขา, มรณมฺปี ทุกฺขํ, โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาปี ทุกฺขา, อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค ทุกฺโข, ปิเยหิ วิปฺปโยโค ทุกฺโข, ยมฺปิจฺฉํ น ลภติ ตมฺปิ ทุกฺขํ.* เท่านี้รวมเป็น ๑๑ อย่าง ๑๑ อาการด้วยกัน ก็เรียกว่าความทุกข์.

แต่มี **ความหมายที่ซ่อนเร้นลึกลับ** อยู่ข้อหนึ่งว่า มันต้องเป็นความเกิด ความแก่ ความตาย โสกปริเทวะอะไรก็ตาม ที่คนโง่ **ได้ยึดถือเอา** ว่าเป็น *ความเกิดของกู ความแก่ของกู ความตายของกู ความโศกของกู ปริเทวะของกู*

Copyright © 200 Co., rights reserved.

อะไรก็ของกู นั่นมัน จึงจะเป็นทุกข์. ถ้าไม่ได้ยึดถือ โดยความเป็นของเรา หรือ เป็นตัวเรา แล้วมัน ไม่ทุกข์; แม้ถ้อยคำจะพูดแต่เพียงว่า ความเกิดเป็นทุกข์. แต่ตามข้อเท็จจริงนั้น ความเกิดที่คนนั้นยึดถือเอาด้วยความโง่เขลาคือ อวิชชา ว่าเป็นความเกิดของกู.

เดี๋ยวนี้มันเห็นได้ง่าย ว่าไม่ว่าใครละ ที่พูดว่าความเกิดนี้ หมายถึง ความเกิดของกูทั้งนั้นแหละ, ความแก่ของกูทั้งนั้นแหละ, จึงไม่ต้องใส่คำว่า ที่ถูกยึดถือว่าของกูเข้ามา; พูดแต่ว่า ความเกิด ความแก่ ความตาย ก็พอ. สัตว์ทั้งหลายที่ยังเป็นปุถุชนอยู่ย่อมยึดถือเอาโดยความเป็นของตนทั้งนั้น.

นี่อาการ ๑๑ อย่างนี้มันเป็นตัวทุกข์ เป็นอาการของความทุกข์ *เกิด แก่ ตาย โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส อุปายาส* แล้ว *พลัดพรากจากของรัก ประสบกับสิ่งที่ไม่รัก* แล้ว *ปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้น;* รวมกันเป็น ๑๑ อาการ นี้เรียกว่าทุกข์. ที่ว่าความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ ก็คืออย่างนี้ คือ ๑๑ อาการนี้ เป็นต้น ที่คนยึดถือด้วยอุปาทาน ว่าเป็นของฉัน. นี่เป็นคำอธิบายปริยายหนึ่ง ที่ว่าทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้ อย่างนี้.

ที่นี้ปริยายอื่นยังมีอีก คือ *บาลีที่ว่า สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา* นี่เป็นคำสรุปต่อท้าย ว่า *เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ปัญจุปาทานักขันธ์เป็นตัวทุกข์.* นี่เป็น หลักฐานที่ยืนยัน ให้เห็นชัดลงไปว่า ต้องยึดมั่นด้วยอุปาทาน มัน จึงจะเป็นตัวทุกข์. ถ้าไม่ถูกยึดมั่นด้วยอุปาทาน ไม่มีอะไรที่เป็นทุกข์แก่ บุคคลนั้น; เว้นไว้แต่จะเป็นความทุกข์ ในความหมายอีกความหมายหนึ่ง คือ ความหมายว่ามันน่าเกลียด. น่าเกลียดเพราะเหตุไร? เพราะเหตุว่ามันเปลี่ยน แปลง, หรือเป็นมายา.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ความทุกข์ในความหมายที่น่าเกลียดเพราะเปลี่ยนแปลง อย่างนี้ ใช้ได้แก่ทุกอย่าง ทุกสิ่ง แม้สิ่งที่ไม่มีความรู้สึก หรือไม่มีชีวิต; เช่น ก้อนหินนี้ มันมีลักษณะแห่งความเปลี่ยนแปลง. ความที่มันเปลี่ยนแปลง ไม่คงอยู่กับร่องกับรอยนั่นแหละน่าเกลียด, ดูแล้วน่าเกลียด; *ทุกขะ = ทุ + อักขะ* นี่แปลว่า *ดูแล้วน่าเกลียด*.

ถ้าจะถือว่า *สังขารเป็นทุกข์* กันให้หมดแล้ว แม้แต่ *ก้อนหินก็เป็นสังขาร* จะให้ก้อนหินเป็นทุกข์ได้ด้วย ก็ต้องว่า *ดูแล้วมันน่าเกลียด* คือมัน *ไม่เที่ยง* และแล้วมันเปลี่ยนแปลงเรื่อย. หรือจะเอาเปรียบกว่านั้น ก็พูดได้เหมือนกัน ว่าถ้าไป *ยึดถือก้อนหินว่าของกู* เข้าแล้ว มัน *ก็ทำความทุกข์ให้แก่บุคคลที่เข้าไปยึดถือ* ว่า ก้อนหินของกู.

ที่นี้ธรรมดาไม่มีใครไปยึดถือก้อนหินเหล่านี้ว่าของกู มันเต็มไปทั้งวัดทั้งโลก; แต่แล้วมันก็มีความทุกข์อีกความหมายหนึ่ง คือว่า "ดูแล้วมันน่าเกลียด". บรรดา สังขารที่มีการเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ สิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นทุกข์ คือ ดูแล้วน่าเกลียด.

แต่ ความทุกข์ที่มีปัญหา หรือเป็นตัวปัญหานั้น หมายถึงความทุกข์ที่ทนไม่ไหว, ทนไม่ได้, หรือทนได้แสนยาก. นี้มันจะมีแต่แก่สัตว์ที่มีความรู้สึกคิดนึกได้ เช่น คน เป็นต้น หรือสัตว์เดรัจฉาน เป็นต้น ที่มีความรู้สึกคิดนึกได้.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

นี้มัน เป็นทุกข์เพราะมันเหลือทน ; มันเป็นทุกข์ก็เพราะมันไปมีตัณหา คือความอยาก, แล้วยึดมั่นอยู่ด้วยอุปาทานในสิ่งนั้น ๆ มันจึงเป็นทุกข์ร้อนอยู่ในใจ. นี่ทุกข์อย่างนี้เป็นตัวปัญหา.

ฉะนั้นพระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสว่า *สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา* ว่า *ขันธ์ทั้งหลายที่กำลังมีอุปาทานยึดมั่นอยู่ นั่นแหละเป็นตัวทุกข์ ;* แล้วมีอยู่ ๕ อย่าง : *รูปูปาทานกฺขนฺโธ เวทนูปาทานกฺขนฺโธ สญฺญูปาทานกฺขนฺโธ สงฺขารูปาทานกฺขนฺโธ วิญฺญาณูปาทานกฺขนฺโธ* ที่สวดมนต์กันอยู่ทุก ๆ เช้านี้.

ถ้าพูดอย่างนี้ก็พูดไปว่า *ขันธ์ที่ประกอบอยู่ด้วยอุปาทานทั้ง ๕ นั่นแหละเป็นตัวทุกข์.* ความหมายมัน เล็งไปถึงอุปาทาน ที่เข้าไปจับฉวยเอาด้วยจิตใจ ; เพราะมีอวิชชาความไม่รู้ไปจับฉวยเอาเข้า มันก็กัดเอาเท่านั้น. เพราะว่ามันไม่ใช่สิ่งที่ใคร ๆ จะไปฉวยเอาว่าเป็นของเรา, เป็นตัวเรา หรือเป็นของเรา ; มันเป็นธาตุที่เป็นไปตามธรรมชาติ. ถ้าใครไปจับฉวยเอามาว่าเป็นของเรา มันก็ปลันธรรมชาติ โกงธรรมชาติ โกงพระเจ้า โกงอะไรหมด ; มันก็ถูกตบหน้าเอาจึงมีความทุกข์. ลองจับฉวยว่า เงินของกู ทองของกู เมียของกู ลูกของกู ; เหมือนในนิทานเรื่องลิงล้างหู ในภาพในโรงหนังเข้าซิ มันก็กัดเอาเท่านั้น.

นี่กล่าวโดยย่อแล้ว อุปาทานขันธ์ทั้ง ๕ เป็นตัวทุกข์ มันหมายความอย่างนี้, หรือว่า ถ้าไปหิ้ว ไปถือ ไปยึดถือเข้าแล้วมันก็หนัก.

ที่นี้ยังมีพระบาลีต่อไปอีกว่า *ภารหาโร ปุคฺคโล* – *การถือเอาของหนักเป็นความทุกข์ในโลก ;* ที่สวดกันอยู่ทุกเช้าทุกเย็นเหมือนกัน คือสวด

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ว่า *ภารา หเว ปญฺจกฺขนฺธา, ภาราหารนฺ ทุกฺขํ โลเก* นี้; *อาหารนะ* แปลว่า*ถือเอา, ภาราหารนะ* แปลว่า*การถือเอาภาระคือของหนัก, ทุกขัง โลเก – เป็นทุกข์ในโลก.*

โลกนั้นแหละเป็นของหนัก สิ่งต่างๆเราเรียกว่า โลก. รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธัมมารมณ์ ที่อยู่ในรูปของเงิน ทอง ข้าวของ บุตร ภรรยา สามี นี่เรียกว่ารูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธัมมารมณ์ เป็นตัวโลก เป็นของหนัก; พอไปหิ้วเข้าก็เป็นของหนัก. เมื่อไม่หิ้วก็ไม่เป็นของหนัก. ฉะนั้นอย่าหิ้วดีกว่า; หมายความว่า อย่าได้ยึดถือเอาว่าเป็นตัวกู เป็นของกู มันก็ไปด้วยกันได้ ทำอะไรไปด้วยกันได้ตามความประสงค์ โดยที่ไม่ต้องเป็นทุกข์หนัก.

คำสอนของชาวคริสเตียน แล้วแยบคายที่สุดที่ว่า *มีภรรยาก็จงเหมือนกับไม่มีภรรยา, มีทรัพย์สมบัติก็จงเหมือนกับไม่มีทรัพย์สมบัติ, มีความทุกข์ก็จงเหมือนกับไม่มีความทุกข์, มีความสุขก็จงเหมือนกับไม่มีความสุข, ซื้อของที่ตลาดแล้วอย่าเอาอะไรมา;* หมายความว่าข้างนอกมันจะทำไปตามความประสงค์ตามขนบธรรมเนียมประเพณี ตามที่ถูกที่ควรก็ได้; แต่ในใจ อย่ากล้ายึดถือว่า ของกูหรือตัวกู มันจะกัดเอา. นี่ *ภาราหารนฺ ทุกฺขํ โลเก – การถือของหนักเป็นความทุกข์ในโลก.*

ฉะนั้นที่ว่า ความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้; คือมัน ไปยึดเอาอะไรเข้าแล้ว มัน จะต้องเป็นความทุกข์. ความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้ คือไปยึดเข้าแล้วไปถือเข้าแล้ว มันจะต้องเป็นความทุกข์.

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

นี่ความหมายของข้อที่ว่า ความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้ : *ตถา – ต้องเป็นอย่างนี้, อวิตถา – ไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนี้, อนัญญถา – ไม่เป็นไปโดยประการอื่น,* มันคืออย่างนี้.

ที่นี้ที่ว่าลึกไปกว่านั้นอีก ก็คือว่า สิ่งที่มีการเกิดขึ้นและดับนั่นแหละเป็นความทุกข์. พระเถรองค์หนึ่งก็ได้กล่าวไว้ว่า *ทุกฺขเมว หิ สมฺภติ ทุกฺขเมว นิรุชฌติ* ฯลฯ – *ที่เกิดขึ้นแล้วมีแต่ทุกข์ ที่ดับลงแล้วมีแต่ทุกข์; นอกจากทุกข์แล้วไม่มีอะไรเกิดขึ้น และไม่มีอะไรดับไป.*

แล้วก็ยังมี *พระพุทธภาษิต* ที่ตรัสไว้เองว่า *ถ้าเป็นอริยสาวกที่แท้จริงในพระพุทธศาสนานี้แล้ว จะไม่มีความสงสัยในข้อนี้* คือไม่มีความสงสัยในข้อที่ว่า *ถ้ามีเกิดอยู่ละก็ทุกข์ทั้งนั้น, ถ้ามีดับลงละก็ทุกข์ทั้งนั้น ไม่มีอะไรที่ไม่ใช่ทุกข์ ที่จะเกิดอยู่หรือดับอยู่ –ทุกฺขเมว อุปฺปชฺชมานํ อุปฺปชฺชติ, ทุกฺขเมว นิรุชฌมานํ นิรุชฌติ.* ถ้ามีกิริยาอาการแห่งการเกิดขึ้นแล้วมันทุกข์ทั้งนั้น; ถ้ามีกิริยาแห่งการดับลงแล้วทุกข์ทั้งนั้น : ว่าถ้ามีเกิดและดับแล้วเป็นทุกข์ทั้งนั้น.

เป็นอันว่า ความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้; คือ ต้องเกิด และ ต้องดับ. ถ้ามีเกิดและดับแล้วต้องเป็นทุกข์; ถ้าเป็นทุกข์แล้วต้องมีเกิดและมีดับ. ฉะนั้นที่กล้าตะโกนลงไปโผงๆ ว่า *ความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้,* ความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้, ขอให้สังเกตดูอีกอย่างหนึ่งว่า มัน *มีการเกิดและการดับ.*

ที่นี้ **เกิด – ดับ** นี่ มันมีความหมายที่ผิดธรรมดาอยู่. **การเกิดขึ้นแห่งอายตนะ** คือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ **เป็นความทุกข์;** แม้แต่ว่า

Copyright © 200 Co., rights reserved.

การเกิดขึ้นแห่งธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ อากาส วิญญาณ ก็เป็นความทุกข์; มีพระบาลีอย่างนี้ตรัสไว้ชัดเลย. การเกิดขึ้นแห่งดิน แห่งน้ำ ไฟ ลม ก็เป็นการเกิดขึ้นแห่งความทุกข์, หรือการเกิดขึ้นแห่งโลก คือทุกข์, การเกิดขึ้นแห่ง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็เป็นการเกิดขึ้นแห่งทุกข์, แล้วการเกิดขึ้นแห่ง รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็คือการเกิดขึ้นแห่งทุกข์; แม้ที่สุดแต่การเกิดขึ้นแห่งอาหาร : กวฬิงการาหาร ผัสสาหาร มโนสัญเจตนาหารก็เป็นทุกข์.

เกิด นี่ในที่นี้ หมายถึงว่า มัน ทำหน้าที่ขึ้นมาแล้ว ตามหน้าที่ของสิ่งนั้นๆ. เช่นธาตุดินยังเป็นดินอยู่นี้ไม่มีความทุกข์; แต่ธาตุดินไปทำหน้าที่ของธาตุดิน เช่น ประกอบกันเข้ากับธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม แล้วมาเป็นสัตว์เป็นสังขาร กลุ่มนี้ ที่มีความรู้สึกคิดนึกได้, แล้ว ทำหน้าที่อยู่ ทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย นี่เรียกว่ามันเกิด; นี่เรียกว่า ธาตุเพิ่งเกิด.

ธาตุที่มีอยู่ตามธรรมชาตินั้น ยังไม่เรียกว่าเกิด; ต่อเมื่อใดมา ทำหน้าที่ ร่วมกันเข้า เป็น ตา หู จมูก ลิ้น กาย หรือเป็น รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ มีการสัมผัสกันขึ้นแล้ว อย่างนี้จึงเรียกว่าเกิด; ฉะนั้นการเกิดแห่งดินก็เป็นทุกข์. การเกิดแห่งน้ำก็เป็นทุกข์, การเกิดแห่งไฟก็เป็นทุกข์, การเกิดแห่งลมก็เป็นทุกข์หมด.

นี่มันลึกอยู่ สำหรับผู้ที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง หรือไม่เคยคิดอย่างนี้; แต่พระพุทธเจ้าท่านตรัสอย่างนี้ทั้งนั้น. ฉะนั้นถ้าเผอิญใครไปอ่านหนังสือพระไตรปิฎกเล่มไหนเข้า ได้ยินข้อความอย่างนี้แล้วจะงง จะไม่เข้าใจ แล้วจะหาว่า

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ผิดแล้ว, ผิดแล้ว; ของใครปลอมเข้ามาแล้ว อย่างนี้ก็ได้. แต่ถ้ารู้ตามที่ถูกต้องแล้ว ท่านหมายความอย่างนี้ : **เกิด คือมันทำหน้าที่ของมัน;** เช่น **ตาเป็นทุกข์** นี้หมายความว่า ตาทำหน้าที่อย่างตา เรียกว่า ตาเกิด.

ถ้าฟังถูกก็จะเข้าใจว่า เดี๋ยวนี้ตายังไม่ได้เกิด; ต่อเมื่อตาทำหน้าที่สำหรับจะเห็นรูป ด้วยอวิชชาจนเกิดทุกข์อย่างนี้ เรียกว่าตามันเกิด. **เมื่อตาเกิดก็ต้องเกิดทุกข์, เมื่อหูเกิดก็ต้องเกิดทุกข์.** เดี๋ยวนี้ตาและหูยังไม่ได้เกิด; แม้ว่าจะลืมตาเห็นอะไรอยู่ ก็ยังเรียกว่า มันมีอยู่ตามธรรมดา ตามหน้าที่ของธรรมดา. อย่างนี้ยังไม่เกิดอาการเฉพาะ ที่เขามุ่งหมายไว้ว่า มัน ***ต้องเกิดขึ้นด้วยอวิชชา อุปาทาน;*** **เป็นตาของกู** เห็นอะไรอยู่ รู้สึกสวยทางตา มันน่ารักน่าพอใจ แล้วยึดมั่นถือมั่น; อย่างนี้เรียกว่า ตาเกิด **แล้วก็เป็นทุกข์.** คำว่า "เกิด" มันมีความหมายพิเศษอย่างนี้ทั้งนั้น.

แต่ถ้าเกี่ยวกับขันธ์ทั้ง ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี้เข้าใจง่าย มันชัดอยู่; เกิดเป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสัญญา ฯลฯ นี้ต้องเป็นทุกข์. **การเกิดแห่งขันธ์เป็นทุกข์** หมายความว่ายึดมั่นถือมั่นแล้วตามปกติ.

การเกิดของขันธ์ ของธาตุ ของอายตนะอะไร เป็นทุกข์; นี้แม้ดับลงตามธรรมชาตินี้ก็เป็นทุกข์ เพราะว่าเราไม่อยากให้ดับ. สิ่งที่มีการเกิดดับมันไม่พึงเสียงเรามันก็มีการเกิดดับ; การที่มันต้องเกิดดับไปตามกฎของมันนี้ทำให้คนที่ยึดมั่นถือมั่นเป็นความทุกข์. ฉะนั้น การเกิดก็ดี การดับก็ดี ของขันธ์ ธาตุ อายตนะ นั้นๆ ทำความทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ยึดถือ; นี้เรียกว่า

Copyright © 200 Co., ights reserved.

เป็นกฎเกณฑ์อันหนึ่ง ที่ว่าความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้.

ที่นี้มีกฎปลีกย่อย ออกไปอีก สำหรับความทุกข์นั้น; เช่นว่า ที่ *อธิมตฺต* หรือ *ปริตฺตมตฺต*. *อธิมตฺต* แปลว่า *มีประมาณมาก ปริมาณยิ่ง*, *ปริตฺตมตฺต* ก็แปลว่ามี *ปริมาณน้อย*; คือมันจะทุกข์มาก หรือจะทุกข์น้อย ก็แล้วแต่ความโง่ของคน ๆ นั้น. มีอวิชชามาก ก็มีตัณหามาก; มีตัณหามาก ก็มีอุปาทานยึดมั่นมาก ก็มีความทุกข์มาก.

ถ้าในบางคนหรือในบางกรณี ที่อวิชชาเข้ามาเกี่ยวข้องแต่น้อย แต่เบา ๆ นี่ก็มีตัณหาน้อย หรือเบา ๆ อย่างเบา ๆ; มีอุปาทานอย่างเบา ๆ ความทุกข์นั้นมันก็น้อย คือเรียกว่าปริตตมัตตะ มีปริมาณน้อย. ถ้ามีอวิชชาเต็มที่ ตัณหา อุปาทานเต็มที่ มันก็ทุกข์มาก ทุกข์หนัก จนจะขาดใจตายอยู่แล้ว.

นี่มันขึ้นอยู่กับอวิชชา ตัณหา อุปาทาน ซึ่งมันเนื่องกันทั้งนั้น ถ้าอุปาทานมากยึดมาก มันหนักมาก ทุกข์มาก. อุปาทานจะมีมากก็เพราะตัณหามันมีมาก; ตัณหามันจะมีมากก็เพราะอวิชชามันมีมาก ในขณะที่มีสัมผัส.

นี่ก็เป็นกฎอันหนึ่งว่า ความทุกข์นี้จะมากหรือจะน้อย ก็แล้วแต่ปริมาณ หรือน้ำหนักคุณค่าของอุปาทาน ของตัณหา ของอวิชชา.

ที่นี้ยังมีคำว่า ทนฺธวิราคี *ขิปฺปวิราคี*; *วิราคี* คือ *วิราคะ* แปลว่า *คลายหรือจาง*. *ทนฺธวิราคี* แปลว่า *คลายช้าจางช้า*, *ขิปฺปวิราคี* แปลว่า *จางเร็ว*

Copyright © 200 Co., rights reserved.

คลายเร็ว. ความทุกข์บางอย่างก็คลายช้า, ความทุกข์บางอย่างก็คลายเร็ว; มันก็แล้วแต่ว่า อุปาทานมันเหนียวแน่นมาก หรืออุปาทานมันเหนียวแน่นน้อย. อุปาทานมาก ก็เหนียวแน่นมาก; อุปาทานน้อย ก็เหนียวแน่นน้อย. ฉะนั้น ความทุกข์บางอย่างสิงอยู่ในใจ สลัดเท่าไรก็ไม่ใคร่จะออก อยู่นานมาก เพราะว่ามันมีอุปาทานมาก เพราะมีตัณหามาก เพราะมีความโง่ อวิชชามาก.

นี้ก็เป็นกฎอันหนึ่ง ที่จะต้องดูให้ดี ให้เข้าใจ แล้วถือว่าเป็นกฎ : ถ้าอวิชชา ตัณหา อุปาทานมาก ความทุกข์นั้นก็จะมีมาตรามาก แล้วก็คลายยาก คลายช้า. ถ้ามีอวิชชา ตัณหา อุปาทาน น้อย หรือแต่เบาบาง มันก็เป็นความทุกข์ที่มีมาตราน้อย แล้วก็คลายง่าย; อย่างนี้เป็นต้น. หรือว่าอาจจะกลับกันด้วยเหตุอย่างอื่นมาแทรกแซงก็ได้เหมือนกัน; แต่มันมีกฎตายตัวของมันอย่างนี้ : เพราะว่าความทุกข์แล้ว ก็จะต้องมาจากตัณหาก็ได้ จะเรียกว่ามาจากตัณหาก็ได้ มาจากอุปาทานก็ได้ มาจากอวิชชาก็ได้; ข้อนี้อย่าไปเถียงกันให้บ้วยการ มันจะเป็นเรื่องตาบอดคลำช้าง.

คนหนึ่งว่า ทุกข์มาจากตัณหา เพราะพระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสว่า ตัณหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ยืนยันอย่างนี้. *อีกคนหนึ่งว่า พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่ามาจากอวิชชา เพราะ อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา, สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ* ฯลฯ จนเกิดทุกข์นี้ ต้นตอที่สุดมันอยู่ที่อวิชชา มันก็ผ่านไปทางตัณหา ผ่านไปทางอุปาทาน. *อีกคนหนึ่ง* เขาว่า เอา *อุปาทาน* ดีกว่า *เพราะว่าพระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา*– อุปาทานนั่นแหละเป็นตัวทุกข์; อย่างนี้ไม่ถูกกว่าหรือ; คนหนึ่งก็ยืนยันไปอย่างหนึ่ง, คนหนึ่งก็ยืนยันไปอย่างหนึ่ง; ถ้าเป็นคนโง่พอๆ กัน แล้วมันก็ชกกันต่อยกัน เหมือนตาบอดคลำช้าง.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

นี่เป็นเรื่องที่จะต้องรู้ไว้ให้ดี ๆ ว่าใครจะพูดว่า *ความทุกข์มาจากตัณหา* ก็ถูกที่สุด *มาจากอุปาทาน* ก็ถูกที่สุด *มาจากอวิชชา* ก็ถูกที่สุด *มาจากเวทนา มาจากผัสสะ* ก็ถูกที่สุดไปด้วยกันทั้งนั้น; มันมีรายละเอียดอีกแห่งหนึ่งซึ่งว่าไว้อย่างนั้น.

นี่ยกตัวอย่างมาให้ดูนี่พอแล้ว สำหรับว่า ความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องไม่เป็นอย่างอื่น ต้องไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนี้; นี่เรียกว่ากฎเกี่ยวกับจตุราริยสัจจ์ ในฐานะที่เป็นไกวัลยธรรม คือจะเป็นอย่างนี้ ในที่ทุกหนทุกแห่ง ในทุกอณูทุกปรมาณู. และจะต้องตลอดเวลาที่เราคำนวณไม่ได้ว่า เวลามันมีเท่าไร, มีนานเท่าไร.

ใครพูดได้บ้าง เวลานี้มันมีเท่าไร? ไม่รู้มันตั้งต้นจากเมื่อไร? แล้วมันจะไปจบลงเมื่อไรก็ไม่มีใครรู้. สิ่งที่เรียกว่าเวลา ที่เราไปกำหนดเป็นปี ๆ ปี ๆ นั้น กำหนดเพื่อประโยชน์เฉพาะหน้า ในวงอันแคบอันสั้น; แต่เวลาทั้งหมดมันตั้งต้นเมื่อไร ก็ไม่มีใครรู้. นั่นแหละคือ ความเป็นไกวัลยะ ที่เป็นทั้งหมด ไม่สามารถจะแบ่งแยกได้. สิ่งที่เรียกว่าเวลาอันแท้จริงนั้นมิได้มี; มีเพราะเราไปกำหนดมันเข้า มันมีไกวัลยธรรมอันหนึ่งที่มีความหมายเป็นไปในทางเวลา.

นี่เรียกว่า ความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้อย่างนี้, จริงอย่างนี้ เรียกว่าสัจจะ. และถ้ารู้ข้อนี้แล้ว ก็จะช่วยให้เห็นเงื่อนต้น เงื่อนแรก สำหรับที่จะดับทุกข์ได้ ทุกขสัจจ์ หรือทุกขอริยสัจจ์ในฐานะที่เป็นกฎเรื่องความทุกข์.

....

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ดูทุกขสมุทยสัจจ์ เป็นกฎของอริยสัจจ์ข้อที่สอง.

ข้อที่สอง เหตุให้เกิดทุกข์ เรียกว่า **ทุกขสมุทยสัจจ์** : *สมุทยะ* แปลว่า *ตั้งขึ้นอย่างครบถ้วน,* เรียกสั้น ๆ ว่า *สมุทัย* แปลว่า *ตั้งขึ้นอย่างครบถ้วน ; ทุกขะ* ก็ *แห่งทุกข์ ทุกขสมุทัย* ก็ *การตั้งขึ้นอย่างครบถ้วนแห่งทุกข์* คือ *เหตุให้เกิดทุกข์.*

นั่นคืออะไร ? ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสมากที่สุด ; เราก็ได้ยินมากที่สุด แล้วเป็นเรื่องแรกเป็นปริยายอันแรก ก็คือตรัสว่า ตัณหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์. *มีพระบาลี* อย่างที่สวดกันอยู่ *ยายั ตณฺหา โปโนพฺภวิกา นนฺทิราคสหคตา ตตฺรตตฺราภินนฺทินี –ตัณหาใดมันเป็นไปเพื่อภพใหม่เกิดใหม่ ประกอบอยู่ด้วยนันทิราคะ คือความกำหนัดด้วยอำนาจแห่งความเพลิน เป็นเหตุให้เพลินอย่างยิ่งในอารมณ์นั้น ๆ. นี่เรียกว่าตัณหา ;* อย่างที่มีบาลีธัมมจักก์ เป็นหลักฐานอยู่เป็นสูตรแรก ความอยากเกิดขึ้นแล้ว ความทุกข์ก็จะตามมา แต่ว่าความอยากในที่นี้ต้องเรียกว่า *ตัณหา* จึงจะเป็นสิ่งที่มาจากอวิชชา.

ข้อนี้ภาษาไทยพูดกำกวมว่า ความอยาก ; ความอยาก **เป็น** ตัณหาก็ได้, **ไม่เป็นตัณหาก็ได้.** ต่อเมื่อมัน มาจากอวิชชา ความอยาก **จึง** จะเป็นตัณหา. ถ้ามาจากสติปัญญาที่ถูกต้อง ความอยากนี้**มิได้เป็น** ตัณหา ; แต่เป็นเหตุอันหนึ่งซึ่งจะทำให้เกิดการกระทำ, เกิดการกระทำที่มีประโยชน์ก็ได้. ฉะนั้นถ้าว่าจะเป็น ตัณหา ให้เกิดทุกข์แล้ว ต้องเป็นความอยากที่มาจากอวิชชา คือความไม่รู้ แล้วมันจะได้ไปเกิดความยึดมั่นถือมั่น.

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

ความอยากเกิดขึ้นแล้ว จะเกิดความรู้สึกกูผู้อยาก. พอเกิดกูผู้อยากนั่นคือความยึดมั่น; มันก็ต้องเป็นทุกข์เพราะยึดมั่น เพราะว่ากูก็ได้หิว ได้หอบ ได้ถือ เอาสิ่งใดเข้าแล้ว คือสิ่งที่ตัวอยากนั่นเอง. นี่ตัณหาคือความอยาก ทำให้เกิดเป็นความรู้สึกขึ้นมาเป็นตัวกูอยาก.

นี่ต้องดูให้ดีว่า ตัวผู้อยากนั้นเกิดทีหลังความอยาก; **นี่คือความล้าลึกของปรมัตถธรรมหรือสัจจธรรม.** คนโง่ๆ จะพูดว่า ต้องมีตัวผู้อยากเสียก่อนซิ มันจึงจะมีความอยากได้; นั่นมันเรื่องเด็กๆ พูด. ถ้าเรื่องธรรมะแล้วต้องเกิดตัณหาอย่างไม่มีตัวผู้อยากก่อน แล้วจึงมีตัวผู้อยากทีหลัง; ความรู้สึกว่าตัวผู้อยากเกิดทีหลัง ความรู้สึกอยากมันเกิดก่อน. ฉะนั้นเมื่อมันมีตัณหาก็ต้องมีความรู้สึกเป็นอุปาทาน; อุปาทานก็ต้องเป็นของหนักของทุกข์.

(หลักฐานอ้างอิงเกี่ยวกับทุกขสมุทัย.)

ที่นี้ *มีภาษิตพระสารีบุตร* กล่าวไว้ในประโยคมีรูปร่างอย่างอื่นก็มี ควรเอามาพิจารณาหรือพังดูด้วยก็ได้; แต่ก็ไม่พ้นไปจากความหมายอย่างเดียวกัน *โย อิเมสุ ปญฺจสุ อุปาทานกฺขนฺเธสุ ฉนฺโท อาลโย อนุนโย อชฺโฌสานำ โส ทุกฺขสมุทโย* เป็นภาษิตพระสารีบุตรในมัชฌิมนิกาย. *ฉนฺโท* – *ความพอใจ, อาลโย* – *ความอาลัย, อนุนโย* – *ความวิ่งตามไป; อชฺโฌสานำ* – *ความหยั่งลงไปในนั้น, อุปาทานกฺขนฺเธสุ* – *ในอุปาทานักขันธ์ทั้งหลาย; ปญฺจสุ* – *ห้า, อิเม* – *เหล่านี้, โย* – *ใด; โส* – *นั้น, ทุกฺขสมุทโย,* – *ชื่อว่าทุกขสมุทัย.*

ความรักความพอใจ ความกระทำให้เป็นอาลัย คือที่อยู่แห่งจิตใจ และความวิ่งตามไป และความหยั่งจมลงไปในสิ่งนั้น คือในอุปาทานขันธ์

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ทั้ง ๕ นั้นแหละ คือตัวสมุทัย; พระสารีบุตรท่านว่าอย่างนี้. แม้ตัวหนังสือจะใช้ต่างกัน คำพูดฟังดูต่างกัน แต่เนื้อความมันเหมือนกัน; ก็เรียกว่า ทิเลส ที่เกิดขึ้นเพราะยึดมั่น หรือว่าฝังตัวลงไปในเบญจขันธ์ อันเป็นที่ตั้งแห่งอุปาทาน.

ในพระบาลีบางแห่ง พระพุทธเจ้าท่านตรัสสิ่งที่ควรละ คือสมุทัยนี้ไว้ โดยบทสั้น ๆ อีก ๒ บทว่า *อวิชฺชา จ ภวตณฺหา จ – อวิชชาด้วย ภวตัณหาด้วย นี้คือธรรมที่ควรละ คือทุกขสมุทัย* นั่นเอง. *ในอุปริปัณณาสก์มัชฌิมนิกาย* ก็มีคำตรัสอย่างนี้ของพระพุทธเจ้าเอง แล้วเรื่องมันก็อย่างเดียวกันอีกแหละ : *อวิชชาด้วย ภวตัณหาด้วย นี้เป็นทุกขสมุทัย.*

อวิชชาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ มันชัดเจนอยู่แล้ว ตามหลักแห่งปฏิจจสมุปบาท; แต่ที่พูดว่า *ภวตณฺหา จ – ภวตัณหาด้วย* นี้เพราะว่าต้องเป็นอวิชชาที่ปรุงแต่งทันมา จนมาปรากฏเป็นตัณหา ในความเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง. ตัณหาในภพอย่างใดอย่างหนึ่ง : ตัณหาในกามภพก็ได้, ตัณหาในรูปภพก็ได้, ตัณหาในอรูปภพก็ได้; ตัณหาในความเป็น ในภพอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย ที่มาจากอวิชชานั้น นั่นแหละคือธรรมที่ควรละเสีย ในฐานะที่เป็นสมุทัยแห่งทุกข์. นี่ก็ต่างกันแต่ตัวหนังสือ ใจความส่วนลึกก็อย่างเดียวกันอีก.

ที่นี้มีที่น่าสนใจอยู่อีกอันหนึ่ง คือ *คัมภีร์สุตตนิบาต* ที่ถือกันว่าเป็นคัมภีร์เก่าแก่ ในบรรดาขุททกนิกายแล้ว คัมภีร์สุตตนิบาตถือว่าเก่าแก่ที่สุด ก็*แสดงเหตุให้เกิดทุกข์*ไว้น่าฟัง; คล้าย ๆ กับว่าจะแยกออกไปให้มากเรื่องมาก

Copyright © 200 Co., rights reserved.

อย่าง ให้มันไปตรงกับความเข้าใจของคนคนหนึ่งได้อย่างหนึ่งเสมอไป. เช่น *ถ้าพูดว่า อวิชชาพึ่งไม่อุก ก็พูดว่าสังขาร ว่าวิญญาณ อะไรไปตามเรื่อง* จนมันพึงถูกเข้าอย่างหนึ่งแหละ.

นี้จึงแสดง สมุทัย แดนที่ให้เกิดความทุกข์นี้ตั้ง ๑๑ อย่าง แล้วแต่งไว้เป็นคำที่ไพเราะ *ยงฺกิญฺจิ ทุกฺขํ สมฺภวติ* –*ทุกข์บนิดใดๆ เกิดขึ้น; สพฺพํ อุปธิปจฺจยา* –*ทุกข์ทั้งหมดนั้นมีอุปธิเป็นปัจจัย; อุปธิ* นี้คือ *อุปาทาน. อุปธิ* แปลว่า *เข้าไปทรงไว้* คือ *เข้าไปแบกไว้, มุดหัวเข้าไปข้างใต้แล้วก็แบกไว้ หูนไว้ ทรงไว้* นี้ก็เรียกว่าอุปธิ. *อาการแห่งอุปธิ ในที่นี้หมายถึงกิเลสที่เข้าไปทรงไว้* เข้าไปแบกไว้ข้างใต้วัตถุหรืออารมณ์ ที่กิเลสมันต้องการ ก็คือที่แบกของหนัก, คำว่า *อุปธิ* แปลว่า *ของหนัก* หรือการแบกของหนัก เช่น แบกบุญ บ้าบุญ อย่างนี้ก็เรียกว่าแบกของหนัก แล้วก็เป็นทุกข์ได้เหมือนกัน เพราะมันทำผิดด้วยอวิชชา.

อย่างที่ ๑. ระบุไปยังอุปธิ เพราะอุปธิเป็นปัจจัย ความทุกข์จึงเกิดขึ้น. นี้ความหมายอย่างเดียวกับว่า อุปาทานเป็นตัวทุกข์ หรือเป็นเหตุให้เกิดทุกข์.

อย่างที่ ๒. อวิชชาเป็นปัจจัย มันก็ความไม่รู้ ปราศจากความรู้ ซึ่งเป็นเหตุให้ไปแบกนั่นเอง เมื่อไม่ชักความแบก ก็ไปชักความโง่ ที่ทำให้แบกมันก็ถูกอีกนั่นแหละ.

อย่างที่ ๓. เรียกว่า สังขารเป็นปัจจัย นี่สภาพปรุงแต่ง ปรุงแต่งให้เกิดกายกรรม วจีกรรม มโนกรรมอะไรก็ได้, ปรุงแต่งให้เกิดความยึดมั่น

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ถือมั่นในบุญในบาป ในอเนญชาอะไรก็ได้. นี่เรียกว่าสังขารทั้งนั้น เพราะมีสังขารการปรุงแต่ง ความทุกข์มันก็เกิดขึ้น.

อย่างที่ ๔. เรียกว่าผัสสะ เมื่อมีผัสสะเป็นปัจจัย ความทุกข์ก็เกิดขึ้น. ในที่นี้หมายถึง **อวิชชาสัมผัส** คือผัสสะด้วยอวิชชา : ตากับรูปกระทบกันแล้ว, หรือว่าหูกับเสียงกระทบกันแล้วก็ตามนั้น แล้วก็มีอวิชชา คือเผลอสติก็เป็นอวิชชาสัมผัส. **สัมผัสชนิดนี้ก็ทำให้เกิดทุกข์แน่นอน** เพราะมันทำให้เกิดเวทนา ที่มาจากอวิชชา แล้วเกิดตัณหา เกิดอุปาทาน เกิดทุกข์.

อันถัดไป อย่างที่ ๕. ก็เรียกว่า **วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดทุกข์**; อย่างนี้คล้าย ๆ จะพูดให้กว้างให้เอาเปรียบไว้. ถ้าอย่ามีความรู้สึกที่เป็นวิญญาณเสียอย่างเดียว เรื่องต่าง ๆ มันก็ไม่มี; ฉะนั้นการปรุงแต่งหรืออะไรก็ตาม มันมีเพราะว่ามันมีวิญญาณธาตุ ที่เกิดขึ้นสำหรับรู้แจ้งทางตา รู้แจ้งทางหู รู้แจ้งทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ. ถ้าสิ่งนี้อย่ามีเสียอย่างเดียว สิ่งที่เรียกว่าความทุกข์มันเกิดไม่ได้. นี่เป็นคำพูดที่เรียกว่าเอาเปรียบ หรือว่าไม่มีทางผิด, กำปั้นทุบดิน.

อันถัดไป อย่างที่ ๖. ระบุไปยังเวทนาเป็นปัจจัยจึงเกิดทุกข์ นั้น เวทนาจะเป็นสุข หรือ ทุกข์ หรือ อุเบกขา ก็ตาม ที่อวิชชาเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย; อวิชชาเข้าไปเกี่ยวข้อง ตั้งแต่เมื่อเป็นผัสสะ; ออกมาเป็นเวทนา ก็เป็นเวทนาที่มาจากสัมผัสด้วยอวิชชา. *เวทนาที่มาจากการสัมผัสด้วยอำนาจแห่งอวิชชา* นี้ก็เรียกว่า *อวิชชาสัมผัสสชาเวทนา*. เวทนาที่เกิดมาจากอวิชชาสัมผัสนี้ เวทนานี้ให้เกิดทุกข์ นี้ก็เห็นชัดแล้ว.

Copyright © 20 Co l rights reserved.

อันถัดไป อย่างที่ ๗. ระบุตัณหา. นี่ไม่ต้องอธิบาย ในที่ไหน ๆ ก็ตัณหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์.

อันถัดไป อย่างที่ ๘. ก็ระบุอุปาทาน – ความยึดมั่นถือมั่น นี่รู้อยู่แล้วไม่ต้องอธิบาย.

อันถัดไป อย่างที่ ๙. ระบุอารัมภะ. *อารัมภะ* แปลว่า *ความปรารภปรารมภ์* ก็มีจิตใจปรารภปรารมภ์ หรือ *หวัง* นั่นแหละ ; จะเรียกว่า *อาสา* ก็ได้, จะเรียก *อารัมภะ* ก็ได้ ; ปรารมภ์ใจในสิ่งใด ความทุกข์ก็เกิดขึ้นจากความปรารมภ์นั้น. เพราะว่าคำว่า ปรารมภ์ นี้ มันทำไปด้วยความโง่หรืออวิชชา ; ถ้าฉลาดไม่ต้องไปมัวปรารภปรารมภ์อะไรให้เสียเวลา.

ทีนี้ถัดไป อย่างที่ ๑๐. ระบุอาหาร : *กวฬิงการาหาร – อาหารคือคำข้าว, ผัสสาหาร – อาหารคือผัสสะ, – มโนสัญเจตนาหาร, วิญญาณาหาร* นี้ เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่าอาหารนั้น มันเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสิ่งอื่นเสมอ. *อาหารคำข้าว ทำให้เกิดอะไรที่เป็นผลออกมา ;* เช่นว่า เรามีเนื้อหนังอะไรอยู่ได้เพราะเรากินข้าว. *ผัสสาหาร* ก็ทำให้ *เกิดวิญญาณเวทนา. มโนสัญญเจตนาหาร – ความคิดนึกก็ทำให้เกิดกรรม* : มโนกรรม วจีกรรม กายกรรม. *วิญญาณาหาร* ก็ให้ *เกิดทุกอย่างที่มันจะออกมาจากวิญญาณ* ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ. อาหารทั้ง ๔ นี้ เป็นแดนเกิดแห่งความทุกข์ ; ก็ถูกที่สุดแล้ว. แต่เราก็รักอาหาร ละโมบอาหาร หาเงินมาเพื่อซื้ออาหาร. ให้ดูให้ดีว่าควรจะทำกันอย่างไร ? หรือเท่าไร ?

Copyright © 200 Co., rights reserved.

และอันสุดท้ายคืออย่างที่ ๑๑ นี้ ระบุเป็น **อิญชิตา – ความหวั่นไหว. กิเลสที่เป็นเหตุให้หวั่นไหว** คือทำให้วิตกกังวล ให้สงบใจอยู่ไม่ได้. ความสะดุ้ง ความหวั่นไหว ความหวาดเสียว ความนิ่งอยู่ไม่ได้นี่ ก็หมายถึงกิเลส; แล้วก็มีมูลมาจากอวิชชา เราจึงหวั่นไหว. แม้ที่สุดแต่เราสงสัย; ความสงสัยก็ทำให้เราเป็นทุกข์. คำว่า ***อิญชิตา*** แปลว่า ***ความหวั่นไหว*** นี้ เล็งไปถึงสิ่งมากมาย ความหมายกว้าง ก็คือ ***กิเลสที่เป็นเหตุให้สงบอยู่ไม่ได้.***

ทีนี้เราส่วนใหญ่ไปคิดดูให้ดี นอนหลับก็ก่ายหน้าผาก ***วิตกกังวล ลังเล สงสัย*** ไม่แน่ใจในความปลอดภัยของชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สมบัติอะไรต่าง ๆ; นี้ก็เรียกว่า ***อิญชิตา*** คือ ***ความหวั่นไหว.*** บางทีอันนี้แหละจะรบกวนมากที่สุด เรามีเงิน มีบ้าน มีเรือน มีลูก มีเมีย มีอะไรทุกอย่างอยู่แล้ว; แต่พอค่ำลงก็นอนก่ายหน้าผาก ก็ **ลังเล สงสัย วิตก อาลัยไปในสิ่งต่าง ๆ ก็ล้วนแต่เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์** ทั้งนั้น.

นี่ถึง ๑๑ อย่างด้วยกัน มีระบุไว้ในคัมภีร์สุตตนิบาต ในลักษณะที่เป็นพุทธภาษิต หรือครึ่งพุทธภาษิต คือที่ผู้อื่นกล่าว แล้วก็พระพุทธเจ้าท่านรับรอง. นี้เราไม่ต้องเชื่ออย่างนั้นหรอก. เรามองเห็นชัดอยู่ก็แล้วกันว่า **อุปธิ** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, **อวิชชา** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, **ความปรุงแต่ง** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, **ผัสสะด้วยความโง่** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, **วิญญาณ** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, **เวทนา** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, **ตัณหา** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, **อุปาทาน** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, **อารัมภะ** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, **อาหาร** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, **อิญชิตา** เป็นเหตุให้เกิดทุกข์; ตั้ง ๑๑ อย่าง.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ทีนี้ ไม่เอาเปรียบกันแล้ว พูดกันตรง ๆ ในสูตรปฏิจจสมุปบาทนั่นเอง ว่า ความทุกข์เกิดมาจากอะไร? ที่ใกล้ชิดที่สุด แล้วก็สวดกันได้อยู่แล้ว ว่า *ชาติปจฺจยา ชรามรณ์ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา ทุกฺขา – เพราะมีชาติเป็นปัจจัย จึงมีชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส อุปายาส;* นี่มีบาลีชัดแล้วก็มากมาย หลายสิบแห่งหลายร้อยแห่ง มารวมอยู่ที่คำว่าชาติ คือ ความเกิด. ความเกิดนี้ไม่ใช่เกิดจากท้องแม่ล้วน ๆ จะหมายถึงความเกิดจากท้องแม่ด้วยก็ได้ แต่ต้องไปยึดถือเอาความเกิดนั้น มาเป็นความเกิดของกูอีกทีหนึ่ง มันจึงจะเป็นความเกิดที่เป็นทุกข์.

แต่โดยปกติแล้ว หมายถึงความเกิดขึ้น แห่งความรู้สึกว่าตัวกู; เมื่อใดเกิดตัณหา คือ ความอยาก เมื่อนั้นจะเกิดความรู้สึกเป็นตัวกูผู้อยาก; นั่นแหละคือ ความเกิดที่เป็นตัวทุกข์ และแน่นอนที่สุด แล้วก็ทันที. เมื่อใดเราอยากอะไร เราก็เกิดความรู้สึกเป็นตัวกูมันอยาก มันจะเอาให้ได้ มันจะกินให้ได้ มันจะตีให้ได้ มันจะฆ่าเขาให้ได้นี่ นั่นเรียกว่า เกิดชา-ติ หรือ เกิดตัวกู ที่เกิดมาจากความอยาก คือตัณหา; ก็เรียกว่าอุปาทาน ว่าตน ว่าของตน ได้เกิดขึ้นแล้ว; นี่คือความเกิดในที่นี้. การเกิดทุกทีเป็นทุกข์ทุกที หมายถึงความเกิดอย่างนี้; วันหนึ่งเกิดได้หลายหนหลายสิบหน เกิดทุกทีเป็นทุกข์ทุกทีคือความเกิดอย่างนี้.

หรือจะไปถือเอาความเกิดจากท้องแม่มารวมไว้ด้วยก็ได้ : มันถือเอาความเกิดของเรา; เราเกิดอยู่ชาติหนึ่งกว่าจะตายนี่ ก็เรียกว่าเกิดมาชาติหนึ่ง เกิดมาจากท้องแม่ เป็นการเกิดของเรา เป็นสิ่งที่เราต้องรับผิดชอบ. เรามีวิตกกังวลในสิ่งนี้ตลอดเวลา ก็เรียกว่า เพราะยึดถือความเกิดนี้ว่าเป็นความเกิดของเรา เราจึงมีความทุกข์.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

เอากันสั้น ๆ ตรง ๆ อย่างนี้ก็ได้ : เมื่อไรเกิดตัวกู เมื่อนั้นเป็นความทุกข์, เมื่อไรเกิดของกู เมื่อนั้นเป็นความทุกข์.

ฉะนั้น อย่าให้เกิดการปรุงแต่งขึ้นมา เป็นความรู้สึกว่าตัวกูว่าของกูเถอะ มันก็ไม่มีความทุกข์; จะทำอะไรก็ทำไปด้วยจิตที่ว่างจากตัวกู – ของกูนี้ มีแต่สติปัญญาเต็มอยู่ ก็ทำอะไรได้ดี. งานนั้นทำได้ดีมีผลดี แล้วก็รู้สึกเป็นสุขด้วยสนุกด้วย เป็นการทำงานที่ได้ประโยชน์ตามที่ต้องการด้วย แล้วยังเป็นสุขด้วย ยังสนุกด้วย; ควรจะศึกษาอย่างยิ่ง. นี้เรียกว่า ชาติคือความเกิดขึ้น เป็นความรู้สึกว่าตัวตน ว่าของตน นี้เป็นเหตุให้เกิดทุกข์โดยตรง.

นี่พูดมาทั้งหมดนี้ มันก็ล้วนแต่แสดงในข้อที่ว่า เหตุให้เกิดทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้; เหตุให้เกิดทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้, อย่างนี้, เป็นอย่างอื่นไม่ได้. แม้เราจะใช้คำพูดให้มาก ให้แปลกออกไป มันก็มีอยู่ที่ความหมายเดียวกันว่า ความยึดมั่นถือมั่นว่าเรา ว่าของเรา หรือ อุปาทานที่มาจากตัณหานี้ เป็นเหตุให้เกิดทุกข์; จะระบุตัณหาก็ได้, ระบุอุปาทานก็ได้, ระบุอวิชชาก็ได้, ระบุชาติก็ได้.

เอาปรากฏการณ์ชัด ๆ ง่าย ๆ ซึ่งหน้าก็แล้วกัน : คำว่า ชาติ นั่นแหละเป็นเหตุให้เกิดทุกข์; แต่โดยทั่วไปใช้คำว่า ตัณหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์. มันได้ทั้งนั้น เพราะมันเป็นเครือเดียวกันมา : อวิชชาเรื่อยมาจนถึงเวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพ ชาติ แล้วก็เกิดทุกข์. ทุกข์ต้องเป็นสิ่งที่มีเหตุอย่างนี้; นี้คือ กฎที่ตายตัว ว่าเป็นอย่างนี้ ไม่เป็นอย่างอื่น ของอริยสัจจ์ข้อที่ ๒ ในฐานะเป็นไกวัลยธรรม.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

การดูเหตุให้เกิดทุกข์ต้องดูลึกเข้าไปในจิตใจ.

ให้ย้อนพิจารณาลึกเข้าไปข้างในกาย ในใจ ในทุก ๆ ปรมาณู ทุกอณูของร่างกายของจิตใจ ของความรู้สึกแห่งจิตใจ; จะพบว่ามัน มีกฎอันนี้อยู่ ถ้าไม่มีกฎอันนี้อยู่ มันจะเกิดความทุกข์ขึ้นในใจไม่ได้ : *กฎแห่งความไม่เที่ยง* มันก็ *มีอยู่ในทุก ๆ ปรมาณูของร่างกาย;* เพราะฉะนั้นร่างกายจึงเปลี่ยนได้ จากความเป็นเด็กมาเป็นหนุ่มสาว เป็นคนแก่เฒ่าชราได้ เพราะมันมีกฎแห่งอนิจจังอยู่ในทุก ๆ ปรมาณูของร่างกาย. จิตใจก็เหมือนกัน มันมีกฎนั้นอยู่; ฉะนั้นความจำความอะไรมันจึงเสื่อมได้ จิตใจมันจึงเสื่อมได้.

ทีนี้ ถ้าเกี่ยวกับความทุกข์ มันก็มีกฎอันนี้เข้าไปครอบงำอยู่ถึงภายใน แล้วมันจึงเกิดความทุกข์ และเกิดความรู้สึกที่เป็นทุกข์ หรือเหตุให้เกิดทุกข์ได้.

เราอย่าไปดูข้างนอก มันไม่ค่อยเกี่ยวกับเรา คำว่า ไกวัลย นี้มันกว้าง? กว้างทั่วไปหมดไม่มีขอบเขตทั้งเวลาและสถานที่ ที่คำนวณไม่ไหวนะ; แต่ที่มีประโยชน์ที่สุด รีบดูข้างใน; รีบดูข้างใน มองดูข้างใน อย่ามองดูข้างนอก โดยนึกถึงพระพุทธภาษิตที่สำคัญที่สุดอีกข้อหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า *โลกก็ดี เหตุให้เกิดโลกก็ดี ความดับสนิทแห่งโลกก็ดี ทางให้ถึงความดับสนิทแห่งโลกก็ดี ตถาคตบัญญัติไว้ในร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่ง ที่มีสัญญาและใจ.*

ที่ว่า มีสัญญาและใจ ก็หมายถึงคนเป็น ๆ ไม่พูดถึงคนตายแล้ว; แล้ว *ในร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่งนี้เท่านั้นแหละ จงหาโลก หาเหตุให้เกิดโลก* อะไร ๆ ทุกอย่างที่เกี่ยวกับโลก, ในกายนี้ โลกนี้.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ที่นี้เราไปหาโลกที่แผ่นดินไกลออกไป เป็นโลกอาทิตย์ โลกพระจันทร์ โลกอื่น ๆ นั้นน่ะมันยิ่งไกลออกไป; ฉะนั้นถ้าจะศึกษาเรื่องโลกละก็ ให้ย้อนเข้าไปข้างใน. *ในร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่ง* แล้ว *ของคนที่ยังเป็น ๆ จะพบโลก, พบเหตุให้เกิดโลก, พบความดับสนิทของโลก,* ตลอดถึง *ทางแห่งความดับสนิทของโลก,* ครบบริบูรณ์อยู่ในนั้น; ไม่ต้องไปหาโลกที่ไหนอีก พบโลกข้างในแล้ว ไม่ต้องไปหาความดับโลกข้างนอก หรือทางให้ดับโลกข้างนอก; มันมีอยู่ในร่างกายล้วน ๆ.

นี่ถ้าเราจะหา ไกวัลยธรรม ที่มีประโยชน์ที่สุด ต้องมองข้างในในทุก ๆ อณู ทุก ๆ ปรมาณู ของร่างกายและจิตใจ ของความรู้สึกคิดนึก. นี่เรียกว่า กฎของอริยสัจจ์ข้อที่ ๒.

....

ดู ทุกขนิโรธอริยสัจจ์ อันเป็นกฎข้อที่สาม.

ที่นี้อริยสัจจ์ **ข้อที่ ๓ ทุกขนิโรธอริยสัจจ์ อริยสัจจ์คือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.**

พระบาลีที่มีอยู่โดยตรงหรือทั่วไป ที่รู้จักกันดีที่สุดก็คือ *โย ตสฺสาเยว ตณฺหาย อเสสวิราคนิโรโธ จาโค ปฏินิสฺสคฺโค มุตฺติ อนาลโย;* ก็แปลกันได้ทุกคน สวดกันได้ทุกคน. *ความดับไม่เหลือเพราะความจางคลายนี้ หรือความปล่อย ความสละ ความพ้น ความกระทำให้ไม่มีอาลัยที่อยู่อาศัย ซึ่งตัณหานั่นนั่นเทียว; นั้นเรียกว่าทุกขนิโรธ.*

Copyright © 200 Co., ights reserved.

ตัณหาคือเหตุให้เกิดทุกข์ ที่นี้ ทำให้มันดับ ไม่มีเศษเหลือ, สละปล่อยออกไป, พ้นออกไป, ไม่เหลือไว้เป็นอาลัยเยื่อใย, นี้เรียกว่า ทุกขนิโรธ. อธิบายไว้ในที่อื่นมีมากแล้ว ก็จะพูดถึงข้อต่อไป อย่างในข้อที่เกี่ยวกับทุกขสมุทัย.

อย่างที่ว่า *พระสารีบุตรได้ยกเอาทุกขนิโรธ;* เพราะว่า *การนำออกเสียได้ซึ่งฉันทราคะ, เพราะการละเสียได้ซึ่งฉันทราคะ ในอุปาทานขันธ์ทั้ง ๕ นั่นแหละเป็นทุกขนิโรธ.* ฉันทราคะในอุปาทานขันธ์ เป็นทุกขสมุทัย เป็นเหตุให้เกิดทุกข์. ที่นี้ *ฉนฺทราควินโย – นำออกเสียได้ซึ่งฉันทราค* คือ *นำออกเสียได้ซึ่งความกำหนัดเพราะความพอใจ การละเสียได้ซึ่งความกำหนัดเพราะความพอใจ ในอุปาทานขันธ์ทั้งหลาย ๕ ใด นั้นคือทุกขนิโรธ;* นี้ตรงกันข้ามกับที่พูดมาแล้วเมื่อตะกี้.

สิ่งที่จะต้องรู้ให้ชัดเจนหน่อย ก็คือ สิ่งที่เรียกว่า *ฉนฺทราควินโย.* เดี๋ยวนี้เราไม่วินโย คือไม่นำออก; มีแต่นำเข้า ซึ่งความพอใจ ด้วยความพอใจ ด้วยความกำหนัดนี้ ในขันธ์ทั้งหลายทั้ง ๕ อยู่เรื่อยไป. ถ้าเป็นอยู่ด้วย **การนำออกเสียซึ่งฉันทราคะ** อย่างนี้ ก็เรียกว่า **เป็นอยู่ชอบ**ตลอดเวลา; เดี๋ยวนี้มันไม่มีการนำออก มันก็เป็นความทุกข์, ถ้านำออก ก็เป็นความดับทุกข์.

ที่นี้ ข้อต่อไป คือ *บาลีที่เรียกว่า ภารนิเขปนำ สุขำ* บทที่เราสวดกัน *ภาราหเว ปญฺจกฺขนฺธา, ภารหาโร จ ปุคฺคโล, ภาราหานำ ทุกฺขำ โลเก, ภารนิเขปนำ สุขำ;* **ภารนิเขปนำ สุขำ** นั่นแหละคือทุกขนิโรธ. *การขัดออกไปเสียซึ่งของหนัก;* เมื่อตะกี้หิ้วมาซึ่งของหนัก เป็นทุกขสมุทัย. ที่นี้ *นิเขปนำ* คือ *ขัดโยนไปเสียซึ่งของหนัก* ก็เป็น *ทุกขนิโรธ.*

Copyright © 200 Co. All rights reserved.

ที่นี้อธิบายคำเหล่านี้ในสังยุตตนิกาย พระพุทธเจ้าท่านอธิบายเองถือตามตัวหนังสือในพระบาลีนั้น. *พระพุทธเจ้าท่านทรงอธิบายเองว่า* ที่เรียกว่า *ภารนิเขปนำ –ขัดไปเสียซึ่งของหนักนั้นคืออะไรเล่า?* มันก็คือ *โย ตสฺสาเยว ตณฺหาย อเสสวิราคนิโรโธ จาโค ปฏินิสฺสคฺโค มุตฺติ อนาลโย* ที่เราสวดอยู่ทุกวัน *นั่นแหละคือการขัดไปเสียซึ่งของหนัก.*

ที่นี้ก็ไปถึง *ข้อความในสุตตนิบาต ๑๑ อย่าง ที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์;* เดี๋ยวนี้ก็ตรงกันข้าม คือว่าดับเสียซึ่งอุปธิ ซึ่งอวิชชา ซึ่งสังขาร ซึ่งผัสสะ ซึ่งวิญญาณ ซึ่งเวทนา ซึ่งตัณหา ซึ่งอุปาทาน ซึ่งอารัมภะ ซึ่งอาหาร ซึ่งอิญชิตา ทั้งหมดแล้ว มันก็เป็นความดับแห่งความทุกข์; ไม่มีกิเลสเป็นเหตุให้หวั่นไหวในทางจิตใจ, นอนสบายดี.

แล้ว *ในสหายตนวิภังคสูตร* ก็ตรัสระบุธรรมที่ควรทำให้แจ้งว่า *วิชฺชา จ วิมุตฺติ จ –วิชชาด้วย วิมุตติด้วย นั่นแหละเป็นธรรมที่ควรทำให้แจ้ง.* ในหน้าที่ของ ทุกขนิโรธ คือหมายถึงการดับตัณหา; เพราะว่าถ้ามีวิชชามา มันก็ดับตัณหา; ถ้ามีวิมุตติมา ก็หมายความว่าพ้นจากตัณหาแล้ว ก็เรียกว่าทุกขนิโรธได้. ตัวหนังสือต่างกัน ความหมายเหมือนกัน.

นี่เป็นกฎที่แสดงว่า ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้ : *ตถา –ต้องเป็นอย่างนี้, อวิตถา –ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนี้, อนัญญถา ความไม่เป็นไปโดยความเป็นประการอื่น.* นี่คือกฎของอริยสัจจ์ข้อที่ ๓.

....

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ดูทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจจ์ อันเป็นกฎข้อที่สี่.

ที่นี้มาถึง **อริยสัจจ์ข้อที่ ๔ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจจ์.** อริยสัจจ์คือข้อปฏิบัติ ยังสัตว์ให้เข้าถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

ที่เป็นหญ้าปากคอกก็คือ *อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค เสยฺยถีทำ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ;* ที่เข้าใจกันดีอยู่แล้ว จนไม่ต้องอธิบาย สวดกันได้ทุกคน.

แต่มีความหมายที่ยังเร้นลับ อยู่บ้าง ตรงที่มักจะพูดกันว่า มรรคแปด นี้มันผิด; เพราะ มรรค มัน เดียว แต่มัน มีองค์แปด มีส่วนประกอบแปด. ในที่นี้ เป็นความถูกต้องของการกระทำ ๘ ประการ : *ความคิดเห็น* ก็ถูกต้อง *ความปรารถนา* ไฝ่ฝันก็ถูกต้อง *การพูดจา* ก็ถูกต้อง *การทำการงาน* ก็ถูกต้อง *การเลี้ยงชีวิต* ก็ถูกต้อง *ความพากเพียร* ก็ถูกต้อง *ความระลึกอยู่ในใจ* ก็ถูกต้อง *สมาธิแห่งใจ* ก็ถูกต้อง; เป็น ๘ ถูกต้อง; รวมกันแล้วเรียกว่า ทางอันเดียว เพื่อจะดับทุกข์ไปนิพพานถึงนิพพานได้. รายละเอียดก็มีมาก ไปศึกษาเอาเอง.

ที่นี้จะยกบทอื่น ๆ ที่ไม่ค่อยจะชินการได้ยินได้ฟังมา ก็ *ในสหายตนวิภังคสูตร* อีก *พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ธรรมที่ควรจะเจริญทำให้มาก ภาเวตัพพธรรม* นั้นคือ *สมโถ จ วิปสฺสนา จ,* ก็หมายความว่า ในสูตรนี้ การที่จะตรัสถึงอริย-

Copyright © 200 Co., rights reserved.

มรรคมีองค์แปด ท่านไประบุสมถะและวิปัสสนา ว่าเป็นข้อปฏิบัติทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

สมถะ คือ*ทำความสงบทางจิตใจ; วิปัสสนา –ทำความเห็นแจ้งในทางสติปัญญา,* เห็นแจ้งโดยสติปัญญา : เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา, เห็นปฏิจจสมุปบาท, เห็นทุกอย่าง ก็ต้องเห็นอริยสัจจ์นี้; นี่วิปัสสนาเป็นอย่างนี้. พอเห็นแจ้งแล้วก็หมดอวิชชา; ถ้าเห็นแจ้งจริง ๆ ไม่ใช่ว่าเพียงคิด ๆ นึก ๆ เอา. ต้องเห็นแจ้งจริง ๆ ก็หมดอวิชชา; หมดอวิชชาแล้วก็ไม่มีทางที่จะมีตัณหาหรือ อุปาทาน; ฉะนั้นจึงเป็นเหตุปัจจัยให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

ที่นี้เอาสมถะเข้ามาใส่ไว้ข้างหน้า ก็เพราะว่า เพื่อให้วิปัสสนานี้มันเป็นไปเต็มที่ ก็ต้องมีสมถะ; แล้วคำว่า สมถะ นี้จะต้องรวมศีลเข้าไว้ด้วย. การพยายามสำรวมระวังทำให้เกิดความสงบนี้เป็นทั้งศีลเป็นทั้งสมาธิ.

เดี๋ยวบางคนจะถามว่า นี่ศีลหายไปไหน ? เหลือแต่สมถะกับวิปัสสนา. วิปัสสนาคือปัญญา; ส่วน สมถะ นั้น คือศีลและสมาธิ. *สงบทางกาย วาจา ก็เป็นศีล, สงบทางจิตก็เป็นสมาธิ.* แต่ที่ถูกต้องยิ่งกว่านั้นอีก ก็คือว่า การตั้งอกตั้งใจสำรวมระวังลงไป เพื่อให้เกิดอะไรขึ้นมาสักอย่างหนึ่งนี้เป็นศีล; คือมันทำให้สงบรำงับลงไป ด้วยการสำรวมระวัง ความสำรวมนั้นเองเป็นศีล.

ฉะนั้น ถ้าทำสมาธิเมื่อไร มีศีลอยู่ด้วยเมื่อนั้น; ศีลจะถูกลากมาเมื่อตั้งอกตั้งใจ ทำอะไรอย่างจริงจัง ที่เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร. จะตั้งใจทำสมถะก็ได้ ทำวิปัสสนาก็ได้ ศีลจะผนวกอยู่ในความตั้งใจ ที่จะกระทำอย่าง

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

สุดกำลัง; เรียกว่า *ความสังวรความสำรวม* ให้มันอยู่ที่นั้น เป็นศีล; หรือจะเล็งถึงเจตนา ที่ตั้งใจจะทำอย่างนั้น ก็เรียกว่าเป็นศีลได้. ฉะนั้นในสูตรสูตรนี้พระองค์จึงตรัสแต่เพียงว่า *สมโถ จ วิปสฺสนา จ;* สองอย่างนี้ *เป็นภาเวตัพพธรรม* คือ *ข้อปฏิบัติทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.*

เอ้า, ที่นี้กำหนดคำว่า "มัชฌิมาปฏิปทา" กันให้ดี ๆ อริยมรรคมีองค์ ๘ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามัชฌิมาปฏิปทา คือข้อปฏิบัติ ที่เป็นไปโดยสายกลาง. นี้เรียกว่ามรรคได้ทั้งนั้น เพราะว่าอริยอัฏฐังคิกมรรคมีองค์ ๘ นั้น ก็เป็นสายกลาง คือไม่เอียงไปทางต่ำ ไม่เอียงไปทางสูง ไม่เอียงไปทางซ้าย ไม่เอียงไปทางขวา; คือ *ไม่เอียงไปทางกามสุขัลลิกานุโยค, ไม่เอียงไปทางอัตตกิลมถานุโยค* มัน *อยู่ตรงกลาง;* ดังนั้น อัฏฐังคิกมรรคนั้น จึงเรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา.

ที่นี้โดยทำนองที่มันกลับกัน ถ้าสิ่งใดมันอยู่ตรงกลาง ไม่เอียงไปทางไหน อันนั้นเป็นอริยอัฏฐังคิกมรรคได้ทั้งนั้น. ขอให้สังเกตดู.

....

ดู โพธิปักขิยธรรม ๓๗ เป็นมัชฌิมาปฏิปทา.

ที่นี้ *อะไรที่จะเป็นมัชฌิมาปฏิปทา?* ก็ *มีระบุไว้ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย* ตอนปฏิจจสัตตกนิบาต ว่า *โพธิปักขิยธรรม* แต่ละอย่าง ๆ ทั้ง ๓๗ อย่าง *แต่ละอย่าง ๆ นั้นเป็นมัชฌิมาปฏิปทา.* นี้มีแปลกที่ว่าเรามักจะจัดโพธิปักขิยธรรม

Copyright © 200 Co., rights reserved.

เป็นหมวดเป็นกลุ่ม แล้วจึงจะทำอะไรได้; แต่ในพระบาลีท่านถือว่า อย่างเดียวมันก็เป็น เป็นโพธิปักขิยธรรม เพียงอย่างเดียว ไม่ต้องเข้าหมวดเข้ากลุ่มอย่างที่ว่า สติปัฏฐาน ๔ อิทธิบาท ๔ สัมมัปปธาน ๔ อย่างนั้น; ไม่ได้แยกอย่างนั้น.

ในที่นี้ท่านระบุโพธิปักขิยธรรม ๓๗ อย่างนั้น แต่ละอย่างๆๆ มันเป็นมัชฌิมาปฏิปทาอยู่ตรงกลาง. กลางของอะไร? ในสูตรนั้นท่านระบุว่า มัน *ไม่เป็นไปเพื่ออาคาฬหปฏิปทา* คือ *เบียกขุ่ม* และ *ไม่เป็นไปเพื่อนิชฌามปฏิปทา* คือ *ไหม้เกรียม*. *เบียกขุ่มนั้นคือกาม, ไหม้เกรียมนั้นคืออัตตกิลมถานุโยค*. มีคำใช้อย่างอื่นว่า *อาคาฬหปฏิปทา – ปฏิปทาที่ดำจุ่มลงไปในของเบียก, นิชฌามปฏิปทา ปฏิปทาที่มันแห้งไหม้เกรียมอยู่ในของที่เผาให้ร้อน;* ถ้ามันไม่เอียงไปทั้ง ๒ อย่างนี้แล้ว ก็เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา. เพราะฉะนั้น โพธิปักขิยธรรมทั้งหลาย ไม่ว่าจะ ๓๗ อย่าง หรือมากกว่านั้นก็ได้ แต่ละอย่างก็เป็นมัชฌิมาปฏิปทาทั้งนั้น เป็นทางให้เข้าไปถึงความดับทุกข์ทั้งนั้น.

มีความลับอยู่อย่างหนึ่งว่า ธรรมะนี้มันแปลก มันเป็นอย่างเดียวไม่ได้ มันเนื่องถึงกันในภายในหรือว่าส่วนลึก; มันไม่มีอะไรที่จะเกิดขึ้นมาอย่างเดียวได้ เพราะว่าเป็นสังขตธรรม คืออาศัยเหตุปัจจัยข้างล่าง แล้วจะมีผลข้างหน้างอกออกไป โดยที่บังคับไว้ไม่ได้ มันเลยสัมพันธ์กันมาก. ฉะนั้นธรรมข้อเดียวกลายเป็นธรรมะหลายข้อขึ้นมา; ดังนั้นจึงพอที่จะเป็นโพธิปักขิยธรรมก็ได้, หรือพอที่จะเป็นมัชฌิมาปฏิปทาก็ได้. นี้เรียกว่า *มัชฌิมาปฏิปทาคือโพธิปักขิยธรรม* หรือ *โพธิปักขิยธรรมคือมัชฌิมาปฏิปทา*.

. . . .

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ดู ปฏิจจสมุปบาทเป็นมัชฌิมาปฏิปทา.

ที่นี้ ปฏิจจสมุปบาท นั่นแหละเป็นมัชฌิมาปฏิปทา; เพราะว่าปฏิจจสมุปบาทมีกฎเกณฑ์ว่า เพราะมีสิ่งนี้ๆเป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆจึงเกิดขึ้น นี่คืออยู่ตรงกลาง; ไม่พูดว่าตายแล้วเกิดหรือตายแล้วสูญ. ตายแล้วเกิดก็ผิด, ตายแล้วสูญก็ผิด; แต่ถ้าพูดว่าเพราะมีสิ่งนี้ๆเป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆจึงเกิดขึ้น นี่คือถูก. นี่คือมัชฌิมาปฏิปทา มันอยู่ตรงกลาง; ไม่พูดว่ามี และก็ไม่พูดว่าไม่มี. จะให้ยืนยันว่ามีก็ไม่เอา, จะให้ยืนยันว่าไม่มีก็ไม่เอา; เอาอยู่ตรงกลางว่า *ถ้ามีสิ่งนี้ๆเป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆจะเกิดขึ้น, ถ้าไม่มีสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้จะไม่เกิดขึ้น; เพราะเกิดขึ้นแห่งปัจจัย จึงมีสิ่งนี้เกิดขึ้น เพราะดับไปแห่งปัจจัย จึงมีการดับลงแห่งสิ่งนี้.* นี้เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาทเป็นมัชฌิมาปฏิปทา *ไม่เอียงไปในทางอัตถิตา* ว่ามีอยู่; *ไม่เอียงไปในทางนัตถิตา* ว่ามิได้มีอยู่. นี่คือไม่เอียงไปในทางที่ว่าตายแล้วเกิด หรือตายแล้วสูญ.

ที่ลึกไปกว่านั้น ก็คือว่า ปฏิจจสมุปบาทนี้ไม่เอียงไปในทางที่ว่าเป็นตัวกู หรือเป็นผู้อื่น. บางทีมีปัญหาเกิดขึ้นว่า นี่ใครทำ? ตัวกูทำหรือผู้อื่นทำ; แม้แต่กรรมนี่กล่าวว่ามีตัวกูทำ, มีผู้อื่นทำ; นี่มันผิดทั้ง ๒ อย่าง. มันไม่มีตัวกู มันมีแต่สิ่งนี้ๆเป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆจึงเกิดขึ้น; ฉะนั้นจะพูดว่าตัวเองก็ไม่ถูก จะพูดว่าผู้อื่นก็ไม่ถูก. พูดว่าเพราะมีสิ่งนี้ๆเป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆจึงเกิดขึ้น; เพราะฉะนั้นปฏิจจสมุปบาทนี่จึงเป็นมัชฌิมาปฏิปทา.

หรือจะพูดว่า อันนั้นหรืออันอื่น : จะพูดว่าคนนั้นหรือคนอื่น, คนนั้นตายไปเกิดหรือคนอื่นตายไปเกิด, หรือว่าตายไปเกิดเป็นคนนั้น, หรือตาย

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ไปเกิดเป็นคนอื่น ; อย่างนี้ไม่เอาทั้งนั้น คือมันสุดเหวี่ยงข้างใดข้างหนึ่งทั้งนั้น ไม่ใช่ปฏิจจสมุปบาท. ฉะนั้นอย่าไปพูดว่า ตายแล้วไปเกิดเป็นคนนั้นอีก, หรือตายแล้วไปเกิดเป็นคนอื่น นี่มันผิดทั้งนั้น ; เพราะว่ามันไม่ได้มีคน. พูดแต่ตามปฏิจจสมุปบาทนั้นเป็นมัชฌิมาปฏิปทา.

รู้เห็นตามที่เป็นอยู่จริงของธาตุที่อาศัยกัน เป็นมัชฌิมาปฏิปทา.

ที่นี้ที่น่าสนใจอย่างยิ่งต่อไปอีก คือใน *สูตรที่มีอยู่ในอุปริปัณณาสก์-มัชฌิมนิกาย* ที่ดีมาก ชื่อว่าเราจะมีมัชฌิมาปฏิปทา หรืออริยอัฏฐังคิกมรรค อย่างแท้จริงอย่างสูงสุด ได้อย่างไร ? เราจะเป็นอยู่โดยวิธีอย่างไร ? แล้วชีวิตนั้น หรือการเป็นอยู่นั้น จะเป็นมัชฌิมาปฏิปทา หรือเป็นอริยอัฏฐังคิกมรรคได้. นี่มีเขียนข้อความไว้ชัด มันยืดยาว *จะเอามาแต่ใจความว่า เป็นผู้รู้เห็นอยู่ตามที่เป็นจริง ต่ออายตนะภายใน อายตนะภายนอก วิญญาณ ผัสสะ เวทนา ;* รู้เห็นอยู่ตามที่เป็นจริง *ในสิ่งทั้งห้านี้* จนไม่มีฉันทราคะในธรรมเหล่านั้น และเห็นโดยความเป็นโทษอยู่ *(– อาทีนวทสฺสาวี)*. นี้พูดมาหลายครั้งหลายหนแล้ว คงจะลืมกันเสียบ้างแล้ว เลือนกันเสียบ้างแล้ว ก็ขอโอกาสทบทวนอีกสักนิดหนึ่งว่า :—

เรื่องที่ ๑ คือ อายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี้ เรียกอายตนะภายใน. แล้วเรื่องที่ ๒ อายตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธัมมารมณ์ ได้อาศัยกันแล้ว ก็เกิดเรื่องที่ ๓ คือ วิญญาณขึ้นมา :

Copyright © 200 Co., rights reserved.

วิญญาณทางตา วิญญาณทางหู วิญญาณทางจมูก เป็นต้น นี้คือเรื่องที่ ๓ คือ วิญญาณ. หลังจากวิญญาณก็เกิดเรื่องที่ ๔ คือ ผัสสะ. ความประจวบแห่งธรรม ๓ ประการ เรียกว่าผัสสะ. เพราะผัสสะเป็นปัจจัย จึงเกิดเวทนา ซึ่งเป็นเรื่องที่ ๕.

นี่ก็เคยสอนให้จำให้ท่องอย่างยิ่งว่า *จกฺขุญฺจ ปฏิจฺจ รูเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณํ* – *เพราะอาศัยซึ่งจักษุด้วย ซึ่งรูป ท. ด้วย ย่อมเกิดจักษุวิญญาณ ; ติณฺณํ ธมฺมานํ สงฺคติ ผสฺโส* – ความประจวบแห่งธรรม ๓ ประการนี้เรียกว่าผัสสะ ; *ผสฺสปจฺจยา เวทนา* – *เพราะผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา* เท่านี้เอง ไม่มากกว่านี้ มีเวทนาเท่านั้นแหละ.

๑. อายตนะภายใน ๒. อายตนะภายนอก ๓. วิญญาณ ๔. ผัสสะ แล้วก็ ๕. เวทนา. อายตนะภายใน อายตนะภายนอก แล้วก็วิญญาณ แล้วก็ผัสสะ แล้วก็เวทนา ; ๕ อย่าง ๕ หัวข้อ อยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ใช่ไหม ? นี่เพราะว่ามักง่ายเลินเล่อ ไม่รู้ว่าไกวัลยธรรมอยู่ที่ไหน. มันอยู่ในชีวิตประจำวันของคนคนหนึ่งนี้.

เรามีตา หู จมูก ลิ้น กาย นี่ข้างใน ; รออยู่จนกว่าจะมีอารมณ์ข้างนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ เข้ามา อาศัยกันจึงจะเกิดวิญญาณขึ้น ; ไม่ใช่มันมีวิญญาณอยู่ตลอดเวลา. แล้วทั้ง ๓ ประการนี้พบกัน คือ อายตนะภายในอายตนะภายนอก และวิญญาณพบกัน นี้เรียกว่า ผัสสะ ; เราก็ต้องรู้ว่าผัสสะมันเกิดเมื่อไร ; แล้วจากผัสสะก็ต้องเกิดเวทนา.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ถ้าผัสสะนั้นผัสสะไปด้วยความโง่ มันก็เป็นเวทนาแห่งความโง่; ถ้าผัสสะนั้นมันทำไปด้วยสติปัญญา หรือวิชชา ก็เป็นเวทนาแห่งความฉลาด. เวทนาแห่งความโง่ ให้เกิดตัณหาอุปาทานแล้วเป็นทุกข์; ส่วนเวทนาแห่งความเฉลียวฉลาด ก็กลายเป็นเรื่องการศึกษาไป ให้ฉลาดยิ่งขึ้น.

เดี๋ยวนี้ทรงสอนให้ระวัง ๕ อย่างนั้น ให้รู้จักมันให้ดี *ขานำ ปสฺสำ* แปลว่า *รู้อยู่เห็นอยู่ ยถาภูตำ – ตามที่เป็นจริง* แล้วก็ *ในอายตนะภายนอก อายตนะภายใน วิญญาณ ผัสสะ เวทนา จนไม่เกิดฉันทราคะ*ในสิ่งเหล่านี้; ไม่ยึดถือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ว่าของกู, รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธัมมารมณ์ ว่าของกู, หรือผัสสะของกู วิญญาณของกู เวทนาของกู, อย่างนี้แหละเรียกว่าไม่มีฉันทราคะในธรรมทั้ง ๕ ประการนั้น *อาทีนวทสฺสาวี – เห็นอยู่ด้วยความเป็นโทษ* ว่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ หรือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ หรือผัสสะ หรือวิญญาณ หรือเวทนานี้มันเป็นอันตราย; เผลอนิดเดียวมันทำอันตรายคือเกิดทุกข์.

รู้เห็นตามที่เป็นจริง ก็มีอัฏฐังคิกมรรคเต็มเปี่ยม.

ถ้าเห็นอยู่อย่างนี้, เป็นอยู่อย่างนี้, ด้วยความรู้สึกอยู่อย่างนี้, อัฏฐังคิกมรรคย่อมจะเป็นอยู่โดยอัตโนมัติ. พึงดูให้ดีซิ ถ้าเห็นอยู่รู้อยู่อย่างนี้นะ อัฏฐังคิกมรรคจะเต็มเปี่ยมอยู่โดยอัตโนมัติ.

เพราะเหตุใด? ทรงอธิบายไว้ว่า *เมื่อเห็นอยู่อย่างนี้ ทิฏฐิของเขานั้นย่อมเป็นสัมมาทิฏฐิ.* จริงไหม? เมื่อเขาเป็นอยู่อย่างนี้ ใน ๕ อย่างนี้ เห็นอยู่

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

อย่างนี้ ทิฏฐิของเขานั้นย่อมเป็นสัมมาทิฏฐิ เห็นชอบ เห็นถูก เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เห็นไม่ควรยึดมั่นถือมั่น.

แล้ว *สังกัปปะของเขา* นั้น *ย่อมเป็นสัมมาสังกัปปะ* คือว่า เมื่อเห็นอยู่อย่างนี้ก็ไม่ใฝ่ฝันไปทางกามวิตก พยาบาท วิหิงสา ซิ ; มันกลับไปในทางตรงกันข้าม.

แล้วเมื่อเขาเห็นอยู่อย่างนี้ *วาจา การพูดจาของเขา จะเป็นสัมมาวาจา.* คนที่เห็นธรรมะอยู่อย่างนี้ จะพูดมิจฉาวาจาได้อย่างไรเล่า ? มันเห็นอยู่อย่างนี้ มันพูดเท็จไม่ได้ มันพูดคำหยาบไม่ได้ มันพูดอะไรผิด ๆ ไม่ได้.

การกระทำการงานของเขา ก็เป็นสัมมากัมมันโต ; การเลี้ยงชีวิตของเขาก็จะเป็นสัมมาอาชีโว ; ความพากเพียรของเขา ก็เป็นสัมมาวายาโม ; สติของเขาก็เป็นสัมมาสติ ; สมาธิของเขาก็เป็นสัมมาสมาธิ ; เพราะฉะนั้น **อัฏฐังคิกมรรคของเขาย่อมเต็มเปี่ยมอยู่.**

และ *แสดงอานิสงส์อื่น ๆ* อีกว่า **ในขณะนั้นเขาละตัณหาได้,** ในขณะนั้นเขาละความเดือดร้อน, ในขณะนั้นเขาเสวยความสุขทางใจ.

นี่เป็นอยู่อย่างนี้ เรียกว่าอัฏฐังคิกมรรคเต็มเปี่ยมอยู่ ; นั้นเรียกว่า **เป็นอยู่โดยชอบชนิดที่จะทำให้โลกนี้ไม่ให้ว่างจากพระอรหันต์.**

Copyright © 200 Co., rights reserved.

มีอัฏฐังคิกมรรคเต็มเปี่ยมนั่นคือเป็นอยู่โดยชอบ.

ถ้าไปนึกถึง *พระพุทธภาษิต* ที่ว่า *ถ้าภิกษุทั้งหลายเหล่านี้ จะเป็นอยู่โดยชอบไซร้ โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์;* แล้วเกิดความสงสัยขึ้นมาว่า อย่างไรเรียกว่าเป็นอยู่โดยชอบ? ก็คือเป็นอยู่อย่างนี้ : เป็นอยู่โดยรู้เท่าทัน *อายตนะภายใน อายตนะภายนอก วิญญาณ ผัสสะ* และ *เวทนา* ๕ ประการนี้อยู่ตลอดเวลา; อย่างนี้คือเป็นอยู่โดยชอบ; เมื่อเป็นอยู่อย่างนี้ ก็จะทำให้โลกนี้ไม่ว่างจากพระอรหันต์.

ฉะนั้นการเป็นอยู่โดยชอบนั่นแหละ คืออัฏฐังคิกมรรค หรือมัชฌิมาปฏิปทา ทำให้โลกนี้ไม่ให้ว่างจากพระอรหันต์. ในที่นี้เราเรียกว่า *ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา* ที่จะยืนยันลงไปว่า หนทางปฏิบัติที่ทำสัตว์ให้ลุถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้, ต้องเป็นอย่างนี้. ยืนกระต่ายขาเดียว ต้องเป็นอย่างนี้ เป็นอย่างอื่นไม่ได้; นี่เรื่องของอริยสัจจ์ข้อที่ ๔.

....

กฎเรื่องจตุราริยสัจจ์เป็นไกวัลยธรรมตลอดกาล.

นี้ก็ได้พูดมาแล้ว ว่าอริยสัจจ์ทั้ง ๔ นี้ มันเป็นตถา คือจะต้องเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างอื่นไม่ได้; ไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น. ถ้าใครไม่เคยได้ยินได้ฟัง เพิ่งได้ยินได้ฟังครั้งแรกก็อย่าประหลาดใจ. อุตส่าห์จำไว้ด้วย

Copyright © 200 Co., rights reserved.

คำว่า ตถตา อวิตถตา อนัญญถตา ก็ดี, คำว่า ตถา ก็ดี อวิตถา ก็ดี อนัญญถา ก็ดี, อาจจะแปลกสำหรับคนบางคน; แต่เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด; เป็นสิ่งที่มีอยู่ในทุกๆปรมาณูของสิ่งทั้งปวง. ที่เป็นสัตว์ เป็นคน เป็นสังขารอะไรก็ตาม มันมีสิ่งที่เรียกว่า ตถา อวิตถา อนัญญถานั้นอยู่ เป็นไกวัลยธรรม; แต่มันละเอียดเกินไป มองไม่เห็นแล้วจะไปโทษใคร.

เดี๋ยวนี้มาตั้งต้นกันให้ดีที่สุด เท่าที่จะทำได้ ดีกว่า; นี่เราเรียกว่า จตุรารียสัจจ์ในฐานะที่เป็นกฎและเป็นไกวัลยธรรม หรือไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎเรื่องจตุรารียสัจจ์ จะต้องเป็นอยู่ตลอดกาล; และจะต้องเป็นไปในที่ทุกหนทุกแห่ง ถ้ามันมีสิ่งที่มีความรู้สึกได้ คือมีชีวิตและมีความรู้สึกได้ กฎเกณฑ์อันนี้ต้องมี ในทุกๆอนุภาค ส่วนน้อยที่สุดที่จะแยกๆออกไปได้ของสิ่งทั้งปวง.

นี่ขอให้เข้าใจคำว่าไกวัลยธรรม. ขอให้เข้าใจขอบเขต ที่อยู่ใต้อำนาจของไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นกฎแห่งจตุรารียสัจจ์.

....

อริยสัจจ์ ๔ เป็นกฎที่เปลี่ยนไม่ได้ มีหลักฐานในพระบาลี.

ที่นี้มีเรื่องที่จะพูดอีกเล็กน้อยต่อไปเสียให้จบ ซึ่งตามธรรมดาก็จะหยุดพูดแล้ว; แต่ที่นี้มันยังเหลืออยู่อีกเล็กน้อย จะไปพูดคราวอื่นมันก็ไม่เหมาะ ก็จะขอถือโอกาสพูด และขอร้องให้อดทนฟังต่อไปอีกหน่อย โดยคิดว่าอาตมาผู้พูดเหนื่อยกว่าผู้ฟัง. ถ้าผู้พูดพูดได้ ผู้ฟังก็ควรจะทนได้ น้อยากจะพูดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ให้มันเสร็จไปเสียในคราวเดียวกันคือ :–

Copyright © 2[illegible]a C[illegible]ll rights reserved.

เป็นกฎของจตุราริยสัจจ์ แผนกที่ปลีกย่อย หรือเป็นปกิณกะออกไป เป็นกฎของอริยสัจจ์ทั้ง ๔ ตรัสไว้ชัดเจน แต่แล้วพวกเราก็ไม่ค่อยจะสนใจ ไม่ค่อยจะเอื้อเฟื้อ อยู่ในพระบาลีมหาวารวรรคสังยุตตนิกาย แทบทั้งนั้นเลย.

กฎชื่ออริยสัจจ์นี้ประหลาด ไปอยู่ใน *บาลีสังยุตตนิกาย* แล้วก็ *ตอนมหาวารวรรค* แทบทั้งนั้น มีตรัสไว้ว่า อริยสัจจ์ ๔ เป็นกฎที่เปลี่ยนไม่ได้. *อริยสัจจ์ ๔ นี้มันเป็นกฎที่เปลี่ยนไม่ได้ เป็นตถา เป็นอวิตถา เป็นอนัญญถา.* บทสวดที่พระสวดไปเมื่อตะกี้นี้ ก็เอามาจากพระบาลีนี้ *จตฺตาริมานิ ภิกฺขเว ตถานิ อวิตถานิ อนญฺญถานิ – สิ่งที่เป็นอย่างนั้น ไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น ไม่เป็นโดยประการอื่นนี้*; ฉะนั้นแสดงว่าอริยสัจจ์ ๔ นี้ เป็นสิ่งที่เปลี่ยนไม่ได้ ต้องเป็นอย่างนี้ตลอดไป.

ที่นี้ *ในมหาวารวรรค* นั่นแหละต่อไปอีกก็ : **การพ้นทุกข์โดยไม่รู้อริยสัจจ์นี้มีไม่ได้.** ขอให้ช่วยฟังให้ดี ว่าการพ้นทุกข์ของใครก็ตาม โดยที่ไม่รู้อริยสัจจ์นั้น มันมีไม่ได้, มันเป็นไปไม่ได้.

การที่จะพ้นทุกข์โดยไม่รู้เรื่องอริยสัจจ์นั้น มันเป็นไปไม่ได้; เพราะ *ถ้าเขาพ้นทุกข์* เขา *จะรู้จักความพ้นทุกข์* และ *รู้จักทุกข์ รู้จักเหตุให้เกิดทุกข์*; แม้เขาจะเรียกไม่เป็น เขาจะพูดไม่เป็น เป็นคนบ้า เป็นคนใบ้ หรือว่าเป็นคนพูดภาษาอื่น ไม่เรียกอย่างนี้ หรือไม่รู้จะเรียกว่าอะไรก็ตามใจ; แต่เขา จะมีความรู้สึก รู้จักมันดี ว่า *ความทุกข์เป็นอย่างไร, เหตุให้เกิดทุกข์คืออะไร ภาวะที่ไม่มีทุกข์เลยเป็นอย่างไร, ทำอย่างไรมันจึงมาถึงภาวะนี้*, เขาจะรู้; เพราะฉะนั้น **เขาจะต้องรู้สิ่งที่เรียกว่าอริยสัจจ์.**

Copyright © 200 Co., rights reserved.

การพ้นทุกข์โดยไม่รู้อริยสัจจ์ เป็นสิ่งที่มีไม่ได้; มันเหมือนกับคนที่พูดว่า ฉันไม่ต้องทำรากฐานของเสาของพื้นนี้ ฉันจะทำหลังคาบ้านได้. นี่ มันบ้าสักเท่าไร; มันเหมือนกับคนที่พูดว่า ฉันพ้นทุกข์ได้ โดยไม่ต้องรู้เรื่องอริยสัจจ์.

ที่นี้ *ในสูตรหนึ่ง พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า เพราะไม่รู้อริยสัจจ์นี้ ทั้งเราและท้งเธอจึงต้องเวียนว่าย, เวียนว่ายในวัฏฏะ*; เพราะไม่รู้อริยสัจจ์จึงเวียนว่ายในวัฏฏะ.

วัฏฏะของลูกเด็กๆ ในฝ่ายศีลธรรม ก็คือตายแล้วเกิด, ตายแล้วเกิด, เข้าโลงแล้วเกิด เวียนว่ายไป นั่นก็อย่างหนึ่ง.

ที่นี้ วัฏฏะของผู้มีสติปัญญา เห็นวัฏฏะที่ร้ายไปกว่านั้น ก็คือว่า ที่นี้และเดี๋ยวนี้มันมีวัฏฏะ : *เราต้องการ* – แล้ว *เราทำตามต้องการ* – แล้ว *เราได้ผลมา*; แล้วมันยั่วให้เราต้องการอีก – แล้วเราก็ทำตามที่เราต้องการอีก – แล้วเราก็ได้ผลมา; แล้วมันยั่วให้เราต้องการต่อไปอีก – แล้วเราก็ทำไปตามความต้องการอีก – แล้วก็ได้ผลมา; แล้วก็ยั่วให้เราเกิดความต้องการอีก; นี่วนเวียนอยู่อย่างนี้ วันหนึ่งหลายรอบก็ได้ คือหลายวัฏฏะก็ได้. ฉะนั้น ตั้งเดือนตั้งปี มันก็นับไม่ไหวซิ ไม่รู้ว่าวัฏฏะนี้กี่ร้อยวง กี่หมื่นกี่แสนวง; แต่ถ้าวัฏฏะของลูกเด็กๆ ว่าเข้าโลงที่หนึ่งก็เกิดใหม่โน่น จึงจะเป็นวัฏฏะ; ๓ ชาติจึงจะเป็นวัฏฏะสักวงหนึ่ง.

แต่วัฏฏะของพระพุทธเจ้าที่กล่าวไว้ที่นี้ ก็หมายถึงกิเลสเป็นเหตุให้ทำกรรม; กรรมเป็นเหตุให้เกิดวิบาก คือผลกรรม; ผลกรรมก็ทำ

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ให้เกิดกิเลสอีก. นี่ชั่วที่ว่า โจรคนหนึ่งเขาเห็นอะไรน่ารักน่าพอใจน่าขโมย แล้วเขาคิดพยายามจะขโมย และขโมยจนได้มานี่ ; ชั่วเท่านั้นแหละ มันมีวัฏฏะตั้งหลายวงหรือหลายสิบวง : เป็นความคิดความต้องการเกิดขึ้น แล้วก็ทำมโนกรรมไป ; แล้วก็ให้เกิดความคิดอย่างอื่นต่อไปอีก จนกว่าจะได้ทำกายกรรม คือการลักการขโมยเป็นต้น.

"เพราะไม่รู้อริยสัจจ์ทั้ง ๔ ทั้งเธอและทั้งฉันจึงต้องเวียนว่ายในวัฏฏะ" นี่พระพุทธเจ้าท่านตรัสกับพระสาวกอย่างนี้. เพราะไม่รู้ความทุกข์ ; ก็ไม่กลัวความทุกข์ ; เพราะไม่รู้เหตุให้เกิดทุกข์ มันก็ดับทุกข์ไม่ได้. มันก็ต้องเวียนว่ายไปในกองทุกข์ ; *เวียนว่ายอยู่ในกองทุกข์ เรียกว่าวัฏฏะ.*

ถ้าว่าเกิดรู้อริยสัจจ์นี้ขึ้นมา มันก็ไม่เวียนว่าย เพราะว่าตัณหามันถูกถอนขึ้นเสีย : ตัณหาในภพนี้มันก็ถูกถอนขึ้นเสีย, ตัณหาในภพใหม่มันก็ถูกทำให้สิ้นสุดลง, พวกโปโนพวิกาทั้งหลายก็ถูกทำให้สิ้นสุดลง, พวกตัตรตัตราภินันทินีก็ถูกถอนรากขึ้นมาเสีย. นี้เรียกว่าหยุดเวียนว่ายได้ เพราะรู้อริยสัจจ์.

ที่นี้ *ในขุททกนิกาย* ก็มีคำตรัสเป็นกฎว่า *รู้อริยสัจจ์ เห็นอริยสัจจ์อยู่ด้วยปัญญาอันชอบ จึงจะได้สรณะอันเกษม สรณะอันอุดม.* บทนี้ก็สวดกันอยู่ทุกวัน *พหุ เว สรณ ยนฺติ ปพฺพตานิ วนานิ จ.* ตอนท้ายก็แสดงอยู่ชัดว่า *โย จ พุทฺธญฺจ ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ สรณ คโต. จตฺตาริ อริยสจฺจานิ สมฺมปฺปญฺญาย ปสฺสติ, เอต โข สรณ เขม เอต สรณมุตฺตม.*

ทำไมไม่นึกบ้างล่ะ ว่าเราจะได้สรณะอันเกษม สรณะอันอุดม ต่อเมื่อเห็นอริยสัจจ์ทั้ง ๔ อยู่ด้วยปัญญาอันชอบ. การถึงพระพุทธ พระธรรม

Copyright © 200 Co., rights reserved.

พระสงฆ์เป็นสรณะนั้น ก็เพื่อจะได้เห็นอริยสัจจ์ ๔ อยู่ด้วยปัญญาอันชอบ; ถ้าถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์แล้ว ไม่เห็นอริยสัจจ์ ๔ อยู่แล้วจะมีประโยชน์อะไร.

ที่นี้ยิ่งไปกว่านั้น ว่า การถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นั่นแหละคือเห็นอริยสัจจ์ ๔; หรือว่าการเห็นอริยสัจจ์ ๔ นั้น คือการถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์. เราไม่อาจจะถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยเพียงว่าพูด ว่า *พุทฺธ์ สรณ์ คจฺฉามิ, ธมฺม์ สรณ์ คจฺฉามิ, สงฺฆ์ สรณ์ คจฺฉามิ* แล้วถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์; นั่นมันลูกเด็กๆ ว่า หรือลูกเด็กๆ ถึง.

ถ้าว่าถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็ต้องถึงจิตใจของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่สะอาด สว่าง สงบจากความทุกข์. เราต้องมีจิตใจที่ว่างจากความทุกข์ แม้ชั่วขณะหนึ่งก็ยังดี ว่า อ้อ! มันเป็นอย่างนี้; พระพุทธเจ้า ใจของท่านเป็นอย่างนี้, พระธรรมใจของท่านเป็นอย่างนี้, พระสงฆ์ใจของท่านเป็นอย่างนี้; หรือจะเรียกว่า หัวใจของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นอย่างนี้ คือว่างจากความทุกข์.

ฉะนั้น การถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นั้น มันก็เป็นอันเดียวกันกับการเห็น อริยสัจจ์ทั้ง ๔ ด้วยปัญญาอันชอบ. คนจะถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อันแท้จริงได้ โดยไม่เห็นอริยสัจจ์ ๔ นั้น มันเป็นไปไม่ได้.

ให้นึกถึงข้อที่ว่า พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้ *"ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเรา ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเรา"*; ว่าแต่ *พุทฺธ์ สรณ์ คจฺฉามิ* จะเห็นเรา

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ได้อย่างไร. ต้องเห็นธรรม; ธรรมนี้ต้องเห็นด้วยใจ; เห็นด้วยใจนั้นต้องเห็นสิ่งที่มีอยู่ในใจ. เห็นสิ่งที่มีอยู่นอกใจ เห็นด้วยใจไม่ได้, ไม่เรียกว่าเห็นด้วยใจ. ถ้าเห็นด้วยใจ ต้องเห็นสิ่งที่มีอยู่ในใจนั้นเอง; ฉะนั้นต้องมีธรรมอยู่ในใจเอง จึงเรียกว่าเห็นธรรม.

ฉะนั้น การเห็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นของอย่างเดียวกัน คือเห็นอริยสัจจ์ ๔ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์. นี้เป็นกฎตายตัวอันหนึ่ง ว่า จะได้ที่พึ่งอันเกษม ได้ที่พึ่งอันอุดม คือพ้นจากทุกข์ได้นั้น ต้องเป็นผู้เห็นอริยสัจจ์ ๔ ด้วยปัญญาอันชอบ.

ที่นี้ก็*มีเรื่องในสูตรอื่น*ต่อไปว่า *เมื่อไม่เห็นอริยสัจจ์ ก็จะมัวสร้างเหว แล้วก็ตกเหว.* มันมีเรื่องว่า ภิกษุองค์หนึ่งเดินไปนี้ พร้อมกับพระพุทธเจ้า ก็เห็นเหวที่ใหญ่ที่ลึก น่ากลัวน่าหวาดเสียวที่สุดเหวหนึ่ง. ภิกษุนั้นเกิดความหวาดเสียวขึ้นมา ก็ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า; ยังมีเหว อะไรที่มันใหญ่กว่านี้น่ากลัวกว่านี้ไหม?

พระพุทธเจ้าทรงตอบว่า มีซินี้ยังเล็ก นี้ยังไม่น่ากลัว ก็เลยตรัสถึงเหวที่มันน่ากลัว ว่าเมื่อบุคคลไม่เห็นอริยสัจจ์ ๔ แต่ละอย่าง ๆ : *ไม่เห็นทุกข์ ไม่เห็นสมุทัย ไม่เห็นนิโรธ ไม่เห็นมรรค แต่ละอย่างๆ อยู่ตามที่เป็นจริงแล้ว; บุคคลนั้นย่อมยินดีในสังขารทั้งหลาย ที่เป็นไปเพื่อชาติ ชรา มรณะ โสกะปริเทวะ. บุคคลนั้นก็ยินดีในการปรุงแต่งทั้งหลาย* ที่จะปรุงแต่งให้เกิดชาติ ชรา มรณะ โสกะปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส อุปายาส; *เมื่อบุคคลนั้นยินดีอย่างนั้นแล้ว เขาก็จะปรุงแต่งสังขารทั้งหลายที่จะเป็นไปเพื่อชาติ ชรา มรณะ โสกะปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส อุปายาส.*

Copyright © 200 Co., ights reserved.

นี่เข้าใจหรือไม่เข้าใจ เดี๋ยวจะงงกันไปหมด; เพราะว่าเขาไม่มีความรู้ ไม่เห็นอริยสัจจ์แล้ว เขาจะยินดีอย่างยิ่ง—*อภิรมนฺติ;* เขา*จะยินดีอย่างยิ่ง* ในสังขารทั้งหลาย ที่จะเป็นไปเพื่อ ชาติ ชรา มรณะ โสกะ ฯลฯ. เมื่อเขายินดีอย่างนี้แล้ว เขาก็จะสร้างสรรค์ *จะปรุงแต่ง อภิสงฺขโรนฺติ* คือ *ปรุงแต่งสร้างสรรค์ซึ่งสังขารทั้งหลาย* ที่เป็นไปเพื่อชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส อุปายาส. *อภิสงฺขริตฺวา—เมื่อเขาสร้างมันขึ้นแล้ว; ชาติปปาตํ ปตนฺติ—เขาก็จะตกลงไปในเหวแห่งชาติ, ชราปปาตํ ปตนฺติ—เขาก็จะตกลงไปในเหวแห่งชรา;* อย่างนี้เรื่อยไป ในเหวแห่งมรณะ, ในเหวแห่งโสกะปริเทวะ ทุกขะ ฯลฯ; *น ปริมุจฺจนฺติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ —นี้เรากล่าวว่า ไม่พ้นไปจากทุกข์ทั้งปวงได้. นี่คือเหวที่ใหญ่กว่า ที่น่ากลัวกว่า ที่น่าอันตรายกว่า ที่เธอกำลังเห็นอยู่นี้.*

สรุปใจความว่า ไม่เห็นอริยสัจจ์ ก็มัวสร้างเหวเอาเอง แล้วก็ตกเหวของตัวเอง อยู่นั่น มันน่าหวั่นหรือไม่น่าหวั่น อภิสงฺขโรติ มันสร้างเหวเอาเอง แล้วก็ตกอยู่ในเหวนั่น ตกแล้ว—ตกเล่า ตกแล้วตกเล่า นี่โทษของการที่ไม่รู้อริยสัจจ์.

ที่นี้ *สูตรถัดไป* ก็ว่า มันก็*จะตกอยู่ในความมืด จะตกแล้วตกอีก อยู่ในความมืดเพราะไม่รู้อริยสัจจ์ตามที่เป็นจริง,*

ในสูตรต่อไปก็มีว่า มันจะเผาตัวมันเองอยู่ท่ามกลางความเร่าร้อน ชาติยา ปริฑยฺหนฺติ ปริทยฺหนฺติ มันจะเผาตัวมันเอง อยู่ในความเร่าร้อนแห่งชาติบ้าง มันจะเผาตัวมันเองอยู่ในความเร่าร้อนแห่งชราบ้าง มันจะเผาตัวมันเอง อยู่ในความเร่าร้อนแห่งมรณะบ้าง โสกะปริเทวะ ฯลฯ จนครบทั้ง ๑๑ อย่างนั่นทีเดียว. นี่เรากล่าวว่ามันไม่พ้นไปจากความทุกข์ได้; นี่เพราะไม่รู้อริยสัจจ์.

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

นี้แสดงว่ามันช่วยไม่ได้ ถ้าไปอวดดี ไม่พยายามจะเข้าใจ หรือรู้ หรือเห็นอริยสัจจ์นี้ มันจะต้องเป็นอย่างนี้ : มันเดือดร้อน เร่าร้อน หรือมันมืดมนอยู่ หรือมันพลัดตกจมอยู่ในกองทุกข์นี่ เพราะไม่รู้อริยสัจจ์.

ที่นี้แสดงอานิสงส์อย่างอื่นบ้างต่อไปอีกว่า ถ้าเขา**รู้อริยสัจจ์ เขาจะแน่ใจตัวเอง** เขาจะเชื่อตัวเอง **ไม่มีความหวั่นไหว;** โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อโต้เถียงกัน หรือว่าถูกรุมถามเขาเรียกว่า "ยกวาทะ"; **เมื่อคนที่มีปัญญา** ทั้งหลาย มารุมกันซักถามบุคคลคนนี้ จะเอาให้จน จะไล่ให้จนนี่. แต่ถ้าบุคคลนั้นเป็นคนที่**รู้เรื่องจตุราริยสัจจ์**แล้ว จะอยู่ในสภาพที่ไล่ไม่จน**จะไล่อย่างไรมันก็ไม่จน;** เพราะปัญหาต่าง ๆ มันจะรวมอยู่ที่เรื่องอริยสัจจ์ทั้งนั้น. ถ้ารู้ใจความสำคัญ ๔ ข้อนี้แล้ว จะตอบปัญหาได้ทุกข้อ; จะต้อนไปทางไหนมันก็ไม่จน; มันมีความจริงที่รู้และที่แสดงออกได้เสมอ.

ทรงเปรียบว่า เหมือนกับหินแท่งใหญ่ ใหญ่มาก ยาว ๑๖ ศอก, แล้วฝังอยู่ในดิน ๘ ศอก โผล่อยู่บนดิน ๘ ศอก แล้วลมพัดมาทั้ง ๔ ทิศ อย่างไหนก็ตาม; ก้อนหินนี้มันไม่กระดุกกระดิก. เหมือนกับคนที่**รู้อริยสัจจ์ ๔ อย่าง**แล้ว จะถูกต้อน ถูกรุมซัก ถูกสะกัด ถูกไล่ ถูกอะไรก็ตาม **มันไม่มีความหวั่นไหวในจิตใจ** และไม่จนด้วย เขาจะตอบได้หมด; เพราะว่าสิ่งที่เขารู้นั้นคืออริยสัจจ์.

อริยสัจจ์นั้นเป็นเรื่องจริง **เป็นเรื่องตายตัวแน่นอน,** เป็นอย่างอื่นไม่ได้ แล้วมีฝอยได้รอบด้าน; คือว่า ข้อเท็จจริงทั้งหมดในชีวิตของคนเรามันจะมารวมอยู่ที่นี่. เมื่อเขารู้หัวขั้วหรือเหง้าของมันแล้ว มันก็ไม่ยากที่จะรู้ไป

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ถึงฝอยต่างๆได้. พยายามศึกษาให้เข้าถึงหัวข้อคืออริยสัจจ์ ๔ ประการนี้ แล้วจะเป็นคนที่รู้อะไรหมด. ถามอะไรตอบได้หมด จะรุมกันล้อมซักอย่างไรก็ไม่จน.

ทีนี้ คนที่มีอวิชชา คือคนโง่ ก็คือคนที่ไม่รู้อริยสัจจ์. ถ้าถามว่าใครมีอวิชชา? ใครโง่? ก็คือคนที่ไม่รู้อริยสัจจ์นั่นแหละ. คนไม่รู้อริยสัจจ์คือคนที่ไม่รู้สิ่งที่ควรจะรู้ แม้แต่นิดเดียว; คนอาจจะรู้มาก รู้ไปโลกพระจันทร์หรือยิ่งกว่าไปโลกพระจันทร์ ไปไหนก็ได้ แต่ไม่รู้อริยสัจจ์. นี่ก็เรียกว่าคนโง่ คนมีอวิชชา มันอยู่ที่นี่ คือมันไม่อาจจะดับทุกข์ได้. เพราะฉะนั้นอย่าไปคิด หรือเพ่งคิด คิดค้น เรื่องอื่นก่อนเลย; มาคิด เพ่งคิดหา ความจริงเรื่องอริยสัจจ์กันก่อนเถิด. เมื่อมาถกเถียงกัน ก็อย่าถกเถียงเรื่องอื่นเลย; จงถกเถียงเรื่องอริยสัจจ์เถิด.

มีบาลีที่ดีมาก เลยอยากจะเอามาเล่าให้ฟังสักนิดหนึ่ง : *ภิกษุทั้งหลาย! เรื่องราวในกาลก่อนมีว่า บุรุษผู้หนึ่งตั้งใจว่าจะคิดค้นให้ถึงที่สุด ในเรื่องความคิดที่มนุษย์จะคิด; ออกจากนครราชคฤห์ไปสู่สระบัว นั่งอยู่ที่ริมฝั่งสระ เพื่อคิดค้นทางจิต. บุรุษนั้นได้เห็นกองทัพทั้ง ๔ คือกองทัพช้าง ม้า รถ คนเดินเท้านี้มาที่ฝั่งสระนั้น แล้วก็เข้าไปสู่สายบัว เข้าไปสู่รากเหง้าของบัว หายไปเลย. ทีนี้เขาเกิดความไม่เชื่อตัวเองขึ้นมา ว่าเรานี้บ้าแล้ว.* ไปถามคนอื่นว่า มันเป็นอย่างไร? เขาก็ว่าบ้าทั้งนั้น, ว่าท่านบ้าแล้ว, ท่านบ้าแล้ว.

ภิกษุทั้งหลาย! แต่ว่าบุรุษนั้นได้เห็นสิ่งที่มีจริง ที่เป็นจริง; เมื่อในกาลก่อนนั้นมีสงครามระหว่างพวกเทวดากับพวกอสูร. พวกเทวดาชนะ พวกอสูรแพ้ก็แอบหนีลงไปสู่ภพอสูรทางสายบัว. คนนี้จึงเห็น; ฉะนั้นเขาไม่ได้บ้า และเขา

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ได้เห็นจริง แต่ว่ามันไม่มีประโยชน์อะไร. อย่าไปคิดเรื่องที่แม้จะมีจริง หรือไม่จริงนั้น; มันไม่มีประโยชน์อะไร. คืออย่าไปคิด ที่ว่า *โลกเที่ยงหรือไม่เที่ยง, โลกมีที่สุดหรือไม่มีที่สุด,* กระทั่งว่า *ตายแล้วเกิดหรือไม่เกิด* นี้. ให้มาคิดเรื่องทุกข์ เรื่องเหตุให้เกิดทุกข์ เรื่องความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เรื่องทางให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์; อุตส่าห์คิดเคี่ยวเข็ญให้มันออกมาเป็นความรู้แจ้งเห็นจริง.

อย่าไปมัวทุ่มเถียงกัน เพื่อจะข่มขี่กันด้วย เรื่องอื่น เช่นเรื่องตายแล้วเกิดไม่เกิดเป็นต้นนี้. ถ้าจะมาถกเถียงมาปรึกษาหารือกัน ก็คิดแต่เรื่องอริยสัจจ์เถิด. มีเรื่อง *มาลุงกโยวาทะ เขาว่าถ้าเขาไม่รู้เรื่องนี้ เขาจะไม่ประพฤติพรหมจรรย์, พระพุทธเจ้าว่า ตามใจชิ ไม่ได้สัญญากันว่าจะมาสอนเรื่องนี้ ตั้งใจแต่จะสอนเรื่องอริยสัจจ์เท่านั้น.*

ที่นี้ *ในสูตรหนึ่ง* ก็มีว่า *ถ้าไม่รู้อริยสัจจ์ ยังไม่ควรจะถูกรับรองว่าเป็นสมณะ;* จะเป็นสมณะชนิดไหน สมณะในธรรมวินัยนี้ก็ตาม ถ้ายังไม่รู้อริยสัจจ์แล้วยังไม่เป็นสมณะ.

สำหรับ *พระพุทธเจ้าเองท่านตรัสว่า ถ้ายังไม่รู้อริยสัจจ์ ก็ยังไม่เป็นพระพุทธเจ้า ถ้ายังไม่รู้อริยสัจจ์ ก็ยังไม่เป็นสัมมาสัมพุทธะ.* สัมมาสัมพุทธะในอดีต ในอนาคต ในปัจจุบัน ก็ล้วนแต่รู้อริยสัจจ์; เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นสำหรับพระพุทธเจ้า ที่ว่าจะเป็นพระพุทธเจ้า ก็เพราะรู้อริยสัจจ์; ไม่รู้อริยสัจจ์ก็ไม่เป็นพระพุทธเจ้า เรื่องอื่นไม่สำคัญ.

Copyright © 200 Co., ights reserved.

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าท่าน *ตรัสอย่างเปิดเผย* ซึ่งจะเรียกว่า, ใช้คำตรง ๆ ว่าท่านเป็นผู้เปิดเผยเป็นนักเลงที่สุด ว่า *สาวกเป็นอันมาก ที่เขามาอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ในตถาคตนี้ เขาเก่งกว่าตถาคต, เขาถือธุดงค์ได้ดีกว่า, ประพฤติมักน้อยสันโดษได้ดีกว่า ในเรื่องจีวร บิณฑบาต เสนาสนะเขาเคร่งกว่า. แล้วทำไมเขามาอาศัยเป็นลูกศิษย์ตถาคต? เพราะตถาคตรู้อริยสัจจ์เท่านั้นเอง* นี่พวกที่เขาเก่งกว่าเคร่งกว่า มาฝากตัวกับเรา ก็เพราะว่าเรารู้อริยสัจจ์.

ที่นี้ ความสำคัญของอริยสัจจ์ ก็คือส่วนที่เข้มข้นของสิ่งที่พระองค์ตรัสรู้ คือค้นเข้าแล้วมันเหลือเพียงใบไม้กำมือเดียว. *ความตรัสรู้เท่ากับใบไม้ทั้งป่า แล้วส่วนที่เอามาสอนนี้ เท่ากับใบไม้กำมือเดียว;* นั่นแหละดูความเข้มข้นของอริยสัจจ์.

ที่นี้ที่เรียกว่าเป็นสิ่งสำคัญหรือตายตัวนี้ มันเป็นกฎของธรรมชาติ เป็นไกวัลยธรรม อย่างที่กล่าวแล้ว; ถึงพระพุทธเจ้าท่านรู้สิ่งนี้ แล้วทรงนำมาเปิดเผย ท่านก็ต้องตรัสบัญญัติลงไปอย่างตายตัวอีกเหมือนกัน จะเห็นแก่หน้าใครไม่ได้ จึงเรียกว่าทรงบัญญัติอริยสัจจ์ อย่างที่ไม่เห็นแก่หน้าบุคคลใด พระบาลีตอนนี้ก็ไพเราะมาก :—

ภิกษุทั้งหลาย! ทั้งในกาลก่อนและบัดนี้ เราย่อมบัญญัติแต่ความทุกข์และความดับไม่เหลือแห่งทุกข์เท่านั้น.

ภิกษุทั้งหลาย! ถ้าหากว่า ในการบัญญัตินั้น จะมีคนเหล่าอื่นมาด่าทอตัดพ้อ เลียดสีกระทบกระทั่งตถาคตแล้วไซร้ ความอาฆาต ความเกรี้ยวกราด ความไม่ยินดีแห่งจิต จะมีแก่ตถาคตเพราะเหตุนั้นก็หามิได้;

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

ภิกษุทั้งหลาย! ถ้าหากว่าในการบัญญัตินั้น จะมีคนเหล่าอื่นมาสักการะเคารพนับถือบูชาตถาคตไซร้ แล้วความเพลิดเพลิน โสมนัส เห่อเหิม แห่งจิต จะมีแก่ตถาคต เพราะเหตุนั้นก็หามิได้;

ภิกษุทั้งหลาย! ถ้าหากว่าในการบัญญัตินั้น จะมีคนเหล่าอื่นมาสักการะเคารพนับถือบูชาตถาคตไซร้ ความรู้สึกในเรื่องนั้น ย่อมเกิดแก่ตถาคตว่า สิ่งใดที่เรากำหนดรอบรู้แล้วในกาลก่อนเรายอมกระทำให้เหมือนกันกับที่เรารู้แล้วในสิ่งนั้น ในบัดนี้.

นี้เรียกว่า จะไม่หวาดเสียว ไม่กลัวใครว่า หรือไม่หวังจะให้ใครสรรเสริญ จะพูดไปตามตรง; แล้วเปิดเผยในข้อที่ว่า บัญญัติอย่างไร พระองค์ย่อมกระทำได้เหมือนตามที่บัญญัตินั้น; เพราะฉะนั้นการบัญญัติเรื่องอริยสัจจ์ ๔ ของพระองค์จึงบริสุทธิ์ ไม่มีหน้ามือหลังมือ ไม่มีหน้าไหว้หลังหลอกเหมือนการสั่งสอนการอะไรกันสมัยนี้ ซึ่งมีของที่กำไว้ในกำมือ คือยังเป็นความลับ ที่ไม่เปิดเผยแก่ผู้ฟัง, อย่างนี้เป็นต้น.

ทีนี้ การบัญญัติอริยสัจจ์นี้ เป็นสิ่งที่ตายตัว ที่เด็ดขาดอย่างนี้ ไม่มีใครค้านได้ ไม่มีใครต้านทานหรือโต้กลับได้. ข้อนี้ก็มีกล่าวอยู่แล้ว *ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร: ปวตฺติตํ อปฺปฏิวตฺติยํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมินฺติ. –อนุตตรธรรมจักรอันตถาคตให้เป็นไปแล้ว จะไม่มีสมณะ หรือพราหมณ์ หรือเทวดา หรือมาร หรือพรหม หรือใครๆ ในโลกนี้จะมาปฏิวัติ คือทำให้มันหมุนกลับได้. ปวตฺติตํ –คือ พระองค์ให้เป็นไปแล้ว* แล้วก็*ไม่มีใครที่จะมา อปฺปฏิวตฺติยํ –ไม่มีใครจะทำให้มันหมุนกลับได้;* คือว่า

Copyright © ora All rights reserved.

มันถูกมันไม่มีผิด ใครที่มาขัดขวางคัดค้าน มันก็ทำไม่ได้แล้วเราจะรำลึกถึงข้อนี้กันบ้าง ว่ามันเป็นเรื่องที่จริง สัจจะนี้จริง สัจจะนี้ไม่มุสา.

เอาละที่เหลืออยู่ต่อไปอีก อาตมาก็อยากจะพูดให้จบไปเลยถึงข้อที่ว่า การรู้อริยสัจจ์ไม่เหลือวิสัย คือมีผู้รู้อริยสัจจ์ทั้งในอดีต ทั้งในอนาคต ปัจจุบัน; ถ้ามันเหลือวิสัย ก็ต้องไม่มีใครรู้อริยสัจจ์. นี่ก็เป็นการยืนยัน; การที่ทรงยืนยันในข้อนี้ ขอให้ได้ยินได้ฟังกันบ้าง:—

ภิกษุทั้งหลาย! ในกาลยืดยาวฝ่ายอดีต กุลบุตรออกบวชจากเรือน ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือน จะได้รู้พร้อมตามเป็นจริง ซึ่งความจริงอันประเสริฐ ๔ อย่างนี้; ในกาลยืดยาวฝ่ายอนาคตกุลบุตรออกบวชจากเรือน ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือน รู้พร้อมตามเป็นจริง กุลบุตรนั้นก็จะรู้ซึ่งความเป็นจริงอันประเสริฐ ๔ อย่างนี้; แม้ในกาลบัจจุบันนี้ กุลบุตรจะออกจากเรือนบวช ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือน ก็ย่อมรู้พร้อมตามเป็นจริง ซึ่งอริยสัจจ์ประเสริฐ ๔ อย่างนี้; นี่แสดงว่า มันไม่เหลือวิสัย, แล้วยังทรงแสดงว่าในอดีต ในอนาคต ปัจจุบัน ก็มีการประกาศอริยสัจจ์ แล้วก็มีผู้รู้.

ที่สำคัญที่สุด ก็คือว่า จะต้องบำเพ็ญความหลีกเร้น คือว่า หาความสงบสงัดในบางโอกาสเพื่อพิจารณาในอริยสัจจ์. มีข้อความว่า *ภิกษุทั้งหลาย! พวกเธอทั้งหลายจงประกอบความเพียรในการหลีกเร้นเถิด. ภิกษุผู้หลีกเร้นย่อมรู้อยู่ได้ตามที่เป็นจริง ซึ่งความจริงอะไรเล่า? คือซึ่งความจริงอันประเสริฐ ๔. ว่านี้ทุกข์ นี้เหตุให้เกิดทุกข์, นี้ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, นี้ทางให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์. เธอจงประกอบความเพียรในการหลีกเร้นเถิด.*

Copyright © 2007 Ix Ltd. ts reserved.

ที่นี้มีว่า *เมื่อจิตตั้งมั่น บริสุทธิ์ ไม่มีกิเลสแล้ว เป็นธรรมชาติอ่อนโยนควรแก่การงานแล้ว เธอน้อมจิตไปในญาณเพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะ เธอก็รู้ว่า นี้ทุกข์, นี้เหตุให้เกิดทุกข์, นี้ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, นี้ทางให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์. เปรียบเหมือนห้วงน้ำใสที่ไหล่เขาไม่ขุ่นมัว คนตาดี ไม่บอด ยืนอยู่ที่ริมตลิ่งนั้น เขาจะเห็นหอยต่าง ๆ บ้าง เห็นกรวดและหินต่าง ๆ บ้าง ฝูงปลาบ้าง อันหยุดอยู่และว่ายไปในห้วงน้ำนั้น; เขาจะเกิดความรู้สึกในใจว่า ห้วงน้ำนี้ใส ไม่ขุ่นมัวเลย มีหอย มีกรวด มีปลา หยุดอยู่บ้าง ว่ายไปบ้าง.*

อุปมานี้ฉันใด ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ! อุปไมยก็ฉันนั้น ภิกษุรู้ชัดตามที่เป็นจริงว่า นี้ทุกข์เป็นอย่างนี้ ๆ, นี้เหตุให้เกิดทุกข์เป็นอย่างนี้ ๆ, นี้ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์เป็นอย่างนี้ ๆ, นี้ทางให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์เป็นอย่างนี้ ๆ. นี้ทรงแสดงว่า จะเห็นได้ใสแจ๋ว เหมือนกับว่าคนเห็นอะไรในน้ำที่ใส.

ที่นี้ปัญหาต่อไปก็มีว่า เราไม่สนใจที่จะทำอย่างนั้น *มีสูตรหนึ่งที่ตรัสว่า มัวแต่ ศึกษาสุตตะ เคยยะ ไวยากรณ์ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาตกะ อัพภูตธรรมะ เวทัลละ คือส่วน ประกอบ ๙ องค์ของการศึกษาปริยัติ.*

ในการเรียนปริยัติทั้งหลาย ถ้าถึงที่สุด มันก็มีอย่างนี้ : เรียน *สุตตะ* คือ *ตัวสูตร*, เรียน *เคยยะ* คือ *บทที่แต่งเป็นคาถา*; *ไวยากรณ์ – คำร้อยแก้ว*; คาถา – *เป็นคำขับ*; *อุทาน – คำที่เปล่งออกมาด้วยความประหลาดใจ*; *อิติวุตตกะ – คำที่กล่าวได้แต่เพียงว่า ได้ยินว่า กล่าว มาอย่างนี้*; *ชาตกะ* คือ *เรื่องกล่าวแต่หนหลังของพระศาสดา*; *อัพภูตธรรม* คือ *เรื่องน่าอัศจรรย์* ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ; *เวทัลละ* คือ *ข้อที่เถียงกันไม่รู้จักจบจักสิ้น*; มัวแต่ทำกันอย่างนี้ในเรื่อง ๙ เรื่องนี้ ซึ่งเป็นเรื่องปริยัติทั้งนั้น ก็เลยไม่ต้องรู้อริยสัจจ์กัน.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

มัวทำอยู่แต่อย่างนี้ ก็ได้เป็นนักปราชญ์แน่นอน ได้เป็นปริญญานั่น ปริญญานี่ในทางปริยัติ. มันก็*เหมือนกับหนูที่ขุดรูแล้วไม่อยู่*, คนที่*ดีแต่ทำแต่บ้านแต่เรือนแต่ตึก แล้วก็ไม่อยู่อาศัย* ไม่ได้ประโยชน์อะไร. เหมือนกับ*ฟ้าที่ดีแต่ร้องลั่นครืนๆ* ไป แล้ว*ฝนก็ไม่ตก* มันก็ไม่มีประโยชน์อะไร; มันดีแต่ร้อง. มันเหมือนกับลูกจ้าง ที่มัวแต่*รับจ้างเลี้ยงวัว ไม่เคยกินนมวัว* เสียเลยอย่างนี้. *พระพุทธเจ้าท่านตรัส* ว่าอย่างนี้ แล้ว*ไปโทษใครไม่ได้*.

เอาละ, มีอีกนิดเดียว ทนฟังอีกหน่อย, อาตมาเป็นผู้พูดเหนื่อยมากกว่าผู้ฟัง *มีสูตรที่น่าสนใจ* คือว่า อริยสัจจ์มีคำสั้นๆ เพียงสี่คำ แต่คำอธิบายมันมีปริยายมาก. นี่พระพุทธเจ้าท่านก็ยอมรับ; เพราะฉะนั้นเราต้องเห็นใจท่านบ้าง.

ภิกษุทั้งหลาย! ความจริงอันประเสริฐมีอยู่ว่า นี้เป็นความทุกข์, นี้เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, นี้ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, นี้ทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, นี่มันเป็นสิ่งที่เราได้บัญญัติแล้ว.

สี่คำเท่านั้น แต่ในความจริงสี่ข้อนั้น มันมีการพรรณนาความ มันมีการลงอักษร มันมีการจำแนกแจกแจง เพื่อความพิศดาร มากจนประมาณไม่ได้ ว่าเป็นปริยายอย่างนี้ ปริยายอย่างนั้น; ว่าความจริงคือทุกข์. ถึงแม้เช่นนี้, **ความจริงนั้นก็คือทุกข์** สั้นๆ อย่างนั้น; แล้วก็ตรัสไปในเรื่อง เหตุให้เกิดทุกข์, ความดับทุกข์, ทางให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

ฉะนั้นอย่ากลัว ว่าตัวหนังสือมันมาก คำพูดมันมาก อย่ากลัว. เรื่องที่เป็นหัวใจมันสี่คำเท่านั้น ท่านตรัสอย่างนี้. เดี๋ยวจะกลัวว่า แหม, พูดแต่เรื่องอริยสัจจ์สี่ ตั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์นี้ เราไม่ต้องกลัวในข้อนั้น.

ที่นี้ใน *อีกทางหนึ่งก็ตรัสว่า การเรียงลำดับแห่งอริยสัจจ์นี้มันตายตัว อย่าไปพยายามเรียงลำดับอย่างอื่น* คือตามปกติก็ว่า : *ภูกแล้ว, ภูกแล้ว, ภิกษุ; เธอต้องจำอริยสัจจ์สี่ประการนี้ ตามที่เราแสดงไว้แล้วอย่างถูกต้อง คือแสดง ทุกข์เป็นข้อที่ ๑, แสดงเหตุให้เกิดทุกข์ เป็นข้อที่ ๒, แสดงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์เป็นข้อที่ ๓, แสดงทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เป็นข้อที่ ๔.* จำไว้อย่างนี้ อย่าไปแก้ไขยักย้ายอะไรมัน ; มันเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ หรือทำไปไม่ได้.

ฉะนั้น เราจงทำหน้าที่ไปตามลำดับ คือว่า ข้อที่ ๑ ต้องรู้. ข้อที่ ๒ ต้องละ. ข้อที่ ๓ ต้องทำให้แจ้ง. ข้อที่ ๔ ต้องทำให้เจริญ คือให้มีขึ้นมาอย่างสมบูรณ์.

ที่นี้น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง ก็คือว่า เรื่องนี้จะยังจำเป็นอยู่ตลอดเวลาที่สัตว์ทั้งหลายยังมีความทุกข์อยู่ นี่ก็*เป็นคำที่พระพุทธเจ้าท่านตรัส ว่าเรื่องอริยสัจจ์นี้ก็ดี การสอนเรื่องอริยสัจจ์นี้ก็ดี ยังจำเป็นอยู่ตลอดเวลา ที่สัตว์ทั้งหลายยังมีความทุกข์อยู่ เราต้องมีเรื่องนี้เป็นที่พึ่งอยู่ตลอดเวลา ที่เรายังมีความทุกข์อยู่.* ฉะนั้นไม่ต้องกลัว มันยังมีที่พึ่งอยู่ ตลอดเวลาที่สัตว์ทั้งหลายยังเป็นสัตว์ที่มีความทุกข์อยู่ เรื่องนี้ยังต้องมี. นี่ดูที่ตัวเราเองว่า เรายังมีความทุกข์อยู่ หรือว่าเรามันหมดความทุกข์แล้ว ; ถ้ายังมีความทุกข์อยู่ ก็ยังจำเป็นที่จะต้องแตะ-ต้องสนใจกับเรื่องนี้อยู่.

Copyright © 2[illegible]a C[illegible]ll rights reserved.

ดังนั้นขอสรุปความว่า สิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นกฎเกณฑ์แห่งจตุรารียสัจจ์นี้ยังจำเป็นอยู่ในที่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง และตลอดเวลา. ถ้าจะเรียกว่าพระเป็นเจ้า พระเป็นเจ้าองค์นี้ยังจำเป็นอยู่ ที่คนจะต้องมี; มีพระเป็นเจ้าองค์นี้เป็นพระเป็นเจ้า เพื่อความรอดพ้นจากความทุกข์ของสรรพสัตว์ทั้งปวง จะเรียกว่ากฎ ก็คือ กฎแห่งจตุรารียสัจจ์ เป็นไกวัลยธรรม.

ถ้าจะไปพูดญาติดีกับพวกฝรั่ง พวกฮินดู ที่เขาถือพระเจ้า คุณก็ออกเสียง คำว่า กฎ นี้ให้ยาวออกไปเป็น God คือพระเจ้าของพวกคริสเตียน หรือว่าเป็นพระเจ้าของพวกฮินดู ของอะไรก็ได้; เราจะได้ไม่ทะเลาะกัน. มีกฎแห่งจตุรารียสัจจ์ อันเป็นไกวัลยธรรมนี้เป็นพระเจ้า สำหรับจะช่วยเราทั้งหลาย ให้รอดพร้อม ๆ กันทั้งพุทธ ทั้งคริสต์ ทั้งอิสลาม ทั้งฮินดู ทุก ๆ ศาสนา; นี้เพื่อประโยชน์ของไกวัลยธรรม ในฐานะที่ตั้งอยู่เป็นกฎเกณฑ์แห่งจตุรารียสัจจ์ เป็นพระเป็นเจ้าที่จะช่วยสัตว์ทั้งหลายให้รอด.

การบรรยายเรื่องไกวัลยธรรม ตอนที่ ๕ สมควรแก่เวลาแล้ว ขอโอกาสให้พระสงฆ์ทั้งหลายได้สวดคณสาธยาย ข้อความที่พระพุทธองค์ทรงมุ่งหมายจะให้เกิดฉันทะ วิริยะ อุตสาหะ แก่พุทธบริษัทผู้ปฏิบัติในเรื่องของอริยสัจจ์เป็นต้นนี้ ต่อไป.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

หินโค้ง ๑๒ พ.ค. ๑๖

ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นธาตุ.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายเรื่องไกวัลยธรรม ได้ดำเนินมาเป็นครั้งที่ ๖ ในวันนี้. ในวันนี้จะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า **ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นธาตุ.**

[*ทบทวนครั้งก่อนถึงหน้า ๒๒๑.*]

ท่านทั้งหลายจะต้องทบทวนดู ว่าเราได้กล่าวถึงสิ่งๆ นี้มาแล้วอย่างไรบ้าง? เช่นว่า เป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง แต่ก็มิได้มีอยู่อย่างสิ่งทั้งปวง นี่ก็

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

เป็นสิ่งที่เข้าใจยาก. ถ้ามันมีอยู่เหมือนกับสิ่งทั้งปวง มันก็มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง ไม่ได้; พูดแล้วเหมือนกับเล่นตลก แต่ว่าความจริงมันก็เป็นอย่างนั้น. เมื่อสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งใดๆ ทั้งหมดนั้น มันจะมีความเป็นอยู่เหมือนกับสิ่งทั้งปวงในที่หลังนั้น มันไม่ได้. ถ้าจะเรียกสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวงว่า "พระเจ้า"; พระเจ้าก็มิได้เหมือนสิ่งทั้งปวง. หรือจะเรียกสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวงว่า "ไกวัลยธรรม"; ไกวัลยธรรมก็มิได้มีความมีอยู่ที่เหมือนกับความมีอยู่ของสิ่งทั้งปวง; ดังนี้เป็นต้น.

ในครั้งต่อมาได้กล่าวถึง ลักษณะที่ชี้ให้เห็นไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นกฎแห่งสามัญญลักษณะ คือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของสิ่งทั้งปวงบ้าง, และได้กล่าวถึง ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นกฎแห่งอิทัปปัจจยตา คือความที่เมื่อสิ่งนี้ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆ ย่อมเกิดขึ้น; คือว่า เมื่อสิ่งนี้มีอยู่ สิ่งนี้ย่อมเกิดขึ้น. เมื่อสิ่งนี้ไม่ได้มีอยู่ สิ่งนี้ย่อมไม่ได้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงเหตุปัจจัยที่ทำให้มีสิ่งทั้งปวงออกไปเป็นลำดับ.

ในครั้งที่แล้วมานี้ ได้กล่าวถึง ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นกฎแห่งจตุราริยสัจจ์ คือ ความจริงอันประเสริฐทั้ง ๔ ประการ ซึ่งเป็นกฎเรื่องความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ และความดับไม่เหลือแห่งทุกข์; ดังนั้นสิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลยธรรม" ซึ่งไม่เหมือนสิ่งทั้งปวง, ก็คือความเป็นของธรรมนี้โดยเฉพาะ; แต่ว่าธรรมนี้ในฐานะที่เป็นกฎ ย่อมจะมีอยู่ในสิ่งทั้งปวง.

อาตมาก็ต้องพูดแล้วพูดอีก ไม่กลัวว่าใครจะรำคาญ ตัวเองก็ไม่รำคาญที่จะพูดแล้วพูดอีก เพื่อให้เกิดความเคยชินกับสิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลยธรรม" จะเป็นความเคยชินในการพูดเป็นประจำวันก็ดี จะเป็นการเคยชินในการคิดนึก

Copyright © 200 Co., rights reserved.

รู้สึกอยู่เป็นประจำวันก็ดี; ทั้งนี้เพื่อให้เรารู้จัก สิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนี้, หรือเข้าถึงตัวไกวัลยธรรมนี้ ซึ่งแท้ที่จริงมันก็มีอยู่ในสิ่งทุกสิ่ง ในอนุภาคอันละเอียดที่สุดของสิ่งทุกสิ่ง ก็มีสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรมนี้ แล้วเราก็ไม่รู้ว่า มันอยู่ที่ไหน. ข้อนี้ต้องเตือนกันอยู่เสมอทุกคราวไป โดยที่ไม่ต้องกลัวว่าใครจะรำคาญ.

ในร่างกายของคนเรานี้ ที่เป็นรูปธรรมก็มีอยู่หลายอย่าง จะแยกออกไปให้ละเอียดเป็นส่วนน้อยเท่าไร มันก็มีสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม สิงสถิตอยู่ในสิ่งนั้น ๆ; แม้ส่วนที่เป็นนามธรรม คือจิต ความคิด ความนึก ความรู้สึก มันก็มีสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม สิงอยู่ในนั้นในฐานะที่เป็นกฎ. เมื่อมันอยู่ที่เนื้อที่ตัวไปในทุก ๆ อณู ปรมาณูอย่างนี้ มันก็ควรจะรู้สึกกันบ้าง ว่ามันคืออะไร? เราได้แต่สวดร้องท่องบ่น ว่า "สังขารไม่เที่ยง" เราก็ว่าแต่ปาก ไม่ได้มองเห็นความไม่เที่ยง.

ถ้าว่าจะมองเห็นความไม่เที่ยงของทุก ๆ สิ่ง ที่มีอยู่ในร่างกายนี้ โดยเฉพาะ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง หรืออะไรก็สุดแท้; และว่าแม้แต่จะแยกให้ละเอียดออกไป เป็นธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ หรือเป็นส่วนน้อย ๆ เป็นอณูน้อยที่สุด ที่จะแบ่งไม่ได้อีกต่อไป มันก็มีความไม่เที่ยงปรากฏอยู่ที่นั่น ในทุก ๆ ส่วนไป แล้วเราก็ไม่รู้สึก. เราจึงไม่มีความรู้สึกต่อไป ในทางที่จะให้เบื่อหน่าย ให้คลายกำหนัด ให้ไม่ยึดมั่นถือมั่น; ในที่สุดก็คือไม่ให้รู้จักเกิดกิเลส หรือเกิดความทุกข์ คือไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง ความรัก ความเกลียด ความกลัว อะไรต่าง ๆ เพราะได้เห็นสิ่งนั้นตามที่เป็นจริง ว่ามันอยู่ในทุก ๆ ส่วนทุก ๆ อณู ทุก ๆ ปรมาณู ที่ประกอบกันขึ้นเป็นคน เป็นสัตว์ เป็นสิ่งของต่าง ๆ.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

แต่ที่นี้ ต้องการจะพูดเรื่อย จนกว่าท่านทั้งหลายจะมีความเข้าใจ เข้าไปถึงเนื้อถึงตัวของสิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลยธรรม", มีความเข้าใจซึมซาบอยู่ในสิ่งนี้ทั่วไปทั้งเนื้อทั้งตัว, เหมือนกับว่า เราเอาน้ำมารด, เอาน้ำที่เย็นมาก ๆ มาอาบมารด รดแล้วรดอีก มันเย็นไปทั้งตัว. นั่นมันเป็นเรื่องเอาน้ำรด รู้สึกจากวัตถุ; เดี๋ยวนี้เราต้องการจะให้มีความรู้สึกจากธรรมะ ที่เรียกว่า ไกวัลยธรรมนี้ ในลักษณะที่ว่ามันเหมือนกับว่า มันเอามาอาบรดอยู่ที่ตัว รู้สึกไปทั้งเนื้อทั้งตัว.

เราลองคิดดูว่า เรากำลังแช่อยู่ในน้ำ เรารู้สึกความเย็นไปทั้งตัว นั่นเราเข้าใจได้, แต่ข้อที่เราแช่อยู่ในสิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลยธรรม", เราแช่อยู่ทั้งเนื้อทั้งตัว ทุกวันทุกคืน นี้เรากลับรู้ไม่ได้. ถ้าเรารู้สึกได้ เราก็จะมองเห็น**ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** แล้วจะมองเห็นความเป็น อิทัปปัจจยตา คือจะเห็นความจริง ที่เรียกว่า จตุราริยสัจจ์ ดังที่ได้อธิบายมาโดยละเอียดแล้วในการบรรยายครั้งก่อน ๆ. นี้เราก็ไม่มีความรู้สึก หรือไม่รู้สึกมาก ถึงขนาดที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นมาในจิตใจได้. ดังนั้นจะต้องขอพูดเรื่องนี้ต่อไป โดยที่ไม่กลัวว่าใครจะรำคาญ.

เมื่อเรารู้สึกในข้อเท็จจริงที่ว่า **ทั้งเนื้อทั้งตัวของเรา เต็มอยู่ด้วยสิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลยธรรม"** เราก็อาจจะรู้ได้ต่อไปว่า แม้ในโลกทั้งโลก ในสากลจักรวาล ซึ่งมันจะมีอยู่สักกี่จักรวาล หรือกี่หมื่นโลกธาตุก็ตามใจ มันก็มีสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม นี้สิงอยู่ในที่เหล่านั้นทั่วไปหมด ทุกหนทุกแห่งและทุกเวลา จนเรียกได้ว่า สากลจักรวาลนี้มันก็ถูกอาบรด ชุ่มแช่อยู่ด้วยสิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลยธรรม", ใครมีตายังดีอยู่ก็มองเห็น, ใครมีตาไม่ดีก็มองไม่เห็น; นี่คือไม่มีตาในทางปัญญา หรือปัญญาจักษุที่เพียงพอ นี่เรียกว่าไม่มีตา ก็เลยมองไม่เห็น.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ถ้ามองเห็น เราจะรู้สึกเหมือนกับว่า *เรานี้กำลังอาบ หรือรดอยู่ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า "พระเจ้า" นี้จะดีไหม?* หรือน่าตกใจ หรือน่าเกลียดน่าชังอะไร; เพราะว่าเราทุกคนนี้มันเป็นอยู่ เหมือนกับว่า เราอาบรดอยู่ด้วยสิ่งที่เรียกว่า "พระเจ้า" จะดีไหม?

ถ้าใครไม่เข้าใจ ก็หมายความว่า ไม่เข้าใจในคำบรรยายใน ๕ ครั้ง ที่แล้วมานั่นเอง; ไม่รู้จักไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นพระเจ้า คือเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งใด, เป็นที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งปวง, ครอบงำอยู่ในที่ทั้งปวง อย่างนี้เป็นต้น. พระเจ้าที่แท้จริงก็มีความหมายอย่างนี้; ไม่ใช่พระเจ้าอย่างที่คนพวกอื่นเขากล่าวๆ กัน. แต่ถ้าจะให้ความหมายแก่คำว่าพระเจ้า เหมือนกับที่เขาให้ๆ กันอยู่แล้ว นั่นแหละกลับจะมีความจริงที่ถูกต้องอยู่ที่พระเจ้าชนิดที่กล่าวนี้ คือ พระเจ้าไกวัลยธรรม เป็นผู้สร้างสิ่งทั้งปวงขึ้น, ควบคุมสิ่งทั้งปวงอยู่, แล้วก็ยุบสิ่งทั้งปวงเสียเป็นคราวๆ, เหล่านี้มันก็เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของไกวัลยธรรมทั้งนั้น.

เช่นว่า กฎเกณฑ์แห่งสามัญญลักษณะ ทำให้เกิดสิ่งทั้งปวงขึ้นมา เหมือนกับพระเจ้า ที่เรียกว่า พระพรหมสร้างขึ้นมา. หรือว่ากฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา, ปฏิจจสมุปบาทนั่น ตั้งอยู่ในลักษณะ เป็นกฎแห่งกรรม ควบคุม ดูแล รักษา สิ่งทั้งปวงอยู่; เหมือนกับพระเจ้าที่เราเรียกกันว่า พระนารายณ์ และกฎเกณฑ์ของจตุราริยสัจจ์ที่ควบคุมอยู่ในที่ทุกแห่งนี้ คือ กฎเกณฑ์ที่ว่า ถ้าทำถูกก็ได้รับความสุข หรือพ้นทุกข์, ถ้าทำผิดก็ได้รับความทุกข์.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

นี้เหมือนกับพระเจ้าที่ควบคุม ในลักษณะที่คอยให้รางวัลผู้ที่ทำถูก, ลงโทษผู้ที่ทำผิด. และในที่สุด กฎเกณฑ์แห่งสามัญญลักษณะนี้ ก็จะทำให้โลกหรือสิ่งทั้งปวงนี้ ยุบหายไปในบางคราว เหมือนกับหน้าที่ของพระเป็นเจ้าที่เราเรียกกันว่า พระอิศวร.

ความคิดเหล่านี้เกิดขึ้นแล้ว ในหมู่ชนที่เราเรียกกันว่าเป็นพราหมณ์ หรือเป็นผู้กล่าวลัทธิพราหมณ์. เขากล่าวพระเจ้าไว้อย่างนี้, เขากล่าวไว้เป็นบุคคลอย่างนั้น. เราไม่รู้ เราไม่เข้าใจทั่วถึง ก็จะไปหาว่าเขาบ้า ๆ บอ ๆ อะไรก็ได้, แต่ตัวเองนั่นแหละระวังให้ดี *เมื่อไม่รู้ว่า อะไรทำให้เกิดขึ้น, อะไรควบคุมอยู่, อะไรทำให้ยุบลงไปเป็นคราว ๆ แล้วนั้น* มัน*ก็ไม่รู้จักพระเจ้า, หรือไม่รู้จักของจริงที่ควรรู้จัก* ได้เหมือนกัน. บางทีมันจะงมงาย หรือโง่เง่ากว่าพวกนั้น ที่เราไปหาว่าเขาโง่ไปเสียอีก.

นี่คืออยากจะให้รู้จักกันจริง ๆ ว่า ไกวัลยธรรมนั้นคืออะไร ?. ถ้าจะพูดอุปมาอีกทางหนึ่งก็ พูดอุปมาว่า เหมือนกับพระเจ้า ที่จะทำอะไรทุกอย่าง. พระเจ้านี้เป็นที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งปวง, เราก็พูดได้ว่า ออกมาจากไกวัลยธรรม. พระเจ้ามีอยู่ในที่ทั้งปวงทุกหนทุกแห่ง, และนั่นแหละคือไกวัลยธรรม; แล้วพระเจ้าสอดส่องรู้ไปเสียทุกหนทุกแห่ง ไม่มีใครทำอะไรให้ลับหูลับตาของพระเจ้าไปได้ นั่นแหละคือไกวัลยธรรม. ที่ใครจะไปซ่อนทำชั่วที่ตรงไหน เพื่อไม่ต้องรับผล อย่างนี้มันทำไม่ได้, หรือว่าจะไปซ่อนทำความดีตรงไหนอย่าให้ใครเห็น อย่าให้ไม่ต้องรับผลความดี อย่างนี้มันก็ทำไม่ได้; เพราะว่าพระเจ้านั้นอยู่ไปเสียในที่ทุกหนทุกแห่ง ซึ่งในที่นี้เราก็เรียกว่า ไกวัลยธรรม; จะเรียกพระเจ้ากันในแง่ไหน ก็ไม่พ้นไปจากลักษณะของสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม ดังที่กล่าวมาแล้ว.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เมื่อเป็นอย่างนี้ จะไม่ให้กล่าวว่า เรากำลังอาบรดอยู่ทั่วทั้งตัว ด้วยสิ่งที่เรียกว่าพระเจ้าได้อย่างไร? แล้วคิดๆ ดูทีว่า ถ้าเป็นอย่างนั้นได้จริง มันจะดีไหม? มันคงจะดี คือมันหายโง่ มันหายหลับหูหลับตา ไม่รู้ว่าอะไรเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อย่างไร. แล้วก็รู้สิ่งอื่นๆ ที่ยังไม่รู้อีกมาก แล้วจิตใจมันจะเปลี่ยนไปในทางที่รู้แจ้งเห็นจริง แล้วก็จะไม่ต้องมีความทุกข์อยู่ด้วยสิ่งใดเลย.

นี่ขอทบทวนเรื่องที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม ในลักษณะที่ไม่กลัวว่าท่านทั้งหลายจะรำคาญ.

....

[เริ่มคำบรรยายตามหัวข้อครั้งนี้.]

ธาตุที่เป็นไกวัลยธรรม.

ที่นี้ ในวันนี้จะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นธาตุ ธา-ตุ, ธาตุ ที่ต้องกล่าวอย่างนี้ ก็เพราะเห็นว่า ท่านทั้งหลายยังไม่รู้จักสิ่งที่เรียกว่าธาตุโดยสิ้นเชิง, รู้แต่เรื่องธาตุทางวัตถุ เช่น ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม. หรือแม้จะรู้ไปถึงอากาสธาตุ วิญญาณธาตุ มันก็ยังไม่รวมไปถึงไกวัลยธรรม ซึ่งที่แท้ก็เป็นธาตุชนิดหนึ่งด้วยเหมือนกัน; ยิ่งถ้าเป็นการศึกษาทางโลกๆ เรียนกันแต่เรื่องวัตถุ บัญญัติสิ่งที่เรียกว่าธาตุ ล้วนแต่เป็นวัตถุ, ธาตุแท้มีกี่ชนิดๆ หรือร้อยกว่าธาตุ อย่างนี้มันก็ไม่เกี่ยวกันเลย. ธาตุที่เป็นวัตถุล้วนๆ อย่างนั้น มันไม่เกี่ยวกับการศึกษาธรรมะในที่นี้.

Copyright © 200 Co.. rights reserved.

ที่นี้คำว่า "ธาตุ" ในพระพุทธศาสนานี้ ถ้าจะพูดเอาท่านทั้งหลายเป็นหลัก ก็จะพูดได้ว่า มันมีอยู่ ๒ ธาตุ คือ *ธาตุที่ท่านทั้งหลายรู้จัก* กับ *ธาตุที่ท่านทั้งหลายไม่รู้จัก* ยังไม่รู้จัก ไม่สนใจจะรู้จัก. ธาตุที่รู้จักกันอยู่แล้วก็คือ *ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ อากาส วิญญาณ* เป็นต้น นั่นก็จะไม่ต้องพูดถึงอีกในที่นี้; จะพูดถึงแต่ ธาตุที่ไม่รู้จัก ทั้งๆที่เคยอธิบายกันมาเรื่อยๆ ก็ดูจะยังไม่เข้าใจ คือ ธาตุที่จะเรียกว่าเป็นไกวัลยธรรม หรือไกวัลยธรรมตั้งอยู่ในฐานะเป็นธาตุชนิดหนึ่ง.

ถ้ากล่าวโดยสรุปมันก็กล่าวได้ว่า *สังขตธาตุ* คือ *ธาตุที่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง* สำเร็จรูปออกมา เป็นรูปธรรมบ้าง เป็นนามธรรมบ้าง. นี้ท่านทั้งหลายรู้จักดี จึงเรียกว่าเป็นธาตุที่ท่านทั้งหลายรู้จักดี แต่เป็นพวกสังขตธรรม. ที่นี้ธาตุอีกพวกหนึ่ง มันตรงกันข้าม เรียกว่า *อสังขตธาตุ คือไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัยปรุงแต่ง* ไม่เป็นรูปธรรม ไม่เป็นนามธรรม เป็นอะไรก็ไม่รู้.

อาจจะมีครูบาอาจารย์บางคน ตอนไปอย่างเขลาๆว่า นิพพานเป็นนามธรรม หรือเป็นนามธาตุอย่างนี้; ไม่เห็นด้วย มันจะต้องอยู่เหนือความเป็นรูปหรือเป็นนามเสมอไป. สิ่งที่เรียกว่า อสังขตะ แล้ว จะต้องอยู่เหนือความเป็นรูปหรือความเป็นนามทั้งนั้น; เพราะว่ารูปหรือนามนี้ มันเป็นสิ่งที่มีเหตุมีปัจจัย.

สิ่งที่เรียกว่านิพพาน หรือ อสังขตะ หรือ อมตะ นั้น จะมีเหตุมีปัจจัยไม่ได้; เพราะฉะนั้น จะเรียกว่ารูปธรรมหรือนามธรรมไม่ได้; ถ้าเรียก ก็เรียกว่า ว่าเอาเอง. นี่มันจึงเป็นสิ่งที่เข้าใจยาก ว่า*ถ้าไม่ให้เรียกว่า*

Copyright © 20(Co. rights reserved.

รูปธรรมหรือนามธรรม ว่ารูปธาตุหรือนามธาตุแล้ว จะให้เรียกว่าอย่างไร ? ก็ต้องเรียกว่า ธาตุที่เป็นอสังขตะ หรือ นิพพานธาตุ หรือ นิโรธธาตุ หรือ สุญญธาตุ สุญญตาธาตุ ไปตามเรื่อง; จะมาเรียกให้เป็นรูปหรือเป็นนามอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้.

ที่นี้เมื่อกล่าวขึ้นมาว่า ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นธาตุชนิดหนึ่ง ดังนี้แล้ว ก็จะต้องระลึกถึงพระบาลี ที่พระสงฆ์ก็ได้สวดคณสาธยายพร้อมๆ กันเมื่อตะกี้นี้โดยเฉพาะ คือประโยคที่ว่า *อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานำ อนุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานำ ฐิตา ว สา ธาตุ* คือประโยคที่สำคัญที่สุดที่จะรู้จักเรื่องนี้.

อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานำ –*ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, พระตถาคตทั้งหลาย จะบังเกิดขึ้นก็ตาม, อนุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานำ*–*พระตถาคตทั้งหลายจะไม่บังเกิดขึ้นก็ตาม, ฐิตา ว สา ธาตุ* –*ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว*; คือว่ามีธาตุๆหนึ่ง เรียกชื่ออะไร ท่านก็ไม่ได้ตรัส แต่ว่าธาตุนั้นได้ตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว; คล้ายๆกับว่า เป็นสิ่งที่จะตั้งชื่อยาก คือมันเป็นธาตุที่ตั้งชื่อยาก; ฉะนั้น พระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสเรียกว่าธาตุเฉยๆ, และค่อยขยายความออกไปทีหลังว่า ธาตุนั้นคือความที่สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ และความที่ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา; ความที่เป็นอย่างนั้นเรียกว่าธาตุนั้น ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้ว.

หรืออีกทีหนึ่ง ก็ตรัสโดยหลักอิทัปปัจจยตาว่า *ตถาคตจะเกิด หรือตถาคตจะไม่เกิด ธาตุนั้นก็ตั้งอยู่แล้ว คือความเป็นอิทัปปัจจยตา ว่า เพราะมีสิ่งนี้ๆเป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆจึงเกิดขึ้น* เช่นเพราะมีอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงเกิดขึ้น,

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงเกิดขึ้น, เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงเกิดขึ้น, เพราะนามรูปเป็นปัจจัย อายตนะจึงเกิดขึ้น, เรื่อยไปดังนี้ จนกระทั่งถึง ตัณหา อุปาทาน ภพ ชาติ และความทุกข์ทั้งปวง, ความที่ต้องเป็นอย่างนั้น ท่านเรียกว่า ธาตุ ในที่นี้.

ที่นี้ถ้าเราจะมองดูกันตามธรรมดาสามัญ ก็จะเห็นได้ทันทีว่า นั่นคือกฎ. *กฎของธรรมชาติที่มีอยู่ว่า สิ่งนั้นต้องเป็นอย่างนั้น*, ต้องเป็นอย่างนั้น, เป็นอย่างอื่นไม่ได้ ไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้นเลย; เพราะฉะนั้นในบทที่กล่าวถึงอิทัปปัจจยตา ท่านจึงระบุคำว่า "ธาตุ" ลงไปที่ *ตถตา ตถาตา* หรือ *ตถตา* ก็ได้ หรือ *อวิตถตา* หรือ *อนัญญถตา*.

สิ่งที่เรียกว่า "ธาตุ" ในที่นี้ ที่มันมีอยู่ อย่างไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งใด "ไม่ขึ้นกับการเกิดของตถาคต หรือการไม่เกิดของตถาคตนี้" เรียกว่า *ตถตา –ความเป็นอย่างนั้น, อวิตถตา –ความที่ไม่ผิดไปได้จากความเป็นอย่างนั้น*, หรือ *อนัญญถตา –ความที่ไม่อาจจะเป็นไปได้ โดยความเป็นอย่างอื่นนอกไปจากนั้น*.

พึงดูให้ดี; นี่คือลักษณะของสิ่งที่เรียกว่า "ธาตุ" ในที่นี้ คือตั้งอยู่อย่างที่ไม่เหมือนกับการตั้งอยู่ของสิ่งทั้งปวง, แม้ว่ามันจะเป็นที่ออกมาของสิ่งทั้งปวง หรือว่ามันมีอยู่ในสิ่งทั้งปวง หรือควบคุมสิ่งทั้งปวงอยู่ หรืออะไรก็สุดแท้. ธาตุนี้มันก็ไม่เหมือนกับสิ่งทั้งปวง คือมันมีตัวของมันเองโดยเฉพาะที่เรียกว่า *ตถา –เป็นอย่างนั้น, อวิตถา –ไม่ผิดไปจากอย่างนั้น, อนัญญถา –ไม่เป็นไปโดยประการอื่นจากนั้น*.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

คำนี้ไม่เคยคุ้นหูของท่านทั้งหลาย จึงต้อง *เอามาพูดแล้วพูดเล่า* ซ้ำๆ ซากๆ ให้คุ้นหูกันต่อไปข้างหน้า, ให้เป็นที่คุ้นปากสำหรับพูดแก่กันและกัน, *เพื่อให้รู้จักสิ่งๆ หนึ่งซึ่งสำคัญมาก ซึ่งในที่นี้เรียกว่า* ไกวัลยธรรม หรือจะเรียกอย่างอื่น ก็ได้.

ธาตุเป็นไกวัลยธรรมเทียบกับสิ่งใดไม่ได้.

ถ้าเราจะเปรียบเทียบกับสิ่งใด มันก็ไม่มีทางจะเหมือนกับสิ่งใด, จะเปรียบเทียบโดยรูปร่าง หรือขนาด มันก็มีรูปร่างใหญ่กว่าสิ่งใดหมด. ลองหลับตาดูว่า มันจะเท่าไร, แล้วมันจะอยู่ในลักษณะอย่างไร; มันจะดูด้วยตาเนื้อไม่ได้ เพราะตาเนื้อมันเห็นแต่ทั้งหมดที่เป็นจักรวาล, เป็นสากลจักรวาล ใหญ่โตเท่าไร มีขนาดเท่าไร สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม มันยังใหญ่กว่านั้น, มันกว้างกว่านั้น; มันแผ่กว้างไปกว่านั้น คือมัน แผ่กว้างไปจนถึงที่สุด จนคำนวณไม่ได้. ส่วนเรื่องสากลจักรวาล หรืออะไรต่างๆ นี้มันคำนวณได้ ว่าเท่านั้นเท่านี้.

ถ้าจะนับ โดยปริมาณ มัน ก็นับไม่ไหวเหมือนกัน เพราะมันจะแบ่งความว่างนี้ว่ามีปริมาณเท่าไร; ถ้าจะแบ่งเป็นส่วนๆ มันก็แบ่งไม่ไหว เพราะมีปริมาณที่จำกัดไม่ได้ หรือกำหนดไม่ได้.

ถ้าว่าจะอยู่โดยเวลา หรือโดยเนื้อที่ มันก็ยิ่งไม่ได้; ทุกสิ่งมันอยู่ด้วยขนาดของเวลา ด้วยขนาดของการกินเนื้อที่ มันอยู่เท่านั้นบ้าง เท่านี้บ้าง

Copyright © 2 ra C All rights reserved.

มันกินเนื้อที่เท่านั้นโยชน์เท่านี้โยชน์ เป็นต้น. แต่สิ่งที่เรียกว่าธาตุตัวนี้ คือไกวัลยธรรมนี้ มันใหญ่กว่านั้น มันวัดไม่ได้ด้วยกฎเกณฑ์ที่มนุษย์ใช้กำหนดเวลา, วัดไม่ได้ด้วยกฎเกณฑ์ที่มนุษย์ใช้กำหนดพื้นที่. นี่มันจะคืออะไร ก็ขอให้ค่อย ๆ สังเกตไป.

ที่นี้ถ้าว่าโดยเหตุโดยปัจจัย เอาเหตุปัจจัยมาเป็นหลัก มันกลับเป็นไปเสียว่า สิ่งที่เรียกว่า "ธาตุ" นี้ไม่เกี่ยวกับเหตุ ไม่เกี่ยวกับปัจจัย; ไม่ต้องอาศัยเหตุปัจจัยอะไรเกิดขึ้น หรือตั้งอยู่ หรือดับไป. ถ้าพูดถึงสากลจักรวาล มันก็ยังมีเหตุปัจจัยตกแต่งขึ้นมา เป็นสากลจักรวาลหลายหมื่นโลกธาตุ หรืออะไรก็สุดแท้ มันก็มีเหตุปัจจัย และเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย.

แม้ที่สุดถ้าเราจะพูดถึงความว่าง ถ้ามันเป็น **ความว่างชนิดที่เป็นธาตุ** ในฝ่าย**สังขตธาตุ** มันก็เป็นความว่างที่มีเหตุปัจจัย มันจึงว่าง หรือกลับไม่ว่าง; เช่นว่า เนื้อที่เท่านี้ ในเวลานี้ ที่ท่านนั่งอยู่นี้ มันไม่ว่าง. เพราะว่าตัวคนคนหนึ่งมานั่งอยู่ จนกว่าเมื่อคนนั้นจะลุกไป ที่ตรงนั้นจึงจะว่าง; อย่างนี้เขาเรียกว่าว่างตามทางของวัตถุธาตุ วัตถุธรรม ว่างอย่างฟิสิคส์ หรือของสิ่งที่มีวัตถุรูปร่าง อย่างที่เรียกว่าอากาสธาตุ ในจำนวนธาตุทั้ง ๖; ว่างอย่างนี้มันไม่แน่นอน มันมีเหตุปัจจัย.

แต่ ถ้าว่างอย่างหลักธรรมะ ที่เป็นเรื่องของสติปัญญา เช่นเรื่อง **ของสุญญตาธาตุ** เป็นต้น; นั้นมันว่างชนิดที่ลึกกว่านั้น คือมันจะว่างจริง ๆ มันไม่มีเหตุปัจจัยมาทำให้เกิดความว่าง ได้แก่ความว่างจากความหมายแห่งตัวตน, ว่างจากตัวกู ว่างจากของกู คือว่างจากความหมายแห่งตัวกู – ของกู, ทุกสิ่งมัน

Copyright © 2 a C All rights reserved.

ว่างจากความหมายแห่งตัวกู – ของกู เพราะฉะนั้นความว่างนั้น มันเป็นความว่างในความหมายนี้ ซึ่งวัดไม่ได้.

ธาตุที่สัมพันธ์กับมนุษย์ทุกอนุภาคของกาย.

ถ้าเราจะเปรียบเทียบไกวัลยธรรม โดยเอาความสัมพันธ์กันกับมนุษย์มาเป็นหลัก; เราจะยิ่งเห็นว่า **ไกวัลยธรรมนี้สัมพันธ์กับสิ่งที่เรียกว่ามนุษย์** หรือตัวเรานี้ ยิ่งกว่าสิ่งใด. บิดามารดาของเราอยู่บ้านเรือนเดียวกัน ก็ยังไม่มีความสัมพันธ์กับเรามาก เท่ากับสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม ซึ่ง สัมพันธ์อยู่กับเราทุก ๆ อณู ทุก ๆ ปรมาณู ที่ประกอบกันขึ้นเป็นร่างกาย หรือทุก ๆ อนุภาคของความรู้สึกคิดนึก; นี่ดูให้ดี นี่ว่าความสัมพันธ์กับมนุษย์. สิ่งที่เรียกว่าธาตุ ชนิดนั้น ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า *"มันตั้งอยู่แล้ว ฉันจะเกิด หรือฉันจะไม่เกิด มันก็ตั้งอยู่แล้วนั่น"*; มันมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ถึงขนาดนี้.

....

ทีนี้จะดูกันสักหน่อยต่อไปว่า **การตั้งอยู่ หรือ การเกิดขึ้นของธาตุนี้** มันเป็นอะไร? การตั้งอยู่ หรือการมีอยู่ของธาตุชนิดนี้ หรือของไกวัลยธรรมนี้ มันมีลักษณะอย่างไร? ก็ต้องพูดอย่างวิธีที่เรียกว่าพิสดาร หรือจะเห็นว่าเอาเปรียบคือมัน ตั้งอยู่โดยที่ไม่ต้องมีการตั้งอยู่ มัน ไม่มีการเกิดขึ้นมา มัน ไม่มีการดับลงไป; แล้วมันไม่ได้มีการตั้งอยู่ นั่นแหละเรียกว่า การตั้งอยู่ของธาตุชนิดนี้.

Copyright © 2 ra C All rights reserved.

มันยิ่งกว่าความว่าง หรือว่าอย่างน้อยมันก็เท่ากับความว่าง. ถ้าเป็นความว่างจริงตามแบบของสุญญตา ก็ไม่ได้มีการเกิดขึ้นว่า *ความว่างนี้เกิดขึ้นเมื่อไร,* หรือว่ามันจะดับไปเมื่อไร, หรือมัน *ตั้งอยู่อย่างไร,* มัน ไม่แสดงอาการของการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป. นี่เรียกว่า ความว่าง นั้นคือไกวัลยธรรม มีความตั้งอยู่อย่างนั้น; นี้เราจะพูดว่ามันตั้งอยู่ อย่างนี้มันก็ไม่ถูก แต่แล้วเราก็ไม่มีคำที่จะพูด.

อย่างที่เราพูดว่า **ไกวัลยธรรมมีอยู่ในเนื้อในตัว** ทุกอนุภาคของสัตว์ ของคน ของอะไรทุกๆ อย่าง ก็ต้องเรียกว่า การมีอยู่ หรือตั้งอยู่; **แต่มันมิได้มีอยู่หรือตั้งอยู่** อย่างสิ่งทั้งหลายที่เรารู้จัก คือสิ่งที่เป็นสังขตะทั้งหลายที่มีการเกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัย ตั้งอยู่ชั่วขณะที่ปัจจัยยังมีอยู่ แล้วก็ดับไป เมื่อเหตุปัจจัยมันเปลี่ยนแปลง, ฉะนั้นขอให้ศึกษาคำพูดชนิดนี้กันเสียบ้าง จะเข้าใจธรรมะที่ลึกซึ้งได้ยิ่งขึ้นตามลำดับ.

ความมีอยู่ที่ไม่มีการตั้งต้นและสิ้นสุด ความมีอยู่ของสิ่งๆ หนึ่ง ซึ่ง**มีได้ โดยไม่มีการตั้งต้นการมี หรือสิ้นสุดแห่งการมี**; เช่นเรามีเงินนี้ เราก็มีการตั้งต้นว่า เรามีเงินเมื่อไร แล้วเราหมดเงินเมื่อไร ก็เรียกว่าสิ้นสุดแห่งการมีเงิน.

หรือว่าเรามีนั่นมีนี่, หรือว่าโลกนี้มันมีสิ่งอย่างนี้, หรือว่าเรามีดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ในโลกนี้ มันก็มีการตั้งต้นแห่งการมี เพราะว่าสักวันหนึ่งทั้งดวงอาทิตย์ดวงจันทร์มันก็จะหมดไป จากจักรวาลส่วนนี้. สิ่งเหล่านี้เรียกว่ามี โดยที่มีการตั้งต้นของการมี และการสิ้นสุดของการมี. ส่วนสิ่งที่เรียกว่า**ไกวัลยธรรมนั้น** มัน**มีโดยที่ไม่ต้องมีการตั้งต้น** ว่ามีเมื่อไร, หรือสิ้นสุดแห่ง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

การมีเมื่อไร. ฉะนั้นต้องเรียกว่า มันเป็นความมีที่ยิ่งไปกว่าความมี, ความมีอยู่ที่ยิ่งไปกว่าความมีอยู่ ซึ่งที่แท้ไม่ควรจะเรียกว่ามี เพราะมันยิ่งกว่ามี แต่ถ้าไม่พูดว่ามี ก็ไม่รู้จะพูดว่าอะไร.

อย่าง *พระพุทธเจ้า ท่านตรัส* ด้วยถ้อยคำที่น่าสังเกต *ท่านว่า มันตั้งอยู่แล้วคือ ชิตา วา สา ธาตุ "ฉันจะเกิดขึ้นก็ตาม ฉันจะไม่เกิดขึ้นก็ตาม ธาตุนั้นมันตั้งอยู่แล้ว.* คำว่า "ตั้ง" นี้ จะเอาเป็นการมี ก็ได้; มันก็มีอยู่อย่างไม่เหมือนใคร, หรือตั้งอยู่อย่างไม่เหมือนใคร, ตั้งอยู่อย่างไม่มีการตั้งต้น, หรือไม่มีการสิ้นสุดลงแห่งการตั้งอยู่, เรียกว่า **ความมี ชนิดที่เป็นความมีของธาตุ** ชนิดนี้.

หรือจะไปใช้กับคำว่า "พระเจ้า" ก็ได้; ถ้าพระเจ้ามีอยู่ สมกับที่เป็นพระเจ้าจริงๆ พระเจ้าก็ต้องมีความมีอยู่ หรือตั้งอยู่ในลักษณะนี้ คือไม่ต้องมีการตั้งต้นแห่งการมี หรือการตั้งอยู่, แล้วก็ไม่มีที่สิ้นสุดแห่งการมี หรือการตั้งอยู่ เพราะว่าเป็นความมีอยู่ หรือตั้งอยู่ โดยที่ไม่ต้องอาศัยเหตุปัจจัยอะไร. เพราะฉะนั้นความมีอยู่หรือตั้งอยู่ของสิ่งชนิดนี้ มันจึงเป็นสิ่งที่วัดไม่ได้ ตวงไม่ได้ว่าเท่านั้นเท่านี้, อย่างนั้นอย่างนี้คำนวณไม่ได้; อย่างที่ *พวกมหายานเขาเรียกว่า อมิตาภะ อมิตายุ. อมิตาภะ – มีแสงสว่างที่ตวงไม่ได้, วัดไม่ได้ คำนวณไม่ได้. อมิตายุ – มีอายุที่วัดไม่ได้, คำนวณไม่ได้ ว่ามีอายุเท่าไร.*

ถ้าเริ่มสนใจรู้จักสิ่งเหล่านี้กันบ้าง ก็จะช่วยขยายออกไป เขยิบออกไป จนรู้จักสิ่งที่เรียกว่าโลกุตตรธรรม คือที่เป็นอสังขตธรรม.

Copyright © 2 ra C All rights reserved.

ความมีอยู่ของธาตุ ที่เป็นไกวัลยธรรม มีอยู่จริง.

ขอให้นึกดูให้ดี ว่ามันมีสิ่งนี้อยู่จริง มันมีสิ่งนี้อยู่จริง แล้วความจริงของการมีอยู่ของสิ่งนี้ จริงกว่าสิ่งใดๆ, จริงกว่าความมีอยู่ของสิ่งใดๆ ที่จะพูดว่า ความมีอยู่ของท่านบางคน ที่นั่งอยู่ตรงนี้แหละ นี้ไม่จริง, เดี๋ยวก็ไม่มี หรือว่า ท่านมีอยู่ในโลกนี้ อีกไม่กี่สิบปีก็ไม่มีแล้ว และแม้ความมีอยู่แห่งวัตถุในแผ่นดินนี้ บางทีอีกไม่กี่ร้อยปี มันก็ไม่มีแล้ว. ฉะนั้นความมีอยู่ของสิ่งเหล่านี้มันไม่จริง.

หรือว่า ดวงอาทิตย์จะอยู่เป็นล้านๆ ปี ไม่เท่าไรมันก็ไม่มีอีกแล้ว; นี่ความมีดวงอาทิตย์เป็นต้นนี้ ก็มิได้มีอยู่จริง. แต่ว่า ความมีอยู่แห่งสิ่งที่เรียกว่าธาตุนี้ ซึ่งเป็นไกวัลยธรรมนี้ มีอยู่จริง; ไม่ได้ตั้งต้นแห่งการมี, ไม่ได้สิ้นสุดแห่งการมี เพราะมันมีอยู่โดยวิธีมีชนิดอื่น ไม่เหมือนกับสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่เพราะมีเหตุมีปัจจัย. เรารู้จักความตั้งอยู่แห่งธาตุนั้น ซึ่งไม่ได้อาศัยเหตุปัจจัยอะไร แล้วตั้งอยู่อย่างไม่ต้องมีการตั้งต้น ตั้งอยู่อย่างไม่ต้องมีการดับไป. นี่เป็นส่วนสำคัญ ที่นักเลยเห็นว่าประหลาด.

เราไม่อาจมองสิ่งนั้นด้วยวิธีที่ใช้มองสังขารธรรม.

ที่นี้พูดถึงความประหลาดกันบ้าง ว่าสิ่งนี้มันประหลาดอย่างไร? การที่มองดูความแปลกประหลาดอันน่ามหัศจรรย์ของสิ่งนี้ มันก็มีทางที่จะมองกันได้หลายแง่หลายมุม; เช่น เราอาจจะพูดได้ว่า มันเป็น *สิ่งเดียวที่เป็นทั้งหมด*, หรือว่า *เป็นทั้งหมดที่เป็นสิ่งเดียว* สิ่งเดียวคือทั้งหมด ทั้งหมดคือสิ่งเดียว.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

นี่ฟังไม่ถูกก็จะคิดว่า นี่บ้าแล้ว; เพราะเมื่อพูดว่า "ทั้งหมด" นี้มันก็มีหลายๆ สิ่ง แล้วกลับพูดว่า มีสิ่งเดียว, ทั้งหมดนั่นคือสิ่งเดียว; และถ้าพูดกลับกันเสีย ก็สิ่งเดียวนั่นคือทั้งหมดทุกๆ สิ่ง, นี่มันแล้วแต่ว่ามันจะมองกันด้วยหลักเกณฑ์ หรือสายตาของคนธรรมดา ที่มีความต้องการ แล้วก็มีความหวัง มีการปรารถนา มีการแบ่งแยก. มันจึงเห็นเป็นหลายๆ สิ่ง ที่จะแบ่งแยกกันเป็นดีเป็นชั่ว, เป็นบุญเป็นบาป, เป็นสุขเป็นทุกข์ เป็นได้เป็นเสีย, เป็นหญิงเป็นชาย, เป็นอะไรต่างๆ แต่ก็ไม่เคยมองทีเดียวว่า **เป็นเพียงธาตุเท่านั้น** หรือว่ามองทีเดียวว่า **เป็นเพียงสังขารธรรม คือสิ่งที่เป็นไปตามการปรุงแต่งของเหตุปัจจัยเท่านั้น;** ไม่มองกันอย่างนี้ เพราะเห็นว่ามาก.

สมมติว่า เราจะถามว่า*ร่างกายนี้มันมีกี่อย่าง? ถ้าไปแยกเข้ามันก็มีหลายอย่าง* ที่ประกอบกันขึ้นเป็นร่างกาย คือหลายๆ หมู่ เป็นหมู่ใหญ่. แต่เราเรียกอีกทีว่า ร่างกายนี้มีร่างกายเดียว, ร่างกายของเรามีร่างกายเดียว, ทั้งหมดคือร่างกายนี้, ร่างกายนี้ก็คือทั้งหมด ที่เป็นของเรา. โง่ไปโง่มาอยู่อย่างนี้เอง ก็เลยไม่ต้องรู้กันว่า ที่แท้มันอย่างเดียว หรือมันหลายอย่าง.

ถ้าถือตาม*พระพุทธเจ้า ท่านก็ไม่ตรัสอย่างนั้น ว่าสิ่งเดียว หรือว่าหลายอย่าง; ท่านว่า อิทัปปัจจยตา – เมื่อมีสิ่งนี้ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆ จึงเกิดขึ้น.* ไม่มีอะไรที่จะไปนับว่าสิ่งเดียว, หรือหลายอย่างได้; เพราะว่ามันเปลี่ยนแปลงเรื่อย.

แต่สำหรับไกวัลยธรรมนี้ ไม่เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ไม่มีเหตุไม่มีปัจจัย; กลับกลายเป็นสิ่งที่ว่า ถ้าจะมองดูว่ามีสิ่งเดียว ก็เดียวหมดเลย. ถ้า

Copyright © 2 a C ll rights reserved.

จะไปมองในแง่ที่ว่า มันไปสิงซึมอยู่ในทุก ๆ อณู ทุก ๆ ปรมาณูของสังขารทั้งหลายทั้งปวง อย่างนี้มันก็มากซิ; นับไม่ไหว จึงว่ามันคำนวณไม่ไหว.

ฉะนั้นสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลย์ นี้ เป็นคำที่ประหลาดที่สุด แม้ในปทานุกรมตามธรรมดา ก็เขียนไว้ อธิบายไว้ ว่ามันเป็นได้ทั้งสิ่งเดียวและทุกสิ่ง คือมากมายเหลือที่จะคำนวณได้ เช่นว่า พูดกันว่าตลอดทั่วไกวัลย์ ทั้งไกวัลย์. ไกวัลย์ทั้งหมดนั้น มันเป็นหนึ่งไกวัลย์ คือคำคำเดียวก็ได้.

ไกวัลย์เป็นสิ่งเดียว หรือทั้งหมด ไม่ขึ้นกับเวลาหรือพื้นที่.

ที่นี้ในไกวัลย์มันมีมาก; ถ้าไม่มีมาก เราก็ไม่จำเป็นจะต้องพูดว่าทั่วทั้งไกวัลย์. นี่คำนี้มีปัญหาในทางความหมายมาแล้วแต่บรมโบราณ โดยเฉพาะในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นเจ้าของภาษานี้ แล้วเราก็รับช่วงต่อมา; เพราะว่าคนไทยเรานี้ รับวัฒนธรรมอินเดียทั้งหมดทั้งสิ้นเอามา.

นี่ก็ลองทำความสำคัญเอาเองว่า สิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลย์" มันแปลว่าทั้งหมด แต่เป็นสิ่งเดียว, หรือเป็นสิ่งเดียว แต่เป็นทั้งหมด นั่นแหละคือไกวัลย์. ภาษาชาวบ้านเพียงแต่พูด ไม่คำนึงถึงความหมาย. "ทั่วทั้งไกวัลย์" นี่พูดกันอยู่บ่อย ๆ : ไกวัลย์ทั้งเวลา, ไกวัลย์ทั้งพื้นที่; แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังไม่รู้ว่า มันสิ่งเดียวหรือมันหลายสิ่ง เพราะมันโง่กลับไปโง่กลับมาอยู่ที่ตรงนี้. บางทีก็ชอบอย่างเดียว, บางทีก็ชอบหลายสิ่ง. บางทีก็มองเห็นสิ่งเดียว, บางทีก็มองเห็นหลายสิ่ง. คำ ๆ นี้จึงให้ความหมายไว้ประหลาดที่สุดว่ามัน เป็นสิ่งเดียวแท้ ๆ

Copyright © 2(a C(ll rights reserved.

โดดๆ ก็ได้ หรือว่ามันเป็นทั้งหมดทุกๆ สิ่งที่สิ่งก็ได้; เรียกว่าไกวัลย์ด้วยเหมือนกัน. นี่ก็ความที่มันเป็นอย่างเดียวกัน เหมือนกันอย่างนี้ แล้วก็ในเวลาเดียวกัน ในที่เดียวกัน นั่นแหละจะเรียกว่าไกวัลย์ได้.

สำหรับธรรมชาตินี้ ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต ไม่มีปัจจุบัน; เพราะฉะนั้นมันจึงไม่ขึ้นอยู่กับเวลา; แต่ว่าเวลามันก็คงล่วงไปตามแบบของเวลา. ฉะนั้นสิ่งนี้มันเลยเป็นสิ่งที่มีเวลาเดียว ซึ่งไม่เป็นอดีต ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่เป็นอนาคต; จะพูดว่าเป็นปัจจุบัน ก็ดูยังเดามากไป เพราะว่ามันไม่มีอะไร เพราะเวลามันไหลเรื่อย, พูดไม่ทันจบมันก็เปลี่ยนเป็นอดีตแล้ว มันจะเอาที่แน่นอนไม่ได้ มันไหลไปเป็นสาย เหมือนกับสิ่งที่ไหลไปเป็นสายนี้, ไม่ทันจะชี้ลงไปว่าตรงไหนเป็นอดีต ตรงไหนเป็นปัจจุบัน ตรงไหนเป็นอนาคต. ส่วนเรานี้มันมีความยึดถือทางรูปธรรมมากเกินไป : แบ่งแยกเป็นอดีต เป็นปัจจุบัน เป็นอนาคต.

ถ้าว่าโดยที่แท้แล้ว สิ่งทั้งปวงมันขึ้นอยู่กับจิต แล้วสิ่งที่เป็นจิตนี้ ถูกปัจจัยปรุงแต่งเปลี่ยนแปลง ไหลเชี่ยวเป็นเกลียวไป : **ไม่สามารถจะชี้อดีต ปัจจุบัน อนาคตได้ที่ไหน** นี่แหละคือ ความเป็นไกวัลย์ ของเวลา ที่เกี่ยวข้องกันอยู่กับไกวัลยธรรม; มันจึงเป็นตัวเดียวหน่วยเดียว ในทางที่เกี่ยวกับเวลา.

ทีนี้ถ้าว่า มันเกี่ยวกับพื้นที่; มันก็เป็นหน่วยเดียวอีกนั่นแหละ มัน ไม่อาจจะแบ่งแยก เพราะมันคลุมอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง. โลกนี้ทั้งโลกมันคลุมหมด, ทั้งระบบสุริยจักรวาล ที่ดวงดาว มันก็คลุมหมด, แล้วที่ร้อยที่พันที่หมื่นระบบสุริยจักรวาล มันก็คลุมหมด. มันเหมือนกับกระลาครอบลูกเดียวหมด, ไม่มีอะไรเหลือ, ที่พ้นที่นอกเป็นพื้นที่เดียว เป็นหน่วยเดียว ก็เรียกว่าเป็นไกวัลยธรรมในทางพื้นที่.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

สิ่งเหล่านี้เรารู้จักหรือเปล่า? ถ้าเราไม่รู้จัก ก็พยายามที่จะเข้าใจเข้าไปเรื่อยๆ ก็จะรู้ว่า สิ่งเดียวคือทั้งหมด ทั้งหมดคือสิ่งเดียว. ถ้าใครยังเห็นว่าสิ่งเดียวต่างกับทั้งหมด ทั้งหมดต่างกับสิ่งเดียว ก็คือยังไม่เห็น, ยังไม่เห็นสิ่งนี้, ยังไม่เห็นสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม แม้ในทางวัตถุ : ทุกอย่างคือโลกนี้, โลกนี้คือทุกอย่างที่มีอยู่ในโลกนี้; บางทีกิเลสของเราต้องการให้เป็นโลกเดียว, บางทีกิเลสต้องการให้เป็นหลายอย่างหรือหลายโลก. แต่ถ้ามองเห็นไกวัลยธรรมแล้ว มันหลอกอีกไม่ได้ มันจะทำให้เห็นเป็นอย่างนั้นไม่ได้, นี้เรียกว่า ฝ่ายวัตถุธรรมก็เป็นอย่างนี้.

....

ภาวะ หรือความมีของสิ่งที่อยู่เหนือเหตุปัจจัย.

ทีนี้ดูในฝ่ายจิตกันบ้าง จิตทุกชนิดก็คือจิตนั่นแหละ, จิตทุกชนิดก็คือจิต จิตก็คือจิตทุกชนิด จิตนี้ถือว่าเป็นนามธรรม. ถ้าเราดูให้ดี เราจะเห็นว่า จิตนี้เป็นธาตุชนิดหนึ่ง มีอยู่อย่างนั้น; แม้มันจะเปลี่ยนแปลงได้ นี้ไม่ใช่ว่าจิตอันอื่น มันเป็นเพียงจิตอันนั้น ที่มีการเปลี่ยนแปลง. เหมือนกับว่า น้ำมีอยู่นี้ เราจะเอาสีอะไรใส่ลงไปให้หลายๆ สีต่างๆ กัน คนละแก้วคนละขวด : แล้วไปมัวดูที่สี มันก็เห็นต่างกัน : แต่ว่าเราดูที่น้ำอันบริสุทธิ์ เราก็ว่า มันเหมือนกัน หรือว่าเป็นสิ่งเดียวกัน.

จิต ของคนเรา มองในทางหนึ่งก็เป็นดวงเดียวโดดๆ คือ เป็นธาตุจิต หรือ จิตตธาตุ หรือ มโนธาตุ หรือ วิญญาณธาตุ อย่างเดียวโดดๆ; แต่ถ้าไป

Copyright © 2007 Co.,L ghts reserved.

ดูที่ถูกปรุงแต่ง โดยมีอะไรเข้าผสม เจือลงไปแล้ว มันก็หลายสิบ หลายสิบจิต แล้วอาจจะหลายร้อยหลายพันจิต ไม่เพียงแค่ ๘๙ จิต เหมือนที่พวกอภิธรรมเขาว่ากัน. นี่ว่า จิตทุกชนิดก็คือจิต จิตก็คือจิตทุกชนิด.

ที่นี้ถ้าเป็นนามธรรม ชนิดที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีชีวิต ก็ยังดูต่อไปได้ โดยใช้คำว่าภาวะ หรือความเป็นอยู่ ความมีอยู่ ซึ่งเป็นนามธรรม *ภาวะหรือความเป็นอยู่ ความมีอยู่นี้ เมื่อไม่เล็งถึงวัตถุสิ่งของ* นี่ก็เรียกว่า *เป็นนามธรรมได้*. ความมีอยู่แห่งก้อนหิน มันไม่ใช่ก้อนหิน; ตัวความมีอยู่แห่งก้อนหินนี้ก็อย่างหนึ่ง, ตัวก้อนหินนั้นเองก็อย่างหนึ่ง. ก้อนหินนี้ก็เป็นวัตถุ เป็นวัตถุธรรม เป็นรูปธรรม แต่ความมีอยู่แห่งก้อนหินนั้นเป็นนามธรรม.

อย่าคิดแต่ว่า ตาของเราเห็นก้อนหิน แล้วก็ถือว่า นั่นคือความมีอยู่แห่งก้อนหิน. ความมีอยู่แห่งก้อนหิน เป็นสิ่งที่มองเห็นไม่ได้ด้วยตา. แต่ถ้ามองเห็นก้อนหินด้วยตา เราจึงรู้ว่า ความมีอยู่แห่งก้อนหินนั้นมันมี แล้วความมีอยู่อันนี้ มันก็เป็นนามธรรมได้ คือไม่มีรูป.

ความมีอยู่ทุกชนิด ก็เป็นสักว่าความมีอยู่, ความมีอยู่ก็คือว่า ความมีอยู่ทุกชนิด. ลักษณะหรืออำนาจของไกวัลยธรรม ก็ยังครอบคลุมมาถึงสิ่งนี้ คือในภาวะทั้งหลายทั้งปวง; เพราะว่า ถ้าเราพูดว่า "ภาวะ" นั้นเป็นความมีชนิดที่มีเหตุมีปัจจัย. **ไกวัลยธรรมมันอยู่เหนือภาวะชนิดที่มีเหตุมีปัจจัย** : ฉะนั้นจะเป็นความมีอยู่แห่งภาวะเดียว หรือภาวะหลายอย่าง, กระทั่งว่า ความมีอยู่แห่งภาวะ และความไม่มีอยู่แห่งภาวะ; มันก็เป็นความมีอยู่ที่แปลกประหลาดของสิ่งที่เรียกว่าธาตุนั้น หรือไกวัลยธรรมนั้น.

Copyright © 2 ra C All rights reserved.

นี่แหละความแปลกประหลาด ของสิ่งที่เรียกว่า "ธาตุ" นั้น ที่ตั้งอยู่แล้ว; *ตถาคตจะเกิด หรือตถาคตจะไม่เกิด อันนั้นมันตั้งอยู่แล้ว* โดยไม่ต้องมีความมีความเป็น. มันก็มีมันก็เป็น; มันใช้คำอย่างอื่นไม่ได้ ก็ต้องใช้คำอย่างนี้. มันมีอยู่โดยไม่ต้องมีความมี; แล้วเราก็ยังไปเรียกว่า มันมีอยู่. มันไม่มีภาวะแห่งความมี; เราไม่รู้จะพูดอย่างไร ก็ต้องเรียกว่า มีภาวะแห่งความไม่มี.

แต่ในที่สุด ธาตุอันนี้ หรือไกวัลยธรรมนี้ มันก็มีอยู่โดยลักษณะเฉพาะของมันเอง เช่นที่พูดว่า มีกี่อย่างๆ ก็คืออย่างเดียว, มีอย่างเดียวก็คือมีกี่อย่างๆ หมดทุกอย่าง ไม่มีความแตกต่างอะไรกันเลย. ถ้าเข้าใจข้อนี้ ก็คือการเข้าใจสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม หรือสิ่งที่เรียกว่า "อสังขตธาตุ"; แต่เราจะเรียกว่า "ไกวัลยภาวะ" นี้มันพอพ้องออก แต่ไม่ถูกตามกฎเกณฑ์ เพราะภาวะนั้นมันต้องมีเหตุปัจจัย.

....

ไกวัลยธรรมมีอยู่ โดยมิต้องมีเหตุปัจจัย.

ที่นี้ ไกวัลยธรรมมีอยู่ได้โดยไม่ต้องมีเหตุปัจจัย; แล้วก็ไม่รู้ว่าจะใช้คำว่าอะไร ก็ต้องใช้คำว่า "มีอยู่" แล้วก็ใช้คำว่า "ภาวะ" อีก. มันเล่นตลกในทางตัวหนังสือ ความสับปลับของภาษาอย่างนี้ ทำให้เราเข้าใจคำธรรมะได้โดยยาก. แต่แล้วเราก็ไม่รู้จะแก้ไขความสับปลับกำกวมของภาษานี้ได้อย่างไร ?

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ทางออกมันก็มีอยู่ว่า เราเข้าใจมันให้ถูกต้อง; จะเรียกว่าอะไรก็ไม่สำคัญ. จะเรียกว่า *นิพพานมีอยู่ก็ได้ นิพพานมิได้มีอยู่ก็ได้* มันถูกทั้งนั้น; ว่านิพพานมีอยู่ ก็พูดตามความรู้สึกของคนธรรมดาสามัญ ที่รู้ว่าอะไรมันมีอยู่. ถ้าพูดว่านิพพานมิได้มีอยู่ เพราะนิพพานมิได้มีภาวะ เพราะนิพพานมิได้มีเหตุปัจจัยปรุงแต่งอะไรขึ้นมา นี่ก็มิได้มีอยู่. ถ้าอยากจะใช้คำว่า "มีอยู่" ก็ต้องมีอยู่อย่างภาษานิพพาน, มีอยู่อย่างตามแบบนิพพาน, มีอยู่อย่างตามแบบของอสังขตะ ซึ่งที่แท้ก็มิได้มีอยู่ ก็เลยเรียกว่า เป็นเรื่องพูด, ขอพูดกันไปทีโดยสมมติหรือโดยบัญญัติ พอให้รู้เรื่องว่า นิพพานนั้นมีอยู่. แต่ถ้าไปเข้าใจว่า มีอยู่อย่างสิ่งต่างๆ มีอยู่ นี่ผิดหมดเลย; เพราะว่า นิพพานนั้นมิได้มีอยู่ อย่างที่สิ่งต่างๆ มีอยู่ อย่างที่เรารู้จักกันดี.

ความมีอยู่ ในที่ทุกแห่ง แต่มิได้มีอยู่อย่างที่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่งให้มีอยู่ นี่พึงยาก. เช่นกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา หรือของ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี่ มันก็มีอยู่ในทุกสิ่ง; แต่มิได้หมายความว่า สิ่งเหล่านั้นตกแต่งกฎเกณฑ์อันนี้ขึ้นมา. ความไม่เที่ยง มีอยู่ในสังขารทั้งปวง แต่มิใช่สังขารทั้งปวงปรุงแต่งความไม่เที่ยงขึ้นมา; ความไม่เที่ยงนั้นเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของตัวมันเอง ที่มาครอบงำสิ่งทั้งปวง.

เราควรจะมองเห็นกันอย่างนี้บ้าง คือสูงขึ้นมาถึงลักษณะอย่างนี้ จึงจะมองเห็นสิ่งๆ หนึ่ง ซึ่งมีอำนาจเหนือสิ่งทั้งปวง ต่อสู้ไม่ไหว; เราจะไปสู้รบตบมือกับสิ่งนี้ไม่ไหว. เช่น *ความที่ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย* อย่างนี้เป็นต้น รวมอยู่ในความหมายนั้น เราจะไปต่อสู้ หรือต้านทาน หรือหมุนกลับกระแสอันนี้มันไม่ได้.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ทางออกมันไปมีอยู่ที่ว่า เราอบรมจิตใจกันเสียใหม่ ทั้งที่จิตใจนี้มันก็เป็นธาตุธรรมดา ธาตุสังขตะธรรมดานี้; แต่ถ้าอบรมให้ดีแล้ว มันรู้สึกถึงฝ่ายโน้น ฝ่ายตรงกันข้าม ฝ่ายที่ผิดธรรมดาไปเสียทุกสิ่งทุกอย่าง อย่างที่กล่าวมานี้ คือฝ่ายอสังขตะ

จิตนี้ธรรมดาก็เป็นจิตของชาวบ้าน อย่างเป็นโลกิยะ แต่ถ้าอบรมดีแล้ว มันเปลี่ยนสภาพโลกิยะไปสู่สภาพโลกุตตระ แล้วมันจึงรู้จักสิ่งที่ไม่เคยรู้จักนั้นได้. รู้จักสิ่งที่ ที่แรกนั้นลึกลับเหลือประมาณ. เช่นไกวัลยธรรมนี้เป็นต้น เป็นนิโรธธาตุ สุญญตธาตุ นิพพานธาตุ เป็นต้น ซึ่งเมื่อก่อนนี้ไม่มีทางจะรู้ได้นอกจากจะได้ยินเขาเอ่ยชื่อให้ฟัง. แต่เดี๋ยวนี้จะไม่เพียงแต่ได้ยินเขาเอ่ยชื่อ จิตจะรู้จักหรือสัมผัสต่อสิ่งนั้นได้; เพราะว่า สิ่งนั้นแม้จะมีลักษณะอย่างนั้น มันก็เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง.

เมื่อพระพุทธเจ้าท่านทรงเกรงไปว่า คนทั้งหลายเมื่อได้ฟังเรื่องอสังขตะตรงกันข้ามจากความมีอยู่แห่งสิ่งทั้งปวงในโลกนี้แล้ว; คนทั้งหลายก็จะโง่ไปว่านิพพานนั้นไม่มีทางที่จะมีอยู่ได้ เพราะเมื่อมันตรงกันข้าม จากสิ่งที่มันมีอยู่ได้ในโลกนี้เสียทุกอย่างแล้ว *นิพพานจะมีอยู่ได้อย่างไร?* จึงต้องทรงยืนยันไว้อีกแผนกหนึ่งว่า *อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนำ* ว่า *ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! อายตนะนั้นยังมีอยู่* นี้คำว่า "อายตนะ" ในที่นี้ มิใช่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธัมมารมณ์, และมิใช่เป็นแม้แต่เพียงว่าธัมมารมณ์ที่เป็นอารมณ์ของจิตทั่วๆไปอย่างนี้; แต่ว่ามันก็เป็น **สิ่งที่อาจจะรู้ได้** เข้าถึงได้ รู้สึกได้ ในเมื่อได้อบรมจิตชนิดนั้น ให้กลายเป็นจิตชนิดที่อยู่เหนือความเป็นอย่างนี้ คือเหนือความเป็นโลกๆ อย่างนี้.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

นี่คือประโยชน์หรือ อานิสงส์ ของการปฏิบัติพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่า บำเพ็ญสมณธรรม ปฏิบัติธรรม ทำกรรมฐานภาวนา แล้วแต่จะเรียก มันก็ล้วนแต่ คือการอบรมจิต ให้เปลี่ยนไปสู่ภาวะอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถจะมองเห็น หรือว่าชิมดู หรือว่าได้กลิ่น หรืออะไรก็สุดแท้ ต่อสิ่งที่เป็นอสังขตะ ที่เรียกรวม ๆ กันไปว่า "นิพพาน"

อบรมจิตให้สูงจึงจะเห็นได้ว่าไกวัลยธรรมมีอยู่.

นี่ *พระพุทธเจ้า* ท่านจึงต้อง *ตรัสยืนยัน* ไว้ว่า *"สิ่งนั้นมีอยู่"* แต่เดี๋ยวนี้แกยังไม่รู้จัก แล้วถ้าเอาตามเหตุผล ที่แกมีอยู่เดี๋ยวนี้กันแล้ว แกจะคิดว่า สิ่งนั้นมิได้มี" คืออสังขตธาตุนั้นจะมิได้มีอยู่ หรือว่านิโรธธาตุนั้นจะมิได้มีอยู่ หรือว่าสุญญตธาตุนั้นจะมิได้มีอยู่ อย่างนี้เป็นต้น.

แต่เดี๋ยวนี้ในกรณีนี้ อาตมาเรียกสิ่งนี้ว่า ไกวัลยธรรม คือสิ่งที่มีอยู่อย่างเป็นอันเดียวกันหมด ในเวลาทั้งหมด ในเนื้อที่ทั้งหมด ในอะไรทั้งหมด อย่างที่มันไม่น่าจะมีได้; ก็ต้องขอฝากไว้ทำนองเดียวกันว่า มันมีอยู่ ขอให้ติดตาม เพื่อจะมอง หรือจะศึกษา หรือจะอะไร ให้รู้จักสิ่งนั้น, ไม่มีใครสร้างสิ่งนั้นขึ้นมา. พระพุทธเจ้าท่านก็ *ทรงยืนยัน* แล้วว่า *"ไม่ใช่ฉันสร้างมันขึ้นมา; ฉันจะเกิดขึ้นก็ตาม ฉันจะไม่เกิดขึ้นก็ตาม สิ่งนั้นตั้งอยู่แล้ว"* แล้วหมายถึงพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ด้วย.

แต่ถ้าเชื่อว่า สิ่งนั้นมีอยู่ โดยอาศัยหลักว่า ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วอย่างนี้แล้ว; แล้วตั้งอยู่ตลอดไกวัลย์ด้วย; มันก็ไม่ยากเกินไป ไม่เหลือวิสัย

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่ว่า จะเข้าถึงสิ่งนั้นได้. ฉะนั้นขอให้พยายามตามความสามารถ ตามโอกาส เพื่ออบรมจิตใจให้มันสูงขึ้นๆ คือจิตใจมันดีขึ้น หรือประเสริฐยิ่งๆขึ้นไปจนถึงระดับ ถึงขนาด ที่จะรู้แจ้งเห็นจริง ในสิ่งนั้น ซึ่งเป็นไกวัลย์ หรือเป็นอมตะ.

สำหรับสิ่งนี้ ที่เห็นยากนี้ มัน ไม่มีคำของชาวบ้านที่เราพูดกันอยู่นี้จะไปพูดถึง หรือจะไปบรรยายลักษณะของสิ่งนี้ทุกความหมาย จึงต้องใช้โวหารที่เรียกว่าคำปฏิเสธ คือมันไม่ใช่อย่างที่ว่าก็แล้วกัน.

ให้นึกถึงนิทาน ที่ลูกเด็กๆ เขาชอบเล่ากัน เช่นว่า : ปลามันอยู่ในน้ำตลอดเวลา เต่ามันยังเคยขึ้นไปเที่ยวบนบกบ้าง แล้วปลาก็ถามเต่าว่า ที่แกว่าบกๆนั้นเป็นอย่างไร? บกนี้มันอ่อนนิ่มพอให้จมูกของฉันแหวกว่ายไปได้หรือ? เต่ามันก็ว่า ไม่ใช่. ปลาถามว่า บกของแกเป็นคลื่นอย่างนี้หรือ? เต่ามันก็บอกว่าไม่ใช่. มันเย็นเอิบอาบอย่างนี้หรือ? มันก็ว่า ไม่ใช่. ถามกี่คำถาม กี่ร้อยคำถาม มันก็ตอบว่า ไม่ใช่. นี่มันก็เป็นกรรมของปลา ที่ไม่อาจจะรู้ได้ มันก็ประณามว่า เต่านี่โกหก.

ฉะนั้นขออย่าใช้วิธีนี้กับพระพุทธเจ้า. นี่อาตมาขอร้องว่า อย่าใช้วิธีนี้กับพระพุทธเจ้า; เพราะว่าพระนิพพานเป็นอย่างนั้นจริง มันไม่อาจจะบอกด้วยคำพูดฝ่ายบวก เป็น positive ว่าอย่างนั้นๆ อย่างนั้น ซึ่งชาวบ้านก็รู้แต่เรื่องโลกๆ เรื่องโลกียะทั้งนั้น. ฉะนั้นพระพุทธเจ้าท่านก็ต้องตรัสว่าไม่ใช่อย่างนั้น, ไม่ใช่อย่างนั้น, ไม่ใช่อย่างนั้น ทุกอย่างที่จะปฏิเสธได้; แต่ว่ามันไม่มีเวลา ไม่มีโอกาสที่จะปฏิเสธโดยรายละเอียด ซึ่งจะต้องปฏิเสธเป็นหมวดๆ ไป.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ดังเช่นที่ *ในพระพุทธภาษิต* นั้นเอง ก็มีคำกล่าวว่า *สิ่งนั้นมันไม่ใช่ธาตุดิน : เนว ปฐวี –มันไม่ใช่ธาตุดิน เนว อาโป น เตโช น วาโย –ไม่ใช่ธาตุน้ำ ไม่ใช่ธาตุไฟ ไม่ใช่ธาตุลม.* คนจะไปคิดว่า นิพพานเป็นธาตุ เหมือนธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม มันก็ไม่ใช่.

หรือว่า จะไปถือเสียว่า มันเป็นผลที่เป็นความสุขแก่จิต ที่เรียกว่า *อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ* ที่เป็นความสุขสูงสุด ที่ในสมัยนั้นเขาค้นพบ; ท่านก็ต้องตอบ *ไม่ใช่ๆ ไม่ใช่ๆ,* กระทั่งว่า มันเป็นโลกวัตถุ ว่าโลกนี้หรือ? ก็ไม่ใช่ โลกอื่นหรือก็ไม่ใช่? ดวงอาทิตย์ดวงจันทร์หรือ? ก็ไม่ใช่. **นี่ไม่ใช่ไปเสียทั้งหมด ในเรื่องพื้นที่.**

แล้วที่จะเป็นเรื่องของ **อากัปกิริยา** ก็มันเป็นความตั้งอยู่หรือ? ก็ไม่ใช่. มันเป็นความเป็นไปหรือ? เคลื่อนไหวหรือ? มันก็ไม่ใช่ มันเป็นการจุติหรือ? ก็ไม่ใช่. อุบัติบังเกิดหรือ? ก็ไม่ใช่. มีที่ตั้งหรือ? ก็ไม่ใช่. ไม่มีที่ตั้งหรือ? ก็ไม่ใช่. มีอารมณ์หรือ? ก็ไม่ใช่. คือ **ปฏิเสธทุกหมวด.** ที่ว่าจะเป็นธาตุอย่างธรรมดา, หรือจะเป็นความสุขอย่างธรรมดา, หรือว่าจะเป็นพื้นที่, หรือว่าจะเป็นกิริยาอาการเป็นภาวะอะไร มันไม่ใช่ ไม่ใช่, ไม่ใช่ๆ. ท่านไม่ได้ตอบว่าอะไร, ไม่ตอบว่าอย่างไรจึงใช่, ได้แต่บอกว่า ที่ไม่ใช่ๆ ไม่ใช่ๆ **ตรงข้ามจากที่ว่าไม่ใช่ นั่นแหละคือสิ่งนั้นละ.**

แต่ ในสูตรนี้ท่านเรียกว่า **นั่นเป็นที่สุดจบแห่งความทุกข์ทั้งปวง** ที่ตรงนั้น; หรือภาวะนั้น หรือจุดนั้น เป็นที่จบแห่งความทุกข์ทั้งปวง ซึ่งหมายถึงอสังขตะ, ซึ่งหมายถึงสุญญตา, ซึ่งหมายถึง **นิพพานธาตุ** หรือ **นิโรธธาตุ**, ซึ่งในที่นี้ อาตมาเรียกว่า **"ไกวัลยธรรม".**

Copyright © 20(Co. rights reserved.

เข้าใจความหมายของไกวัลยธรรมแล้วจะเข้ากันได้ทุกศาสนา.

การที่เอาคำนี้มาเรียกนี้ ก็เพราะว่ามันมีความหมาย ที่ถ้าเห็นแล้วจะเข้าใจความหมายอื่นได้ทุกอย่าง; แล้วก็จะเรียกว่าเอาเปรียบ หรืออะไรก็สุดแท้ โดยที่เห็นว่า ถ้าเข้าใจความหมายของไกวัลยธรรมนี้แล้ว จะได้เครื่องมืออันหนึ่ง ซึ่งทำความเข้าใจกันทีเดียวได้ทั้งโลก ไม่ว่าเขาจะถือศาสนาไหน ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต ไม่มีปัจจุบัน. คำๆ นี้มันจะใช้ได้แก่ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกศาสนา จนไม่ต้องแบ่งแยกเป็นศาสนา.

ศาสนาพราหมณ์เขาก็มีคำนี้ใช้ ศาสนาพุทธก็มีคำที่มีความหมายอย่างนี้ใช้. ยกตัวอย่าง ศาสนาคริสต์เขาก็มีคำที่มีความหมายอย่างนี้ใช้; แต่แล้วต่างฝ่าย แต่ละฝ่าย ทุกฝ่าย ไม่เข้าใจความหมายนั้นๆ ในคำนั้นๆ ในศาสนาของตนๆ ก็เลยได้ทะเลาะกันในระหว่างศาสนา. นี่เป็นความเสียหายของมนุษย์อย่างยิ่งในเวลานี้ ที่ต้องมีความทุกข์ทรมาน เข้าใจกันไม่ได้; บทบางบทของศาสนาเป็นหมัน ถูกยกเลิกไป เพราะเข้าใจไม่ได้.

แต่ถ้ามนุษย์ทุกคน อย่าถือกันว่า เป็นศาสนาไหน; *ถือกันแต่ว่าส่วนสังขารร่างกายนี้มันเป็นไปตามกฎของสังขตะ แล้วก็มีอีกสิ่งหนึ่ง เป็นอสังขตะ* ที่จะทำให้หยุดความหลงใหล ในสิ่งเหล่านี้เสียได้; แล้วเราก็จะไม่เกิดความทุกข์, และเราก็จะไม่ยึดมั่น หมายมั่นสิ่งใด โดยความเป็นตัวกู-ของกู. เราก็เห็นแก่ตัวไม่ได้ แล้วเราก็ไม่อาจจะเบียดเบียนใครได้ ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

นี่ประโยชน์ของการเห็นสิ่งๆหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกันทั้งหมด ในทุกเวลา ในทุกเนื้อที่. พูดเท่านี้ก็พอแล้ว ว่าทุกเวลา คือไม่ขึ้นอยู่กับเวลา, ทุกเนื้อที่คือไม่ถูกจำกัดอยู่กับเนื้อที่ขนาดไหน นั่นแหละคืออสังขตะ. **อสังขต-ธาตุ** ที่เรียกสั้นๆ บางทีก็เรียกว่า **ธรรมธาตุ**, หรือถ้าเรียกให้สั้นกว่านี้อีก ก็เรียกว่า ธาตุ เฉยๆ อย่างในพระบาลีที่พระสวดนี้เรียกว่า *ยิตา ว สา ธาตุ –ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว.*

อาตมาเอาคำนี้มาใช้ แล้วก็เลยให้หัวข้อการบรรยายในวันนี้ว่า **ไกวัลย-ธรรมในฐานะที่เป็นธาตุ**, เป็นสักแต่ว่าธาตุ; แต่มิได้เป็นไปตามการปรุงแต่งของธรรมชาติ. **มันเป็นธาตุพิเศษ ที่มันถอยออกมาเสียจากการปรุงแต่งของธรรมชาติ.** ส่วนธาตุนอกนั้นเช่น ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม ธาตุอากาศ ธาตุวิญญาณ อะไรก็ตาม จะเรียกชื่ออย่างอื่นก็ได้; นั่นล้วนแต่เป็นธาตุที่เป็นไปตามธรรมชาติ และก็มิใช่สัตว์บุคคล ตัวตน เรา เขา. ทีนี้ธาตุนี้เป็น **อสังขตธาตุ** ไม่เป็นอย่างนั้น แต่ก็ยังเป็นสักว่าธาตุ ซึ่งก็จะต้องเรียกว่า ธรรมชาติชนิดหนึ่งด้วยเหมือนกัน หากแต่ว่า **ไม่เป็นไปตามเหตุตามปัจจัยเท่านั้น.**

รวมความว่า ทั้งหมด ในทั้งหมดในไกวัลยธรรมนั้น มันก็มีอยู่เพียง ๒ ธาตุ คือสังขตธาตุ—ธาตุที่เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย, และ อสังขต-ธาตุ—ธาตุที่ไม่เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย. ตัวไกวัลยธรรมแท้ๆเป็นสิ่งที่เป็นกฎ อยู่เหนือการปรุงแต่งของเหตุของปัจจัย. ธาตุทั้งหลายที่ถูกปรุงแต่งตามเหตุตามปัจจัย เป็นเพียงชั่วขณะละออง ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ปลิวไปหายไป, เกิดขึ้น—ตั้งอยู่—ดับไป เท่านั้นเอง.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ให้รู้จักความแตกต่างกันอย่างนี้ไว้แล้ว ก็จะเป็นการง่ายดาย ที่จะศึกษาให้เข้าใจ สิ่งที่เรียกว่า "ความหลุดพ้น" วิมุตติ หรือ ความหลุดพ้นไปได้จากความทุกข์ทั้งปวง ตามหลักแห่งพระพุทธศาสนา.

การบรรยายเรื่องไกวัลยธรรม ในวันนี้ ก็มุ่งหมายจะพูดแต่เพียงความหมาย ของคำที่สำคัญเพียงคำเดียว คือคำว่า "ธาตุ" ที่เป็นอสังขตธาตุ ที่พอจะเรียกสมมุติได้ว่า นี่แหละคือตัวแห่งไกวัลยธรรม ที่คนพวกอื่นเขาจะสมมุติเอาว่า นี่เป็นตัวตนอันแท้จริง และถาวร. ส่วนเราพุทธบริษัททั้งหลาย *เรียกตามพระพุทธเจ้า* ท่านเรียกว่า มัน เป็นสักว่าธาตุ, และ ตั้งอยู่ในฐานะเป็นกฎแห่งสามัญญลักษณะ, กฎแห่งอิทัปปัจจยตา, กฎของจตุราริยสัจจ์ เป็นต้น โดยรายละเอียดดังที่กล่าวมา.

การบรรยายวันนี้สมควรแก่เวลา ก็ขอโอกาสให้พระภิกษุทั้งหลาย ได้สวดคณสาธยายธรรม ที่เป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ในธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาต่อไปอีกวาระหนึ่ง.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นธรรมชาติแห่งพุทธภาวะ.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

ในการบรรยายชุดไกวัลยธรรม ครั้งที่ ๗ นี้ อาตมาจะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า **ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นธรรมชาติแห่งพุทธภาวะ.**

[ทำความเข้าใจ "ธรรมชาติแห่งพุทธภาวะ"]

"ธรรมชาติแห่งพุทธภาวะ" คงจะเป็นที่แปลกหูสำหรับบางท่านก็ได้. ที่จริงก็มีความหมายชัดเจนอยู่แล้ว; หมายความว่า *ธรรมชาติอันหนึ่ง ซึ่งทำสัตว์*

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ให้เข้าถึงพุทธภาวะ, และมีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง ในเวลาทุกยุคทุกกาล ในฐานะที่เรียกว่าเป็น ไกวัลยธรรม หรือไกวัลยตา ก็ได้เหมือนกัน.

ถ้าจะกล่าวให้เข้าใจเป็นการล่วงหน้าไว้ที่ก่อนก็ว่า **ทุกอย่างได้วิวัฒนาการขึ้นมา** จนกระทั่งเป็นสิ่งที่มีชีวิต, แล้วสิ่งที่มีชีวิตนั้น จะวิวัฒนาการต่อไปจนถึง **ระยะสุดท้าย คือถึงความเป็นพุทธะ**; หมายความว่ารู้หรือตื่น หรือเบิกบานเต็มที่, ถ้าจะเปรียบเหมือนอุปมาก็ว่า มันถึงจุดที่เบิกบานเต็มที่; อย่างกับต้นไม้มีดอก เราก็เห็นว่า ดอกของมันนั้น ที่แรกก็ดูไม่ออกว่าดอกไม้ จนกระทั่งมันเจริญเติบโตเรื่อยๆไป ดูเป็นดอกไม้ แล้วก็ตูม แล้วก็บานถึงที่สุด.

ข้อนี้มุ่งหมายไปยังข้อที่ว่า มัน ต้องเบิกบาน, มันต้องบาน; ถ้าไม่มีอะไรมาขัดขวางทำลายเสีย มันก็บานได้เร็ว; ถ้าไม่อย่างนั้น มันก็ต้องช้า.

ข้อนี้เป็นการยืนยันว่า **ทุกอย่างจะวิวัฒนาการไป** จนกระทั่งถึง **วาระสุดท้าย คือความเป็นพุทธะ**. บางทีก็จะใช้คำว่า "พุทธะ" เฉยๆ ไม่ต้องใช้คำว่าพระพุทธเจ้าก็ได้; แต่ก็เป็นการเบิกบานด้วยความรู้เหมือนกัน คือรู้ถึงที่สุดว่า ความทุกข์ได้หมดไปแล้ว, หรือว่า ชาตินี้มันเป็นชาติสุดท้ายแล้ว ความเกิดอีกมิได้มี; อย่างนี้เรียกว่า เบิกบานถึงที่สุด,

ธรรมชาติที่จะทำให้สิ่งที่มีชีวิตเจริญขึ้นมา จนถึงลักษณะอย่างนี้ในที่สุดนั้น เรา **เรียกว่า ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ** บ้าง, **ธรรมชาติแห่งพุทธภาวะ** บ้าง. ที่เรียกว่าธรรมชาติ ก็เพราะมันมีอยู่แล้ว, มีอยู่เองโดยธรรมชาติ, หรือจะเรียกว่า ธรรมชาติที่เป็นเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ มีอยู่แล้ว

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ในสิ่งที่มีชีวิตก็มีเชื้ออันนี้อยู่แล้ว. ฉะนั้น สิ่งที่มีชีวิตจักต้องเจริญไป ในทางที่จะถึงความเป็นพุทธะ. นี้คือใจความของหัวข้อ ที่ตั้งใจว่าจะพูดในวันนี้, และให้หัวข้อสั้น ๆ ว่า ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นธรรมชาติแห่งพุทธภาวะ.

[ทบทวนข้อความที่บรรยายมาแล้วถึงหน้า ๒๔๔]

ทีนี้ เพื่อจะให้เข้าใจในสิ่งนี้ดีขึ้น หรือตามลำดับ ก็จะต้องทบทวนไปถึงข้อความที่ได้บรรยายกันมาแล้ว ตามลำดับอีกเหมือนกัน ว่าได้พูดมาแล้วอย่างไร. คือได้พูดถึงเรื่องไกวัลยธรรม ในลักษณะต่าง ๆ กัน ที่ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นมาตามลำดับ.

ในครั้งที่แล้วมา ได้พูดถึง *ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎ* คือสิ่งที่มีอำนาจบังคับสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไป มีอำนาจนั้นอยู่ในสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องเป็นไป หรือเป็นไปตามกฎ เช่น *กฎแห่งสามัญญลักษณะ* ว่ามันต้องไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา สำหรับสิ่งที่มีปัจจัยปรุงแต่ง; หรือว่าเป็นไปตามกฎ *แห่งอิทัปปัจจยตา* ว่ามันไม่มีฝ่ายไหนที่ยืนยันให้ตายตัวลงไปได้ นอกจากว่า มันเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย มันแล้วแต่เหตุแล้วแต่ปัจจัย เมื่อมีสิ่งนี้ ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ ๆ ย่อมเกิดขึ้น; มันเป็นไปตามกฎอย่างนี้เรื่อยไป จนกว่าจะถึงที่สุด. และในที่สุดก็ได้พูดถึง *กฎอริยสัจจ์* เรื่องความทุกข์ และความดับทุกข์ได้สิ้นเชิง เป็นวาระสุดท้าย เหล่านี้มันเป็นไปตามกฎ.

ความที่ต้องเป็นอย่างนี้ ก็เรียกว่า *เป็นธรรมธาตุอันหนึ่ง* เป็นธาตุที่มีอยู่ตามธรรมชาติอย่างหนึ่ง; ไม่ควรถือว่าเป็นตัวตน บุคคล เรา เขา หรือ

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ว่าตัวใคร ตัวคนนั้น ตัวคนนี้ ให้ถือว่าเป็นธรรมชาติ, แม้ว่า*จะมีลักษณะเป็นไกวัลยตา* คือมีทั่วไปในที่ทุกแห่งและทุกเวลา ก็ไม่ใช่ว่ามันจะเป็นสัตว์บุคคลขึ้นมาได้; แต่มันไปคล้าย หรือ*ไปพ้องกันกับข้อที่ว่า เป็นพระเจ้าที่สูงสุด* จนเอาคำๆ นี้ไปใช้ ให้เป็นลักษณะของพระเจ้าเหล่านั้นได้; เช่นว่า *มีอยู่ในที่ทั่วไป หรือในที่ทุกเวลา* แล้วก็*มีอำนาจทำให้สิ่งทั้งหลายเจริญขึ้นๆ จนกว่าจะถึงที่สุด*.

....

(เริ่มการบรรยายตามหัวข้อครั้งนี้)

สำหรับสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรมนี้ ได้พูดมาแล้วพูดมาอีก หลายๆ สิบครั้ง บางคนก็คงจะจับใจความได้ ว่า**ไกวัลยธรรม คือสิ่งที่เป็นทั้งหมด ไม่ยกเว้นอะไร**, แล้วเป็นไปอย่างที่เรียกว่าไม่จำกัดขนาด ไม่จำกัดเวลา **ไม่ขึ้นอยู่กับเวลา** ไม่มีใครวัดได้ ตวงได้. บางพวกเรียกว่า มีแสงสว่างที่คำนวณไม่ได้ มีอายุที่คำนวณไม่ได้. นี่ก็เป็นถ้อยคำที่ดี ที่ต้องสังเกตไว้ แล้วจะเข้าใจเรื่องอื่นๆ ต่อไปข้างหน้าได้.

ดูความเบิกบานตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต.

เราจะต้องดูให้รู้จักสิ่งนี้ ให้มากยิ่งขึ้นทุกที; ที่แล้วมานั้นเราเกือบจะไม่รู้เรื่องนี้ ว่า **มีอะไรอยู่ในที่ทั่วไป** และตลอดทุกเวลา **ที่บังคับให้สิ่งทั้งหลายเจริญขึ้นๆ** ตั้งแต่ไม่มีชีวิตวิญญาณมาเป็นมีชีวิตวิญญาณ. เช่น ถ้า

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เป็นเพียงธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม มันก็ไม่มีชีวิตวิญญาณอะไร ไม่มีจิต; แต่แล้วมันได้ประกอบกันเข้ากับสิ่งอื่น มันจึงเกิดเป็นสิ่งที่มีชีวิตขึ้นมา.

สำหรับเรื่องทาง **วิทยาศาสตร์** สมัยปัจจุบันแล้ว ไม่ได้อธิบายถึง **สิ่งที่เป็นวิญญาณธาตุ** หรืออะไรทำนองนั้นเลย. เขาได้อธิบายไปในทางที่ว่า มันเป็นวัตถุธาตุที่เหมาะสม โดยประการทั้งปวง มันต้องการอะไรบ้าง ก็มีครบถ้วน ต้องการอุณหภูมิ ต้องการระยะกาลเวลา ความเปลี่ยนแปลง ความแวดล้อมอย่างไรมันก็ได้ แล้วในที่สุด มันก็เกิดสิ่งที่มีชีวิตขึ้น.

นี่พวกที่เคยศึกษามาแล้ว, เพราะเคยศึกษามาแล้ว ก็เข้าใจได้; แต่บางคนก็ไม่เคยศึกษากันในแนวนี้; จึงอยากจะบอกให้ทราบว่า แม้แต่ *ในทางวัตถุ* อย่างที่พวกนักวิทยาศาสตร์เขาสนใจศึกษาค้นคว้า ก็ยังยืนยันอย่างนี้. เช่นว่า อย่างที่เราจะเคยอ่านกันแทบทุกคนแล้วว่า *โลกนี้ ที่แรกมันก็เป็นดวงไฟก็ว่ามาจากดวงอาทิตย์* หรือว่าจะมาจากการรวมตัว ของหมอกเพลิงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็ตาม แต่เป็นที่ยุติต้องกันว่า มันเป็นดวงไฟ ที่ลุกเป็นไฟเท่า ๆ กับดวงอาทิตย์; แล้วนานเท่าไรก็ตามใจ *มันเย็นลง ๆ เย็นลงจนเป็นก้อน ๆ หนึ่ง ซึ่งมีเนื้อหาเป็นคล้ายกับโลหะ.*

แล้ว*ต่อมา* มันก็กร่อน ด้วยการที่ถูกแดด ถูกลม ถูกฝน ถูกอะไรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบรรยากาศรอบ ๆ โลกนี้, ทำให้ผิวโลกนี้มันร่วน มันกระจายออกเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นธาตุนั้นธาตุนี้ หลาย ๆ ธาตุด้วยกัน ก็มีที่ขังน้ำอยู่ แล้วก็มีธาตุหลาย ๆ อย่างลงไปสะสม หมักหมม. *ได้ความสมเหมาะเข้า โอกาส*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

หนึ่งมันก็เกิดเป็นสิ่งมีชีวิตขึ้นมาในน้ำ ซึ่งยังเล็ก ดูด้วยตาไม่ค่อยเห็น ; *แล้วก็โตขึ้น ๆ.*

นานมาอีกมากมาย สิ่งที่มีชีวิตนั้นมันก็เจริญขึ้น โดยผสมกันหลาย ๆ วิธี หลาย ๆ เซลล์ชีวิต เป็นหนึ่งกลุ่ม เป็นสัตว์เล็ก ๆ ขึ้นมาก็มี เป็นพืชพันธุ์พฤกษาชาติขึ้นมาก็มี มันก็เจริญแข่งกัน มันอาศัยกันและกันเรื่อย ๆ มา จนมีสัตว์ที่ใหญ่โตขึ้นมา กระทั่งเป็นสัตว์ทั้งหลาย อย่างที่เราเห็น ๆ หรือรู้ ๆ กันอยู่ และมาเป็นคน อย่างที่นั่งกันอยู่ที่นี่.

นี่ลองคิดดูเถอะว่า แม้ในฝ่ายทางวิทยาศาสตร์ ฝ่ายวัตถุแท้ ๆ เท่าที่เขาจะค้นคว้ากันอย่างไร มันก็ได้ผลลัพธ์ เป็นความรู้อย่างนี้ : ว่า*จากดวงไฟที่ไม่มีชีวิต* หรือเราอาจจะถือว่า ไม่มีชีวิต ก็มาเย็นลง *มากลายเป็นสิ่งที่เกือบมีชีวิต ; แล้วก็มีชีวิต ; แล้วก็มีชีวิตโดยสมบูรณ์* อย่างที่เห็นอยู่.

นี่ก็เพราะมันมีอะไรอย่างหนึ่ง ที่บังคับให้เป็นไปอย่างนั้น. ถ้าจะพูดอย่างสำหรับให้เด็ก ๆ ฟัง ก็ว่า มันมีชีวิตชนิดหนึ่ง มันซ่อนอยู่แล้วในดวงไฟนั้น, มันไม่มีโอกาสที่จะเจริญออกมาเป็นชีวิตอย่างนี้ มันก็รออยู่ก่อน จนเมื่อไรมันมีโอกาส ชีวิตที่มันซ่อนอยู่ในดวงไฟ มันก็ค่อย ๆ แสดงตัวออกมา เป็นชีวิตที่ละเอียด แล้วก็ใหญ่โตขึ้นมา จนกระทั่งเป็นชีวิตคน ; อย่างนี้ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้.

แต่คนที่มีปัญญา ที่เป็นนักค้นคว้าในเรื่องของโลกนี้ เขาค้นพบอย่างนี้ แล้วมันก็ไม่เห็นว่า จะต้องขัดกันกับหลักธรรมะข้อไหน ; เพราะสิ่งต่าง ๆ

Copyright © 200 Co. rights reserved.

นี้มันเป็นไปตามกฎเกณฑ์ เมื่อมันใช้เวลานานมาก มันก็แปลกไปมาก. แต่ทุกอย่างนี้มันไม่พ้นไปจากกฎเกณฑ์ ที่เรียกว่า อิทัปปัจจยตา, และไม่พ้นไปจากกฎเกณฑ์ ที่เรียกว่า สามัญญลักษณะ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา. มันเปลี่ยนได้เรื่อย จึงเกิดเป็นของใหม่ขึ้นมา จนรู้จักคิดนึก รู้จักรู้สึก ว่าเป็นสุขเป็นทุกข์, มันก็ดิ้นรนต่อไป จนดับความรู้สึกที่เป็นทุกข์เสียได้.

นี้เราเรียกว่า มันถึงที่สุด เป็นที่เบิกบานถึงที่สุดแห่งความเป็นพุทธะ: ถ้ามันไม่มีเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ มันก็มีความเบิกบานอย่างนี้ไม่ได้; เช่นเดียวกับที่ ถ้ามันไม่มีเชื้อที่เรียกว่าชีวิตอยู่ แม้ในดวงไฟที่กำลังลุกนี้ มันจะค่อยๆ วิวัฒน์ขึ้นมาเป็นชีวิตอย่างเดียวนี้ไม่ได้. นี่ขอให้นึกไกลออกไปถึงขนาดนี้.

นี้ไม่ใช่เป็นเรื่องเพ้อเจ้อ อย่างเรื่องปรัชญาอะไรเลย; มันเป็นไปในเรื่องของวิทยาศาสตร์ คือมองเห็นได้ เข้าใจได้ แล้วก็แนวเดียวกันเท่านั้น ไม่ต้องหลายแนวให้เป็นที่ขัดแย้งกัน. เพราะฉะนั้นจึงตั้งหัวข้อขึ้นมาว่า เชื้อแห่งความเป็นพุทธะนี้ ก็ได้มีมาแล้ว ตั้งแต่แรกเริ่มเดิมที; เช่นเดียวกับสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรมนั้น มันก็เป็นอย่างนั้นมาแล้ว ตั้งแต่แรกเริ่มเดิมที.

ในสิ่งนั้นจะมีเชื้อแห่งชีวิต เพื่อเป็นชีวิต มาเป็นชีวิตนี้ก็ได้, หรือว่า จะมาเป็นความรู้อย่างถูกต้องทั่วถึงขึ้นมาตามลำดับ จนเป็นพุทธะ อย่างนี้ก็ได้. และให้ถือเอาความหมาย ของคำว่า พุทธะ นี้กว้างไว้ กว้างๆ ไว้ คือว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน; *รู้ก็เป็นพุทธะ ตื่นก็เป็นพุทธะ เบิกบานก็เป็นพุทธะ*; เพราะมันเป็นการเบิกบานของความรู้ ที่จะดับความทุกข์ได้.

Copyright © 200 Co., rights reserved.

เรื่องนี้ถ้าจะพูดกันไปในแง่อื่น มันก็มีมากมายหลายแขนงที่จะพูดได้; แต่ว่าอาตมาจะไม่พูดมากมายหลายแขนง จะพูดมุ่งหมายแต่ในทางว่า มันมีเชื้อแห่งความเป็นพุทธะอยู่โดยธรรมชาติ เพื่อว่าคนทั้งหลายจะได้เกิดกำลังใจ กระทั่งเกิดความแน่ใจ ว่าเราก็มีเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ แล้วสักวันหนึ่งก็จะเบิกบาน ถึงความเป็นพุทธะได้. นี่ความมุ่งหมาย หรือความประสงค์ในการบรรยายเรื่องนี้ โดยเฉพาะในตอนนี้ มันมีอยู่อย่างนี้.

บางคนกำลังท้อใจ เห็นว่ามันยังไกล เรื่องมันมาก ก็เลยเฉย ๆ. หรือว่า บางทีก็นอนใจทอดอาลัย เหมือนกับคนตายอยาก ทำ ๆ ไปอย่างนั้น. แต่ถ้าเขาได้รู้เรื่องความจริงของสิ่ง ๆ นี้ ว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง และทุกเวลา; หมายความว่ามันมีอยู่ในทุก ๆ อณู ทุก ๆ ปรมาณูของสิ่งที่ยังไม่มีชีวิต แล้วมาประกอบกันเข้าเป็นสิ่งที่มีชีวิต; แม้ชีวิตเล็ก ๆ ก็เรียกว่ามันมีความเป็นพุทธะ เจริญขึ้นมาตามส่วน กระทั่งมันมีชีวิตที่สมบูรณ์ ความเป็นพุทธะก็จะมีได้สมบูรณ์.

....

ไกวัลยธรรมในแง่เป็นธรรมชาติวิวัฒนาการถึงความเป็นพุทธะ.

สำหรับคำว่า "ไกวัลยตา" นั้น มีความหมายแต่เพียงว่า ความที่มันเป็นอย่างนั้น. ถ้าพูดว่า "ไกวัลยธรรม" ก็หมายถึงสิ่งที่เป็นอย่างนั้น, ถ้าไกวัลยตา ก็หมายถึงความที่มันเป็นอย่างนั้น. ความที่มันเป็นอย่างนั้น; คือเป็นสิ่งเดียวทั้งหมด มีอยู่ในสิ่งทั้งปวงตลอดเวลานั่นแหละ. เราจะมองดูกันได้หลายแง่ และที่สำคัญที่สุดสำหรับพุทธบริษัทนี้ ก็แง่ที่ว่า มันเป็นธรรมชาติ

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่อาจจะเจริญรุ่งเรือง วิวัฒนาการไปถึงความเป็นพุทธะ ในระดับสูงสุดหรือเต็มที่ได้.

อย่าได้น้อมใจ หรือว่าทอดอาลัยเสียว่า เราไม่ได้มีอะไรที่สร้างมาเพียงพอ ที่จะเป็นพุทธะ. ให้มีความคิดเสียใหม่ว่า สิ่งนี้เป็นไกวัลยธรรม มีอยู่ตลอดเวลา ในที่ทุกสิ่ง; หากแต่ว่ายังไม่ได้เจริญ คือไม่ได้วิวัฒนาการขึ้นมา, แล้วเราก็มาเป็นถึงขนาด เป็นมนุษย์อย่างนี้แล้ว เรียกว่ามันภาคปลาย, หรือว่าใกล้ต่อจุดสูงสุดเต็มที่แล้ว; คือว่าเราไม่ใช่ยังเป็นเพียงก้อนหิน ก้อนดิน หรือกรวดทราย หรืออะไรทำนองนั้น. มันเป็นธาตุที่ประชุมปรุงแต่งกันขึ้นมาแล้วอย่างนี้ ถึงขนาดนี้ แล้วก็มีเชื้อที่จะให้เป็นพระพุทธเจ้า หรือเป็นพุทธะนั่นใส่มาแล้วเสร็จ แต่ว่ามองไม่เห็นเอง.

อยากจะยกตัวอย่าง ซึ่งมันออกจะขำๆ หรือว่าตลกไปก็ได้; แต่ที่จริง ก็เป็นเรื่องอย่างเดียวกัน ว่าสิ่งที่เรียกว่า "เชื้อ" นั้น แม้เชื้อทางวัตถุมันก็ละเอียดลึกซึ้งจนมองไม่เห็น. เชื้อที่มาเป็นคนขึ้นมาคนหนึ่ง ก็ยังละเอียดจนมองไม่เห็น แล้วมันยังมีเชื้อที่มันละเอียดกว่านั้น ที่มันถ่ายทอดกันได้ หรือจะเจริญเบิกบานออกไปได้ นั้นยิ่งมองไม่เห็น. จนเราต้องเรียกว่า ความที่มันจะต้องเป็นอย่างนั้น; เช่นในเมล็ดมะม่วงเม็ดหนึ่ง ทำไมมันมีอะไรบ้าง? มันมีความที่มันจะต้องเป็นต้นมะม่วง จนเป็นดอกเป็นผลถึงที่สุด.

หรือว่าในไข่ไก่ฟองหนึ่ง มันมีความที่มันจะต้องเป็นไก่เต็มตัว ความที่มันจะเป็นเนื้อไก่ หนังไก่ ขนไก่ เล็บไก่ อะไรไก่ ไก่สีแดง สีเขียวของขนของอะไรทั้งหมด มันอยู่ในฟองไข่ฟองเดียว. ความที่จะต้องเป็นอย่างนั้น เรามองไม่เห็นได้ด้วยตา; แม้ว่าเราจะเอาไข่ฟองนั้นมาแยกธาตุดู เรายังไม่พบส่วนที่มัน

Copyright © 200 Co. rights reserved.

จะแสดงว่า มันยังเป็นขนน้อยๆ หรือว่าเป็นหนังน้อยๆ เป็นสันน้อยๆ มันเป็นไปไม่ได้; เพราะมันยังต้องอาศัยความเจริญและความเปลี่ยนแปลง ตามกฎแห่งอิทัปปัจจยตา อีกมากมายหลายชั้นนัก, และต้องการเวลาด้วย กว่าไข่ฟองหนึ่งมันจะมีความเป็นไก่ที่สมบูรณ์ แสดงออกมาเป็นไก่เต็มที่.

อย่างนี้เราเรียกว่า **ภาวะแห่งความเป็นอย่างนั้น,** แล้วเป็นที่มั่นใจได้ ทำให้มีความหวังว่า มัน**ต้องเป็นอย่างนั้นแน่.** เช่นไข่ฟองนี้ถ้าฟักเข้าไปแล้ว ก็จะได้ไก่อย่างนั้นออกมาจริงๆ. นี่เราก็ควรจะมีความเข้าใจทำนองเดียวกัน ว่า**ในชีวิตทุกชีวิตนี้** มันมี**เชื้อแห่งความเป็นพุทธะ** คือจะเป็นบุคคลที่มีความรู้ หรือตื่น หรือเบิกบานเต็มที่ใส่มาแล้ว; **ขอให้ฟักให้เป็น.** เดี๋ยวนี้มันก็จะอยู่ที่ไม่ได้ฟัก หรือฟักไม่เป็น. ถ้าฟักเป็น ถูกวิธีมันก็ออกมาได้ทันความต้องการ ทันเวลา.

ที่นี้บางคนยังถึงกับว่า ไม่รู้ไม่ชี้ ว่ามันจะเป็นอย่างไร ก็ปล่อยๆไปอย่างนั้น; หรือจะยอมรับแต่เพียงว่า **ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าไปก็แล้วกัน ผลมันก็จะเกิดขึ้นอย่างนั้น นี่ก็ถูกที่สุดแล้ว;** เรียกว่าไม่พูดให้มันยาวความ

อาตมาเสียอีก เป็นผู้ที่จะพูดอะไรให้ยาวความออกไป กว่าที่คนธรรมดาควรจะฟัง; แต่ว่า ไม่ใช่พูดให้ยาวความโดยไม่มีประโยชน์อะไรเสียเลย; อย่างน้อยที่สุด มันก็เป็นเรื่องยาวความไปในทางให้เกิดความแน่ใจ ความมั่นใจว่า มันจะต้องเป็นได้อย่างนั้นแน่ๆ แล้วเกิดกำลังใจ ในการที่จะประพฤติปฏิบัติยิ่งขึ้น แล้วก็จะได้ผลนั้นโดยเร็ว.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

พูดง่าย ๆ ว่า ถ้าเราแน่ใจว่า ความเป็นพุทธะมีอยู่ในทุกคน ถ้าฟักเป็น มันก็ออกมาเป็นตัวเร็ว, ฟักไม่เป็นมันก็ช้าหน่อย; ดังนี้แล้ว ก็เข้าใจว่า คงจะมีหลายคนที่ตั้งใจ ที่จะฟักให้เป็น และออกมาเป็นตัว.

เชื้อแห่งความเป็นพุทธะ มีอยู่ในทุกสิ่งแน่.

ทีนี้ ข้อที่พูดว่า **เชื้อแห่งความเป็นพุทธะ** นี้ มีอยู่ในทุกสิ่ง; **เป็นไกวัลยธรรม** มีคู่กันมากับไกวัลยธรรม ในแขนงไหน ในแง่ใด ก็แล้วแต่จะมอง. นี่เพื่อจะให้เห็นว่า มันมีทั่วไปในที่ทุกหนทุกแห่ง ในทุกเวลา ทุกยุคทุกสมัย ขอให้เข้าใจอย่างนั้น.

ถ้าคนที่มีความเชื่อในเรื่องการเกิดใหม่ ก็ยิ่งสบาย ยิ่งแน่ใจได้โดยง่าย; แม้คนบางคนจะไม่ยอมเชื่อในเรื่องเกิดใหม่ หลังจากตายเข้าโลงไปแล้ว ก็ควรจะแน่ใจในข้อที่ว่า **ในชีวิตทุกชีวิตมันก็มีสิ่งนี้.** ที่ต่ำลงไปกว่ามนุษย์ก็ยังมีสิ่งนี้, ในสัตว์เดรัจฉานก็มีสิ่งนี้, มดแมลงก็มีสิ่งนี้; แม้แต่ในใบไม้ต้นไม้ ที่มันมีชีวิต มันก็มีสิ่งนี้ แม้แต่ในเซลล์ เซลล์หนึ่ง ที่ประกอบกันมันก็มีสิ่งนี้; มันจะต้องมีความเบิกบานไปตามเรื่องตามราวของมัน.

ถ้าสิ่งใดมีชีวิต สิ่งนั้นก็จะต้องมีสิ่งนี้; เพราะมีชีวิต มันต้องหมายความว่ามีความรู้สึก. ถ้ามัน **มีความรู้สึก** นั่นแหละมัน **คือธาตุของความเป็นพุทธะ;** แต่ว่าชีวิตชนิดนั้น มันละเอียด มันเล็กเกินไป จนเรามองไม่เห็นได้ด้วยตา จึงต้องใช้คำนวณ ว่าเป็นสิ่งที่มีชีวิตแน่.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

คณิตชีวิต – เป็นชีวิตที่ต้องคำนวณ จึงจะรู้สึกว่ามีชีวิต; ส่วนชีวิตที่เป็นสัตว์เป็นคน เป็นอะไร มันวิ่งได้ เดินได้ อย่างนี้*ไม่ต้องคำนวณ,* เห็นเข้าก็รู้จักว่า มีชีวิต. แต่ถ้าเป็นต้นไม้อย่างนี้ เราก็ต้องคำนวณ ว่าถ้ามันรู้สึกได้ มันมีชีวิตได้ มันเป็นได้ตายได้ มันมีความต้องการได้ มันมีความรู้สึก; ฉะนั้น ชีวิตนั้นมีความรู้สึก. **ความรู้สึกนั้นมันเป็นธาตุแห่งความเป็นพุทธะ** และถ้ามันละเอียด ถึงเป็นเซลล์หนึ่งๆ ของต้นไม้ หรือของสัตว์ก็ตาม ในหนึ่งเซลล์ก็มีชีวิต และมีความรู้สึก.

จะให้เล็กลงไปอีก ถึงกับว่า โปรโตปลาสม์ โครโมโซม ที่เล็กละเอียดอันหนึ่ง ที่มันอาศัยอยู่ในเซลล์นั้นๆ มันก็ต้องมีชีวิต, แล้วมันก็ต้องมีความรู้สึกอีกระดับหนึ่ง ซึ่งต้องคำนวณ มองเห็นไม่ได้ ต้องคำนวณโดยวิธีคำนวณ จึงจะมีผลออกมาว่า มันก็รู้สึก และมีชีวิต หรือ บางทีสิ่งที่เล็กที่สุด; เช่นที่เรียกกันว่า ไวรัส หรืออะไรเดี๋ยวนี้ มันเล็กจนเข้าไปอยู่ในจุลินทรีย์ได้อีกทีหนึ่งอย่างนี้. คำนวณดูเถอะ มันก็จะต้องมีความรู้สึก หรือมีความมีชีวิต; แต่มันน้อยมาก มันเล็กมาก มันละเอียดมาก จนแทบจะมองไม่เห็น จึงต้องเรียกว่าเป็นชีวิต ที่เราจะถือว่ามีชีวิตได้ ก็แต่โดยการคำนวณ, ไม่อาจจะหยิบมาดูเห็นมันวิ่งเต้นได้อย่างนี้.

เป็นอันว่า สิ่งที่เรียกว่า*ชีวิต*นี้ มัน *ละเอียดมาก จนมองด้วยตาเห็นไม่ได้* แล้วมัน *คู่กันกับจิต หรือความรู้สึก;* ส่วนที่เป็นความรู้สึกนั้น เป็นธาตุแห่งความเป็นพุทธะ. จุลินทรีย์ตัวนั้นยังไม่อาจจะเป็นพระพุทธเจ้าได้ นี่แน่นอน; แต่ว่าวิวัฒนาการของมันยังมีต่อไปข้างหน้าอีกมาก ซึ่งมันจะค่อยๆ สูงเข้าไปสู่ระดับอื่น, ระดับอื่น แล้วสูงขึ้นไป จนกว่ามันจะเป็นคน หรือเป็นอะไร

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่สูงสุด ในทางความรู้สึกคิดนึกได้. หรือว่าเขาอาจจะบัญญัติแยกออกไปทางอื่น ว่าสูงสุดในทางความรู้สึกอย่างอื่น ไม่ใช่ตรัสรู้เพื่อดับทุกข์ ก็ยังได้เหมือนกัน.

เดี๋ยวนี้เราเป็น พุทธบริษัท เราเอาความสูงสุด กัน ที่ตรัสรู้ ดับทุกข์ได้ ก็เลยมีหวังสำหรับในพวกพุทธบริษัท; แล้วได้มาเป็นคน ก็มีชีวิตในลักษณะนี้แล้ว ก็เรียกว่าใกล้เต็มทีแล้ว. เพราะฉะนั้นอย่าไปทำให้มันผิดเสีย, อย่าไปทำให้มันถอยหลังเสีย, อย่าไปทำให้เรียกว่า ควรจะได้ แล้วก็ไม่ได้อะไรเลย.

เมื่อสิ่งที่มันมีความรู้สึก มันเป็นสิ่งที่มีชีวิต และมีความรู้สึกขึ้นมา; ที่ส่วนที่ประกอบกันขึ้นเป็นสิ่งๆ นี้ หลายๆ ส่วนประกอบกันขึ้นเข้าเป็นสิ่งๆ นี้ ที่เรียกว่ามีชีวิต และมีความรู้สึกได้นี้ **ในส่วนประกอบแต่ละส่วนๆ นั้น มันมีชีวิตหรือไม่?**

เมื่อถามอย่างนี้ คนก็อาจจะตอบได้ว่า โดยหลักของเหตุผล มันก็ควรจะมีได้; ไม่อย่างนั้นมันจะมาเป็นส่วนประกอบ ที่เกิดความรู้สึก หรือมีชีวิตได้อย่างไร. มันจะต้องมีชีวิตอีกแบบหนึ่ง, หรือมีธาตุแห่งความรู้สึกคิดนึกอีกแบบหนึ่ง, คือลดลงไป ผ่าส่วน ผ่าเสี้ยว แยกออกไป, แยกออกไป, แยกออกไป คือไกลออกไปทุกที แต่ก็ต้องถือว่ามันมี. นี่เรียกว่า เราจะคำนวณโดยเหตุผล มันก็ชวนให้เห็นอย่างนี้, ไม่ให้เห็นเป็นอย่างอื่น.

หรือจะถือตามที่พวกคนนักคิดเขาคิดกันไว้แล้ว เขาเขียนไว้ *ในคัมภีร์ของคนบางพวก* ก็เขียนไว้อย่างนั้นเหมือนกัน *ว่าความมีชีวิต ความที่รู้สึกคิดนึกได้*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

และจะวิวัฒนาการเป็นพระพุทธเจ้าได้นั้น มีอยู่ในทุกสิ่ง; แม้ในเม็ดกรวดเม็ดทราย ซึ่งเดี๋ยวนี้ถือว่าไม่มีชีวิต. หรือจะแยกออกเป็นธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม ธาตุอากาส ธาตุวิญญาณ; แต่ละอย่างๆ นั้น มันจะมาประกอบกันขึ้นเป็นสิ่งที่มีชีวิต และรู้สึกคิดนึกได้.

ถ้ามีธาตุวิญญาณอยู่ด้วย มันก็ไม่ต้องสงสัย; เดี๋ยวนี้ก่อนแต่ที่ธาตุวิญญาณจะปรากฏ มันก็อาศัยธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลมนี้. อย่างที่พวกนักวิทยาศาสตร์เขาว่า : โลกนี้มันออกมาจากวัตถุธาตุล้วนๆ มามีชีวิตขึ้นมาได้ คิดนึกได้ เป็นคนเป็นสัตว์ได้. เขาอาจจะลืมไป, หรือเขาอาจจะไม่ได้คิดค้น, หรือเขาไม่อาจจะคิดค้นถึงเรื่องวิญญาณธาตุ; รู้แต่เรื่องธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม เขาก็ยังคิดเห็น และยอมรับว่า อันนี้เป็นต้นเหตุที่ให้เกิดชีวิตได้.

ธาตุประสมกันถูกส่วน ทำให้เกิดชีวิตและความรู้สึก.

ธาตุดิน, คุณสมบัติ ที่มันจะ *กินเนื้อที่* คือจะเป็นวัตถุ เป็นร่างกายนี้. *ธาตุน้ำ, คุณสมบัติที่จะเกาะกันไว้* หรือมีความสดชื่น. *ธาตุไฟ* ก็คือ *อุณหภูมิที่พอเหมาะแก่ความต้องการสำหรับชีวิต.* แล้ว *ธาตุลม* นี้คือ *ความเปลี่ยนแปลง ความระเหย* ความเท่าไปเทมา ให้มันเหมาะแก่ชีวิต ที่จะเกิดขึ้นมา. ฉะนั้นได้แต่เพียงธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม ก็มีชีวิตเกิดได้.

พวกนักคิดบางพวก ก็ยอมรับแต่เพียง ๔ ธาตุนี้เท่านั้น ว่าเป็นชีวิตได้ แต่ในพุทธศาสนา เราก็เติมอากาสธาตุ วิญญาณธาตุ เข้าไปด้วย เป็น

Copyright © 2007 ...o.,L... ghts reserved.

๖ ธาตุ นี้ยังเห็นง่ายว่า มันมีชีวิต. นี่เราจะเปรียบกันอย่างไร, จะปรับกันอย่างไร, เราก็อาจจะพูดว่า *วิญญาณธาตุนั้น คือสิ่งที่พวกเขาไม่รู้* ไม่รู้จัก ทั้งที่มันมีอยู่ในธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม; เขาไปมองเห็นแต่ส่วนที่เป็นลักษณะของธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม เลยไม่ได้คำนึงถึงวิญญาณธาตุ. ส่วนอากาสธาตุนั้น เป็นความว่าง เป็นที่ว่าง, เป็นที่ว่างที่จะให้ธาตุทั้งหลายเหล่านี้ตั้งอยู่ได้ ก็กลายเป็นที่รองรับ หรือที่ตั้งของธาตุอื่น ๆ ไป นี่เรียกว่าอากาสธาตุ. เพราะถ้าไม่มีที่ว่างแล้ว จะมีอะไรตั้งอยู่ได้; มันต้องมีที่ว่างให้สิ่งต่าง ๆ ตั้งอยู่ มันจึงจะตั้งอยู่ได้. นี่ก็ถือว่า เป็นธาตุที่สำคัญส่วนหนึ่งด้วยเหมือนกัน.

เราอาจจะพูดได้ว่า ไม่มีธาตุใดที่จะมีความสมบูรณ์ในตัวมันเอง ในการที่จะเป็นความรู้สึกสมบูรณ์ขึ้นมาได้, เป็นจิตโดยสมบูรณ์ขึ้นมาได้. มันต้องเจือกัน, ต้องปรุงกันทุก ๆ ธาตุ ตามความเหมาะสม ตามความจำเป็น, แล้วจึงจะเกิดสิ่งที่เรียกว่าชีวิต และมีความรู้สึกได้.

ชีวิต ต้องมีเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ ทำให้มีความรู้สึกด้วย.

สิ่งที่เราจะต้องสังเกตดูให้ดี แล้วก็จำไว้เป็นหลักก็คือว่า ถ้ามีชีวิตต้องมีความรู้สึกด้วย; จะเป็นชีวิตอย่างต่ำเพียงไร ก็ต้องรู้สึกด้วย : คนมีชีวิตคนก็รู้สึก, สัตว์มีชีวิต สัตว์ก็รู้สึกนั่นแหละ คือมีจิตใจด้วย, ต้นไม้ก็มีชีวิต แล้วก็มีความรู้สึกได้ด้วย แต่เป็นความรู้สึกที่หยาบหรือที่เลว หรือที่อะไรจนแทบจะไม่เรียกว่าจิต. แต่มันก็คือจิตนั่นแหละ; แต่ไม่ถึงขนาดที่จะเป็นจิตอย่างสัตว์หรืออย่างคน.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่ส่วนที่มาประกอบกันขึ้นเป็นต้นไม้นั้น ก็ต้องมีธาตุที่จะทำให้เกิดชีวิต หรือมีชีวิต และมีธาตุที่ทำให้เกิดความรู้สึก; ดังนั้นพวกนั้น เขาจึงถือเสียว่า ในทุกอย่างทุกประการ มีเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ คือมีความรู้ และเป็นความรู้สึก ที่จะวิวัฒนาการขึ้นไป จะเป็นพระพุทธเจ้าได้. นี่ก็จะมีคนอันธพาลบางคนถามว่า ในกองขี้หมาจะมีเชื้อพระพุทธเจ้าหรือ? คนตอบก็ตอบว่า มี; เขายืนยันว่ามี, เพราะว่านั่นมันยังใหญ่ หรือมันยังหยาบไป. อย่าว่าแต่กองขี้หมา; ส่วนที่มันประกอบกันขึ้นเป็นอะไร ในส่วนเล็กๆ นั้นก็ยังมี แม้จะย่อยให้ละเอียดลงไปอย่างไร มันก็ว่า มี.

เชื้อแห่งความเป็นพุทธะ คือเชื้อที่ทำให้รู้สึกได้ และให้มีชีวิตได้, มีอยู่ในทุกธาตุ ที่จะมาทำหน้าที่กันคนละหน้าที่, แล้วประกอบกันขึ้นเป็นชีวิตที่เห็นชัดขึ้นมา รู้สึกแรงขึ้นมา, รู้สึกแรงขึ้นมา จนเป็นคน จนเป็นพระพุทธเจ้า. เดี๋ยวนี้เขาถือว่า มันเป็นเชื้อชนิดเดียวกัน; อย่างเราจะเปรียบเทียบว่า ความเป็นไก่ที่ยังอยู่ในฟองไข่นั้น มันไม่มีทางจะเปรียบกันได้เลย กับไก่ที่มันออกมาวิ่งอยู่ เป็นไก่หนุ่ม ไก่แก่แล้ว. แต่มันก็เป็นสิ่งเดียวกัน ที่มันกำลังอยู่ในรูปอื่นยังไม่มีวิวัฒนาการ.

ทุกสิ่ง เต็มไปด้วยเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ.

ขอให้นึกอย่างนี้กันบ้าง จะได้มีความแน่ใจ ในความเป็นไปได้ของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ที่มันมีอยู่ในที่ทั้งปวง ในเวลาทั้งปวง ว่ามันเต็มไปด้วยเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ. *เพื่อประโยชน์อะไรจะต้องคิดกันอย่างนี้?*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ข้อแรกก็เพื่อจะมีกำลังใจ เพื่อจะรับเอามา หรือว่าอย่างน้อยที่สุดมันก็จะได้ไม่ดูถูก ไม่ดูหมิ่น ไม่เบียดเบียน ไม่ย่ำยี สิ่งทั้งหลายเหล่านั้น โดยที่ถือว่า มันก็มีเชื้อแห่งความเป็นพุทธะเหมือนเรา. ถ้าเรามาไกลแล้ว เราก็เป็นพี่ มันยังเล็กอยู่ มันก็เป็นน้อง.

ถ้าคิดอย่างนี้แล้ว เราอาจจะรักได้ แม้แต่เม็ดกรวดเม็ดทราย ว่ามันเหมือนกับเป็นน้อง. ในนั้นมันยังหลับอยู่ มีธาตุแห่งความเป็นพุทธะที่ยังหลับอยู่, มีธาตุแห่งชีวิตที่ยังหลับอยู่; ถ้าต้องไปแยกออกเป็นอณู เป็นปรมาณู แล้วต้องได้ความเหมาะสมอย่างอื่น แล้วจึงจะมาเป็นสิ่งที่เรียกว่ามีชีวิต มีความรู้สึกสูงขึ้นมา กว่าจะได้เป็นคนกับเขาเหมือนกัน.

ให้ถือว่า แม้แต่ในปรมาณูหนึ่งๆก็มีค่า สำหรับความเป็นพุทธะ หรือสำหรับความมีชีวิตในอนาคต; ถ้าได้ความเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง ครบถ้วนเหมาะสมเมื่อไร มันก็แสดงรูปออกมาเป็นความมีชีวิต หรือความมีความรู้สึก ซึ่งเป็นเชื้อแห่งความเป็นพุทธะโดยตรง นั่นแหละเขาเรียกว่า เชื้อแห่งความเป็นพุทธะ หรือว่า ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ, หรือว่าพุทธสภาวะในรูปแบบนั้นๆ ที่ยังไม่มาถึงกับว่าเป็นมนุษย์ ที่รู้เรื่องอริยสัจจ์ ๔.

ที่นี้เรามาดูในจิตใจของเรา เราก็จะพบได้ว่า มันมีอยู่เป็นชั้นๆ : ในชั้นแรกนี้ ให้มันมีความรู้สึกได้ก่อนเถอะ; เช่นต้นไม้มันมีความรู้สึกมันคิดนึกอะไรได้หรือไม่ ก็ไม่แน่ แต่มันมีความรู้สึก คือชอบ หรือไม่ชอบ, รู้สึกว่าจะตาย หรือจะอยู่นี้ มันมีความรู้สึก; เพราะมันมีการต่อสู้เพื่อหลีกเลี่ยงการตาย, มันมีการพยายามอย่างที่เห็นได้อยู่. ถ้าเราจะไปทำให้มันตาย มันจะ

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ต่อสู้เพื่อจะไม่ตาย, หรือมันจะออกดอกออกผลมา เพื่อสืบพันธุ์ไว้, หรือมันจะออกรากมาเพื่อรักษาชีวิตไว้ แสดงลักษณะแห่งการต่อสู้ คือความรู้สึก.

เมื่อมีความรู้สึก มันก็ขยายตัวออกไปได้ เป็นความรู้แจ้ง, รู้แจ้งชัดลงไปยิ่งกว่าความรู้สึก; มันก็มีทางที่จะรู้แจ้ง ถึงขนาดผิด หรือขนาดถูกก็ได้ ถ้ารู้ถูกมันก็เบิกบานถึงที่สุด. จากความเบิกบานถึงที่สุดของจิตนี้ กว่าจะลงไปถึงชั้นแรกที่สุด คือเป็นเพียงเชื้อสำหรับความรู้สึก ธรรมชาติแห่งความรู้สึกเป็นเชื้อแห่งความรู้สึก นี้มันไกลมาก.

แม้*ในคนคนหนึ่ง* ก็ลองคิดดูให้ดี ว่าพอเกิดอยู่ในท้องแม่ มัน*มีความรู้สึก* แต่มัน*ยังคิดนึกไม่เป็น*; เพราะว่ามันมีเชื้อแห่งความรู้สึก คือธรรมชาติแห่งจิต, ธรรมชาติแห่งความรู้, หรือจะเรียกว่า ระดับหนึ่งแห่งความเป็นพุทธะมีมาแล้ว ในสิ่งที่เรียกว่าจิต หรือความคิดนึกได้.

ถ้าเราจะไปคิดดูว่า *เมื่อมันยังเป็นลูกอ่อนในครรภ์ของมารดา* เพิ่งตั้งกำเนิดได้หนึ่งเดือน หรือครึ่งเดือน หรือหนึ่งวัน หรือเมื่อยังเป็นไข่อยู่ มันอยู่กันที่ไหน?

ทำไมมันจึงเบิกบานรวดเร็วนัก? ชั่วเวลา ๑๐ เดือนเท่านั้น. นักถือกันเป็นหลัก มันก็วิวัฒนาการจนรู้สึกได้ คิดได้ หิวได้ อะไรได้; แต่มันคิดไม่ได้ เพราะมันยังไม่เจริญถึงขนาดที่มันจะคิดนึกได้. แต่มันก็มีเชื้อแห่งความรู้สึกคิดนึก; แล้วก็สูงขึ้นมาระดับหนึ่ง, เจริญขึ้นมาระดับหนึ่ง, คือรู้สึกได้ นั่นนี่ได้ ร้อนเย็นได้.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เมื่อคลอดออกมาจากท้องแม่แล้ว ที่นี้มันก็เจริญต่อไป ได้รับแวดล้อมอย่างนั้น ๆ อย่างนี้, แล้วก็คิดเป็นนี้ แต่ก็ยังไม่ชัดแจ้ง. พออายุมากขึ้น ๒ เดือน ๓ เดือน ๙ เดือน ๑๐ เดือน ๑ ปี วิ่งได้ เดินได้นี้ ความคิดต่าง ๆ มันชัดแจ้ง เป็นรูปเป็นร่างที่ชัดแจ้ง; ถ้าถูกก็ถูกชัดแจ้ง, หรือถ้าผิดก็ผิดชัดแจ้ง. มันไปในทางผิดทางถูก สลับกันไปอย่างนี้ มันก็คงจะทำให้รู้จักถูกมากขึ้นเท่านั้นแหละ; ผิดก็เป็นครู ถูกก็เป็นครู. ในที่สุดเขาก็รู้เรื่องความถูกมากขึ้น ๆ ถ้าเขาไม่เหลวไหลจนเกินไป. ในที่สุดก็เบิกบานได้ รู้เต็มที่ได้ เพราะเหตุผลเพียงนิดเดียวว่า **"ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ"** มีอยู่ในนั้น มันจะไม่ตายด้าน หรือมันจะไม่ถอยกลับ, มันจะตะบึงตะบันไปข้างหน้าเรื่อย จนกว่ามันจะรู้แจ้ง เบิกบานถึงที่สุด นี่ธรรมชาติของมันเป็นอย่างนั้น.

....

ความเป็นพุทธะรุดหน้าได้ถึงจุดสมบูรณ์.

ธรรมชาติความเป็นพุทธะอาจเบิกบานช้าเร็วได้ สุดแต่เหตุปัจจัย. แต่ที่นี้มันเป็นไปไม่ได้ตามธรรมชาติของมัน เพราะมันมีอะไรมาขัดขวางเสีย; ฉะนั้นเราจึง, บางคนนะ, ไม่สามารถจะรู้ได้ ไม่สามารถจะเดินถูกทางได้ ไม่สามารถปฏิบัติถูกทางได้; มันมีอะไรมาขัดขวางเสีย. แต่ถึงอย่างไรก็ดี ธรรมชาติของความเป็นพุทธะ มันยังอยากจะรุดหน้าไปเรื่อย ให้ไปถึงจุดของความรู้ที่สมบูรณ์ให้จนได้.

นี่เป็นสิ่งที่*ต้องสังเกตดู* ว่าถ้า*มีอะไรมาเป็นอุปสรรคมาก* อย่างนี้ มัน*ก็ช้าลง* เท่านั้นแหละ แล้วมันก็จะดิ้นดันไปให้จนได้. ฉะนั้น เรื่องที่แม้เขาจะกล่าวไว้ในรูปที่เหลือเชื่อ มันก็ควรเชื่อหรือน่าเชื่อ ว่าทุกคนต้องไปนิพพาน.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

แม้เรื่องที่มันเป็นนิยาย เช่นว่า *พระเทวทัตทำอนันตริยกรรมแล้ว* ผิดมากแล้ว, รับกรรม รับบาป ใช้กรรมใช้เวรหมดแล้ว *ในที่สุดก็จะเป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง.* คิดดู, นี่ความคิดของคนโบราณ เขาวาดไว้อย่างนี้. *ช้างนาฬาคิรี,* อะไรก็ตาม *จะต้องไปเป็นพระพุทธเจ้าองค์ใดองค์หนึ่ง.* บางทีจะมีข้อยกเว้นพิเศษ ว่ามันฉลาดมาก มันผิดมาก, มันทำผิดมาก; แต่ถ้ามันเกิดกลับจะให้ถูก มันก็ถูกได้เร็วเหมือนกัน มันยังดีกว่าคนที่ไม่ฉลาด นี่มันแตกต่างกันอย่างนี้.

บางคนเกิดมาฉลาดหรือโง่ เพราะมีอะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยผิดกัน แล้วยังได้รับอุปสรรคจากภายนอกที่แตกต่างกัน. เรา*ก็ควรจะเห็นว่ามันเป็นเพื่อนกัน* ไม่ควรจะเกลียดชังกัน, ควรจะเมตตาปรานีกัน; เพราะว่า ล้วนแต่ว่า **มีธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะอยู่ในส่วนลึก,** เป็นเชื้อที่มีอยู่ในส่วนลึกสำหรับจะงอกงามไปสู่ความเป็นพุทธะ.

เดี๋ยวนี้มันกำลังมีสมรรถภาพคนละระดับ; จะมองดูในคนคนเดียวก็มีหลายระดับ คนละระดับ; จะมองดูเป็นเรื่องของโลกทั้งโลก เป็นวิวัฒนาการของทั้งโลก มันก็คนละระดับ. เช่นพวกจุลินทรีย์ทั้งหลาย อาจจะมีเพียงความรู้สึก หรือมีเชื้อแห่งความรู้สึก. แล้วถ้ามันสูงขึ้นมา มันก็รู้สึกชัดแจ้งขึ้นมาได้เป็นสัตว์เล็กๆ เป็นอะไรขึ้นมา. นี่ถ้าเป็นคนมันก็รู้ผิดรู้ถูก รู้ดีรู้ชั่ว ในที่สุดก็เบิกบานถึงที่สุดนี่ สมรรถนะนี่ยังแตกต่างกันอยู่เป็นชั้นๆ.

แต่ถึงแม้ว่า ในบุคคลนี้ มันก็ต้องไปพิจารณาดูถึงข้อที่ว่า เมื่อมันตั้งปฏิสนธิขึ้นมาในท้องแม่ จนกว่ามันจะออกมาเป็นคนโตสมบูรณ์นี้ มันก็ยังมีสมรรถนะต่างกันเป็นชั้นๆ; คือพุทธสภาวะ หรือเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ

Copyright © 200 Co. rights reserved.

มัน แสดงตัวออกมาได้เป็นชั้น ๆ ชั้น ๆ ที่ต่างกันมาก. แต่นี่มันเร็วแล้ว เพราะมันได้ทำมาได้วิวัฒนาการมานานแล้ว จนกระทั่งเป็นคนแล้ว; แม้แต่ตั้งต้นกันด้วยปฏิสนธิในครรภ์มารดา มันก็วิวัฒนาการเร็วมาก. *บางทีออกมาไม่กี่เดือนไม่กี่ปี จิตใจนี้จะสูงสุดถึงกับเป็นพระอรหันต์ได้;* แล้ว *มีข้อความกล่าวไว้ว่าสามเณรเด็ก ๆ เป็นพระอรหันต์ ก็มีบ้าง;* อย่างนี้เป็นต้น.

ฉะนั้นขอให้มองเห็นความประสงค์ของการบรรยายในวันนี้ เพื่อให้รู้จักสิ่งที่เรียกว่า ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะนี้ มัน จะมีอยู่ในทุกสิ่งทุกส่วน ของสิ่งที่เกี่ยวกับ ไกวัลยธรรม.

ทุกคนมีเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ ล้วนแต่จักถึงนิพพานได้.

ถ้าผู้ฟังยังไม่ลืม ยังจำได้ ก็จะจำได้ว่า อาตมาได้อธิบายว่า คำนี้มันประหลาด. *ไกวัลยธรรมนี้* แปลว่า*หน่วยเดียวล้วนๆก็ได้;* สมมุติว่าถ้ามันจะเกิดแบ่งมันก็แบ่งออกเป็นมากมาย นับไม่ไหว นับไม่ถ้วน. สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรมนี้ *ถ้าเกิดแบ่งขึ้นมา* มัน *จะแบ่งออกได้เป็นมากมาย* หลายพัน หลายหมื่น หลายแสนชนิด นับไม่ถ้วน; แต่ถ้าจะมองกันดู ในแง่ที่มันเป็นอันเดียว หน่วยเดียว มันก็เป็นหน่วยเดียวอย่างยิ่งเหมือนกันนี้. มันแล้วแต่จะเล็งถึงข้อไหน? ไกวัลยธรรมในความเป็นอย่างไร? ในความเป็นกฎ, หรือในความเป็นธาตุ, หรือในความเป็นธรรมชาติ, หรือในความเป็นธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ ที่มีความรู้สึก เป็นต้น.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ฉะนั้นเราเอากันแต่ที่ว่า สิ่งนี้มันมีอยู่อย่างที่ให้ความหวังแก่คนทุกคน คือมีอยู่ในที่ทั่วไป ในที่ทุกหนทุกแห่ง. ประโยชน์อย่างยิ่งของการเข้าใจเรื่องนี้ ก็ทำให้เกิดความเชื่อแน่ว่า ทุกคนจะต้องไปถึงจุดปลายทาง คือความเบิกบานถึงที่สุดแห่งความเป็นพุทธะ หรือว่านิพพาน. ฉะนั้นคนที่ประณามตัวเองว่าเป็นคนโง่ จะเป็นคนขาดทุนที่สุด เป็นคนโชคร้ายที่สุด; เพราะว่าเขาจะไม่จัดแจงอะไรให้ดีไปกว่าที่ยอมโง่.

ที่นี้ ธรรมชาติใส่เชื้อแห่งความเป็นพุทธะมาให้ทั้งที่ มันก็เหลว มันก็ถูกทำลายเสีย หรือว่าถูกกักขังไว้ให้มันเนิ่นช้า. มันควรจะถือว่ามันเป็นธรรมชาติ คือง่ายดาย คือเป็นไปได้เอง ในที่ทุกหนทุกแห่ง, มันเป็นธรรมชาติ เหมือนที่เราจะต้องประสบอะไรตามธรรมชาติ; นี่มันง่ายดายอย่างนี้. ความที่จะเจริญทางจิตใจขึ้นไป เป็นจิตใจสูงสุด มันก็เป็นธรรมชาติ; ฉะนั้นทำให้ถูกต้องตามเรื่องของธรรมชาติ มันก็จะไปเร็ว, พอไปขัดขวาง หรือทำผิดมันก็ช้า.

ที่นี้ ในการที่เชื่อได้ว่า มีในทุกยุคทุกสมัย หรือทุกหนทุกแห่งนั้น มันก็ดี. อย่าได้คิดว่า หลายพันปีมาแล้ว, เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว; เหมือนที่ *บางคนก็พูดว่า ไม่หวังกันแล้วที่จะเป็นพระอรหันต์ เพราะมันปลายแล้ว,* อะไรอย่างนี้เป็นต้น. หรือว่า ในถิ่นนี้ ในประเทศอย่างนี้ ไม่ต้องมีหวังที่จะเป็นพระอรหันต์นี้มันก็ไม่ถูก. เพราะกฎของธรรมชาตินี้ มันไม่ได้จำกัดอยู่กับสถานที่หรือเวลา; มีความถูกต้องที่ไหนเมื่อไร มันก็แสดงออกมาเต็มที่.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

"ทุกสิ่งมีธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ" นี้เข้าใจกันได้ทุกศาสนา.

ที่นี้ ที่ว่า จะมีประโยชน์พิเศษออกไปอีก ก็คือความมุ่งหมาย, โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมุ่งหมายของอาตมา. ขอรับสารภาพกันตรง ๆ ว่ายิ่งมีความปรารถนายิ่งขึ้น ที่จะทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา ระหว่างทุก ๆ ลัทธิศาสนา; อย่าให้เกิดความคิด, หรือมองกันไปในแง่ที่ว่า มันเป็นปรปักษ์ต่อกัน เป็นศัตรูต่อกัน, มีอะไรแตกต่างกันอย่างตรงกันข้าม แล้วก็มุ่งหมายที่จะทำลายกัน.

นี่จึงได้ *พยายามอย่างยิ่ง ที่จะทำให้ทุกคนเข้าใจในสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม คือมีสิ่งอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นอันเดียวเท่านั้น;* แม้จะแยกออกไปเป็นกี่ส่วนก็มีความหมาย หรือความมุ่งหมายอย่างเดียวเท่านั้น ตามเรื่อง ตามลักษณะ ที่ได้บรรยายมาแล้วหลายครั้งหลายหนเรื่อง ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นกฎ; แล้วก็ยิ่งมีความหมายของสิ่งที่เรียกว่า พระเจ้า ในศาสนาที่มีพระเจ้า, หรือในศาสนาที่มีปรมาตมัน เป็นตัวใหญ่ของสากล ที่จะเป็นที่ออกมาแห่งตัวน้อย ๆ ๆ ที่เป็นคนคนหนึ่ง, บางศาสนาเขาถือกันอย่างนั้น, บางศาสนาเขาถือว่า มีพระเจ้าที่สร้างคนออกมา ๆ นี่กม.

นั่นมันเป็นเพียงกิริยาอาการภายนอก อยากจะพูดกันอย่างไรก็ได้; แต่ในภายในแล้วขอให้ยอมรับตรงกันว่า *มีสิ่งอยู่สิ่งหนึ่ง แล้วแต่ใครจะเรียกชื่อว่าอะไร. เราอยากจะเรียกชื่อว่า ไกวัลยธรรม* คือธรรมชาติแห่งความเป็นอันเดียวกันทั้งหมด ทุกหนทุกแห่ง และทุกยุคทุกสมัย คือธรรมชาติ; แล้วก็ธรรม-

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ชาตินี้อยู่ในรูปต่างๆกัน : เป็นกฎของธรรมชาติก็มี, เป็นอำนาจ หรือเป็นอิทธิพล อันหนึ่งก็มี, เป็นสิ่งที่แท้จริง อันหนึ่งก็มี.

อย่างในวันนี้ กำลังพูดถึงสิ่งที่เรียกว่า ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ คือเชื้อที่จะทำให้เกิดความเป็นพุทธะขึ้นมา มีอยู่ในทุกสิ่ง ที่มีชีวิตสมบูรณ์ หรือมีชีวิตยังไม่สมบูรณ์ หรือครึ่งชีวิต หรือกระทั่งยังเป็นส่วนน้อยๆ ที่จะประกอบกันขึ้นเป็นชีวิต ไม่มีลักษณะแห่งชีวิตแสดงให้เห็น แต่มันจะประกอบกันขึ้น เป็นสิ่งที่มีชีวิต. ให้ถือว่าในแต่ละส่วนนั้น มันก็มีเชื้อแห่งความมีชีวิต, แล้วก็มีเชื้อแห่งความที่จะรู้สึกคิดนึกได้; ส่วนนี้เราเรียกว่าเชื้อแห่งความเป็นพุทธะ ที่เหมือนกับเมล็ดพืช ที่เพาะให้ดี บำรุงรักษาให้ดี แล้วก็จะเป็นต้นไม้ แห่งความเป็นพุทธะขึ้นมา.

เข้าใจกันดีในทุกศาสนาแล้ว จักประกอบกรรมด้วยเมตตากรุณา.

นี่คือ ไกวัลยธรรม ที่น่าสนใจอย่างยิ่งกันอีกแง่หนึ่ง หรือความหมายหนึ่ง. ขอให้เอาไปคิดดูให้ดีๆ หวังว่ามันจะช่วยให้มีความแน่ใจมากขึ้นก่อน แล้วก็มีความกล้าหาญที่จะปฏิบัติ; เพราะมันแน่ใจ ก็อาจจะปฏิบัติได้ทันแก่เวลา, แล้วก็จะมีใจกว้าง ยอมรับ หรือมีเมตตากรุณา ในสิ่งที่มีชีวิตอันปรากฏชัดแล้วทั้งหลาย. เช่นนับตั้งแต่ต้นไม้ขึ้นไป ถึงสัตว์ถึงคนนี้ แล้วต่ำไปกว่านั้น จะเป็นชีวิตของเซลล์หรือของอะไรก็สุดแท้ แม้แต่ของจุลินทรีย์ก็ยอมรับความมีชีวิตของมัน ไม่มีเจตนาที่จะทำลายมัน โดยจิตอันโหดร้าย.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

แต่สำหรับการต่อสู้ป้องกันตัวเองนี้ ก็เรียกว่าเป็นหน้าที่ หรือเป็นสิทธิที่จะกระทำได้, ให้กระทำด้วยความรู้สึกที่เมตตากรุณา; ไม่กระทำด้วยความรู้สึกเจตนาจะฆ่าด้วยโทสะจริต ก็เป็นเรื่องทำให้จิตใจดีขึ้น, ให้มีเมตตากรุณามากขึ้น, มีพรหมวิหารที่ดีขึ้น, ไม่ต้องถึงขนาดเป็นโพธิสัตว์ ที่ว่ายอมเสียชีวิตของเราเพื่อช่วยผู้อื่น ก็ได้. เอาแต่ว่า เราจะไม่เบียดเบียนผู้อื่น แล้วก็ต่อสู้ป้องกันชีวิตตัวแต่ในทางที่ถูกที่ควร อย่างนี้ก็ได้, เอาตามเรื่องของศีลธรรม ก็ยอมยกเว้นให้ ไม่ถือว่าเป็นการแกล้งฆ่า.

แต่ถ้าเป็นเรื่องของปรมัตถธรรมแล้ว มันก็ไม่มีคน ไม่มีอะไร, มันก็ยิ่งง่ายต่อไปอีก; แต่มันยากในการประพฤติปฏิบัติ. *คนอันธพาลมักจะฉวยโอกาส เอาบ็นเรื่องไม่บาปไม่กรรม ทำลายสัตว์อื่น หรือชีวิตของผู้อื่น;* อย่างนั้น ไม่ใช่ปรมัตถธรรมดอก มันเป็นอันธพาล. ถ้าปรมัตถธรรมจริง มันก็เป็นเรื่องจริง เป็นเรื่องที่ถูกต้อง หรือบริสุทธิ์.

นี่ดูให้ดี, เราอาจจะพบสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม กันในอีกแง่หนึ่ง ซึ่งมีประโยชน์มาก หรือถ้าจะกล่าวทีเดียวให้หมดจดสิ้นเชิง ก็จะพบไกวัลยตา คือ ความที่มันเป็นไกวัลยธรรมที่มันมีอยู่ในสิ่งนั้น, มีอยู่ในสิ่งนั้น มีอยู่ในสิ่งโน้น มีอยู่ในสิ่งนี้. ความที่มันเป็นไกวัลยธรรม มันมีอยู่ในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในธรรมชาติต่าง ๆ กระทั่งในธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะเป็นต้น นี้ทำให้มีหวัง.

ฉะนั้น *ขอให้ระลึกนึกถึงคำว่า "ธรรม"* คำเดียวหมายถึงทุกอย่าง : *เป็นตัวธรรมชาติ* ก็มี; เป็น *กฎธรรมชาติ*ก็มี, เป็น *หน้าที่ของมนุษย์ตามกฎของ*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ธรรมชาติ ก็มี เป็น *ผลที่จะได้รับตามกฎของธรรมชาติ* ก็มี; แต่ว่า ทั้งหมดนั้นแหละ มันมีความเป็นไกวัลยตา, ความเป็นไกวัลยธรรมอยู่; ไม่อย่างนั้นมันก็มีอยู่ไม่ได้ มันจะมาถึงบัดนี้ไม่ได้, มันจะมีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่งไม่ได้, เราจึงไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงความเป็นไกวัลยธรรม ของสิ่งที่เรียกว่า "ธรรม".

ที่นี้ เมื่อเรียกว่า "ธรรม" ได้เท่าไรแล้ว ก็ต้องถือว่า มันมีความเป็นไกวัลยธรรม เสมอกันหมด คือมีไกวัลยตาเสมอกันหมด ในทุกสิ่งที่เรียกว่า "ธรรม"; จะเป็นสภาวธรรม สัจจธรรม ปฏิบัติธรรม ปฏิเวธธรรม หรือธรรมอะไรก็ตามถ้ามีอีก ก็จะมีความเป็นไกวัลยธรรมนี้เสมอกันหมด.

นี่ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ ก็นับว่าเป็นสิ่งหนึ่ง ซึ่งรวมอยู่ในสิ่งเหล่านั้น มีอยู่ในสิ่งทุกสิ่ง; แม้เวลานี้ไม่มีความรู้สึก ก็อาจจะวิวัฒนาการมาเป็นสิ่งที่มีความรู้สึกได้, แล้วก็รู้สึกยิ่งๆขึ้นไป จนรู้สึกถึงที่สุด แล้วก็วิวัฒนาการอันนี้ ก็เป็นไปตามกฎแห่งอิทัปปัจจยตา ซึ่งเป็นตัวไกวัลยธรรม ดังที่ได้อธิบายมาแล้วในคราวก่อน ๆ.

นี้ก็พอจะมองเห็นได้คับไกลออกไปนิดหนึ่งว่า *ไกวัลยธรรมทั้งหลาย* เป็นไกวัลยธรรมอันเดียวกัน คือ *มีความสืบเนื่องสัมพันธ์กัน* เกี่ยวโยงกัน; ที่พูดได้ว่า แล้วแต่เราจะแบ่งแยกออกไปมองดูเฉพาะในแง่ไหน ก็แบ่งแยกออกได้มากไม่มีที่สิ้นสุด, แต่ถ้ามองดูในความเป็นอันเดียว อย่างเดียว มันก็อย่างเดียวจริงๆ.

นี่คือความมุ่งหมายที่จะพูดในวันนี้ มีไม่มาก มีเพียงเท่านี้ : เพื่อให้แน่ใจว่า เชื้อแห่งความเป็นพุทธะมีอยู่ในทุกสิ่ง ในฐานะเป็นไกวัลย-

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ธรรม; เช่นเดียวกับเชื้อแห่งความมีชีวิต ย่อมมีในสิ่งทุกสิ่ง เพราะความเป็นไกวัลยธรรม.

แต่ว่า วิชาความรู้ในสมัยปัจจุบัน หรือที่เขาตัดตอนเอามาเพียงแค่ปัจจุบัน ที่เห็นได้ด้วยตานี้ ก็ไม่พูดอย่างนั้น ไม่อธิบายอย่างนั้น; แยกออกเป็น สิ่งที่มีชีวิต ไม่มีชีวิต ไปเสียเลย, แยกเป็นสิ่งที่มีความรู้สึก หรือไม่มีความรู้สึกไปเสียเลย. แต่เรามันพูดไปในทำนองที่ว่า สิ่งที่เรียกว่าไม่มีชีวิต, เดี๋ยวนี้ไม่มีชีวิต, แต่มันมีเชื้อแห่งความมีชีวิตพร้อมอยู่ในนั้น, หรือสิ่งที่ไม่มีความรู้สึกอะไรเลยเวลานี้ แต่มันมีเชื้อแห่งความที่จะมีความรู้สึกซ่อนอยู่ในนั้น.

เป็นอันว่า ความที่จะวิวัฒนาการ เป็นบุคคลผู้รู้ถึงที่สุด สูงสุดนี้ เป็นของธรรมดาสามัญที่สุด มีได้แก่ทุกหน่วยของสิ่งที่กำลังถูกสมมุติว่าเป็นอะไร : ว่าเป็นชีวิตเต็มๆ ก็ได้, ว่าเป็นชีวิตที่ต้องคำนวณ ก็ได้, หรือเป็นชีวิตที่จะเรียกว่า ยังห่างไกลกัน ยังต่างกันอยู่มาก ก็ได้. อย่าได้ไปเหยียบย่ำสิ่งเหล่านั้นเลย; มันจะเกิดความเข้าใจผิด หรือความโง่เขลาเบาปัญญา ไปในทางที่จะกักขังตัวเอง ให้มันได้รับประโยชน์น้อยเข้า. ขอให้เปิดไว้ให้มันกว้างที่สุด ที่จะเป็นที่ไหลเข้ามาแห่งความรู้สึกที่ดีที่งาม นับตั้งแต่ความเมตตากรุณา ขึ้นไป จนถึงความรู้แจ้งในสิ่งทั้งปวง; เรียกว่า เมตตาก็เจริญ ปัญญาก็เจริญ แล้ว การตรัสรู้ก็เป็นที่หวังได้โดยง่าย.

วันนี้ไม่มีเรื่องอะไรมาก ก็ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้ ขอให้พระสงฆ์ทั้งหลายสวดคณสาธยาย บทที่ให้เกิดความกล้าหาญ ในการปฏิบัติธรรมตามเคย ต่อไป.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

หินโค้ง ๒๖ พ.ค. ๑๖

ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นกฎชีววัฒนาการ.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายในชุด ไกวัลยธรรม เป็นครั้งที่ ๘ นี้ อาตมาจะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า **ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎชีววัฒนาการ หรือว่า กฎชีววัฒนาการ ตั้งอยู่ในฐานะเป็นไกวัลยธรรม** ก็ได้ เป็นเรื่องที่เหมือนกัน.

[*ทบทวนคำบรรยายครั้งก่อน ซึ่งหน้า ๒๗๕.*]

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ต้องขอชักชวนความเข้าใจของท่านทั้งหลาย ไว้เรื่อย ๆ ด้วยเกรงว่า จะฟังไม่รู้เรื่อง; และบางคนก็เพิ่งจะมาฟังเป็นครั้งแรก ในเมื่อ

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เรื่องมันติดต่อกันมาเรื่อย ๆ ตั้งหลายครั้งแล้ว อย่างนี้ก็ฟังยาก หรือยากที่จะเข้าใจได้; ดังนั้นจึงต้องทบทวนบางสิ่งบางอย่าง ให้เป็นที่เข้าใจกันไว้ให้ได้.

สิ่งที่เรียกว่า "ไกวัลยธรรม" ก็คือสิ่งที่เป็นไกวัลย์. *ไกวัลย์ ก็คือเป็นอันเดียวกันทั้งหมด* ทั้งโดยเวลา และทั้งโดยเนื้อที่ หรือภูมิประเทศ. ถ้ามีความเป็นอันเดียวกันทั้งหมด ก็เรียกว่าไกวัลย์ได้ทั้งนั้น, หรือ *ความที่มันเป็นอย่างนั้น ก็เรียกว่า ไกวัลยตา* คือความเป็นไกวัลย์.

ความมุ่งหมายของการบรรยายเรื่องนี้ อยู่ที่ต้องการจะให้เข้าใจในสิ่งที่ลึกซึ้งอยู่ในเบื้องหลัง; ถ้าเข้าใจแล้ว จะทำให้มีความเชื่อแน่ในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ. เช่นอย่างว่า เราไม่อาจจะหลีกพ้นไปได้ จากกฎของธรรมชาตินั้น ๆ; คือว่าเราจะหนีไปเสียที่ไหน มันก็ไม่พ้นจากกฎเกณฑ์นั้น ๆ; เช่น กฎแห่งกรรม เป็นต้น; เพราะว่ามันเป็นอันเดียวกันทั้งหมด ทั้งโดยเวลา และทั้งโดยเนื้อที่ ดังที่กล่าวมาแล้ว.

เราอย่าโง่กันให้มันมากเกินไป มองดูแต่ในส่วนแคบ ๆ จึงเห็นเป็นคนนั้น เป็นคนนี้, เรื่องใหญ่ออกไป ก็เห็นเป็นหมู่นั้นหมู่นี้, เห็นเป็นประเทศนั้น ประเทศนี้, คนพันธุ์นั้นคนพันธุ์นี้; ไม่เคยคิดว่า มันเป็นของอันเดียวกัน มาโดยกฎอันเดียวกัน; ควรจะเป็นมิตรกันมากกว่าที่จะเป็นศัตรูต่อกัน.

การบรรยายนี้มุ่งหมายจะทำความเข้าใจ ในระหว่างชาติ ในระหว่างศาสนา เป็นส่วนใหญ่ จึงได้พยายามวางขอบเขตของเรื่องไกลออกไปถึง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ไกวัลย์ คือทั้งหมด, ไม่มีแบ่งแยกอะไรเป็นอะไร; แม้ว่ามันจะยังอยู่ในระดับที่ต่างกัน แต่มันก็เป็นสิ่งเดียวกัน. เช่นว่า มนุษย์มันไม่เหมือนกัน มีต่างๆ กันอยู่บ้าง; แต่มันเป็นมนุษย์เหมือนกัน มันมีอะไรอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกัน; อย่างนี้เราเรียกว่า ความเป็นไกวัลย์ของสิ่งที่เรียกว่ามนุษย์.

ถ้าจะเลยลงไปถึงสัตว์ ซึ่งรวมทั้งมนุษย์ด้วย เป็นสัตว์มนุษย์ แล้วก็สัตว์เดรัจฉาน; **ความเป็นสัตว์** นี้ มันก็ยังมี**ความเป็นไกวัลย์**กว้างออกไปอีก คือมีความเป็นสัตว์อย่างเดียวกันทั้งสัตว์มนุษย์ ทั้งสัตว์เดรัจฉาน. อย่างนี้มันผิดแปลกแตกต่างอะไรกันบ้าง ก็เป็นเรื่องส่วนน้อย.

ที่นี้ถ้าว่าจะเลื่องลงไปให้ไกลกว่านั้น โดยใช้คำว่า ชีวิต บรรดาสิ่งที่มีชีวิต มันก็มีความเป็นอันเดียวกัน คือความมีชีวิต, คือว่าความมีชีวิตนี้เป็น**ไกวัลยธรรม,** หรือไกวัลยธรรมของความที่มันมีชีวิต. มันก็อาจจะเหมือนกัน ในส่วนที่เป็นเรื่องของชีวิต, ต่างกันแต่เพียงปรากฏการณ์ข้างนอก ที่มันเจริญกว่ากันบ้างเท่านั้นเอง. ฉะนั้นจึงมีความคิดที่จะรักสิ่งที่มีชีวิตเหมือนกันหมด.

นี่แหละจึงมีระเบียบวินัยบางอย่างเกิดขึ้น สำหรับบุคคลผู้จะประพฤติในชั้นสูงสุด ว่าไม่ให้ทำลายชีวิต แม้ของต้นไม้หรือพืชพันธุ์. อย่าง*วินัยของภิกษุ ฆ่าสัตว์เดรัจฉานตาย มีอาบัติเท่ากับฆ่าต้นไม้ตาย* และในระเบียบวินัยของบางลัทธิ *บางศาสนา* ยังเคร่งครัดไปกว่านั้นอีก *ไม่ยอมให้นักบวชทำการกระทบกระทั่งแก่ต้นไม้ ใบไม้ พืชพันธุ์ธัญญาหาร ที่ว่ามันมีชีวิตอยู่* อย่างนี้. ขยายความหมายของคำว่า ชีวิต กว้างออกไป ก็เลยเป็นผู้ที่เรียกว่า : ถ้าจะมองกันในแง่ของความรู้สึก ก็มีความรู้สึกสูงกว่า กว้างกว่า ใหญ่กว่า, กว่าคนที่จะ

Copyright © 20(Co. rights reserved.

มองว่า เราเป็นคน; มันเป็นสัตว์ ก็ฆ่ามันได้. หรือว่ามันเป็นต้นไม้แล้วก็เผามันเล่นได้; อย่างนี้เป็นต้น.

นี่คือตัวอย่างในข้อที่ว่า **ถ้าใครรู้จักไกวัลยตา** คือ *ความเป็นสิ่งเดียวกันทั้งหมด,* เป็นอันเดียวกันทั้งหมด ของทุกสิ่งที่มีอยู่ **คนนั้นก็จะมีจิตใจกว้าง,** จะเห็นแก่ผู้อื่นได้, เห็นแก่สิ่งเหล่าอื่นได้, จะไม่ทำการกระทบกระทั่งสิ่งใด ๆ; เรียกว่า ไม่เบียดเบียนโดยประการทั้งปวง ให้ความเอาใจใส่แม้แก่สิ่งที่มีชีวิตน้อย ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ ดูแทบจะมองไม่เห็น. แม้กระทั่งว่าสิ่งที่มันมีชีวิต เพียงสักว่าเป็นเชื้อ ยังไม่ได้แสดงออกมา ก็ยังให้ความเอาใจใส่ ให้ความเคารพนับถือว่ามันก็เป็นชีวิต.

....

[*เริ่มการบรรยายตามหัวข้อครั้งนี้.*]

ในวันนี้อาตมาก็*พูดถึงข้อนี้เป็นส่วนใหญ่ คือความเป็นไกวัลย์ เป็นอันเดียวกันทั้งโดยเวลา และโดยเนื้อที่ ของสิ่งที่เรียกว่ามีชีวิต;* เพราะว่ามันอยู่ภายใต้กฎอันหนึ่ง กฎอันเดียวกัน เรียกว่ากฎแห่งชีววัฒนาการ, หรือใช้คำอย่างอื่นก็ได้ แต่ให้มันได้ใจความว่า มันเป็นกฎแห่งวิวัฒนาการ ของสิ่งที่เรียกว่ามีชีวิต ตั้งต้นแต่ชีวิตที่ยังเป็นเพียงสักว่าเชื้อ, หรือชีวิตที่ต้องคำนวณ จึงจะรู้ว่ามันมีชีวิต เรื่อย ๆ ขึ้นมาจนกระทั่งถึงชีวิตที่เห็นได้ง่าย ๆ ด้วยตา ได้เห็นกันอยู่รู้สึกกันอย่างง่าย ๆ.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เราไม่สนใจที่จะทำจิตใจให้มันกว้าง มันก็เลยแคบ คือเห็นแก่ตัว; ถ้ารู้ความข้อนี้แล้ว มันก็จะเมตตากรุณาทั่วไปหมด. *บทแผ่เมตตาที่ว่า "แผ่ให้แก่สัตว์ที่เคลื่อนที่ได้ เคลื่อนที่ไม่ได้ สัตว์ที่เห็นได้ด้วยตา ไม่เห็นได้ด้วยตา"* นี่แสดงอยู่แล้วว่า เราจะยอมรับรองสิ่งที่มีชีวิต ว่ามันเป็นสิ่งที่มีชีวิต จะไปกระทบกระทั่งมันไม่ได้.

ข้อมความเข้าใจเรื่องธรรมชาติความเป็นพุทธะ.

ในครั้งที่แล้วมา ได้พูดถึง *ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ* และก็ได้พูดทิ้งค้างไว้ว่า *ในสิ่งที่มีชีวิต* ก็ต้อง *มีความเป็นธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ.* ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะมีที่ไหน ก็คือสิ่งที่มันมีความรู้สึก; เมื่อมีความรู้สึก มันก็ต้องมีชีวิต อย่างน้อยก็ยังเป็นชีวิตที่เริ่มตั้งต้น มันก็มีความรู้สึก; แต่จะเอาความรู้สึกกันมาก ๆ เหมือนชีวิตที่สมบูรณ์นี้ไม่ได้.

เพราะฉะนั้นจึงอยากจะพูดพร้อม ๆ กันไป *ธรรมชาติแห่งความมีชีวิต, หรือกฎเกณฑ์แห่งความมีชีวิต กับกฎเกณฑ์แห่งความเป็นพุทธะ* คือมันรู้สึกได้ หรือว่ากฎเกณฑ์แห่งการที่มันวิวัฒนาการได้ คือจะดูกันในแง่ของชีวิตก็ได้. ของจิตคือความรู้สึกก็ได้, หรือของความเจริญงอกงามเป็นวิวัฒนาการก็ได้, มันมีคู่กัน. หรือว่ามันรวมกันอยู่ ถ้าสิ่งไหนมันมีชีวิต มันก็ต้องมีวิวัฒนาการ, แล้วมันก็ต้องมีความรู้สึก. แต่เดี๋ยวนี้เรามาแยกพูดให้เห็นชัดกันคนละที, และแยกพูดถึง *ความรู้สึก กฎเกณฑ์แห่งความรู้สึก สิ่งที่ทำให้มีความรู้สึก ในฐานะเป็นไกวัลยธรรมอันหนึ่งแล้ว.*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

รู้จักไกวัลยธรรมอันเป็นกฎของความมีชีวิตแล้วจะมีเมตตากรุณากัน.

ที่นี้มาพูดถึง *สิ่งที่มีชีวิต กฎเกณฑ์ของความมีชีวิต* นี่ก็ *เป็นไกวัลยธรรมอีกอันหนึ่ง.* ฉะนั้นสิ่งที่เรียกว่าชีวิตมันต้องวิวัฒนาการ, หรือสิ่งที่มันมีความเป็นไกวัลยธรรมนี้แล้ว มันต้องวิวัฒนาการ; มันจึงเป็นของที่แยกกันไม่ออก มันมีความเป็นไกวัลยะนี้ควบคุมอยู่ ควบคุมให้เป็นไป.

บางคนอาจจะคิดว่าไม่ต้องรู้ก็ได้; แต่เดี๋ยวนี้ **อยากจะให้รู้ เพื่อว่ามันจะได้มีจิตใจกว้าง รู้จักเมตตากรุณากว้างขวาง รู้จักทำความเข้าใจอันดีในระหว่างบุคคล ระหว่างหมู่คณะ ระหว่างชาติพันธุ์, และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างศาสนา.**

ถ้ามันมีการทะเลาะวิวาทกันระหว่างศาสนา เราลองคิดดูว่า มันเป็นศาสนาไปได้อย่างไร? มันควรจะใช้คำที่หยาบคายที่สุด ว่ามีการขบกัดกันในระหว่างศาสนา แล้วมันจะเป็นศาสนาได้อย่างไร? และเดี๋ยวนี้มันมีอยู่ในโลกหรือไม่? **การขบกัดกันระหว่างศาสนา, ระหว่างศาสนานั้นกับศาสนานี้ มันยังมีอยู่; เพราะว่าต่างคน ต่างไม่เข้าถึงตัวศาสนาของตัวเอง.**

สำหรับพุทธศาสนานี้ ก็จะมีไกวัลยตา เป็นเหมือนกับพระเจ้าที่เมื่อเข้าถึงแล้ว ก็จะยอมรับทุกสิ่งว่าเป็นสิ่งเดียวกัน เลยไม่เห็นใครว่าเป็นศัตรูได้. นี่ถ้า *พวกศาสนาอื่น ๆ ที่เขามีพระเจ้า ถ้าเขาเข้าถึงพระเจ้าจริง ๆ ก็จะรู้ว่าไม่มีอะไรที่ไม่ได้ออกไปจากพระเจ้า;* ฉะนั้น เขาก็เบียดเบียนใครไม่ได้. ขอแต่ให้มีพระเจ้า และการถึงพระเจ้ากันจริง ๆ มันก็จะหมดปัญหาไปได้เหมือนกัน.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

นี่มันยังไม่รู้จักพระเจ้า ไม่มีพระเจ้า ไม่เข้าถึงพระเจ้า มันก็เอาพระเจ้านั่นแหละไปเที่ยวพูดเหวี่ยงคนอื่น, เบียดเบียนกันในระหว่างศาสนาได้ นี่เพียงเท่านี้ท่านก็จะเห็นได้ว่า ความรู้ถึงสิ่งสิ่งหนึ่งซึ่งแสดงความเป็นอันเดียว, เป็นตัวเดียวกันทั้งหมด ไม่ยกเว้นอะไร นี่เป็นสิ่งที่ควรจะทำ.

คำบรรยายชุดนี้มุ่งหมายทำความเข้าใจกันระหว่างศาสนา.

อาตมาได้บรรยายมาถึง ๙ ครั้งแล้วนี้ ก็จะบอกเสียเลยเดี๋ยวนี้ว่า **คำบรรยายชุดนี้ มีความมุ่งหมายจะทำความเข้าใจในระหว่างศาสนาเป็นที่สุด.** ฉะนั้นในการบรรยายครั้งต่อไป ก็จะไม่มีอะไรนอกจากการเปรียบเทียบที่ทำความเข้าใจซึ่งกันและกันในระหว่างศาสนา.

เดี๋ยวนี้มันก็*เป็นเหมือนกับการให้มาตรการ หรือเป็นการปูพื้นฐาน ที่จะให้อาศัยเป็นหลักสำหรับพิจารณา เพื่อจะมองเห็นความที่มันเป็นสิ่งเดียวกัน ในระหว่างทุกสิ่งที่มันมีชีวิต* ในระหว่างทุกสิ่งที่มันมีความคิดนึก และในระหว่างทุกสิ่งที่มันมีวิวัฒนาการ. ขอให้มองดูกันในแง่นี้.

แม้ว่าเราจะ*ใช้วิชาวิทยาศาสตร์ทางวัตถุเป็นหลัก* มันก็*ยังล่อไปในทางที่ว่า มันก็มีความเป็นอันเดียวกัน,* คือมีความเป็นไกวัลยตาอย่างเดียวกันนั่นแล้วก็วิวัฒน์ออกมาเป็นนั่นเป็นนี่. เอาแต่เพียงโลกนี้ก่อน ว่าโลกนี้ ตามที่เชื่อกันว่า เป็นส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากดวงอาทิตย์บ้าง คือเป็นดวงไฟเล็กๆ ออกมา. ทีนี้พวกหนึ่งก็ว่ามันเป็นการรวมตัวของหมอกเพลิง เข้ามาเป็นดวงไฟ

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เล็ก ๆ ของมันเอง, ก็มาเป็นดวงลูกไฟเหมือนกัน. จะว่าแยกออกมาจากดวงอาทิตย์ หรือว่าหมุนรวมตัวของตัวมันเอง ก็เป็นลูกไฟทั้งนั้นแหละ.

ที่แรกนั้น เป็นลูกไฟลูกหนึ่ง แล้วก็มาเดี๋ยวนี้ก็มาเป็นอะไร ๆ อย่างที่เราเห็น ; เรานั่งกันอยู่ที่นี่, มันไม่ใช่ลูกไฟ ; ถ้ามันเป็นลูกไฟจะมานั่งอยู่ได้อย่างไร. นี่ก่อนแต่ที่มันจะเปลี่ยนจากสภาพลูกไฟที่ลุกโพลง ๆ มาเป็นมนุษย-โลกอย่างนี้ มันก็มีวิวัฒนาการ.

พิจารณาให้เห็นชีวิตว่ามีเชื้ออย่างเดียวกัน.

แล้ว *มาลองคิดดูว่า เอาชีวิตมาจากไหน ?* ก็เมื่อก่อนมันเป็นเพียงลูกไฟลุกโพลง ๆ อยู่ ; เดี๋ยวนี้เป็นโลกอย่างนี้, แล้วก็มีสิ่งที่มีชีวิต ตั้งแต่สัตว์เซลล์เดียว สัตว์หลายเซลล์, เป็นชีวิตที่มองไม่เห็นด้วยตากระทั่งมองเห็นด้วยตา, กระทั่งเป็นพืชพันธุ์ เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นต้นไม้. *ชีวิตเหล่านี้มาจากไหน ?* ในเมื่อที่แรกโลกนี้เป็นลูกไฟลูกหนึ่งที่ลุกโพลง ๆ อยู่ นี่คือจะต้องมองกันว่ามันเมื่อไรอยู่ก่อนแล้ว ไอ้ลูกไฟโพลง ๆ นั้น ค่อย ๆ เปลี่ยนมา ๆ จนกลายมาเป็นโลกอย่างที่เราเห็นอยู่นี้ เต็มไปด้วยสิ่งที่มีชีวิตทั้งนั้น.

แม้จะลอง *เปรียบเทียบกันอย่างหยาบ ๆ* เช่น ในไข่เล็ก ๆ ฟองหนึ่ง, ไข่ปลาหรือว่าไข่นก ไข่ไก่อะไรก็ตาม, มันน่าประหลาด ตรงที่ว่า ไข่ปลาบางชนิดละเอียดเท่าเม็ดทรายเล็ก ๆ. ไข่ปลาฝักหนึ่ง มีเม็ดไข่ปลาเล็ก ๆ ตั้งล้านก็เห็นจะได้ ; แล้วในไข่เล็ก ๆ นั้น มันออกมาเป็นตัวปลาในที่สุด โตเท่าแข้งเท่าขา

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ก็มี; แล้วมันเอาเนื้อเอาหนัง เอาเกล็ดเอาครีบ เอาสีสันวรรณะสวย ๆ ต่าง ๆ มาจากไหน จากไข่ปลาเม็ดเล็ก ๆ นิดเดียว? ก็ต้องถือว่ามันมีอยู่เสร็จแล้วในไข่ปลา เม็ดนิด ๆ; พอได้สิ่งแวดล้อมปรุงแต่ง มันก็เจริญวิวัฒนาการออกมาเป็นปลาตัวใหญ่โต สวยงามอย่างที่เราเห็น. ชีวิตก็มีอยู่ในไข่เม็ดเล็ก ๆ นั้น, ความรู้สึกคิดนึกหรือจิตก็มีอยู่ในไข่เล็ก ๆ นั้น, วิวัฒนาการคือความที่มันจะต้องขยายตัวออกไปเรื่อย มันก็มีอยู่แล้วในไข่เล็ก ๆ นั้น. มันจึงออกมาได้อย่างนี้. นี่เรียกว่าไข่เล็ก ๆ เม็ดหนึ่งของปลา ออกมาได้อย่างนี้.

ทีนี้มาดู*โลกที่ถือว่า เป็นดวงไฟลุกโพลง ๆ อยู่หลอมละลายอยู่นั้น มันจะออกมาเป็นโลกอย่างเดี๋ยวนี้* : แบ่งเป็นทวีปนั้นทวีปนี้ ประเทศนั้น ประเทศนี้ มีภูเขา มีแม่น้ำ มีอะไรทุกอย่างกระทั่งมีชีวิต เหลือที่จะประมาณได้, กระทั่งมีพวกเราที่มานั่งอยู่ที่นี่ ซึ่งเมื่อก่อนมันไม่มี; มันอยู่ในดวงไฟที่ลุกโพลง ๆ นั้นอยู่ *แล้วมันออกมาได้อย่างไร?*

ดูความเป็นชีวิตทั้งตามหลักวิทยาศาสตร์และความคิดคนโบราณ.

เอาละ, สมมติว่า ถ้า*จะศึกษาในแง่ของวิทยาศาสตร์* ว่ามันค่อย ๆ เย็นลง มันก็มีความเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งมันเกิดแยกตัวออกเป็นแก๊ส เป็นอะไร, เป็นออกซิเจน ไนโตรเจน เป็นน้ำ เป็นอะไรตกลงมา. ตกไปตกมาทำให้ผิวโลกนี้ เย็นลง, เปลี่ยนแปลงไป เย็นลง, เปลี่ยนแปลงไป นานเหลือนาน. ในที่ที่น้ำขังแห่งหนึ่ง มันมีการเปลี่ยนแปลงถึงกับว่า เป็นสิ่งที่เรียกว่ามีชีวิตขึ้นในน้ำ ละเอียดดูไม่เห็น และจนกระทั่งดูเห็น.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

นี่ลองคิดดูเถอะว่ามันเอามาแต่ไหน ? ในเมื่อทีแรกมันมีแต่ดวงไฟที่ลุกโพลง ๆ อยู่ ; ฉะนั้น *ถ้าจะพูดว่า ในดวงไฟที่ลุกโพลง ๆ อยู่ มีสิ่งเหล่านี้ทั้งหมดนี้อยู่ในนั้นแล้ว จะค้านไหม ?* ก็ลองเปรียบดูกับข้อที่ว่า ในไข่ปลาเม็ดเล็ก ๆ เท่าเส้นผม มีความเป็นปลาตัวโต เท่าแข้ง เท่าขา สีสันวรรณะสวยงามอะไรอยู่หมดอย่างนี้ก็ไม่มีใครค้าน. *ฉะนั้น ไข่โลกลูกนี้ที่ลุกเป็นไฟอยู่ แล้วก็เย็นลง, แล้วเย็นจนมีชีวิตอย่างนี้,* ใช้เวลากี่ล้าน ๆ ปีก็สุดแท้มันเถอะ *แต่มันไม่ได้เอาสิ่งอะไรมาจากไหน นอกจากที่มันมีอยู่แล้วในไข่ลูกนั้น.*

ที่นี้คำพูดประหลาด ๆ ของบางศาสนาที่ว่า พระพรหมสร้างไข่ขึ้นมา หรือออกไข่ออกมา ก็จำได้ไม่แน่ แต่ก็ต้องมีไข่เหมือนกัน ; มีคำว่าไข่, แล้วไข่ของพระพรหมนั้นมันออกมาเป็นโลก เป็นสัตว์โลกอะไรอย่างเดี๋ยวนี้. นี่เขาพูดอย่างสมมติอุปมา เพราะว่าพูดอย่างอื่น แล้วฟังกันไม่ถูก เพราะว่าคนมันยังโง่เกินไป คนพูดเขาฉลาดแล้ว แต่คนฟังมันยังโง่ ก็เลยต้องพูดอย่างนั้น.

เดี๋ยวนี้เราถือกันว่าคนฉลาดเหมือนกันทุกคนแล้ว ก็ไม่พูดอย่างนั้น จึงพูดไปในทางที่จะมองเห็นสิ่งสิ่งนี้ ; ว่ามันมีอยู่แล้วในทุกสิ่ง แล้วเป็นสิ่งเดียวกันด้วย เช่นว่า *ในโลกนี้เป็นอย่างไร ในดวงอาทิตย์มันก็เป็นอย่างนั้น.* แต่ว่าดวงอาทิตย์ที่เป็นแม่นั้น ยังเป็นไฟลุกโพลง ๆ ดวงใหญ่อยู่ ; ลูกที่มันกระเด็นออกมาได้นี้ มันเย็นแล้ว มันกลายเป็นอย่างนี้ ; ฉะนั้นเมื่อมันยังเป็นไฟลุกโพลง ๆ อยู่ มันเหมือนกัน. แต่ในตัวเล็กนี่ ในหน่วยเล็กนี่ มันเย็นแล้ว, มันวิวัฒนาการเป็นอย่างนี้แล้ว มันก็เหมือนกับ, *อาจจะพูดได้ว่า ดวงอาทิตย์ใหญ่ที่ยังเหลืออยู่นั้น เมื่อเย็นลง มันก็เป็นอย่างนี้อีก.*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

นี่เราจึงขยาย ไกวัลยธรรม หรือไกวัลยตา คลุมไปหมดโลกนี้ : ดวงอาทิตย์ ดาวพระเคราะห์อื่น และสุริยจักรวาลอื่น คือดวงอาทิตย์อื่น ที่ไหน ๆ จะมีสักเท่าไร ก็ตามใจ มันก็เป็นเรื่องเหมือนกันหมดเลย. นี่ก็จะมีความไม่แตกต่างกัน ในระหว่างสุริยจักรวาลนี้กับสุริยจักรวาลอื่น และสุริยจักรวาลอื่น ซึ่งว่ากันว่า มีไม่รู้กี่หมื่นกี่แสนสุริยจักรวาล.

ความที่มีเหมือนกันอย่างเดียวกัน นั่นแหละเป็นไกวัลยธรรม แต่ของบางส่วนเบิกบานออกไปมากแล้ว, บางส่วนยังไม่ทันจะเบิกบาน, บางส่วนยังดิบอยู่ ยังหลับอยู่ ยังเป็นลูกไฟอยู่ก็มี; ยังไม่มีชีวิตปรากฏชัดอย่างนี้ แต่ก็ต้องเรียกว่าชีวิตในลักษณะอื่น. เช่นว่า ปลาที่ยังอยู่ในไข่ ปลานี้ มันก็มีปลาในลักษณะอื่น. หรือว่าในโลกที่ยังเป็นไฟอยู่ ต้องมีโลกอย่างนี้ อยู่ในลักษณะอื่น มันจึงอยู่ในสภาพที่ลุกเป็นไฟอยู่ได้.

ในความที่ลุกเป็นไฟนั้น มันก็มีเชื้อแห่งพุทธภาวะ คือที่จะรู้สึกอะไรได้ที่เรียกว่าจิตนี้, หรือว่ามีสิ่งที่เรียกว่า เป็น มิใช่ตาย คือชีวิต อยู่ในนั้น ในไฟนั่นแหละ, หรือ *มีอำนาจที่จะวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงตัวเอง ก็อยู่ในไฟนั่นแหละ.* พอไฟนี้เย็นลง มันก็เป็นธาตุแข็งขึ้นมา; แล้วก็กระจายกันออกไป เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นธาตุทั้งหลาย.

ที่สำคัญมากที่สุดคือเรื่อง ดิน น้ำ ไฟ ลม นี้ : *ธาตุดินคือคุณภาพแห่งการกินเนื้อที่ ธาตุน้ำ คือคุณภาพแห่งการเกาะกุมยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกัน ธาตุไฟ* ก็คือว่า มัน *เผาไหม้ ให้เปลี่ยนแปลงให้เจริญ ธาตุลม* มันก็ *มีการระเหยกลับไปกลับมา,* กลับไปกลับมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง. ถ้าพูดตามหลักของคน

Copyright © 200 Co. rights reserved.

โบราณ ทางพระพุทธศาสนาหรือที่เป็นต้นตอของพุทธศาสนา ก็มี ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม. นี่มันแยกออกมา จากที่ครั้งแรกมันก็เป็นหน่วยเดียวกัน.

ขอให้ทำในใจกันให้ยุติธรรม, หรือมองให้กว้าง ๆ อย่างนี้ จะได้รู้ความที่ว่า *ที่แรกนั้นมันเหมือนกัน* โดยความที่มันเป็นสิ่งเดียวกัน; แล้วมันก็*แบ่งแยกตัวออกไป,* เดินไป ๆ ได้ไกลเท่าไร *ก็ยิ่งแปลกออกไป; แต่มันก็ไม่ทิ้งความหมายเดิม* เป็นความหมายของชีวิต ความหมายของความรู้สึก ความหมายของความวิวัฒนาการ เป็นต้น.

....

ทุกสิ่งมีกฎและเป็นไปตามกฎ.

ที่นี้ สิ่งต่าง ๆ มันก็มีกฎ คือต้องเป็นไปตามกฎ เป็นไปตามระเบียบ. ที่เรียกว่ากฎนี้ เรียกว่าพูดอย่างภาษาธรรมดาสามัญ หรือในรูปของภาษาของผู้ที่มีการศึกษา; แต่ถ้าจะพูดสำหรับคนที่ไม่มีการศึกษา ก็ต้องพูดอย่างอื่น. สำหรับคำว่า กฎ นี้ พวกอื่นอาจจะเรียกว่าพระเป็นเจ้าไปเสียเลย; ยิ่งเป็น *ภาษาอังกฤษ* แล้ว มันน่าหัวที่สุด ที่*เผอิญมันคล้ายกันมากกับคำว่า กฎ.* คำว่า *กฎ นี่ลองขยายเสียงให้ยาวออกไป มันก็เป็นคำว่า* God; God คือพระเจ้า. เขาเรียกว่า God แปลว่าพระเจ้า; เราเรียกว่า กฎ คืออำนาจอันหนึ่ง ซึ่งบังคับสิ่งทั้งหลายทั้งปวงให้เป็นไป โดยที่ไม่เป็นอย่างอื่นได้.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

นี่เราจะพูดกันโดยละเอียด ในการบรรยายครั้งต่อไป ที่จะเปรียบเทียบกันในระหว่างศาสนาโดยทำนองนี้; สำหรับ *ในครั้งนี้ มุ่งหมายจะพูดแต่เรื่องเกี่ยวกับชีวิตที่วิวัฒนาการออกไปได้เป็นหลายชั้น หลายแขนง,* ที่แรกมันก็สักว่าชีวิตในรูปต่าง ๆ กัน.

ขออย่าได้ลืมว่า ชีวิตที่ยังเป็นเพียงสักว่าเชื้อ, หรือชีวิตที่เริ่มเป็นชีวิตขึ้นมา คือชีวิตพืชหรือชีวิตสัตว์ก็ตาม, จนกระทั่งชีวิตที่มันใหญ่โต เติบโตวิ่งได้ เดินได้อย่างคน อย่างช้างอย่างม้านี้ มันเป็นชีวิตหลายระดับ; แต่มีความหมายเดียวกันหมด คือชีวิต เริ่มมีสภาพที่จะเรียกได้ว่ามีชีวิต คือ "เป็น" ซึ่งคู่กันกับ "ไม่เป็น" หรือ "ยังไม่เป็น" ถ้า "เป็น" ก็คือเป็นชีวิต.

อย่างเช่นเอาน้ำตาลมาหมักเข้า มันก็เกิดเป็นเชื้อรา เหมือนทำแป้งข้าวหมาก; นี่ที่แรกมันไม่มีชีวิต; แต่พอมาหมักเข้า ชีวิตมันก็แสดงออกมา, ถ้ามันไม่มีอยู่ก่อน มันจะเอามาแต่ไหนมาแสดง อย่างเชื้อเห็ดราในการหมักข้าวหมากนี่. มันเป็นชีวิตขึ้นมา มันก็ต้องถือว่ามันมีอยู่ก่อน จะในแป้งข้าวหมากหรือในอะไร ก่อนหน้านั้นไปอีก; เราก็ดูว่า *ชีวิตที่มันก่อนแต่ที่จะมาเป็นข้าวหมากนี้มันก็มีอยู่แล้ว. ในระดับอย่างอื่น ความหมายอย่างอื่น มันก็เป็นเชื้อราขึ้นมา แล้วก็เติบโต เช่นเดียวกับเชื้อราทั้งหลาย* : จะเป็นเห็ดที่เอามาแกงกิน อะไรเหล่านี้ก็เหมือนกัน มันมีเชื้อราแล้วออกมาเป็นดอกเห็ด. ในเชื้อรานั้น ต้องมีชีวิต หรือว่าส่วนประกอบของมันที่จะมาเป็นเชื้อรานี้ ก็ต้องมีชีวิตมาก่อนเหมือนกัน.

นี่ถ้าถอยไป ๆ จนถึงตัวสิ่งที่เรียกว่าชีวิต ชนิดที่เป็นไกวัลย์ แม้จะมองไม่เห็นตัว แม้จะอยู่ในลักษณะอย่างอื่น ก็ให้ถือว่า มันเป็นสิ่งที่มีอยู่

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ในลักษณะเป็นไกวัลย์นั้นเป็นนิรันดร. นี้ส่วนที่แตกแยกออกมาเป็นส่วนน้อยๆ นี้มันชั่วขณะ ชั่วขณะ, ชั่วขณะ, มันจึงเปลี่ยนแปลงได้, ถ้ามันอยู่ในสภาพเดิม มันก็ไม่เปลี่ยนแปลง, มันก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ที่จะให้แปลกออกไป; ดังนั้นต้องมีเหตุปัจจัยเข้าไปปรุงแต่ง แทรกแซงส่วนนั้นส่วนนี้ ให้มันเกิดการเปลี่ยนแปลง มันจึงได้ชีวิตแปลกๆ

ท่านลองคิดดู ว่ามันจะแปลกออกไปอีกสักเท่าไร ถ้าว่าโลกนี้มันยังอยู่ต่อไปอีกสักหมื่นปี สองหมื่นปี แสนปี มันก็ต้องแปลกๆๆ มันก็จะมีชีวิตของสัตว์ชนิดไหนเกิดขึ้น ก็พูดได้ยาก; แต่ถึงอย่างไรก็ดี เหลือบมามองดูถอยหลัง มันก็คือ **ชีวิตนั่นเอง ที่มีกฎเกณฑ์** ที่ว่า **จะต้องวิวัฒนาการ** ไม่อย่างนั้นมันก็ไม่เป็นชีวิต ถ้าเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ก็ไม่มีชีวิต. **ความเปลี่ยนแปลงได้** มันก็คือ กฎ อันหนึ่ง ก็เป็น **ไกวัลยธรรม** ด้วยเหมือนกัน.

ทุกชีวิตเป็นไปตามกฎแห่งชีววิวัฒนาการ.

ในการบรรยายครั้งที่ ๓ เราพูดถึง *ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นกฎแห่งสามัญญลักษณะ* คือกฎแห่ง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ที่มีอยู่ในทุกสิ่ง ตั้งแต่ที่ยังไม่เป็นชีวิตสมบูรณ์ จนกระทั่งเป็นชีวิตสมบูรณ์. เมื่อกฎที่มันปรุงแต่งชีวิต บังคับให้ชีวิตเป็นไป ก็เป็นไกวัลยธรรม; แล้วสิ่งที่ถูกปรุงแต่งนั้นมันก็เป็นไกวัลยธรรม คือมีความเป็นอันเดียวกันด้วยเหมือนกัน ก็เลยเป็นอันว่า **ไม่มีอะไรที่ไม่เป็นไกวัลยธรรมต่อกันและกัน** และเป็นอันเดียวกัน.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เดี๋ยวนี้เรามาแยกออกเป็นส่วนนั้น ส่วนนี้, แม้ที่เป็นกฎ ก็ยังแยกออกเป็นกฎนั้น กฎนี้ หลาย ๆ กฎ. เช่น *กฎปฏิจจสมุปบาท* ก็มี *กฎอริยสัจจ์* ก็มี *กฎสามัญญลักษณะ* ก็มี. แต่ *เดี๋ยวนี้ เราแยกมามองกันในแง่ของความที่มันเป็นกฎแห่งชีวิตวิวัฒนาการ* ชีววิวัฒนาการ เป็นไกวัลยธรรมทั่วถึงกันระหว่างชีวิตทั้งหลาย.

ถ้าสมมุติว่า เทวดามีเหมือนที่เขาว่ากัน *ชีวิตนั้นก็เป็นกฎเดียวกันกับชีวิตของมนุษย์*; ลงไปถึงสัตว์เดรัจฉาน, ลงไปถึงต้นไม้ แม้ว่าจะมีรูปร่างขนาดเล็กแทบจะมองด้วยตาไม่เห็น, มันก็เป็นชีวิตนั่นแหละ

นี่ขอให้มองสิ่งที่เรียกว่าชีวิต ในลักษณะที่เป็นไกวัลยธรรม คือเป็นสิ่งเดียวกันหมดทุกเวลาทุกสถานที่ แล้วเราก็จะรู้สึกว่า เหมือนกับได้เข้าไปในชีวิตใหญ่ ชีวิตมหาศาล คือไกวัลยธรรมที่เป็นตัวชีวิต.

เมื่อเป็นได้ดังนี้แล้ว จิตใจจะเป็นอย่างไร? มันก็คงเบียดเบียนใครไม่ลง การที่จะด่อพูดเอาว่า เอ้า, เมื่อมันเป็นตัวเดียวกัน ฆ่ามันก็ไม่บาป อะไรนี้มันก็คงเป็นไปไม่ได้; ความคิดนี้มันจะคิดไปชนิดนั้นไม่ได้. มันจะคิดไปในทางเมตตากรุณา มันจะคิดไปในทางไม่มีเรามีเขา แต่มีความเป็นตัวเดียวกัน สิ่งเดียวกัน อันเดียวกัน ทั้งหมดทั้งสิ้น นี่ถ้าจะกรวดน้ำแผ่ส่วนบุญแผ่ส่วนกุศลแล้ว อยากจะให้นึกกันอย่างนี้ ว่าชีวิตทั้งหลายมันมีความหมายอย่างนี้

เชื่อแห่งชีวิตก็วิวัฒนาการไปตามกฎแห่งไกวัลยตา.

ทีนี้มาดูกันอีกหน่อยหนึ่งว่า *ทำไมมันจึงเข้าใจยาก?* ข้อนี้เรา *จะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียกว่า วิวัฒนาการ* คือเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย, ใหม่ขึ้นไป

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เรื่อย ตามเหตุปัจจัยที่เข้ามาใหม่; ถ้าเข้าใจกฎนี้แล้วละก็จะเข้าใจได้ว่าทำไมมันจึงมากันอย่างนี้? จากดวงไฟลูกเดียว มาเป็นมนุษย์ หรือว่ามนุษย์โลกที่มีอะไรใหญ่เหลือประมาณนี้ เต็มไปด้วยชีวิต, หรือว่าจะเรียกว่ามันยิ่งไปกว่าชีวิตก็ได้; แต่ถึงอย่างไรก็เถอะมันมีความหมายเดิม : **ว่ามันมีสิ่งหนึ่งซึ่งมันมีเชื้อแห่งชีวิต** แล้วมันได้เพาะหว่านให้งอกงามๆ, งอกงาม, งอกงามจนไม่รู้ว่ากี่ชั้น กี่ร้อย กี่พัน กี่หมื่น กี่แสน กี่ล้านระดับ; มันจึงมาเป็นอย่างนี้.

ทีนี้ ตัววิวัฒนาการนั้น มันก็ไม่ใช่ของใคร; มันก็**เป็นไกวัลยธรรมอันหนึ่ง, เป็นกฎอันหนึ่ง**ในไกวัลยธรรม. มองไปทางไหนมันก็ไม่มีอะไรนอกจากว่า *ความเป็นอย่างนี้ ไม่มีความเป็นอย่างอื่น ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนี้*, ที่พระสวดซ้ำแล้วซ้ำอีก ซ้ำแล้วซ้ำอีก *ตถตา – ความเป็นเช่นนั้น, อวิตถตา – ไม่ผิดไปจากความเป็นเช่นนั้น,* อนญฺญถตา – *ไม่เป็นไปโดยประการอื่น;* คือมองดูทีไร มันก็จะเป็นไกวัลยธรรมอยู่นั่นแหละ, เป็นความจริง แต่ว่ามันซ้อนกันอยู่หลายๆชั้น หรือมันลึกกันอยู่หลายๆชั้น.

วิวัฒนาการแห่งความมีชีวิตต้องอาศัยเหตุปัจจัยหลายอย่าง.

ทีนี้เราจะดูในแง่ที่มันเกี่ยวข้องกับเราโดยตรง เราก็เป็นสัตว์ที่มีชีวิตที่สมมติเรียกว่าคนคนหนึ่งนี้ ก็คือ มัน**มีชีวิต** แล้วมัน**มีวิวัฒนาการด้วยกฎของชีวิต**นั่นเอง มันจึงเป็นมาเรื่อย จน**มาเป็นมนุษย์**อย่างนี้ แล้วมันไม่ใช่เป็นมาแต่อย่างเดียว; เพราะว่าในไกวัลยธรรมนั้น มีส่วนที่แยกออกไปได้หลายอย่างหลายระดับ : ส่วนที่เป็นชีวิตก็ทำหน้าที่ชีวิต, ส่วนที่ทำหน้าที่รู้สึก ก็ทำ

Copyright © 200 Co. rights reserved.

หน้าที่รู้สึก, ส่วนที่ทำหน้าที่งอกงาม ก็ทำหน้าที่งอกงาม; มาปนกันหมดแล้วก็เรียกว่า มันเป็นชีวิตที่ประกอบอยู่ด้วยความรู้สึก ที่เพียงพอที่จะทำอะไรได้มากขึ้น; เราจึงทำอะไรได้มากขึ้น เพราะเหตุนี้.

มีสิ่งอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่ค่อยเข้าใจกัน หรือไม่ค่อยพูดถึงกัน ที่เรียกว่า **แสงสว่าง** หรือ **ความร้อน** มัน เกือบจะไม่แยกกัน ถ้ามีแสงสว่างก็จะมีความร้อน, มีความร้อนก็จะมีแสงสว่าง; ไม่จำเป็นจะต้องเป็นแสงสว่างที่มองเห็น, เป็นแสงสว่างที่มองไม่เห็นก็ได้. **ชีวิตต้องอาศัยแสงสว่าง, ความรู้สึกก็ต้องอาศัยแสงสว่าง,** แม้ว่าเป็นแสงสว่างที่มองไม่เห็น. ที่เรามองเห็นก็มีแต่แสงแดด เรียกแสงสว่าง, เรียกแสงแดดว่าแสงสว่าง.

แสงสว่างที่มองไม่เห็นก็ไม่ค่อยรู้; มันมี **แสงสว่างชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่แสงแดด แล้วก็ทำให้สิ่งต่าง ๆ วิวัฒนาการได้.** ถ้าแสงแดดทำให้วัตถุวิวัฒนาการได้; แสงที่ไม่ใช่แสงแดดนั้น ก็ทำให้จิตใจวิวัฒนาการได้ จนพูดได้ว่า *สิ่งที่เรียกว่าแสงสว่างหรืออาภา, อาภะ นี้มันมีอยู่.* ถ้าแสงสว่างของดวงอาทิตย์ก็คือแสงสว่างทางวัตถุ มันก็ทำให้วัตถุเจริญ; ถ้าได้แสงสว่างแล้ว ต้นไม้ต้นไล่สัตว์ทั้งหลายย่อมมีความเจริญงอกงามใหญ่โต. **แต่มีแสงสว่างชนิดหนึ่ง ซึ่งทำให้จิต หรือ ความรู้สึกที่ไม่มีตัว ไม่มองเห็นตัว ก็เจริญ,** ความรู้สึกซึ่งเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นตัว มันก็เจริญ.

ร่างกายนี้ได้แสงสว่างจากดวงอาทิตย์ในหลาย ๆ แง่ หลาย ๆ ปริยาย แล้วก็เจริญ; ส่วน จิตใจก็ได้แสงสว่าง จากแสงสว่างชนิดที่มองไม่เห็น ทำให้จิตใจนี้ก็เจริญ.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ถ้าเราจะเปรียบเทียบจิตใจของลูกไก่ ลูกแมว ลูกหมา ลูกม้า ขึ้นมาถึงจิตใจของคน มันก็ต่างกันมาก, คือมันเจริญต่างกันมาก; เพราะมัน *ได้รับความหล่อเลี้ยง ที่ทำให้เจริญวิวัฒนาการนี้ต่างกันมาก มันจึงเป็นชีวิตที่แปลกออกไป* : เป็นชีวิตที่มีแสงสว่าง ที่เจริญ ที่มีความรู้สึกสูงกว่า, **มีความเป็นพุทธะมากกว่า,** จนดูคล้าย ๆ กับว่าเป็นของคนละอย่าง.

พอเราโง่ไปหน่อยเดียว เห็นเป็นของคนละอย่าง เราก็ดูถูกดูหมิ่นพวกนั้นว่า มันยังต่ำกว่า โง่กว่า ไม่อยากจะคบค้าสมาคมอย่างนี้; เรื่องรังเกียจผิว รังเกียจวรรณะ มันก็เกิดขึ้น แล้วคนเราก็ประณามสัตว์เดรัจฉานว่า มันเป็นสัตว์, สัตว์ที่ไม่ใช่คน มันไม่เทียมกับคนได้. เราก็ดูถูกมันว่าสัตว์; เอาไว้เป็นมาตรฐานสำหรับวัดว่ามันเลวกว่าคน.

พอด่าว่า มึงไอ้ชาติสัตว์ มันก็โกรธ เพราะถือว่ามันไม่ถึงคน. นี่เพราะว่าเรามันถูกหลอกด้วยวิวัฒนาการที่มันต่างกัน, แล้วก็ยึดถือต่างกัน. ยังมีแง่อื่นหลาย ๆ แง่ ที่คนเลวกว่าสัตว์ก็มี, สัตว์เลวกว่าคนก็มี ได้ด้วยกันทุกอย่าง. มันเป็นเรื่องของบัญญัติกันทีหลัง; ว่าดีว่าชั่ว ว่าผิดว่าถูก นี่บัญญัติทีหลังทั้งนั้น.

แต่ถ้าเราเอาตัวไกวัลยธรรมเป็นหลักแล้ว ไม่ควรจะมีใครดีกว่าใคร; แต่ถ้าเอาความรู้สึกของมนุษย์ในตอนหลังเป็นหลัก มันก็มีดีกว่าเลวกว่า, กระทั่งว่าเป็นความผิดหรือเป็นความถูก. นี่เรื่องมนุษย์ว่าเอาเอง; ส่วนใหญ่ก็ถือเอาว่าถ้ามันทำให้คนลำบาก เดือดร้อน ก็ถือว่าผิด, ให้อยู่กันเป็นสุข ก็ถือว่าถูก. แต่ตัววิวัฒนาการแท้ ๆ หรือไกวัลยธรรมแท้ ๆ ไม่มีผิดไม่มีถูก มัน

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เป็นไปตามกฎของมันเรื่อย ; มีเหตุปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างไร มันก็ปรุงแต่งเป็นอันใหม่ขึ้นมา.

ทางเนื้อหนังก็เหมือนกัน มีเหตุปัจจัย อย่างหนึ่ง มันก็ ปรุงแต่งคนผิวดำออกมา, มีเหตุปัจจัยอีกอย่างหนึ่ง มันก็ปรุงแต่งคนผิวเหลืองออกมา, มีเหตุปัจจัยอีกอย่างหนึ่ง ก็ปรุงแต่งคนผิวขาวออกมา. นี่กระทั่งปรุงแต่งต่าง ๆ นานา เป็นสัตว์เป็นคน เป็นครึ่งสัตว์ครึ่งคน ยังจะเป็นสัตว์อะไรต่อไปอีกมาก.

ฉะนั้นความผิดความถูกนี้ มันเป็นเพียงกฎของวิวัฒนาการที่ได้เหตุได้ปัจจัยต่างกัน แล้วเอามาเป็นเครื่องวัด ว่าอย่างนี้ไม่ตรงกับความประสงค์ของเรา, อย่างนี้ตรงกับความประสงค์ของเรา. ถ้าดูในชั้นลึก แล้วมันก็ไม่ควรจะมีอะไร ที่จะพูดได้ว่ามันต่างกัน. ข้อนี้แหละ คือสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมเป็นหน่วยเดียว อันเดียว สิ่งเดียว ทั่วไปหมด.

ฉะนั้น ถ้าเราเห็น สิ่งสิ่งนี้ เราก็จะมีความรู้สึกสูงสุดฉลาดที่สุด คือไม่ยึดมั่นถือมั่น ; มองเห็นโดยความเป็นไกวัลยธรรมอันเดียวกัน ; ไม่ยึดมั่นถือมั่น เป็นเราเป็นเขา, ดีกว่า เลวกว่า, เป็นสักว่าเป็นธรรมชาติ ที่ไม่ควรยึดถือ.

นี้เป็นประโยชน์ใหญ่ที่สุด ที่มุ่งหมายจะให้คนเราถึงความเป็นอันเดียวกันโดยส่วนลึก ซึ่งเรียกว่าไกวัลยธรรม ; คือเรามีเบื้องหลัง เป็นสิ่งเดียวกัน หน่วยเดียวกัน อันเดียวกัน ทั้งหมด นับตั้งแต่เทวดาลงมาถึงมนุษย์

Copyright © 2(a C(ll rights reserved.

ถึงสัตว์เดรัจฉาน ถึงต้นไม้ ถึงสิ่งที่มีชีวิตที่ยังเลวกว่าต้นไม้, กระทั่งถึงธาตุต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้ประกอบกันขึ้นเป็นสิ่งที่มีชีวิตโดยสมบูรณ์อย่างนี้, จนเป็นว่ารูปธรรมก็ดี นามธรรมก็ดี มีความเหมือนกันในข้อนี้.

ในรูปธรรมมันก็ยังมีชีวิตที่ยังไม่แสดงตัว; มันต้องได้รูปธรรมนั้นมาปรุงด้วยเหตุปัจจัย มันจึงจะมีชีวิต ที่แสดงตัวออกมา; แล้วก็อย่าลืมว่า ที่แรกโลกเรานี้ มีแต่ดวงไฟที่ลุกอยู่ แล้วเป็นรูปธรรมอย่างยิ่ง. แต่ในรูปธรรมนั้นมันมีอะไรที่ไม่ใช่รูปธรรมนั่นแหละรวมอยู่ด้วย แล้วมันก็แสดงออกมาให้เห็น.

ฉะนั้นในหน่วยหน่วยหนึ่งนี้ มันมีไกวัลยธรรมเป็นอันเดียวกันแน่, แล้วในหน่วยอื่น ๆ มันก็มีหลักเกณฑ์เดียวกันอีก, ฉะนั้นก็เลยเป็น *ไกวัลยธรรมเกี่ยวโยงออกไปหลายหน่วย,* หลายหน่วย, หลายหน่วย, จนหมดทั้งหมู่ ทั้งหมด, ไม่รู้จะใช้คำว่าอะไร ก็ว่าทั้งหมด.

ถ้ามนุษย์จะแบ่งแยกเป็น สุริยจักรวาล เป็นหลายหมื่นหลายแสนหลายล้านสุริยจักรวาล มันก็ทุกจักรวาลมันเหมือนกันหมด. แล้วที่ตั้งขึ้นเป็นหน่วย ๆ นี้ เห็นได้ว่ามันตั้งอยู่บนที่ว่างในอากาสธาตุ, ในที่ว่างด้วยกันทั้งนั้น; ฉะนั้น *อากาสธาตุนี้ มันก็ยังประกอบอยู่ด้วยอะไรที่เรามองไม่เห็น.* ใครจะไปรู้มัน ถ้ามันมีธาตุที่มองไม่เห็นบางธาตุ ที่เป็นส่วนหนึ่ง ที่จะทำให้เกิดสิ่งที่มีชีวิตหรือเป็นชีวิตก็ได้. เราเรียกว่าว่างเปล่า ก็เพราะว่าตาเรามันมองเห็นเท่านั้น; ฉะนั้นถือว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของไกวัลยธรรมได้เหมือนกัน แล้วควรจะถือด้วย เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่าชีวิตนั้น มันยังถอยไปได้อีกหลายระดับ หลายสิบระดับ จนเหมือนกับว่า ที่ว่างก็มีชีวิต. ถ้าไม่อย่างนั้นมันจะออกมาจากอะไร?

Copyright © 200 Co. rights reserved.

คิดดูเถอะ, เดี๋ยวนี้ความรู้ของมนุษย์มันมีเท่านี้ มันจึงเห็นว่าที่ว่างนั้นไม่มีอะไร; ถ้า *มันจะต้องมีอะไร* ที่จะให้สิ่งที่ ทำให้ไม่ว่าง เกิดขึ้น เพราะมันเป็นพื้นฐานที่จะเป็นที่รองรับสิ่งทั้งหลายทั้งปวง.

ทีนี้ ความเป็นไกวัลยธรรมก็ขยายจากสิ่งที่ไม่มีชีวิต ออกไปยังสิ่งที่ไม่มีชีวิต กระทั่งเป็นรูปธรรมล้วน ๆ เป็นนามธรรมล้วน ๆ หรือแม้แต่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งนั้น ๆ.

นี่ขอให้ลองคิดดู มันจะมีประโยชน์ หรือจะไม่มีประโยชน์, มันคงจะไม่เพ้อเจ้อเสียทีเดียว; เพราะว่ามัน จะนำไปสู่ความรู้สึกที่ไม่มีเขา ไม่มีเรา ที่มันประกอบไปด้วยความรู้สึก เหมือนกับว่ามันเป็นคนคนเดียวกัน, เป็นหน่วยเดียวกันอย่างที่กล่าวมาแล้ว.

ถ้าเราต้องการจะให้เกิดความรู้สึกว่า คนทุกคนในโลกเป็นคนเดียวกันแล้ว ก็ต้องคิดในแง่นี้ทั้งนั้น : *โดยรูปธรรมก็มาจากที่เดียวกัน, โดยนามธรรมก็มาจากที่เดียวกัน.* ครั้นมาแล้ว มาอยู่ในสภาพอย่างนี้แล้ว ก็มีความรู้สึกคิดนึกที่เหมือนกัน : *ไม่ต้องการความทุกข์ ต้องการความสุข, ต้องลำบากอยู่ด้วยความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ด้วยกัน.* อะไรก็เป็นไกวัลยธรรมหมด : ตัวคนก็เป็นไกวัลยธรรม, ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ของคนนี้ก็เป็นไกวัลยธรรม; ไม่รู้จะเรียกว่าอะไรดี ก็เลยเรียกอย่างนี้ไว้ก่อน ว่าเป็นสภาพอันหนึ่งที่เหมือนกันหมด อย่างเดียวกันหมด ตัวเดียวกันหมด ในทุกสถานที่หรือในทุกเวลา.

....

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ในวันนี้ก็อยาก *จะพูดแต่ที่มันเกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่าชีวิต ;* เรื่องที่จะพูดมันก็ไม่ต้องมากมายก็ได้. ถ้าท่านทั้งหลายจะเข้าใจได้ว่า **สิ่งที่เรียกว่าชีวิตนี้มันมีหลายระดับ** จนกระทั่งที่มองไม่เห็นว่ามันมีชีวิต ต้องคำนวณว่ามันมีชีวิต.

เช่นที่พูดเมื่อตะกี้นี้ว่า สิ่งที่เรียกว่ามีชีวิต มันก็มีอยู่แล้วในดวงไฟที่กำลังลุกโพลงๆ ในดวงอาทิตย์ หรือที่มันจะแยกมาจากดวงอาทิตย์ ; นี้คือชีวิตที่ต้องคำนวณ. แล้วมันออกมาเป็นชีวิตที่มองเห็นได้ง่าย โดยไม่ต้องคำนวณ, แล้วเป็นชีวิตที่รู้สึกอย่างนี้ได้ จนเห็นแก่ตัวกู – ของกู, เป็นชีวิตที่บ้าที่สุด ยึดมั่นถือมั่น แล้วก็เห็นแต่ แก่ตัวกู – ของกู. ถ้าจะมองกันที่พื้นฐานแล้ว ก็ควรจะเป็นชีวิตที่สะอาดกว่านี้ หรือดีกว่านี้ คือกลางๆกว่านี้ ไม่ต้องมีตัวกู – ของกู ซึ่งเป็นของใหม่ เพิ่งเกิดขึ้นที่หลังเขาทั้งหมดแหละ.

เอาละ, ขอทบทวนอีกนิดหนึ่งก็ว่า สามสิ่งนี้ มันแยกจากกันไม่ได้ : คือ *สิ่งที่เรียก ชีวิต, สิ่งที่เรียกว่าแสงสว่าง, สิ่งที่เรียกว่าความรู้สึกหรือจิต,* ทั้ง ๓ ชนิดนี้เป็นไกวัลยธรรมเสมอกัน. แล้ว *ความที่มันเนื่องกันก็เป็นไกวัลยธรรมด้วย.* ดังนั้นมันจึงมาพร้อมๆกัน ในระหว่าง ๓ สิ่งนี้ คือ *ธาตุที่เป็นชีวิต,* แล้วก็ *ธาตุที่เป็นแสงสว่าง,* แล้วก็ *ธาตุที่เป็นจิต* หรือเป็นความรู้สึก ; ๓ ธาตุนี้ต้องมาด้วยกัน.

ในการบรรยายครั้งที่ ๖ นั้น อาตมาก็ได้อธิบายเต็มที่ชัดเจนอย่างยิ่งแล้วว่า *ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นธาตุ* : เป็นธาตุทั้งหลาย, ตัวมันเองก็เป็นธาตุ นี่ก็เป็นธาตุที่แยกออกมา ในความหมายที่ว่าเป็นชีวิต, เป็นธาตุที่มีชีวิต หรือเป็นตัวชีวิต หรือเป็นเชื้อแห่งชีวิต มีลักษณะแห่งชีวิต.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

เมื่อ **ธาตุหนึ่งเป็นแสงสว่าง** ทั้งอย่างชนิดที่มองเห็น และไม่มองเห็น จะต้องเนื่องอยู่กับชีวิต ไม่อย่างนั้นชีวิตไม่เจริญ; แล้วอีก **ธาตุหนึ่งเป็นธาตุจิต** หรือ **ธาตุความรู้สึกอะไรได้** ก็ต้องอาศัยตั้งอยู่บนชีวิต, แล้วก็ต้องอาศัยธาตุสว่าง ซึ่งจำเป็นสำหรับจิต สำหรับความรู้สึก คือมันจะเป็นจิตที่วิวัฒนาการต่อไป.

รวมความว่า **ชีววิวัฒนาการก็ดี อาภาวิวัฒนาการก็ดี จิตตวิวัฒนาการก็ดี ต้องไปด้วยกัน.** ตัวเดิมเป็นไกวัลยธรรม, เป็นนิรันดร, แล้วก็เกิดเปลี่ยนแปลงที่ผิว ๆ ของมัน ออกมาเป็นชีวิตอย่างนั้น ๆ อย่างนี้ ๆ. ตัวแท้ของมันยังเป็นสภาพเดิม มาเป็นชีวิต มาเป็นแสงสว่าง มาเป็นวิวัฒนาการ; และเราจะเรียกว่า ***พร้อมกันทั้ง ๓ อย่างนี้คือ ธรรมชาติแห่งความเบิ่นพุทธะ.*** **ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ** ก็เลยกลาย **เป็นไกวัลยธรรมไปด้วย** ซึ่งได้อธิบายกันมากมายเต็มที่แล้ว *ในการบรรยายครั้งที่ ๗* คือครั้งที่แล้วมานี่เอง.

ขอให้สนใจคำว่า ไกวัลยธรรมไว้ สำหรับเราจะได้ไม่ต้องเกิดกิเลสในภายใน, และว่าสำหรับเราจะได้ไม่รังเกียจพวกอื่น หรือศาสนาอื่น ซึ่งมุ่งหมายจะสอนความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเหมือนกัน; แต่เราฟังของเขาไม่ถูก, หรือว่าแม้ในหมู่พวกเขากันเอง ก็ฟังไม่ถูก. เช่นพวกคริสต์ก็ฟังเรื่องชีวิต เรื่อง *Life* เรื่อง *Word* เรื่องนั้นไม่ถูก, เข้าใจพระเจ้าไม่ถูก ก็ต้องได้ฆ่าฟันกันเอง.

ที่นี้ พวกพุทธเราเมื่อไม่เข้าใจคำว่า **กิเลส** หรือ **ความยึดมั่นถือมั่น** หรือ **สังขตะ อสังขตะ** มันก็ได้ทะเลาะวิวาทกันเอง ทำลายกันเอง ล้างผลาญกันเอง. อย่าว่าถึงระหว่างศาสนาเลย; แม้เพียงในศาสนาเดียวกันมันก็วิวาท

Copyright © 20(Co. rights reserved.

กัน เช่นฆ่ากัน เพราะไม่รู้ว่าความเป็นอันเดียวกัน อย่างเดียวกัน ตัวเดียวกัน ของสิ่งที่ลึกลับนี้.

ฉะนั้นจึงหวังว่าคงจะไม่ไร้ประโยชน์ หรือจะมีประโยชน์อย่างยิ่ง ในการที่จะมองดูกันในแง่นี้บ้าง; เพราะว่า *คนสมัยนี้ ก็มีความก้าวหน้าในทางการศึกษา มีสติปัญญา มีมันสมองเฉียบแหลมขึ้นแล้ว* อย่าเอาไปใช้ในเรื่องที่จะทำให้แตกแยกกันเลย, อย่าเอาไปใช้ในเรื่องที่ทำความบ้าหลังยิ่งขึ้น คือหลงใหลไปในเปลือกหรือผิว ที่มันหลอกลวงนั้น มากยิ่งขึ้นไป.

ขอให้มองดูตัวจริง ซึ่งมันไม่หลอกลวง แล้วก็จะเกิดความรู้สึกที่ตรงกันข้าม, จะมี**ไกวัลยตา**; ไกวัลยตาคือความที่มันเป็นอันเดียวกันทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นในจิต หรือว่า **จิตได้เข้าถึงสิ่งนี้.**

แล้วก็จะมีความอยู่เป็นผาสุก อย่างที่ *ศาสนาอื่นเขาจะไปเรียกว่า เมื่อได้เข้าถึงปรมาตมันแล้ว ก็จบเรื่องกันที มีแต่ความสุขนิรันดร* อะไรนี้. เรื่องนี้จริงถ้าเราพังถูก; ถ้าเราพังไม่ถูก เราก็หาว่าเขาพูดผิด ๆ หรือโง่ ๆ. ที่นี้เราแหละเป็นคนโง่กว่าอีกหลายเท่า แล้วยังจะผิด.

ขออย่าได้ปริปากตำหนิหลักเกณฑ์ หรือวิชาความรู้ในศาสนาอื่น ที่มองดูแล้ว เขามุ่งหมายที่จะรวมสัตว์ รวมชีวิต รวมทั้งหมดนี้ให้มันเป็นสิ่งเดียวกัน เข้าด้วยกันทั้งนั้น. *เช่น พระเจ้าเป็นสิ่งรวบรวมของสิ่งทั้งปวง, ปรมาตมันเป็นที่รวบรวมของสิ่งทั้งปวง;* แม้แต่คำว่า *ไกวัลยะ* นี้ *ก็เป็นชื่อของสิ่งที่เป็น*

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ที่รวบรวมของสิ่งทั้งปวง ในศาสนาอื่น ไม่ใช่ในพุทธศาสนา. แต่เดี๋ยวนี้อาตมายืมคำนี้มาใช้ เพราะว่ามันสะดวกดี มันมีความหมายกลางๆดี ว่าความเป็นสิ่งเดียว หน่วยเดียว อันเดียวกัน กันทั้งหมดของสิ่งทุกสิ่ง เรียกว่า "ไกวัลยธรรม."

ที่นี้มองดูไกวัลยธรรม ในแง่ที่เป็นชีววิวัฒนาการ หรือว่ากฎแห่งชีววิวัฒนาการ หรือว่ากระแสแห่งชีววิวัฒนาการ ที่กำลังเป็นไป ไหลไปเรื่อย, มีความเป็นสิ่งเดียว เป็นอันเดียวกัน, แล้วก็มีอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งมียืนเป็นพื้นอยู่อย่างไม่รู้จักหมดจักสิ้น.

ขอให้มองถึงสิ่งนี้ ในแง่นี้ ในวันนี้ ในแง่ที่เรียกว่า **วิวัฒนาการแห่งชีวิต**, *รวมทั้งจิต คือความรู้สึก, รวมทั้ง อาภะหรือแสงสว่าง* ที่เป็นปัจจัยแก่วิวัฒนาการของชีวิต หรือของจิตนั้นด้วย : เป็นแสงสว่างที่มองเห็นได้ด้วยตาก็มี, มองเห็นไม่ได้ด้วยตาก็มี.

สิ่งที่ทำให้จิตเจริญนั้น มันเจริญได้ด้วยแสงสว่างชนิดที่มองไม่เห็น; กระทั่งเป็น *ปัญญา* เป็น *ญาณทัสสนะ* บรรลุ มรรค ผล นิพพาน มันก็ได้ *อาศัยแสงสว่างประเภทนี้* ด้วยเหมือนกัน *จิตจึงเจริญ ความรู้สึกจึงเจริญ ความเป็นพุทธะจึงเจริญขึ้นไปถึงระดับสูงสุด* คือเป็นพุทธะเต็มที่ได้.

ที่นี้เราเป็น พุทธบริษัท เราก็อยากจะถือเอาคำนี้ คือคำว่า "พุทธะ" นี้ เป็นที่รวบรวมแห่งชีวิต, เป็นที่รวบรวมแห่งแสงสว่าง, เป็นที่รวบรวม

Copyright © 200 Co. rights reserved.

แห่งจิต หรือความรู้สึก ซึ่งอธิบายอยู่ในศาสนาอื่น ในลักษณะที่ควรจะทำความเข้าใจกันได้, ซึ่งเราจะได้ทำความเข้าใจกันต่อไป ในการบรรยายครั้งที่เหลือ. การบรรยายชุดนี้มีความมุ่งหมายจะปูพื้นฐาน สำหรับทำความเข้าใจในระหว่างศาสนาในโอกาสข้างหน้าให้ถึงที่สุด.

วันนี้การบรรยายหมดแล้ว ตามความประสงค์ของหัวข้อนี้. ขอโอกาสให้พระคุณเจ้าทั้งหลายสวดคณสาธยาย เพื่อเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนใจ ให้ปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาสืบต่อไปอีก.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นสิ่งคงกระพันชาตรี.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

ในการบรรยายเรื่อง **ไกวัลยธรรม** ในครั้งที่ ๙ นี้ อาตมาจะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า **ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นสิ่งคงกระพันชาตรี.**

เพื่อความเข้าใจติดต่อกันไป หรือว่าเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ยังไม่เคยฟังมาแต่ก่อน เพิ่งจะมาฟังครั้งนี้เป็นครั้งแรกด้วย ก็ควรจะได้ทบทวนถึงข้อความที่กล่าวมาแล้วบ้าง ตามสมควร.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

[*หมวดคำบรรยายครั้งก่อน ๆ ถึงหน้า ๓๐๒.*]

ไกวัลยธรรม แปลว่า *สิ่งที่มีความเป็นอันเดียวกันทั้งหมด ทั้งโดยเวลาก็ตาม ทั้งโดยเนื้อที่ก็ตาม. ความที่มันเป็นอย่างนั้น* เราเรียกว่า*ไกวัลยตา* คือ *ความเป็นไกวัลย์.* สิ่งที่มีความเป็นอย่างนั้น เราเรียกว่า*ไกวัลยธรรม.*

สิ่งนี้แม้จะเป็นสิ่งเดียวกันทั้งหมด โดยเวลาและโดยเนื้อที่ แต่มันก็ยังมองกันได้หลายแง่หลายมุม, ทุกแง่ทุกมุม ซึ่งได้อธิบายมาแล้ว ๘ ครั้งด้วยกัน; เช่นว่า *เป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง,* มีอยู่ไม่เหมือนสิ่งทั้งปวงที่ได้มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง, สิ่งทั้งปวงนั้นมันมีหลอก ๆ มีแล้วเปลี่ยนแปลง.

สิ่งที่เรียกว่า**ไกวัลยธรรม**นี้ **ไม่มีการเปลี่ยนแปลง** ตลอดเวลาทั้งปวง, ตลอดพื้นที่เนื้อที่ทั้งปวง และสิ่งที่เรียกว่า**ไกวัลยธรรม**นั่นแหละ**เป็นสิ่งที่ควรแก่นามว่า "ธรรม"** เป็นอย่างยิ่ง; คำว่า *ธรรม* แปลว่า ***สิ่งที่ทรงตัวอยู่ได้โดยตัวมันเอง.***

ไกวัลยธรรมไม่ต้องอาศัยใครก็ได้, เป็นสิ่งที่ทรงตัวอยู่ได้โดยตัวมันเอง, หรือมีอยู่ได้โดยตัวมันเอง; ดังนั้นความที่มันมีอยู่หรือทรงอยู่นั้น จึงไม่เหมือนกับสิ่งอื่น. นี่ค่อย ๆ ไต่ไปตามคำอธิบาย หรือความหมายเหล่านี้ จนเข้าใจได้บ้างว่า สิ่งนั้นคืออะไร.

ได้อธิบายมาแล้วว่า **ไกวัลยธรรมตั้งอยู่ในฐานะที่เป็นกฎ ซึ่งมีค่าเท่ากับพระเจ้า**; เช่น *กฎแห่งสามัญญลักษณะว่า ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็น*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

อนัตตา. สิ่งทั้งหลายต้องเป็นอย่างนั้น *เพราะมีกฎของไกวัลยธรรมบังคับ*, หรือว่า *กฎแห่งอิทัปปัจจยตา* ซึ่งพระสงฆ์ได้สวดคณสาธยายไปเมื่อตะกี้. เพราะมี *สิ่งนี้ ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ ๆ จึงเกิดขึ้น* เป็นลำดับทยอยกันไปในรูปที่ให้เกิดความทุกข์ขึ้นมาก็มี, ในรูปที่ให้เกิดความดับทุกข์ขึ้นมาก็มี, ความที่เป็นกฎนั่นแหละเรียกว่าไกวัลยธรรม. แม้ที่สุดแต่กฎ**เรื่องอริยสัจจ์สี่** ซึ่งเป็นกฎตายตัวว่า *ทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ, เหตุให้เกิดทุกข์ ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ, ความดับสนิทแห่งความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ* และ *ทางให้ถึงความดับสนิทแห่งความทุกข์ต้องเป็นอย่างนี้ ๆ*. นี้ก็เป็นกฎ และเป็นกฎเฉพาะสิ่งที่มีความรู้สึก คือรู้สึกเป็นสุขและเป็นทุกข์ได้ แต่กฎอื่น ๆ กินความไปถึงสิ่งที่มีความรู้สึก ก็ได้ ไม่มีความรู้สึกก็ได้. นี่ลองพยายามติดตามความหมายเหล่านี้ดูไปเรื่อย ๆ ว่ามันจะได้แก่อะไร.

อีกทางหนึ่งก็**เป็นธรรมชาติ** เช่นเป็นธาตุตามธรรมชาติ หรือว่าเป็น**ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ** คือมันจะต้องรู้อะไรได้ อย่างน้อยมันก็มีเชื้อแห่งการที่จะรู้อะไรได้; แม้ว่าในเวลานี้มันไม่อาจจะรู้อะไรได้. แต่มันมีอะไรสิ่งหนึ่งอยู่ในนั้น ซึ่งจะทำให้ ในที่สุดมันก็จะรู้อะไรได้; เพราะมันมีเชื้อแห่งความรู้อะไรได้ ซ่อนอยู่ในนั้น. ความเป็นอย่างนี้ก็ยังเรียกได้ว่าเป็นไกวัลยธรรมด้วยเหมือนกัน; เพราะว่ามันจะเหมือนกันในที่ทุกแห่ง และในเวลาทั้งปวง.

แม้ที่สุดแต่**ธรรมชาติที่เป็นกฎของวิวัฒนาการ ให้สิ่งต่าง ๆ วิวัฒน์ขึ้นมาเป็นชีวิต** เรียกว่า**ชีววิวัฒนาการ**; ถ้าไม่อย่างนั้นมันไม่มีชีวิตเกิดขึ้นมาได้. เพราะเรารู้กันอยู่ว่า ที่แรกก็มีแต่ดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นไฟ หรือเป็นของร้อนจนเหลวคว้างไปหมด; มาเป็นโลก มันก็ยังเป็นไฟอยู่ จนกว่ามันจะเย็นลง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เป็นก้อนแข็ง, จนกว่าจะมีการระเหยเป็นแก๊ส, แล้วมีการตกกลับลงมาเป็นน้ำ มีน้ำขึ้นในโลก; นานเข้าจึงเกิดสิ่งที่เรียกว่าชีวิตขึ้นในน้ำ แล้วชีวิตนั้นวิวัฒนาการเรื่อยมา จนเป็นชีวิตชนิดสูงสุด คือพวกเราที่มานั่งกันอยู่ที่นี่.

ลองคิดดูว่า *ชีวิตนั้นมันมีมาแต่ไหน?* ในที่นี้ก็สรุปว่า **เพราะมีไกวัลยธรรม** ความที่มันเป็นอย่างนั้น สิ่งเดียว อย่างเดียว ในที่ทุกแห่ง ในที่ทั้งปวง มีชีวิตอยู่แม้ในไฟ แต่มันไม่อาจจะแสดงออกมา; เมื่อมีโอกาสมีเวลาอันเพียงพอ มันจึงแสดงออกมา คล้ายกับว่ามันมีชีวิตเดียวกันหมด ไม่ว่าชีวิตชนิดไหน ระดับไหน : จะเป็นคน หรือเป็นสัตว์, หรือเป็นต้นไม้, หรือเป็นชีวิตที่ต่ำต้อยลงไปกว่านั้น กระทั่งสัตว์เซลล์เดียว แทบจะดูด้วยตาไม่เห็น อย่างนี้ก็มี. มันก็มีชีวิตเดียว มีความเป็นของสิ่งเดียวกัน เรียกว่า **ไกวัลยตา**; สิ่งใดมีไกวัลยตา สิ่งนั้นเรียกว่าไกวัลยธรรม.

ความมุ่งหมายที่ให้รู้จักสิ่งนี้ ก็เพื่อว่าจะได้หายหลง จนมีเรามีเขา มีมึงมีกู แล้วก็ฆ่าฟันกัน ด้วยอำนาจของความเห็นแก่ตัวกู ไม่เห็นแก่ตัวผู้อื่น. แต่ถ้ารู้เรื่องนี้ คือรู้อย่างถูกต้องจริงๆ ก็ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในความรู้สึกคิดนึก, เห็นความเป็นอันเดียวกันทั้งหมด ในบรรดาสิ่งทั้งหลายที่มีไกวัลยธรรมร่วมกัน; ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอย่างเดียวกันว่าทุกคนเป็นคนเดียวกัน มีความรักใคร่ มีความเห็นอกเห็นใจ มากกว่าที่จะเห็นเป็นศัตรูกัน.

นี่คือความหมายของคำว่าไกวัลยตา *ความเป็นสิ่งสิ่งเดียวกัน ซึ่งมีอยู่ในไกวัลยธรรมทั้งหลาย*, คือสิ่งที่มีความเป็นอันเดียวกัน เหมือนกัน ในทุกเวลาในทุกสถานที่.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

โดยสรุปแล้ว อยากจะให้เข้าใจในข้อที่ว่า มีอยู่ก่อนสิ่งใด โดยไม่ต้องมีความมีเหมือนกับสิ่งต่าง ๆ ที่มันมี คือมันเป็นมีความมีพิเศษจนเหนือความมี; ไม่ต้องเรียกว่าความมีก็ยังได้ มันทรงตัวอยู่ได้ตามลำพังตัวมันเอง มันมีอำนาจขนาดนั้น. เพราะฉะนั้นสิ่งนี้จึงมีอำนาจตั้งอยู่ในฐานะเป็นกฎ ซึ่งเรียกว่าสัจจะหรือความจริงก็ได้; แต่ต้องเป็นอสังขตะ คือไม่ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยอะไร. แต่อย่างนั้นก็ยังเป็นสักว่าธาตุ; เพราะคำว่าธาตุมันมีความหมายกว้างขวาง. ธาตุที่เป็นอสังขตะมันก็เป็นอย่างนี้ แม้เป็นอย่างนี้ มันยังเป็นสักว่าธรรมชาติ; ฉะนั้น ความที่มันอยู่ได้ตลอดกาลนี้ ควรจะเรียกว่าชีวิตแท้.

ชีวิตที่ออกมาในรูปลักษณะนั้น ลักษณะนี้ ชั่วครั้งชั่วคราวนี้ ไม่ใช่ชีวิตแท้. คำว่า ชีวะแท้ ๆ ก็แปลว่าเป็นอยู่. ถ้า "เป็นอยู่" จริง มันก็ไม่ต้องตาย; ถ้ามันมาสลับกันอยู่เกิดกับตาย มันก็ไม่เรียกว่าชีวิตแท้. เพราะฉะนั้นสิ่งที่จะเรียกได้ว่า ชีวิตแท้ ก็มีแต่สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม, และมีเพียงสิ่งเดียว ตั้งอยู่ในฐานะเป็นกฎ, และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง *กฎที่ทำให้สิ่งที่มีชีวิตได้อาศัยเกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – ดับไป.*

ดังนั้น กฎนี้ต้องอยู่เหนือความเป็นรูปและเป็นนาม คือไม่ใช่ร่างกาย ไม่ใช่จิตใจ, ไม่ใช่ปรากฏการณ์ทั้งหลาย, ดังที่ปรากฏอยู่แก่จิตใจ. มันเป็นอะไรอันหนึ่ง ซึ่งไม่รู้จะเรียกว่าอะไร จึงต้องเรียกว่าไกวัลยธรรม เป็นต้น. *รายละเอียดเกี่ยวกับข้อนี้ อธิบายไว้หมดจดแล้ว ในการบรรยายครั้งที่หนึ่ง.*

....

Copyright © 200 Co. rights reserved.

[*เริ่มคำบรรยายตามหัวข้อครั้งนี้.*]

ที่นี้ *ความมุ่งหมายในวันนี้* จะมุ่งหมาย *แสดงในลักษณะที่ว่า* สิ่งนี้เป็นสิ่งที่คงทนอย่างยิ่ง และแกล้งใช้คำที่เข้าใจกันดีอยู่แล้วทั่ว ๆ ไปว่า *ความคงกระพันชาตรี*. เดี๋ยวก็จะได้รู้กันว่า อะไรจะเป็นสิ่งที่มีความคงกระพันชาตรีกันจริง ๆ.

ความหมายของคำ "คงกระพันชาตรี."

เมื่อพูดถึง "ความคงกระพันชาตรี" คนที่รู้ความหมายของคำคำนี้สนใจ เพราะว่าตัวเองก็ขี้ขลาด ตัวเองก็ไม่อยากจะตาย ว่าโดยเนื้อแท้ก็ไม่อยากจะดับ อยากจะทรงคงอยู่ตลอดเวลา ทั้งที่ไม่รู้ว่าจะอยู่ไปทำไม. แม้จะโง่จน *ไม่รู้ว่าจะอยู่ไปทำไม ก็ยังอยากที่จะอยู่ ไม่ให้มันตายอยู่นั่นแหละ.* นี่เป็นความหมายของคำว่า "คงกระพันชาตรี."

ที่นี้เราจะพูดถึงความหมายของคำคำนี้ ให้เป็นที่เข้าใจกันเสียก่อน คือมันเกิดเป็น ๒ ภาษาขึ้นมาตามเคย; ไม่ว่าคำพูดอะไรที่มีความหมาย มีค่าเป็นที่สนใจแล้ว จะมีอยู่เป็น ๒ ชั้น : มี *ความหมายในภาษาคนธรรมดา* ซึ่งไม่ได้เป็นของจริง, และ *ความหมายในภาษาธรรม* เป็นชั้นลึกชั้นแท้จริง. นี่คำว่าคงกระพันชาตรี ก็เหมือนกันอีก.

คงกระพันชาตรี โดย *ความหมายกลาง ๆ* ก็แปลว่า *ทรงตัวอยู่ได้อย่างไม่มีการเปลี่ยนแปลง;* นี่เป็นความหมายที่เป็นกลางที่สุด มันต้องทรงตัวอยู่ได้

Copyright © 200 Co. rights reserved.

โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง มันจึงจะเรียกว่า "คงกระพันชาตรี". ถ้ามันเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ หรือว่าถูกเขาทำลายได้; อย่างนี้มันก็ไม่มีความคงกระพันชาตรี.

แต่ทีนี้ภาษาคนพูด ปุถุชนคนไม่รู้อะไร มันก็ไปยืมเอาคำนี้มาใช้เข้ากับสิ่งที่ตัวเข้าใจว่า มันคงกระพันชาตรี แล้วมันก็เลยหลอกให้. ฉะนั้นจึงเกิดมีความ **คงกระพันชาตรี** เป็น ๒ ชนิด คือ อย่างจริง กับ อย่างไม่จริง. *อย่างไม่จริง* ก็เป็นคงกระพันชาตรีหลอก ๆ อย่างของเด็กเล่น เช่น *เครื่องรางของขลัง* เป็นต้น. ที่เป็นอย่างแท้จริง *คงกระพันชาตรีจริง* ก็ *หมายถึงสิ่งที่เป็นอสังขตะ เป็นอมตะ คือไม่รู้จักตาย อยู่โดยธรรมชาติ;* เช่นสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม นี้เป็นต้น.

เอาละ, เดี๋ยวนี้ไหน ๆ เราก็ได้พูดกันถึงสิ่งนี้ขึ้นมาแล้ว ก็อยากจะพูดให้เกลี้ยงเกลาไปเสียเลย ก็จะมีผลทางอื่นซึ่งเนื่องกันอยู่ คือสิ่งที่เราหลงใหลกันนักว่ามันเป็นความคงกระพันชาตรี.

สำหรับ *ในภาษาคน* นั้น เขาหมายถึง **เครื่องรางต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องป้องกันชีวิต** หรือป้องกันสิ่งที่ตัวต้องการ **จะให้คงอยู่** นั้นพูดถึงคงกระพันชาตรีอย่างที่ **เป็นสังขตะ** คือมีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง เปลี่ยนไปตามเหตุปัจจัยปรุงแต่ง. คนมันคิดเอาเองว่าคงกระพัน มันก็คงกระพัน. พอคนคิดว่าไม่คงกระพัน มันก็ไม่คงกระพัน; มันอยู่ที่จิตของคนที่คิด. *ไปคว้าเอาอะไรมาเป็นเครื่องคงกระพันก็ได้ ถ้าจิตมันคิด หรือมันเชื่อ,* หรือมันไม่รู้. ฉะนั้นเราจึงพูดถึงเครื่องรางกันดูสักนิดหนึ่ง เพื่อจะรู้ความหมายของคำว่าคงกระพันชาตรี.

Copyright © 200[illegible] Co. [illegible] rights reserved.

ค่าของเครื่องรางกับพุทธบริษัท.

สำหรับเครื่องราง พอจะพึงกันถูกแล้ว ว่าจะหมายถึงอะไร? คือวัตถุอันหนึ่ง ซึ่งเขาเชื่อว่าจะคุ้มครองได้ เอามาไว้กับตัว ให้คุ้มครองตัว นี้เรียกว่าเครื่องราง; แล้วต้องเป็นของขลัง คือมีความศักดิ์สิทธิ์ มีเดช มีอำนาจ จึงจะถือว่าเป็นเครื่องราง.

เท่าที่ปรากฏอยู่ในเวลานี้ ที่เกี่ยวข้องกับพวกเราที่เป็นพุทธบริษัท มันก็มีเครื่องรางอยู่ ๒ ชนิด : คือ *เครื่องรางที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา*, หรือพุทธบริษัท นี้อย่างหนึ่ง. *เครื่องรางที่เกี่ยวกับไสยศาสตร์ล้วน* ไม่เกี่ยวกับพุทธศาสนา นี้ก็อย่างหนึ่ง.

ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ก็มีพระเครื่องเป็นต้น. ถึงกับเอาพระพุทธรูปมาทำเป็นเครื่องราง, แล้วก็ยังเอาพระธรรมมาเป็นเครื่องราง คือจารึกข้อความที่เป็นหัวใจของพระธรรม จารึกไว้ที่พระพุทธรูปเล็ก ๆ นั้น อะไร ๆ ก็มาใส่ไว้ที่นั่น และที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา แล้วพวกพุทธบริษัทนั่นแหละโดยมาก ที่ใช้เครื่องรางอย่างนี้. เดี๋ยวนี้ก็พอจะเข้าใจกันได้แล้วว่า มันมีอย่างไร? เท่าไร? เมื่อไร?

ทีนี้ เครื่องรางที่เป็นไสยศาสตร์ล้วน ไม่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ก็มีวัตถุต่าง ๆ ซึ่งทำขึ้นด้วยความมุ่งหมายอย่างนั้น และจะมี *มาก่อนพุทธศาสนา* ด้วยซ้ำไป; แต่มันก็เปลี่ยนแปลงบ้างจนกระทั่งบัดนี้ จึงมีวัตถุเครื่องรางอย่างอื่น ซึ่งไม่เกี่ยวกับพระพุทธรูปเป็นต้น โดยเรียกว่าเป็นของฝ่ายไสยศาสตร์โดยตรง.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

สำหรับคำว่า *"ไสยศาสตร์"* นี้ พังดูก็น่าหัว แล้วก็ไม่รู้จะแปลว่าอะไร กันแน่? แต่ *ตัวหนังสือ* มันแปลว่า *ดีกว่า* ก็เลยเดาเอาเองว่า คำว่า "ไสยศาสตร์" นี้ มันแปลว่า "สิ่งที่ดีกว่าไม่มีเสียเลย". เครื่องรางของขลังอะไร เป็นไสยะ เป็นไสยศาสตร์; มันก็เลยดีกว่าที่จะไม่มีเสียเลย. ***ตัวมันแปลว่าดีกว่า*** ดีกว่านั้นมันไม่ได้ดีกว่าอะไร มัน **ดีกว่าที่จะไม่มีเสียเลย.**

ถ้ามีอะไรเป็นเครื่องอุ่นใจ มัน *ก็ดีกว่าที่จะไม่มีเสียเลย;* แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่เป็นที่พึ่งได้จริง. นี่การที่ถือต้นไม้ ภูเขา อะไรต่างๆ กระทั่งมาถึงถือหยูกยา กระทั่งวัตถุเล็กๆศักดิ์สิทธิ์ มันก็อยู่มาได้; เพราะว่ามันดูจะดีกว่าไม่มีอะไรเสียเลย สำหรับคนที่เป็นคนธรรมดาสามัญ.

ความขลังของเครื่องรางเป็นเรื่องทางจิตวิทยา.

ทีนี้เอามาดูพร้อมๆกัน ***ทั้ง ๒ พวก*** คือ ที่เกี่ยวกับพุทธบริษัท หรือเกี่ยวกับพุทธศาสนา, และที่ไม่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ก็เลยกลายเป็นว่า ***อยู่ในระดับเดียวกัน.*** *ถ้าทำไปด้วยความงมงาย* เอาพระพุทธเจ้ามาทำให้เป็นของงมงายเสียก็มี ***เป็นสีลัพพัตตปรามาสอย่างยิ่ง*** อย่างหนักมือไปเสีย. ถ้าอย่างนี้ ความคงกระพันชาตรีนั้นมันเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อเป็นส่วนใหญ่; ถ้าเชื่อมากมันก็เป็นมาก; ไม่ได้เกี่ยวกับข้อที่ว่าเป็นพุทธหรือเป็นไสย หรือเป็นอะไรแล้ว.

มันอยู่ที่ว่าเชื่อ **เชื่อสุดเหวี่ยงเท่าไร** มันก็ **จะช่วยให้เกิดความมั่นใจขึ้นเท่านั้น**; ที่มันจะขลัง มันก็ขลังเพราะเชื่อ ก็เลยกลายเป็นเรื่องทางจิต-

Copyright © 200 Co. rights reserved.

วิทยาไปอีกทางหนึ่ง, คือถ้าหลาย ๆ คนเชื่อตรงกัน, เชื่อด้วยกัน, *เชื่ออย่างรุนแรงพร้อมๆ กัน ก็มีกระแสจิตอันหนึ่งเกิดขึ้น* ซึ่งมองไม่เห็นตัว *จะบังคับสิ่งต่างๆ ให้เป็นไปตามความเชื่อนั้นได้บ้าง* ไม่มากก็น้อย. บางทีก็ไปตรงกันเข้าอย่างน่าอัศจรรย์ก็กลายเป็นปาฏิหาริย์ไป; แล้วก็เลยเชื่อกันใหญ่ จนเกินกว่าที่มันจะเป็นไปได้. อย่างนี้ก็เรียกว่า **ความคงกระพันชาตรีนั้น มันขึ้นอยู่กับความเชื่อ** ไม่ได้เกี่ยวกับไกวัลยธรรม หรืออะไรที่ไหน; จะเป็นพุทธ หรือไม่ใช่พุทธ มันก็เหมือนกัน ตรงที่ว่ามันไปสำเร็จอยู่ที่ความเชื่อ ของคนที่มีความเชื่อ.

ทีนี้ ถ้าเป็นไปในทางขลัง ทางศักดิ์สิทธิ์ ก็ต้องเป็นความเชื่อชนิดงมงาย ถ้าขืนไปเชื่อในความถูกต้องเข้า เดี๋ยวมันก็กลายเป็นไม่ต้องเชื่อ มันกลายเป็นสติปัญญาไปเสีย. นั่นแหละถ้ามัน **เป็นพุทธะกันจริงๆ** มันก็ต้องเกี่ยวกับความรู้ **เกี่ยวกับสติปัญญา; ไม่ต้องเกี่ยวกับความเชื่ออย่างงมงาย,** เป็นความรู้ เป็นสติปัญญา ตรงตามความหมายของคำว่าพุทธะ.

พุทธะ แปลว่า *รู้* หรือ *ตื่น* หรือ *เบิกบาน*; *เพราะรู้จึงตื่นจากหลับคือกิเลส* ไม่มีอะไรมากระทบกระทั่ง ก็แจ่มใสและเบิกบาน นี่เรียกพุทธะแท้; ถ้ามีความมืดมัว ความโง่เขลา อะไรมาครอบงำห่อหุ้มอยู่ มันก็ไม่ใช่รู้ ไม่ใช่ตื่น แล้วมันก็ไม่ใช่เบิกบาน.

ฉะนั้น วัตถุคงกระพันชาตรีนี้ จะต้องแยกออกเป็นเรื่อง ๒ เรื่อง อย่างนี้ : **ความเชื่ออย่างงมงาย** กับ **เรื่องที่มีสติปัญญาเต็มที่.** ส่วนวัตถุที่จะเอามาเป็นเครื่องรางนั้น มันอะไรก็ได้ ถ้ามันใช้ให้ถูกต้องตามเรื่องของความเชื่อ หรือตามเรื่องของสติปัญญา.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ยกตัวอย่าง ด้วยสิ่งที่มีอยู่ทั่วไปและเห็นได้ง่าย เช่น ***พระเครื่อง*** เดี๋ยวนี้พูดว่าพระเครื่องใคร ๆ ก็รู้แล้วว่าหมายถึงอะไร ? แล้วเอามาแขวนไว้ที่คอ มันจะได้อะไร ? ถ้าแขวนไว้ *ด้วยความเชื่อ* ***มันก็มีผลที่ออกมาจากความเชื่อ*** ถ้าแขวนไว้ *ด้วยสติปัญญา* มันก็มีผลที่ออกมาจากสติปัญญา; เพราะฉะนั้นจึงเลยไม่เหมือนกัน :–

คือ **ในทางหนึ่ง** นั้นแขวนพระเครื่องเข้า มันก็โง่ มันก็งมงาย; มันอวดดีขึ้นมา มันก็อยากเป็นอันธพาล เป็นนักเลงโต เป็นโจร เป็นขโมย และที่สุดมันก็ได้ตาย; นี่แขวนพระเครื่องแล้วได้โง่ แล้วก็ได้อวดดี ได้เป็นอันธพาล แล้วก็ได้ตาย.

ที่นี้ **อีกทางหนึ่ง** มันแขวนด้วยสติปัญญา มันจึงมีสติปัญญา มันก็แขวน **เพื่อให้มีพุทธานุสสติ;** เผื่อว่าตัวเองมันขี้ลืม เอาพระเครื่องมาแขวนไว้ มันกันลืม ไม่ลืมในการที่จะนึกถึงพระพุทธเจ้า หรือคุณของพระพุทธเจ้า หรือธรรมะที่ทำความเป็นพระพุทธเจ้า มันนึกได้ง่าย. แขวนพระเครื่องอย่างนี้ มันก็ไม่โง่ มันก็ไม่งมงาย มันก็**ได้พุทธานุสสติ,** ได้ความเฉลียวฉลาด สุขุมรอบคอบ, **ได้ความไม่ประมาท** เข้ามา **มันก็ไม่ตายซิ** นี่ถ้าไปศึกษาหลักธรรมะที่ทำให้คนเป็นพระพุทธเจ้านั้นมากขึ้น ๆ คนนั้นก็บรรลุนิพพาน ก็เป็นอมตะคือไม่ตายเอาเลยจริง ๆ ก็ได้; ไม่ใช่ว่าตายด้วยลูกปืนนะ. มันไม่ตายด้วยความที่บรรลุอมตธรรมไปเสียเลย.

แขวนพระเครื่องมีแยกได้เป็น ๒ อย่าง อย่างนี้. ***อันไหนเป็นความคงกระพันชาตรี*** ? ท่านทั้งหลายลองคิดดู.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ถ้าแขวนด้วยความโง่ ในที่สุดก็ได้เป็นอันธพาล, และได้ตายอย่างนี้; จะคงกระพันชาตรีได้อย่างไร. ถ้ามันมีบังเอิญบ้าง มันเป็นเรื่องยิ่งโง่ไปอีก ที่ว่ายิงมันไม่ถูก หรือยิงไม่ออก เพราะลูกปืนมันเก่า ไม่ได้คำนึงกัน. อย่างนี้แหละมันจึงทำให้โง่หนักขึ้น, เป็นความคงกระพันชาตรีที่ตั้งอยู่บนความโง่; หรืออย่างดีก็อยู่บนความเชื่อ.

แต่ถ้าว่าตั้งอยู่บนธรรมะแล้ว ความคงกระพันชาตรีนั้น ก็จะจริงขึ้นมา, และถ้าเข้าถึงธรรมะจริง ๆ ธรรมะชั้นสูงที่พอจะเรียกว่าไกวัลยธรรมได้แล้ว มันก็จะไม่ตายจริง ๆ ด้วยเหมือนกัน; เพราะสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ตาย.

นี่พิจารณาดูเถอะว่าแขวน ๆ ทำไม? จะแขวนเครื่องรางกันอย่างไร? มีความคงกระพันชาตรีอยู่ที่ไหน? ผู้ที่ทำพระเครื่องให้คนอื่นแขวนนั้น มีความรู้สึกอย่างไร? แล้วบอกเขาอย่างไร? ให้แขวนอย่างไร? ให้คิดนึกอย่างไร? มันคงไม่เหมือนกันไปเสียทั้งหมด.

คงกระพันชาตรีจริงต้องเข้าถึงไกวัลยธรรม.

ถ้าว่าอยากจะได้ความคงกระพันชาตรี ก็ต้องเพ่งเล็งไปให้เข้าถึงธรรม, ให้มันลึกลงไปถึงธรรม; แล้วธรรมในที่นี้ต้องลึกลงไปถึงไกวัลยธรรม คือธรรมะประเภทอสังขตะ ที่เหมือนกันหมดทุกหนทุกแห่ง ทุกสถานที่ ทุกเวลานี้; จึงจะได้ความเป็นของคงกระพันชาตรี ของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม

Copyright © 20(Co. rights reserved.

นั้นมา. แล้ว **ทำให้จิตนี้มีความคงกระพันชาตรีได้** คือไม่ต้องตาย, ไม่ต้องกลัวตาย, ไม่ต้องลำบาก เพราะสิ่งต่าง ๆ มันเปลี่ยนแปลง.

ทำไมไม่มีธรรมเนียม ระเบียบหรือการแนะนำอะไรให้ภิกษุแขวนพระเครื่อง? ก็ลองคิดดูว่า ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น? และถ้าภิกษุแขวนพระเครื่องก็ถูกหัวเราะเยาะ, นี่แทบว่าจะไม่มีความเป็นภิกษุเหลือ ก็เพราะว่า **ภิกษุตามความหมายที่แท้จริงนั้น คือเห็นไกวัลยธรรม;** ถ้าไม่อย่างนั้นไม่ชื่อว่าภิกษุ; เป็นภิกษุชั้นอนุบาล เป็นคนเตรียมภิกษุ. ถ้ายังไม่เห็นธรรม ยังไม่ชื่อว่าภิกษุ; และธรรมะในที่นี้ ย่อมหมายถึงภัยในวัฏฏสงสารก่อน ตามคำพูดบรมโบราณที่ว่า *"ภิกษุผู้เห็นภัยในวัฏฏสงสาร"* นั่น.

นักบวชจะเริ่มเป็นภิกษุจริง ๆ ขึ้นมา โดยการที่เริ่มเห็นภัยในวัฏฏสงสาร นั่นคือ **เห็นธรรมชนิดที่มันเป็นไกวัลยธรรม** เพราะว่าภัยในวัฏฏสงสาร มันเหมือนกันหมด ทุกหน ทุกแห่ง ทุกเวลา ทุกยุคทุกสมัย; เป็นธรรมลึกเป็นธรรมอันเดียว ของสิ่งที่เรียกว่าธรรม. ถ้าเห็นในสิ่งนี้แล้ว มันก็มีไกวัลยธรรมอยู่ไม่มากก็น้อยและอันนี้แหละเป็นเครื่องราง ที่จะคุ้มภิกษุไม่ให้เกิดกิเลส, หรือว่าเกิดความกลัวตาย หรือเกิดอะไรต่าง ๆ.

ฉะนั้นถ้าภิกษุไปแขวนเครื่องรางเข้า มันก็เป็นลูกเด็ก ๆ อมมือ, ยังคิดอะไรไม่ถูก. เขาก็ต้องแขวนนั่นแขวนนี่ให้ เป็นธรรมดา. **ภิกษุจึงไม่มีธรรมเนียมว่า จะต้องแขวนเครื่องราง แม้แต่พระพุทธรูป.**

ภิกษุที่อยู่ในศาสนาอื่น อาจจะแขวนสัญญลักษณ์นี้ เช่น แขวนกางเขน แขวนอะไรเป็นต้น. แต่ว่าภิกษุในพระพุทธศาสนา **ไม่มีธรรมเนียม ประเพณี**

Copyright © 2007 Ivara Co., Ltd. All rights reserved.

อะไร ที่จะต้องให้แขวนอะไร. ถ้าแขวนก็เป็นผู้ที่ขโมยแขวน หรือจะแขวนมันก็รุงรังเปล่า; เพราะว่าตัวหัวใจของเครื่องรางนั้น มันมีอยู่ในใจเสียแล้ว. ถ้าจะเอาเปลือกอะไรมาแขวนอีก มันก็รุงรังที่คอไปเปล่า ๆ.

ฉะนั้นไม่ทำอะไรให้มากไปกว่าที่มันมีอยู่ข้างใน, ที่มีในจิตในใจได้ ฉะนั้นมันก็ไปเร่งอยู่ข้างใน ให้มีการเห็นธรรมมากเข้า ๆ ลึกเข้า ๆ จนกระทั่งเห็นธรรมที่เป็นของคงกระพันชาตรี ที่กำลังเรียกว่าไกวัลยธรรมในที่นี้.

ที่นี้ถ้าเกิดไปแขวนกันอีก มันกลายเป็นกลับไปหาสีลัพพัตตปรามาสขึ้นในหมู่ภิกษุ คือไปเอาพระพุทธเจ้าไปทำให้เป็นสิ่งที่มีความเข้าใจผิด มีเหตุผลผิด ไปเป็นไสยศาสตร์ไปเสีย.

ความคงกระพันชาตรีสำหรับภิกษุนั้นไม่อยู่ที่เครื่องราง, ไม่อยู่ที่แขวนเครื่องราง; ไม่อยู่ที่เครื่องราง : แต่ไปอยู่ที่มีธรรมะแขวนอยู่ในใจแล้ว ธรรมะนั้นต้องเป็นธรรมะประเภทไกวัลยธรรม, ที่จริงและอย่างเดียวเหมือนกันหมด ในที่ทุกแห่งและทุกเวลา.

นี่เรียกว่าความหมายของคำว่า คงกระพันชาตรี ถ้าถึงแล้วก็เป็นผู้ที่ฆ่าไม่ตาย; อย่างเป็นพระอรหันต์อย่างนี้ เรียกว่าเป็นผู้ที่ไม่ตาย, เป็นผู้ที่ไม่มีใครฆ่าให้ตายได้ แม้แต่ทำให้ร่างกายตาย. แต่ความเป็นพระอรหันต์นั้นมันไม่ตาย คือจิตที่มันถึงสิ่งนี้แล้ว มันไม่มีความรู้สึกที่ว่าตายหรือไม่ตาย.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ความคงกระพันจูงใจให้ถึงอมตธรรม.

ที่นี้เรามันขี้ขลาด พอได้ยินว่าไม่ตายไว้ที่ก่อน ก็เอาแล้ว ก็ดีแล้ว; เพราะฉะนั้นก็ยินดีจะรับเสมอ, **รับอย่างยิ่ง ในสิ่งที่เรียกว่าจะทำให้ไม่ตาย;** พอออกชื่อสิ่งนี้ ก็มีคนต้องการ. นี่แต่ก่อนก็มีคนที่ฉลาด ถึงกับรับเอามาได้ในทางฝ่ายจิตใจ, เป็นเรื่องไม่ตายในทางจิตใจ คือบรรลุอมตธรรม ก็เที่ยวแสวงหาอมตธรรมกันอย่างยิ่ง.

ที่นี้ต่อมา หรือว่าในอีกทางหนึ่ง ถึนหนึ่งอะไรก็ตาม มันมีคนอีกพวกหนึ่ง ซึ่งทำอย่างนั้นไม่ได้ แต่ก็กลัวตายเหมือนกัน ก็เลยต้องเอาความไม่ตายนั้นมาเป็นเรื่องของวัตถุของเนื้อหนังร่างกาย ก็ต้องอาศัยความเชื่อ, ความเชื่อมั่น; ก็เป็นความงมงายอย่างฉลาด งมงายที่จะใช้ความเชื่อให้มั่น เพื่อจะได้ให้จิตใจนี้มันหายกลัว นี่คงกระพันชาตรี มันก็เกิดขึ้นเป็น ๒ แบบอย่างนี้.

ที่นี้อาตมากำลังพูดว่า **ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นสิ่งคงกระพันชาตรี** ก็ยืมเอาความหมายเดียวกันนี้มาใช้ เพราะว่าใครทำอะไรมันไม่ได้, ใครฆ่าให้มันตายไม่ได้, แล้วมันอยู่อย่างที่เรียกว่าไม่ต้องมีการเกิดขึ้น หรือตั้งอยู่ หรือดับไป. นี่ภาษาธรรมดาไม่มีพูด ก็เลยไม่รู้เรื่อง ว่า ***มีอยู่โดยไม่ต้องมีการเกิดขึ้น หรือตั้งอยู่ หรือดับไป;*** แต่มันก็มีอยู่ได้ นั่นมันเลยนอกออกไปจากขอบเขตของสังขตธรรม คือสิ่งที่มีเหตุมีปัจจัย.

เครื่องคงกระพันชาตรีอย่างวัตถุ อย่างผู้ที่เข้าไม่ถึงธรรมะ มันก็เป็นเรื่องเด็กเล่นอย่างนี้เอง; ก็ต้องเอาวัตถุมา เป็นสิ่งที่เรียกว่าคงกระพันชาตรี

Copyright © 200[illegible] Co.[illegible] rights reserved.

หรือจะให้ความคงกระพันชาตรี. ที่นี้ถ้าอย่างธรรมะ อย่างสัจจะอย่างแท้จริง มันก็ไม่เกี่ยวกับวัตถุเหล่านี้ ไม่ต้องมีวัตถุเหล่านี้. เช่น *พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า "ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา ผู้ใดเห็นเราผู้นั้นเห็นธรรม"*; ไม่เล็งถึงที่ร่างกายเนื้อหนังของท่าน.

ฉะนั้น ความเป็นคงกระพันชาตรีในที่นี้ ก็หมายถึงจิตที่มีอมตธรรม คือจิตที่ถึงอมตธรรม ถึงอสังขตธรรม ถึงวิสังขารธรรม, หรือถ้าจะพูดให้ถูกกว่านั้น ก็คือธรรมชนิดที่เป็นอสังขตะ เป็นอมตะนี่แหละที่จิตลุถึง; แล้วแต่เราจะพูดด้วยคำพูดว่าอะไร : ว่า"ความเป็นอย่างนั้น" หรือว่า"สิ่งที่เป็นอย่างนั้น" ถ้าพูดว่าสิ่งที่เป็นอย่างนั้น ก็หมายถึงตัวธรรม ที่เป็น อมตธรรม, เป็น อสังขต-ธรรม เป็น วิสังขาร เป็นต้น. นั้นคือตัวสิ่ง ที่เป็นของคงกระพันชาตรี.

จิตที่คงกระพันต้องลุถึงอมตธรรม.

ที่นี้ถ้าว่าจิตลุถึงสิ่งนั้น, ลุถึงธรรมะนั้น ก็เรียกว่า **จิตได้มีความเป็นคงกระพันชาตรี.** ถ้าเรียกว่าความคงกระพันชาตรี, ความคงกระพันชาตรีก็คือคุณสมบัติของธรรมะเหล่านั้น.

นี่แยกกันให้ดูดีๆ อย่าให้ปนกันเกินไป. ความคงกระพันชาตรีหรือสิ่งที่มีความคงกระพันชาตรี เป็น ๒ อย่างอยู่; แต่ในที่สุด **ความหมายสำคัญมันอยู่ที่เป็นอสังขตะ** คือไม่ใช่สิ่งที่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง. ถ้าเป็นสังขตะก็หมายความว่ามีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง; พอเหตุปัจจัยปรุงแต่ง มันก็หมดความเป็น

Copyright © 200 Co. rights reserved.

คงกระพันชาตรี เพราะว่าปัจจัยมันปรุงแต่งได้เสียแล้ว. เหตุปัจจัยมันกระทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเสียแล้ว; เพราะฉะนั้นเป็นคงกระพันชาตรีไม่ได้. ความเป็นคงกระพันชาตรีจริง อยู่ที่เหตุปัจจัยทำอะไรไม่ได้; ฉะนั้นจึงต้องอยู่ในพวกอสังขตธรรม คือธรรมที่ไม่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง.

....

ความเป็นคงกระพันชาตรีต้องทนต่อการพิสูจน์.

ที่นี้อยากจะพูดต่อไปสักนิด ถึงว่า วิธีที่จะพิจารณาความคงกระพันชาตรี ในชั้นที่เป็นนามธรรม มันก็ต้องเล็งถึงความทนต่อการพิสูจน์. จะพิสูจน์กันอย่างไร, ให้ถึงที่สุดอย่างไร, มันก็เรียกว่าเป็นอย่างนั้นอยู่เรื่อย ไม่เปลี่ยนแปลง. นี่คือทนต่อการพิสูจน์; เหมือนกับทางวัตถุนี้ ถ้ามันเป็นทองคำแท้ จะฝน จะทดลอง จะทำอย่างไร มันก็เป็นทองคำแท้; มันทนต่อการพิสูจน์ เพราะว่ามันเป็นทองคำแท้. ที่นี้ธรรมะนี่ก็เหมือนกัน ถ้าว่ามันเป็นธรรมะแท้ ก็ต้องทนต่อการพิสูจน์, หรือแม้จะพิสูจน์ด้วยการปรุงแต่งด้วยเหตุด้วยปัจจัย มันก็ปรุงแต่งไม่ได้.

ความเป็นคงกระพันชาตรีต้องอยู่เหนือสิ่งอื่น.

ที่นี้ดูต่อไป ก็คือว่า ความเป็นของคงกระพันชาตรีนั้น ต้องอยู่เหนือสิ่งอื่น, ต้องอยู่เหนือสิ่งทั้งปวง ที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย, หรือว่าอยู่เหนือสิ่งทั้งปวง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ไปเสียเลย จึงจะมีความคงกระพันชาตรีถึงที่สุด. ฉะนั้นจึง เล็งถึงไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นตัวกฎทั้งหลาย ที่ไม่มีสิ่งใดครอบงำได้. พวกอื่นเขาอาจจะเรียกว่า *พระเป็นเจ้า ในฐานะที่เป็นผู้ที่สร้างสิ่งทั้งปวง* หรือ *บันดาลสิ่งทั้งปวง* หรือ *อยู่เหนือสิ่งทั้งปวง* โดยประการทั้งปวง.

มันต้องอยู่เหนือสิ่งทั้งปวง โดยประการทั้งปวงอย่างนั้น จึงจะเรียกว่าทนอยู่ได้ คือไม่เปลี่ยนแปลง; ฉะนั้นสิ่งนี้ก็ไม่มีอะไร นอกจากสิ่งที่เรียกว่า กฎ โดยแท้จริง คือตัวไกวัลยธรรม ไม่ต้องมีใครสร้างขึ้นมา, มันมีอยู่ได้ของมันเอง อย่างที่มนุษย์ไม่รู้ว่ามันมีได้อย่างไร, และโดยตัวมันเอง. เมื่อคนอื่นเขาเรียกพระเป็นเจ้าก็ตามใจ; เราก็เรียกว่าเป็นกฎ หรือเป็นสัจจะ หรือเป็นอสังขตะ.

มันเป็นกฎที่ไม่มีกฎอื่นใดจะมาครอบงำได้อีก. ตัวไกวัลยธรรมย่อมเป็นกฎ ที่ไม่มีกฎอื่นใดมาครอบงำได้อีก; ก็มีแต่มันจะครอบงำสิ่งอื่น, คือกฎนี้จะครอบงำสิ่งทั้งปวง ถ้าจะมีกฎอะไรมากก็เสมอกัน คือหลอมเป็นอันเดียวกันเสีย.

เพราะฉะนั้น จะต้องแยกสิ่งที่เรียกว่า กฎๆ นี้ออกเป็น ๒ พวก :-

คือกฎโกหกก็มี ได้แก่ กฎประเภทสังขตธรรม ที่มนุษย์ตั้งขึ้น; ถ้ามนุษย์ตั้งขึ้นได้ มันก็อยู่ใต้อำนาจของมนุษย์. เพราะฉะนั้นกฎนั้นเป็นสังขตะ คือว่าสิ่งที่มีเหตุปัจจัยทำขึ้นมา; ฉะนั้นกฎนั้นจะโกหกตลอดเวลา. มันจริงอยู่เฉพาะที่ว่า มีคนต้องการผลชนิดเดียวกัน, คืออยู่ใต้อำนาจเหตุปัจจัย

Copyright © 200 Co. rights reserved.

อย่างเดียวกัน เรียกว่าของหลอกด้วยกัน. ถ้าเป็นกฎจริง มันก็เป็นตัวกฎนั่นเอง ตั้งขึ้นมา ซึ่งเราเรียกว่าไกวัลยธรรมในที่นี้.

ดังนั้น ไกวัลยธรรมนี้ จึงพูดได้อีกว่า ไม่เป็นเหตุปัจจัย หรือไม่มีเหตุปัจจัย ที่จะต้องเป็นไปตามกฎ, คือจะไม่ถูกกระทำ และมีแต่จะเป็นฝ่ายกระทำ; เช่น เป็นฝ่ายสร้างขึ้น หรือฝ่ายควบคุม หรือฝ่ายอะไรก็ตาม แต่เพียงอย่างเดียว โดยที่ว่าไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง หรือการเสียอะไรไป หรือต้องเปลี่ยนแปลงชนิดใดๆก็ตามนั้น เป็นอันว่าไม่มี นี่แหละคือเรียกว่า **อสังขตะในฐานะที่เป็นกฎ.**

....

กฎเป็นอำนาจศักดิ์สิทธิ์สูงสุดพระเจ้า.

เอาละที่นี้ก็พูดกันถึงกฎ ซ้ำอีกสักหน่อย เพื่อเห็นความเป็นคงกระพันชาตรี มากกว่าอย่างอื่น. เมื่อพูดถึงกฎนี้ อาตมาก็อยากจะพูดแบบอะไรก็เรียกยาก จะเรียกว่าเดา หรือว่าชวนหัว หรืออะไรก็ได้; คำว่ากฎนั้นน่ะ ออกเสียงให้ยาวหน่อยก็กลายเป็น God; God ก็คือพระเป็นเจ้าของพวกฝรั่ง. ฉะนั้น God หรือพระเป็นเจ้าของพวกฝรั่ง นั่นก็คือ กฎ นั่นเอง. เพราะว่าถ้าไปดูรายละเอียดต่างๆ ลักษณะ attribute ต่างๆ แล้วมันเหมือนกับคำว่า กฎ ทั้งนั้น : *เป็นผู้สร้างโลก เป็นผู้ควบคุมโลก เป็นผู้ทำลายโลก.*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

หรือจะดูอย่างของ **พวกอินเดีย** เอง ในสมัยที่ถือพระเจ้า ก็มีพระเจ้าสร้างโลก คือพระพรหม, มีพระเจ้าควบคุมโลก คือพระนารายณ์ มีพระเจ้าทำลายโลกเป็นคราว ๆ คือพระศิวะอย่างนี้. บางทีก็เปลี่ยนกัน แลกหน้าที่กัน. บางทีสนุกขึ้นมา พวกมนุษย์ก็รวมพระเจ้า ๓ องค์นี้ เป็นองค์เดียวกันเสีย.

นี่มันแล้วแต่จะพูดกันในส่วนเปลือกนอก; แต่ส่วนเนื้อในนั้น ถ้าเป็นพระเจ้าจริง ก็ต้องเป็นกฎ แล้วก็กฎของกฎ คือของไกวัลยธรรม อันเป็นธรรมชาติอันเดียว ตัวเดียว ในที่ทั้งปวง ในทุกเวลา.

นี่คือ กฎ ซึ่งพูดยากว่ามันคืออะไร; มันไม่ใช่รูป มันไม่ใช่นาม มันไม่ใช่วัตถุ มันไม่ใช่จิตใจ; มันไม่ใช่อะไร ๆ นอกจากว่าเป็นตัวอันนั้น คือ **ตัวอสังขตะ** ที่ตั้งอยู่อย่างสม่ำเสมอเป็นสัจจะ. ที่เรียกว่า **เป็นวิสังขาร** ก็หมายความว่า มันเป็นสิ่งที่ไม่ทำอะไร, คือไม่ถูกอะไรทำ, หรือว่า **ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไป** ด้วยการทำอะไร. มันอยู่ของมันอย่างนั้น; แต่สิ่งอื่น ๆ ต่างหาก ที่จะต้องเป็นไปตามกฎนั้น.

ให้เข้าใจเสียอย่างนี้, เดี๋ยวจะไปเข้าใจผิดว่า สิ่งที่เรียกว่ากฎนั้นกลายเป็นตัวเป็นตน เป็นสิ่งที่มีความรู้สึก มีอะไรขึ้นมาอย่างนี้ก็ยิ่งผิดต่อไปอีก.

ถ้าจะฟังรายละเอียดออกไป ก็นึกถึงคำหลาย ๆ คำ ที่มีอยู่แล้วในพระคัมภีร์ แต่ไม่ค่อยคุ้นหู; เช่น คำว่า *ตถตา – ความเป็นอย่างนั้น, อวิตถตา – ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, อนัญญถตา – ความไม่เป็นไปโดย*

Copyright © 2 ra C All rights reserved.

ประการอื่น, อิทัปปัจจยตา – คือความที่เมื่อมีสิ่งนี้ ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ ๆ จึงเกิดขึ้น และเมื่อไม่มีสิ่งนี้ ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ ๆ ก็มิได้เกิดขึ้น อย่างนี้เป็นต้น เรียกว่ากฎ.

กฎไม่มีรูป แต่แสดงออกโดยผล, อาการ, ปฏิกิริยา.

ที่นี้รูปของกฎนั้น มันมีแสดงออก ได้แต่ทางผล คือสิ่งที่เป็นไปตามกฎ แล้ว; ตัวกฎเองไม่มีรูปที่จะแสดงได้. ที่นี้คนไปเห็นรูปที่กฎทำให้เป็นมา หรือแสดงมาแล้ว ก็เข้าใจว่านั้นคือกฎ; มันก็ไปถูกเปลือกของกฎ หรือว่าอะไรยิ่งไปกว่าเปลือกของกฎ ก็เลยเข้าใจผิดได้.

อาการที่เป็นอย่างนั้น เรียกว่าเป็นของ*ไม่เที่ยง, อาการที่ต้องเป็นอย่างนั้น* เรียกว่า*เป็นทุกข์, อาการทั้งหมดนั้น* เรียกว่า*อนัตตา* อย่างนี้; นั้นมัน*เป็นปรากฏการณ์ ของสิ่งที่ถูกกระทำ* คือปัจจัยปรุงแต่ง และก็ด้วยอำนาจที่เป็นไปตามกฎ.

แม้จะเป็นกฎเรื่องสามัญญลักษณะ คืออนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็ดี, หรือเรื่องปฏิจจสมุปบาท ก็ดี, เรื่องอริยสัจจ์ ก็ดี; ตัวกฎนะ มันเอามาให้ดูไม่ได้ มันมองไม่เห็นตัว, มันยิ่งกว่าเป็นนามธรรมเสียอีก มันเหนือสิ่งใด. เราจึง เห็นได้แต่เพียงวัตถุ สังขารต่าง ๆ ที่เป็นไปตามกฎ

ชีวิตจริงจะมองไม่เห็น ที่เห็นเป็นเพียงปฏิกิริยา.

แม้สิ่งที่เรียกว่าชีวิตนี้ จะเห็นได้แต่ปฏิกิริยา ที่กฎนั้นมันกระทำออกมา; ไม่ใช่ตัวชีวิตแท้. *ไกวัลยธรรมที่เป็นตัวชีวิตแท้ จะมองเห็นด้วยตาไม่ได้;*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

มันมีความเป็นอยู่จริง ไม่รู้จักตาย. แต่ว่าสิ่งที่ถูกสิงนี้ ทำปฏิกิริยาออกมา เป็นชีวิตน้อย ๆ อย่างชีวิตคน ชีวิตสัตว์นี้ เห็นได้, มองเห็นได้ในความหมายนั้นนิดเดียว คือเป็นชีวิตอยู่ชั่วขณะหนึ่ง ๆ. ฉะนั้นเราจึงเกิดมีสิ่งที่เรียกว่าชีวิตไม่จริง กับชีวิตจริงขึ้นมา.

ชีวิตจริงคือชีวิตนิรันดร, สิ่งเดียว ตัวเดียว อันเดียว คราวเดียว ในที่ทุกหนทุกแห่ง ไม่มีเปลี่ยนแปลง; นั่นแหละคือชีวิตจริง. ชีวิตที่เป็นไปตามกฎ : เดี๋ยวเกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – ดับไป, เกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – ดับไป, นี้ไม่ใช่ชีวิต, แต่เนื่องจากเราไม่รู้จักชีวิตจริง เราก็ใช้คำนี้แก่สิ่งที่เรียกว่ามีชีวิต คนหรือสัตว์ หรืออะไร ก็มีชีวิตหมด.

พอถึงคราวจะสวด *ปุจฉาวิสัชนา : นิสฺสตฺโต นิชฺชีโว สุญฺโญ –ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ชีวะ ไม่ใช่ชีวิต*, แล้วก็เป็นของว่างเปล่าจากตัวตน; นี้เขาพึงไม่ถูก. เพราะ "ฉันยังมีชีวิตอยู่นี่" แล้วจะไป นิชฺชีโว อย่างไร; นี่เป็นเพราะว่าตีความหมายของคำว่า ชีวะหรือชีวิตนั้นไม่ถูกต้อง. ไปเอาชีวิตซึ่งเป็นเพียงปฏิกิริยานิด ๆ มาเป็นตัวชีวิต; ไม่มองเห็นสิ่งที่มีอยู่จริง โดยที่ไม่เปลี่ยนแปลง. ถ้าใครมองเห็นชีวิตดั้งเดิมจริง ก็ถึงชีวิตนิรันดรได้จริง ชีวิตที่อยู่กับพระเจ้าจริง ก็คืออยู่กับไกวัลยธรรมจริง.

ทุกศาสนาเขาจะสอนให้มีความหมายตรงกันหมด ว่าให้ละทิ้งชีวิตอย่างนี้เสีย แล้วไปมีชีวิตจริงกับพระเจ้า ซึ่งเป็นนิรันดร. ถ้าเราไม่พูดอย่างนั้น เราพูดอย่างพุทธบริษัท เราก็ว่าเลิกโง่ไปเอาชีวิตหลอก ๆ นั้นเสีย เรามองเห็นสิ่งที่ไม่รู้จักตาย แล้วจิตก็หายกลัว จิตก็ไม่รู้สึกว่าเกิด หรือตายอีกต่อไป; อย่างนี้เรียกว่าอยู่กับพระเจ้าชนิดที่ไม่รู้จักตายได้เหมือนกัน.

Copyright © 2007 Ixora Co..Ltd. All rights reserved.

นี่ขอบอกกล่าวไว้เรื่อยๆไปว่า การบรรยายชุดนี้ มุ่งหมายจะปูพื้นฐาน สำหรับการทำความเข้าใจในระหว่างศาสนาทั้งปวง; ฉะนั้นจึงพูดกันแต่เรื่องสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเป็นพื้นฐาน หรือเป็นข้อมูลสำหรับการต่อรอง ในการทำความเข้าใจ ในระหว่างศาสนาทั้งปวง.

ความคงกระพันชาตรีเป็นธาตุทั้งสังขตะและอสังขตะ.

วันนี้เราก็มาถึงสิ่งที่เรียกว่า คงกระพันชาตรีคือพระเจ้า; จะพูดกันในฐานะที่ว่ามันเป็นธรรมชาติ หรือเป็นธาตุอันหนึ่ง นี่ก็เป็นคงกระพันชาตรี; มันมีความคงกระพันชาตรีไปตามสัดส่วน ของการที่ว่ามันจะ *เป็นสังขตะ* กี่มากน้อย *หรือเป็นอสังขตะ.*

ถ้าพูดถึงธาตุตามธรรมชาติ, ความเป็นธาตุตามธรรมชาตินั้น มันเป็นไกวัลยธรรม; และพอเป็นธาตุที่เกิดปัจจัยปรุงแต่งขึ้นมา เป็นธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม อะไรอย่างนี้ขึ้นมา มันก็เป็นสังขตธรรม; ความคงกระพันชาตรีมันก็เหลือน้อยเข้า. เช่นเหลือแต่ว่าคุณสมบัติอันหนึ่งประจำธาตุดิน มันก็พอจะมีอยู่ประจำธาตุดิน; เรียกว่าคงกระพันชาตรีกันได้ เพียงเท่านี้; ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม ก็คงความเป็นธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลมไว้ได้; นี้มันยังน้อยไป ไม่พอสำหรับจะเป็นทั้งหมด.

แต่ถ้าว่าเป็นธาตุทั้งหมด ก็ต้องเป็นธาตุอสังขตธาตุ เป็นสัจจะหรือสัจจธาตุ, ธาตุที่แท้จริงของสิ่งทั้งปวง หรือจะเรียกว่า ไกวัลยธาตุก็ยังได้; จะมีความหมายอย่างเดียวกับคำว่าไกวัลยธรรม.

Copyright © 20 a Co rights reserved.

แม้ที่สุด แต่คำว่า **ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ, ธรรมชาติแห่งความเป็นชีวะ,** คำเหล่านี้มีความหมายที่แบ่งได้ เป็นทั้งฝ่ายสังขตะและอสังขตะ คือว่า *เป็นภาษาคนก็ได้, เป็นภาษาธรรมก็ได้.* พุทธะอย่างภาษาคนก็หมายถึงชั่วคราว; พระพุทธเจ้าเกิดแล้วก็นิพพานไป.

ถ้า **ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ** *ในภาษาธรรม* มันหมายถึงสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ตลอดกาล สำหรับจะวิวัฒน์ขึ้นมาเป็นความรู้. สิ่งเหล่านี้เป็นกฎตายตัว ไม่พึ่งเสียงใคร, เป็นกฎในตัวของมันอย่างนั้นอยู่เรื่อยไป.

ธรรมชาติแห่งความเป็นชีวิต เป็นชีวะอะไรนั้น ก็ให้หมายถึงนิรันดร; คือความมีอยู่อย่างไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งใด ไม่มีอะไรมาแตะต้องได้ นั่นแหละคือชีวะหรือชีวิต; ธรรมชาติอย่างนั้นอยู่เป็นแกนกลาง.

ถ้าพูดอย่างสมมติก็ว่า *จ่ายให้คนละเล็กละน้อย ให้ยืมไปใช้ชั่วคราว มีความเป็นอย่างนั้นชั่วคราว;* นี่พูดอย่างนี้คล้าย ๆ กับเรื่องของศาสนาเวทานตะของฝ่ายฮินดู, แล้วชีวิตทั้งหลาย ก็ต้องกลับไปหาชีวิตใหญ่; แต่พูดอย่างนั้นมันเป็นบุคคลตัวตนมากไป.

เราพูดเป็นธรรมชาติแห่งความเป็นอย่างนั้น ที่จะมาเจออยู่ในสิ่งทั้งหลาย ที่มีวิวัฒนาการพอสมควร, หรือเหมาะสม ที่จะแสดงความเป็นอย่างนั้นออกมา. ทีนี้เมื่อเปลือกมันหมดเหตุ หมดปัจจัย จะต้องเน่าไป เปื่อยไป; สิ่งนั้นก็ต้องพลอยหายไปด้วย.

Copyright © 2 ra C ll rights reserved.

เหมือนอย่างเราเดี๋ยวนี้ ทุกคนมีสติปัญญาอาศัยอยู่ได้ที่เนื้อหนังร่างกาย. พอเนื้อหนังร่างกายนี้ มันหมดเหตุปัจจัย แก่เฒ่าแตกดายทำลายลงเน่าลงไป; สติปัญญานั้นไปอยู่ที่ไหน ก็ไม่มีใครรู้.

ให้ถือว่าเป็นธาตุอันหนึ่ง ซึ่งไม่รู้จักสูญเหมือนกัน; คล้ายๆ มายมเวทแสดงออกที่ร่างกายนั้นบ้าง, ร่างกายนี้บ้าง; ส่วนตัวมันเองอยู่ที่ไหน ก็ไม่รู้. เขาเรียกว่าพระเจ้า; แต่เราเรียกว่าธรรมชาติ, ธาตุตามธรรมชาติอันหนึ่งเท่านั้น มาอยู่ในรูปของสภาวธรรมก็มี, สัจจธรรมก็มี, แล้วก็มีอำนาจเหนือสิ่งที่มีความรู้สึก; ต้องการจะพ้นทุกข์ได้ ก็ต้องทำตาม, ก็ต้องเกิดธรรมะประเภทการปฏิบัติขึ้นมา; เรียกว่าปฏิบัติธรรม กรณียธรรม, คือธรรมที่สัตว์จะต้องปฏิบัติ อย่างนี้ก็มี. ในที่สุดก็ผลออกมาเป็นวิปากธรรม – ผลที่ได้รับ; อย่างนี้ก็ยิ่งไกล, ไกลไปจากตัวเดิม เพราะว่าเป็นสังขตะ มีเหตุมีปัจจัยปรุงแต่งผลักไสยิ่งขึ้นไปทุกที.

กฎแห่งกรรมเป็นไกวัลยธรรมที่มีปฏิกิริยาสมกับกิริยา.

เดี๋ยวนี้เรามายึดกันที่เปลือกนอกอย่างนี้ เอาผลที่เป็นวัตถุด้วยซ้ำไป ไม่เอาผลทางจิตใจ; ดังนั้นมันจึงเกิดความปนกันยุ่ง หรือตีกันยุ่ง, หรือพูดกันไม่รู้เรื่อง; โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องกรรม หรือเรื่องกฎแห่งกรรม.

กฎแห่งกรรมนี้เป็นไกวัลยธรรม คือกฎของการที่จะต้องมีปฏิกิริยาขึ้นมา สมกับกิริยาที่ได้กระทำไป; ฉะนั้นกรรมจะต้องมีผลกรรม; เช่นเดียวกับที่ว่า กิริยาต้องมีปฏิกิริยา.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ที่นี้คนเขามาบัญญัติเอาที่น่ารักน่าพอใจนั้นว่าดี, ที่น่าเกลียดน่ากลัวหรือว่าไม่ชอบนี้ว่าไม่ดี, เลยเกิดเป็นกรรมดี กรรมไม่ดีขึ้นมา; แล้วก็เอาวัตถุเป็นเครื่องวัด. ถ้าว่าทำดีต้องได้เงิน ได้ชื่อเสียง ได้อะไร นี่จึงจะเรียกว่ากรรมดี; แล้วก็เกิดปัญหาขึ้นมาว่า ทำดีแล้วทำไมไม่ได้เงิน, ไม่ได้ชื่อเสียง.

นี่คนไม่รู้ว่าตัวกรรมจริงนั้น ๆ อยู่ที่ไหน? หรือว่า *กฎแห่งกรรมจริง ๆ นั้นมันแสดงที่อะไร?* มันไม่แสดงที่เงิน ที่ชื่อเสียง ที่จะได้เพราะการทำสิ่งที่มนุษย์สมมติว่าดี; ของไกวัลยธรรมนั้น อยู่เหนือความดี หรืออยู่เหนือความชั่ว คือไม่ดีไม่ชั่ว. พอสิ่งใดแสดงออกมาในรูปที่มนุษย์ต้องการ; เขาเรียกว่าดี, เขาชอบนี่ เขาก็ว่าดี, เขาไม่ชอบ เขาก็ว่าไม่ดี. นี่มันว่าเอาเองเสียชั้นหนึ่งแล้ว.

ที่นี้จะไปเกณฑ์ให้มันตรงตามผลทางวัตถุ ว่าถ้าได้ของดี จึงจะเรียกว่ากรรมดี, ได้ของไม่ดี ก็เรียกว่ากรรมไม่ดี; อย่างนี้มันก็ไม่ถูก.

มนุษย์ก็บัญญัติเอาเองว่าอย่างนี้ดี : ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ทุจริต ไม่คดโกง ไม่คอรัปชั่น อย่างนี้เรียกว่าดี; ไปทำเข้า เอ้า, กลับว่าเสียเองว่าไม่ดี. ทำไมไม่เห็นได้ชื่อเสียง? ทำไมไม่เห็นได้เงิน? นี่มนุษย์มันก็กลายเป็นคนโง่ คนโกหก คนไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไรเสียเอง.

เพราะเมื่อเขาทำกรรมดีลงไปแล้ว มันก็ดี เสร็จทันที เป็นการได้รับผลดี ของกรรมที่แท้จริงเสร็จแล้วในทันที; ไม่ต้องรอต่อได้เงิน ได้ชื่อเสียง คนอื่นรู้แล้วเขาให้นั่นให้นี่ นั่นมันอีกเรื่องหนึ่ง.

Copyright © 2007 [illegible] All rights reserved.

เพราะมนุษย์เองเป็นผู้บัญญัติ ว่าทำอย่างนี้เรียกว่าดี; พอที่มนุษย์ไปทำอย่างนั้น กลับเรียกเสียว่าไม่ดี ยังไม่ได้เงิน ยังไม่ได้ชื่อเสียง ยังไม่ใช่ดี ยังไม่ใช่กรรมดี; ก็คือมนุษย์ไปเป็นทาสของวัตถุ ด้วยอำนาจความงมงายความโง่เขลา ไม่ได้ขึ้นตรง หรือซื่อตรงต่อธรรมะโดยตรง, แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธรรมะที่มันอยู่เหนือชั่วเหนือดี คือสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม.

ฉะนั้น คนจึงกำลังงง งงจนไม่รู้ว่าจะทำอะไรกันดี เพราะว่า *ทำดีก็ไม่ได้ดี* หรือส่วนมากก็ไม่ได้ดี *ทำชั่วมันไม่ได้ชั่ว* อย่างนี้; ก็เลยงงกันหมด, จนไม่รู้ว่าจะถืออะไรกันแล้ว. นี่เพราะเหตุว่าไปถือเอาของข้างนอก หรือเปลือก หรือกระพี้ หรืออะไร หรือฝอย หรือว่าประกายปฏิกิริยาอะไรบางอย่าง นั้นว่าเป็นตัวของจริง.

ของจริงมันอยู่ที่ว่า เมื่อมีกิริยาอย่างนี้ ต้องมีปฏิกิริยาอย่างนี้. ถ้าเป็นเรื่องทางจิตมันก็เป็นไปตามแบบจิต, คือเราคิดดี มันก็มีผลอยู่ที่ว่าจิตดี; ถ้าเราคิดชั่ว, มันก็มีผลเป็นจิตชั่ว. มันดีและชั่วเสร็จลงไปแล้วทันที พร้อมๆ กับการกระทำนั้น.

ทีนี่ต่อมาจิตที่ทำดีหรือจิตที่ทำชั่ว จะได้เงิน หรือไม่ได้เงิน, จะได้ชื่อเสียง หรือไม่ได้ชื่อเสียง, นี่มันปนกันยุ่งไปหมด; แล้วมันปนกันมากถึงกระทั่งว่า บางจิตมันไม่เห็นว่าเงินนี่ดี ชื่อเสียงนี่ดี เห็นเรื่องเงิน เรื่องชื่อเสียง เป็นเรื่องบ้าๆ บอๆ.

Copyright © 2007 ว.,Lt _hts reserved.

เหมือน *พวกฤาษีที่สาบานกันในชาดกนั้น* ไปดูภาพในโรงหนัง* อีกทีก็ได้ว่า *ถ้ากระทำความผิดจริง แล้วขอให้ได้เกิดเป็นเศรษฐีบ้าง เป็นเทวดาบ้าง* เป็นนั่นเป็นนี่บ้าง; เพราะมันเกลียดความเป็นเศรษฐี เกลียดความเป็นเทวดา. นี่มันไม่เหมือนกันอย่างนี้.

ความที่ถูก ที่จริง ที่ตรงก็คือว่า มันเป็นกฎที่ว่า ถ้าทำลงไปอย่างนี้ ก็จะต้องมีผลอย่างนี้, ทำอย่างนี้ มีผลอย่างนี้. แล้วมนุษย์ไปสมมติเอาเองว่าอย่างนี้สมมติว่าดี, อย่างนี้สมมติว่าชั่ว, แล้วบางพวกก็ไม่เห็นด้วย เช่นว่าได้เงินดี, นี้บางพวกก็ไม่เห็นว่ามันดีอะไร; เพราะฉะนั้นเอาแน่ไม่ได้ ในเรื่องที่มนุษย์ไปสมมติเข้า ที่ส่วนใด ส่วนหนึ่งของธรรมะ ที่เป็นธรรมะจริง.

นี้เรียกว่า ธรรม หรือ ธรรมชาติ หรือ ธาตุ สามอย่างนี้มีความหมายเหมือนกัน, มีตัวจริงเหมือนกัน; เป็นธรรมชาติก็เรียก, เป็นธาตุก็เรียก, เป็นธรรมเฉยๆก็เรียก, แล้วที่เป็น ไกวัลยธรรม จริงๆนั้น คือเป็นสิ่งๆหนึ่ง เป็นอยู่ได้เอง มีอยู่ก่อนสิ่งใด มีอยู่โดยไม่ต้องมีความมี.

ทุกศาสนามีธาตุเป็นไกวัลยธรรมมีอยู่ก่อนสิ่งใด.

อันนี้เป็นเหตุให้ได้คำพูดขึ้นมาอีกคำหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เป็นเกลอกันได้ในระหว่างศาสนาทุกศาสนา คือให้ทุกศาสนายอมรับว่า มีสิ่งสิ่งหนึ่งซึ่งเป็น

---

* อาคารมหรสพทางวิญญาณในสวนโมกข์

Copyright © 200 Co., ights reserved.

ปฐม คือ มีอยู่ก่อนสิ่งใด เป็นสิ่งแรก, จะใช้คำว่า "ปฐมเหตุ" ก็ได้เหมือนกัน. แต่ความหมายอาจจะทำยุ่งที่หลังก็ได้ เพราะที่แท้มันก็ไม่ใช่เป็นเหตุ ในความหมายที่เป็นเหตุ ตามภาษาธรรมดาพูด.

ถ้าเรียกว่าเป็นเหตุ ก็ต้องเป็นความหมายของภาษาอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งลึกเกินไป ว่ามีอยู่มีก่อนสิ่งใด; และเพราะสิ่งนั้นมีอยู่ จึงทำให้มีสิ่งต่างๆ ที่เป็นไป แปลกๆ ออกไปทุกที. สิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุ ก็เป็นเรื่องสมมติชื่อ, เป็นชื่อที่สมมติให้ด้วยเหมือนกัน. ให้เรียกว่า ปฐมเหตุ นี่คือความที่เป็นคงกระพันชาตรีอย่างยิ่ง ไม่มีสิ่งใดเสมอ, มีอยู่ก่อนสิ่งใด; นั่งดูสิ่งต่างๆ เป็นไปตามอำนาจของกฎเกณฑ์ ที่เป็นกฎอยู่ในตัวสิ่งที่เรียกว่า มีอยู่ก่อนสิ่งใด ซึ่งในที่นี้ เรียกว่าไกวัลยธรรม.

....

ดูพระเจ้าอย่างบุคคลาธิษฐาน.

ที่นี้ ถ้าพูดเป็นบุคคลาธิษฐาน อย่างในศาสนาที่เขามีบุคคลาธิษฐาน เขาเรียกสิ่งนี้ว่าพระเป็นเจ้า; จะใช้คำว่า "นั่ง" ดูก็ไม่ถูกดอก. แต่พระเป็นเจ้านี้จะมีอยู่ก่อนสิ่งใด แล้วก็มีอยู่คล้ายๆ กับว่า นั่งดูสิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นไปตามกฎ ตามโองการหรือตามกฎของพระเป็นเจ้า

Copyright © 2007 I[illegible],Ltd[illegible]its reserved.

นี่เราจะพูดได้ง่ายที่สุดกับศาสนาคริสเตียน ซึ่งโผล่ขึ้นมาก็มีคำว่า The-Word มีอยู่ก่อนสิ่งใด. คำพูดที่เป็นกฎ หรือเป็นโองการ บังคับสิ่งใดได้นั้น มีอยู่ก่อนสิ่งใด. และว่า The Word มีอยู่ก่อนสิ่งใด. The Word นั้นอยู่กับ God คือพระเจ้า. และ The Word นั้นเสียอีกสร้างสิ่งทั้งหลาย ไม่มีสิ่งใดที่ The Word คือกฎนั้น ไม่ได้สร้างขึ้น.

คิดดูซิ; มันคือลักษณะของไกวัลยธรรม ที่กำลังพูดนี้. พระเจ้าไม่ได้สร้างสิ่งทั้งปวงเสียอีก ในคำพูดประโยคนี้ แต่ The Word ที่อยู่กับพระเจ้านั้นสร้างสิ่งทั้งปวง เพราะ The Word นั้นคือคำสั่ง คือกฎ. แต่พอมาประโยคหลังกลายเป็นว่า The Word กับ God เป็นสิ่งเดียวกัน แล้ว The Word เป็น The Light. The Light สำหรับให้เกิดวิวัฒนาการ, แล้ว The Light ก็ทำให้เกิด The Life แสงทำให้เกิด Life คือชีวิต.

ทั้ง Light ทั้ง Life อยู่กับพระเจ้า; ฉะนั้น พระเจ้าจึงเป็นทั้ง The Word. ทั้ง The Light ทั้ง The Life ล้วนแต่เป็นนิรันดรทั้งนั้น : Light ก็นิรันดร, Life ก็นิรันดร, The Word นี่ก็นิรันดร, นั่นคือพระเจ้า หรือ God; ซึ่งในที่นี้เราไม่เห็นว่ามีอะไร ที่มันผิดเพี้ยนไปจากสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม หรืออสังขตธรรม อย่างที่กล่าวกันมาแล้ว บรรยายกันมาแล้วตั้ง ๗–๘ ครั้ง.

ยกตัวอย่างมาให้ดูเพียงว่า ถ้าเมื่อพูดอย่างเป็นปุคคลาธิษฐาน คือโดยสมมติมันก็เป็นบุคคล, พระเจ้าอย่างบุคคล ตรงกับความโง่ของคน ที่รู้จักแต่เพียงบุคคล; พระเจ้าก็ต้องกลายเป็นบุคคลขึ้นมา. แต่ถ้าคนมันฉลาดพอที่จะรู้จักสิ่งซึ่งมิใช่บุคคล ก็รู้จักไกวัลยธรรม คือสิ่งที่มีความหมาย มีค่า มีอะไร อย่างเดียวกับสิ่งที่เรียกว่าพระเจ้า.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่นี้ เราจะทำความเข้าใจเรื่องไกวัลยธรรมนี้กันไปเรื่อยๆ จนเข้าใจสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งยอมรับกันได้ทุกคน; ในโลกนี้ ในจักรวาลนี้ หรือในหมื่นโลกธาตุ ก็ตามใจ คือทุกชาติ ทุกศาสนา หรือทุกชีวิต ยอมรับความจริงอันนี้ได้.

....

สรุปความของความคงกระพันชาตรี.

เอ้า, สรุปความกันเสียทีว่า สำหรับค่าหรือคุณค่าของความคงกระพันชาตรีนั้น คือความไม่ตาย หรืออมตะ แปลว่าไม่ตาย. ถ้าคงกระพันชาตรีอย่างวัตถุ อย่างโลกๆ อย่าง *ภาษาคน* มันก็*ไม่ตาย อย่างภาษาคน;* ถ้าพูดอย่าง *ภาษาธรรม* มันก็*ไม่ตายอย่างภาษาธรรม* คือเป็น*ไม่ตายที่แท้จริง*.

ความคงกระพันชาตรีในภาษาคน จึงเป็นเรื่องหลอกๆ; ก็เพราะเห็นชัดอยู่ว่า มันก็ยังต้องตาย ทั้งที่เขาไม่อยากจะตาย แต่ถ้ารู้สึกว่าไม่ตายขึ้นมา มันก็ชอบ. ถ้ามีสิ่งใดที่จะช่วยให้ไม่ตาย ก็ยิ่งแสวงหาสิ่งนั้น เสร็จแล้วก็ไม่ได้พบความจริง.

ถ้าต้องการความคงกระพันชาตรีที่แท้จริง ก็ให้รับแสวงหาสิ่งที่เรียกว่าอมตะ คือไม่รู้จักตาย เป็นของลึก ละเอียด ยิ่งกว่าลึก; ในที่สุดก็ไปพบความไม่ตาย ที่มีอยู่ตลอดกาล, หรือในที่ทุกหนทุกแห่ง เรียกว่าไกวัลยธรรม มีความคงกระพันชาตรีถึงขนาดนั้น.

Copyright © 2007 Ix ,Ltd ts reserved.

ฉะนั้นการถือเอาประโยชน์จากสิ่งนี้ได้ ก็คือ **การถึงซึ่งอมตธรรม** ซึ่ง **เป็นที่มุ่งหมายของพุทธบริษัท** ในพุทธศาสนานี้ด้วยเหมือนกัน; ดังนั้นเรา พูดได้เลยว่า **ความเป็นพุทธบริษัทที่ถูกต้อง** ทั้งเนื้อทั้งตัวนั่นแหละ คือการถึงซึ่ง ไกวัลยธรรม ซึ่งมีความคงกระพันชาตรีเป็นอย่างยิ่ง.

เดี๋ยวนี้เป็นพุทธบริษัทกันแต่ปาก; ความรู้ก็ไม่มี การปฏิบัติก็ไม่มี ความเป็นพุทธบริษัทที่แท้จริงไม่มี ไม่มีความเป็นพุทธบริษัทที่ถูกต้องทั้งเนื้อ ทั้งตัว ฉะนั้นจึงไม่อาจจะรู้จัก สิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม.

ลองพยายามกระทำให้สุดความสามารถ ***ให้มีความเป็นพุทธบริษัทที่แท้จริงขึ้นมา สักระดับหนึ่ง*** ก็คือระดับที่ ***จะเริ่มเข้าใจสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม;*** หรือว่าจะถือว่า **เป็นชั้นพระโสดาบัน** ก็ได้. เพราะว่าพระโสดาบัน **เป็นผู้แรกถึงกระแสแห่งสิ่งที่ไม่ตาย** คือนิพพาน หรืออสังขตะ อะไรเหล่านี้; **เป็นคนแรกถึงต้นเงื่อนและโดยการรู้เรื่องอิทัปปัจจยตา** คือเลิกมีตัวตนกันเสียที มีแต่กระแสแห่งอิทัปปัจจยตา. นั่นคือจุดตั้งต้น ที่เข้าไปถึงความจริง ที่เป็นอมตะ. **ถ้ายังยึดถือเป็นตัวตน ๆ อยู่แล้ว** มันก็ยังไกลอยู่ มันมีภูเขาหรือม่าน หรืออะไรขวางอยู่; มันมีตัวตน ที่เกิดมาจากความเข้าใจผิดนี่ ขวางกั้นอยู่รอบตัว. ฉะนั้น **ความเป็นพุทธบริษัทจริง ๆ นั้น คือการถึงอมตธรรม;** แม้แต่เป็นเพียงการเริ่มแรก แล้วก็เริ่มมีความคงกระพันชาตรี คือจะเข้าไปสู่ความไม่ตายนี้มากขึ้นตามลำดับ; มันไม่ต้องเวียนว่ายไปในวัฏฏสงสาร.

นี่คิดดูซิ, ถ้าถึงสิ่งนี้แล้ว มันไม่ต้องเวียนว่ายไปในวัฏฏสงสาร; ถ้าอย่างนี้แล้ว จะไม่ให้เรียกว่าคงกระพัน แล้วจะเรียกว่าอะไร? มันคงกระพัน

Copyright © 20 a Co ll rights reserved.

จนถึงกับ ไม่ต้องเวียนว่ายไปในวัฏฏสงสารอีก ซึ่งเรียกว่ามีความคงที่, หรือคงกระพันชาตรีได้. ถ้าไม่เรียกสิ่งอย่างนี้แล้ว ก็ไม่รู้จะไปเรียกสิ่งอะไรที่ไหนกันอีก. ฉะนั้น ทำอย่าให้มันต้องเวียนว่ายไปในวัฏฏสงสาร คือความได้มาซึ่งความคงกระพันชาตรีอันแท้จริง ของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นกฎ หรือเป็นสัจจะ หรือเป็นอสังขตะ.

....

ข้อปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความคงกระพันชาตรี.

ทีนี้ถ้าเรามาดูให้ดีว่า เราจะมองเห็นสิ่งนี้ที่ไหน? จะเข้าใจสิ่งนี้ได้ที่ไหน? มันก็ต้องดูตั้งต้นไปตั้งแต่สิ่งที่สิ่งนั้นแสดงออกมา. เราต้องฉลาดหน่อย เหมือนกับว่า เด็กไปหาปูที่อยู่ในรู. ถ้าเด็กมันไม่โง่นัก มองเห็นรูนี้ก็รู้ว่าในรูนี้มีปู; มันมีร่องรอยอะไรแสดงอยู่แถว ๆ นั้น แล้วใหม่ ๆ ด้วย; ไม่ใช่ว่าหลายวันมาแล้ว มันไปอยู่ที่อื่นเสียแล้ว. นี่ก็เรียกว่ามันมีความฉลาด. ถ้าเอาคนที่ไม่มีความชำนาญไปหาปูนี้ คงจะไปโง่หลาย ๆ ที่ทีเดียว กว่าจะพบปูสักตัวหนึ่ง.

เรื่องธรรมะนี้ก็เหมือนกัน มันต้องดูที่ปฏิกิริยา ที่สิ่งเหล่านี้แสดงออกมา, โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือความทุกข์. เรากำลังมีความทุกข์หลาย ๆ แบบหลาย ๆ อย่าง ก็ดูที่ความทุกข์, ดูลึกลงไป ก็จะพบไปตามลำดับ ถึงเหตุของความทุกข์ กระทั่งรู้ความวนเวียนอยู่ในกองทุกข์ เห็นความวน กลมอยู่ ในระหว่าง กิเลส กรรม และวิบาก ที่เรียกว่าวัฏฏสงสารนั่นแหละ ในที่สุดก็มองลึกเข้าไปอีก ถึงต้นเหตุของอันนี้ มันก็จะไปพบสิ่งที่เป็นต้นตอได้ คือกฎ, กฎของสิ่งทั้งหลาย.

Copyright © 2007 Co.,L ghts reserved.

ถ้าเมื่อเห็นกฎทั้งหลายแล้ว **ดูความที่กฎทั้งหลายไม่เปลี่ยนแปลง,** ไม่ต้องเปลี่ยนแปลง ; เป็นกฎอยู่ตลอดอนันตกาล, หรือไม่รู้ว่าจะใช้คำอย่างไรให้มันสมกัน คือมันไม่เกี่ยวกับเวลา, ถ้ามันเป็นกฎที่แท้จริง. **พอพบสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับเวลา** มันก็ค่อย ๆ พบสิ่งที่เรียกว่าอสังขตะ, หรือว่าไกวัลยธรรม, หรือว่าที่จะตั้งอยู่ในฐานะที่เป็นพระเจ้าอันแท้จริงขึ้นมาอย่างนี้.

นี่กฎของอะไร ? มันก็แยกออกมาเพื่อจะเป็นกฎส่วนนั้น ๆ ที่ว่าถ้ามาเป็นต้นไม้มีกฎเกณฑ์อย่างไร, มาเป็นสัตว์มีกฎเกณฑ์อย่างไร, มาเป็นคนมีกฎเกณฑ์อย่างไร ; **จากปรากฏการณ์เหล่านี้ มันทำให้ค้นพบลึกลงไปถึงตัวสิ่งที่เป็นกฎ ชนิดที่เป็นไกวัลยธรรม** คือไม่เปลี่ยนแปลง, มีอยู่อย่างเดียว ลักษณะเดียว อะไรเดียวหมด ทุกเวลา ทุกหนทุกแห่ง ทุก ๆ ทั้งหมด, ก็เลยอยู่เหนือความมีขนาด ไม่มีรูปร่าง ไม่มีขนาด ไม่มีอะไร.

นั่นแหละคือ **ต้นตอเดิม เป็นไกวัลยธรรมอยู่ตลอดเวลา ;** แม้จะเรียกว่าเดิมหรือปฐมก็ไม่ถูก เพราะมันไม่เกี่ยวกับเวลา, จะเรียกว่าที่แรกก็ไม่ถูก ; แต่มันจำเป็นจะต้องพูดอย่างนั้น. ที่จริงมันไม่ควรจะพูดอย่างนั้น จะว่าเดิมก็ไม่ได้ จะว่าที่แรกก็ไม่ได้.

นี่คือสิ่งที่เรียกว่า **คงกระพันชาตรีที่สุด ไม่ขึ้นอยู่กับเวลา** ไม่ต้องไปตามเวลา ; แต่สามารถจะทำให้สิ่งต่าง ๆ ต้องเป็นไปอย่างนี้แหละ. มันมีกี่หมื่นโลกธาตุล่ะ มีโลกธาตุกี่หมื่นโลกธาตุ มีกี่ระบบสุริยจักรวาล มันจะมีเท่าไรก็ตามใจ นับไม่ไหว แต่ทุกอย่างอยู่ใต้กฎกฎเดียวกันนี้. นี่เราจะต้องเข้าไปถึงสิ่งนั้นแหละ จึงจะเรียกว่าถึงไกวัลยธรรม ที่มีความคงทนอย่างยิ่ง คงกระพันชาตรีอย่างยิ่ง, ไม่มีสิ่งใดเหมือน น่าจะยอมรับเอามาสมมติว่าเป็นพระเจ้า หรือเป็นอะไรกันจริง ๆ.

Copyright © 2007 I..,Ltd ..nts reserved.

ฉะนั้นการที่จะพยายามให้รู้จักสิ่งๆ นี้ ก็เป็นหน้าที่ของผู้ที่ยังไม่รู้จักสิ่งนี้ จึงขอให้ท่านทั้งหลาย พยายามที่จะเข้าใจสิ่งนี้ คือสิ่งที่เราบัญญัติขึ้นสมมติดี-ชั่วกัน เพื่อพูดกันในสถานที่นี้ ว่าไกวัลยธรรม, คือธรรมชาติที่มีอยู่แต่เพียงอย่างเดียว ในที่ทุกหนทุกแห่ง ในเวลาทั้งหมด; เพราะว่ามันอยู่เหนืออำนาจของเวลา และของเนื้อที่ ของสถานที่, ฉะนั้นเข้าใจว่า พูดกันไปเรื่อยๆ ก็คงจะเริ่มเห็นรางๆ ขึ้นมาเป็นแน่นอน; สักวันหนึ่งเราจะรู้จัก หรือเข้าใจสิ่งที่เรียกว่า อมตะ อสังขตะ หรือ วิสังขาร หรือ ไกวัลยธรรม คือ **ธรรมที่มีอยู่ตลอดกาล,** หรือยิ่งกว่าตลอดกาล ได้เป็นแน่นอน.

นี่ในวันนี้สรุปความแล้วก็ได้อย่างนี้ : **ให้รู้จักความหมาย ในแง่ของความคงกระพันชาตรี, ความคงกระพันชาตรี, ที่เป็นความหมายอันหนึ่งของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม.**

เป็นอันว่าเราได้พยายาม ที่จะเข้าใจสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม กันทุกแง่ทุกมุม ที่จะนึกคิดพิสูจน์ศึกษาอะไรได้, ให้รู้จักสิ่งนี้กันได้ สักวันหนึ่งข้างหน้า เพื่อประโยชน์ดังที่ได้บอกแล้วตรงๆ ว่า **เพื่อทำความเข้าใจอันดีกันระหว่างสิ่งที่มีชีวิตทุกชีวิต** ในสากลจักรวาล, เพื่อความอยู่ร่วมกันอย่างสันติแท้จริง ไม่เหมือนสันติของพวกนักการเมือง.

เอาละวันนี้ก็สมควรแก่เวลาแล้ว ขอเปิดโอกาสแก่พระสงฆ์ทั้งหลาย สวดคณสาธยาย เรื่องที่ส่งเสริมกำลังใจ ในการแสวงหา และการปฏิบัติธรรมนี้ ต่อไปอีกวาระหนึ่ง.

Copyright © 2007 I[illegible].,Ltc[illegible]its reserved.

– ๑๐ –

หินโค้ง ๙ มิ.ย. ๑๖

ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นหลักมูลฐาน เพื่อทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายในชุดไกวัลยธรรม ครั้งที่ ๑๐ นี้ อาตมาจะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นหลักมูลฐาน เพื่อทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา.

[*ทบทวนคำบรรยายครั้งก่อน ๆ ถึงหน้า ๓๔๕.*]

ขอให้ท่านทั้งหลายทุกคน ทบทวนความจำแต่หนหลัง ถึงสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม ให้กลับมาแจ่มแจ้งในใจพอสมควรเสียก่อน; แล้วก็จะเห็นได้

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ต่อไปว่า สิ่งนี้จะตั้งอยู่ในฐานะเป็นหลักมูลฐานอันมั่นคง เพื่อจะทำความเข้าใจอันดีต่อกันและกัน ในระหว่างศาสนาทั้งหลาย ที่มีอยู่ในโลกนี้ในเวลานี้.

โดยใจความย่อๆที่สุด ไกวัลยธรรมก็คือสิ่ง ซึ่งมีอยู่เพียงสิ่งเดียวหรืออย่างเดียว ตลอดไปในที่ทุกหนทุกแห่ง และทุกเวลา คือทุกเวลาและทุกสถานที่นั่นเอง; มีอยู่แต่สิ่งสิ่งเดียว สิ่งหนึ่งเท่านั้น, สิ่งนั้นเรียกว่าไกวัลยธรรม มีรายละเอียดที่ได้บรรยายมาแล้วถึง ๙ ครั้ง.

ครั้งที่ ๑ แสดงโดยปริยายต่างๆเพื่อจะให้เห็นว่า สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง ขอให้ฟื้นความจำแต่หนหลัง ที่ได้อธิบายถึงคำว่า 'มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง' มันเป็นสิ่งสิ่งเดียว มีอยู่ในที่ทั่วไป ตลอดเวลาทั้งปวง คือก่อนสิ่งทั้งปวงจะมีขึ้นมา เป็นความมีอยู่อย่างประหลาด คือมีอยู่อย่างไม่เหมือนสิ่งทั้งปวง.

สิ่งทั้งปวงนั้น มันมีอยู่อย่างลมๆแล้งๆ คือเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป, เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป; นี่มันลมๆแล้งๆ. แต่ถ้าสำหรับสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมแล้ว มันไม่ได้มีการเกิดขึ้น หรือตั้งอยู่ หรือดับไป; มันมีอยู่อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งบางทีก็จะเข้าใจผิดได้ เห็นเป็นความไม่มีอะไรไปเสีย.

ที่ว่าความมิได้มีอยู่ มิได้ตั้งอยู่ เหมือนสิ่งทั้งปวงนั้นแหละ มัน ไม่ได้หมายความว่า ไม่มีอะไร; มันมีอยู่อีกความหมายหนึ่ง ซึ่งไม่ควรจะเรียกว่ามีอยู่ด้วยซ้ำไป; แต่ไม่รู้จะเรียกว่าอะไร ก็ยังต้องเรียกว่า "มีอยู่" ก่อนสิ่งทั้งปวง. ความ "มีอยู่" นั้น เป็นความ "มีอยู่" แท้จริง มิใช่มีอยู่อย่างสิ่งทั้งปวง ซึ่ง "มีอยู่" อย่างลมๆแล้งๆ นี่ความหมายหนึ่ง.

Copyright © 2007 o.,L ghts reserved.

ในการบรรยายครั้งที่ ๒ ก็แสดงให้เห็นว่า ไกวัลยธรรมนั้น ควรแก่นามว่าธรรมอย่างยิ่ง. คำว่า "ธรรม" แปลว่าสิ่งที่ทรงตัวอยู่ได้โดยตัวมันเอง. สิ่งใดบ้างที่ทรงตัวอยู่ได้โดยตัวมันเอง คือไม่อาศัยเหตุปัจจัยอื่นมาช่วยเหลือ?

ท่านต้องคิดดูให้ดี มีอยู่สิ่งเดียว แต่สิ่งที่เรียกว่า **ไกวัลยธรรม** เท่านั้น **ที่จะมีอยู่ได้โดยตัวมันเอง** ในตัวมันเอง โดยที่ไม่ต้องมีเหตุปัจจัยอะไร. ธรรมนอกนั้นก็ต้องมีเหตุมีปัจจัย; แล้วก็ต้องหมุนเวียนอยู่เรื่อย อยู่นิ่งไม่ได้; ถ้าอยู่นิ่งก็จะสลายไป ทำลายไป.

ฉะนั้น ต้องมีการหมุนเวียนอยู่เรื่อย แต่เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป, คือให้มีอะไรปรุงแต่งไว้เรื่อย มันจึงจะอยู่ได้. ถ้าอย่างนี้ก็เรียกว่า **ความที่มันไหลเวียนอยู่เรื่อยนั้นแหละ เป็นตัวธรรม** ของธรรมประเภทนี้.

นี้จะเรียกว่ามันอยู่ตลอดเวลาก็ได้เหมือนกัน; แต่มันอยู่อย่างที่เรียกว่าเกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – ดับ ไป, เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป; ก็เลยเอาความที่มันอยู่ได้ เพราะการไหลเวียนนั้นว่า เป็นการทรงตัวอยู่ได้ในตัวมันเอง คือการไหลเวียน หมุนเวียน เหมือนกับเอาอะไรมาปั่นให้หมุนจี๋ แล้วทรงตัวอยู่ได้ไม่ล้มไปอย่างลูกข่างนี้เป็นต้น. มันก็ต้องอยู่ได้ ทรงตัวอยู่ได้ แต่ต้องด้วยความไม่แน่นอน คือ ไม่เที่ยง หรือเปลี่ยนเรื่อย.

ทีนี้อีกสิ่ง สิ่งหนึ่งนั้นมันตรงกันข้าม เอาความหมายว่ามันตรงกันข้าม, ไม่ต้องหมุน ไม่ต้องปรุงแต่ง ไม่ต้องอะไรหมด ก็มีอยู่ได้อย่างเที่ยงแท้แน่นอนกว่า; เพราะฉะนั้นหน้าตาของมัน ต้องไม่เหมือนกัน. อย่างหนึ่งเป็นหน้าตาที่ไม่มี

Copyright © 200 Co., ights reserved.

หน้าตา คือจะไม่แสดงอะไรให้เป็นรูปเป็นนามอะไรได้; แต่มันก็มีอยู่. ฉะนั้น หน้าตาของมัน จึงยากที่คนทั่วไปจะรู้จะเห็น จะมองเห็นว่า มันมีอยู่อย่างไร.

เรื่องอย่างนี้ *พวกเซ็นก็มีพูด*. *เขาพูดว่า "หน้าตาดั้งเดิม"*. ใครเคยเห็นหน้าตาดั้งเดิมของตัวบ้าง? เมื่อก่อนแต่มาเป็นอย่างนี้นี้ มันมีหน้าตาอย่างไร? ก็พูดเป็นปริศนา คือต้องขบคิด. **ใครเห็นหน้าตาดั้งเดิม คนนั้นก็เห็นธรรมะหมด กระทั่งนิพพาน.**

เอาละ, เป็นอันกล่าวได้ว่า สิ่งที่เรียกว่าธรรม ถ้าเป็น **ธรรมแท้ทรงตัวอยู่ได้เอง** ก็ต้อง **เป็นประเภทไกวัลยธรรม** หรือ **อสังขตธรรม** เท่านั้น; นอกนั้นเป็นธรรม ที่ทรงตัวอยู่ด้วยความหมุนเวียนเปลี่ยนแปลง ความหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นตัวมันเอง เป็นตัวหมุนเวียนเปลี่ยนแปลง จึงมีหน้าตาที่เปลี่ยนไปเรื่อย; ดังนั้นจึงไม่ใช่ไกวัลยธรรมที่แท้จริง, เป็นแต่เพียงเงา หรือเปลือก หรืออะไร ที่มันพลอยหมุนติด ๆ กันไปรอบ ๆ ไกวัลยธรรม. ใช้คำว่ารอบ ๆ ก็ไม่ค่อยจะถูก; คือมันออกมาทุกแห่งทุกหน ทั้งข้างบน ข้างล่าง ข้างซ้าย ข้างขวา. *ไกวัลยธรรมตั้งอยู่ในฐานะเป็นสิ่งที่ควรแก่นามว่าธรรม คือสิ่งที่ทรงตัวอยู่ได้เองนี้ เป็นอย่างยิ่ง.*

ในครั้งที่ ๓ พูดถึงไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎ คือ *กฎที่เรียกว่า สามัญญลักษณะ* ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา. มันมีกฎอันหนึ่ง ซึ่งทำให้เกิดมีสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ หรือเป็นอนัตตา. **ความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา นั้น มันเป็นกิริยาอาการ.** ตัวกฎนั้นมันอีกอันหนึ่ง ซึ่งมันมีอยู่สำหรับทำให้สิ่งนี้ต้องเป็นอย่างนี้, คือมีกิริยาอาการเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์

Copyright © 200 Co., ights reserved.

เป็นอนัตตา. ฉะนั้น เป็นสิ่งเดียว เป็นอันเดียว ตัวเดียว ในที่ทุกแห่ง ในที่ทุกเวลา เรียกว่ากฎ.

จำคำว่ากฎกันไว้ให้ดีๆ คำนี้จะต้องพูดกันอีกมากต่อไปข้างหน้า มันมีอะไรมากกว่าที่รู้กันอยู่แล้ว. ที่รู้กันอยู่แล้วว่ากฎโรงเรียน กฎบ้านเมือง กฎหมาย นี้มันเป็นกฎอย่างของเด็กเล่น ไม่ใช่กฎอย่างของไกวัลยธรรม; แม้ที่สุดแต่กฎวิทยาศาสตร์ ที่เขากำลังพูดๆ พบๆ กันอยู่นี้ ก็ยังค่อนข้างจะเป็นเด็กเล่น, คือไม่เด็ดขาด ไม่ตายตัว เหมือนกฎที่เป็นตัวไกวัลยธรรม ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นกฎอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา.

ในครั้งที่ ๔ ถัดมา *ก็พูดถึงไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นกฎของอิทัปปัจจยตา หรือ ปฏิจจสมุปบาท.* นี้เราก็ได้อธิบายกันยืดยาว เต็มการบรรยาย ๑ ครั้ง ให้รู้เรื่องอิทัปปัจจยตา ว่าเมื่อสิ่งนี้ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆ จึงเกิดขึ้น, เมื่อไม่มีสิ่งนี้ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ๆ ก็ไม่เกิดขึ้นคือดับไป. นี้มันเป็นตัวกิริยาอาการ ที่เรียกว่าอิทัปปัจจยตา; แต่แล้วมันมีกฎอยู่อีกอันหนึ่ง ซึ่งทำให้มันต้องมีอาการอันนี้. นั่นแหละเรียกว่ากฎของอิทัปปัจจยตา มีลักษณะเป็นไกวัลยธรรม คือมีอย่างเดียว ครั้งเดียว เพียงอันเดียว ในที่ทั่วไป ในที่ทุกหนทุกแห่ง ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่รู้ว่ามันมีอยู่ได้อย่างไร, เกิดมาเมื่อไร. แต่มันมีอยู่ตลอดไปอย่างนี้.

นี่ความเป็นไกวัลยธรรม หรือจะเรียกให้สั้นคือว่า ไกวัลยตา, ความที่มันเป็นไกวัลยธรรม มันมีอยู่อย่างนี้; นี่คือกฎด้วยเหมือนกัน. แต่กฎที่บังคับให้เป็นไปตามเหตุและผล เรียกว่ากฎอิทัปปัจจยตาก็ได้, กฎปฏิจจ-

Copyright © 20 Co rights reserved.

สมุปบาท ก็ได้. ถ้าเรียกว่า *ปฏิจจสมุปบาท* นี้มันแคบอยู่แต่ในวงของเรื่องสิ่งที่มีชีวิต มีจิตใจ, รู้สึกเป็นทุกข์เป็นสุขได้. ถ้าเราเรียกว่า *อิทัปปัจจยตา* ความหมายก็อย่างเดียวกันแหละ แต่มัน *ขยายกว้างออกไป ถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิต* ไม่มีความรู้สึกก็ยังได้.

ครั้งที่ ๕ ไกวัลยธรรมในฐานะ เป็นกฎจตุราริยสัจจ์. นี้แกล้งเอามาแสดงให้เห็นด้วยพร้อม ๆ กันไปว่า *ในฐานะที่มันเป็นกฎที่สำคัญ ที่จำเป็น ที่จะต้องรู้และต้องปฏิบัติตาม.* ถ้าไม่ปฏิบัติตาม มันก็จะต้องพบกันเข้ากับความทุกข์,

ที่นี้ กฎจตุราริยสัจจ์นี้ สำหรับสิ่งที่มีชีวิต รู้สึกคิดนึกได้ รู้สึกสุขทุกข์ได้; เพราะว่า *พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้* อย่างนั้นเอง คือตรัสว่า *เราหรือพระอรหันต์ทั้งหลาย บัญญัติเรื่องอริยสัจจ์ สำหรับสัตว์ที่มีความรู้สึกอยู่ คือ เวทิยมานสุส–สัตว์ที่กำลังมีความรู้สึกอยู่.*

กฎนี้ก็สำหรับมนุษย์โดยเฉพาะ; แต่ถึงอย่างนั้น มันก็เป็นกฎชนิดที่เป็นไกวัลยธรรม; หมายความว่า ไม่ว่าครั้งไหน ที่ไหน เมื่อไร ยุคไหน สมัยไหนก็ตามใจ จะต้องมีกฎอย่างนี้. และกฎเดียวนี้เท่านั้น ที่เกี่ยวกับทุกข์หรือว่าจะไม่มีทุกข์; แต่ให้รู้ว่ามันเป็นกฎที่แคบเข้ามา มุ่งหมายเฉพาะสิ่งที่มีความรู้สึกคิดนึกได้ แล้วก็รู้จักสุข รู้จักทุกข์ มีสติปัญญาที่จะใช้กฎนี้ให้เป็นประโยชน์.

ในครั้งที่ ๖ ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นสักว่าธาตุ, ธา–ตุ ในภาษาบาลี ออกเสียงเป็นไทยว่าธาตุ. คำว่า ธาตุ นี้ก็แปลว่า สิ่งที่ทรงตัวมันเองอยู่ตาม

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ธรรมชาติ, ทรงตัวเองอยู่ตามธรรมชาติ. ฉะนั้นไม่ควรจะไปถือว่าเป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวกู เป็นของกู; แม้แต่ส่วนน้อยส่วนหนึ่ง เป็นสักว่าธาตุ ตามธรรมชาติ มีอยู่ ทรงตัวอยู่ ตามธรรมชาติ.

คำนี้มีความหมายอย่างเดียวกับคำว่าธรรม ซึ่งแปลว่าทรงตัวอยู่เหมือนกัน; แต่คำว่า ธาตุ นี้ต้องการจะให้ละเอียดลงไป จนถึงชั้นสุดท้ายที่จะแบ่งแยกได้ ให้มันทรงตัวอยู่; ฉะนั้นจึงไปถึงสิ่งที่แบ่งแยกไม่ได้อีกต่อไป : ธาตุนั้นธาตุนี้, หรือไม่ควรจะแบ่งอีกต่อไป ที่เรียกว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ วิญญาณ เป็นต้น, กระทั่งถึงเป็นอสังขตธาตุ และสังขตธาตุ.

ให้รู้ว่าเป็นสักว่าธาตุ; อย่าได้มีวี่แวว หรือมีความหมายของคำว่าตัวตน สัตว์ บุคคล เหมือนที่เรารู้สึกอยู่ ด้วยความไม่รู้ของเรา ว่ามันเป็นตัวกู เป็นของกู; มีปัญหาเกิดขึ้น เพราะเป็นตัวกูเป็นของกู; **ให้เห็นเป็นสักว่าธาตุ** แล้วก็จะไม่เกิดความรู้สึกเช่นนั้น.

แล้วสิ่งที่เรียกว่า **ธาตุนั้นที่แท้จริงแท้แล้ว ก็เป็นพวกอสังขตธาตุ;** เป็นตัวไกวัลยธรรมแท้, เป็นสิ่งที่ไม่ต้องมีเหตุปัจจัยปรุง. ที่มันมีเหมือนกับว่าปฏิกิริยา หรือเงา หรืออะไร ของอสังขตะเหล่านี้ ก็ออกมาเป็นสังขตธาตุ : มีเหตุมีปัจจัยปรุง เป็นธาตุหลอก ๆ.

เช่นธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม ก็ยังมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เหมือนกับพวกที่ไหลเวียน เป็นสังขตะทั่ว ๆ ไป. นี้เรียกว่า ธาตุสังขตะ มีเหตุมีปัจจัยปรุง ไม่แน่นอนยังเปลี่ยนได้ แม้ว่าจะเพ่งเล็งไปให้ถึงคุณสมบัติอันลึกถึง

Copyright © 200 Co., ights reserved.

ที่สุดของมัน เช่น ธาตุดิน ของแข็ง ธาตุน้ำ ของเหลวนี้ มันก็ยังอยู่ในวิสัยที่เปลี่ยนแปลงอยู่นั่นแหละ; มันแข็งมาก แข็งน้อย เหลวมาก เหลวน้อย.

ทีนี้สิ่งใดจะควรแก่คำว่าธาตุที่สุด สิ่งนั้นก็ต้องเป็นตัวไกวัลยธรรม คือธาตุที่ไม่เปลี่ยนแปลง; แล้วอีกอย่างหนึ่ง ก็อย่าให้เข้าใจว่า แม้ไกวัลยธรรมจะเป็นสิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลง ก็อย่าได้ถือไกวัลยธรรมนั้น ว่าเป็นตัวตน. ตัวนี้ที่แบ่งออกมาเป็นส่วนย่อย ๆ หรือว่าที่รวมกันเป็นตัวใหญ่ เป็นมหาอัตตา เป็นปรมอัตตา ซึ่งพวกอื่นเขาถือกันว่าเป็นอัตตา; แต่พุทธศาสนาไม่ถือ อย่างนี้เป็นต้น. ให้เห็นว่าเป็นธาตุอยู่ตลอดเวลา แต่ก็เป็นไกวัลยธรรม คือสิ่งเดียวนั้นตลอดเวลา และพื้นที่ทั่วปวง.

ครั้งที่ ๗ ไกวัลยธรรมในฐานะเป็นธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ, ธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะนี้ รวมอยู่ในสิ่งที่เป็นไกวัลยธรรม : เพราะในสิ่งที่เป็นไกวัลยธรรมหรือตัวไกวัลยธรรมนั้นก็ได้ เพราะมันมีสิ่งเดียว, ในสิ่งนั้นต้องมีธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะ เจืออยู่แล้วเสมอไป; ไม่อย่างนั้นจะออกมาเป็นความเป็นพุทธะ คือรู้อะไรได้นี่ไม่ได้.

นี้ถ้ามันวิวัฒนาการออกมา มันกลายเป็นธรรมชาติที่มีความรู้สึกคิดนึก มีชีวิตจิตใจ; เมื่อสมบูรณ์เต็มที่ ก็อย่างคนเรานี้; มีความรู้สึกคิดนึกจนกระทั่งปัญญาสูงสุดถึงที่สุด เป็นพุทธะเต็มที่. ในไกวัลยธรรมนั้น จะต้องมีเชื้อชนิดนี้อยู่พร้อมเสร็จ, คือจะพูดกลับกันอีกทีหนึ่งว่า ความเป็นพุทธะนี้ จะต้องตั้งอยู่ในฐานะเป็นไกวัลยธรรม จะเรียกว่าคุณสมบัติของไกวัลยธรรมก็ได้; แต่มันไม่ถูก มันไม่รู้จะพูดว่าอย่างไร, เพ่งเอาความแต่เพียงว่า ธรรมชาตินั้น

Copyright © 2007 Ix ,Ltd ts reserved.

จะต้องเป็นสิ่งสิ่งเดียว และมีอยู่ตลอดเวลา และในที่ทั้งปวง แล้วก็กระจายออกมาในสิ่งทุกสิ่ง. ในธาตุอะไรก็ได้ จะต้องมีเชื้อแห่งความเป็นพุทธะเจืออยู่ด้วยเสมอไป มันได้โอกาสปรุงแต่งกันเมื่อไร ก็เบิกบานออกมาเป็นพุทธะ.

ที่นี้ *ครั้งที่ ๘ ก็พูดถึงไกวัลยธรรมในฐานะเป็นกฎ หรือเป็นอำนาจของวิวัฒนาการของชีวิต* คือสิ่งที่จะเรียกว่าชีวิตอันแท้จริง หรือดำรงอยู่จริงๆ ควรจะเป็นไกวัลยธรรม; นอกนั้นเป็นชีวิตหลอก, อย่างชีวิตคนนี้เป็นชีวิตหลอกๆ. เดี๋ยวมันก็ไม่มีแล้ว สิ่งที่จะดำรงอยู่จริงไม่เปลี่ยนแปลงนั้น ก็มีอยู่แต่สิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม; เลยถือเอาว่า ในไกวัลยธรรมนั้นมีธาตุแห่งชีวิต หรือความเป็นธรรมชาติของสิ่งที่มีชีวิตเจืออยู่. ถ้ามันเจริญเบิกบานงอกงามออกไป มันจะปรากฏเป็นชีวิตสมบูรณ์แบบอย่างนี้ขึ้นมา, แต่แล้วก็ไม่ได้อยู่นาน มันจึงเหมือนกับประกายอันหนึ่งของไฟอันแท้จริง ที่ซ่อนอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ ประกายไฟดวงหนึ่งออกมาแวบหนึ่ง เดี๋ยวก็ดับไปนี่.

นี่เรียกว่าชีวิตอย่างที่เราเรียกๆกันนี่ ชีวิตจริงๆที่เป็นอมตะ ไม่รู้จักตายจริงๆนั้นอยู่ที่ไหน.

ฉะนั้น ถ้าเห็นแล้วจะเห็นพร้อมกันหมด สำหรับความหมายทุกแง่ของไกวัลยธรรม เช่น ความทรงอยู่ได้ตลอดกาล ความเป็นชีวิต ความเป็นพุทธะ หรือความทรงตัวอยู่ได้ อย่างนี้เป็นต้น. ฉะนั้น ต้องทบทวนความจำ เกี่ยวกับลักษณะของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมอย่างนี้ก่อน แล้วจึงเอาข้อมูลเหล่านี้มาสำหรับพูดจากันในการต่อรองกัน เพื่อจะทำความเข้าใจอันดีแก่กันและกันระหว่างศาสนา.

Copyright © 2007 I ..,Lt hts reserved.

[ปรารภประโยชน์ในความเข้าใจกันในระหว่างศาสนา]

เอาละ, ที่นี้ขอเตือนไว้เสมอว่า ที่เราเอาเรื่องนี้มาพูดนี้ เราพูดกันในฐานะที่มันจำเป็นแก่มนุษย์; ดังนั้นจึง ไม่ใช่พูดในลักษณะของปรัชญา. ถ้าพูดอย่างปรัชญา มันก็เป็นเรื่องเพ้อเจ้อ, มันเป็นเรื่องเพื่อปรัชญา. ถ้าพูดเป็นปรัชญา นี่มันก็น่าหัวแหละ : ความจริงเพื่อประโยชน์แก่ความจริง, สัจจะเพื่อประโยชน์แก่สัจจะ, ไม่ใช่เพื่อมนุษย์เลย, หรือปรัชญาก็เพื่อประโยชน์แก่ปรัชญา.

เราจะไม่พูดไกวัลยธรรมในแง่ของปรัชญา หรือปรัชญาอย่างเดียว จะพูดในแง่ของศาสนา; ซึ่งจะเป็นความจริงที่เป็นประโยชน์แก่มนุษย์, ความจริงเพื่อมนุษย์; ไม่ใช่ความจริงเพื่อความจริง. ฉะนั้นเราจึงพูดไกวัลยธรรมในฐานะที่จะเป็นหลักมูลฐาน สำหรับต่อรองพูดจาซึ่งกันและกัน, เพื่อปรับความเข้าใจซึ่งกันและกันในระหว่างศาสนา. นี่เป็นประโยชน์แก่มนุษย์, และกำลังจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์สมัยนี้.

ขอให้ถือว่านี่คือ ปัญหาเฉพาะหน้าของโลกสมัยนี้ คือความที่ศาสนาแต่ละศาสนา พูดกันไม่รู้เรื่อง, เป็นความแตกแยก วิวาท ทะเลาะกันระหว่างศาสนา. ศาสนากำลังทะเลาะกันเองอยู่ตลอดเวลา; แล้วเดี๋ยวนี้รุนแรงยิ่งขึ้น เพราะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมือง, แล้วศาสนาไม่เป็นอิสระ ศาสนามาเป็นเครื่องมือของการเมือง ศาสนาก็กลายเป็นสิ่งที่จะต้องวิวาทกันมากขึ้น.

Copyright © 2007 I[illegible].,Ltc[illegible]hts reserved.

ที่นี่เมื่อมัน หมดความเป็นศาสนาโดยแท้จริงไปแล้ว มนุษย์ก็ไม่สนใจกับศาสนา ดูหมิ่นศาสนา ละทิ้งศาสนา, ก็ฆ่าพระเจ้าเสียให้ตายเลย นี่เราจึงเอาเรื่องที่จะทำความเข้าใจกันได้ ในระหว่างศาสนานี่แหละ มาพูดกันโดยเอาสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมเป็นมูลฐาน.

ความเจริญอย่างสมัยใหม่ ทำให้เกิดการตีความที่เกี่ยวกับศาสนา หรือเกี่ยวกับศีลธรรมนั้น เฉออกไป, เฉออกไป, เฉออกไป, ไกลไปทุกที, ไม่ไปตามหลักเกณฑ์ของศีลธรรม และของศาสนามากขึ้นทุกที.

อ่านหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งเมื่อ ๒–๓ วันมานี้ ซึ่งเชื่อว่าหลายคนก็อ่าน ว่าที่ประเทศหนึ่ง จะออกชื่อดีไม่ดี จะผิดมารยาทหรือไม่ก็ไม่ทราบ; ไม่ออกชื่อก็ได้ ว่าประเทศที่ใหญ่โต ที่เจริญด้วยการศึกษานี้ ศาลสูงสุดเขาตีความพิพากษาชี้ขาดว่า การมีระบำเปลื้องผ้านั้น ไม่ทำลายศีลธรรมอันดีของประชาชน; มีเหตุผลว่า ทุกคนมีเสรีภาพ. คนที่มันจะเปลื้องผ้าหากิน เขาก็มีเสรีภาพ; แล้วคนที่ไปเสียสตางค์แพง ๆ เข้าไปดูนั้น เขาก็รู้อยู่แล้วว่า ในนั้นมันมีอะไร เขาเสียสตางค์ให้สิ่งสิ่งนั้น; นั้นมันคืออะไร เขาก็รู้อยู่แก่ใจฉะนั้น ไม่มีใครเสียหาย ก็ให้ยกพ้องไป ให้ถือว่า ไม่กระทบกระเทือนศีลธรรมอันดีของประชาชน หมายความว่าตำรวจหรืออัยการเป็นฝ่ายแพ้ไป.

นี่การตีความอย่างนี้ มันจะผิดถูกของเขา ก็ตามใจเขา; แต่ว่าถ้าทางศาสนาแล้วก็จะถือว่า **เป็นการตีความที่เฉออกนอกแนวของศีลธรรม** หรือของศาสนาที่เคยมีมาแต่ก่อน; แล้วเราถือว่า ถ้าสิ่งเหล่านี้เจริญละก็เป็นอันว่า คนเราจะต้องมีจิตใจชนิดที่เป็นข้าศึกแก่ธรรมะ แก่ศาสนา แก่พระเจ้า.

Copyright © 2007 I..,Ltd ..hts reserved.

ฉะนั้น ไม่เท่าไรคนก็จะทำอะไรมากไปกว่านั้น ทำไปในที่ที่จุ้นจ้านมากขึ้นมากขึ้น แล้วก็ไม่มีใครผิด. เพียงแต่ว่าจะไปบังตอไม้สักตอหนึ่ง ก็ทำอะไรกันได้; อย่างนี้เป็นต้น.

นี่ระวังให้ดีว่า การที่โลกในสมัยปัจจุบันนี้ ละเลยสิ่งที่เรียกว่าศาสนา หรือศีลธรรมก็ตาม ยิ่งขึ้นทุกที; ก็เพราะว่าศีลธรรมหรือศาสนานี้ไม่พิสูจน์ความจริง หรือเหตุผลอะไรบางอย่างให้เป็นที่พอใจแก่เขา ในปัจจุบันนี้. เขาก็มองไปในแง่อื่น ในทางอื่น มากขึ้นทุกที; นี่แล้วโลกนี้จะเป็นอย่างไร.

นี่เรียกว่าโลกนี้กำลังลืมเรื่องทางศาสนายิ่งขึ้น หรือเรื่องทางจิตทางวิญญาณนั้น ถูกละเลยยิ่งขึ้น; ไปมุ่งหมายเหตุผลแต่เรื่องทางวัตถุ, เอาความรู้สึกที่เกี่ยวกับวัตถุเป็นหลัก; มันก็ลามขึ้นมาถึงผู้บัญญัติศีลธรรม ถึงผู้พิพากษา ตีความของศีลธรรมหรือกฎหมายอะไรต่าง ๆ. นี่เพราะว่า ไม่รู้จักสิ่งสำคัญที่สุด ที่ถูกต้องอยู่ตลอดเวลา คือสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม.

ถ้าถือเอาไกวัลยธรรมเป็นหลัก ก็ต้องหมายความว่า เมื่อทำอย่างนี้ผลจะต้องเกิดขึ้นอย่างนี้, เมื่อทำอย่างนี้ ผลก็จะต้องเกิดขึ้นอย่างนี้ ตามหลักของอิทัปปัจจยตา.

ที่นี้เมื่อทำกันอย่างนั้น, อย่างที่ว่านั้น บูชาสิ่งเหล่านั้นแล้ว ผลมันก็ต้องเกิดขึ้น เป็นความไม่มีศีลธรรม ในจิตใจของมนุษย์ยิ่งขึ้น ๆ : มีข้อแก้ตัวเสมอ; แล้วโลกนี้ก็จะมีอันธพาลมากขึ้น คือผู้ที่ไม่มีศีลธรรม แล้วมีจิตใจ

Copyright © 2007 [illegible],Lt[illegible]hts reserved.

ต่ำทรามลงจะมีมากขึ้น, แล้วเขาก็จะถือเอาประโยชน์ส่วนตัวเขาตามลำพัง เขาก็เบียดเบียนคนอื่น อย่างที่เรากำลังลำบากอยู่ ด้วยบุคคลประเภทที่เรียกกันว่าอันธพาลนั้นเอง. นี่แหละคือ **โทษของการที่ไม่รู้จักสิ่งสูงสุดที่สุด คือไกวัลยธรรม** ซึ่งเป็นสิ่งสูงสุด จนไม่รู้จะใช้คำว่าสูงสุดอย่างไร แล้วก็ไม่เคยเปลี่ยนแปลงด้วย ตั้งอยู่ในฐานะที่เรียกว่าเป็นพระเจ้า อย่างที่เคยอธิบายมาแล้ว.

....

[*เริ่มคำบรรยายตามหัวข้อครั้งนี้.*]

ที่นี้ในวันนี้ อาตมาก็ได้บอกแล้วว่า จะพูดกันถึง **ไกวัลยธรรม ในฐานะเป็นหลักมูลฐาน สำหรับต่อรองพูดจากัน เพื่อทำความเข้าใจอันดีกันในระหว่างศาสนาทั้งปวง โดยใช้ไกวัลยธรรมนี่แหละเป็นหลักมูลฐาน.** แต่ถึงอย่างนั้นก็ดี ความเป็นหลักมูลฐานนั้น มันยังแยกได้เป็นหลาย ๆ ฝ่าย หรือหลาย ๆ หัวข้อ. ในวันนี้จะพูดกันแต่สักหัวข้อหนึ่ง คือสิ่งที่เรียกว่า **ปฐมเหตุ.**

หลักมูลฐานสำหรับทำการต่อรองกันระหว่างศาสนา ข้อที่หนึ่ง เรียกว่า ปฐมเหตุ.

ปฐม ก็แปลว่า ***ที่แรก*** หรือ ***อันแรก, เหตุก็คือเหตุ.*** เมื่อพูดถึงปฐมเหตุ ทุกคนก็พอจะเดาความหมายได้ว่าอะไร เป็นต้นเหตุที่แรกของสิ่งทั้งปวง. แต่ถึงอย่างนั้นก็เถอะ มันยังมีความยุ่งยากลำบาก เราจะพูดว่าไกวัลยธรรมเป็นปฐมเหตุ ก็ถูก แต่ไม่หมด; คำว่าเหตุมันยังมีความหมายที่กำกวมหรือจำกัด. เดี๋ยวก็จะว่ากันต่อไป ว่าควรจะว่าอะไรดี จะเรียกอย่างไรดี.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ในที่นี้จะขอบอกให้ทราบเสียก่อน ว่า *ทำไมจึงยกเอาคำคำนี้ คือคำว่า ปฐมเหตุ ขึ้นมาพูดกันก่อน ?* เพราะ ในศาสนาทุกศาสนา ก็ว่าได้ ถือกันว่ามีสิ่งที่เรียกว่า ปฐมเหตุ คืออันแรก. แต่บางศาสนาระบุตรงเลยว่า ปฐมเหตุก็คือสิ่งนั้น ๆ ปฐมเหตุของสากลจักรวาลน่ะ มันคือสิ่งนั้น ๆ. ในพุทธศาสนาก็ไม่ได้ระบุตรงอย่างนั้น ; แต่คำกล่าวทั้งหลาย มันก็แสดงให้เห็นได้ว่า **ยอมรับว่ามีปฐมเหตุด้วยเหมือนกัน.**

ข้อนี้มันมีความสำคัญอยู่ตรงที่ว่า **พวกที่ถือว่ามีปฐมเหตุ** ที่เป็นอันแรก หรือเป็นพระเจ้าสร้างสิ่งทั้งปวงเป็นปฐมเหตุ อย่างนี้แล้ว **เขาก็ถือเอาว่าสิ่งนั้นเป็นอัตตา** – เป็นตัวตน **เป็นบรมอัตตา** – ตัวใหญ่อย่างยิ่ง ที่ออกมาของอัตตาทั้งหลาย หรือว่าสิ่งนั้นสร้างอัตตาทั้งหลายออกมา.

พุทธศาสนาไม่ยอมรับอย่างนั้น แต่ก็ **มิได้ปฏิเสธว่า สิ่งที่มันมีอยู่ที่แรก** ก่อนสิ่งใด ๆ แล้วสิ่งใด ๆ ต้องออกมาจากสิ่งนั้น, หรืออาศัยสิ่งนั้น, หรือคลอดออกมาจากสิ่งนั้น ; อย่างนี้มันก็มีอยู่, แล้วสิ่งนั้นก็ **ควรจะเรียกว่าปฐมธรรม** มากกว่า คือให้มันได้ทั้งเหตุทั้งผล, หรือว่าไม่เป็นเหตุหรือไม่เป็นผล. แต่ในภาษาทั่วไปมักจะเรียกว่าปฐมเหตุเสียแล้ว ก็ต้องเลยเรียกว่าปฐมเหตุกันไปก่อน. แต่ที่ถูกควรจะเรียกว่าปฐมธรรม. คือธรรมอันแรกหรือสิ่งอันแรก ซึ่งจะไม่เรียกว่าเหตุว่าผล.

พิจารณาคำว่า "ปฐมเหตุ" กับปฐมธรรม.

เอาละ, ทีนี้ที่จะให้มีประโยชน์มาก ก็จะต้อง **วินิจฉัยกันถึงคำว่า ปฐมเหตุ** กันเสียก่อน เพื่อจะได้คำจำกัดความของคำว่า "ปฐมเหตุ" ที่ถูกต้องกันเสียก่อน.

Copyright © ora All rights reserved.

คำว่าเหตุนี่แหละ เป็นคำที่จะทำให้ยุ่ง เพราะมันหมายความได้หลายอย่าง : **เป็นเหตุโดยตรง** ก็มี, มัน **เป็นเหตุแต่สักว่ามันเป็นที่อาศัย** เป็นแดนให้ไหลออกมาจากสิ่งนั้นก็มี, กระทั่งว่ามันเป็นแดนอันหนึ่ง เป็นอนันตะไม่มีที่สิ้นสุด เป็นที่ออกมาแห่งเหตุทั้งหลายก็มี, แล้วเหตุทั้งหลายจึงค่อยออกผลทั้งหลายอีกทีหนึ่ง อย่างนี้มี, มันเรียกว่าเหตุได้ทั้งนั้น.

แต่ที่จริง สิ่งนี้จะเรียกว่า **ปฐมเหตุ** ไม่ถูกตามตัวหนังสือ ; ถ้าถือเอาตามตัวหนังสือก็ผิด มัน **ควรจะเรียกว่าปฐมธรรม, หรือสิ่งที่เป็นปฐม ;** จะเป็นเหตุหรือจะเป็นอะไร ประเดี๋ยวก็ลองฟังดูก็แล้วกัน.

เหมือนอย่างว่า ปั้นหม้อขึ้นมาอย่างนี้ ดินสำหรับปั้นหม้อ, นั้นเป็นเหตุ, หรือว่ามือของช่างปั้นหม้อ หรือว่าจานหมุนสำหรับทำการปั้นหม้อ, หรือว่าความอยากจะได้เงินของนายช่างปั้นหม้อ, หรือว่าความต้องการของตลาดที่มันจะซื้อหม้อนี่. อันไหนเป็นเหตุที่ให้เกิดหม้อขึ้นมาในโลก ?

หม้อมันเกิดขึ้นมาในโลกแล้วเดี๋ยวนี้, แล้วอันไหนเป็นเหตุให้เกิดหม้อขึ้นมาในโลกนี้ ? จะว่าดินเหนียว, หรือว่าอุปกรณ์การเผาดินเหนียว, หรือว่าเครื่องปั้น, หรือว่ามือที่มันปั้น, หรือว่าตัวนายช่างที่มีจิตใจอยากได้เงิน, หรือว่าความต้องการใช้หม้อของประชาชน. อันไหนเป็นเหตุ ? นี่แหละ **ความกำกวมของคำว่าเหตุมันมีอยู่** อย่างนี้ ; ดังนั้นมันจึงแบ่งออกเป็นเหตุโดยตรง เหตุโดยอ้อม, เหตุชั้น ๑ เหตุชั้น ๒ เหตุชั้น ๓ อะไรไป.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ถ้าจะมองถึงแผ่นดิน บางทีมันจะเป็นเพียงที่ไหลออกมาแห่งหม้อก็ได้ ไม่ใช่ตัวเหตุ ตัวเหตุจริง ๆ จะมาอยู่ที่ความต้องการของคนชั้นนั้น. มันเป็นเหตุให้นายช่างมันต้องบันดาลขึ้นมา, แล้วมันก็ต้องหาเครื่องมือเครื่องบันดาลหาดินมาบันดาล, แล้วหม้อมันก็เกิดขึ้นมาในโลก นี่เป็นต้น.

ฉะนั้น จะเอาเหตุที่ไหน ? ถ้าเอาเหตุที่บางสิ่งมันอาจจะจำกัด; เอาที่บางสิ่งจะไม่มีที่สิ้นสุด คือจะไม่จำกัดก็ได้. นี่จะต้องศึกษากันในข้อนี้ดูบ้าง; แต่ว่าขอยอมรับว่า ถ้าศึกษากันในรูปนี้ มันเป็นเรื่องปรัชญาไป ไม่จำเป็นก็อย่าไปยุ่งกับมันดีกว่า; ถ้าอยากยุ่งก็ได้ มันก็สนุกดี.

เหมือนอย่างว่าดวงอาทิตย์นี้ เป็นต้นเหตุหรือเป็นอะไร ที่ให้เกิดสิ่งทั้งหลายขึ้นมาในสุริยจักรวาลนี้. อย่างที่เราเรียนกันมานี้ ก็พอจะเชื่อถือได้แล้วว่า *โลกนี้แบ่งแยกออกมาจากดวงอาทิตย์;* พอเย็นลงมาก็เป็นโลกนี้.

หรือพวกหนึ่งว่าไม่ใช่; *มาจากหมอกเพลิงเป็นกลุ่ม ๆ หมุนเข้มข้นเข้ามา รวมตัวเป็นลูกไฟ, แล้วลุกขึ้นมาเป็นโลก,* ตัวโลกนี้; แล้วก็เย็นลงมาเป็นอย่างนี้ อย่างนี้ก็ได้. เพราะมันอาจจะพูดได้ว่า หมอกเพลิงนั้นมาแต่ไหนเล่า ? เพราะมันอยู่ในขอบวงของดวงอาทิตย์นี้; ฉะนั้น หมอกเพลิงนั้น ก่อนที่จะเข้มข้นมาเป็นตัวโลกนี้ มันก็ต้องมาจากดวงอาทิตย์. แล้วดวงอาทิตย์ก็ต้องเป็นแม่ของเขาทั้งหมด, คือเป็นที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งปวงนี้. ยิ่งเดี๋ยวนี้ ก็ยิ่งพบความจริงข้อนี้มากขึ้น ว่าแร่ธาตุต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้ มันเหมือนกับที่ยังเหลวคว้างอยู่ ที่เป็นดวงอาทิตย์อยู่ ที่เป็นแม่ของเขาทั้งหมด. ฉะนั้น *ในระบบสุริยจักรวาล* ซึ่งมีดาวฤกษ์หลาย ๆ ดวงนี้ มันก็ *มาจากแม่ของมัน คือดวงอาทิตย์.*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่จะเรียกว่าดวงอาทิตย์ว่าเป็นเหตุหรืออะไรดี? ดวงอาทิตย์มันก็ไม่ใช่เป็นเหตุ แล้วก็ไม่มีเจตนาอะไร ที่จะคลอดสิ่งเหล่านี้ออกมา. ฉะนั้นเหตุในความหมายที่ถูกต้องนั้น จะไปใช้กับดวงอาทิตย์ ว่าเป็นเหตุให้เกิดอันนี้มาไม่ได้; มันต้องอันอื่น. ฉะนั้น ดวงอาทิตย์มันเลยเป็นเหมือนกับแม่ ที่คลอดสิ่งเหล่านี้ออกมา ในภาษาธรรมะเขาใช้คำว่า เป็นแดน คือเป็นแดนออกมา หรือเป็นแดนคลอดออกมา; หาใช่เหตุไม่.

ที่นี้เหตุมันก็มีอย่างอื่นซิ ถ้าอย่างนั้น ปัจจัยอย่างอื่นที่ทำให้ต้องออกมาทำให้ต้องคลอดออกมา หรือว่าปรุงแต่งต่อไป ปรุงแต่งต่อไป ปรุงแต่งต่อไป **กระทั่งเป็นของเย็น, เป็นพวกที่เย็น** กระทั่งมีน้ำ มีชีวิต มามีสัตว์ มีคนอย่างที่นั่งอยู่เดี๋ยวนี้; นั่นมันมีเหตุตอนหลังๆ นี่ ปรุงแต่งให้มาเป็นอย่างนี้. นี่จะ **เอาเหตุไปโยนให้ดวงอาทิตย์ก็คงไม่ถูก;** แต่ว่ามันเป็นแดนปฐมเหตุได้; จะเรียกว่าปฐมเหตุมันก็ไม่ถูก **เรียกว่าปฐมธรรมทางวัตถุ** นี้มันจะ **ถูกกว่า**.

เอาละ, เราเรียกอย่างเขาเรียกกันก็แล้วกันว่า ดวงอาทิตย์นี้เป็นปฐม-เหตุทางวัตถุ วัตถุธรรม; แต่ขอบอกว่าไม่ถูก, ถ้าตามตัวหนังสือแล้วไม่ถูก ควรจะเรียกว่าปฐมธรรม **หรือสิ่งที่มีอยู่เป็นปฐม** แล้วอันอื่นได้อาศัยคลอดออกมา.

ที่นี้ถ้าว่ามันเป็นนามธรรม มันก็ยิ่งละเอียดประณีตกว่านี้; เพราะว่าเป็นดวงอาทิตย์นี่ มันเป็นวัตถุธรรมวัตถุธาตุ มันอาจจะหมดก็ได้ คือว่า ในสมัยหนึ่งไม่เคยมีดวงอาทิตย์ก็ได้ แล้วมีดวงอาทิตย์ แล้วคลอดโลกออกมา. นี่เราจึงจำกัดความเฉพาะแต่ว่าเมื่อมีดวงอาทิตย์แล้ว ตั้งต้นจากนั้นมา ก็เป็นปฐมเหตุ

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ตลอดสิ่งเหล่านี้ออกมา. ความหมายของคำว่า **ปฐมเหตุ** มีอยู่อย่างนี้หนึ่งก่อน สำหรับสิ่งที่เป็นวัตถุหรือเป็นรูปธรรม.

ที่นี้ **สิ่งที่มันไม่มองเห็นตัวก็ยังมี** ที่มีลักษณะอย่างนี้. นี่จะเข้าใจได้ถึงสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม แล้วจะเข้าใจได้ว่าเป็นอนันตะ, คือไม่รู้จักสิ้นสุด ไม่มีขอบเขตที่สิ้นสุดอย่างไรด้วย ก็ต้องยกตัวอย่างจากวัตถุธรรมไปก่อน.

ที่ในโรงหนังมี *ภาพเขียนอยู่ภาพหนึ่ง เป็นภาพตีระฆัง แล้วเขียนว่า จากอนันตะสู่อนันตะ,* คือ *จากไม่มีที่สิ้นสุดสู่ไม่มีที่สิ้นสุด.* ดูกันในแง่แรกว่า ระฆังมันเป็นแดนออกมาของเสียงระฆัง; จะเรียกตัวระฆังว่าเป็นเหตุของเสียงได้ไหม? มันคงไม่ได้อีกแหละ. แต่ว่าตัวระฆังนั้น เป็นที่ออกมาของเสียง, เป็นแดนออกมาของเสียงได้; เช่นเดียวกับในกรณีของดวงอาทิตย์ที่เป็นวัตถุธรรมเห็นชัดๆ เป็นแดนออกมาของรูปธรรมทั้งหลายเหล่านี้.

ที่นี้ *ระฆังมันเป็นแดนออกมาแห่งเสียง* ตลอดที่ระฆังยังอยู่ มันออกมาได้ไม่มีที่สิ้นสุด. การที่ระฆังให้เสียงออกมาได้ไม่รู้จักหมด ไม่รู้จักสิ้นสุดนี้ เราเรียกว่า **อนันตะ** ฝ่ายแม่ คือระฆังจะคลอดเสียงออกมาได้ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด.

ที่นี้ *เสียงออกมาแล้ว มันก็หายไปในอวกาศ ซึ่งไม่มีที่สิ้นสุด* ไม่เต็มเหมือนกัน; ไม่เชื่อลองไปนั่งตีระฆังดูจนตาย แล้วเสียงมันจะเต็มอากาศไหม? อากาศจะยังมีเนื้อที่รับเสียงอยู่หรือไม่? ก็แปลว่ามันไปสู่ที่อนันตะเหมือนกัน. *ความเกิดขึ้นแห่งเสียงก็เป็นอนันตะ, ความดับลงไปแห่งเสียงก็เป็นอนันตะ, ความออกมาจากระฆังมันก็เป็นอนันตะ มันหายไปในอวกาศก็เป็นอนันตะ.*

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ตัวอย่างนี้ ท่านทั้งหลายจะต้องแยกดูให้เห็นว่า **ระฆังนั้นไม่ใช่เหตุ** โดยตรง; ไม่ใช่เหตุโดยตรง แต่เราก็ยังไปเรียก, หรือต้องเรียกมันว่าปฐมเหตุ ซึ่งจะขอเปลี่ยน **เป็นปฐมธรรม** คือ **สิ่งที่เป็นปฐม** ที่จะทำให้เสียงระฆังออกมา **ไม่มีที่สิ้นสุด** แล้วไปสู่ความไม่สิ้นสุด ตามกฎของไกวัลยธรรม.

อิทัปปัจจยตานี้ก็ไม่รู้จักเต็ม, ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตานี้ ก็ไม่รู้จักเต็ม; เพราะฉะนั้นเสียงระฆังออกมาได้เรื่อย ไม่อาจที่จะเต็มแน่นจนเสียงออกมาไม่ได้ นี่อย่างหนึ่ง เรียกว่ามันเป็นปฐมธรรม และก็ไม่มีที่สิ้นสุด.

ปฐมธรรมเป็นแดนที่ออกมาของสิ่งต่าง ๆ, เป็นอนันตะ.

ที่นี้ดูความหมายที่ละเอียดลงไปว่า มันเป็นเหตุหรือเป็นอะไรแน่? เราพิจารณาดูแล้วจะเห็นว่า ไม่ควรจะเรียกว่าเหตุ; แต่ว่าเป็นแดน ฉะนั้น **สิ่งที่เป็นแดนออกมาของสิ่งต่าง ๆ** อันไม่มีสิ้นสุดนั่นแหละ เดี๋ยวนี้ **เรามันชอบเรียกกันว่าปฐมเหตุ**, ซึ่งที่แท้มันไม่ใช่เหตุ; แต่ก็ต้องเรียกว่าปฐมเหตุ เพราะคนทั้งโลกเขาเรียกกันอย่างนี้นี่.

ฉะนั้นเมื่อพูดถึง **ปฐมเหตุ** ก็ให้เข้าใจว่าปฐมธรรม **เป็นแดนที่ออกมา** นั่นแหละจะได้ความหมายของคำว่าปฐมเหตุที่ถูกต้อง; **ฉะนั้น เหตุเล็ก ๆ น้อย ๆ** อย่างที่ว่า เพราะเหตุนั้น, เพราะเหตุนี้; นี่มันเป็นเหตุที่ให้เกิดผลโดยตรงเท่านั้น, **เป็นของหลอกลวงอย่างยิ่ง.** เดี๋ยวก็เป็นเหตุ แล้วก็กลาย

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เป็นผล, ผลกลับเป็นเหตุอีก, ให้เป็นผลอีก, ผลกลับเป็นเหตุอีก; อย่างนี้มันหลอกลวงอย่างยิ่ง. นี่แหละเหตุตามธรรมดา ที่รู้จักกันดีอยู่.

ที่นี้เหตุชนิดที่เป็นเพียงแดนที่ไหลออกมา เช่นดวงอาทิตย์ เป็นแดนที่ไหลออกมาแห่งสิ่งต่าง ๆ ในสุริยจักรวาลนี้, หรือว่าระฆังใบเล็ก ๆ ใบเดียว เป็นที่ไหลออกมาของเสียง ที่ไม่รู้จักที่สิ้นสุด อย่างนี้เรียกว่าเป็นแดนดีกว่า; เหตุในที่นี้จริงแต่ในฐานะที่เพียงเป็นแดนที่ไหลออกมา.

ที่นี้ **เป็นแดนที่ไม่มีที่สิ้นสุด** คือเป็นอนันตะ เป็นที่ไหลออกมาของสิ่งที่เป็นเหตุทั้งหลาย. คำนี้ก็ชักจะฟั่นยากเข้าทุกที : ที่แรกก็เป็นเหตุโดยตรง, แล้วเป็นแดนสำหรับออกมา, อาศัยเหตุอื่น ๆ ทำให้คลอดออกมา, แล้วก็เปลี่ยนไปตามเหตุอื่น ๆ อีก.

ที่นี้ยังมีสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นแดนที่ออกมา ของสิ่งทั้งที่เป็นรูปธรรม ที่เป็นนามธรรม หรือมิใช่รูปธรรม ไม่ใช่นามธรรม ทั้งสังขตะ ทั้งอสังขตะ นี่มัน **มีอยู่สิ่งหนึ่ง** ด้วยเหมือนกัน ของสิ่งที่จะเป็นเหตุก็ตาม ที่จะเป็นแดนอะไรก็ตามนี่ มันรวมตัวกันเป็นสิ่ง ๆ เดียว คือสิ่งที่เราเรียกในเวลานี้ว่า **ไกวัลยธรรมในฐานะที่เป็นปฐมเหตุ ซึ่งที่ถูกควรจะเรียกว่าปฐมธรรม** คือ **สิ่งที่มีอยู่ที่แรกก่อนสิ่งทั้งปวง, สำหรับจะแยกตัวออกจากกันเป็นสังขตธรรมและอสังขตธรรม.**

นี่จำกัดความของคำว่า **ปฐมเหตุ** ให้ได้อย่างนี้ก่อน ว่า **สิ่งที่มีอยู่ที่แรกก่อนสิ่งทั้งปวง** สำหรับสิ่งทั้งปวงไหลออกมา รวมทั้งสิ่งที่เป็นเหตุด้วย และสิ่งที่เป็นผลด้วย. อะไรก็ตาม มันไหลออกมาจากสิ่งนั้น ซึ่งมีอยู่เป็นไกวัลยตา, คือเป็นสิ่งเดียวทั้งนั้น แล้วทุกที่ ทุกเวลา ทุกหนทุกแห่ง ทุกยุคทุกสมัย.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

สิ่งนี้มีอยู่จริงหรือไม่ ? ถ้ายอมรับว่าอันนี้มีอยู่จริง ที่นี้ก็มาต่อรองกันในระหว่างศาสนา *ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม* หรือ *ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาฮินดู* กระทั่ง *ศาสนาอื่น* ที่เก่า เช่นศาสนาเต๋าของเหลาจื๊อ เป็นต้น ; ชวนกันพูดถึงเรื่องปฐมเหตุ หรือปฐมธรรม.

อย่าไปพูดถึงเรื่องศาสนา ถึงตัวศาสนา ถึงตัวพระศาสดา อะไรอย่างนั้นซิ. พูดแต่ในข้อที่ว่า ในศาสนานั้นๆ ศาสนาใดก็ตาม ยอมรับว่ามีปฐมเหตุ หรือสิ่งที่เรียกว่าปฐมธรรม มีไหม ?

อาตมาเชื่อว่า ไม่มีใครปฏิเสธได้ ก็จะได้พิจารณากันในข้อนี้ เพื่อเป็นการศึกษาที่ลึกซึ้งต่อไป. แต่ขอเตือนไว้เสมอว่า จะไม่พูดกันในรูปของปรัชญา ซึ่งไม่มีประโยชน์อะไร, จะพูดกันในรูปของศาสนา หรือศีลธรรม เรื่อยไป.

....

ในพระพุทธศาสนาก็มีปฐมธรรม.

ที่นี้เราจะตั้งปัญหาขึ้นว่า *ในพุทธศาสนาเรานี้ มีสิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุ หรือปฐมธรรมไหม* เสียก่อน ? เดี๋ยวจะเกิดปฏิเสธไม่มีเสียแล้ว ก็จะไปพูดกันได้อย่างไร ; เพราะเมื่อพูดว่า ไกวัลยธรรม นั้น ไม่พูดว่าศาสนาไหนนะ. คำว่า ไกวัลยธรรมนั้นเป็นของกลาง เป็นของสากล ไม่ใช่ของศาสนาไหน แล้วก็มีอยู่ในฐานะเป็นปฐมเหตุของธรรมชาติอย่างนั้น.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

แล้วก็มีผู้พูดต่อไปว่า ในพุทธศาสนานี้มีสิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุ หรือปฐมธรรมไหม? พอพูดขึ้นมาอย่างนี้ หลายคนที่สะเพร่า หรือว่าคิดลวกๆ มองลวกๆ และเคยชินในการที่รังเกียจศาสนาอื่น เกลียดชังศาสนาอื่นอยู่แล้ว เช่น เกลียดชังศาสนาคริสต์ ที่เป็นเจ้าของคำว่าปฐมเหตุโดยตรงเป็นต้นแล้ว ก็รีบปฏิเสธทีเดียวว่า พุทธศาสนาไม่มีปฐมเหตุ; เพราะว่าพุทธศาสนาไม่มีพระเจ้าอย่างหนึ่ง, หรือว่าพระพุทธศาสนาไม่มีอาตมัน ไม่มีปรมาตมันอีกอย่างหนึ่ง, เพราะฉะนั้นฉันถือว่า พุทธศาสนาไม่มีปฐมเหตุ. พวกนักศึกษาพวกหนึ่งจะพูดแย้งขึ้นมาอย่างนี้.

มีหลักฐานที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงปฐมธรรม.

ที่นี้อาตมาบอกว่าไม่จริง แม้ว่าพระพุทธเจ้าท่านจะไม่ได้เคยเอ่ยถึงคำว่าปฐมเหตุ หรือปฐมธรรม อะไรก็ตาม; แต่คำพูดทั้งหมดของท่าน ที่ได้ตรัสไว้ในคัมภีร์ต่างๆ นั้น มันส่อให้เห็นว่า ท่านก็ยอมรับ หรือถือว่า มันมีสิ่งหนึ่งอยู่ซึ่งจะมีอยู่ตลอดกาล โดยเฉพาะสิ่งที่เอามาตรัสเรียก *ในสูตรที่เกี่ยวกับอิทัปปัจจยตา* หรือ *ปฏิจจสมุปบาท* นั่นแหละ มีอยู่; มีคำว่า *ฐิตา ว สา ธาตุ* เป็นต้น.

ฐิตา ว สา ธาตุ–ธาตุนั้นมีอยู่แล้วนั่นเทียว, ตถาคตจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ตาม; ธาตุนั้นมีอยู่แล้วนั่นเทียว.

คำนี้มีความหมายว่า มีอยู่แล้วอย่างเป็นอนันตะ; มีอยู่แล้วตั้งแต่เมื่อไร ไม่มีใครรู้, และมีอยู่แล้วอย่างเป็นอนันตะ, เรียกสั้นๆ ว่า *ธา–ตุ*. *ฐิตา ว*

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

สา ธาตุ – ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว ; ตถาคตจะเกิดขึ้นก็ตาม ไม่เกิดขึ้นก็ตาม, จึงขยายความออกไปเป็น *ธมฺมฏฺฐิตตา ธมฺมนิยามตา,* คือที่มันมีลักษณะอย่างนั้นๆ. หรือ *ที่ลึกซึ้งขึ้นไปอีกก็ว่า ตถตา–ความเป็นอย่างนั้น, อวิตถตา–ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, อนญฺญถตา – ความไม่เป็นไปโดยประการอื่น ;* อย่างนี้ก็มี.

ที่นี้ *คำที่พระพุทธเจ้าตรัสมากที่สุด* และทุกคนก็รู้จักดี ก็คือคำว่า *อสงฺขตา ธาตุ – ธาตุที่เป็นอสังขตะมีอยู่.* คำนี้เป็นอิตถีลิงค์ ; เพราะฉะนั้น ใช้คำว่า อสงฺขตา ไม่ใช่พหูพจน์ เป็นอย่างเดียว เป็นสิ่งเดียว เป็นเอกพจน์. อสงฺขตา ธาตุ ธาตุที่เป็นอสังขตะนั้นมีอยู่แน่.

ที่นี้ก็ไปศึกษาคำอธิบายที่เกี่ยวกับ **อสังขตะ** มัน ก็มาเป็นเรื่อง ไกวัลยตา คือไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย ปรุงแต่ง ; ไม่ได้ตั้งอยู่ด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ไม่ได้มีการเกิดขึ้น–ตั้งอยู่–ดับไป. **อสังขตะ** ทั้งหลายย่อมเป็นอย่างนี้ ก็เลยเรียกว่า อมตะ คือ ไม่ตาย หรือเรียกว่า สัจจะ คือ จริงแท้ แล้วสิ่งที่เรียกว่า นิพพาน ในความหมายที่เป็นแดน รวมอยู่ในอสังขตะนี้ ; เพราะนิพพานอย่างนี้เป็นแดนที่ดับแห่งสังขารทั้งหลายทั้งปวง มีอยู่อย่างเป็นที่ดับแห่งสังขารทั้งหลายทั้งปวง.

และเพราะเหตุที่สิ่งนี้ มนุษย์รู้จักได้ เข้าถึงได้ จึงเรียกสิ่งนี้ว่า อายตนะ ก็มี : *อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ.* – ภิกษุทั้งหลาย ! อายตนะนั้นมีอยู่ ซึ่งไม่ใช่ดิน น้ำ ลม ไฟ ซึ่งไม่ใช่อากาสานัญจายตนะ, ซึ่งไม่ใช่อะไรทุกอย่างหมด ก็มีอยู่. และเมื่อเป็นสิ่งที่ไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย อย่างนี้แล้ว เป็นอสังขตะ แล้วก็เป็นสิ่งที่มีอยู่เพียงสิ่งเดียว ในที่ทุกแห่ง และในกาลเวลาทั้งสิ้น.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ฉะนั้น โดยข้อความที่พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้ เราอาจจะรวบรวมมาได้หมด จะเห็นลักษณะของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม หรือ ไกวัลยตา คือความเป็นไกวัลยธรรม และสิ่งนั้นมีอยู่.

ที่นี้ที่จะถามว่า มีอยู่ก่อนไหม? เป็นปฐมไหม? เอ้า, ทำไมจะต้องถามอีกเล่า? เพราะว่าสิ่งอื่น ๆ นอกจากนี้มันเกิดดับ, เกิดดับ, เกิดดับนี่. นี่มันมีสิ่งนี้สิ่งเดียวเท่านั้นที่มิได้เกิดดับ; แล้วทำไมต้องถามว่า มีอยู่ก่อนสิ่งเหล่านั้นไหม? เด็ก ๆ ก็ต้องตอบได้ว่า ถ้ามันมีอย่างนี้จริง สิ่งที่ไม่เกิดดับ ต้องมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ซิ.

ฉะนั้น นิพพานที่เป็นแดน เป็นที่ดับแห่งสังขารทั้งหลาย มันเป็นสิ่งที่ไม่เกิดและดับ มันต้องมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง คือมีอยู่ก่อนสังขตะทั้งหลายซิ; เพียงแต่ว่าเดี๋ยวนี้มันไม่ปรากฏแก่คนโง่. ถ้าว่าพอเลิกเป็นคนโง่กันเสีย มันก็จะพบกันเข้ากับสิ่งนี้; ก็รู้ว่า อ้าว, มันมีอยู่ตั้งแต่เมื่อไรก็ไม่มีใครบอกได้ มีอยู่อย่างไม่ต้องมีการมี ความมี มีอยู่อย่างที่ไม่ต้องมีการมีอยู่.

นี่คำพูดของชาวบ้านนี่ มันไปพูดกันยากกับเรื่องที่ไม่ใช่เรื่องของชาวบ้าน "มีอยู่อย่างไม่ต้องมีอยู่" นี้. คำนี้ต้องช่วยจำไว้ด้วย มันจะทำความยุ่งยากลำบากที่สุด ถ้าไม่เข้าใจคำนี้; แล้วต่อไปก็ต้องพูดถึงคำนี้กันมากขึ้น คือสิ่งสิ่งหนึ่งมีอยู่โดยไม่ต้องมีความมีอยู่, สิ่งนั้นมีอยู่โดยไม่ต้องมีความมีอยู่ มันกลายเป็นมีอยู่ที่ยิ่งไปกว่าสิ่งทั้งหลาย ที่มีความมีอยู่.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ที่นี้ สำหรับพุทธศาสนาเรา ถ้าจะเข้าใจสิ่งนี้ ซึ่งเป็นไกวัลยธรรมแล้วก็มีอยู่โดยไม่ต้องมีความมีอยู่ ก็ย้อนกลับไปศึกษาคำที่ได้เอามาพูดให้ฟัง หลายครั้งหลายหนมาแล้ว; เช่น คำว่า ธา–ตุ หรือ ธมฺมธาตุ หรือ ธมฺมฏฐิตตา ธมฺมนิยามตา. นี่พูดกันแล้ว จดกันไปแล้ว หลายครั้งหลายหนแล้ว; กระทั่งคำว่า ตถตา อวิตถตา อนญฺญถตา, จนกระทั่งคำที่จะรู้จักกันดี ก็คำว่า อสงฺขตา ธาตุ – ธาตุ อสังขตะ : *อสังขตธาตุ อมตธาตุ* หรือ *สัจจธาตุ* หรือ ธัมม*ธาตุ* คำเดียวก็พอ, *ธมฺมธาตุ – ธาตุที่เป็นธรรมธาตุแท้* ก็คือสิ่งนี้; เพราะมันไม่ต้องเกิดดับ จึงมีอยู่ตลอดกาล ตลอดทุกหนทุกแห่ง โดยที่ไม่มีการเกิดดับ, ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวงได้; เรียกว่าปฐมธรรม. เหมือนกับตัวระฆัง, เปรียบเทียบเหมือนกับตัวระฆัง ซึ่งจะส่งเสียงออกมาได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด. ทีนี้ก็ตัวระฆังจะส่งเสียงเมื่อไร ก็แล้วแต่เหตุปัจจัยฯ.

ปฐมธรรมทำให้มีสิ่งอันออกมาตามกฎแห่งอิทัปปัจจยตา.

ทีนี้ปฐมธรรมนี้จะกลายเป็นปฐมเหตุ *ทำให้สิ่งอื่น ๆ คลอดออกมาอย่างไร?* มันก็แล้วแต่สิ่งแวดล้อม หรือแล้วแต่สิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน. เช่นระฆังมันมีเสียงที่จะออกมาอยู่เสมอแหละ; แต่ถ้าไม่มีเหตุ คือไม่มีใครไปตีเข้าเป็นต้น มันก็ไม่มีเสียงออกมา. ฉะนั้นไกวัลยธรรมหรือปฐมเหตุนี้ ก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีอะไรไปแตะต้องเข้า มันก็ไม่มีอะไรออกมา.

ทีนี้อะไรจะมาแตะต้อง? ก็ได้พูดกันแล้วว่า มันมีอยู่แต่สิ่งเดียว ก่อนสิ่งทั้งปวงนี้. อันนี้แหละจะเข้าใจยาก. เช่นถ้าเราจะไปถามนักวิทยาศาสตร์

Copyright © 20 Co rights reserved.

ชั้นเอก ชั้นเลิศ ในโลกนี้เกี่ยวกับวัตถุ วัตถุธาตุ ที่ที่แรกมีแต่ดวงไฟ คือดวงอาทิตย์นี้ เป็นไฟล้วน ๆ เลย; แล้วทำไมจึงมามีน้ำ? แล้วทำไมจึงมามีชีวิตขึ้นในน้ำ? แล้วมีวิวัฒนาการเป็นต้นไม้ เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นมนุษย์ เป็นต้น.

นี่ก็เหมือนกัน มันเป็นฝ่ายนามธรรม มัน **มีอะไรที่มันจะมีอยู่แล้วในความไม่สิ้นสุดนั้น ที่จะพัฒนาตัวเองออกมา** โดยที่ตัวเองไม่ได้สึกหรอไป ออกมาเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ได้ จึงเกิดพวกสิ่งที่เป็นเหตุเป็นปัจจัย ที่ปรุงแต่งกันวุ่นไปหมดนั่น; ออกมาได้ **ตามกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา,** เป็นอาการของอิทัปปัจจยตา มีรูปธรรม มีนามธรรม มีการปรุงแต่ง แล้วก็ออกมาเป็นอย่างนี้ได้.

ถ้าจะพูดกันแต่ **เรื่องจิตล้วน ๆ** มันก็ต้องเป็นมีธาตุจิตอยู่นั่นแหละ มันก็คล้ายกับวัตถุ เพราะมัน **เป็นธาตุด้วย** เหมือนกัน. คำว่าจิตไม่ใช่วัตถุ แต่เรามองกันให้ดีลึก ๆ เข้าไป **มันก็มีกฎเกณฑ์ของวัตถุ;** คล้ายกับว่าเป็นวัตถุอันพิเศษชนิดหนึ่ง วิวัฒนาการได้.

นักวิทยาศาสตร์ เดี๋ยวนี้รู้เรื่องจิตมากขึ้น จนถึงกับไปเขียนกันในตำรับตำรา *ว่าจิตนี้ก็เป็นสิ่งที่มีพลังงาน. ถ้ามันมีพลังงาน มันก็เชื่อกันอยู่ว่าพลังงานเปลี่ยนรูปเป็นสสารหรือเป็นวัตถุได้;* ฉะนั้น ไม่เท่าไรพวกนักวิทยาศาสตร์นี้ ก็จะต้องพูดว่า เรื่องปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ที่เนรมิตด้วยจิตให้กลายเป็นวัตถุขึ้นมาอย่างนี้ มันก็ต้องมีได้ซิ. เราลองคันไปในเรื่องอย่างนี้ ว่าจิตเป็นพลังงาน; แล้วพลังงานเป็นสิ่งที่กลายตัวเป็นสสารเป็นรูปธรรมได้ ก็เลยไม่แปลกกัน.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

เมื่อสิ่งเหล่านี้มาสัมพันธ์กันเข้าเต็มที่แล้ว มันก็ปรุงอะไรออกมาได้เรื่อย เรียกว่าเป็นปฏิกิริยาน้อย ๆ ที่ค่อยเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จะถือว่ากาลเวลาเป็นเหตุปัจจัยอันหนึ่ง ซึ่งทำให้มีกิริยา, และเกิดปฏิกิริยาขึ้นกับสิ่งที่เป็นปฐมเหตุ มันจึงออกมาเป็นสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาแต่ก่อน. นี่เป็นกระแสแห่งการไหลเวียนเปลี่ยนแปลงไป.

อันนี้จะเรียกว่าเป็นปฐมเหตุไม่ได้; เพราะมันเป็นผลิตผล ที่ไหลออกมาจากปฐมเหตุ. แต่มันก็ไม่พ้นที่จะเนื่องกันอยู่กับปฐมเหตุ เป็นความมีชนิดที่ต้องมีความมีอยู่ด้วยเหตุด้วยปัจจัย; แล้วที่แรกมันก็มีแต่ปฐมเหตุ แล้วปฐมเหตุก็มีอยู่ส่วนหนึ่ง ซึ่งจะออกมาเป็นรูปที่เป็นเหตุเป็นปัจจัย เป็นของใหม่ออกมา แต่ไม่รู้จักหมดสิ้น จึงเรียกว่าเป็นอนันตะ. นี่ความเข้าใจยากมันอยู่ที่คำว่าอนันตะ คือความไม่รู้จักหมดสิ้น ของสิ่งที่เป็นปฐมเหตุหรือปฐมธรรม หรือที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม.

ตรงนี้ก็จะขอสารภาพว่า ไม่อยากจะให้เป็นเรื่องปรัชญา; แต่มันก็หลีกไม่พ้น ที่มันคอยจะเข้าไปในวงของปรัชญา เผลอไม่ได้. เราจะดึงออกมาเป็นเรื่องของศาสนา เป็นเรื่องของศีลธรรม ให้รู้ประจักษ์แก่ใจ เกิดความเบื่อหน่ายคลายกำหนัด ไม่ยึดมั่นถือมั่นสิ่งใด โดยความเป็นตัวตนของตน.

เรื่องอนันตะต้องศึกษาให้เข้าใจในรูปศาสนาไม่ใช่ปรัชญา.

ตรงนี้ก็ถือโอกาสเสียเลยว่า ขอให้พวกเรารู้จักพระพุทธเจ้าให้ถูกต้องกันตรงนี้เอง ว่าพระพุทธเจ้าท่านไม่เป็นนักปรัชญา; ท่านจะไม่พูดความรู้

Copyright © 20(Co. rights reserved.

เพื่อประโยชน์แก่ความรู้, จะไม่พูดสัจจะเพื่อประโยชน์แก่สัจจะ; แต่ท่านจะพูดสัจจะเพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ มนุษย์ที่รู้จักเจ็บปวด รู้จักเป็นสุข เป็นทุกข์นี่. ฉะนั้นเรื่องสัจจะของพระพุทธเจ้า จะเอามาพูดในรูปของศาสนาและศีลธรรมเสมอ ไม่เป็นปรัชญา จึงถือว่าพระพุทธเจ้าไม่ใช่นักปรัชญา.

อย่าไปถือว่าพระพุทธเจ้าเป็นนักปรัชญา เหมือนที่พวกฝรั่งเขาถือกัน นั้นเพราะเขาไม่ทันจะรู้ ต่อไปเขารู้เข้าแล้ว ก็จะรู้ว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้เป็นนักปรัชญา. แต่ว่าคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น จะเอาไปพูดกันในรูปของปรัชญาก็ได้ และยิ่งได้ และยิ่งสนุกด้วยซ้ำไป.

แต่ความมุ่งหมายอันแท้จริงของพระพุทธเจ้า ท่านไม่ต้องการจะให้มันเป็นปรัชญา เช่นถามว่า ตายแล้วเกิดหรือไม่นี่; ท่านไม่ยอมพูดด้วย : ไม่ใช่อาทิพรหมจรรย์, ไม่มีประโยชน์, แล้วเอาไป, เอาไป, เอาไปเสีย.

ให้มาตั้งต้นกันที่ว่า ทุกข์นี่เกิดมาจากอะไร? ฉะนั้น ท่านจึงแสดงปฐมเหตุของสิ่งที่เรียกว่า ทุกข์; เพราะว่าพุทธศาสนานี่มุ่งหมายจะดับทุกข์ ไม่มุ่งหมายจะมานั่งตอบปัญหาว่า อะไรมาจากอะไร, อะไรมาจากอะไร ชนิดที่มันไม่เกี่ยวกับความทุกข์ ต้องการจะตอบปัญหาเท่าที่เกี่ยวกับความทุกข์. ฉะนั้น ถ้าใช้คำว่า ปฐมเหตุ ก็ต้องปฐมเหตุแห่งความทุกข์ ไม่ต้องเลยไปถึงปฐมเหตุแห่งสากลจักรวาล.

เดี๋ยวนี้ *เราพูดถึงปฐมเหตุแห่งสากลจักรวาล ก็เพราะต้องการจะทำความเข้าใจดี ต่อกันและกันระหว่างศาสนา,* คือจะทำความญาติดีกันในระหว่างศาสนา.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ถ้าอย่างนี้ต้องพูดถึงปฐมเหตุของสากลจักรวาล; แต่ถ้าจำกัดอยู่แต่ในวงของพุทธศาสนาของเราโดยเฉพาะแล้ว ไม่ต้องไปถึงนั้น. คำว่า ปฐมเหตุ ก็กลายเป็นเพียงปฐมเหตุของความทุกข์, แล้วก็จะได้ตัดมันเสีย; อะไรเป็นปฐมเหตุของความทุกข์จะได้ตัดเสีย.

แต่เดี๋ยวนี้ ขอให้สังเกตดูต่อไปอย่างหนึ่งว่า ในบรรดาสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้น, เกิดขึ้นที่ไหนก็ตาม เมื่อไรก็ตาม, มันมีแต่ความทุกข์ทั้งนั้น. ถ้ามันมีการเกิดขึ้น แล้วมันมีแต่ความทุกข์, เป็นการเกิดขึ้นแห่งความทุกข์ทั้งนั้น; ไม่ใช่เกิดขึ้นแห่งสิ่งอื่นเลย. แล้วมันจะเกิดขึ้นในสากลจักรวาล ที่ตรงไหน เมื่อไรก็ตาม มันจะเป็นเพียงการเกิดขึ้นแห่งความทุกข์ หรือสิ่งที่เป็นทุกข์ทั้งนั้น.

ฉะนั้น เราก็อาจจะถือเอาได้ว่า **ปฐมเหตุแห่งความทุกข์นั่นแหละ คือ ปฐมเหตุแห่งสากลจักรวาล** พร้อมกันไปในตัวเลย ก็เลยพูดกันได้พร้อม ๆ กันไปว่า ปฐมเหตุแห่งสิ่งทั้งปวง จะมีอยู่อย่างที่เรียกว่า ตรงกันได้ทุกศาสนา. นี่จะตรงกันได้อย่างไรนี้ ต้องค่อยพูดกันไป ในการบรรยายข้างหน้า เพราะมันยืดยาวนัก. เดี๋ยวนี้เอากันแต่เพียงว่า มันมีเค้าเงื่อนอย่างไร ที่ว่าถ้าเรารู้จักสิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุหรือปฐมธรรม แล้วเราจะทำความเข้าใจกันได้ ในระหว่างศาสนาทุกศาสนา.

พระพุทธเจ้าทรงสอนเพ่งเพื่อพ้นทุกข์ ไม่ใช่คิดเป็นปรัชญา.

ฉะนั้น สรุปความเฉพาะตอนนี้ก็ว่า พระพุทธองค์ไม่ใช่นักปรัชญา ท่านเป็นนักสอนศาสนา เพื่อจะดึงคนออกมาจากความทุกข์; ไม่ใช่พูดแต่

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ความจริงเพ้อเตลิดเปิดเบิ่งไป จนไม่รู้ว่าจริงไปทำไมกัน. นั่นมันจริงปรัชญา; นี้จริงเท่าที่เป็นประโยชน์, เป็นเงื่อนต้นของพรหมจรรย์ ก็คือเรื่องที่จะดับทุกข์.

ที่นี้ *โดยกฎของอสังขตะ* หรือ *อิทัปปัจจยตา* อะไรก็ตามนี้ มันแสดงให้เห็นอยู่ว่า *ในพุทธศาสนานี้ ก็ยอมรับว่ามีปฐมธรรมหรือปฐมเหตุ*; จะแปลกกันอยู่ก็แต่เพียงว่า ไม่ให้ยึดถือสิ่งนั้นปฐมธรรมหรือปฐมเหตุนั้น ว่าเป็นตัวตนของเรา, หรือว่าตัวตนของทั้งหมด, หรือตัวตนของอะไรก็ตาม; โดยเห็นว่าแม้มันดีวิเศษที่สุด เข้าไปยึดเอาเป็นตัวตน อย่างนี้ก็ผิดจากพุทธศาสนาไปทันที.

เพราะว่า พุทธศาสนามีหลักอย่างตายตัวอยู่แล้ว ว่า *สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา – ธรรมหรือธรรมธาตุทั้งหลาย ไม่ว่าประเภทไหนหมด เป็นอนัตตา*; เป็นตัวตนไม่ได้; แม้ที่เป็น อสังขตธรรม เป็นตัวปฐมธรรมปฐมเหตุ เป็นไกวัลยธรรมนี้ก็เป็นตัวตนไม่ได้. แต่ถึงอย่างนั้นก็ยอมรับว่า มัน มีสิ่งที่เรียกได้ว่าปฐมเหตุหรือปฐมธรรม.

สรุปความว่าใน พุทธศาสนา ก็มีปฐมเหตุหรือปฐมธรรม อันนี้เราจะเอาเป็นเดิมพัน ไปต่อรองกันกับพวกศาสนาอื่น ที่เขาก็มีปฐมเหตุและปฐมธรรม แล้วเราก็จะได้ไม่เกลียดกัน.

เดี๋ยวนี้ต่างคนต่างไม่มีอะไรที่จะเป็นเดิมพัน ที่อาจจะเอาไปต่อรองกันได้ มันมีแต่ต่างคนต่างแยกกันไปคนละทิศคนละทาง พูดกันไม่รู้เรื่อง; ฉะนั้น

Copyright © 20(Co. rights reserved.

โลกก็เดือดร้อน เพราะศาสนามันทะเลาะวิวาทกันเสียเอง. ปฐมเหตุหรือปฐมธรรม จะเป็นเครื่องมือสำหรับต่อรองระหว่างศาสนา.

....

พิจารณาดูปฐมเหตุของศาสนาอื่น.

ที่นี้ก็จะพูดขยายออกไปถึงศาสนาอื่น คือนอกจากพุทธศาสนาเรานี้ว่าเขามีอะไรกันอย่างไร ? โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ก็คือว่าเขาจะมีปฐมเหตุ หรือมีปฐมธรรมกันอย่างไร ?

ดูวิวัฒนาการแห่งปฐมเหตุของศาสนาในอินเดีย.

เมื่อพูดถึงศาสนาอื่น เรานึกถึง *ศาสนาในอินเดีย* ด้วยกันก่อนดีกว่า ; เพราะว่าพระพุทธเจ้า, หรือพุทธศาสนานี้ เกิดขึ้นในประเทศอินเดีย. นึกเหลียวดูพี่น้องข้างเคียงกันก่อนดีกว่า, แล้วโดยเฉพาะในประเทศอินเดีย ก็มีศาสนาหลายศาสนาเต็มที. ถ้าว่าจะไปแจกกันเป็นรายศาสนาไปแล้ว ก็ไม่ไหวแน่ มันหลายสิบศาสนา. เพราะฉะนั้นจึงต้องพูดประเภทเป็นหมวด ๆ พวก ๆ และเอาปฐมเหตุนี้เป็นหลัก เพื่อให้เห็นว่า เขาถือสิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุนั้น กันหรือไม่ ? และถือต่างกันอย่างไร ?

ศาสนาที่แรกก่อนพระพุทธศาสนาในอินเดียนั้นมีเรื่องมาก พูดกันตั้งปีก็ไม่จบ ; แต่รวมความแล้วมันก็ได้ความว่า เมื่อยังไม่มีความเฉลียวฉลาดมากพอ

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ก็ถือเอาผีหรือเทพเจ้า หรือพระเจ้าเป็นปฐมเหตุ. เมื่อมนุษย์ยังไม่รู้จักเทวดา ก็ถือผี คือสิ่งที่ไม่รู้ว่าอะไรเป็นปฐมเหตุก่อน; ไม่รู้ว่าอะไร แต่มันแสดงอะไรออกมาประหลาดๆ จนน่ากลัวยิ่งขึ้นๆ.

พวกคนที่หัวแหลมกว่าเพื่อน ก็เอาอันนั้นเป็นของศักดิ์สิทธิ์สูงสุด เป็นปฐมเหตุ ซึ่งต่อมาเรามองดูแล้ว อ้าว, มันก็คือที่เราเรียกกันว่าผีบ้าง เทวดาบ้างหรือ เทพเจ้าชั้นสูงสุดชั้นดีบ้าง. ที่มีสัญญลักษณ์อยู่โดยธรรมชาติ ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ดวงดาวต่างๆนี่; ที่คนก่อนโน้นเขาจะเข้าใจเอาเองอย่างไร ในนั้นมีผี ในนั้นมีเทพเจ้า ในนั้นมีอะไร ก็เลยเชื่อไว้อย่างนั้น. มันมีปฐมเหตุอยู่ที่นั่น ที่จะออกมาเป็นนั่นเป็นนี่. นี่ความคดที่ว่า เทพเจ้าหรือพระเจ้าสร้างสิ่งทั้งปวงมา มันก็มีขึ้นมาในจิตใจของมนุษย์.

นี่เรียกว่าพวกที่มีเทพเจ้า หรือรวมทั้งผี คือสิ่งที่ไม่เห็นตัวทั้งหลายนี่ อันนี้เป็นปฐมเหตุ อย่างนี้มีอยู่ก่อนพุทธศาสนา; แล้วมันก็มีอยู่ต่อมา จนกระทั่งบัดนี้; จนมีพุทธศาสนาแล้ว มันก็ยังมีลัทธินี้เหลืออยู่, แล้วมันก็ตามเข้ามาในประเทศไทยด้วยซ้ำไป. ถ้ามีใครที่ไหนยังเชื่อเรื่องผีสางเทวดาพระเป็นเจ้าเป็นสิ่งสำคัญอยู่ นี่เรียกว่าพวกหนึ่งเขาถือผี หรือเทวดา หรือเทพเจ้าสูงสุดนี่เป็นปฐมเหตุ นี่พวกหนึ่ง.

ทีนี้ พวกนี้เขาขยับขยายปรับปรุง แยบคายยิ่งขึ้น, แยบคายยิ่งขึ้น, แยบคายยิ่งขึ้น จนเป็นมีพิธีรีตอง มีบูชายัญ มีคัมภีร์เวท คือการบวงสรวงพระเจ้านี้ อย่างไรจึงจะดีที่สุด จึงจะได้รับผลดีที่สุด อยู่เย็นเป็นสุขที่สุด มีการบูชายัญอย่างนั้นอย่างนี้ คือมากแบบ หลายแบบ หลายลัทธิ หลายศาสนา. แต่รวม

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ความแล้ว ก็เอาเทพเจ้าสูงสุดเป็นปฐมเหตุ แล้วเราก็ต้องบูชา และการบูชาก็ต้องทำให้ถูกให้ดีขึ้น; ฉะนั้นจึงมีคัมภีร์มากมาย ที่เรียกว่าคัมภีร์พระเวท. บางคัมภีร์เป็นเรื่องบูชาเทพเจ้าทั้งนั้น เพราะถือว่าเทพเจ้านั้นเป็นปฐมเหตุ นี่พวกหนึ่ง; เรียกว่า ยุคเพท ยุคเวท หรือยุคไตรเวท ไตรเพท นี่เป็นอย่างนี้.

ที่นี้มันหลายพันปีต่อมาหนักเข้า ๆ มันก็ฉลาดต่อมา จนมีคนหัวแหลมที่มองถึงสิ่งที่มองไม่เห็นตัว, หรือว่าลึกซึ้งกว่าที่มองกันอยู่แต่ก่อน; ก็เลยถอดบุคคลเหล่านั้นออกไป มาเป็นนามธรรม. นี่สิ่งที่เรียกว่า *อาตมัน* หรือ *อัตตา ปรมาตมัน* จะเกิดขึ้น. ยุคอย่างนี้เป็นยุคอุปนิษัท.

ยุคที่แรกโน้นก็เรียกว่ายุคพระเวท มีเรื่องหลายอย่างหลายแบบเหมือนกัน; แต่ยุคต่อมาเรียกว่ายุคอุปนิษัท คือละทิ้งเทวดาชนิดบุคคล ชนิดคล้าย ๆ กับคนนั่นเสีย, มาเอาเรื่องข้างในจิตใจ, หรือว่าเอาเรื่องที่แยบคายกว่านั้น ถ้าจะมีสิ่งสูงสุดก็เรียกว่า ปรมาตมัน คือธรรมชาติอันหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ผีสางเทวดาชนิดนั้น; แต่เป็นธรรมชาติสูงสุด ไม่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่งอะไรก็ว่ากันไปนี้ มันก็เริ่มความรู้ในด้านจิตใจ ในด้านนามธรรม เกี่ยวกับกิเลส เกี่ยวกับความทุกข์อะไรขึ้นมา.

พระพุทธเจ้าท่านเกิดขึ้นในยุคนี้ แต่ว่าท่านทำได้ดีกว่าเพื่อน; ตรงที่ว่า ท่านทำแล้วสอนแล้ว ไม่มีใครสอนให้ดีกว่านี้ได้ คือไม่มีใครค้านได้ ไม่มีใครสอนให้ดีกว่านี้ได้; นี่เราพูดเดี๋ยวก็ว่ายกยอเราเอง. แต่เราก็ต้องพูดว่า พระพุทธเจ้าเป็นบุคคลสูงสุด ตรงที่ว่า พอท่านสอนอันนี้ออกไปแล้ว ไม่มีใครสอนให้ดีกว่านี้ได้.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ที่นี้ ในยุคอุปนิษัทนั้น สรุปความแล้วก็มีสิ่งสูงสุด ที่เรียกว่า *ปรมอัตตา บรมอัตตา* หรือ *ปรมาตมัน* แล้วแต่จะใช้ภาษาไหน นั่นแหละเป็นสิ่งสูงสุด เป็นปฐมเหตุ, เป็นที่ออกมาแห่งธรรมทั้งปวง. เช่นว่า *เป็นอัตตาเวียนว่ายตายเกิดอยู่; พอหมดบุญ หมดบาป หมดกิเลส หมดตัณหา แล้วก็กลับเข้าไปหาบรมอัตตา* อย่างนี้. นี่หลักใหญ่ ๆ เป็นอย่างนี้ แต่โดยรายละเอียดแล้วเขาให้ชื่อแปลกแตกต่างกันออกไป เป็นลัทธิ ๆ หลาย ๆ ลัทธิเหมือนกัน เพียนกันแต่ข้อปลีกย่อย. หัวใจของเรื่องมันก็เหมือนกัน คือว่า ออกมาจากสิ่งหนึ่ง บริสุทธิ์ดีแล้วก็กลับไปหาสิ่งนั้น ชนิดที่ไม่อาจกลับออกมาอีก.

นี่เรื่องมันก็คล้าย ๆ กับที่ว่า *จิตนี้ประภัสสร เศร้าหมองเพราะอุปกิเลสจรมา; แต่เราก็สามารถทำให้ไม่เศร้าหมองอีกต่อไป กลายเป็นนิพพาน* หรือบริสุทธิ์สมบูรณ์ตลอดกาลอย่างนี้. ใจความมันคล้ายกันมาก. ฟังดูให้ดี ๆ.

ถ้าฟังดูให้ดีจะเข้าใจ แล้วก็เข้าใจได้โดยที่ว่าไม่ต้องเอาไปปนกน. เพราะว่าเขามันจะให้เป็นอัตตาเสียเรื่อย : เป็นอัตตาน้อย เป็นอัตตาใหญ่ เป็นอัตตาถาวรอย่างนี้. ทางฝ่ายนี้ไม่เป็นอัตตา เป็นธรรมชาติเท่านั้น; แต่ถึงอย่างนั้นก็ต้องตรงกันที่ว่า มัน มีสิ่งแรกอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งเราเรียกว่ากฎเกณฑ์ เช่น กฎแห่งอิทัปปัจจยตา เป็นต้น; มีลักษณะเป็นอสังขตธรรม คือไม่ต้องมีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง อันนั้นแหละเป็นที่มีอยู่ตลอดกาล ตลอดทุกแห่ง มีอยู่ก่อนใคร ๆ; เลยเรียกว่า ปฐมธรรม เพราะเป็นแดนไหลออกแห่งสิ่งอื่น ๆ จึงเรียกว่าปฐมเหตุ.

ฉะนั้น ในยุคอุปนิษัท ก็มีปฐมเหตุอยู่ที่ตัวธรรม; ไม่ใช่ตัวบุคคล เช่น เทวดาผีสาง เป็นต้น แต่ในพุทธศาสนา ก็มีปฐมเหตุอยู่ที่กฎ หรือ

Copyright © 20(Co. rights reserved.

อสังขตธรรม หรือ อมตธาตุ เป็นต้น แล้วแต่จะเรียก; หมายความว่ามีปฐมเหตุ แต่มีความเข้าใจต่าง ๆ กัน เปลี่ยนรูปกัน.

ที่นี้ศาสนาที่มีผีสางเป็นปฐมเหตุนั้น มันไม่มีความหมายไปแล้ว, ไม่มีปากที่จะมาทะเลาะกับเขาแล้ว, คือมันเป็นปากหอยปากปูไปแล้ว เดี๋ยวนี้ถึงสมัยนี้. แต่ว่า *พวกที่ถือว่ามีอัตตาหรือบรมอัตตา มีอาตมันหรือปรมาตมันนี้ยังมีอยู่ แล้วเสียงดังด้วย;* ถ้าเข้าไปในอินเดียแล้ว เราจะสู้เขาไม่ได้ เพราะเขาเสียงดังกว่าเรา.

ที่เราจะไปพูดว่าไม่มีอัตตา ไม่มีอะไรนี้ เราจะสู้เขาไม่ได้; แต่ถึงอย่างนั้น มันก็ยังสู้กันได้ตรงที่ว่า **เราไม่ได้เป็นข้าศึกกัน,** ตรงที่ว่าเรายังยอมรับว่า มันมีปฐมธรรมหรือปฐมเหตุ, ต่อรองกันในข้อนี้ให้ดี ๆ; เดี๋ยวก็จะมองดูหน้ากันได้. เพียงแต่คนหนึ่งเรียกว่าอัตตา, คนหนึ่งเรียกว่าธรรมชาติ ธาตุตามธรรมชาติ; อย่างนี้ก็ไม่ควรจะทะเลาะกัน มันน่าจะเป็นเพื่อนกันได้ ในการที่จะทำโลกนี้ให้มีสันติภาพ.

นี่ดูให้ดีว่า สิ่งที่เรียกว่า ปฐมเหตุหรือปฐมธรรมนี้จะต้องมีอยู่เรื่อยตามความรู้สึกคิดนึก ตั้งแต่โง่ที่สุดมาจนถึงกลาง ๆ จนมาถึงฉลาดที่สุด. ในอินเดียในยุคพุทธกาล เรียกว่ายุคอุปนิษัท ค้นข้างในก็พบปฐมเหตุข้างใน; พวกก่อนหน้าโน้นค้นปฐมเหตุข้างนอก เพราะไปมองปฐมเหตุข้างนอก.

ที่นี้มองไปถึงพวกมิจฉาทิฏฐิทั้งหลาย เช่น *อุจเฉททิฏฐิ นัตถิกทิฏฐิ; ไม่มีอะไร : ไม่มีบุญมีบาปมีกรรมนี้* มันก็ยังเอาสิ่งนั้นแหละ สิ่งที่เขาว่าเป็น

Copyright © .ora All rights reserved.

อะไรใหญ่ยิ่งนั่นแหละ เอาเป็นปฐมเหตุ เช่นว่า เอาความไม่มีอะไร เป็นอะไร นั้นก็เอานั้นเป็นปฐมเหตุ *ถ้าว่าตายแล้วสูญ ก็เอาสูญนี่เป็นปฐมเหตุ.*

แม้จะเป็นมิจฉาทิฏฐิชนิดไหน ความคิดเรื่องปฐมเหตุยังต้องมีอยู่เสมอ; แม้ลัทธิที่พูดว่า ไม่มีเหตุอะไรเลย สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ธรรมทั้งหลายทั้งปวง ไม่มีเหตุอะไรเลย มันก็เอาความไม่มีเหตุอะไรเลยนั่นแหละเป็นปฐมเหตุ. นี่ทำเล่นกับสิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุซิ เพราะมันเป็นต้นเหตุให้คนพูดออกมา ว่าอะไรเป็นอะไร.

นี่ก็เลยเป็นอันว่า ในประเทศอินเดียนั้น ยอมรับในข้อที่ว่า มีปฐมเหตุหรือปฐมธรรม; แล้วมันทำความยุ่งยากอีกอย่างหนึ่ง ก็คือว่า แม้เขาจะรู้เรื่องนามธรรม หรือว่ายิ่งไปกว่านามธรรม คือเป็นอสังขตธรรมแล้ว; เขาก็ยังพูดให้เป็นอัตตาอยู่.

แล้วยิ่งกว่านั้นไปอีก ไม่ยอมทิ้งคำว่าพระเจ้า. ก็เลยเอาบรมอัตตานั้นเป็นพระเจ้า. เช่น *เรียกปรมาตมันว่าพรหม* อย่างนี้ก็ยังมีอยู่; แต่ไม่ใช่พระพรหมอย่างเป็นคน ๆ ที่ว่าเป็นคนแล้วสร้างโลก เหมือนกับปั้นหม้อนั่น ไม่ใช่พรหมอย่างนั้น.

พรหมสมัยโน้นเคยทำหน้าที่สร้างโลก เหมือนพระเจ้าสร้างโลก; เดี๋ยวนี้คำนั้นมันยังดีอยู่ เขาเอา มาใช้เป็นชื่อของอสังขตธรรม หรือแม้จะเรียกว่า ปรมาตมัน อะไรก็ตามนี้ ว่าเป็นพรหมอยู่ก็มี. ฉะนั้น *ในลัทธิเวทานตะที่ใหม่เอี่ยมที่สุด* ที่ไปสอนให้พวกฝรั่งนับถือเลื่อมใสได้ เขาก็*ยังใช้คำว่า "พรหม" นี้อยู่ ในฐานะเป็นปฐมเหตุ.*

Copyright © 2007 Ixora Co. Ltd. All rights reserved.

นี่ในอินเดียก็มีสิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุ อยู่ด้วยกันทุกศาสนา นี่ตามมีตามได้ ตามสูง ตามต่ำ, ถ้าใครเข้าไปถึงปฐมเหตุนั้นได้แล้ว ก็เรียกว่าคนนั้นเข้านิพพาน ในความหมายที่สากลที่สุด; *ไม่ใช่นิพพานในพุทธศาสนานะ;* นิพพานในความหมายสากล ที่มันมีใช้อยู่แล้วก่อนพุทธศาสนา.

ใครเข้าไปหาปฐมเหตุนั้นได้ เป็นอันเดียวกับปฐมเหตุ ก็เรียกอย่างที่เราเรียกกันอยู่เดี๋ยวนี้ว่าเข้านิพพาน; แต่*อาจจะใช้คำว่าโมกษะ* หรือว่าคำว่า*ไกวัลย์* หรือว่าคำ*อะไรต่างๆ อีกหลายๆ คำ* มีความหมายเหมือนกันกับคำว่า "นิพพาน". ฉะนั้น นิพพานก็คือการกลับเข้าไปถึงปฐมเหตุ อยู่กับปฐมเหตุ โดยไม่ต้องแยกกันอีกต่อไปอย่างนี้ ก็เรียกว่านิพพาน.

สำหรับพุทธศาสนาเรา ก็ยืมคำว่านิพพานมาใช้ แต่ความหมายกลายเป็นการไม่มีตัวตน ไม่มีอัตตาอันถาวร; เข้าถึงธรรมชาติอันมิใช่อัตตาอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นถือมั่นอันถาวร หมายความว่าจิตนี้เข้าถึงความจริง รู้แจ้งว่าไม่มีอัตตา, แล้วก็จิตนี้ก็เข้าถึงความว่างจากความยึดถือตัวกู – ของกูโดยประการทั้งปวง นั่นแหละก็เข้าถึงอสังขตะ เข้าถึง อมตะ เข้าถึง นิพพาน ตามหลักการของพระพุทธศาสนา.

มีคำที่*พระอรหันต์องค์หนึ่งพูดไว้* เข้าทีที่สุด หรือว่าสะดวกที่สุด คือพูดว่า *ภวนิโรโธ นิพฺพานำ* อยู่ในคัมภีร์อภิสมยสังยุตต์ สังยุตตนิกายนี้ มีข้อความอย่างนี้ *ภวนิโรโธ–ดับสนิทแห่งภพ, นิพฺพานำ–ชื่อว่านิพพาน.* ดับสนิทแห่งความเป็นนั่น เป็นนี่ เป็นโน่น เป็นอะไรต่างๆ นั่นแหละ ชื่อว่านิพพาน. นี่เป็นคำสรุปความที่ดีที่สุด คือกลับไปสู่ปฐมธรรม, ธรรมดั้งเดิมที่ไม่มีการ

Copyright © 20(Co. rights reserved.

เปลี่ยนแปลง ไม่มีการปรุงแต่ง. ดับภพเสียได้ เพราะภพนั้นคือการปรุงแต่ง : ภพนั่น ภพนี่ กามภพ รูปภพ อรูปภพ, แล้วแยกออกไปได้เป็นไม่รู้กี่สิบกี่ร้อยภพ; ภพนั้นหยุดดับไปได้ นั่นเป็นนิพพาน. ฉะนั้น ความดับภพทั้งหลายเสียได้นั้น คือถึงปฐมเหตุ หรือปฐมธรรม. นี่รู้จักคำว่า ปฐมเหตุ ไว้อย่างนี้ เดี๋ยวก็จะได้เปรียบเทียบกันกับพวกอื่นต่อไป.

นี้เราพูดได้กันแต่เพียงพุทธศาสนา กับศาสนาอื่น ๆ ที่อยู่ในประเทศอินเดียด้วยกัน ว่าล้วนแต่มีสิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุ หรือปฐมธรรม คือมันมีความคิด ทิฏฐิ หรือศรัทธาความเชื่อมั่น ว่ามีสิ่งนี้ คือปฐมเหตุก็ได้ ปฐมธรรมก็ได้; แล้วเรายังทะเลาะกัน.

คิดดูซิ, อย่างศาสนาพราหมณ์กับศาสนาพุทธนี้ ก็ยังมีทะเลาะวิวาทฟัดเหวี่ยงกัน จนกระทั่งล้มลุกคลุกคลานกันไปนี่. บางคราวศาสนาพราหมณ์ก็กลืนศาสนาพุทธ ไม่เหลือแม้แต่เท้า; นี่อย่างรูปภาพที่เขาเขียนล้อนั่นแหละ, มันเป็นเรื่องภายนอกทั้งนั้นแหละ. ถ้าเป็นเรื่องภายใน เรื่องข้อเท็จจริง หรือเรื่องความจริงแล้ว มันกลืนกันอย่างนั้นไม่ได้; แต่ว่าปรากฏการณ์ทางภายนอก ทางการบ้าน การเมือง ทางวัตถุนี่มันได้ มันกลืนกันได้ คือว่าถ้าศาสนานี้ลับไป ศาสนาอื่นมาเด่นอยู่ ก็เรียกว่าถูกกลืน นี่เป็นต้น ก็เลยเป็นเรื่องเล่นตลก หาความจริงอะไรไม่ได้.

ส่วนความจริงนั้น มันก็มีในข้อที่ว่า เมื่อมนุษย์มันเริ่มรู้จักคิดนึกแล้วมันก็คิดหาสิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุ; ก็พบบ้าง ไม่พบบ้าง, คือว่าพบน้อยเกินไปบ้าง และพบมากถึงที่สุดบ้าง จะเรียกว่าไม่พบเสียเลยนั้นไม่ได้; เพราะว่า

Copyright © 20(Co. rights reserved.

คนทุกคนจะมีความเชื่อเรื่องปฐมเหตุ ที่เชื่อว่า ทุกอย่างทุกสิ่งนี้มันออกมาจากอะไร.

ถ้าเชื่อผีก็ว่าออกมาจากผี, เชื่อเทวดาก็ว่าออกมาจากเทวดา, ถ้าเชื่อธรรมะอันลึกซึ้ง ก็ว่าธรรมะอันลึกซึ้ง, กระทั่งว่าอสังขตะ ซึ่งเป็นของลึกซึ้งที่สุด ว่านี้มีอยู่ก่อนสิ่งใด, เป็นที่ไหลออกมาแห่งสิ่งต่างๆ. เหมือนระฆังเป็นที่ไหลออกมาแห่งเสียงระฆัง ที่ไม่รู้จักหมดสิ้น แล้วก็ไปในจักรวาลที่ไม่รู้จักเต็ม. ระฆังก็ให้เสียงได้ไม่รู้จักจบ, เสียงก็ออกมาได้ไม่รู้จักจบจักสิ้น; ถ้าปรุงแต่งกันไปโดยไม่รู้จักจบจักสิ้น.

ถ้ามันยังมีการปรุงแต่งอยู่ มันก็ไหลออกมา มันเป็นเพียงปฏิกิริยาเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา นั่นแหละคือตัวปฐมเหตุ ตัวกฎเป็นปฐมเหตุ; ตัวอาการนั้นก็เป็นกิริยาอาการ เรามองให้พ้นกิริยาอาการเข้าไปจนถึงตัวปฐมเหตุ. เมื่อมีสติปัญญาสูงสุดด้วยกัน ก็จะพบเป็นสิ่งสิ่งเดียวกัน; เมื่อยังไม่สูงสุดเท่ากัน ก็จะพบในทางที่พอจะอนุโลมกันได้.

ศึกษาปฐมเหตุของแต่ละศาสนาให้ดีแล้วจะสามัคคีกันได้.

เอ้า, ทีนี้เราก็มีข้อต่อรอง ให้ทุกคนพยายามที่จะแสดงปฐมเหตุให้ดีที่สุด ตามที่ศาสนาของตนจะแสดงออกมาได้. นี่คือความหวัง; เพราะเดี๋ยวนี้คนฉลาดมาก ฉลาดด้วยกันทุกๆศาสนา จะแสดงปฐมเหตุ ในลักษณะที่พอจะไม่เกลียดชังกันได้ หรือว่าจะร่วมมือกันได้ ให้ทุกศาสนามองดูกันด้วยสายตาของความรัก สามัคคีก่อน; แล้วโลกนี้ก็มีหวังว่าจะง่ายขึ้นบ้าง หรือง่ายขึ้นไม่น้อย ที่จะมีสันติภาพ.

Copyright © 20[illegible] Co. [illegible] rights reserved.

เดี๋ยวนี้ ศาสนาที่เป็นเหมือนกับว่าแสงสว่างนั้น เป็นหัวใจหรือเป็นแสงสว่าง หรือแม้ที่สุดแต่ว่าเป็นเครื่องห้ามล้อ มันก็เหลวไหลหมด; มันไม่สามารถจะห้ามล้อโลกนี้ไว้ว่าอย่าหมุนลงไปในเหว เมื่อโลกนี้มันกำลังจะหมุนลงไปในเหว. ศาสนาก็ไม่สามารถจะห้ามล้อไว้ได้ เพราะมันเหลวไหลเสียเอง มันมาทะเลาะวิวาทกันเสียเองในระหว่างศาสนา.

ฉะนั้น พวกเราเมื่อช่วยตัวเองได้ แล้วก็ควรจะคิดช่วยโลกกันบ้าง; เพราะว่าพระพุทธเจ้าท่านทรงหวังไว้อย่างนั้น *ว่าพุทธบริษัทนี้ก็จะเป็นผู้มีประโยชน์แก่โลก ทั้งโลกเทวดาและโลกมนุษย์, โลกคนโง่และโลกคนฉลาด เช่นเดียวกับที่ตถาคตเกิดมานี้ เพื่อประโยชน์แก่สัตว์โลก ทั้งเทวโลก มนุษย์โลก มารโลก พรหมโลก* ทั้งหมดเลยอย่างนี้. ฉะนั้นจึงหวังว่าหลาย ๆ คนคงจะไม่ท้อถอย, ไม่ท้อใจในการที่จะทำงานยาก ๆ คือการทำความเข้าใจอันดีต่อกันและกัน ในระหว่างศาสนา.

นี่เป็นเรื่องการปรึกษาหารือ แล้วก็เป็นข้อแรก เป็นครั้งแรกที่ใช้หัวข้อบรรยายตรง ๆ อย่างนี้; โดยอาศัยเรื่องไกวัลยธรรมนี้ เป็นวัตถุ หรือเป็นอุปกรณ์สำหรับการศึกษา และการปฏิบัติ เกี่ยวกับกิจการงานอันนี้; ดังที่ได้กล่าวแล้ว ให้ทราบมาตั้งแต่ต้น ๆ ว่า การบรรยายเรื่องไกวัลยธรรมนี้ มีความมุ่งหมายจะปูพื้นฐานไว้ สำหรับการทำความเข้าใจกันในระหว่างศาสนา.

ในวันนี้ก็ได้เริ่มกระทำเป็นครั้งแรก ที่จะแสดงให้เห็นว่า เราจะดำเนินการอย่างไร ในการทำความเข้าใจในระหว่างศาสนา, โดยอาศัยไกวัลยธรรมที่เป็นของกลางระหว่างศาสนานี้มาเป็นเครื่องมือ ก็เป็นอย่างที่ว่ามาแล้ว.

ขอยุติการบรรยายในวันนี้ไว้เพียงเท่านี้ ให้โอกาสแก่พระสงฆ์ทั้งหลาย สวดคณสาธยายตามเคย.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นหลักมูลฐาน เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาทั้งปวง. (ต่อ)

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

ในการบรรยายเรื่องไกวัลยธรรม ครั้งที่ ๑๑ นี้ อาตมาจะได้กล่าวโดยหัวข้ออย่างเดียวกับตอนที่แล้วมา, เพราะว่ายังไม่จบ. ในครั้งที่แล้วมามีหัวข้อว่า ไกวัลยธรรม ในฐานะที่เป็นหลักมูลฐาน เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาทั้งปวง และได้กล่าวถึงสิ่งที่เรียกว่า ปฐมเหตุ เป็นหลักสำหรับวินิจฉัย ในวันนี้ก็ยังคงเป็นไปโดยหัวข้อนั้น คือต่อ.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

[ข้อมความเข้าใจเรื่อง ไกวัลยธรรม]

เกี่ยวกับการบรรยายนี้ ก็จะต้องขอซ้อมความเข้าใจไว้เสมอไป ว่าเป็นการบรรยายด้วยวัตถุประสงค์ ที่จะให้เกิดเรื่องราวที่ติดต่อกันไปเป็นลำดับ โดยสมบูรณ์เรื่องหนึ่ง, คือเรื่องไกวัลยธรรม, ได้แก่เรื่องสิ่งที่มีอยู่เป็นอันเดียวกัน ตลอดทุกเวลา และทุกสถานที่ เป็นเรื่องที่ยาว: ก็ต้องพูดเป็นตอน ๆ ไป ผู้ที่มาฟังในตอนหลัง ๆ นี้ อาจจะไม่เข้าใจคำบรรยายบางสิ่งบางอย่างก็ได้. นี้มันเป็นสิ่งที่ช่วยไม่ได้ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว.

สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม โดยใจความก็คือ สิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง; แต่เป็นสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับเวลา ไม่เกี่ยวกับรูปร่างหรือเนื้อที่. ฉะนั้น ธรรมดาก็เลยเข้าใจไม่ได้ เพราะว่าเราไม่เคยรู้สึกเรื่องที่อยู่นอกเหนือไปจากอำนาจของกาลเวลา, แล้วก็มักจะเห็นแต่ว่า อะไร ๆ มันก็มีการเนื่องกับเวลา; เวลาล่วงไปเท่าไร มันก็นานเข้าเท่านั้น. แต่มันมีสิ่งที่ไม่เนื่องกับเวลา มันจะมีอยู่โดยไม่ต้องนานเท่ากับเวลา, ไม่ขึ้นอยู่กับเวลา จึงต้องเรียกว่า มันมีอยู่ชนิดที่เหมือนกับมิได้มีอยู่.

ถ้าพูดให้ตรงกว่านั้น ก็พูดว่ามันมิได้มีอยู่ ความที่มันมิได้มีอยู่นั่นแหละ กลายเป็นความมีอยู่ของสิ่งชนิดนี้ ซึ่งกลายเป็นสิ่งที่มีขนาดที่จำกัดไม่ได้ ก็คือไม่มีขนาดอีกนั่นเอง, เป็นตัวเดียวกัน เป็นอย่างเดียวกัน เป็นสิ่งเดียวกัน โดยที่มันไม่ต้องเป็นสิ่งอะไร.

พูดไปก็ทำให้ลำบาก แต่มันก็ต้องพูด เพราะว่ามันมีสิ่งเดียวนี้เท่านั้นที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง, แล้วสิ่งทั้งปวงก็มีหลังสิ่งนี้. และถ้าเรารู้จักสิ่งนี้ เราจะเป็นอย่างไร ขอให้ลองสังเกตดู.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ถ้าจิตของเรารู้จักสิ่งที่อยู่นอกเหนือเวลา จิตก็พลอยอยู่นอกเหนือเวลาไปด้วย, คือ ไม่ถูกกักขังอยู่ด้วยเวลา. ถ้าจิตของเรารู้จักสิ่งที่อยู่เหนือความมีรูปร่าง หรือความกินเนื้อที่ หรือความตั้งอยู่ในสถานที่ไหน ๆ; จิตนั้นก็จะต้องรู้กันกับสิ่งที่อยู่เหนือความมีรูปร่าง หรือความมีอะไร ๆ ที่มันเกี่ยวกันกับเนื้อที่, การกินเนื้อที่ เท่านั้น เท่านี้ มีสูง มีต่ำ มีกว้าง มีอะไรต่าง ๆ

ถ้าจะพูดถึงประโยชน์โดยเฉพาะในพุทธศาสนานี้ ก็มุ่งสอนให้รู้จักสิ่งสิ่งนี้ ที่เรียกกันว่า โลกุตตระ หรือชื่ออื่น ๆ อีกมาก. ถ้าจิตรู้จักสิ่งนั้นแล้ว จิตก็เป็นอิสระ คืออยู่นอกเหนืออำนาจของเวลา นอกเหนืออำนาจของความที่ต้องมีรูปร่างอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นต้น.

ที่นี้ สิ่งนี้มันไม่ได้มีอยู่อย่างสิ่งทั้งหลาย; มันมีอยู่อย่างเหมือนกับว่าไม่มี มันจึงได้มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวงได้. ใครอยากจะเดาก็เดาเอาเองได้ ว่ามีอะไรบ้างที่จะมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง? ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว อะไรต่าง ๆ ก็เพิ่งมีเมื่อเร็ว ๆ นี้ เมื่อวานนี้เอง ถ้าเราจะศึกษาให้ทั่วถึง; แล้วสิ่งอะไรที่มันมีอยู่ก่อนสิ่งเหล่านี้ เราจะเรียกสิ่งนั้นว่า เป็นไกวัลยธรรม แปลว่าเป็นตัวเดียวกันทั้งหมดในที่ทุกหนทุกแห่ง หรือกินเนื้อที่ทุกหนทุกแห่ง แล้วก็ในเวลาทั้งปวง.

ที่นี้ถ้าเรารู้จักสิ่งนี้ มันก็ยิ่งไปกว่าที่จะรู้จักสิ่งที่เรียกว่าไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน. ที่นี้ก็มีบางศาสนาที่เขาอยากจะมีตัวตน เขาก็เลยถือว่า นี่แหละคือตัวตน คือจะมีพวกหนึ่งซึ่งเอาไกวัลยธรรมนี้เป็นตัวตน.

พุทธศาสนาเราสอนไปในทางไม่มีตัวตน ก็มีแต่สักว่าไกวัลยธรรม คือเป็นเพียงสักว่าธรรมชาติ หรือบางทีก็เรียกว่าธรรมธาตุ บางทีก็เรียกว่าธาตุเฉย ๆ.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

นี้พูดกันมาหลายครั้งหลายหนแล้ว ก็ต้องทบทวนอยู่ และขอร้องว่าให้จำไว้ให้แม่นยำ; สิ่งนี้แหละบางทีพระพุทธเจ้าก็ตรัสเรียกมันว่าธาตุเฉยๆ เช่นที่สวดเมื่อตะกี้นี้ว่า *ฐิตา ว สา ธาตุ* –*ธาตุนั้นมีอยู่แล้วนั่นเทียว;* บางทีก็เรียกเต็มๆ ว่าธรรมธาตุ คือสิ่งที่มีอยู่สักว่าเป็นธาตุตามธรรมชาติ.

แต่เดี๋ยวนี้เรามาเพ่งเล็งเอาเฉพาะลักษณะที่ว่า มันไม่ได้มีขึ้นอยู่กับเวลาหรือเมื่อไร หรือการกินเมื่อไร มันจึงมีอยู่ไปในที่ทั้งปวง, ทั้งปวงจนไม่รู้ว่าจะใช้คำ "ทั้งปวง" ว่าอย่างไรดี คือมันทั้งปวงออกไปเรื่อย, ออกไปเรื่อย, ออกไปเรื่อย, ออกไปเรื่อย ไม่มียกเว้นอะไร : โลกนี้ แล้วก็จักรวาลนี้, แล้วก็จักรวาลอื่น, แล้วก็โลกธาตุอันอื่น, แล้วก็อื่นๆ อื่นๆไป, จนไม่มีอะไรเหลือ. นี้มีความเป็นอันเดียวเหมือนกันหมด อยู่ในที่ทั้งปวง อย่างนี้ **ความเป็นอย่างนั้นเรียกว่า ความเป็นไกวัลยธรรม.**

ถ้ารู้จักสิ่งนี้ ใจมันก็กว้างพอที่จะไม่มีมิ่ง ไม่มีกู, ไม่มีเรา ไม่มีเขา; แม้แต่ในศาสนาเดียวกัน มันก็ไม่ต้องทะเลาะกัน ในระหว่างศาสนาก็ไม่ต้องทะเลาะกัน.

[*ทบทวนความมุ่งหมายในการบรรยายครั้งก่อนอีกหน้า ๓๘๒.*]

ในครั้งที่แล้วมา ก็*ได้พยายามอธิบาย* ให้พอเห็นเค้าเงื่อนแล้วว่า *ทุกศาสนารับรองว่ามีสิ่งสิ่งหนึ่ง* ซึ่งไม่เหมือนสิ่งใดเลย แล้วเป็นที่ *มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง* หรือว่าชัดลงไปอีกก็ว่า *เป็นปฐมเหตุ เป็นที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งหลายทั้งปวง;* ส่วนใหญ่เขาก็เรียกว่าพระเจ้า เพราะว่าไม่มีคำอะไร ที่มีความหมายดีไปกว่าคำว่า

Copyright © 200 Co. rights reserved.

พระเจ้า. พูดว่าพระเจ้ามีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง, พระเจ้ามีอยู่ในที่ทั้งปวง ครอบคลุมสิ่งทั้งปวง เป็นผู้สร้างสิ่งทั้งปวง.

"พระเจ้ามีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง" เหมือนกันทุกศาสนา.

นี้ก็ต้องเห็นใจบ้าง ว่าเมื่อพูดให้คนที่ไม่รู้อะไร ก็ต้องพูดว่าเป็นคนหรือเป็นพระเจ้า, หรือเป็นอะไร ๆ ที่มีความรู้สึกอย่างคนนี้ เป็นพระเจ้าขึ้นมา สำหรับสร้างสิ่งทั้งปวง; เพราะว่าท่านได้มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง. พวกนี้เขาก็ถือพระเจ้า; แต่ลักษณะของพระเจ้าชนิดนั้น ก็คือลักษณะของไกวัลยธรรมนั่นเอง. ดังนั้น ศาสนาบางศาสนาไม่ยอมเรียกว่าพระเจ้าอย่างนั้น ก็เรียกเสียว่าอะไรอันหนึ่ง.

พวกที่ขอบอัตตาก็เรียกว่าเป็นอัตตาใหญ่, เป็นปรมาตตา, *ปรมาตมัน* แล้วแต่จะใช้ภาษาอะไรเรียก ให้มีความหมายเหมือนกับพระเจ้า; เพราะว่ามันมีอยู่ก่อนสิ่งใด. แล้วเมื่อสิ่งใดเกิดขึ้น มันก็ต้องออกมาจากสิ่งนั้น; เพราะว่าสิ่งนั้นมันมีอยู่ในที่ทั้งปวง ในเวลาทั้งปวง มันกินเนื้อที่เสียหมดแล้ว. แล้วสิ่งใดออกมาทีหลัง ก็หมายความว่าออกมาคลอดมาจากสิ่งนั้น ซึ่งมีอยู่ก่อนแล้ว; กินเนื้อที่ทั้งปวง กินเวลาทั้งปวงอยู่. ฉะนั้น สิ่งนี้จะถูกเรียกว่า ปรมาตมัน อะไร มันก็มีความหมายอย่างเดียวกับพระเจ้า.

ที่นี้มาถึงพุทธศาสนาเรา ก็ไม่เรียกว่าพระเจ้า แล้วก็ไม่เรียกว่าปรมาตมัน; แต่มาเรียกอย่างที่เรียกว่าเป็นนักเลงที่สุด หรือเป็นนักวิทยาศาสตร์ นักธรรมชาติที่สุด คือเรียกมันว่า ธาตุ, ธา–ตุ, หรือธาตุ หรือ ธมฺมธาตุ

Copyright © 200 Co. rights reserved.

หรือธาตุตามธรรมชาติ; อย่างบาลีที่สวดไปเมื่อตะกี้นี้ว่า *อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานํ อนุปฺปาทา วา ตถาคตานํ* –*ตถาคตทั้งหลายจะเกิดขึ้นก็ดี จะไม่เกิดขึ้นก็ดี; ฐิตา ว สา ธาตุ ธาตุนั้นตั้งอยู่แล้วนั่นเทียว.*

บาลีนี้มีปัญหา มีความกำกวมที่จะต้องวินิจฉัย ว่า "ตถาคตทั้งหลายจะเกิดขึ้นก็ตาม ตถาคตทั้งหลายจะไม่เกิดขึ้นก็ตาม" อันนี้มีอยู่แล้ว สิ่งนี้มีอยู่แล้ว. ที่นี้คำว่า *ตถาคตทั้งหลายนั้นคืออะไร?* ในภาษาบาลีก็ทำยุ่ง เพราะคำว่า *ตถาคต* นี้ก็แปลว่า *พระตถาคต* คือ *พระพุทธเจ้า* ก็มี แล้วตถาคตนี้แปลว่า *สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงทั่วไปไม่ยกเว้นสัตว์อะไร* นี้ก็มี *ก็เรียกว่าตถาคตเหมือนกัน.*

ทำไมเป็นอย่างนั้น? ก็เพราะว่า *สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง มันก็มาตามเหตุตามปัจจัย แล้วก็ไปตามเหตุตามปัจจัย โดยกฎอิทัปปัจจยตาปรุงแต่งขึ้นมา ก็เป็นมาตามเหตุตามปัจจัย ไปตามเหตุตามปัจจัย; เพราะฉะนั้นสัตว์ทั้งหลายก็เรียกว่าตถาคต,* คือคำว่า ตถาคต ใช้เรียกสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงก็ได้. ที่จะใช้เรียกพระพุทธเจ้าก็เพียงองค์เดียวคนเดียว แม้เป็นพระพุทธเจ้า ก็เกิดขึ้นมาในโลกอย่างมีเหตุมีปัจจัย แล้วก็จะดับไป ก็ดับไปเหมือนสัตว์ทั้งหลาย เพราะหมดเหตุหมดปัจจัย มันจะต่างอะไรกันกับสัตว์ทั้งหลายและพระพุทธเจ้า. ฉะนั้นภาษาบาลีคำนี้ทำยุ่ง คือคำว่า ตถาคต นี้ แปลว่า สัตว์ทั้งปวงรวมทั้งพระพุทธเจ้าด้วยก็ได้.

ถ้าถือเอาความหมายอย่างนี้ มันก็ได้ความว่า *สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงมันจะเกิดขึ้นก็ตาม มันจะไม่ได้เกิดขึ้นก็ตาม ธาตุอันนั้นมันมีอยู่แล้ว* คือธรรมธาตุอันนั้นมันมีอยู่แล้ว. นี่พังดูก็จะเข้าใจง่าย ว่าบรรดาสัตว์ที่มีชีวิตทั้งหลายทั้งปวง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

รวมทั้งพระพุทธเจ้านี้ จะเกิดขึ้นมาหรือยังไม่เกิด หรืออะไรก็ตามใจ; ธาตุนั้นมันมีอยู่แล้ว พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่าอย่างนี้.

ธาตุนั้นคืออะไร? ก็คือ *ตถตา, อวิตถตา–ความเป็นอย่างนั้น, ความไม่ผิดไปจาก* ความเป็นอย่างนั้น, ความไม่เป็นไปโดยประการอื่น; แล้วสรุปความว่า *อิทัปปัจจยตา* คือ *ความที่เมื่อมีสิ่งนี้ ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ ๆ จะเกิดขึ้น.* มันคือกฎที่มีอยู่ตายตัวว่า เมื่อมีสิ่งนี้ ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ ๆ จะเกิดขึ้น และว่าเมื่อมีปัจจัยอย่างนี้ ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นมันก็ต้องเป็นตามปัจจัยอย่างนั้น ๆ เช่น จะมีรูปร่างอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นต้น และว่าเมื่อสิ่งนี้ ๆ ไม่มี, สิ่งนี้ ๆ ก็ไม่เกิดขึ้น. นี่เพราะปัจจัยมันไม่มี.

นี่คือสิ่งที่เรียกว่า ธาตุเฉย ๆ บ้าง เรียกว่าธรรมธาตุ คือธาตุที่เป็นธรรม ตัวธรรมที่เป็นธาตุ แล้วแต่จะเรียกมันบ้าง. มันมีอยู่แล้ว มันมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งหลายทั้งปวง นี่ก็ตรงกับคำว่า ไกวัลยธรรม; *มีความหมายอย่างเดียวกับพระเจ้า คือมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง มีความหมายอย่างเดียวกับปรมาตมัน* ในข้อ*ที่ว่ามีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง.*

พระเจ้าสร้างสิ่งทั้งปวงหมายความเดียวกับอิทัปปัจจยตา.

ที่นี้ที่ว่าจะสร้างสิ่งทั้งปวงหรือไม่? นี่ยิ่งเห็นชัด ถ้าผู้ใดศึกษากฎอิทัปปัจจยตาเข้าใจดี ก็จะเข้าใจได้ ว่า กฎอิทัปปัจจยตานั่นแหละ บันดาลให้สิ่งทั้งหลายเป็นไป หยุดอยู่ไม่ได้ คือไม่ยอมให้หยุด ไม่เกิดก็ดับ ไม่ดับก็เกิด เป็นไปตามกฎแห่งอิทัปปัจจยตา แล้วจะไม่เรียกว่า สร้างสิ่งทั้งหลายทั้งปวง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

อย่างไรกัน. นี่เป็นหลักใหญ่ที่มุ่งหมายจะให้ทุกคนเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกที่เป็นพุทธบริษัท คือเป็นผู้ลืมหูลืมตา เบิกบานแล้ว ตื่นนอนแล้ว ไม่มัวหลับอยู่แล้ว มีความแจ่มใสเบิกบานแล้ว จะต้องรู้สิ่งนี้.

เดี๋ยวนี้เรามีปัญหาในโลกนี้ ว่าแม้แต่ในระหว่างศาสนา ก็ทะเลาะกันเสียแล้ว; ยิ่งศาสนาที่ตกเป็นทาสของการเมืองด้วยแล้ว ยิ่งหาเรื่องทะเลาะผู้อื่นหนักขึ้นไปอีก; เป็นเหตุให้ศาสนามันทะเลาะกัน. แม้ว่ามันจะเป็นศาสนาตามลำพัง; ผู้ปฏิบัติมันก็ยังมีตัวกู-ของกู. คือมันปฏิบัติไม่ถึงตัวศาสนา.

เดี๋ยวนี้สิ่งที่เรียกว่า ศาสนานั้น อยู่ในกำมือของคนชนิดนี้ คือพุทธบริษัท อุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ภิกษุณี หรือว่าของศาสนาอื่นมันก็อย่างนี้มัน อยู่ในกำมือของคนที่ยังไม่หมดกิเลส, คือคนที่ยังไม่เข้าถึงพระเจ้า. คือคนที่ยังไม่เข้าถึงปรมาตมัน, คนที่ยังไม่เข้าถึงกฎอิทัปปัจจยตา มันก็มีตัวกู มีของกู มีของคณะกู; มันก็เลยได้อิจฉาริษยา เบียดเบียนกัน, พยายามที่จะข่มขี่ศาสนาอื่น แล้วยกตัวเอง.

ผลบาปผลร้าย มันก็ไปอยู่ที่โลก, คือที่สัตว์โลกทั้งปวง; ไม่รู้จักศาสนา ไม่รู้จักพระเจ้า ก็เลยทะเลาะวิวาทกัน; เพราะมีตัวกู, แล้วมันก็ต้องทะเลาะกับตัวสู. ถ้าตัวกูมันขยายออกไปเต็มประเทศ มันก็ได้รบกันกับต่างประเทศ นี่เรียกว่า มนุษย์ไม่มีสันติสุขไม่มีสันติภาพ เพราะว่าไม่มีศาสนาที่แท้จริง มีแต่ศาสนาที่กำลังอิจฉาริษยากัน.

ทีนี้จะแก้ปัญหาข้อนี้ได้อย่างไร? ก็ต้องอาศัยความจริงอันนั่นเอง คือให้รู้ความจริงกันเสียที่ว่า โดยเนื้อแท้แล้ว ก็ไม่ได้มีหลายศาสนาอะไร;

Copyright © 200 Co. rights reserved.

มีศาสนาเดียว คือให้รู้ว่า มัน มีอยู่สิ่งหนึ่งซึ่งเรียกว่า ไกวัลยธรรม เป็นเพียงสิ่งเดียว ในที่ทุกแห่ง ในกาลเวลาทั้งหมด สิ่งนี้ไม่มีความเป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน มันเป็นสิ่งเหนือเวลาไปเสียทั้งหมด อันนั้นมันมีอยู่

ในพุทธศาสนาเราก็เรียกสิ่งนี้ว่าอสังขตะ, อสังขตธรรม หรือว่า วิสังขาร, หรือว่าเรียกกันใหม่ ๆ นี้ว่า *สภาพโลกุตตระทั้งปวง* คือ *ว่าง*; *สุญญตา* นั่นเรียกว่า *ว่าง*, ว่างคือ *อยู่เหนือความมีตัวตน*.

ถ้าใครเข้าถึงสิ่งนี้ ก็จะหมดความเป็นตัวตน, หมดความเป็นสัตว์ เป็นบุคคลเสีย; แล้วมันจะมามีเป็นพุทธ เป็นคริสต์ เป็นอิสลาม เป็นอะไร ๆ ได้อย่างไร ? มันเลิกกันไปหมด. นี่คือ ความเข้าใจในระหว่างศาสนา มันเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ. ถ้าใครได้เข้าถึงความจริงอันหนึ่ง คือความจริงแห่งความไม่มีอะไร, ที่จะมาแบ่งแยกเป็นตัวกู เป็นของกู เป็นของสู เป็นของคนนั้นคนนี้ ก็จะเห็นได้ว่ามัน มีแต่ธรรมธาตุ ชนิดหนึ่ง เป็นธาตุตามธรรมชาติ, คือสิ่งที่เป็นไกวัลยธรรมนั่นแหละเป็นพื้นฐาน มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง.

รู้จักไกวัลยธรรมแล้วจะมีความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา,

นี้พูดซ้ำพูดซากอยู่แต่อย่างนี้ เพื่อให้รู้จักสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม เพื่อทำความเข้าใจอันดีต่อกัน ในระหว่างศาสนาทั้งหลาย ที่ยังเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้นทุกที. นี่มันน่าหัวที่ว่าพอ *วัตถุนิยมยิ่งเจริญ* ขึ้นเท่าใด *พวกศาสนาก็ยิ่งเห็นแก่ตัวมากขึ้นเท่านั้น*; มันเจริญอยู่ที่วัตถุนิยม แต่ผลมันมาได้แก่ศาสนา ซึ่งอยู่ในกำมือของคนที่มันหลงไปในวัตถุนิยม.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ระวังให้ดี มันกำลังเป็นเหยื่อของวัตถุนิยม : ที่เป็นตัวผู้ปฏิบัติ มันก็ปฏิบัติเพื่อวัตถุนิยม เพื่อผลเป็นสวรรค์บ้าง ถึงแม้แต่ว่าจะเพื่อเกียรติ ได้เป็นครูบาอาจารย์ชั้นดีชั้นเลิศบ้าง นี้มันก็วัตถุนิยม. เมื่อในโลกนี้มันมีวัตถุนิยมเจริญก้าวหน้า มันก็ดึงจิตใจของคนทั้งหลายไปหาวัตถุนิยม จนกลายเป็นแม้ประพฤติพรหมจรรย์นี้ ก็เพื่อผลเป็นวัตถุนิยมไปเสีย; แม้ผู้เผยแผ่ศาสนามันก็เพื่อวัตถุนิยมไปเสีย เพื่อชื่อเสียงบ้าง เพื่อเกียรติ กระทั่งเพื่อเงินเพื่อทองในที่สุด. ศาสนามันก็เลยตกมาอยู่ในกำมือของผู้เผยแผ่ ซึ่งเป็นทาสของวัตถุนิยม เรื่องมันก็จะสลายฉิบหายกันหมดเพราะเหตุนี้.

ฉะนั้น จะต้องดึงเอาไว้ให้ได้ ให้มีตัวสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ หรือธรรมธาตุ หรือไกวัลยธรรมนี้ อยู่เป็นหลัก นี่คือความมุ่งหมายของการบรรยายธรรมบรรยายชุดนี้ ซึ่งบรรยายมา ๑๐ ครั้งแล้ว เป็นครั้งที่ ๑๑ ในวันนี้เรียกว่า ไกวัลยธรรม. ขอให้พยายามทำความเข้าใจให้เพิ่มขึ้น สมกับการที่มีการบรรยายเพิ่มขึ้น.

....

เริ่มการบรรยายครั้งนี้.
ต้องรู้จักเรื่องทางจิตทางวิญญาณจึงจะเข้าถึงไกวัลยธรรม.

เดี๋ยวนี้เรามันมองกันแต่ในเรื่องที่ตำตาของบุคคล ผู้รู้จักแต่วัตถุนิยม, รู้จักแต่วัตถุด้วย แล้วก็รู้จักแต่จะนิยมวัตถุด้วย; ไม่นิยมเรื่องที่เป็นเรื่องทางจิตทางวิญญาณที่ลึกซึ้ง; เหมือนกับว่าเราเป็นเด็กอมมือกันอยู่ตลอดเวลา. แม้อายุตั้งเท่านี้แล้ว ก็ยังเหมือนกับว่าเป็นเด็กอมมือกันอยู่ตลอดเวลา เพราะเห็นอะไรก็เห็นแต่เท่าที่ลูกตามันเห็น; เหมือนกับเด็กๆ เขาจะเห็นอะไรแต่แค่

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่ว่าจิตใจของเขารู้จัก. ถามที่ไรก็ว่าต้องการขนม ต้องการลูกกวาด ต้องการอย่างนี้. ใช้ให้ถูขี้ไคลให้ทั่วตัว ก็ถูแต่ที่ตรงท้องเท่านั้น มันก็ว่าทั่วตัวแล้ว.

อยากจะเล่าเรื่องที่จะเป็นตัวอย่างได้ดีที่สุดว่า คนเรานี้มันเห็นแต่สิ่งอันๆ ผิวเผิน เท่าที่เราเคยเห็นกันมาแต่อ้อนแต่ออก แล้วก็อบรมกันอยู่เพียงเท่านั้น. เมื่ออาตมายังเป็นเด็ก ก่อนเข้าโรงเรียนด้วยซ้ำไป; ไปดูยี่เกที่พุมเรียง ที่บ้านที่เกิด ที่วัดใหม่. ยี่เกมีชื่อเสียงมาแสดงอยู่ เด็กๆ ก็ไปดู. หลายเรื่องหลายราว หลายครั้งหลายหน แล้วมีครั้งหนึ่งที่ยังจำได้ :–

เขาแสดงเรื่องจันทโครพ ถึงตอนที่ว่า ได้รับตลับที่ใส่นางโมราอะไรแล้วนั้น ก็เดินทางกลับบ้าน. ฤาษีสั่งไม่ให้เปิดดูกลางทาง; ที่นี้เขาก็ไปเปิดดูที่กลางทาง ก็มีนางออกมา, สวยจนหลงใหล.

ที่นี้ธรรมดายี่เกเขาก็ต้องมีบทบาท ที่ให้คนหัวเราะชอบใจให้มากที่สุด เพราะว่าคนจะได้ติด จันทโครพก็หลงใหล, นางนั้นก็เล่นตัว : ตั้งต้นแต่ว่าจะซักไซ้ ว่าจะรักจริงหรือไม่รักจริง อะไรทำนองนี้. นางก็พิสูจน์ให้จันทโครพทำอย่างนั้น ทำอย่างนี้ ทำอย่างโน้น; ก็ยอมทำหมด, เด็กๆ ก็หัวเราะครืนทุกคราวไปที่ยอมทำ. ในที่สุดนางคนนั้น ใช้ให้จันทโครพกินขี้ของนางนั้น; จันทโครพมันก็กิน แล้วก็หัวเราะกันครืนไปหมด ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่, หัวหงอกแล้วก็ยังหัวเราะ ว่าจันทโครพกินขี้. แต่ไม่มีใครนึกเลยว่า ทำไมจึงกินขี้? หรือว่าเรื่องนั้นมันมีความหมายอย่างไร?

ไม่มีใครนึกว่า ถ้าว่ากิเลสมันครอบงำแล้ว คนเราก็กินขี้ได้. แต่ไม่มีใครนึกอย่างนั้น ก็หัวเราะกันไปหมด ทั้งหญิงทั้งชาย ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ไม่มีใครได้ประโยชน์อย่างที่อุปติสสะหรือโกลิตะได้; เพราะสองคนนี้เข้าไปดูยี่เกไปดูละคร แล้วได้ธรรมจักษุ เบื่อโลกออกไปบวช มาเป็นพระสารีบุตรเป็นพระโมคคัลลานะ. สองคนนี้เห็นธรรมในโรงละคร เกิดความเบื่อหน่าย.

ที่นี้ในโรงยี่เกคราวนั้น มันก็มีแค่จันทโครพกินขี้; แล้วไม่มีใครเคยนึกว่า *ตัวเองก็เป็นจันทโครพกินขี้* มันก็เลยหัวเราะกันใหญ่; ก็คิดดูเถอะทุกคนมันก็เป็นจันทโครพกินขี้ เพราะว่าถ้ามันหลงรัก หรือชอบใจอะไรแล้วมันก็กินขี้ได้ทั้งนั้นแหละ คือว่าเป็นเหยื่อของสิ่งนั้น, เป็นทาสของสิ่งนั้น.

เรื่องนี้คิดดูให้ดีแล้วมันก็เป็นเรื่องของธรรมชาติ; เพราะว่าตัวยี่เกที่แสดง เขาก็ไม่ได้ตั้งใจว่าจะสอนธรรมะ ว่าจันทโครพนี่หลงหนักเข้าแล้วก็กินขี้. คนแสดง, ตัวยี่เก มันก็ต้องการให้คนหัวเราะ ให้คนติด ให้ได้เงินมากๆเท่านั้น มันก็ไม่ได้ตั้งใจจะสอนธรรมะ; แต่ว่าสิ่งที่เขาแสดงออกมา มันอาจจะสอนธรรมะ หรือว่ามันสอนอยู่แล้ว ว่าถ้าคนเราถ้าไปหลงรักอะไรเข้าแล้ว มันก็ยอมทุกอย่าง; แต่คนก็ไม่มองในแง่นั้น ไม่รู้สึกในแง่นั้นกันสักคนเดียวนี่. อาตมาก็ยังเป็นเด็กมาก แต่เชื่อว่าไม่มีใครรู้สึกอย่างนี้สักคนเดียว ล้วนแต่หัวเราะเฮฮากันไปหมด ว่ามันกินขี้.

เราจะต้องนึกถึงธรรมชาติที่มันสอนอยู่โดยไม่ได้เจตนานี้. เต็มไปหมดทุกหัวระแหง ที่มันจะสอนความจริง ในทุกแง่ทุกมุม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแง่มุมที่ว่า ถ้าหลงไปแล้ว มันก็จะไปทำในสิ่งที่ไม่ควรจะทำ คือทำให้ตัวเองเป็นทุกข์. นี่จำไว้ให้ดีว่า เรากำลังหัวเราะอะไรอยู่ โดยไม่ได้รับประโยชน์จากสิ่งนั้น; เพราะว่าเรามันโง่ ก็จำว่าเรานั่นแหละมันเป็นจันทโครพกินขี้เสียเอง.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ฉะนั้นคำอธิบายเรื่องไกวัลยธรรม ก็อาจจะมีลักษณะอย่างนี้; มันก็จะดูเป็นเรื่องว่าอย่างนั้น ๆ ๆ ไปตามคำพูด ไปตามตัวหนังสือ, แล้วก็ไม่ได้ความหมาย ในลักษณะที่จะให้เกิดความสลดสังเวช หรือความรู้ถึงความจริงว่าเป็นอะไร ในส่วนจิตใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป; ไม่ใช่มาอยู่ตรงแค่ว่าวัตถุ. เช่นว่ากินอุจจาระ มันก็อยู่แค่อุจจาระ; มันไม่เลยไปถึงว่า เหยื่อของกิเลส เหยื่อของตัณหา ของอวิชชา ของความโง่.

ถึงแม้อาตมาเองก็เพิ่งจะมามองเห็น ว่าเรื่องจันทโครพกินชี้ ที่เราเคยหัวเราะนั้น; เราก็โง่มาตั้ง ๖๐ ปีแล้วกระมัง; ไม่มองเห็นว่า ความหมายนั้นมันลึกมาก มีค่ามาก ประเสริฐมาก แล้วเราก็รับเอาไม่ได้, และเพราะว่าเรายังเป็นเด็กด้วย.

แต่เดี๋ยวนี้ถ้าพอมาพูดถึงเรื่องไกวัลยธรรมแล้ว อายุหลายสิบปีนี้ก็ยังจะเป็นเด็กอมมืออยู่ก็ได้ จึงขอร้องว่า อย่าไปทำเล่นกับเรื่องเหล่านี้. เรื่องสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนี้ อย่าไปทำเล่นกะมัน, มันมีอะไรที่ยังลึกซึ้งอยู่มาก; ไม่ใช่ว่าพอฟังจบแล้วก็จะเข้าใจ ยังจะต้องสำรวมจิต มีสมาธิเฉียบแหลมลึกซึ้ง แทงตลอด ให้รู้จักสิ่งนี้ต่อ ๆ กันไปอีก เป็นชั้น, เป็นชั้น, เป็นชั้น, กว่าจะถึงตัวที่เป็นตัวจริงของมัน.

ทีแรกก็ได้ยินได้ฟัง ก็เป็นความรู้จำได้; ต่อมาก็ใช้เหตุผลไตร่ตรองไปตาม ก็เป็น **ความเข้าใจ** เรียกว่าเป็นที่พอใจอยู่ แต่ยังไม่ถึงสิ่งนั้น จนกว่าเมื่อไรจิตใจมันสังเวช มันมองเห็นลึกกว่านั้น แล้วเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางจิตใจ. นี่จึงจะเรียกว่า **เห็นอย่างรู้แจ้งแทงตลอด** คือเข้าถึงตัว **ไกวัลยธรรม.**

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ถ้าเรียกอย่าง *ศาสนามีพระเจ้า* ก็เรียกว่า *เข้าไปเป็นอันเดียวกันกับพระเจ้า.* ถ้าว่าเป็น *ศาสนาที่มีปรมาตมัน ก็ต้องกลับไปรวมกับปรมาตมัน.* ถ้าเป็นศาสนาอย่าง *พุทธศาสนา มีสักว่าธาตุตามธรรมชาติ* มันก็เหลือแต่สักว่าธาตุตามธรรมชาติ, ไม่เหลือตัวกู ของกูอยู่ที่ไหนอีก; แล้ว ลักษณะของธาตุตามธรรมชาตินี้ มีลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่ง คือสุญญตา –ความเป็นของว่าง; มันต้องกลายเป็นของว่างอย่างนั้นไปต่างหาก จึงจะเรียกว่าเป็นผู้ถึงซึ่งไกวัลยธรรม.

นี่มันไม่มีไทย ไม่มีฝรั่ง ไม่มีพุทธ ไม่มีคริสต์ ไม่มีอิสลาม ไม่มีพราหมณ์ ไม่มีเต๋า ไม่มีอะไรแล้ว มันเป็นว่างเนื้อเดียวกันไปหมด; เหมือนกับความว่างที่ปราศจากตัวกู–ของกู. แล้วก็ดูความว่างนี้ตั้งต้นมาแต่เมื่อไร มันก็หาไม่พบ, มันกินขนาดกว้างไปเท่าไร มันก็หาไม่พบ, มันมีอายุเท่าไร มันก็บอกไม่ได้; นี่เป็นอมิตาภะ คือแสงสว่างไม่จำกัด รัศมีไม่จำกัด, อมิตายุ ไม่มีอายุอันจำกัด. นี่เรียกว่า ไกวัลยธรรม

นี้ *พระพุทธเจ้าท่านมาเรียกอย่างนักเลง อย่างนักวิทยาศาสตร์* เรียกว่า *ตถตา – ความเป็นอย่างนั้น, อวิตถตา – ความไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, อนญญถตา – ความไม่เป็นไปโดยประการอื่น*; นี่เราก็ไม่รู้. แม้คำที่ชินหูที่สุด คือคำว่า *อสังขตะ* นี้ ก็ยังไม่รู้ ว่ามันอสังขตะกันที่ตรงไหน; มันจะให้เป็นตัวเป็นตนอย่างใดอย่างหนึ่งเสียเรื่อย, แม้จะพูดว่าเป็นอสังขตะ มันก็จะให้เป็นตัวเป็นตน แม้จะพูดว่าอนัตตา มันก็ยังจะให้เป็นตัวเป็นตนของอนัตตา, นี่อย่างนี้เรื่อยไป. ฉะนั้น อาตมาจึงว่าต้องทน ต้องขอร้องว่าให้ต้องทน ศึกษาพิจารณาเรื่อย ๆ ไปก่อน.

....

Copyright © 200 Co., rights reserved.

ที่นี้จะพูดถึงตัวเรื่องต่อไป คือ :—

ไกวัลยธรรม ในฐานะที่จะเป็นหลักมูลฐานเพื่อความเข้าใจอันดีต่อกันในระหว่างศาสนา.

ยกใจความสำคัญข้อแรกขึ้นมาพูด เรียกว่า สิ่งที่เป็นปฐมเหตุ. ในครั้งที่แล้วมา ก็ได้พูดถึงสิ่งที่เป็นปฐมเหตุ ในศาสนาพุทธ หรือศาสนาอื่น ๆ ในประเทศอินเดีย ที่มีอยู่ด้วยกัน. แล้วก็ขอเตือนอยู่เสมอว่า *แม้ว่าพระพุทธเจ้าท่านไม่ได้ตรัสคำว่า ปฐมเหตุ* หรือยืนยันว่ามีปฐมเหตุ *แต่ท่านก็ได้กล่าวธรรมะมากมาย มีปริยายมากมาย ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่า นั่นแหละคือสิ่งที่จะเรียกกันในที่นี้ว่า ปฐมเหตุ.*

ยกคำปฐมเหตุขึ้นมาพิจารณา เพื่อให้เห็นว่ามีในทุกศาสนา.

สิ่งที่เรียกว่า ปฐมเหตุนี้ ผู้ที่อยากจะค้าน ก็จะค้านได้ทันทีว่า มันเป็นตัวตนไปเสียแล้ว, ถ้ามีปฐมเหตุสำหรับสร้างสิ่งอื่น มันก็จะเป็นตัวเป็นตนไปเสียแล้ว. นั่นก็ลืมไปว่า เรากำลังจะพูด เพื่อจะทำความเข้าใจอันดี ในระหว่างศาสนา.

เมื่อศาสนาอื่นเขาจะเรียกว่า ปฐมเหตุ ก็อย่าไปว่าเขาซิ; เพราะเขาเพ่งเล็งในข้อที่ว่า มันมีสิ่งนั้นอยู่ก่อน, แล้วก็มีสิ่งอื่นออกมาเรื่อย ๆ เรื่อย ๆ แล้วจะไม่ให้เรียกสิ่งนั้นว่า ปฐมเหตุ ได้อย่างไรกัน. และศาสนาของเขาก็ตั้งใจ

Copyright © 200 Co. rights reserved.

จะบัญญัติว่าอย่างนั้น : ให้คนพยายามเข้าถึงสิ่งที่เรียกว่า ปฐมเหตุนั้น แล้วจะได้เลิกกันที คือเลิกมีตัวกู-ของกูกันเสียที อยู่กับพระเจ้า ไม่ทะเลาะวิวาทกันอีก ไม่มีความทุกข์อีก.

สิ่งที่เรียกว่า ปฐมเหตุ นี้ ก็ต้องถือว่าเป็นคำสมมติ คือเรา สมมติ ไกวัลยธรรมให้เป็นปฐมเหตุ; เพราะว่าไกวัลยธรรมนั้นมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง แล้วก็มีสิ่งทั้งปวงออกมาเรื่อย ในขอบเขตของไกวัลยธรรม ก็เลยเรียกว่า ไกวัลยธรรมเป็นปฐมเหตุ.

ทีนี้ถ้าพูดให้สมมติหนักขึ้นไปอีก ก็ต้องพูดว่าเป็นผู้สร้าง, เดี๋ยวนี้ เรายังไม่พูดถึงว่าเป็นผู้สร้าง เราพูดว่าเป็นปฐมเหตุ จะทิ้งค้างไว้ให้ทุกคนเอาไปคิดไปนึกอยู่เรื่อย ๆ ไปก็ได้ ว่าอะไรนะที่มันมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง? แล้วสิ่งทั้งปวงออกมาภายใต้อำนาจ หรือว่าอิทธิพล หรืออะไรต่าง ๆ ของสิ่งนั้น.

หรือว่าถ้าจะถามกันอย่างนี้ก็ได้ ว่า *"เวลา" นี้มันมาจากไหน?* คำตอบในเรื่องนี้จะพ้องถูกหรือไม่ถูกก็ตามใจ ก็ต้องบอกว่า มันมาจากสิ่งที่อยู่นอกอำนาจของเวลา, **สิ่งที่มิได้เป็นเวลา** มิใช่เวลา และอยู่นอกอำนาจของเวลา นั่นแหละ **เป็นปฐมเหตุ** ของสิ่งที่เราเรียกกันว่าเวลา.

ทีนี้สิ่งทั้งปวงที่มีรูปร่างต่าง ๆ, *รูปวัตถุต่าง ๆ นี้มันมาจากไหน?* มันก็ **มาจากสิ่งสิ่งหนึ่ง** ซึ่งอยู่เหนือความที่มีรูปร่าง. สิ่งที่อยู่เหนือความที่จะมีรูปร่าง ไม่มีรูปร่าง ไม่เป็นรูปร่าง ไม่ใช่รูปร่าง นั้นมันมีอยู่ก่อน สิ่งที่อยู่นอกเวลา นอกเรื่องของเวลานั่นแหละ เป็นผู้สร้างเวลาขึ้นมา. สิ่งที่ไม่มีรูปร่าง ไม่กิน

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เนื้อที่ ไม่เกี่ยวกับการมีรูปร่าง นั่นแหละ มันสร้างสิ่งที่มีรูปร่างและกินเนื้อที่ขึ้นมา. ถ้าว่าไม่ใช่แล้วก็คืออะไรล่ะ ? ก็ลองคิดดูเองซิ. มันก็ไม่มีอะไรนอกจากสิ่งนี้ ซึ่งมีอยู่ก่อนสิ่งใด ; จึงสมมติให้แก่สิ่งนี้ว่าปฐมเหตุ เรียกสิ่งนี้ว่าปฐมเหตุ แต่ไม่ใช่บุคคล.

ที่มีคำว่า "พระเจ้า" ก็เพื่อสอนแก่คนผู้ไม่รู้จักภาวะนี้.

การที่พวกที่ถือว่ามีพระเจ้าผู้สร้าง และมีพระเจ้าเป็นบุคคล นั้นมันจำเป็นที่จะต้องพูดอย่างนั้น ; เพราะจะสอนคนที่ยังไม่รู้จักสิ่งที่ไม่ใช่บุคคลได้ จึงต้องสอนให้เหมือนกับอย่างบุคคล. เขาจึงต้องเขียนรูปร่างของพระเจ้าให้เหมือนกับคน.

พระเจ้าในศาสนาคริสต์ ศาสนาฮินดู อะไรก็ตาม ก็เขียนรูปร่างเหมือนกับบุคคลทั้งนั้น ; เพราะถ้าเขียนผิดไปจากนั้น ก็ไม่มีใครรู้จัก ; มันคล้าย ๆ กับว่า จะต้องเขียนให้เด็กอ่านหรือดู ก็ต้องเขียนอย่างนั้น จนกว่าจะรู้จักสิ่งที่ไม่เป็นบุคคล ถึงจะเขียนเป็นอย่างอื่น.

ทีนี้ ถ้าเขียนเป็นอย่างอื่น มัน ก็เขียนไม่ได้. เอ้า, ลองเขียนรูปร่างพระเจ้าดูซิ ถ้าไม่ใช่อย่างบุคคล : พระเจ้าเป็นผู้สร้าง, พระเจ้าอยู่ในที่ทั้งปวง, พระเจ้าควบคุมโลกนี้ มันก็ต้องเขียนเป็นบุคคลออกมา ถ้าจะต้องเขียน ; ไม่อย่างนั้นก็อย่าเขียน ; ถ้าเขียนก็ต้องเขียนเป็นสัญลักษณ์ เป็นบุคคลออกมา

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

นี่คือ ปฐมเหตุ ที่ต้องเขียน เป็นพระเจ้าผู้สร้าง, หรือว่าพูดบรรยายในลักษณะที่เป็นพระเป็นเจ้าผู้สร้าง.

ได้พูดมาสำหรับ พุทธศาสนา ว่าได้แก่ กฎของอิทัปปัจจยตา ว่านั่นแหละคือปฐมเหตุ, แล้วก็ได้พูดถึงศาสนาอื่น ที่มีอยู่ในประเทศอินเดียด้วยกัน ที่เป็นของคนมีสติปัญญาด้วยกัน ก็ระบุไปยังสิ่งที่สัทธิเวทานตะ คือยอดสุดของฮินดูนี้ เรียกว่า ปรมาตมัน หรืออัตตาอันใหญ่ยิ่ง อัตตาอันแท้จริงและใหญ่ยิ่งนี่ เรียกว่า ปรมาตมัน ไม่มีรูป ไม่มีร่าง ไม่อยู่ในเวลา เหมือนกับที่บรรยายมาแล้วในลักษณะของไกวัลยธรรม. แล้วคนไหนจะเขียนรูปร่างของปรมาตมันได้? มันก็ไม่มี.

ที่นี้พวกที่อยากจะสอนเวทานตะนี้แก่ชาวบ้าน มันก็ยังต้องกลับไปใช้คำว่า *พรหมา* หรือ *พระพรหม* อีกนั่นเอง; เพราะว่า *พระพรหม* นี้ *มีความหมายผู้สร้างมาแต่เดิมอยู่ก่อนแล้ว.* ที่นี้ก็จะชี้ลักษณะของปรมาตมัน ในลักษณะที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง หรือออกสิ่งทั้งปวงมา ก็เรียก ปรมาตมันนั้นว่าพรหมา หรือพระพรหม นี่เสียทีหนึ่ง. ที่นี้ถ้าใครจับพลัดจับผลูมา ถือเอาว่า เอ้า, ก็พระพรหมมีรูปร่างอย่างนั้น; มันหลอกมันโกหกกันเมื่อหยก ๆ นี่เอง คนก็เลยไม่เชื่อสิ่งที่เรียกว่าปรมาตมัน ก็ได้.

นี่ความจำเป็นของผู้ที่สั่งสอนมันมีมากอย่างนี้ เราก็ต้องเห็นใจเขาบ้าง; แล้วก็รู้ความมุ่งหมายให้ดี ว่าถ้าเขาจะสอนในหมู่คน ที่ยึดถือในบุคคลอื่นเป็นที่พึ่ง คือพระเจ้าแล้ว ก็ต้องให้อันนี้เป็นพระเจ้า มีลักษณะเป็นไกวัลยธรรม.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่นี้ถ้าคนที่คิดมาก เรียนมาก ฉลาดมาก อย่างในอินเดีย สมัยพระพุทธเจ้าจะเกิดขึ้นนี่; พูดถึงพระเจ้าอย่างนั้น เขาไม่เชื่อกันแล้ว. เขาจึงต้องพูดเป็นธรรมะ หรือเป็นนามธรรม เป็นปรมาตมันนี่ คล้ายๆกับเป็นธรรมธาตุอันหนึ่ง; แต่โดยเหตุที่ยังไม่สลัดเยื่อใยแห่งอัตตาหรือตัวตนออกไปเสียได้ จึงต้องเอาคำว่าอัตตามาใช้; แต่ให้เป็นอัตตาใหญ่ อัตตาสากล อัตตาที่เป็นที่ออกมาแห่งอัตตาทั้งหลายไป. นั่นคือปฐมเหตุ.

ที่นี้พุทธศาสนา ก็เรียกว่า กฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา ที่ทำให้สิ่งทั้งหลายทั้งปวงออกมา หรือว่าจะกลับดับลงไป ก็ดับลงไปในกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา สิ้นสุดกันแค่นั้น. ถ้าจะหาเรื่องให้ทะเลาะกัน มันก็ทะเลาะกันได้ แต่ถ้าจะหาเรื่องให้กลมกลืนกันไปได้ มันก็มีทางที่จะกลมกลืนกันไปได้; ข้อนี้มันอยู่ที่ว่า เจตนาดีหรือเจตนาร้าย.

แต่ถ้าจะเอาความจริงแท้จริงเป็นหลักกันแล้ว จะว่าอย่างไร? ก็อย่าพูดถึงพุทธ ถึงฮินดู ถึงพราหมณ์; อย่าพูดถึงศาสนาเหล่านี้ซิ. พูดถึงแต่ว่า ที่แรกมันก็มีอยู่แต่สิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นอย่างนั้นๆอยู่ตลอดนิรันดร. นี่คนเพิ่งว่าเอาเอง ว่าเป็นนั่นเป็นนี่ เป็นศาสนานั้น เป็นศาสนานี้ เป็นพระเจ้านั่นพระเจ้านี่; นี่เพิ่งว่ากันทีหลัง. แล้วคนโง่นั่นเขาว่า; พอหายโง่แล้ว มันก็เห็นเป็นธรรมชาติอันหนึ่ง.

อย่างที่ *พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ชิตา ว สา ชาตุ –ตถาคตทั้งหลายจะเกิดขึ้นก็ตาม ตถาคตทั้งหลายจะไม่เกิดขึ้นก็ตาม ธาตุอันนั้นมันมีอยู่แล้ว.* นี่คือไกวัลยธรรมด้วย, แล้วก็ในฐานะที่เป็นปฐมเหตุด้วย; *เพราะว่ามันมีอยู่ก่อน*

Copyright © 200 Co., ights reserved.

ในฐานะที่เป็นกฎของอิทัปปัจจยตา, สิ่งทั้งหลายออกมาตามกฎ หรือเป็นไปตามกฎของอิทัปปัจจยตา. เราควรจะเอาอันนี้แหละเป็นปฐมเหตุ คล้าย ๆ กับว่าเป็นพระเจ้า ในพวกที่เขาถือพระเจ้า

ก็เป็นอันว่า ศาสนาพุทธ กับศาสนาอื่น ๆ ในประเทศอินเดีย พ้องสมัยกันนั้น ไปด้วยกันได้; ไม่ควรจะทะเลาะกัน ในข้อที่มีสิ่งสิ่งหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นไกวัลยธรรม.

ที่มีพวกที่มีพระเจ้านั้น ก็ต้องให้อภัยเขา. เขาจะพูดกับเด็ก ๆ เรื่อยมา เขาก็ต้องสมมติพระเจ้าเป็นบุคคลยิ่งขึ้นทุกที : รูปร่างอย่างนั้นอย่างนี้, มีหน้าที่อย่างนั้นอย่างนี้, จนมีพระเจ้ามากเกิน นี่ก็มี; ก็ต้องให้อภัยเขา. แล้วคำสอนทั้งหลายที่เขาให้บูชาพระเจ้านั้น ก็เพื่ออย่ายึดถือตัวตนทั้งนั้นแหละ; แม้แต่ให้บูชายัญ ก็เพื่ออย่าให้ยึดถือว่าตัวตนว่าของตน, เอาไปเผาไฟเสียก็ได้.

สำหรับคนที่โง่เกินไป; ไม่มีทางจะทำอย่างอื่นแล้ว ก็ต้องหลอกให้ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะบรรเทาความยึดมั่นว่าตัวว่าตนอยู่โดยปริยายโดยอ้อมอยู่ในตัวมันเอง. ก็ไม่ควรจะไปว่าเขา เพราะเขาจะทำแก่บุคคลชนิดนั้น หรือว่าบุคคลชนิดนั้น มันก็มีอยู่มาแต่ก่อนแล้ว; มันยังเปลี่ยนไม่ได้, มันยังมีคนโง่จำนวนหนึ่ง ซึ่งยังเปลี่ยนไม่ได้. ฉะนั้น ระบอบศาสนาชนิดหนึ่ง ก็ต้องมีอยู่ เพื่อคนชนิดนั้น, เพื่อคนอย่างนั้น.

....

Copyright © 200 Co. rights reserved.

พิจารณาดูปฐมเหตุทางประเทศจีนสมัยพุทธกาล.

เอาละทีนี้ วันนี้มุ่งหมายจะพูดถึงสิ่งที่เรียกว่าปฐมเหตุ ขยายตัวออกไปอีก คือออกไปนอกประเทศอินเดียกันเสียที ก็มาทางตะวันออกนี้ก่อน คือมาทางประเทศจีน. ทุกคนก็จะทายถูก ว่าพออกมาทางประเทศจีน ถ้าอย่างในยุคพุทธกาลแล้วก็ มันก็จะต้องมาโดนกันเข้ากับลัทธิของเหลาจื่อ.

เหลาจื่อนั้นเป็นคนพ้องสมัยกับพระพุทธเจ้า อยู่สุดมาทางตะวันออกนี้ ที่เขาเล่าหรือบันทึกกันไว้ : ***พระพุทธเจ้านิพพาน เมื่อขงจื่ออายุได้ ๘ ปี; ตอนนั้นเหลาจื่อแก่มากแล้ว แต่ว่าขงจื่อกับเหลาจื่อยังทันพบกัน.*** เป็นอันว่า **เหลาจื่อนี้พ้องสมัยกับพระพุทธเจ้าพอดี.**

เหลาจื่อก็ได้สอนลัทธิอันหนึ่งเรียกว่า เต๋า จะมองดูในแง่ปรัชญาก็เป็นปรัชญา, มองดูในแง่ศาสนาก็มาเป็นศาสนา, มองดูในแง่ศีลธรรมชั้นเด็ก ๆ ก็เป็นศีลธรรมชั้นเด็ก ๆ; เช่นอาซิมที่จุดธูปไหว้หัวสิงโต นี่มันเหลือเป็นซากสำหรับคนเขลาชั้นสุดเหวี่ยงนี้ คือ **ให้ไหว้ฟ้าไหว้ดิน.**

* อย่างที่รูป *อิมเฮียง* ที่เขียนอยู่ที่เพดานโรงหนัง **ฝ่ายหนึ่งเป็นบวก ฝ่ายหนึ่งเป็นลบ** สัมพันธ์กันเมื่อไรก็จะเกิดกำลัง **แล้วก็หมุนไปในวัฏฏสงสาร** กว่าจะเลิกเสียทั้ง ๒ ฝ่าย คือทั้งดำทั้งขาว ทั้งดีทั้งชั่ว ทั้งบุญทั้งบาป; **เลิกถอนไปก็เลยว่าง เมื่อนั้นจะเป็นเต๋า.**

---

* มีอยู่ในโรงหรสพทางวิญญาณที่สวนโมกข์ฯ.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่นี้คำว่า เต๋า นี้ มันมีปัญหาว่า ไม่รู้จะแปลว่าอะไร? หลายคนเคยได้ยินคำว่าเต๋า แต่ก็ไม่รู้จะแปลว่าอะไร? มีปัญหาอยู่มาก ในที่สุดไม่แปลนั่นแหละดี เรียกว่า "เต๋า" ไปตามเดิม; แล้วก็ศึกษาให้รู้ว่า สิ่งที่เรียกว่าเต๋านั้นมีลักษณะอย่างไร?

แต่ถ้าเอาตามภาษาปัจจุบันนี้ ภาษาหนังสือเวลานี้ คำว่า เต๋า เดี๋ยวนี้ เขาแปลว่าธรรม, ธรรมะเฉยๆ, ธรรมเฉยๆ นั่นคือเต๋า แล้วก็มีคนอธิบายว่าคำว่าเต๋านี้ตามตัวหนังสือจริงๆ ก็เคยแปลว่า หนทาง คือทางสำหรับเดินหรือทางสำหรับไป.

นี้เห็นได้ทันทีว่า นั่นมันไปแยกเฉพาะธรรมะส่วนที่เป็นการปฏิบัติ ก็เรียกว่าเป็น "ทาง" ได้แน่นอน คำว่าเต๋าซึ่งแปลว่าธรรม ก็หมายถึงส่วนที่เป็นหนทางก็ได้; แต่ถ้าหมายถึงส่วนที่เป็นความจริง, เป็นปรมัตถธรรม ก็คงเรียกว่า ธรรม หรือเรียกว่า เต๋า อยู่นั่นเอง. ฉะนั้นคำว่า "เต๋า" ที่แปลว่าหนทางนี้ ในความหมายแคบ เพื่อจะชี้หนทางสำหรับปฏิบัติเท่านั้น.

คำว่า "เต๋า" ควรจะแปลว่า ธรรม; *เช่นเดียวกับคำว่า ธรรมธาตุในพุทธศาสนา* จะเป็น *สัจจธรรม* จะเป็น *สภาวธรรม* หรือเป็น *ปฏิบัติธรรม* เป็น *วิปากธรรม* เป็นอะไรธรรมก็สุดแท้ เรียกว่าธรรมทั้งนั้น; ฉะนั้นคำว่าเต๋านี้ ก็จะต้องเหมือนกัน; แต่ว่าที่มันลึกซึ้งพิเศษ ก็คือ ธรรมในฐานะที่เป็นอสังขตะ หรือเป็นไกวัลยธรรมนั่นแหละเรียกว่าเต๋า.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

นี่คอยฟังให้ดี เดี๋ยวจะเข้าใจผิด ว่าทำไมมันเกิดมาเหมือนกันกับหลักในอินเดีย ? หรือแม้แต่ในพุทธศาสนา ทั้งที่มันอยู่สุดตะวันออกเป็นประเทศจีน. ในเวลาที่พ้องสมัยกัน ทำไมจึงพูดเหมือนกันได้ ? นี่มีทางที่จะสงสัยได้ คืออาจจะตั้งข้อสงสัยขึ้นมาว่า ; แม้ว่าเหล่าจื๊อจะอยู่สุดแผ่นดินทางนี้ ความคิดมันเหมือนกันก็ได้ ในแง่ของอสังขตธรรม ที่มันตรงกันข้ามกับพวกโลกียธรรม หรือสังขตธรรมทั้งหลายนี้ ; เขาก็คิดออกเหมือนกัน อย่างนี้ก็ได้.

ที่นี้อีกทางหนึ่ง ก็จะต้องอธิบายกันอย่างดูหมิ่นดูถูกสักหน่อย ว่าคัมภีร์เต๋าเต้จิงนี่เพิ่งทำขึ้นมา หลังจากที่เหล่าจื๊อตายไปนานแล้ว ; เพราะว่าพวกฝรั่งที่เป็นนักศึกษาบางพวกก็มีความคิดอย่างนี้ : ว่า *ตัวคัมภีร์ของเหล่าจื๊อ เพิ่งจะทำกันต่อมา หลังจากเหล่าจื๊อตายแล้วตั้งหลายร้อยปี*. ถ้าอย่างนี้มันก็ *เข้ารูป ที่ว่าพุทธศาสนาไปถึงประเทศจีนแล้ว ;* หลักอันนี้ก็เข้าไปอยู่ในคำสอนอันนี้ได้ คือรับเอาของพุทธศาสนา, หรือว่าอย่างน้อยที่สุด ก็อย่างปรมาตมันของฮินดู เอาไปเป็นตัวเต๋า อย่างนี้ก็ได้.

นี่มันไม่มีอะไรจะตัดสินได้แน่นอน ; แต่ถ้าจะเคารพคำพูดหรือคัมภีร์ของเขา เขาถือว่าเหล่าจื๊อได้เป็นผู้สอนไว้เอง ตั้งแต่ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังอยู่พ้องสมัยกัน. ก็ลองฟังดูทีว่า สิ่งที่เรียกว่า เต๋า นั้นจะเป็นไกวัลยธรรม ได้อย่างไร ?

คัมภีร์เต๋าเต้จิงทั้งหมด ๓๐ กว่าบทนั่นแหละ **เพียงบทแรกบทเดียวเท่านั้นแหละพอ.** บทที่ ๑ ของคัมภีร์เต๋าเต้จิง จะบอกให้รู้ได้ทันทีว่า **สิ่งที่เรียกว่าเต๋านั้นคืออะไร.** ฉะนั้นเราไม่ต้องไปศึกษาให้ปวดหัวทั้ง ๓๐ กว่าบท.

Copyright Ixor d. All rights reserved.

บทแรกบทที่ ๑ บรรทัดหนึ่งของเต๋าเต้จิง กล่าวไว้อย่างนี้; ลองฟังให้ดีๆ ว่า *เต๋าที่อาจจะเอามาบรรยายเป็นคำพูดได้ นั้นมิใช่เต๋าที่แท้จริง.* นี่ลองคิดดู "ว่าเต๋าที่เอามาบรรยายเป็นคำพูดได้ นั้นมิใช่เต๋าที่แท้จริง" ซึ่งมีมาตั้งแต่เมื่อไรก็ไม่รู้ ซึ่งเป็นอนันตกาลหรือเป็นนิรันดร; ใช้คำว่าเต๋านิรันดรดีกว่า. *เต๋าที่เอามาพูดเป็นคำพูดได้นั้นไม่ใช่เต๋านิรันดร* คือเต๋าที่แท้จริง ที่มีมาตั้งแต่ไม่จำกัดเวลาโน่น; แล้วชื่อที่ว่าสามารถจะให้คำนิยามได้ ว่าเป็นอย่างไรๆ นั้น มิใช่ชื่อที่ไม่เปลี่ยนแปลง; นี่ข้อๆ หนึ่งมันมีอยู่ ๒ ประโยคอย่างนี้.

เต๋า ก็ต้องแปลว่า ธรรม หรือแปลว่า ทาง อย่างที่พูดมาแล้วเมื่อตะกี้นี้; แต่ถ้าว่ายังเอามาพูดบรรยายกับคนนั้นคนนี้ได้, เป็นคำพูดของมนุษย์ธรรมดาแล้ว ขอให้เชื่อเถอะว่านั้นยังมิใช่เต๋า, ยังมิใช่เต๋า, มิใช่เต๋าที่แท้จริง.

ข้อนี้มัน เทียบกันได้ กับคำพูด ในฝ่ายพุทธศาสนา เราว่า ธรรมะแท้จริงเป็นปัจจัตตัง; ตัวเองรู้แล้ว บรรลุแล้ว ก็ยังพูดให้ใครรู้อย่างนั้นไม่ได้; ได้แต่ชี้วิธี ให้ไปปฏิบัติ ว่าปฏิบัติดูแล้วก็จะเกิดความรู้อย่างนั้นขึ้นมา. ความเป็นปัจจัตตังอย่างนี้ในพุทธศาสนา ก็เรียกว่าธรรมะเป็นปัจจัตตัง, ธรรมะแท้จริงเป็นปัจจัตตัง.

ธรรมะแท้จริง ที่เรียกว่า ธรรมะอสังขตะ หรือ ไกวัลยธรรมนี้ เอามาพูดบรรยายด้วยคำพูดไม่ได้; ต้องเข้าถึงด้วยจิตใจของตนเองจึงจะรู้จัก. นี่พูดสั้นๆ ก็ว่า นิพพาน นั่นแหละ เอามาบรรยายไม่ได้; ได้แต่บอกให้ไปทำอย่างนั้นๆ แล้วบรรลุนิพพานด้วยตนเอง แล้วคนนั้นจึงจะรู้จักนิพพาน.

....

Copyright © ora All rights reserved.

ที่นี้ ประโยคแรกของคัมภีร์เต๋าตั้งจิง ของเหลาจื่อก็ว่า เต๋าซึ่งเอามาบรรยายเป็นคำพูดได้นั้น ยังมิใช่ eternal เต๋า. eternal ก็แปลว่า *ไม่มีที่สิ้นสุด* หรือ ที่มีอยู่นิรันดร คือเต๋าจริงๆ.

แล้วประโยคที่ว่า *ชื่อที่มาให้บทนิยามว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ได้;* นามคำพูดที่เป็นนามเป็น noun, เป็นนามนี้ ถ้ายังบัญญัติให้นิยามอย่างนั้นอย่างนี้ได้นั้น ยังไม่ใช่นามที่ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง.

ชื่อที่ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง มันก็คือ ไม่ใช่มีชื่ออย่างที่คนเขาตั้ง เช่น ตั้งชื่อนาย ก. นาย ข. นาย ง. เป็นวิสามานยนามนี่ก็ดี, หรือว่าตั้งชื่อว่าก้อนหิน ต้นไม้ หมู หมา กา ไก่ เป็นสามานยนามนี่ก็ดี, นี่ก็ล้วนแต่มีลักษณะที่นิยาม, คือจำกัดความได้อย่างนั้นอย่างนี้. นี่เขาว่า **นี่ยังมิใช่ชื่อที่แท้จริง,** มิใช่ชื่อของสิ่งที่แท้จริง หรือว่ามิใช่ชื่อของสิ่งที่ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง, คือไม่ใช่ชื่อของเต๋านั่นแหละ.

ที่เรียกว่า **ธรรมชาติเป็นธรรมหมด,** นั่นนี่อะไรๆ ก็ธรรมหมด; แล้วก็เลยมาบัญญัติชื่อว่า ธรรมนี้ชื่อก้อนหิน, ธรรมนี้ชื่อต้นไม้, ธรรมนี้ชื่อเมล็ดทราย, ธรรมนี้ชื่อบุคคล สัตว์ หมู หมา กา ไก่; นี่ชื่อที่ยังให้การบัญญัติอย่างนี้ได้ ไม่ใช่ชื่อของสิ่งที่ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง ก็คือเต๋านั่นแหละ.

ฉะนั้นเราก็ไม่มีคำจะพูด; เพราะถ้าไปพูดเข้า มันก็ต้องนิยามจำกัดความหมาย. แม้แต่คำว่าเต๋านั้นก็จำกัดความหมาย; แต่ไม่มีคำจะพูด

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ก็ต้องเรียกว่าเต๋า เช่นเดียวกับสิ่งเหล่านี้. ที่แท้ก็เป็นธรรมชาติ ไม่ควรจะเรียกว่าอะไร แต่เราก็ต้องเรียกว่าอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง; หรืออย่างน้อยที่สุดก็ต้องเรียกว่า ธรรมชาติ ก็ต้องเรียกว่าธรรมชาติอยู่นั่นแหละ. จะให้มันหมดความเป็นตัวตนเท่าไร ๆ มันก็ไม่รู้จักหมดได้ เพราะมันไม่มีคำที่จะพูด.

เพียงเท่านี้ก็มองเห็นได้ว่า สิ่งที่เรียกว่า **เต๋าอันแท้จริง** ตามความหมายของเหลาจื่อนั้น คือสิ่งที่มีลักษณะเป็นไกวัลยธรรม.

บทที่ ๒ ก็มีต่อไปว่า **"สิ่งที่มิได้มีอยู่"** นี่ไม่ใช่ชื่อเสียแล้ว; เพราะถ้าใช้คำว่าชื่อก็ไม่ไหว ภาษาจีนจะเป็นอย่างไรแน่ เราก็ไม่สามารถจะเอามาให้ดูได้; ไม่รู้ภาษาจีน ก็อาศัยที่เขาแปลมาเป็นภาษาฝรั่ง ฉบับที่ถือว่าถูกต้องที่สุดก็เรียกว่า non existence คือว่า *ความไม่ได้มีอยู่*, non existence *คือ "ความที่มิได้มีอยู่" นั่นแหละคือชื่ออันแรกที่สุดของฟ้าและดิน.* "ความที่มิได้มีอยู่" นั่นแหละเป็นชื่อคำแรก ชื่อเก่าแก่ที่สุดของสิ่งที่เรียกว่าฟ้าและดิน. ฟ้าและดิน, คือคำว่า "อิมเอียง" เหมือนกับรูปภาพนั้น.

สิ่งทั้งปวงนี้เขาสรุปกันในภาษาจีนหรือในวัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะลัทธิเต๋านี้ สิ่งทั้งปวงถูกสรุปลงในคำว่าฟ้าและดิน; เพราะว่ามันซีกหนึ่งเป็นฟ้า, อีกซีกหนึ่งเป็นดิน. แล้วไม่มีอะไรที่จะมีอยู่นอกจาก ๒ สิ่งนี้; ใน ๒ ซีกนี้ จะมีอะไรกี่ร้อย กี่พัน กี่หมื่น กี่แสนอย่าง ก็ตามใจ.

เดี๋ยวนี้มันมีชื่อต่างๆกัน อย่างนั้นอย่างนี้ ว่า *อิม* ว่า *เอียง*, ว่า *ฟ้า* ว่า *ดิน*, ว่า *บวก* ว่า *ลบ*, ว่า *ดี* ว่า *ชั่ว*, ว่า *บุญ* ว่า *บาป*, ว่านานาสารพัดนั้น นี้มัน

Copyright © 20(Co. rights reserved.

เป็นชื่อใหม่ ๆ ทั้งนั้น : ชื่อเก่าแท้จริงของสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด คือคำว่า "ความที่มิได้มีอยู่".

เราจะเรียกกันสั้น ๆ เดี๋ยวนี้ว่า อภพก็ได้ อภพคือ ไม่มีภพ, *อภพ อภวะ–ความที่มิได้มีอยู่.* ถ้าพูดเป็นภาษาไทยก็เรียกว่า ความที่มิได้มีอยู่ นั่นคือชื่อ ชื่อเก่าแก่ก่อนอะไรของสิ่งทั้งปวง จะเรียกเป็น *ภาษาบาลีว่า อภพ* คือ *ไม่มีภพ.* "ความที่ไม่มีภพ" นั่นแหละ เป็นชื่อของสิ่งที่ที่หลัง เราเรียกกันว่า ภพนั่นภพนี่ ; อภพเป็นชื่อเก่าแก่ เก่าก่อนของฟ้าและดิน.

จะพูดไปได้เลยถึงอย่างนี้ก็ได้ว่า รูปธรรมหรือนามธรรมทั้งหลายที่มีชื่อมากมายเดี๋ยวนี้ ; ก่อนนี้มันชื่อว่า ความที่มิได้มีอยู่ ก็หมายถึง ไกวัลยธรรม ในลักษณะที่มันยังไม่ได้เป็นอะไร, ไม่ได้ถูกแยกออกไปเป็นอะไร ; มีลักษณะเป็นว่าง, เป็นมิได้มีอะไร, ที่ปรุงแต่งอะไร, ไม่เกี่ยวกับเวลา, ไม่เกี่ยวกับเนื้อที่ ; อย่างนี้เรียกว่าความที่มิได้มีอยู่. มันก็ไม่เป็นคำชื่อขึ้นมาได้ ก็ต้องใช้คำบรรยายความว่า "ความที่มิได้มีอยู่" คำนี้แหละเป็นชื่อเก่าแก่ของสิ่งทั้งปวงของสิ่งที่ต่อมาเป็นนามธรรมเป็นรูปธรรม.

ที่นี้เราอาจจะกล้าพูดไปมากกว่านี้ว่า แม้คำว่าสังขตธรรมและอสังขตธรรมทั้งหมดนี้ ที่แรกมันก็มีชื่อว่า ความที่มิได้มีอยู่, ความที่มิได้มีอยู่ คือเป็นอภพ. เดี๋ยวนี้พึ่งมาแยกเป็นสังขตธรรม, อสังขตธรรม ตามความรู้หรือความรู้สึกของคน ; แล้วสังขตธรรมทั้งหลายปรุงแต่งได้มาก, ออกมาเรื่อย ไม่รู้กี่แสนกี่หมื่นอย่าง เป็นเดี๋ยวนี้ เป็นอยู่อย่างนี้, ว่าชื่อนั้น ชื่อนี้ : ชื่อรถไฟ ชื่อเรือบิน ชื่อยานอวกาศ ไปโลกพระจันทร์ มันก็ชื่อไปซิ. แต่ว่า

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ชื่อแต่เก่าก่อน ที่แรกของมันก็คือ "ความที่มิได้มีอะไร", ความที่มิได้มีอะไรอยู่เลย เรียกว่า non-existence หรือ อภพ.

ที่นี้ ต่อมามันก็มีภพ คือมีความมีความเป็นขึ้นมา ก็เป็นภพเป็น existence ขึ้นมา จากความที่ไม่เป็นอะไร มามีเป็นความเป็นอะไรขึ้นมา; นี้เรียกว่า ภพ. พอตอนเป็นภพนี้ มันก็คลอดกันใหญ่, พอตั้งต้นเป็นภพได้ ก็คลอดออกมา เป็นรูป เป็นนาม เป็นกิเลส ตัณหา เป็นรูป เสียง กลิ่นรส โผฏฐัพพะ ธัมมารมณ์, กระทั่งเป็นทุกสิ่งทุกอย่างในโลกปัจจุบันนี้. นี้คือสิ่งที่เรียกว่า ภพ หรือความมีอยู่.

ความมิได้มีอยู่เป็นชื่อเก่าแก่ของสิ่งที่มีความมีอยู่, ฉะนั้นความมีอยู่นี้เป็นพ่อ เป็นแม่ของสิ่งทุกสิ่ง ที่เรียกว่าฟ้าและดิน; คำว่าฟ้าและดิน ให้หมายความเรื่อยไปว่ามันทุกสิ่ง คือทั้ง ๒ ซีก : ซีกบนและซีกล่าง; จะหมายถึงซีกกายซีกใจก็ได้. ซีกวัตถุก็ได้ ซีกนามธรรมก็ได้ฯ กระทั่งว่ามันเป็นบวกเป็นลบ เป็นดีเป็นชั่ว เป็นกุศลเป็นอกุศลอะไรก็ได้.

นี่แหละเหล่าจื๊อได้พูดว่า คำว่า**ความไม่มีอะไรนี้** เป็นชื่อเก่าแก่ของสิ่งทั้งปวง; ต่อมามันเกิดเป็นความมีอะไรออกมาปรุงแต่ง นี้ก็เลยเป็นพ่อแม่ที่คลอดสิ่งทั้งปวงออกมา.

ข้อนี้มัน**แสดงให้เห็นว่า เขาได้มองเห็นว่า ก่อนหน้านี้มันก็มีสิ่งที่มิได้เป็นอะไร, มิได้มีอะไรปรุงแต่ง, และมิได้ปรุงแต่งอะไรอยู่แล้ว;** แต่ในฐานะที่ว่ามันเป็นกฎ ที่จะทำให้สิ่งต่าง ๆ อยู่นิ่งไม่ได้ จะต้องเกิดการเปลี่ยนแปลง.

Copyright © 20 a Co l rights reserved.

มันก็มีการตั้งต้นกิริยาอาการที่เป็นการเปลี่ยนแปลง, ก็เกิดความมีอยู่ เป็นอยู่อย่างนั้นอย่างนี้ขึ้นมา.

อย่างนี้เป็นปัญหามากในทางที่จะเรียกด้วยคำพูดว่าอะไร; จะเรียกว่าเหตุก็ถูก, จะเรียกว่าเหตุก็ไม่ถูก, มันแล้วแต่จะเล็งกันในแง่ไหน. ตัวอย่างที่จะเห็นได้ในทางวัตถุแท้ ๆ ไม่ใช่เรื่องลึกลับอะไร; เช่น แสงแดดอย่างนี้ :–

พอแสงแดดมาถูกอะไรเข้า มันก็เกิดการเปลี่ยนแปลง ก็เลยเกิดมีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นในผิวพื้นของแผ่นดิน; เพราะว่าแสงแดดมันลงมาถูก. ถ้าไม่มีแสงแดดเกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ก็ไม่ได้เกิดเปลี่ยนแปลงขึ้นมา. อย่างนี้จะเรียกว่าแสงแดดเป็นเหตุก็ได้ จะเรียกว่าแสงแดดมิได้เป็นเหตุก็ได้; มันอยู่เฉย ๆ มันไม่รู้ไม่ชี้ แต่ว่าปฏิกิริยามันเกิดขึ้น เพราะสิ่งนี้มันถูกกระทบลงไป.

นี่ความที่มันมีอยู่ที่แรก คือความที่มิได้เป็นอะไร มิได้มีอยู่แห่งอะไรนั้น มันก็มีอยู่ คล้าย ๆ กับมันส่องแสงอยู่เรื่อย. ฉะนั้นสิ่งอะไรไปถูกเข้าหรือว่ามันจะพักตัวขึ้นมาในตัวมันเอง ออกมาเป็นส่วนผิว ส่วนเปลือก ส่วนอะไรก็สุดแท้ มันพูดยากทั้งนั้น. แต่ว่ามันได้เกิดมีสิ่งอะไรขึ้นมา หลังจากความที่มันไม่มีอะไรเลย, ความที่มันไม่เคยมีอะไรเลย มันก็มีสิ่งที่เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ขึ้นมา; ฉะนั้นความที่มิได้มีอยู่เลยนั้น เป็นชื่อดั้งเดิมของสิ่งทั้งปวง.

พอเกิดเป็นความมีความเป็นขึ้นมา นี่มันก็เป็นแม่ที่คลอดอะไรออกมาเรื่อย ๆ ๆ คลอดดวงอาทิตย์ คลอดดวงดาว ดวงจันทร์ คลอดจักรวาล คลอดอะไรออกมา ๆ เรื่อย; นี่เป็นของใหม่ ๆ เมื่อวานนี้ทั้งนั้น. ส่วนดั้งเดิมนั้น คือความที่ไม่มีอะไร ที่เรียกว่าเท่าด้วยเหมือนกัน ในฐานะที่เป็นไกวัลยธรรมดั้งเดิม.

Copyright © [illegible] All rights reserved.

ที่นี้ บทที่ ๓ คัมภีร์นั้นก็เขียนว่า **เพราะฉะนั้นจากความไม่มีอะไรที่เป็นนิรันดรเป็นอนันตกาล, จากนั้นแหละเราย่อมสังเกตเห็น ความตั้งต้นของความมีอะไร.**

นี่พึงดูคล้ายกับพูดบ้า ๆ บอ ๆ หรือว่าเล่นลิ้น. ต้องไปมองที่ความที่มันไม่มีอะไรเลยทีแรก ที่เป็นนิรันดรเป็นอย่างนั้นอยู่ตลอดเวลา มันไม่มีอนาคต ไม่มีปัจจุบัน. ความที่มันไม่มีอะไรเลยนี้ ไม่มีอดีต อนาคต ปัจจุบัน; พอต่อไปมันก็เป็นอย่างนั้น, ที่แล้วมามันก็เป็นอย่างนั้น, ต่อไปข้างหน้ามันก็เป็นอย่างนั้น, ปัจจุบันนี้มันก็เป็นอย่างนั้น คือความมิได้มีอะไรเลย.

แต่แล้วมัน **มีอะไรออกมาจากความเป็นอย่างนั้น** โดยที่ของเดิมนั้น **ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงอะไร** ให้ดูจากความที่ไม่มีอะไร ที่เป็นนิรันดรนั้น; แล้วเราก็จะสังเกตเห็นการตั้งต้น อันแปลกประหลาดลึกซึ้งของสากลจักรวาลนี้ หรือของความมีอะไรนี้. ถ้าเรารู้จักความไม่มีอะไรนิรันดรนั้นแล้ว ก็ไม่ยากเลยที่เราจะรู้จักการตั้งต้นของความมีอะไรในปัจจุบันนี้.

ที่นี้มาดูที่ความมีอะไร ที่คลอดมาใหม่ **เป็นความมีอะไรนี้ ก็ไม่สิ้นสุดเหมือนกัน** มันมีอะไรเรื่อย ไม่มีที่สิ้นสุดเหมือนกัน; ก็ได้ความว่าความไม่มีอะไรนั้น มันก็ไม่รู้จักสิ้นสุดไปแบบหนึ่ง. ที่นี้ความที่มีอะไร, มีอะไร, อะไรนี่ ก็มันมีความไม่สิ้นสุดไปอีกแบบหนึ่ง.

นี่เราเคยพูดกันแล้วถึงรูปภาพในตำนั้น *เรื่องอนันตะถึงอนันตะ คือเสียงระฆัง* ระฆังนั่นไปเคาะเข้าก็มีเสียง นี่ความที่ระฆังมีอยู่ ในระฆังมีเสียง

Copyright © 2[illegible]ra C[illegible]All rights reserved.

ความที่ระฆังจะมีเสียงนี่ ก็ไม่มีที่สิ้นสุด แต่ไม่ดังสักที, ยังไม่มีเสียงสักที. ยังไม่ดังสักที พอไปเคาะระฆังเข้าเป็นเสียง เสียงนี้ออกมาได้ไม่มีที่สิ้นสุด, แล้วเสียงก็ไปสู่ความไม่มีที่สิ้นสุดคือ *ไม่รู้จักเต็มในจักรวาลนี้*. เสียงระฆังออกไปเท่าไร ก็ไม่เต็มจักรวาลนี้; จะออกมาจากตัวระฆังเท่าไร ก็ไม่รู้จักหมดจักสิ้น.

เพราะฉะนั้นจึงพูดได้ว่า ตัวระฆังที่อยู่นิ่งๆเงียบๆนั้น มีความไม่รู้จักหมดจักสิ้น ของสิ่งที่เป็นเสียง, หรือของความที่ยังไม่มีเสียง. ฉะนั้นดูที่ความที่ยังไม่มีเสียง จึงจะเห็นจุดตั้งต้น ของการที่ต่อไปนี้จะมีเสียง. นี่เหล่าจื๊อเขาพูดอย่างนี้ ย่อมแสดงลักษณะของปฐมเหตุเป็นอย่างยิ่ง; สิ่งที่เรียกปฐมเหตุในคำพูดของเต๋าเป็นอย่างนี้.

ทีนี้พอเราดูเข้าไปที่ความมีอยู่ คือความเป็นขึ้นมีขึ้น อย่างนี้อย่างนี้แล้ว เราก็จะเห็นความแตกต่างด้วย; แล้วความมีขึ้นเป็นขึ้นเกิดขึ้นนี้ ไม่ใช่เกิดขึ้นอย่างเดียวได้ มันก็ทะยอยกันไปตามกฎของอิทัปปัจจยตา. ดังนั้นเราจึงเห็นความแตกต่างมากมายนับไม่ไหว ของความมีขึ้นเป็นขึ้น อันไม่รู้จักสิ้นสุดด้วยกัน; ก็เลยได้ของ ๒ สิ่ง คือความที่มิได้มีอยู่เลย นี่ก็เป็นอนันตะ หรือเป็นนิรันดร; แล้วความที่มีออกมา เกิดขึ้นมา นี่ก็เป็นอนันตะ หรือเป็นนิรันดร. แต่มันนิรันดรคนละแบบ; ใช้คำว่า eternal เหมือนกัน; แต่มัน eternal คนละแบบ; ของสิ่งที่เป็นต้นตอที่แรกก็ไปแบบหนึ่ง, ของสิ่งที่พึงคลอดออกมาใหม่ๆนี่ก็อีกแบบหนึ่ง.

เช่นว่า จะคลอดออกมาได้เรื่อยไม่มีที่สิ้นสุด นี่เป็นความเป็นนิรันดรของการปรุงแต่ง หรือของสังขตธรรม. ส่วนความนิรันดร เป็นนิรันดร

Copyright © ora All rights reserved.

ของอสังขตธรรมนั้น จริง ถูกต้อง หรือชัด หรือเหมาะสม ที่จะเรียกว่า นิรันดร; เพราะมันนิรันดรจริง เช่น นิพพาน เช่นสุญญตา เช่นธรรมธาตุทั้งหลาย นี้เป็นนิรันดรจริง. ส่วนสิ่งที่เป็นสังขาร เป็นสังขตะ ปรุงแต่งเรื่อยนี้ มันก็เป็นนิรันดรบ้าๆไปตามเรื่อง คือเปลี่ยนเรื่อย; ความเปลี่ยนเรื่อยนี้ก็เป็นนิรันดร. อันหนึ่งมีความไม่เปลี่ยนเป็นนิรันดร, อันนี้มีความเปลี่ยนเรื่อยเป็นนิรันดร.

นี่อย่าทำเล่นกับเด็ก มันมองเห็นสิ่งเหล่านี้ เหมือนกับพุทธศาสนามาแล้ว. ถ้าเหลาจื๊อได้พูดข้อความนี้จริง ก็แปลว่าพูดพร้อมกันกับพระพุทธเจ้าว่ามีอยู่ ๒ สิ่งสัมพันธ์กันอยู่ในลักษณะอย่างนี้.

ที่นี้ บทที่ ๔ ต่อไปก็มีพูดว่า สิ่งทั้ง ๒ นี้ คือความไม่มีอยู่อย่างนิรันดร ความมีอยู่อย่างนิรันดรนี้ เป็นของมีมูลกำเนิดเดียวกัน.

ถ้าจะพูดอย่างในพุทธศาสนา, ใช้คำในพุทธศาสนา ก็จะต้องพูดว่า สังขตะ และ อสังขตะมีมูลกำเนิดเดียวกัน; ก็คืออะไร ในเมื่อของเหล่านี้มันต่างกัน. มันก็*ต้องเอาธาตุ หรือธรรมธาตุ ที่เป็นอสังขตะเป็นมูล* คือ *ธรรมเฉยๆ หรือ ธาตุเฉยๆ ในฐานะที่ว่า พระตถาคตจะเกิด หรือพระตถาคตจะไม่เกิดขึ้น สิ่งนั้นก็มีอยู่แล้ว*; สิ่งนั้นมีสิ่งเดียว.

ที่นี้ หลังจากนั้นมาก็มีความมี, ความมีความเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นสังขาร เป็นวิสังขาร เป็นสังขตะ เป็นอสังขตะ; นี่ก็เลยแยกกันเป็น ๒ ทาง ก็เลยถือว่าทั้ง ๒ ทางนี้มีมูลกำเนิดอันเดียวกัน คือความเป็นสักว่าธาตุตาม

Copyright © 20 a Co l rights reserved.

ธรรมชาติ, เป็นธรรมธาตุ ที่มีอยู่ก่อนพระพุทธเจ้าเกิด หรือว่าพระพุทธเจ้าจะเกิดหรือจะไม่เกิด ก็สุดแท้.

ทีนี้ **ทำไมมันจึงแตกต่างกันไป?** และกลายเป็นสิ่งแตกต่างกันออกไป เมื่อมีการแสดงตัวออกมา. ถ้าอย่ามีการปรุงแต่ง ให้แสดงอะไร ๆ ออกมา มันจะเป็นสิ่งเดียวอยู่เรื่อย; จะยังคงเป็นสิ่งเดียว คือไม่แตกต่างหรือไม่เปลี่ยนแปลง. **ไม่มีการแสดงตัวแล้ว มันก็คือ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง; ถ้ามีการ** แสดงตัว มันต้องมีการเปลี่ยนแปลง. เพราะฉะนั้น ความแตกต่างก็เกิดขึ้น. ฉะนั้นสิ่งที่มีมูลกำเนิดอันเดียวกัน จึงแยกทางกันเดินเป็น ๒ ฝ่าย : เป็นความมิได้มีอยู่, และความมีอยู่.

เดี๋ยวนี้เรามันรู้จักกัน แต่ฝ่ายความมีอยู่ อย่างที่รู้สึกได้ด้วยอายตนะสำหรับสัมผัส ด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กาย. **เรารู้จักอะไรได้ เราก็รู้จักแต่ความมีอยู่ของสิ่งที่สัมผัสได้.** แล้วก็มีอยู่ด้วยความเปลี่ยนแปลง คือเกิดขึ้น – ตั้งอยู่ ดับไป; ส่วนอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งมันตรงกันข้าม เราไม่รู้, เราไม่รู้จัก.

ฉะนั้นจึงเรียกว่า **ที่แรกเป็นสิ่งเดียวกันโดยมูลกำเนิด** แต่แล้วก็เกิดเป็นการแตกต่างกัน ต่อเมื่อมีการแสดงตัวออกมา; คือ **ถูกปรุงแต่ง** ออกมาเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นคน เป็นสัตว์ เป็นต้นไม้ เป็นก้อนหิน เป็นดิน เป็นทราย เป็นอะไร. แม้แต่ว่าเป็นคนแล้วมันก็ยังแตกต่างกันไป; เพราะเหตุปัจจัยใหม่ ๆ ปรุงแต่งให้แตกต่างกันออกไป เรียกว่า คนที่แรกมีในโลกกับคนเดี๋ยวนี้ มันเห็นความแตกต่างกันมาก แล้วก็แปลว่า **ไม่มีอะไรคงที่ สำหรับการเปลี่ยนแปลง.**

Copyright © 2 ra C All rights reserved.

มันมีอยู่สิ่งหนึ่ง แม้ว่าจะไม่ต้องมีความมีอะไร เป็นอะไร ไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง มันก็มีอยู่ได้; ดับการเกิดขึ้นเสีย ก็มีสิ่งที่เรียกว่านิพพาน. มีภาษิตในเถรคาถาที่ว่า *ภวนิโรโธ นิพฺพานํ* –*ความดับแห่งภพนั้นคือนิพพาน.* ความดับแห่งภพคือนิพพาน แล้วนิพพานนั้นคือไม่มีอะไรอย่างนั้นหรือ? ถ้าคิดอย่างนั้น รู้สึกอย่างนั้นนั้นคือโง่ที่สุด หรือมิจฉาทิฏฐิที่สุด.

ความดับเสียซึ่งภพทั้งหลาย คือดับเสียซึ่งความมีอะไรทั้งหมดทั้งสิ้น นั้นคือนิพพาน, แล้วนิพพานนั้นคือความไม่มีอะไรอย่างนั้นหรือ? นั่นจะโง่ที่สุดหรือจะเป็นมิจฉาทิฏฐิที่สุด. มันก็มีสิ่งนี้แหละ, มีสิ่งที่มีโดยไม่ต้องมีความมี. สิ่งที่เรียกว่านิพพานๆ นั้น ที่จริงมันก็มีการมี แต่มันมิใช่เป็นการมีอย่างสิ่งทั้งหลายที่ไม่ใช่นิพพานนี้มันมี; เพราะอสังขตะมันก็มี แต่มันมิได้มีอย่างที่สังขตะทั้งหลายมันมี. เพราะฉะนั้น *พระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสว่า อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนำ–ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! สิ่งนั้นมีอยู่, คืออายตนะนั้นมีอยู่ คือสิ่งนั้นมีอยู่.* สิ่งนั้นบรรยายไปๆ อ้าว, เป็นนิพพาน ที่สุดแห่งความทุกข์.

ฉะนั้น การที่ภพทั้งหลายดับไป หรือความดับแห่งความมีทั้งหลายดับไป; แล้วมันยังมีอะไรเหลืออยู่? ก็คือสิ่งที่เรียกว่านิพพาน; แล้วสิ่งนั้นก็ต้องถือว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ จะเรียกว่าไม่มีไม่ได้. แต่มันมิได้มีอยู่อย่างที่สิ่งทั้งหลายทั้งปวงมี ที่เรารู้จักกันดี. นี่อย่างเดียวกันที่ว่า ความมิได้มีอยู่ กับความมีอยู่นั้น มีมูลกำเนิดอันเดียวกัน เพิ่งแยกตัวออกมา เมื่อมีการแสดงตัวให้เปลี่ยนแปลงไป.

ที่นี้ บทที่ ๕ ข้อสุดท้ายของตอนที่หนึ่งนี้กว่า ความที่มันเป็นของสิ่งเดียวกัน เพราะมีมูลกำเนิดสิ่งเดียวกันนี้ เรียกว่าภาวะที่ลึกละเอียดที่สุด.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

คำพูดคำนี้มันมีความหมายอย่างเดียวกับคำว่า *เอตๆ สนฺตๆ เอตๆ ปณีตๆ –นั่นละเอียดที่สุด นั่นสุขุมที่สุด นั่นลึกซึ้งที่สุด;* นั่นแหละคือนิพพาน.

เดี๋ยวนี้เหลาจื่อเขาว่า *ความมีได้มีอยู่กับความมีอยู่ เป็นของสิ่งเดียวกันนี้ เป็นความจริงที่ละเอียดที่สุด เป็นข้อเท็จจริง หรือเป็นความจริงที่ละเอียดลึกซึ้งที่สุด;* เช่นเดียวกับความมีอยู่แห่งนิพพาน. ประโยคนี้เหลาจื่อไม่ได้ว่า, อาตมาว่าเปรียบเทียบให้ดู. มันมีเป็นความละเอียดที่สุด เช่นเดียวกับความมีอยู่แห่งนิพพานนั่น.

เมื่อ *เราพุทธบริษัทพูด* เราก็ต้องยกอันนี้ขึ้นมาพูดว่า *เอตๆ สนฺตๆ เอตๆ ปณีตๆ –ความมีอยู่แห่งนิพพานละเอียด ประณีตสุขุมลึกซึ้งที่สุด;* เพื่อจะเทียบกับประโยคที่เหลาจื่อเขาว่า ความที่มันเป็นสิ่งเดียวกันของสิ่งทั้งสอง คือ ความมีได้มีอยู่ และความมีอยู่ ที่แท้มันมีมูลกำเนิดสิ่งเดียวกัน. ข้อเท็จจริงอันนี้ละเอียดเกินไป ละเอียดเหลือเกิน กว่าที่คนจะรู้ได้ เพราะฉะนั้นคนจึงไม่รู้จักเต๋า.

ที่นี้ความละเอียด, ลึกละเอียดนี้ แม้ในทางวัตถุมันก็ลึกละเอียด, ในทางนามธรรมมันก็ลึกละเอียด, ความที่ลึกละเอียดอย่างยิ่งด้วย แล้วก็ไม่มีที่สิ้นสุดด้วย นี่เป็นจุดที่เหมือนกับประตู ที่จะไหลออกมาของสิ่งที่หยาบทั้งหลาย, หยาบ ๆ ทั้งหลายคือทุก ๆ สิ่งทุก ๆ ส่วน ที่ประกอบกันขึ้นเป็นสากลจักรวาลนี้ เป็นของหยาบทั้งนั้น แต่แล้วมันออกมาได้จากประตูอันละเอียด แสนที่จะละเอียดเล็กกว่ารูเข็ม. แปลว่าสากลจักรวาลออกมาจากสิ่งที่ละเอียด ที่เล็กกว่าปลายเข็มหรือรูเข็ม.

ถ้าพูดตรง ๆ ก็ว่า สิ่งทุกสิ่งมันไหลออกมาจากเต๋า ก็บอกว่าเต๋านี้มันเล็กละเอียด ยิ่งกว่าปลายเข็ม หรือรูเข็มอะไร; เช่นเดียวกับ *ในทางธรรมะ*

Copyright © xora . All rights reserved.

เราจะพูดว่า เอตๆ สนฺตๆ เอตๆ ปณีตๆ – ละเอียดจนแทบว่าจะไม่มีอะไรอยู่. มันก็ยังกลายเป็นที่ออกมา ไหลออกมา, ไหลออกมา, ไหลออกมา แห่งสิ่งทั้งหลาย ทั้งปวงที่เป็นรูปธรรมนามธรรม เต็มไปหมด ในอดีต อนาคต ปัจจุบัน หรือในสากลจักรวาล ในโลกนี้โลกไหนก็สุดแท้ แล้วแต่จะบัญญัติกัน.

เราจะพูดเรื่องเต๋ากันให้หมด มันก็กินเวลาเป็นเดือน ๆ ปี ๆ; แต่นี้หัวใจของลัทธิเต๋าอยู่ในบทที่หนึ่งของคัมภีร์เต๋า อย่างที่เอามาพูดวันนี้ มันก็ควรจะพอ; ก็เพื่อให้รู้ว่ามัน มีอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งพูดด้วยปาก, เอาปากพูด บรรยายมันไม่ได้. นี้ต้องขออภัยด้วย ว่าพูดภาษาธรรมดาที่สุด ที่จะให้คนธรรมดาฟังออก คือมันมีอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งเราจะพูดบรรยายด้วยปากของเรามันไม่ได้, มันไม่สามารถจะพูดได้.

ยิ่งพูดเท่าไร มันก็ยิ่งไม่ใช่สิ่งนั้น; พูด พูดได้, พูดได้ก็พูดไปซิ; แต่มันไม่ใช่ตัวสิ่งนั้นที่แท้จริง. คล้าย ๆ กับว่า เราจะบรรยายเรื่องไกวัลยธรรมกันสักปีหนึ่งก็ได้; แต่มันไม่ใช่ตัวไกวัลยธรรมที่แท้จริง. เช่นเดียวกับเราจะพูดเรื่องสุญญตากันตั้งตลอดชีวิตก็ได้; แต่มัน ไม่ใช่ตัวสุญญตาที่แท้จริง อย่างนี้เป็นต้น, หรือว่าจะพูดเรื่อง มรรค ผล นิพพาน มันก็เป็นบัจจัตตัง มันก็ได้แต่เป็นคำพูด มันจะเป็นตัวจริงไปไม่ได้. แต่ในที่สุดที่มันยอมรับได้ ก็คือว่าสิ่งนี้มันได้มีอยู่จริง.

แล้วก็น่าขันที่สุด ที่จะใช้คำว่า "ชื่อ" โดยถามขึ้นว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่เรารู้จัก ทั้งสังขตะ ทั้งอสังขตะ ทั้งหมดทั้งสิ้นนั้น เมื่อก่อนนี้มันชื่ออะไร? มันถูกเรียกว่าอะไร? ใครจะมีปัญญาตอบ? นี่อย่าง*เหลาจื่อเขาบอกว่า* ชื่อ non existence *"ความที่มิได้มีอะไรอยู่เลย"*.

Copyright © 20 Co. rights reserved.

ความที่มิได้มีอะไรอยู่เลยนี่ ก็เป็นชื่อของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ชื่อแรก. แล้วต่อมามันไหลออกมาเป็นความมีอยู่ ความมีอยู่แห่งสิ่งนั้นสิ่งนี้; แล้วก็เลยเปลี่ยนชื่อหมด มาเป็นชื่อนั้นชื่อนี้ เป็นดิน เป็นน้ำ เป็นไฟ เป็นลม เป็นอากาศ เป็นวิญญาณ เป็นสุขทุกข์ เป็นอายตนะ เป็นอะไร แล้วแต่จะเรียก; นี่ชื่อนามที่หลัง.

ชื่อก่อนเก่าแก่ของมันก็ความที่ไม่ได้มีอะไรอยู่; นั่นแหละคือ**อสังขตะ**, แล้วสิ่งนั้นต้องเป็นไกวัลยธรรมเสมอ. เพราะมันเป็นชื่อของทุกสิ่งทุกเวลา ทุกสถานที่; แม้แต่ชื่อของเวลาก็ชื่อว่าความมิได้มีอยู่ ชื่อของวัตถุของเหตุต่างๆ ก็ความมิได้มีอยู่. ต่อมาเป็นความมีอยู่ แล้วก็บัญญัติชื่อไปตามความเปลี่ยนแปลงของอาการที่แสดงออกมา เป็นอย่างนั้นอย่างนี้.

....

สรุปความกันเสียทีก็ว่า แม้ในลัทธิเต๋า ซึ่งถือกันว่า เป็นสติปัญญาสูงสุด ของมนุษย์ลัทธิหนึ่งหรือศาสนาหนึ่ง ก็มีสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม คือเป็นสิ่งเดียวเท่านั้นแล้วก็มีอยู่ตลอดเวลาทั้งปวง ตลอดพื้นที่ทั้งปวง ไม่มีอดีต อนาคต ปัจจุบัน นี่เป็นส่วนลึก.

ทีนี้ เต๋าส่วนที่ตื้นออกมา ก็คือ**หนทาง**. เราจะคิดอย่างไร? จะศึกษาอย่างไร? จะปฏิบัติอย่างไร? จึงจะรู้จักเต๋าตัวนั้น เต๋าตัวที่แรก. นี่ก็กลายมาเป็น เต๋าที่ง่ายแก่การเห็น หรือการรู้จัก คือทางของการปฏิบัติ เช่น ***มรรคมีองค์ ๘ อย่างนี้ เรียกว่าหนทาง หรือปฏิบัติเข้าถึงจะเห็นนิพพาน,*** จะถึงนิพพาน.

Copyright © 20 a Co l rights reserved.

ฉะนั้น นิพพานคือเต่าตัวแรก, มรรคมีองค์ ๘ คือเต่าตัวที่สอง คือตัวการปฏิบัติ นี้เป็นการปฏิบัติดี ปฏิบัติจริง ปฏิบัติชอบอยู่.

แต่แล้วพอมาถึง สมัยที่มันโง่กันหนักเข้า โง่กันมากเข้า มันก็ต้องลดลงมาอีก เหลือแต่อะไรที่นี้ ?

ก็ดู เหลือแต่เรื่องอย่างที่เรียกกันว่างมงาย สมัยนี้. พุทธบริษัทกำลังประพฤติปฏิบัติอะไรกันอยู่อย่างงมงาย, ไม่เป็นไปตามหนทางของมรรคมีองค์ ๘. นี่เรียกว่าเต่าตัวที่ ๓ *เช่นเดียวกันกับอาชั้มจุดธูปไหว้หัวสิงโต* แกก็ต้องมีความหมายว่า ข้างบนข้างล่าง ๒ อย่างอยู่เรื่อยไป; ก็จะบูชาสิ่งเหล่านี้ ซึ่งเป็นต้นตอแห่งกำลัง.

ถ้าเรายังมีสิ่งที่เป็นคู่ คือดีกับชั่วเป็นต้น; ต้องมีชั่ว ดีมันจึงจะเกิดขึ้นและมีความหมาย. ต้องมีดี ชั่วมันจึงจะมีอยู่และมีความหมาย เช่นเดียวแหละต้องมีผู้หญิง ผู้ชายจึงจะมีความหมาย, ต้องมีผู้ชาย ผู้หญิงจึงจะมีความหมาย *เป็นคู่ๆ คู่ๆไป นี้เขาเรียกว่า อิมเอียง.* นี้เป็นความจริง ฉะนั้นจึงต้องจุดธูปบูชา; ไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน ก็บูชาที่หัวสิงโตก็ได้ เพราะว่ามันสะดวกดี.

....

ในที่สุดควรจะมองเห็นว่า แม้สิ่งที่เรียกว่า **ไกวัลยธรรม เป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง,** มิได้มีอยู่ในความหมายที่ว่ามีอยู่; แต่มันก็ได้มีอยู่จริง แล้วก็มีปฏิกิริยามีอาการอะไรแสดงออกมา เป็นรูปธรรม เป็นนามธรรม เป็นสังขตธรรม

Copyright © 20 a Co rights reserved.

ทั้งหลาย. แล้วก็ยังแสดงออกมาเป็นรูปของการปฏิบัติ ระเบียบของการปฏิบัติ เป็น ศีล สมาธิ ปัญญา ปฏิบัติเพื่ออย่าให้มีความทุกข์เกิดขึ้น. แล้วต่อมามันก็เหลวไหลมากขึ้น ๆ จนทำเป็นเพียงพิธีรีตอง; แม้แต่จะบวชพระ บวชเณร บวชเถน บวชชี ก็บวชกันอย่างพอเป็นพิธีรีตอง. มันก็เป็นปรากฏการณ์ที่เหลืออยู่อย่างนี้ เรียกว่าหลับหูหลับตา ต่อสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมโดยสิ้นเชิง.

เดี๋ยวนี้เรากำลังพูดถึงสิ่งนี้กันเรื่อยทุกวัน ๆ ให้เข้าใจสิ่งนี้ให้จนได้; โดยจะชี้ให้เห็นว่า มันมีอยู่ในลัทธิที่เรียกกันว่าศาสนาทุกศาสนาเลย, เป็นหลักเป็นประธานของสติปัญญาของศาสนานั้น ๆ. เพราะฉะนั้นถ้าเรารู้แล้ว ก็จะสามารถทำความเข้าใจกันได้ ในระหว่างศาสนา.

หรือพูดอีกทีหนึ่งก็ว่า พอรู้แล้ว ก็ไม่ต้องไปเสียเวลาทำความเข้าใจกันดอก มันเลิกกันไปเอง มันเลิกโกรธ เลิกเกลียด เลิกเข้าใจผิดกันไปในตัว; คือมันจะกลายเป็นสิ่งเดียวกันไปในตัว โดยอัตโนมัติ, โดยไม่ต้องพยายามอะไร. ฉะนั้นขอให้รู้จักสิ่งนี้ ให้พยายามรู้จักสิ่งนี้ด้วยกันทุกคน. เดี๋ยวนี้เรามองมันในฐานะที่ว่า มันมีอยู่ก่อนสิ่งใด และเพราะความมีอยู่แห่งสิ่งนั้น สิ่งทั้งหลายจึงไหลออกมา, ไหลออกมา, ไหลออกมา, จึงเรียกมันว่าเป็นปฐมเหตุ.

เอาละ, พอกันทีสำหรับวันนี้ ที่แสดงปฐมเหตุ โดยข้อความที่มันเป็นใจความของลัทธิเต๋า ซึ่งมีอายุตั้งสองพันกว่าปี พ้องสมัยกับพระพุทธเจ้า. เอาไปคิดดู, แล้วก็จะได้พูดกันถึงสิ่งนี้ ที่มีอยู่ในลัทธิศาสนาอื่นต่อไปในวันหน้า.

วันนี้ก็พอกันที ให้พระสงฆ์ได้สวดคณสาธยาย ตามแบบวิธีของวัดนี้ต่อไปอีก.

Copyright © [illegible]ora C[illegible] All rights reserved.

ไกวัลยธรรมในฐานะหลักมูลฐาน เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา. (ต่อ)

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายเรื่องไกวัลยธรรม ครั้งที่ ๑๒ นี้ อาตมาจะได้กล่าวโดยหัวข้อเดิม ซึ่งยังไม่จบ คือหัวข้อที่ว่า **ไกวัลยธรรมในฐานะหลักมูลฐาน เพื่อความเข้าใจอันดี ระหว่างศาสนา.**

ได้กล่าวมาถึงศาสนาในประเทศอินเดีย แล้วก็ศาสนาสุดทางตะวันออก คือศาสนาเต๋า. วันนี้เราจะกลับไปทางตะวันตกต่อไปอีก ซึ่งจะกล่าวถึงศาสนา

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

คริสเตียน ซึ่งมีกำเนิดมาจากศาสนายิว, และได้คลอดออกไปเป็นศาสนาอิสลาม เป็นต้น. เป็นศาสนาอีกกลุ่มหนึ่งต่างหาก เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า แม้ในศาสนากลุ่มนี้ ก็มีสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม โดยลักษณะดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในการบรรยายครั้งต้น ๆ หลายครั้งด้วยกัน.

[*ทบทวนครั้งก่อนถึงหน้า ๔๒๒.*]

ที่นี้มีบางท่านที่เพิ่งจะมาฟัง ในครั้งนี้เป็นครั้งแรก ก็ไม่อาจจะเข้าใจได้ จึงต้องขอทบทวนบ้างสักเล็กน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับ คำว่า "ไกวัลยธรรม".

คำว่า "ไกวัลยธรรม" แปลว่า สิ่งซึ่งมีความเป็นอันเดียวกันทั้งหมดทั้งโดยเวลาและโดยเนื้อที่. ถ้าจะดูโดยเวลา ก็ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต ไม่มีปัจจุบัน สำหรับสิ่งสิ่งนี้ คือมันมีอยู่โดยที่ไม่ต้องมีการเกิดขึ้นมาหรือดับไป. หรือแม้แต่จะมีการตั้งอยู่ มันก็มีการตั้งอยู่ชนิดพิเศษ; ไม่เหมือนกับสิ่งทั้งหลายที่มีการตั้งอยู่; จึงเรียกว่ามันเป็นไกวัลยธรรม คือเป็นสิ่งเดียวกันล้วนตลอดเวลา, หรือยิ่งไปกว่าเวลา คือว่ามันไม่เกี่ยวกับเวลา มันไม่ขึ้นกันอยู่กับเวลา. ถ้ามีลักษณะอย่างนี้ เราก็เรียกว่า มีไกวัลยธรรม คือความเป็นอันเดียวกันตลอดเวลา. ถ้าดูไปในเรื่องเนื้อที่หรือพื้นที่ คือขนาดเป็นต้นแล้ว มันก็ไม่เกี่ยวกับพื้นที่. หรือว่าถ้ามันเกี่ยว มันก็เป็นพื้นที่ทั้งหมด ไม่อาจจะแบ่งแยกเป็นส่วนนั้นส่วนนี้. ขนาดเท่านั้นเท่านี้.

สิ่งใดมีลักษณะอย่างนี้ สิ่งนั้นก็เรียกว่า ไกวัลยธรรม คือ สิ่งที่มีความเป็นอันเดียวกันโดยพื้นที่. เมื่อรวมกันเข้า ทั้งโดยเวลาและโดยเนื้อที่ คือทั้ง

Copyright © [illegible]ora (All rights reserved.

time และทั้ง space หมดด้วยกันแล้ว ก็มีความเป็นอันเดียวกัน ถึงขนาดที่จะเรียกว่า ไกวัลยธรรม.

สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ไม่มีคำเรียกในภาษาคนธรรมดา; แต่นี้เราก็เอามาเรียกว่าไกวัลยธรรม คือสิ่งซึ่งเป็นสิ่งเดียวกัน ในที่ทุกหนทุกแห่ง และตลอดเวลาทั้งปวง. แม้ว่าในลัทธิเต๋า เหลาจื๊อจะได้เรียกสิ่งนี้ว่า สิ่งที่มิได้มีอยู่ตลอดกาล, สิ่งที่มิได้มีอยู่ตลอดนิรันดร, ว่านี่แหละเป็นคำชื่อคำแรกของสิ่งที่ต่อมาก็เป็นสิ่งทั้งหลายดังที่ปรากฏอยู่นี้ คือมาจากสิ่งที่เหมือนกับว่ามิได้มีอยู่ตลอดกาล นี่คำที่เข้าใจยากมันมีอยู่อย่างนี้.

แต่ถ้าจะสรุปเอาเนื้อความที่มีประโยชน์ ก็คือว่า มันเป็นสิ่งเดียวกันมาแต่ก่อน จนกระทั่งเดี๋ยวนี้ และตลอดไป; โดยเหตุที่มีอยู่ก่อนสิ่งใดจึงเรียกสิ่งนี้ว่าเป็นปฐมเหตุ, และโดยที่สิ่งนี้มีอำนาจ ให้สิ่งทั้งหลายทั้งปวงงอกงามขึ้นมา จึงเรียกสิ่งนี้ว่า พระเป็นเจ้าผู้สร้าง.

ถ้ารู้จักสิ่งนี้ ก็จะมีความรู้สึกเปลี่ยนไปทันที คือจะไม่มีความรู้สึกว่ามีมงมิ มีเขามีเรา มีพวกเขาพวกเรา, หรือมีประเทศนั้นประเทศนี้ ส่วนนั้นส่วนนี้ หรือว่ามีโลกนี้ มีดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ หรือดาวอื่น ๆ เป็นต้น; มันจะไม่มี.

นี่เรียกว่า จะทำสิ่งทุกสิ่งให้เข้าเป็นหน่วยเดียวกันได้ ก็เพราะมองเห็นสิ่งนี้, จึงถือเอาว่าหลักเกณฑ์อันนี้ จะเป็นเครื่องทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ในระหว่างศาสนา; อย่าว่าแต่ระหว่างชาติเลย แม้แต่ระหว่างศาสนา

Copyright © 20 a Co l rights reserved.

ซึ่งศาสนาหนึ่งก็ถือกันอยู่หลาย ๆ ชาติ อย่างนี้ก็ยังได้ คือจะไม่ต้องแบ่งเป็นศาสนานั้นเป็นศาสนานี้ ; เหมือนที่เรากำลังแบ่ง แล้วก็อิจฉาริษยากัน หรือว่ากำลังทะเลาะวิวาทกันเกี่ยวกับศาสนา.

ยิ่งเมื่อศาสนาถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง ศาสนาก็ยิ่งทำตัวเป็นศัตรูต่อกันและกันยิ่งขึ้น ; เพราะกิเลสได้ครอบงำเจ้าหน้าที่ทางศาสนาเสียหมดแล้วดังนี้, ก็เพราะว่าเขาไม่รู้จักเนื้อแท้ของสิ่งที่เรียกว่าศาสนา ซึ่งมีความเป็นไกวัลยธรรม ดังที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง.

ด้วยเหตุฉะนี้แหละ อาตมาจึง *พยายามอย่างยิ่ง ที่จะให้ทุกคนในโลกเข้าใจสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม* คือสิ่งที่มีความเป็นอันเดียวกันทั้งสิ้นทั้งหมด ไม่ว่าโดยเวลาและโดยพื้นที่ ; เมื่อเข้าใจแล้ว ก็จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ได้หมดสิ้น.

มนุษย์มีปัญหาอยู่ที่การเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัวแล้วก็เกลียดผู้อื่น แย่งชิงผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่น ; นี่ก็เพราะเห็นแก่ตัว. เห็นแก่ตัวอยู่คนเดียวแท้ ๆ ก็ยังมีความทุกข์ กลัวตาย กลัวเจ็บไข้ แม้แต่กลัวผี กลัวจิ้งจกตุ๊กแก นี่มันก็เพราะความเห็นแก่ตัว คือเห็นไปว่ามีตัวกู กรูสักว่าเป็นอันตรายกระมัง แล้วก็เกิดกลัวขึ้นมา อย่างนี้เป็นต้น. ถ้าอย่ามีความรู้สึกที่เป็นการเห็นแก่ตัว เราก็ไม่มีปัญหาทั้งโดยส่วนตัวและโดยส่วนรวม. ถ้าเราจะเกิดไปรู้สึกว่า ผีกับเราก็คือสิ่งเดียวกัน มันก็ไม่ต้องกลัว. เดี๋ยวนี้มันมาแยกเป็นตัว ตัวเรา ตัวผี ตัวอะไรต่าง ๆ มันก็ต้องกลัว.

Copyright © 2[illegible]a C[illegible]ll rights reserved.

นี้เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ถ้ารู้จักสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม ก็จะแก้ปัญหาได้หมด ถึงอย่างนี้ ในส่วนบุคคล, ในภายในใจของตน ก็จะไม่เกิดสิ่งที่ทำให้เกิดกิเลส เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นต้น. ที่นี้นอกออกไปจากตัว ก็ไม่มีความรู้สึกชนิดที่เป็นเขาเป็นเรา, แล้วก็เบียดเบียนกัน; หรือแม้แต่จะรักกัน มันก็รักเพื่อจะมาแสวงหาประโยชน์ที่เป็นกิเลสทั้งนั้น ไม่ได้รักกันเพื่อจะทำลายสิ่งที่เรียกว่ากิเลสเลย.

นี่แหละคือความสำคัญในข้อที่ว่า มนุษย์เรา จะต้องรู้จักสิ่งใดสักสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ทั้งหมดทั้งสิ้นจริงๆ ซึ่งในที่นี้อาตมาก็เรียกมันว่าไกวัลยธรรม คือสิ่งซึ่งเป็นอันเดียวกันหมด ไม่ว่าจะมองดูโดยเวลา หรือมองดูโดยเนื้อที่, ความเป็นอย่างนี้เรียกว่าไกวัลยตา.

ความที่มันต้องเป็นอย่างนี้เรียกว่า ไกวัลยตา คือ ความที่มันเป็นของสิ่งเดียวกันทั้งหมด ทั้งโดยเวลาและเนื้อที่ แล้วในสิ่งนี้มันมีลักษณะเป็นอสังขตะ คือเป็นกฎที่มีอำนาจบังคับบันดาลให้สิ่งต่างๆ เป็นไป; แล้วสิ่งต่างๆมันก็ได้เป็นไป เพราะเป็นไปตามกฎนี้ มันจึงเกิดมีนั่นมีนี่ขึ้นมา. อย่างในทางวัตถุ มันเกิดดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ เกิดระบบสุริยจักรวาล เกิดอะไรต่างๆขึ้นมา มีคน มีสัตว์ กระทั่งมีเรานั่งกันอยู่ที่นี่ มีก้อนหิน ต้นไม้อย่างนี้.

ที่นี้ในทางนามธรรม ฝ่ายจิต ฝ่ายวิญญาณ มันก็มีวิวัฒนาการของจิตจนคิดนึกได้อย่างนั้นอย่างนี้ จนกระทั่งมีกิเลสนี้อย่างหนึ่ง, กระทั่งมีปัญญามีโพธิ ฆ่ากิเลสนี้อย่างหนึ่ง, แต่ก็ไม่พ้นที่จะมาจากสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม; เพราะมันเป็นเพียงปฏิกิริยา ที่ออกมาจากสิ่งสิ่งเดียวกัน คือไกวัลยตา หรือไกวัลยธรรม.

Copyright © 200 Co.,l ights reserved.

เราได้พูดกันมาเป็นลำดับ พยายามทุกอย่างที่จะให้เข้าใจสิ่งนี้, และพยายามที่จะให้เข้าใจว่า ทุกศาสนามีกฎเกณฑ์เป็นอันเดียวกันอย่างนี้. ***พระพุทธเจ้าเองท่านก็ตรัสว่า ท่านรู้หมด แต่ว่าเอามาสอนกำมือเดียว.*** สิ่งที่ท่านรู้มันใหญ่กว้างมากมาย เหมือนกับว่าใบไม้หมดทั้งป่านี้; แต่ว่าที่เอามาบอกสอนแก่มนุษย์นี้เพียงเท่ากับใบไม้กำมือเดียว, คือจะบอกสอนแต่วิธีที่จะกำจัดความทุกข์ให้หมดไปอย่างไร.

แต่ถ้าท่านทั้งหลายจะมองดูอีกสักนิดหนึ่งว่า **ใบไม้กำมือเดียว มันก็เหมือนกับใบไม้ทั้งป่า** ใช่ไหม? นี่คือความที่ว่า ใบไม้กำมือเดียวนั้น ก็มีความเป็นอย่างเดียวกับใบไม้หมดทั้งป่า; เพราะว่าจะเอามาเพียงกำมือเดียว มันก็ยังเป็น**ไกวัลยธรรม** คือส่วนของสิ่งที่มีความเป็นอันเดียวกันทั้งหมดทั้งสิ้น. เดี๋ยวนี้เราจะแยกเอามา เฉพาะเรื่องที่กำลังเป็นปัญหา, แล้วก็เฉพาะสิ่งที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้. ฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลาย **พยายามเข้าใจสิ่งนี้ แล้วก็จะแก้ปัญหาได้หมดจริง ๆ** เหมือนกัน.

ในครั้งที่แล้วมานี้ ก็ได้พูดถึงไกวัลยธรรม ที่จะมองเห็นได้จากลัทธิของเหล่าจื๊อ คือเรื่องเต๋า เต๋านี้แปลว่า **ธรรม**; เมื่อกล่าวถึงเต๋าที่เป็นนิรันดรก็เรียกว่าเต๋าทั้งหมด คือไกวัลยธรรม; แต่ถ้าแยกเอามาเฉพาะหลักปฏิบัติก็เรียกว่าเต๋าที่เป็นตัวหนทาง เช่น ทางสำหรับเดินอย่างนี้. ข้อปฏิบัติเหล่าใดเป็นไปเพื่อหนทางให้ดับทุกข์ได้ อย่างนี้ก็เรียกว่าเต๋าเหมือนกัน.

เทียบกันได้กับภาษาบาลี ทั้งหมดก็เรียกว่าธรรม แยกออกมาส่วนหนึ่งก็ยังคงเรียกว่าธรรม; เหมือนกับอากาศทั้งหมดก็เรียกว่าอากาศ แม้จะแบ่ง

Copyright © ; ora C All rights reserved.

กันออกมานิดหนึ่ง ก็ยังคงเรียกว่าอากาศ. ทำไมเราจึงรู้จักแต่อากาศที่มาอยู่ในปอดของเรา? หรือว่าในขวด ในกระป๋องเล็กๆ น้อยๆ เราไม่รู้จักทั้งหมด. เราควรจะรู้จักทั้งหมด แล้วเราก็จะไม่ตื่นหรือไม่งงไม่สงสัย.

สิ่งที่เรียกว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงนี้ ก็อย่างเดียวกัน มันออกมาจากสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีความเป็นสิ่งเดียว ที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนั้น; นอกนั้นมันเป็นคล้ายๆ กับเป็นเพียงประกายชั่วขณะ ของสิ่งสิ่งเดียวนั้น ที่ออกมาเป็นอย่างนั้นอย่างนี้.

นี่คือพวกสิ่งที่เรียกว่าสังขารทั้งหลาย หรือสังขตธรรมทั้งหลาย เป็นเพียงสักว่าประกายที่ออกมาจากสิ่งที่เรียกว่าอสังขตะ ซึ่งเป็นเพียงสิ่งเดียวในที่ทุกหนทุกแห่ง; เหมือนกับอย่างจะบอกว่า ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลมนี้ มันก็ออกมาจากต้นตออันเดียวกัน, หรือว่าธาตุทั้งหลายในโลกนี้ ก็มันออกมาจากต้นตออันเดียวกัน.

หรือจะถือว่าโลกทั้งหมดนี้มีอะไรเท่าไร มันก็ออกมาจากดวงอาทิตย์. หรือจะถือว่ามีอะไรอย่างหนึ่ง ซึ่งมาจับกลุ่มกันเข้าเป็นดวงอาทิตย์ มันก็ต้องมีต้นตอที่แท้จริงที่สุดนั้น เพียงอันเดียว.

พยายามมองความที่มีสิ่งเดียวอยู่เป็นปฐมเหตุ แล้วก็มีปฏิกิริยาชั่วขณะๆ ออกมาเป็นสิ่งทั้งหลาย; แต่โดยเหตุที่ว่า มีการผสมเปลี่ยนแปลงปรุงแต่งไม่ซ้ำที, ไม่ซ้ำกับที่แล้วมา มันจึงมีอะไรงอกออกมาใหม่.

Copyright © 20 Co. rights reserved.

ดูง่าย ๆ ว่าทำไมคนสมัยนี้มันมีหน้าตาสวยกว่าคนสมัยก่อน ? ทั้ง ๆ ที่มันเกิดออกมาจากคนสมัยก่อน หรือว่าเกิดออกมาจากครึ่งคนครึ่งลิง หรือมันเกิดมาจากลิงก็สุดแท้. แต่ทำไมมันก็เปลี่ยนมา ๆ จนมามีคนชนิดที่สวยกว่าคนที่แรกที่เป็นบิดามารดาหรืออะไร ? ถอยหลังเข้าไปนี่ เพราะ**มันมีอะไรเจือเข้าไปเรื่อย ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลง ?**

ถ้าเรารู้หลักเกณฑ์อันนี้ เราก็จะไม่งงหรือจะไม่ตกตลึง ในการที่ว่ามีอะไรผิดไปจากที่เราเคยนึกเคยคิด ; มันเป็นเพียงประกายอันหนึ่ง ซึ่งปรุงแต่งกันไปตามเรื่อง. แต่ว่ามีความเป็นอันเดียวกัน อยู่ตรงที่**ไกวัลยตา มีต้นตออย่างเดียวกัน,** แล้วก็มีเบื้องหลังของมันอย่างเดียวกัน. เช่นเราเห็นต้นไม้หลายต้นต่างกัน แต่เบื้องหลังของต้นไม้หลายต้นนั้นเหมือนกัน ; แต่ว่าเราโง่ เราก็มองไม่เห็น. เราก็คิดว่ามันก็ต่างกัน เราก็เลือกรักต้นนี้ เลือกเกลียดต้นนั้น หรือว่ามีความคิดรู้สึกต่าง ๆ กัน.

นี่แหละคือสิ่งที่เดี๋ยวนี้เรากำลังมีอยู่ อย่างที่เรียกว่า**เป็นปัญหา** คือ**เรารักกันไม่ได้,** เราเมตตา ปรานี กรุณา กันไม่ได้, แบ่งแยกเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ กระทั่งแยกผิว กระทั่งแยกผลประโยชน์ กระทั่งแยกลัทธิการเมือง นี้มันเป็นเรื่องบ้าบอของมนุษย์นั่นเอง.

เพราะไม่รู้จักความที่สิ่งทั้งหลายเป็นสิ่งที่มีไกวัลยตาร่วมกัน, หรือจะเรียกว่าอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็เหมือนกัน, จะเรียกว่า เพราะความที่สิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น ตามหลักเกณฑ์ของปฏิจจสมุปบาทนี้ก็ได้ ; เพราะ**ที่แรกมันก็เหมือนกัน มันก็เปลี่ยนไป** ในที่สุดมันก็กลับไปเหมือนกันอีกก็ได้

Copyright © 2 ra C ll rights reserved.

เพราะว่าปฐมเหตุหรือเบื้องหลังของมันนั้น คือไกวัลยตานั่นเอง, *เหลาจื๊อจึงบอกให้มองให้ดีว่า สิ่งที่มีอยู่ที่แรก ที่บรรยายเป็นคำพูด ว่าอะไร ๆ ไม่ได้ นั่นแหละมีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง* หรือจะเรียกว่า เป็นชื่อของสิ่งที่ต่อมาแยกกันออกไปเป็นฟ้า หรือเป็นดิน. หมายความว่า ก่อนแต่จะมีฟ้าและมีดินขึ้นมานั้น มันมีอะไร? ท่านทั้งหลายลองคิดดู; เพราะว่าฟ้าและดินนี้มันก็เพิ่งมี. ก่อนแต่นั้นมันมีอะไร? มันกลายเป็นมีสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ฟ้าและดิน มันก็ต้องมีอะไรอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งมีอยู่อย่างแน่นอน: แล้วมันก็เกิดมีการเปลี่ยนแปลง มาเป็นความมีอยู่ชั่วขณะ ชั่วขณะ ชั่วขณะ อย่างนั้นอย่างนี้.

ดังนั้นเราจะถือว่า ความไม่มีอะไรอยู่เลยนั่นแหละ เป็นชื่อของสิ่งทั้งหมดทั้งปวงในที่แรก. แรกเริ่มเดิมทีสิ่งทั้งหลายเรียกว่าความไม่มีอะไร มันมีแต่สิ่งที่ควรจะเรียกว่าความไม่มีอะไร.

ขอให้ศึกษาสิ่งนี้ให้ดีว่า อย่าไปเข้าใจว่า มันจะไม่มีอะไรเสียเลย; แต่มันจะมิได้มีความเป็นอย่างที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้. แต่มันมีความไม่มีอะไรนั่นแหละเป็นความมี; นี้เป็นชื่อของสิ่งทั้งปวง.

ต่อมามันก็ขยายตัวออกเป็นความมีตามแบบนี้ เรียกว่า ภพ เรียกว่า ภวะ เป็นสังขตะเรื่อยมา; มันเป็นแม่ที่คลอดสิ่งทั้งปวงออกมา ทำให้มีฟ้ามีดินมีอะไรต่าง ๆ ที่เรียกว่าพระเจ้าสร้างขึ้นมา. ก่อนพระเจ้าสร้างขึ้นมามันมีอะไร? แล้วพระเจ้านั้นคืออะไร? ถ้าศึกษาเรื่องไกวัลยธรรมโดยสิ้นเชิงแล้วจะพบว่าพระเจ้านั้นคืออำนาจอันหนึ่ง ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นกฎ.

Copyright © 20 Co. rights reserved.

สิ่งที่เรียกว่ากฎนี้มี ๒ ชนิด ถ้ากฎที่ธรรมชาติสร้างก็เด็ดขาดตายตัว ถ้ากฎที่มนุษย์บัญญัติ มันก็ไม่จริง, เดี๋ยวก็เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาได้ ตามความรู้สึกของมนุษย์. ฉะนั้น กฎเรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็ดี, กฎเรื่องปฏิจจสมุปบาท ก็ดี, กฎเรื่องอริยสัจจ์สี่ ก็ดี, เป็นของตายตัว เปลี่ยนไม่ได้. อย่างที่พระสวดเมื่อตะกี้ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่า *ตถตา* –มันต้องเป็นอย่างนั้น, *อวิตถตา* –*ไม่ผิดไปจากความเป็นอย่างนั้น, อนญญถตา* –*ไม่เป็นอย่างอื่นได้เลย.* นี่แหละคือลักษณะของสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม.

ต่อไปนี้มันก็มีแต่การปรุงแต่งเปลี่ยนแปลงไป ตามการที่กระทบกันระหว่างสังขตธรรมทั้งหลาย ของสังขารทั้งหลาย ผสมปนเปกันขึ้นมา จนมามีอะไรอย่างนี้ เป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือของคนโง่ ว่าสวยบ้างไม่สวยบ้าง ว่าดีบ้างว่าชั่วบ้าง ว่าอะไรต่างๆนานา กระทั่งว่าเป็นหญิงเป็นชาย กระทั่งว่าเป็นลูกเป็นหลาน กระทั่งเป็นอะไรต่างๆ.

ฉะนั้น อย่ามองแต่เพียงปรากฏการณ์หลอกๆเดี๋ยวนี้ มองให้ลึกไปถึงเบื้องหลังของสิ่งเหล่านั้น ก็จะพบเห็นว่า มันมีสิ่งสิ่งหนึ่งอยู่ ก่อนสิ่งทั้งปวง เป็นที่ออกมาแห่งสิ่งทั้งปวง, เป็นต้นตอของทุกๆสิ่งหรือทุกๆส่วน ที่ประกอบกันขึ้นเป็นสากลจักรวาล. ถ้าเรามองไม่เป็น จะมองเห็นว่าต่างกัน, ถ้าเรามองเป็น จะเห็นว่าเป็นสิ่งเดียวกัน.

เช่น ไปมองที่ความเป็นอนิจจัง –ไม่เที่ยง นี้จะมองเห็นว่าเหมือนกัน ไม่ว่าอะไร จะผิดกันอยู่ก็แต่สิ่งที่เป็นนิจจัง นั้นก็ตรงกันข้าม นั่นแหละเป็นของเที่ยง; เพราะมันมีอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง. ส่วนของที่ไม่เที่ยงเปลี่ยนอยู่

Copyright © 20 Co rights reserved.

เรื่อยนี้ มันก็เปลี่ยนเรื่อยจึงเท่ากับว่าไม่มีอยู่; ฉะนั้นอย่าได้คิดว่า เรามีอยู่ ต้นไม้มีอยู่ ก้อนหินมีอยู่ อะไรมีอยู่. มันเป็นเพียงอาการของการที่มันกำลังไหลไปโดยไม่มีอะไรเป็นความแน่นอนว่า จะเป็นอะไร.

แต่เรามันอายุสั้น เราก็เอาแค่อายุของเรา; แล้วก็บัญญัติสิ่งนี้ว่าเป็นอย่างนั้น ๆ; หรือว่าโลกนี้มีลักษณะอย่างนี้, ดวงอาทิตย์มีลักษณะอย่างนั้น. นั่นเป็นคน **ฉลาดที่สุดในโลกนี้**; แต่ว่าเป็นคน **โง่ที่สุดในไกวัลยตา** คือไกวัลยธรรม; เพราะมันไม่ได้มีอย่างนั้นจริง, เพราะมันไม่ได้เป็นอย่างนั้นจริง.

นี้ขอให้พยายามทำความเข้าใจกันเรื่อย ๆไป; แม้มันจะมีความลำบากบ้าง **เพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่ลึกซึ้ง ที่ทำให้มนุษย์เรารู้ความจริงถึงที่สุด,** แล้วก็ไม่เกิดความเห็นแก่ตัว ไม่เป็นเรา ไม่เป็นเขา, ไม่เป็นอะไรที่จะต้องทะเลาะวิวาทกันหรือแบ่งแยกกัน.

....

[*เริ่มการบรรยายครั้งนี้.*]

ทีนี้ก็ดูต่อไป ตามที่ได้กำหนดไว้แล้วว่า จากศาสนาพุทธเราก็มองเห็นสิ่งนี้ และจากศาสนาทั้งหลายในประเทศอินเดีย เราก็มองเห็นสิ่งนี้ จากศาสนาสุดตะวันออก คือเต๋า ก็มองเห็นสิ่งนี้. ทีนี้ *จะไปดูส่วนสุดทางตะวันตกบ้าง คือศาสนาคริสเตียนโดยเฉพาะ.*

ทำไมจะพูดถึงเฉพาะศาสนาคริสเตียน ? ก็เพราะว่า พอพูดถึงศาสนาคริสเตียน ก็เป็นอันว่าพูดถึงศาสนายิว ซึ่งมีอยู่ก่อนศาสนาคริสเตียนด้วย ซึ่งมี

Copyright © 2007 ...,Lt... hts reserved.

อะไรเหมือนกัน ในส่วนที่เป็นชั้นลึกซึ้ง จะเถียงกันก็แต่เพียงว่า "คุณไม่เป็นลูกของพระบิดาที่แท้จริง ฉันต่างหาก" นี่เถียงกันระหว่างพวกยิวกับพวกคริสเตียน ก็ดูจะมีต่างกันเท่านี้.

ที่นี้ศาสนาต่อมา เช่น ศาสนาอิสลาม ก็ยอมรับข้อเท็จจริงก่อนหน้านั้น คือก่อนหน้าที่จะเกิดศาสนาอิสลาม. ตอนนั้นศาสดาทั้งหลายในศาสนายิวหรือในศาสนาคริสเตียนก็ตาม ก็มาอยู่ในศาสนาอิสลามหมด; ฉะนั้นเราก็ไม่ต้องพูดถึงศาสนาอิสลามโดยเฉพาะก็ได้. พูดถึงศาสนาคริสเตียนอย่างเดียวมันก็เข้าใจได้ถึงศาสนากลุ่มนี้, ศาสนาของชนชาติเซเมติคทั้งหลายเหล่านี้ มันมีหลักเกณฑ์ต้นตอรากเหง้าเหมือนกัน.

ที่นี้เมื่อพูดถึงศาสนาคริสเตียน ก็นึกถึงข้อเท็จจริง ที่มีอยู่ในบ้านเราเวลานี้แล้วกัน ทุกคนที่นั่งอยู่ที่นี่ ก็คงจะนึกว่าศาสนาคริสเตียนผิด หรือเป็นมิจฉาทิฏฐิ หรือโง่ หรือไม่ดี ไม่จริง เท่าศาสนาพุทธ อย่างนี้ก็ได้. นี่แหละคือ คนที่ยังไม่เห็นไกวัลยธรรม; ถ้าเห็นไกวัลยธรรม จะมองเห็นไกวัลยตา คือ ความที่มันเป็นอย่างเดียวกัน ในระหว่างศาสนา แม้ศาสนาคริสเตียน.

....

ต้องรู้จักภาษาคน, ภาษาธรรม, จึงจะเห็นค่าของศาสนา.

ถึงตอนนี้อยากจะขอพูดเป็นหลักไว้สักอย่างหนึ่ง และตลอดกาลด้วยว่า ความไม่รู้ภาษาคนและภาษาธรรม ว่ามันต่างกันอย่างไร? เกี่ยวข้องกัน

Copyright © Ixo Co., Ltd. All rights reserved.

อย่างไร? นี่แหละทำยุ่ง; เพราะไม่รู้ภาษาคน ไม่รู้ภาษาธรรม, ไม่รู้ว่าภาษามี ๒ ภาษาเสมอไป. คำพูดคำเดียว แต่ความหมายเป็น ๒ ภาษาเสมอไป; เช่นพูดว่า *ไฟ* ถ้า *ภาษาคนก็หมายถึงไฟที่หุงข้าว;* แต่ถ้า *ภาษาธรรม* คำว่า *ไฟหมายถึงกิเลส.* ถ้าพูดว่า *เย็น ภาษาคน* ก็หมายถึงเย็น คือไม่มีไฟ; แต่ *ภาษาธรรมหมายถึงนิพพาน, คือความที่ไม่มีกิเลส;* อย่างนี้เป็นตัวอย่าง.

ที่นี้เราพูดกันแต่ภาษาคน ภาษาคนธรรมดา *รู้จักแต่ภาษาคนธรรมดา จึงทำความเข้าใจกันไม่ได้,* ในระหว่างศาสนาต่อศาสนา ก็ทำความเข้าใจกันไม่ได้ มันก็เถียงกันเรื่องความหมายของคำ. ที่นี้ ในศาสนาของตนเอง เพียงศาสนาเดียว ตนก็ยังเข้าใจไม่ได้ ในศาสนาของตน ซึ่งมันมีคำอยู่เป็น ๒ ชนิดเสมอ.

เพราะฉะนั้นในขั้นแรกที่สุด เราจะต้องมองให้เห็นปัญหายุ่งยากว่ามันอยู่ที่การที่เราไม่รู้เท่าทันของภาษา ที่เรากำลังพูดจากันอยู่ ว่าเราพูดกันภาษาไหน ภาษาคนหรือภาษาธรรม, คือภาษาสมมติ หรือภาษาแห่งความจริงแท้. นี่เราสงวนไว้พูดข้างเดียว ตามความรู้สึกของเราข้างเดียว; พอศาสนาอื่นเขาจะพูดเป็น ๒ ภาษาอย่างนั้นบ้าง เราไม่ยอม. คิดดูให้ดี, เราไม่ยอม.

เช่น จะพูดการเปรียบเทียบ ระหว่างพระพุทธเจ้า กับพระเยซูคริสต์; ถ้าพูดว่า *พระพุทธองค์จากสวรรค์ลงมาเกิด เราว่าได้,* ได้, ได้; แต่ *ถ้าพระเยซูลงจากสวรรค์มาเกิด เราไม่ยอม.* แต่พอพูดว่า พระพุทธเจ้าลงจากสวรรค์มาเกิด เราก็ยอม เรามันก็บ้า; เพราะว่าเรื่องมันเหมือนกัน.

ถ้าพระพุทธเจ้าลงจากสวรรค์มาเกิดได้, พระเยซูก็ต้องลงจากสวรรค์มาเกิดได้; นี่เรามันพูดเป็นคนบ้าเสียเรื่อยไป. ถ้าที่ของเรา เราก็เอา แต่

Copyright © 2[illegible]ora C[illegible] All rights reserved.

คนอื่น จะพูดอย่างนั้นบ้าง เราไม่ยอม. ทั้งที่ว่าในคัมภีร์ของเรา ก็มีว่า พระพุทธเจ้านี่ท่านไปเกิดเป็นเทวดา อยู่ในสวรรค์ชั้นดุสิต; แล้วเทวดาทั้งหลายต้องไปอัญเชิญท่านอ้อนวอนท่าน ให้มาเกิดเป็นมนุษย์ในโลกนี้, แล้วเป็นพระพุทธเจ้า, แล้วก็มาเกิดเป็นพระพุทธเจ้า อย่างนี้เรายอม, เรายอมรับ.

แต่พอที่พวกคริสเตียนจะพูดว่า พระเยซูอยู่ในสวรรค์, พระเจ้าส่งมาสำหรับเกิดให้ช่วยคนในโลกนี้ เราไม่ยอม. นี่เรามันบ้าถึงขนาดนี้ เห็นไหม? เพราะว่าเราไม่ยอมรับ การพูดจาระหว่างภาษาคนกับภาษาธรรมที่ต่างกัน; แล้วเราก็เห็นแก่ตัวเราข้างเดียว.

นี่คือข้อที่เราไม่มองเห็นข้อเท็จจริง ที่ว่ามันมีได้เหมือนกัน; แล้วมันก็จริงเสียด้วย. เราจะถือกันไว้แต่สำหรับเราเท่านั้น ที่ว่าจะถูก หรือว่าจะจริง. ถ้าอย่างนี้แล้ว ก็ไม่มีทางที่จะรู้จักสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยตา คือความที่มันเหมือนกัน, สิ่งเดียวกัน ทั้งโดยเวลา ทั้งโดยเนื้อที่ อย่างที่กล่าวแล้ว.

ฉะนั้น ขอให้ทำในใจ ในเรื่องนี้กันให้มากเป็นพิเศษสักหน่อย เมื่อจะพูดถึงศาสนาคริสเตียน เรามีสิ่งที่จะต้องเปรียบเทียบกันหลาย ๆ อย่างสักหน่อย; เพื่อให้เห็นว่า มันมาตะเภาเดียวกัน, นี่ใช้คำอย่างนี้.

เปรียบเทียบดูความเชื่อระหว่างพุทธกับคริสต์.

ในพุทธศาสนา เราก็เชื่อกันว่า *เทวดาต้องไปประชุมกัน อ้อนวอนเทพบุตรชื่อสันตุสิตะ ลงมาเกิดเป็นพระพุทธเจ้า* ในโลกนี้. พระพุทธองค์ก็ลง

Copyright © 20(Co. rights reserved.

มาเกิด นี่เราก็เชื่อ. หรือข้อความชั้นหลัง ๆ ที่สุดว่า *พระพุทธเจ้าเสด็จขึ้นไปสู่เทวโลก โปรดพระพุทธมารดา ๓ เดือนบนสวรรค์ แสดงอภิธรรม ;* นี่เราก็เชื่อ เพราะว่ามันเป็นเรื่องของเรา ในคัมภีร์ของเรา.

หรือว่า *พอแสดงธรรมจักรจบลง เทวดาทั้งหลายตะโกนบอกกันเป็นชั้น ๆ,* ตั้งแต่ภุมมะเทวดาขึ้นไปจนถึงพรหมโลกชั้นสูงสุด ; นี่เราก็เชื่อ. แม้ที่สุดแต่ว่า *เรื่องในชาดก* ว่า ต้นไม้พูดได้ สัตว์พูดได้ นี่เราก็ยังยอมเชื่อ. หรือโพธิสัตว์นั้นเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นลิง เป็นอะไร กระทั่งเป็นปลาดุก ก็ยังยอมเชื่อ นี่เรายอมเชื่อกันขนาดนี้.

แต่พอทีศาสนาอื่น เราไม่ยอมให้ ; มีอะไรแปลกออกไปสักนิดเดียว เราหาว่าไม่จริงเสียทันที. *ทำไมไม่ยอมเชื่อว่าพระเยซูเป็นบุตรพระเจ้า ?* พระเจ้าอยู่บนสวรรค์ ส่งพระเยซูลงมาเกิด, พระเจ้าส่งมาพูดแทนท่าน, พระเจ้าไม่ต้องลงมาเอง.

นี่ขอให้นึกดูให้ดี ๆ ว่า *พระเจ้าที่ไม่ได้ลงมาเอง* แล้วใช้ให้พระเยซูลงมาเกิด เพื่อสอนคนนั้น มันต่างกันอย่างไร ? *พระเยซูมาจากไหน ?* ถ้าว่าเชื่อว่ามาจากพระเจ้า มันก็ต้องดูกันอีกที ว่า *พระเจ้านั้นคืออะไร ?* ถ้าพระเจ้าเป็นคน ๆ อย่างพ่อแม่ คลอดลูกออกมา ส่งลูกออกมานี่ ; นั่นมันคือความโง่ของเราเอง. เขาไม่ได้หมายความอย่างนั้น มันมีอะไรที่ลึกกว่านั้น.

การที่พวกคริสเตียนเขาจะพูดอย่างนั้น เขาก็ไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้น มันต้องตีปัญหา ตีความหมายของข้อความนี้ว่า พระเจ้านั้นคืออะไร ?

Copyright © 20(Co. rights reserved.

อะไรเล่าที่จะส่งสิ่งทั้งหลายทั้งปวงออกมาได้ ถ้าว่ามิใช่สิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม หรืออสังขตธรรม อย่างที่ได้พูดมาแล้ว.

ทั้งพุทธ, คริสต์ไม่เข้าใจคำสอนชั้นลึก.

เดี๋ยวนี้มันก็เหมือนกัน ทั้งพุทธและคริสต์ ในข้อที่ว่า เข้าใจคำสอนในชั้นลึกนี้ไม่ได้. พุทธบริษัทนี้มีกี่คน ที่เข้าใจคำสอนเรื่องอนัตตาและเรื่องสุญญตา ซึ่งเป็นหัวใจของพุทธศาสนาว่า มันไม่มีตัวเรา, ว่ามันมีแต่ธรรมชาติ, แล้วธรรมชาตินั้น ถ้ามองให้ลึกเข้าไป, ลึกเข้าไป, ก็กลายเป็นไกวัลยธรรม คือสิ่งที่เป็นอันเดียวกันหมด ทั้งโดยเวลาและโดยพื้นที่. นี่ทำไมเราจึงไม่เข้าใจคำของพระพุทธเจ้า? ทั้งที่เราเป็นพุทธบริษัท.

ที่นั่งอยู่ตรงนี้มีกี่คน ที่เข้าใจ *คำว่าสุญญตา ว่าอนัตตา*, หรือว่า *สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น, ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ตัวตน เราเขา; มีแต่ธรรมชาติ เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ โดยกฎของอิทัปปัจจยตา* เป็นต้น? นี่พระก็สวดไม่รู้จักกี่สิบครั้ง, ก็ได้ยินไม่รู้จักกี่สิบครั้ง, แล้วก็หาคนเข้าใจยาก; นี่จะเรียกว่าหูของท่านไม่ได้ยิน, หรือว่าท่านไม่เข้าใจคำเหล่านี้.

นี่ปัญหาอย่างนี้ มันก็เกิดขึ้นกับศาสนาอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็ศาสนาคริสเตียน เพราะมันมีความหมายอย่างเดียวกัน มีเรื่องราวอย่างเดียวกัน : *พระเยซูก็ได้พูดว่า ทำไมท่านจึงไม่เข้าใจคำของเรา? ก็เพราะว่าท่านไม่สามารถได้ยินคำของเรา.* คัมภีร์ที่พวกคาธอลิคใช้กัน เขาแปลว่า เพราะท่านไม่ได้ยิน, ไม่ได้ hear, ไม่ได้ยินคำของเรา. คัมภีร์ที่พวกโปรแตสแตนท์ เขาใช้กันก็ว่า

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เพราะว่า revelation ของเรา อยู่เหนือการรับของท่าน หมายความว่าสิ่งที่เราจะมาเปิดเผยนั้น มันอยู่เหนือการรับได้ของพวกท่าน ; ฉะนั้นท่านจึงไม่เข้าใจ.

ตัวหนังสือที่แปลต่างกันอย่างนี้ มันก็โทษกันไม่ได้ มันก็ต้องต่างกันบ้าง ; แต่ความหมายมันยังคงเดิม. ใช้คำว่า *"เพราะท่านไม่ได้ยิน"* นี่มันด่าเจ็บกว่า. อย่างอาตมาพูดอยู่ก้องไปหมดนี้ ท่านทั้งหลายก็ไม่ได้ยิน คือท่านไม่สนใจ ; ท่านไม่เข้าใจ ท่านไม่สนใจ มีค่าเท่ากับท่านไม่ได้ยิน เพราะว่า *"สิ่งที่ข้าพเจ้านำมาเปิดเผยนี้ มันอยู่เหนือสมรรถภาพแห่งการรับของท่าน"* อย่างนี้มันเป็นกันทุกศาสนา.

อย่างเรื่องเต๋านี้ ก็ดูไม่ได้ยิน, พูดก็เหมือนกับไม่ได้ยิน. เรื่องปรมาตมัน, เรื่องไกวัลย์, เรื่องอะไรต่างๆของฮินดู ก็เหมือนกับไม่ได้ยิน. เรื่อง revelation ของพระเจ้า ที่พระเยซูเอามาเผยแผ่สั่งสอน ท่านก็ไม่ได้ยิน. ขอให้มองให้เห็นอกเห็นใจกันในข้อที่ว่า สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม มันอยู่ลึกอย่างนี้ ;

ความจริงบางอย่างของพุทธและคริสต์กมีทำนองเดียวกัน.

พระเยซูก็ยืนยันว่า *ท่านไม่ได้รู้เอง*, ท่านเอามาบอก *"สิ่งที่ข้าได้ฟังจากพระองค์ ข้าก็นำมาบอกแก่โลก"* ; นี่พระเยซูว่าอย่างนี้. นี่ไปดู *คัมภีร์โยฮันพวกนี้ จะมีเรื่องอย่างนี้ทั่วๆไป ว่าพระเจ้าบอกพระเยซูอย่างไร ; พระเยซูก็เอามาบอกคนอย่างนั้น.*

Copyright © 20(Co. rights reserved.

นี่ก็*เช่นเดียวกับที่ว่า พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้อย่างไร อภิสมฺพุชฺฌติ อภิสเมติ* –*รู้และตรัสรู้ธรรมธาตุนั้นอย่างไร,* แล้ว *อาจิกฺขติ เทเสติ ปญฺญเปติ ฯ*– *เอามาบอกเอามาแสดง เอามาเปิดเผย* หมายความว่าท่านมิได้ทำมันขึ้นมา แต่ท่านได้ตรัสรู้สิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งมันมีอยู่.

แต่*พระเยซูไปพูดว่า พระเจ้าบอกมาแล้วเอามาบอกต่อ ;* มันก็ไม่ต่างอะไรกัน. ไม่ใช่ว่าท่านเป็นสิ่งนั้น, หรือท่านสร้างสิ่งนั้นขึ้นมา, ท่านบัญญัติสิ่งนั้นได้ด้วยตนเอง ; ล้วนแต่ไปรับเอามาจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง.

พระพุทธเจ้าท่านใช้คำตรง ๆ ก็เลยว่า *รับเอามาจากธรรมชาติ ในฐานะที่เป็นกฎของธรรมชาติ จึงเอามาบอกให้ ;* แต่พระเยซูท่านจะพูดสำหรับคนที่มีสมมติมาก ในหมู่ชนที่ถือสมมติมาก ท่านก็บอกว่า *ได้พึ่งมาจากพระบิดาคือพระเจ้า แล้วก็มาบอกท่านทั้งหลาย.* ถ้าดูตามตัวหนังสือในภาษาคนมันก็ดูจะต่างกัน หรือจะไปกันคนละทาง. แต่ถ้าใน ใจความทางภาษาธรรม แล้วมันเหมือนกัน ; เพราะ มันมีอยู่สิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งใครรู้เข้าเป็นคนแรก แล้วก็มาบอกคนทั้งหลายได้.

เราต้องมีความเห็นอกเห็นใจ หรือผ่อนผันกันอย่างนี้ มันจึงจะพูดกันรู้เรื่อง ; อย่ายืนยันไปเป็นภาษาธรรมอย่างเพียงภาษาคนอย่างเดียว. ลองเทียบกันโดยความหมาย แล้วก็จะพบว่ามันเหมือนกัน ; ถ้าจะเทียบกันโดยตัวหนังสือหรือคำพูด มันก็อาจจะต่างกัน ในคำพูดที่ต่างกัน. แต่ถ้าเกิดไปตีความหมายเข้า ก็จะพบว่ามันมีความหมายเหมือนกัน. อย่าง*พระเยซูจะพูดว่า พระเจ้าส่งฉันมาพูดแทนพระเจ้า พระพุทธเจ้าก็ว่า เราตรัสรู้ธรรมธาตุนั้นแล้ว*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ก็เอามาบอก ; มันก็เหมือนกับว่าธรรมชาติเป็นผู้บอกพระพุทธเจ้า ในขณะที่เรียกกันว่าท่านตรัสรู้.

ผู้รู้ก็มีการกระทำอย่างนี้กันทั้งนั้น : *ไปนั่งเอามือป้องหู ฟังเสียงธรรมชาติอยู่ในป่าจนได้ยิน แล้วก็เอามาบอกคนทั้งหลาย ;* นี้เป็นคำอุปมาว่ามีกิริยาเหมือนกับว่าเราไปนั่งฟังเสียงธรรมชาติอยู่กลางดง แล้วไม่เท่าไรก็ได้ยิน แล้วก็มาบอกคนทั้งหลาย.

คำกล่าวในศาสนาที่ต่างกันย่อมสันนิษฐานได้.

ฉะนั้นมันจึงมีปัญหาอยู่ที่คำสำคัญที่สุด คือคำว่าพระเจ้า, พระเจ้านั้นคืออะไร ? ที่บอกพระเยซู, แล้วให้มาสอนคน หรือพระโมฮัมหมัดก็เหมือนกัน ฟังมาจากพระเจ้า, *คัมภีร์โกระอ่านทั้งหมด พระโมฮัมหมัดฟังมาจากพระเจ้า แล้วมาบอกคนทั้งหลาย.* นี่ศาสนาเดียวกันนี้ เขาจะมีอย่างนี้ทั้งนั้น. ศาสนายิว ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม จะมีว่าฟังจากพระเจ้าแล้วมาบอกคนทั้งหลาย.

ที่นี้ *พระพุทธเจ้าท่านรู้มาจากธรรมชาติ ฟังมาจากธรรมชาติ แล้วก็มาบอกคนทั้งหลาย.* นี่ถ้าเราจะไม่อยากทะเลาะกัน เราก็จะต้องสันนิษฐานลงไปที่หนึ่งก่อนว่า สิ่งที่เรียกว่าธรรมชาติ กับสิ่งที่เรียกว่าพระเจ้านั้น เป็นสิ่งเดียวกัน. เมื่อเขาอยากจะเรียกว่าพระเจ้าก็ได้ ตามภาษาคนธรรมดา; เราก็เรียกอย่างภาษาวิทยาศาสตร์ ว่าธรรมชาติ.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

สิ่งที่เรียกว่า *ธรรมชาติ* นั้น คือ *ปรากฏการณ์ทั้งหลาย,* และ *กฎเกณฑ์* มีอยู่ในปรากฏการณ์ทั้งหลาย *นี่ก็เป็นธรรมชาติ;* ฉะนั้น สิ่งที่เรียกว่า **สัจจะ** หรือความจริง หรือ truths ทั้งหลายนั้น **คือกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ** ซึ่งใครแต่งตั้งไม่ได้. มันเป็นกฎของธรรมชาติ; เพราะฉะนั้นมันจึงอยู่เหนือการบีบบังคับของสิ่งใด มันเป็นกฎที่ตายตัว.

อย่างนี้เราเรียกว่า **สัจจะ** คือจริง มันไม่หลอก เรียกว่า **อสังขตะ** คือ **ไม่มีสิ่งใดไปกระทำมันได้** ไม่มีใครไปเปลี่ยนแปลงมันได้อีกต่อไป. นั่นแหละถ้า *จะเรียกว่าพระเจ้าก็ได้* หรือถ้าไม่เรียกว่าพระเจ้า ก็ *เรียกว่าบิดาของเราก็ได้;* เพราะว่าทุกคนออกมาจากกฎเกณฑ์อันนั้น. ทุกคนที่นั่งอยู่ที่นี่ คลอดออกมาตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ โดยสิ่งที่เป็นธรรมชาติ โดยกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ จึงถูกคลอดออกมาเป็นมนุษย์ เป็นคนอย่างนี้. ทางโน้นก็เรียกว่า ออกมาจากพระเจ้า คือธรรมชาติ. ฉะนั้น ควรจะให้ความเป็นธรรม ผ่อนผันกันได้ ใน **เรื่องกฎเกณฑ์ของธรรมชาตินั้น เรียกว่าพระเจ้าก็ได้.**

....

พิจารณาดอยหลังไปจะเห็นไกวัลยธรรมซึ่งเป็นสิ่งเดียวกัน.

ที่นี้ ดูถอยหลังเข้าไป ๆ จะเป็นสิ่งเดียวกันทั่วไปหมด ทั้งโดยเวลาและโดยพื้นที่. สิ่งนี้อาตมาใช้คำว่า **ไกวัลยธรรม** เป็นชื่อของสิ่งที่นำมาบรรยายกันที่นี่ ๑๑ ครั้งมาแล้ว. เรื่องเดียวนี้พูดกัน ๑๑ ครั้งมาแล้ว. ท่านคงจะจำได้, แล้วคงจะค่อยเข้าใจขึ้นรางๆ ว่า สิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนั้นคืออะไร. เดี๋ยวนี้กำลังพูดถึงสิ่งนอก.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ตถาคตสฺส อธิวจนำ ธมฺมกาโย อิติปิ, พฺรหฺมกาโย อิติปิ, ธมฺมภูโต อิติปิ, พฺรหฺมภูโต อิติปิ ซึ่งหมายความว่าท่านตรัสว่า *ชื่อของฉันนั้น ชื่อที่จะใช้เรียกฉันต่าง ๆ กันนั้น จะเรียกว่าธรรมกายบ้างก็ได้ จะเรียกว่าพรหมกายบ้างก็ได้ จะเรียกว่าธรรมภูติบ้างก็ได้ จะเรียกว่าพรหมภูติบ้างก็ได้.*

ถ้าพูดกันเป็นภาษาธรรมดาก็ว่า พระพุทธเจ้าท่านบอกเราว่า ชื่อของท่านนั้น ในความหมายด้านหนึ่งจะเรียกท่านว่า *ธมฺมกาโย – ตัวหรือกายของธรรมก็ได้;* เอ้า, ทีนี้กาย แล้วก็จะถือว่า กายนี่แหละ; แต่ *ธรรม* น่ะ *คืออะไร? กายของธรรม ตัวของธรรม ธรรมนั้นคืออะไร?* ถ้ามันเป็นนามธรรม จะไปคว้ากันที่ไหน?

ระวังให้ดี, คำว่า ธรรม อย่างนี้ จะหมายถึงสิ่งที่เรียกว่าพระเจ้า, หมายถึงธรรมที่แท้จริงคืออสังขตะ แต่ *เรียกเป็นภาษาบาลีคำเดียวว่าธรรม ธรรมประเภทที่เป็นกฎของธรรมชาติ.*

ที่เรียกว่าเป็น *พฺรหฺมกาโย* นี้ *– เป็นกายอันสูงสุด* คำว่า พรหม นี้มีความหมายหลายอย่าง ความหมายทั่วไปแปลว่าสูงสุด; แต่ความหมายเฉพาะศาสนา อย่างในประเทศอินเดีย *พรหม* นี้แปลว่า *ผู้สร้าง ผู้มีอยู่ก่อนใคร ผู้มีอำนาจเหนือใคร ผู้สร้างสิ่งทั้งปวง.*

ทำไมพระพุทธเจ้าเอามาเป็นชื่อของพระองค์? ว่า *พฺรหฺมกาโย* นี้เป็นชื่อของฉันก็ได้, *ธมฺมกาโย* นี้เป็นชื่อของฉันก็ได้, *ธมฺมภูโต* เป็นตัวธรรม

Copyright © 200 Co. rights reserved.

แท้ เป็นตัวธรรมแท้นี้เป็นชื่อของฉันก็ได้, หรือ *พรหมภูโต* เป็นพรหม, เป็นพรหมแท้, นี้เป็นชื่อของฉันก็ได้. ***นี่พระพุทธเจ้าที่เป็นเนื้อหนังร่างกาย จะเป็นได้อย่างนั้นหรือ?***

พระพุทธเจ้าท่าน **ไม่ได้หมายถึงเนื้อหนังร่างกายที่เป็นคน** ที่เกิดมาจากบิดามารดา; แต่ท่าน **หมายถึงอะไรอันหนึ่งซึ่งเป็นธรรม,** แล้วก็ธรรมยิ่ง ๆ ขึ้นไป ประเภทที่ไม่อยู่ใต้เหตุใต้ปัจจัย จนกระทั่ง **เป็นอสังขตธรรม** คืออะไรเปลี่ยนแปลงไม่ได้; คือเป็นสัจจะจริง จนอะไรไปเปลี่ยนแปลงไม่ได้.

รู้จักพระพุทธเจ้าอย่างนี้แล้ว ก็จะพบว่ามันมีสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะ ***เรียกว่าพระเจ้าก็ได้ เรียกว่าพระธรรมก็ได้.*** ที่แสดงออกมาในรูปของพระพุทธเจ้า, เป็นองค์พระพุทธเจ้า; อย่างที่เราทำพระพุทธรูปไว้เต็มไปหมดนั่นแหละ เหมือนหรือไม่เหมือน. แต่เขา **หมายถึงว่ากายของธรรม** หรือ **กายของพรหม คือสิ่งที่มองเห็นไม่ได้ด้วยตา** ไม่อยู่ในรูปแบบ ไม่แสดงได้ด้วยรูปแบบ ไม่บัญญัติด้วยคำบัญญัติใด ๆ ได้.

ฉะนั้นทุกคนที่มาที่นี่ ควรจะเข้าใจเรื่องนี้ โดยการได้เห็น ***ภาพปั้นจำลองหินสลัก ที่อยู่รอบ ๆ ตึกหลังนี้.**** ***ที่ตรงไหนเป็นพระพุทธเจ้า ตรงนั้นเขาทิ้งว่างไว้,*** เห็นไหม? เพราะคนพวกนี้ยุคนี้ หรือศิลปินเหล่านี้ ทำตามหลักเกณฑ์ที่ว่า ***พระพุทธเจ้าพระองค์จริง แสดงด้วยรูปไม่ได้, ธรรมะจริงแสดงด้วยรูปไม่ได้, สังฆะจริงก็แสดงด้วยรูปไม่ได้.*** เพราะฉะนั้น ในหินสลักรุ่นแรก ที่สุดยุคสาญจี ก็ตาม ยุคภารหุต ก็ตาม จะหาไม่พบรูปพระพุทธ และ รูปพระ-

---

* คือโรงมหรสพทางวิญญาณ ในสวนโมกขฯ

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ธรรม หรือ รูปพระสงฆ์; จะเป็นสัญญลักษณ์บ้าง เป็นว่างบ้าง; แม้แต่รูปพระสงฆ์ เขาก็ยังไม่ทำกัน. เพราะพระสงฆ์ที่แท้จริงก็แสดงด้วยรูปไม่ได้เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้าเหมือนกัน. นี่ความที่เป็นอันเดียวกัน ลึกซึ้งละเอียดจนเป็นถึงอสังขตธรรม เป็นไกวัลยธรรม เป็นต้น.

นี่ขอให้เราเข้าใจคำว่า **ธรรม ในพุทธศาสนา** นี้ก็ดี ว่า**เล็งถึงไกวัลยธรรม.** แต่ถ้าเราพูดว่าพระพุทธเจ้าเป็นธรรม, เป็นตัวธรรม; เราอย่าไปหมายถึงตัวเนื้อหนัง. เราต้องหมายถึงอะไรอันหนึ่ง ซึ่งลึกไปกว่านั้น. เพราะฉะนั้นเมื่อ **พระเยซูพูดอย่างนั้นบ้าง** เราก็ต้องยอม ว่านั่นเล็งถึงพระเจ้า; แต่ไม่ใช่พระเจ้าอย่าง มีตัวมีตน เป็นคนหนวดยาวถือไม้เท้า นั่นเป็นพระเจ้าสำหรับเด็ก ๆ. ถ้าพระเจ้าเป็นอย่างนั้นจริง ก็เป็นว่ามันเป็นคำพูดที่โง่เกินไป.

แต่แล้วระวังให้ดี, เขาฉลาดจนกลายเป็นทำให้เรานี่แหละโง่ไปว่าเราเข้าใจว่าพระเจ้าเป็นอย่างนั้น. ถ้าเราไปเข้าใจ *พระเจ้าคือคนที่ถือไม้เท้าหนวดยาว;* นี่เราก็โง่ – โง่ – โง่ – แสนจะโง่. เพราะเขาไม่ได้ต้องการอย่างนั้น; แต่ *เขาจำเป็นจะต้องเขียนภาพอย่างนั้น, เพราะมันต้องเขียนภาพ.*

นี่การที่ไม่เขียนภาพเสียเลยนี่มันฉลาดกว่า จริงไหม? ***การที่ไม่เขียนภาพพระเจ้า หรือพระพุทธเจ้าเสียเลยนี่ ฉลาดกว่าที่จะไปเขียนเข้า*** หรือไปทำเข้า ไปปั้นเข้า; เพราะว่า**สิ่งที่เรียกว่าธรรมนั้น แสดงไม่ได้ด้วยรูปภาพ.**

ในที่สุดก็เห็นว่าจะเรียกว่า**ธรรม** ก็ได้, จะเรียกว่า **พระเจ้า** ก็ได้, หรือเรียกว่า **สัจจะ** ก็ได้ อสังขตะ อะไรก็ได้; ล้วนแต่แสดงไม่ได้ด้วยรูป. **นั่นแหละคือสิ่งที่เป็นสิ่งเดียวกัน** จนเรียกได้ว่า **เป็นไกวัลย์, ไกวัลยตา.**

....

Copyright © 20(Co. rights reserved.

พิจารณาดูสิ่งที่เป็นวัตถุสันนิษฐาน.

ที่นี้เขาจะพูดเลยไปถึงกับว่า *บ้านเมืองของพระเจ้า,* นี่พังดูให้ดี *อยู่ที่ไหน?* ถ้าบ้านเมืองของพระเจ้า มีสวรรค์มีวิมาน อย่างที่เขียนในรูปภาพนี้ มันก็โง่ ยิ่งกว่าโง่ – โง่ – โง่ – สักกี่ร้อยโง่ พันโง่ มันก็ไม่เท่า. หรือถ้าจะยิ่งเข้าใจไปว่านิพพานเป็นบ้านเมืองทำนองนั้นแล้ว ก็ยิ่งโง่กว่านั้นอีก; แต่เขาก็ต้องเขียน, ต้องพรรณนาว่า ในเมือง ในบ้าน ในวัง ของพระเจ้า เป็นอย่างนั้น ๆ, พระเจ้านั่งตรงนั้น, เทวดานั่งตรงนี้ อะไรอย่างนี้; มันก็ต้องเขียนอย่างนั้นแหละ เขียนอย่างอื่นไม่ได้, ถ้ามันจะต้องเขียน.

ที่นี้เราต้องถือว่า **เมืองของพระเจ้านั้นคือไกวัลยธรรม.** พระเจ้าท่านประทับนั่งอยู่บนบัลลังก์ ในท่ามกลางเมืองของท่าน คือไกวัลยธรรมหรืออสังขตธรรมก็ได้; เพราะว่าไกวัลยธรรมย่อมเป็นอสังขตธรรม. ฉะนั้น **อสังขตธรรมนั่นแหละคือบ้านเมืองของพระเจ้า,** ที่อยู่ของพระเจ้า. เมื่อคนหรือสัตว์หลุดพ้นไปจากโลกนี้แล้ว ไปอยู่กับพระเจ้าแล้ว ก็ไปอยู่ที่บ้านเมืองนี้, ซึ่งหมายถึงภาวะที่เป็นสังขตะเป็นไกวัลยะ. นี่เราจะต้องมองดูกันอย่างนี้ จึงจะเกิดความเป็นธรรมหรือยุติธรรม.

ที่นี้เราจะเอาแต่เราข้างเดียว; อย่างที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้วข้างต้นว่า พระเยซูลงจากสวรรค์มาเกิด เราไม่เชื่อ; แต่พอพูดว่าพระพุทธเจ้าลงจากสวรรค์มาเกิดเราเชื่อ. นี่คือ **ความที่ไม่รู้ ก็ทำให้เกิดความลำเอียง.**

ขอให้เข้าใจให้ดี ๆ ว่า คำพูดว่า "บ้านเมือง" ถ้ามันหมายถึงทางวัตถุก็คือบ้านเมืองอย่างนี้; แต่ถ้ามันหมายถึง **บ้านเมืองในภาษาธรรมะ** แล้ว เช่น

Copyright © 200 Co., ights reserved.

บ้านเมืองของพระเจ้า หรือว่าเมืองนิพพานที่พระอรหันต์ทั้งหลายจะเข้าไปสู่แล้ว มันไม่ใช่บ้านเมืองอย่างนี้ มันไม่ใช่วัตถุอย่างนี้. มัน **เป็น ไกวัลยธรรม เป็น อสังขตธรรม,** เป็นที่ต้องใช้คำพูดอย่างหนึ่งว่า **"ความไม่มีอะไร".** มันมีความไม่มีอะไร เหมือนกับที่มีอยู่ที่นี่, **ไม่มีอะไรทุกอย่าง** ที่เหมือนกับที่มีอยู่ที่นี่; **นั่นแหละคือบ้านเมืองของพระเจ้า,** หรือว่า **นิพพานที่พระอรหันต์ทั้งหลายจะเข้าไปสู่.**

พูดว่า "เข้าไปสู่" นี้ ก็พูดเป็นคำสมมติ ภาษาชาวบ้าน ภาษาเด็ก ๆ. *เมื่อจิตลุถึงความเป็นอย่างนี้ แล้วก็หมดความรู้สึกเป็นตัวเราตัวเขา เป็นไกวัลยธรรมอย่างเดียวกันหมด;* อย่างนี้เราเรียกว่า **ความเข้าไปสู่สิ่งนั้น.** แล้วคนก็จะเข้าใจไปว่า เดินไป คลานไป หรือว่าขี่รถไป หรือว่าเหาะไป เข้าไปสู่สถานที่นั้น; อย่างนี้มันก็เลยเป็นเรื่องที่น่าหัว.

ไปหาว่าเขาโง่; แต่ที่แท้เขาได้ทำไว้ให้เราโง่. เขาพูดไว้ฉลาดเกินไป จนเราไม่เข้าใจ, เราคิดว่าเขาพูดโง่ ๆ; แต่เขาได้พูดไว้สำหรับให้เรากลายเป็นคนโง่; เราไม่รู้, แล้วก็พูดว่าเขาโง่. เราก็โง่ ๒ ชั้น ๓ ชั้น. นี่เป็นเรื่องที่น่าหัว มันมีอยู่อย่างนี้.

นี่จะขอ **สรุป** คำว่า **ไกวัลยธรรม** ว่าคือสิ่งที่เรียกว่าอสังขตธรรม ไว้อย่างนี้เสมอไป; ไม่ว่าจะพูดเรื่องอะไร คราวไหน แล้วบ้านเมืองของพระเจ้านั้นคืออสังขตธรรม, หรือสิ่งที่เรียกว่า **อสังขตธรรมนั่นแหละคือบ้านเมืองของพระเจ้า** ถ้าพูดอย่างสมมติ. ถ้าไม่พูดอย่างสมมติก็คือ **นิพพานในพระพุทธศาสนานั้นคืออสังขตธรรม, เข้าถึงนั่นก็คือนิพพาน หรือเข้าสู่อสังขตธรรม.** *ถ้า*

Copyright © 200 Co. rights reserved.

พูดอย่างสมมติ ก็บ้านเมืองพระเจ้าสวยมาก, เต็มไปด้วยทอง, เต็มไปด้วยเพชรนิลจินดา, เต็มไปด้วยอะไรต่าง ๆ, เขาก็ไม่ได้หมายความอย่างนั้น แต่คนมันต้องเขียนรูปภาพอย่างนั้น.

ฉะนั้นแม้แต่ศาสนาคริสเตียน ก็ต้องแปลความหมายเช่นเดียวกับศาสนาพุทธ; *ที่พูดไว้ในภาษาคน* นี่ก็อย่างหนึ่ง เช่นว่า *"เมืองแก้ว กล่าวแล้วคือพระนิพพาน"* อย่างนี้ มันก็ต้องพูด ให้คนที่มันชอบอย่างนั้น ได้สนใจในนิพพาน. แต่ถ้าพูดสำหรับคนรู้ก็ว่า เข้าสู่วิสังขาร คือไม่มีอะไรปรุงแต่ง, ไม่มีอะไรปรุงแต่งได้อีกต่อไป; เข้าถึงสิ่งหรือภาวะอย่างหนึ่ง ซึ่งภาษาธรรมดาไม่มีสำหรับจะพูด เลยต้องพูดว่าเป็นอัพยากตะ คือพูดว่าอะไรก็ไม่ได้. ที่ "พูดว่าเป็นอะไรก็ไม่ได้" คือนิพพาน หรือ อสังขตะ หรือ อมตะ หรือ สัจจะ หรืออะไรแล้วแต่จะเรียก.

ดูสังขตะ, อสังขตะหรือนิพพานในศาสนาคริสต์.

ทีนี้เราก็ดูว่า ในศาสนาคริสเตียนนั้น มีเรื่องนิพพาน หรือเรื่อง **อสังขตะ** อย่างไร? ที่เราไปหาเขาว่าโง่ หรือเป็นศาสนาที่ต่ำต้อย ไม่มีสาระอะไร; อยากจะบอกให้รู้เลยว่า ใบแรกของคัมภีร์ใบเบิลของคริสเตียน ใบแรกเลย แผ่นแรก ๒ หน้านั้น มีพูดถึงสังขตะและอสังขตะ.

ว่าต้นไม้ต้นหนึ่ง พอไปกินลูกของมันเข้า ก็เกิดความรู้ว่านี่ตนชั่ว แล้วก็ตาย คนนั้นก็ตาย, แล้วต้นไม้อีกต้นหนึ่ง ไปกินลูกของมันเข้า แล้ว

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เขาก็ไม่รู้จักตาย มีชีวิตนิรันดร ไม่รู้จักตายอีกต่อไป; คัมภีร์ไบเบิลพูดไว้ในใบแรก ๆ.

เรื่องต้นไม้ ๒ ต้น ต้นหนึ่งไปกินเข้า จะเกิดความรู้สึกเป็น ๒ อย่าง คือ ดีชั่ว บุญบาป สุขทุกข์ เป็นต้น. พอ**ไปกินเข้าแล้วจะตาย** คือจะ**ยึดมั่นถือมั่น** ระหว่างดีกับชั่ว ระหว่างบุญกับบาป เป็นต้น; แล้วจะต้องตาย คือมีความทุกข์.

ที่นี้ต้นไม้อีกต้นหนึ่ง ถ้าไป**กินลูกเข้าแล้วจะไม่รู้จักตาย** คือ**ทำให้มีปัญญา** หูตาสว่างไสวหมด ไม่เห็นโดยความเป็นคู่ ว่าดีชั่ว บุญบาป สุขทุกข์, แล้วก็ไม่ยึดถืออะไร, แล้วก็ไม่มีตัวเรา; ก็**เป็นอสังขตะ** หรือ**เป็นไกวัลยะ** คือ**ไม่รู้จักตาย** และ**เป็นนิรันดร**.

นี่อาตมาก็ถูกต่ำเรื่อยว่า เอาใจออกห่างจากพุทธศาสนา ไปเข้าข้างคริสเตียน ยกย่องเชิดชูอะไรนี้ เรื่องนี้ขอยืนยันว่าไม่เป็นความจริง; เป็นเรื่องที่พูดตามจริง เป็นเรื่องที่พูดตามที่มีอยู่อย่างไร. แล้วก็ไม่ได้แกล้งตีความหมายให้เป็นประโยชน์, หรือให้โทษแก่ฝ่ายใด. **พูดไปตามจริง จึงพยายามชี้อย่างยิ่งที่จะให้เห็นว่า ในทุกศาสนามีสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม อันเดียวกันข้อเดียวกัน.** ใครเข้าถึงแล้ว จะหมดความยึดถือที่แยกเป็นศาสนานั้น เป็นศาสนานี้ จนได้ดูถูกดูหมิ่นกัน นี่ขอให้ฟังให้ดี ๆ อย่างนี้.

....

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ความยึดมั่นถือมั่นนี่เป็นต้นเหตุอันเดียวกันทุกศาสนา.

ทีนี้ก็ดูว่ามันจะเป็นต้นตอเดียวกันได้อย่างไร ? ในประเทศอินเดีย ก็มีพุทธศาสนา แล้วก็สอนเรื่องมีกุศลอกุศล มีดีมีชั่ว มีบุญมีบาป มีสุขมีทุกข์; แล้วก็อย่ายึดถือทั้ง ๒ ฝ่ายนี้ แล้วก็จะหลุดพ้นออกไปจากโลกนี้ได้. นี่เป็นหลักใหญ่ในประเทศอินเดีย, จะเป็นพระพุทธศาสนาก็สอนอย่างนี้, ศาสนาอื่นก็สอนอย่างนี้. มันจะต่างกันบ้างก็ตรงแต่วิธี ที่อย่าไปยึดถือสิ่งเหล่านี้นั้นจะทำอย่างไร; นี่มันก็ต่างกันบ้าง.

ฉะนั้นจึงเป็นศาสนาฮินดูบ้าง เป็นศาสนาพุทธบ้าง ศาสนาไชนะบ้าง; แม้ที่เป็นศาสนาฮินดู เขาก็ปรับปรุงใหม่ทุกที ๆ จนมองไม่ออกว่าเป็นพุทธศาสนาหรือเป็นเวทานตะอยู่แล้ว จะผิดกันก็แต่เพียงว่าชื่อ. เมื่อเขาเรียกว่าอาตมันเรียกว่าปรมาตมัน เราก็มาเรียกว่านิพพาน; อย่างนี้เป็นต้น. แต่ถ้าดูความหมายแท้จริงแล้ว เขาต้องการจะให้มีสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นอสังขตะ อะไรปรุงแต่งไม่ได้; พอรู้จักสิ่งนั้น เข้าถึงสิ่งนั้นแล้วก็จบกัน. ในอินเดียก็มีอย่างนี้.

ทีนี้นอกอินเดียไปทางตะวันตก ไปทางศาสนายิว ศาสนาคริสเตียน มันก็เกิดมีหลักอย่างนี้ขึ้นมา คืออย่าไปยึดว่านี่ดีแล้วก็ชอบ, นี่ชั่วแล้วก็เกลียด, จึงจะหลุดพ้น จึงจะเป็นชีวตนิรันดร คือ หลุดออกไปได้เป็นชีวิตนิรันดร โดยส่วนลึกโดยความหมายส่วนลึก มันเหมือนกันอย่างนี้. แล้วเราจะถือว่า ใครขโมยของใครมา ? หรือว่าใครเอาอย่างใคร ? เราอย่าคิดอย่างนั้นไม่ดีกว่าหรือว่าใครขโมยใครเขาไป ?

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ถ้าเราจะคิดอย่างนั้น มันก็เป็นเรื่องนักประวัติศาสตร์, ไม่ใช่เรื่องสอนศาสนาหรือศีลธรรม. ถ้าคิดอย่างนั้น อาจจะเถียงกันได้ จนได้ชกต่อยกันได้; เพราะการแย่งกรรมสิทธิ์ของความรู้ข้อนี้. *ถ้าจะพูดถึงศาสนาคริสเตียน มันก็ที่หลังพุทธศาสนา ก็จะพูดได้ว่า เอาของพุทธศาสนาไป.* แต่ถ้าพูดถึง *ศาสนายิว* ซึ่งมัน *อาจจะมีอยู่ก่อนพระพุทธศาสนาด้วยซ้ำไป* หรืออย่างน้อยก็พ้องสมัยกัน; มันก็ไม่รู้ใครว่าขโมยใคร? หรือ *ใครยืมเอาใครไป? ในหลักที่ว่า อย่าไปยึดเรื่องดีเรื่องชั่วนะ จะเป็นทุกข์นะ จะตายนะ?*

นี่เราก็มาคิดเสียว่า นี่มัน **เป็นสมบัติของธรรมชาติ;** จำคำว่า ***สมบัติของธรรมชาติ*** ไว้ มันมีไว้อย่างนี้. ใครเข้าถึงก็รู้อย่างนี้ เห็นอย่างนี้ แล้วก็ดับทุกข์ได้อย่างนี้; ที่ไหนก็ตาม, เมื่อไรก็ตาม.

ถ้าเราจะคิดถึงข้อที่ว่า ในคัมภีร์ของเราเอง ก็ได้กล่าวไว้ว่า ***พระพุทธเจ้านั้นมีจำนวนนับไม่ถ้วน*** ชั่วระยะนี้ : พระกกุฏสันโธ โกนาคม กัสสปะ สมณโคดม อะไรนี่มันก็มี; แล้วยังถอยไปอีก ๗ พระองค์, แล้วถอยไปอีก ๒๘ พระองค์, แล้วก็ล้วนแต่สอนเหมือนกันหมดเลย; จะว่าอย่างไร; ***ล้วนแต่สอนไม่ให้ยึดมั่นถือมั่น สอนอริยสัจจ์ ๔*** สอนอะไรด้วยกันทั้งนั้น. นั่นมัน เมื่อไรที่ไหน มันก็เลยเอาเป็นหลักฐานไม่ได้ ว่ามันกี่ร้อยปีพันปีหมื่นปีมาแล้ว เป็นต้น เลยยกให้ **เป็นสมบัติของธรรมชาติ** ว่าถ้าใครก็ตาม ถึงที่สุดแห่งความรู้จะต้องรู้ข้อนี้; แม้ไม่รู้หมด รู้ตั้งค่อนก็ยังดี รู้สักครึ่งหนึ่งก็ยังดี ว่าเริ่มจะไม่ยึดถือนิดหน่อยแล้ว, ดีกว่ายึดถือโดยประการทั้งปวง. ฉะนั้น **ขอให้เพ่งเล็งไปยังจุดของเรื่อง คือความเป็นไกวัลยธรรมของธรรมชาติ** มีอยู่อย่างเด็ดขาดและตายตัว.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

คำสอนของยิวและคริสต์ก็มีคล้ายพุทธในเรื่องไกวัลยธรรม.

เมื่อพูดถึงคำสอนของพระเยซูโดยตรง หมายความว่าตอนหลังมาจากศาสนาของพวกยิว ก็จะยิ่งพบว่า มีสอนอะไร ๆ คล้ายกันมากขึ้นทุกที โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่เราจะเข้าใจไม่ได้ง่าย ๆ และพวกคริสเตียนเองก็ไม่เข้าใจ คือประโยคที่ว่า *"จงสละชีวิตแล้วจะได้ชีวิต"* เพราะว่าคำพูดนี้ เขาเจตนาจะพูดให้ศักดิ์สิทธิ์; จึงพูดว่า "จงสละชีวิตนี้แล้วจะได้ชีวิต" เราก็หาว่าเขาโง่; แต่เราโง่กว่าเขา ๒–๓ เท่า. เราไม่รู้; เราก็หาว่าเขาพูดบ้า ๆ บอ ๆ. เรากลับบ้าบอกว่าเขาหลายเท่า; เราก็ยังไม่รู้.

ชีวิตชนิดที่ต้องสละเสีย ก็สละเสียซิ, แล้วก็จะได้ชีวิตชนิดที่ควรจะได้ คือความไม่ตาย. ชีวิตทางเนื้อหนัง ความสุขทางเนื้อหนังนี่สละเสีย แล้วก็ได้ชีวิตหรือความสุขทางวิญญาณ คือทางธรรมะ ซึ่งไม่ใช่ทางเนื้อหนังก็แล้วกัน; แล้วมันก็จะไม่มีความทุกข์ คือจะไม่รู้จักตาย.

ที่นี้ว่า ถ้าเราจะพูดอย่างพุทธบ้าง ก็พูดว่า *"สละธรรมะอย่างสังขตะเสียซิ แล้วจะได้ธรรมะอย่างอสังขตะ"*, ให้สละสังขตะเสียซิ แล้วก็จะได้อสังขตะ; แต่ทั้งสังขตะ และอสังขตะ มันเป็นธรรมเหมือนกัน, ธรรมชาติเหมือนกัน.

ธรรมชาตินี้มันเป็นเรื่องปรุงแต่ง, ธรรมชาตินี้ไม่มีการปรุงแต่ง. สละธรรมชาติที่เป็นเรื่องของการปรุงแต่งเสีย; แล้วจะได้ธรรมชาติของการที่ไม่ปรุงแต่ง. นี่สละธรรมเสียซิ แล้วจะได้ธรรม. นี่ก็เหมือนกับที่พระเยซูพูดว่า *"สละชีวิตเสียซิ แล้วก็จะได้ชีวิต"*. ฝ่ายเราก็ *"สละธรรมเสียซิ แล้วก็จะได้ธรรม"*.

Copyright © 200 Co., ights reserved.

เพราะมันมีธรรมที่ควรสละ คือสังขตธรรม แล้วก็จะได้ธรรมที่ถาวรแท้จริง คืออสังขตธรรม; อย่างนี้ใครผิดใครถูก ?

ที่นี้เรามันลำเอียง เรามันรักตัวกู แล้วก็เกลียดผู้อื่นหรือตัวสู. ความคิดหรือคำพูด มันก็ไปในทางที่จะให้คนอื่นฉิบหายท่าเดียว; ยกย่องตัวเองเสมอไป. นี่เป็นเหตุให้ไม่เข้าใจไกวัลยธรรม หรือ ไกวัลยตา คือ ความที่มันเหมือนกัน อย่างเดียวกัน ทั้งโดยเวลา ทั้งโดยเนื้อที่ ของสิ่งที่เป็นธรรมชาติอันแท้จริง ซึ่งทุกคนพยายามจะเข้าถึงสิ่งนี้ แล้วก็นำมาบอก นำมาสอน. ใครถึงก่อนรู้ก่อนด้วยตนเอง ก็เรียกว่าพระศาสดาหรือพระพุทธเจ้า. นี่เรียกว่าสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม นั้น ก็มีอยู่โดยสมบูรณ์ แม้ในศาสนาคริสเตียน.

ไกวัลยธรรมเป็นธรรมแท้ ซึ่งบาลีเรียกว่า "ธรรม".

แล้วที่นี้เราก็จะพูดกันถึงเรื่องนี้ ให้ละเอียดออกไปอีกหน่อย; แต่มันก็เป็นเรื่องชวนง่วงนอน ก็บอกให้รู้ล่วงหน้า คือว่าสิ่งที่เป็น ไกวัลยธรรม หรือเป็น ธรรมแท้จริง นี้ คือธรรมชั้นลึกสุด ไม่มีอะไรลึกกว่านี้ เราเรียกกันง่ายๆ ว่า "ธรรม" ในภาษาบาลี; ไม่มีคำอื่นเรียก. ผิด โง่ หลอก อะไรนี่ก็เรียกว่าธรรม. จริงแท้ ถูกที่สุด มีประโยชน์ที่สุด ก็เรียกว่า ธรรม. ทำไมเป็นอย่างนี้ ? เพราะว่ามันเป็นของจริงเหมือนกัน. นี่มันจริงอย่างนี้, นี่มันก็จริงอย่างนี้. ที่จะเป็นทุกข์ มันก็ต้องทุกข์จริง; ที่จะไม่ทุกข์มันก็ต้องไม่ทุกข์จริง.

Copyright © 200 Co., ights reserved.

เพราะฉะนั้น *พระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสว่า ทุกฺขํ อริยสจฺจํ –สัจจะอันประเสริฐคือทุกข์, ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจํ –สัจจะอันประเสริฐคือเหตุให้เกิดทุกข์, ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ –สัจจะอันประเสริฐ คือการดับไม่เหลือแห่งทุกข์, ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสจฺจํ –สัจจะอันประเสริฐคือทางให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์*

นี่เรามันยังไม่รู้เรื่องนี้. พอได้ยินคำว่าทุกข์ เราก็สะดุ้ง แล้วไม่อยากจะแตะต้องเกี่ยวข้อง; พอได้ยินว่าสุข เราจึงจะสนใจ. เราก็เลยไม่รู้สัจจะ; เพราะว่ามันจะเป็นอะไร มันก็เป็นสัจจะตามแบบของมัน ในส่วนลึกที่เป็นไกวัลยธรรม :–

ส่วนที่ไม่เที่ยง, มันก็ไม่เที่ยงจริง ๆ เหมือนกัน. นี่มันเป็นสัจจะว่ามันไม่เที่ยง; เพราะมันเป็นไปตามกฎของไกวัลยธรรมส่วนที่ไม่เที่ยง. ถ้าว่าเที่ยง มันก็จริงเหมือนกัน : สิ่งที่มันไม่ใช่อย่างนั้น แล้วมันจะต้องเที่ยง. มันเป็นไปในทางที่ว่า เป็นตัวไกวัลยธรรมแท้ เลยก็มีของเที่ยง ของไม่เที่ยงขึ้นมา. แต่แล้วทั้งสองอย่างนี้ ก็เป็นสัจจะด้วยกัน : นั้นสัจจะสำหรับไม่เที่ยงหรือเปลี่ยนแปลงเรื่อย, นี้สัจจะสำหรับไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย.

อย่างที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ตัวแท้ดั้งเดิมเป็นอสังขตะ, เป็นสัจจะแท้จริงที่สุด คือไม่เปลี่ยนแปลง, แล้วก็ต่อมาคลอดออกมาเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงและเปลี่ยนแปลง แต่มันก็มีสัจจะติดมา คือมันเป็นไปตามกฎของการที่มันจะต้องเปลี่ยนแปลง. ฉะนั้น ความทุกข์ก็เป็นของจริง; ความดับทุกข์ก็เป็นของจริง; ฉะนั้นเราจึงต้องรู้ของจริงนี้ ทั้งฝ่ายที่เป็นทุกข์ และทั้งฝ่ายที่ไม่เป็นทุกข์ก็เลยเรียกว่าสัจจะก็แล้วกัน.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่นี้ตัวสัจจะแท้ ๆ จะเป็นรู้เรื่องอะไร ถ้ามันเป็นสัจจะแล้วก็เรียกว่าจริง, มีลักษณะเป็นไกวัลยธรรม. เพราะว่าถ้าสัจจะจริง ต้องเป็นไกวัลยธรรม. สัจจะจริงต้องไม่มีอะไรไปแตะต้องให้เปลี่ยนแปลง ให้ผิดไปจากเดิมได้; ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่มีอยู่อย่างนั้น, เป็นอยู่อย่างนั้น มีอยู่อย่างนั้น, หรือเรียกว่ามีสภาพอย่างนั้น มีอะไรอย่างนั้น อยู่ตลอดเวลา.

นี่ขอเตือนไว้เสมอว่า นิยมคำพูดชาวบ้านไปใช้ ที่ว่า *มีอยู่อย่างนั้น เป็นอยู่อย่างนั้น, สำหรับสิ่งที่มีอยู่ได้โดยไม่ต้องมีความมี หรือเป็นอยู่ได้โดยไม่ต้องมีความเป็น* ที่เรียกว่าไกวัลยธรรม.

รู้จัก "ความจริง" แล้วจะเห็นความไม่มีอย่างนั้นอย่างนี้.

นี่ก็ต้องเพ่งเล็งถึงความจริงอย่างนี้ก่อน เดี๋ยวมันก็จะหายไปหมด ว่านั่นเป็นพุทธ นี่เป็นคริสต์ นั่นเป็นอิสลาม นี่เป็นไทย นั่นเป็นฝรั่ง; นี่มันจะค่อย ๆ หายไป แล้วมองดูถึงตัวความจริงของธรรมชาติมากขึ้น; เช่นว่า มันเป็นคน มันมีกาย มีร่างกาย มีจิตใจ กระทั่งมันมี รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ กระทั่งมีธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม อากาสธาตุ วิญญาณธาตุ. ดูลึกขึ้นไปอีก ธาตุทั้งหลายก็เป็นสักว่าสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ; ในที่สุดเป็นสังขตธรรมเหมือนกันหมด คือมีปัจจัยปรุงแต่ง ในบรรดาธาตุทั้งหลายเหล่านั้น.

ธาตุที่ตรงกันข้าม คือ อสังขตธาตุนั้น ยังไม่พูดถึง, หรือมันเอาใส่กันไม่ได้. แต่นี่เรามันก็มีแต่ธาตุที่เป็นสังขตธาตุ มีการปรุงแต่งได้ต่างกัน;

Copyright © 200 Co., ights reserved.

เพราะฉะนั้นมันเกิดการปรุงแต่งต่างกัน คิดได้ต่างกัน เลยมีมึงมีกู : ฝรั่งก็เกลียดไทย ไทยก็เกลียดฝรั่ง อย่างนี้; เพราะมันไปถือเอาส่วนใดส่วนหนึ่ง ซึ่งยังมิใช่ส่วนลึก หรือส่วนแท้ ของสิ่งที่เรียกว่าความจริงนั่นเอง.

ฉะนั้นเมื่อจะให้เป็นไกวัลยธรรมร่วมกันได้หมดทุกศาสนา ต้องถือเอาคำว่า สัจจะนี้เป็นหลัก, แล้วก็ต้องจริงแท้ด้วย ไม่ใช่จริงอย่างว่าเอาเองจะใช้ได้กับทุกศาสนา; ไม่ว่าศาสนาไหนหมด มีสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของความสนใจ หรือควรจะรู้ ของความรู้ ว่าคือสิ่งที่เรียกว่าความจริง หรือสัจจะ เป็นไกวัลยธรรม รู้แล้วทำให้ไม่มีเราไม่มีเขา.

....

ทุกศาสนามีหลักปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นเหมือน ๆ กัน.

ที่นี้ยังมีสัจจะส่วนที่ย่อยลงมา คือว่า *ทำอย่างไรจึงจะรู้ ความที่ไม่ต้องมีเรา มีเขา?* หรือว่า *ทำอย่างไรจึงจะสลัด ความมีเรามีเขาออกไปได้โดยวิธีใด?* นี่มันก็แยกลงมาเป็นส่วนน้อย ๆ สำหรับศึกษา สำหรับปฏิบัติ; สำหรับที่จะมาเป็นผลของการปฏิบัติ.

แม้ *พระเยซูก็ได้พูดว่า "สัจจะที่จะทำให้ท่านหลุดพ้นเป็นอิสระ"* นี้ น่าอยากจะช้อมดูสักหน่อยว่า ใครเคยได้ยินบ้างประโยคนี้? ประโยคที่ว่า *สัจจะ The Truth จะทำให้พวกท่านหลุดพ้นและเป็นอิสระ;* นี้เป็นคำของพระเยซูพูดอยู่ที่คัมภีร์นั้น เล่มนั้นหน้านั้น อ้างได้เลย.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

แต่เราทำไมไปคิดว่า "พวกคริสเตียนสอนว่า ให้เชื่อพระเจ้า พระเจ้าจะทำให้เป็นอิสระ". เราโง่หรือเราพูดผิด ที่เราจะไปคิด หรือถือว่า พวกคริสเตียนเขาสอนว่าให้เชื่อพระเจ้า, แล้วพระเจ้าจะทำให้เป็นอิสระ คือหลุดพ้นจากความทุกข์. แต่พอเราไปดู *ในพระคัมภีร์ของเขาเอง เช่น คัมภีร์โยฮันหมวดที่ ๘ ประโยคที่ ๓๑* นั้น ก็มีว่า *สัจจะ จะทำให้พวกท่านเป็นอิสระ; พระเยซูว่า.*

แต่ *เราไปกล่าวหาเขาว่า* พวกคริสต์สอนว่า "พระเจ้าจะทำให้เป็นอิสระ". ฉะนั้น ถ้าเราไม่โง่ เราต้องถือว่า พระเจ้านั้นคือสัจจะ, ที่เราไปด่าเขาว่าพระเจ้า, พระเจ้า นั่นแหละ, นั่นแหละคือสัจจะ เพราะว่าสามารถทำคนให้เป็นอิสระ. *เช่นเดียวกับพุทธศาสนา : ถ้ารู้ธรรมะรู้สัจจะแล้วก็ดับทุกข์ได้.*

นี่คือข้อที่ว่า เรา เลิกกันเสียทีเถอะ ที่จะเห็นแก่ตัว เพราะมาโง่ในความเท็จ ที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกเป็นเขาเป็นเรา; แล้วเรามาเข้าถึงความจริง ที่ไม่มีทางที่จะทำให้เกิดการแบ่งแยก เป็นเขาเป็นเรา; เพราะมีไกวัลยตา คือความเป็นอันเดียวกันแท้ ทั้งโดยเนื้อที่และโดยเวลา อย่างนี้.

ถ้าจะพูดถึงคำอื่น ๆ แล้ว ก็จะยิ่งหาว่าอาตมานี่เข้าด้วยข้างคริสเตียนมากขึ้นไปอีก. นี่ไม่ค่อยอยากจะพูดเหมือนกัน; เช่น *พระเยซูจะพูดว่า "ปฏิบัติให้เข้าถึงสัจจะตามคำของเรา แล้วท่านก็จะเป็นสาวกที่แท้จริงของเรา"* พังดูให้ดี ๆ ซิ, ว่าพระเยซูก็พูดว่า "ปฏิบัติให้ตรงตามคำของเรา แล้วท่านก็จะเป็นสาวกที่แท้จริงของเรา;" อย่างนี้พระพุทธเจ้าพูดไหม?

Copyright © ... ora (... All rights reserved.

แม้บางคนจะไม่เคยอ่านในพระไตรปิฎก ก็จะต้องเชื่อเต็มใจเลยว่า พระพุทธเจ้าก็ต้องพูดอย่างนี้ ว่าต้องปฏิบัติตามคำของเราแท้จริงซิ จึงจะเป็นสาวกที่แท้จริงของเรา. เอาอย่างนี้เป็นหลักกันแล้ว *พระเยซูก็พูด คือ ประโยคที่ ๓๒ แห่งหมวดที่ ๘ ของคัมภีร์โยฮัน* จะมีข้อความอย่างนี้.

นี่ พูดไป ๆ สักเท่าไรก็ได้ ที่จะแสดงความเหมือนกัน ในระหว่างคริสเตียน กับพุทธศาสนา. ที่ว่าธรรมะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้หลุดออกไปได้ พระเยซูก็พูด, พระพุทธเจ้าก็พูด, ศาสดาองค์อื่นก็พูด, แม้แต่เหลาจื๊อก็พูด, แต่เราไม่สนใจนี่. *เราสนใจแต่เรื่องของเราที่จะเอาไปข่มขี่ผู้อื่น*; นั่นแหละ *คือความที่ยังไม่รู้เรื่องไกวัลยธรรม* เสียเลย.

พระเจ้าในฐานะเป็นปฐมเหตุเป็นกฎ, ควรต้องรู้ เพื่อความเข้าใจกันดี.

เรื่องพระเจ้านี่สำคัญมาก ในฐานะเป็นปฐมเหตุ; รู้จักให้ดี ๆ, รู้จักดีแล้วจะรู้จักว่า สิ่งที่เรียกว่าพระเจ้าผู้สร้าง พระเจ้าผู้อะไรก็ตาม; นั่นแหละคือ สัจจะ หรือ สัจจธรรม หรือ อสังขตธรรม ที่เป็นตัวไกวัลยธรรม เป็นตัวธรรมชาติเดิมแท้ ก่อนธรรมชาติทั้งหลายทั้งปวง. ธรรมชาติลูกหลานทั้งหลายนั้นเป็นเพียงประกาย เป็น Spark ของธรรมชาติเดิมแท้เท่านั้น. ตัวธรรมะแท้ก็คือ ธรรมชาติเดิมแท้ คือ อสังขตธรรมที่เป็นกฎ ที่ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง.

Copyright © Dhamma Sukha All rights reserved.

แต่ทีนี้เนื่องจากว่ามันต้องสอนแก่คน : ขออภัยใช้คำหยาบ ๆ ว่า สอนแก่คนโง่ ฉะนั้นต้องเรียบเรียงคำพูดใหม่ เพื่อจะสอนแก่คนโง่, จึงได้สอนให้เป็นคน เป็นตัวเป็นตนเหมือนกับคน. บางทีต้องสอนแก่เด็กเล็ก ๆ ก็ต้องให้มีพระเจ้าอย่างนั้นอย่างนี้ พอที่เด็กเล็ก ๆ เขาจะถือเอาได้.

ทีนี้ พุทธศาสนาก็ต้องมีพระโพธิสัตว์ ที่ไปเกิดเป็นคนบ้าง เป็นเทวดาบ้าง เป็นสัตว์บ้าง เป็นนกบ้าง เป็นลิงก็มี, กระทั่งดูเหมือนว่า จะเป็นปลาดุกก็มี, เพื่อให้มันมองเห็นกันเสียทีว่า รูปร่างนั้นมันไม่สำคัญ : แต่ถ้ามันมีการรู้สูงนี้ เข้าถึงสูงนี้ แล้วก็ควรจะเรียกว่า ผู้รู้ด้วยกันทั้งนั้น.

นี่คือ *ความเฉลียวฉลาดของผู้สั่งสอนทั้งหลาย ที่มีอยู่ในประเทศอินเดีย หรือดินแดนปาเลสไตน์* ฝ่ายโน้นก็เหมือนกันแหละ ; บางทีจะเป็นครูเดียวกันก็ได้, ต้นตอเดียวกันก็ได้ ในการพูดจาสั่งสอน ด้วย **การทำให้มันเป็นวัตถุ** หรือว่าเป็นอุปมาขึ้นมา.

เรื่องพระเจ้า นี้ อาตมาก็เคยโง่ นี่ต้องสารภาพกันที่นี่ ; เคยเข้าใจผิดโดยไปถือเอาตามตัวหนังสือ, แล้วว่าเหมือนกับบุคคล. อย่างนี้ก็เคยโง่ เพราะว่าเคยด่าเขา. เดี๋ยวนี้ก็ต้องขออภัยเขาว่า นั้นเรามันเข้าใจผิด. เราไปมองแต่ตัวหนังสือ เข้าใจว่าเป็นบุคคล ; ฟังออกแต่ภาษาคน ไม่รู้จักภาษาธรรม. เดี๋ยวนี้พอมาศึกษามากเข้า หลายสิบปีนี้ ก็รู้ว่า อ้าว, สิ่งที่เรียกว่าพระเจ้านั้น เขากล่าวไว้สำหรับให้เราโง่. ขออภัยเถิด.

เดี๋ยวนี้จะรู้ตามที่เป็นจริงว่า **พระเจ้านั้นคือธรรมชาติดั้งเดิม ที่เป็นอสังขตธรรม เป็นไกวัลยธรรม มีอยู่ในทุกศาสนา.**

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ดูความฉลาดของผู้ที่มีบัญญัติพระเจ้าในศาสดาฮินดู.

ยกตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่ง. แม้แต่ว่ามันจวนจะหมดเวลาแล้ว ขอให้ทนหน่อย ว่า อย่าไปดูหมิ่นดูถูกคนที่เขามีพระเจ้า และเขาเชื่อพระเจ้า; เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่าพระเจ้านั้น ละเอียดเกินไป กว่าที่จะมาพูดให้คนทั่วไปรู้หรือเข้าใจทันที ที่นี่และเดี๋ยวนี้.

ถ้าไม่พูดไว้มันก็ไม่อยู่; ถ้าพูดไว้อย่างภาษาลึก คนเขาก็จำไม่ได้, เข้าใจไม่ได้ มันก็หายหมด; ก็ต้องพูดไว้ในลักษณะที่ว่า เหมือนกับใส่เปลือกไว้ ใส่จาน ใส่ชาม ใส่ถุง ใส่อะไรไว้ นี่จึงต้องพูดพระเจ้าเป็นบุคคล; แล้วแต่ว่าพระเจ้าในศาสนาไหน จะวาดรูปภาพให้อย่างไร; โชคดีอยู่แต่ศาสนาเต๋าเท่านั้นแหละ ที่ไม่วาดรูปเต๋าเป็นบุคคล.

เต๋าก็คือพระเจ้า แต่ไม่ถูกวาดเป็นบุคคล. ในศาสนาฮินดู ศาสนายิว หรือกระทั่งศาสนาคริสเตียน ในตอนหลังนี้ก็ถูกวาดรูปพระเจ้า หรือผู้แทนพระเจ้า คือพระศาสดาเหล่านั้นทั้งนั้น. แต่ที่แท้แล้ว พระเจ้านั้นเป็นสิ่งที่ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่มีรูปร่างอย่างบุคคล วาดเป็นบุคคลไม่ได้.

ที่นี้ ความฉลาดของพวกฮินดูกลุ่มหนึ่ง คือพวกฮินดูที่ *บัญญัติลัทธิเรื่องพระนารายณ์สิบปางขึ้นมา.* นี่คนที่มองดู ด้วยความไม่รู้เรื่องไกวัลยธรรม ก็จะหาว่านี่เป็นเรื่องโง่ เรื่องผิด เรื่องโกหก เรื่องหลอกๆ เรื่องนารายณ์สิบปาง. แล้วดีกว่านั้น ก็คือว่า เขาจะพยายามรวมฮินดูกับพุทธด้วย.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

จะต้องเข้าใจคำว่า พระนารายณ์ ก่อน, *พระนารายณ์นั้นเป็นชื่อของพระเป็นเจ้า พระเป็นเจ้าที่มีหน้าที่สำหรับการควบคุม.* พระพรหม *นั้นเป็นชื่อของพระเจ้าผู้สร้างโลกขึ้นมา.* พระนารายณ์นั้นเป็นชื่อของพระเจ้าที่จะควบคุมหรือจัดการหรือทำทุกอย่าง เป็น *administrator* ตลอดเวลา เรียกว่าพระนารายณ์, แล้วก็มีพระเจ้าชื่อว่า พระศิวะ *มีหน้าที่ยุบ* เลิกในวาระสุดท้ายโน้น. จะเลิก จะยุบ จะเลิกกันเสียทีหนึ่ง; แล้วก็สำหรับจะเกิดใหม่สร้างใหม่.

ฉะนั้นจะเห็นว่า พระเจ้าที่เรียก พระนารายณ์ นั้น **จำเป็นสำหรับทุกคน;** เพราะอยู่เดี๋ยวนี้ เมื่อโลกสร้างขึ้นมาแล้ว พระนารายณ์มีหน้าที่ดูแลรักษา ควบคุม. นี่คืออะไร? มันคือ **กฎที่เรียกว่าสัจจะ,** หรือเรียกว่า **กฎที่เป็นอสังขตะ** ที่บังคับให้สังขตะทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไป อย่างนี้. ผู้ที่ไม่เคยฟัง อย่าสับสนกันเสียนะ; ถ้าอาตมาพูดเร็วไปบ้าง.

อสังขตะกับสังขตะนั้นตรงกันข้าม : **สิ่งที่เรียกว่าเป็นกฎ เปลี่ยนแปลงไม่ได้** จริงแท้ แล้วต้องเป็น อสังขตะ, คืออะไรทำมันไม่ได้ เปลี่ยนแปลงมันไม่ได้ แล้ว **สิ่งนี้มันมีสำหรับให้เกิดเป็นสิ่งหนึ่ง** ซึ่งจะเป็นไปด้วยการเปลี่ยนแปลง นี่เรียกว่า **สังขตะ.** เช่น เราทั้งหลายทั้งตัวที่นั่งกันอยู่ในที่นี้ อยู่ในพวกสังขตะ คือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ **มีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง แล้วก็ต้องเปลี่ยนแปลง.** ไกวัลยธรรมแท้เป็นอสังขตะ มันมีอำนาจที่ไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง; ฉะนั้นประกายของมันเท่านั้นที่ออกมา ฉะนั้นจึงมีการเปลี่ยนแปลง.

เขา **พูดถึงพระนารายณ์ในฐานะที่เป็นกฎ** ควบคุมสิ่งทั้งหลายทั้งปวง คุมโลกทั้งปวง สังขารทั้งปวง; นี่เป็นกฎที่ควบคุม ก็คือ **กฎแห่งกรรม :**

Copyright © 20(Co. rights reserved.

การกระทำกรรมแล้ว ต้องได้รับผลแห่งกรรม. แต่ถ้าพูดให้กว้างกว่านั้น ก็คือ กฎแห่งวิวัฒนาการ เรื่อยมา **เพราะมีสิ่งนี้ แล้วสิ่งนี้จึงมี, เพราะมีสิ่งนี้ แล้วสิ่งนี้จึงมี.** เพราะฉะนั้นคำว่า **พระนารายณ์** หรือนารายณะนั้น ก็คือ **กฎแห่งปฏิจจสมุปบาท** หรือ **กฎแห่งอิทัปปัจจยตา** ที่พระสวดว่า **เมื่อมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้จะเกิดขึ้น.**

เราอาจจะพูดได้ว่า **พระพรหมมีหน้าที่สร้างขึ้นมาเท่านั้น** : จุดตั้งต้นของวิวัฒนาการ ; เช่น สร้างดวงอาทิตย์ขึ้นมาในทางวัตถุ. **ต่อไปนี้ก็มีวิวัฒนาการ** จากดวงอาทิตย์ จากแสงแดด จากผิวดิน จากอะไรต่าง ๆ มาเป็นโลกเป็นสัตว์นี่. นี้มัน **เป็นหน้าที่ของวิวัฒนาการ คือพระนารายณ์.** ฉะนั้นเขาจึงบัญญัติกฎนี้ หรือ *กิจกรรมอันนี้ไว้ในรูปปุคคลาธิษฐาน* เรียกว่าพระนารายณ์สิบปาง คือ *กฎที่จะควบคุมโลกหรือวิวัฒนาการของโลก นี้เป็นพระเจ้า* เป็น **ไกวัลยธรรมลักษณะหนึ่ง** คือเป็นกฎส่วนที่เป็นกรรมและผลกรรม.

เปรียบเทียบดูธรรมชาติกับการอวตารของพระเป็นเจ้า.

พระนารายณ์ปางที่ ๑ คือวิวัฒนาการปางที่ ๑ ก็จะเรียกได้ ; แต่ก็เรียกว่า อวตารของพระนารายณ์ :–

อวตารปางที่ ๑ เป็นปลา มัสยาวตาร เป็นปลาก่อน อยู่ในน้ำ.

อวตารปางที่ ๒ ก็เป็นเต่า ครึ่งบกครึ่งน้ำเรียก *กูรมาวตาร* นั้น.

แล้วพระนารายณ์*อวตารปางที่ ๓ เป็นหมู วราหาวตาร.*

Copyright © 200[illegible] Co., [illegible]ights reserved.

คุณเทียบดูเท่านี้ก็รู้แล้ว ทีแรกอยู่ในน้ำเป็นปลา พระนารายณ์นั้น; แล้วต่อมาเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ คือเป็นเต่า; แล้วต่อมาเป็นหมู บกแท้สี่ขา วิ่งอยู่บนบกนี่.

อวตารปางที่ ๔ ต่อมาก็*เป็นสิงห์, นรสิงหะ* คือสิงโตนั่นแหละ คือราชสีห์หรือสิงหะ แต่ว่าเรียกว่านรสิงห์ ก็เพราะมันมีอะไรที่ฉลาดกว่าสัตว์หน่อย, ก็เรียกว่านรสิงห์ คือจะครึ่งคนครึ่งสัตว์แล้วทีนี้.

อวตารปางที่ ๕ ต่อมาก็เป็นคนแคระ *วามนาวตาร – คนแคระ;* นึกถึงนิโกรซิ นิโกรดีกว่าสัตว์ แต่ไม่เท่าฝรั่งใช่ไหม? คนแคระ วามนาวตาร.

แล้วต่อมาอวตารปางที่ ๖ *เป็นปรศุราม* อันนี้จะเรียกว่าปางอะไรก็จำชื่อไม่ค่อยได้ นี้มันเป็นคนอย่างสูง อย่างใหญ่ อย่างฝรั่งแล้ว.

ต่อมาอวตารปางที่ ๗ ก็เป็น *รามจันทราวตาร* คือ*เป็นพระราม*ในเรื่องนางสีดา นี้มันเก่งมากแล้ว.

ต่อมาอวตารปางที่ ๘ เป็น *กฤษณาวตาร, กฤษณะ* ก็เลย*สูงสุดในทางสติปัญญา*เลย.

แต่ ๒ ตอนนี้ขออภัย ที่จำไม่ถนัดนักว่า จะเป็นรามะก่อน หรือเป็นกฤษณะทีหลัง; แต่เชื่อว่าที่ความจำเดี๋ยวนี้นะว่าเป็นรามจันทร์ เป็นพระรามนี้ก่อน แล้วจึงมาเป็นกฤษณาวตาร. นี่ฉลาดถึงที่สุด ถึงกับกล่าวพระภควัตคีตาได้แล้วนะ.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

พออึงปางที่ ๙ เป็นพุทธาวตาร คือ *พระพุทธเจ้า* อย่างที่เราถืออยู่นี้, เขาใช้คำว่า พุทธะ เฉย ๆ ไม่รู้ว่าองค์ไหนแน่ ? แต่ถ้าว่าถือตามหลักนี้แล้ว ก็ต้องพระพุทธเจ้าองค์นี้แหละ ถูกเอาไปไว้เป็นพระนารายณ์ปางที่ ๙.

พระนารายณ์จะมาปางสุดท้าย *ปางที่ ๑๐* ที่เรียกว่า *กัลกิยาวตาร* อธิบายลักษณะไว้เหมือนกับพระศรีอาริย์ที่สุด. พระศรีอาริย์กับพระพุทธเจ้าธรรมดานี้ ก็จะต่างกันอยู่แต่ว่า พระพุทธเจ้าอย่างของเรา ศาสนาของเราเดี๋ยวนี้เป็นทางธรรมะเกินไป ทางจิตใจเกินไป ไม่คำนึงถึงวัตถุ. ทีนี้จะมีพระพุทธเจ้าให้อีกองค์หนึ่ง หรือนารายณ์อวตารอีกองค์หนึ่ง เป็นกัลกิยาวตาร ที่เรียกว่าพระศรีอาริย์ นี้ จะสมบูรณ์ทั้งทางจิตใจและทางวัตถุ.

ฉะนั้นถ้ามาเกิด ก็ต้องมาเกิดในยุคที่โลกเจริญด้วยวัตถุด้วย, และทางจิตใจด้วย นี่มันเป็นความหวังอยู่; พวกอินเดียเขาหวังอย่างนี้อยู่. แต่เขาเรียกอย่างแบบของเขาว่ากัลกิยาวตาร *จะขี่ม้าขาวมาโปรดโลก* ช่วยโลกทั้งหลายทั้งปวงได้; คล้าย ๆ กับว่าพระพุทธเจ้าก็เป็น, จักรพรรดิก็เป็นอย่างนี้ คือว่าเป็นทั้ง ๒ ฝ่าย ทั้งฝ่ายโลก ฝ่ายธรรม, ทั้งฝ่ายร่างกาย ทั้งฝ่ายจิตใจ นี่เป็นคนสุดท้าย.

ถ้ามนุษย์ไปถึงจุดที่สุดนั้น แล้วมันก็จบแล้ว ไม่มีทางจะไปอีกแล้ว; เพราะมัน *ตั้งต้นมาแต่เป็นปลา* อยู่ในน้ำ, แล้ว *เป็นเต่า* ครึ่งบกครึ่งน้ำ, แล้วก็ *เป็นหมู* ที่เป็นบก, แล้วก็ *เป็นราชสีห์* แล้วจึงมา *เป็นคนแคระ*, แล้วจึงมา *เป็นคนสูงใหญ่*, แล้วจึงมา *เป็นพระราม*, แล้วมา *เป็นพระกฤษณะ* แล้วจึง *เป็นพระพุทธเจ้า*, แล้วยังจะมีอีกที่หนึ่ง ที่แก้ปัญญาหมด ที่เรียกว่า *พระศรีอาริย์* หรืออะไรแล้วแต่จะเรียก. นี้มันคือกฎของอิทัปปัจจยตา ซึ่งเป็นไกวัลยธรรม.

Copyright © 200 Co., ights reserved.

ฉะนั้นอย่าได้เข้าใจว่า เรื่องนารายณ์สิบปางนี้เป็นเรื่องโง่ สำหรับหลอกเด็ก, อ่านสนุก. มันเป็นเรื่องแสดงวิวัฒนาการ อย่างวิทยาศาสตร์แท้ๆ, ทางศาสนามันก็แสดงถึงความเป็นไกวัลยตา; เพราะมันเหมือนกันหมด จะเป็นหมู เป็นปลา เป็นเต่า เป็นคน เป็นมนุษย์ มันก็เหมือนกันหมด โดยที่มันออกมาจากกฎของอสังขตะ ที่วิวัฒนาการมาอย่างนี้.

แม้ว่าเรื่องนี้จะเพิ่งบัญญัติขึ้นเมื่อไม่นานนี้ แต่มันก็หลายร้อยปี, หรือตั้งพันปีเหมือนกัน; มันก็เป็นเรื่องแสดงความหมายอย่างเดียวกันของไกวัลยธรรม, ที่มันจะไหลมา เป็นรูป เป็นเรื่อง เป็นอะไรต่างๆ, ที่เราจะมองเห็นได้ว่าในที่สุด ไปรวมอยู่ที่ธรรมะนิรันดร, ธรรมะที่เป็นอนันตะ เป็นนิรันดรอันหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าไกวัลยธรรมนั่นเอง.

ที่อาตมาพูดอย่างนี้ ก็เพื่อจะให้ทุกคนมองเห็นว่า มีสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นปฐมเหตุ; นี้สมมุติเรียกว่า ปฐมเหตุ จะเรียกว่า แกนกลาง จุดศูนย์กลาง ก็ได้ ก็สมมติเหมือนกัน; เพราะทุกอย่างมันออกมาจากจุดศูนย์กลาง หรือจะเรียกว่าปฐมเหตุก็ได้ เพราะมันมีอยู่ก่อนสิ่งใด และเพราะเหตุที่สิ่งนี้มีอยู่ สิ่งนี้จึงมี ตามกฎเกณฑ์ของอิทัปปัจจยตา, หรือจะเรียกอย่างอื่นอีกก็ได้ ว่ามันเป็นทั้งหมด. แล้วจะหลุดออกมาเป็นอันเล็กๆ เล็กๆ อะไรก็ได้.

อย่างนี้ก็เรียกว่า เป็นทั้งหมด, แล้วก็ออกมาเป็นอันเล็ก หรือมีอยู่เป็นศูนย์กลาง แล้วออกมาเป็นทุกอัน. หรือว่ามีอยู่ก่อนสิ่งใด สิ่งอื่นก็เป็นประกายออกมาจากสิ่งนั้น มันถูกทั้งนั้น, ฉะนั้นอย่าคิดว่าเขาโง่. แต่เขา

Copyright © 20 Co. rights reserved.

พูดไว้สำหรับทำให้เราโง่; พอเราไม่รู้ เราก็ว่าเขาโง่; พอเรารู้ เราก็จะสะดุ้งว่าเขาพูดไว้เพื่อให้เรากลายเป็นคนโง่ โดยไม่รู้สึกตัว.

นี่คือเรื่องไกวัลยธรรม, ความหมายของสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมมีอยู่ตลอดเวลา ตลอดพื้นที่ทุกแห่ง; แล้วใช้คำว่าตลอดเวลา ก็ยังไม่สมกัน. เพราะว่าสิ่งนี้ไม่อาจจะเป็นอดีต เป็นปัจจุบัน หรือเป็นอนาคต เพราะเหตุว่าสิ่งนี้ไม่ได้มีขนาด ไม่ได้มีรูปร่าง; มีขนาดที่วัดไม่ได้ แล้วมันก็นอกเหนือไปจากขนาด, นอกเหนือไปจากเวลา, เลยไม่รู้จะทำมืออย่างไร ที่จะแสดงความยิ่งใหญ่ของไกวัลยธรรม.

แต่ขอให้รู้ไว้เถิดว่า นี่แหละ แม้แต่ในศาสนาคริสเตียน เขาก็มีไกวัลยธรรม ที่แสดงไว้ด้วยคำสั้น ๆ ว่า พระเจ้า หรือบางทีใช้คำว่า The Truth, บางทีใช้คำว่า The Word. ถ้าคัมภีร์โยฮันใช้คำว่า The Word; at the beginning the Word was; Word คือ คำพูดนี้ มีอยู่ก่อนสิ่งใด; ถ้าอย่างนี้ก็โง่กันฮาเลย ว่าคำพูดมีอยู่ก่อนสิ่งใด. คนยังไม่ทันจะมี แล้วใครจะพูดล่ะ. นี่เขาทำไว้ให้เราโง่ขนาดนี้. แต่ว่าคำพูดนี้ คำพูดของธรรมชาติ, เป็นกฎของธรรมชาติ, เป็นโองการของธรรมชาติ, มีอยู่ก่อนสิ่งใด แล้วสิ่งทั้งหลายจึงออกมาจาก The Word.

คำพูดนั้นคือกฎของธรรมชาติ ที่บังคับให้สิ่งทั้งหลายเป็นไป; ฉะนั้นสิ่งที่เรียกว่า The Word หรือ คำพูดนั่นแหละคือตัวไกวัลยธรรม ที่มีอยู่อย่างไม่รู้จักหมดสิ้น, มันจะคลอดสิ่งต่าง ๆ ออกมาได้ โดยที่มันไม่ต้องผอมลง; มันเท่าเดิมอยู่เรื่อย. นี่ The Word เขามาแปลว่า คำพูด, แล้วเข้าใจว่าคำพูด, มันก็ไม่มีทางจะเข้าใจได้.

Copyright © 200 Co., ights reserved.

แล้ว The Word นั่นแหละอยู่กับ God เดี๋ยวนี้ก็พอจะรู้ได้แล้วว่า ถ้าอย่างนั้น Word นี้ ต้องเป็น Word ของ God; God เป็นผู้พูด คือเป็นผู้สั่ง. ฉะนั้น God คือธรรมชาติ; ธรรมชาติย่อมมีกฎของธรรมชาติ. ฉะนั้นกฎของธรรมชาติคือ The Word; กฎของธรรมชาติก็ต้องอยู่กับตัวธรรมชาติ. ฉะนั้น คัมภีร์ New Testament ก็ได้พูดไว้ถูกแล้วว่า The Word was with God.

นี่เขาพูดทีหลังว่า Word was God ก็ชัดเลยว่า Word คือกฎนั่นแหละ คือ God, คือพระเจ้า หรือโองการของพระเจ้านั่นแหละคือตัวพระเจ้า. นี้เรียกว่า Word นั้นคือคำพูดของธรรมชาติ ที่บัญชาลงไปแล้วเปลี่ยนแปลงไม่ได้. ในภาษาไทยเรียกว่า กฎ กฎเกณฑ์ที่มันเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เรียกว่ากฎ.

ทีนี้พอเขาพูดว่า The Word นั่นแหละคือ God เราก็สบายเลย; เราก็พูดเสียงคำว่า กฎ นี้ให้ยาวออกไปซิ กฎก็เลยกลายเป็น God, God ก็คือพระเจ้า. นี้มันน่าหัว เป็นเรื่องน่าหัว; ฉะนั้นอย่าไปดูหมิ่น สิ่งที่เรียกว่า God เพราะมัน คือกฎ แล้วมัน เป็นกฎของธรรมชาติ ฉะนั้นมันจริง จนใครไปเปลี่ยนแปลงมันไม่ได้.

นี่สิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม คือ The Word; The Word คือ คำพูด หรือ บทบัญญัติของธรรมชาติ; แต่ไม่ได้เป็นเสียง, ไม่ได้เป็นตัวหนังสือ. ถ้าจะว่าเป็นเสียง ว่าเป็นตัวหนังสือ ก็เพราะว่า คนมันไปพูดทีหลัง เช่นให้เป็นตัวหนังสือเขียนไว้ในแผ่นหิน; โมเสสเอามา อย่างนี้เป็นต้น. มันก็เป็นเรื่องพูดสำหรับคนธรรมดา; แต่ถ้าพูดถึง ผู้รู้ เขามุ่งหมายถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมล้วน.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ทุกศาสนาจะเรียกพระเจ้าหรืออะไรก็ตาม ล้วนเป็นไกวัลยธรรม.

ฉะนั้นในวันนี้ ก็ขอสรุปความว่า ในศาสนาคริสเตียน ศาสนาในเครือเดียวกัน คือศาสนายิว ที่เป็นต้นตอของคริสเตียน หรือว่าศาสนาอิสลามที่เป็นสิ่งที่แตกแขนงออกมาจากนี้; ก็มีสิ่งสิ่งหนึ่งซึ่งเขารู้ตรงกัน พูดไว้ตรงกัน. ในศาสนายิวจะเรียกว่ายะโฮวาห์, หรือว่าในศาสนาคริสต์จะเรียกตามยิวว่ายะโฮวาห์, หรือจะมาเรียกว่า God ว่าอะไรก็สุดแท้. ในศาสนาอิสลามจะเรียกว่าอัลลอฮะ ก็ตามแท้. มันหมายถึงสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีคุณภาพเหมือนกัน คือมีอยู่ก่อนสิ่งใด; เพราะเหตุสิ่งนี้มี สิ่งทั้งหลายจึงมี จึงถือคล้าย ๆ ว่าเป็นผู้สร้างหรือเป็นปฐมเหตุ.

นี่สรุปความว่า ใน ๓ ครั้งที่แล้วมา รวมทั้งครั้งนี้ด้วย ก็ได้พูดถึงสิ่งที่เป็นปฐมเหตุพอสมควรแล้ว. ต่อไปเราก็จะพูดถึง ภาวะปัจจุบันและอนาคตว่ามันจะเป็นไกวัลยธรรมตัวเดียวกันอย่างไร? ที่พูดมาแล้ว แสดงให้เห็นแล้วว่าปฐมเหตุไม่ว่าจะพูดกันในแง่ไหน หรือศาสนาไหน คือสิ่งเดียวกันแท้.

ทีนี้ภาวะปัจจุบันที่เป็นอยู่ในสากลจักรวาลนี้ ก็ยังคงเป็นไกวัลยธรรมอย่างไร? และแม้ในอนาคตอันไม่รู้จักสิ้นสุดนั้น มันจะเป็นไกวัลยธรรมอย่างไร? ก็จะได้เข้าใจได้ทันทีว่า ไกวัลยธรรมนั้น ไม่มีอดีต ปัจจุบัน และอนาคต.

ขอให้ทำความเข้าใจ โดยสังเขปหรือโดยย่อ ต่อศาสนาคริสเตียนหรือศาสนาที่เครือเดียวกันกับคริสเตียน ในลักษณะอย่างนี้; ประโยชน์จะ

Copyright © 200 Co., ights reserved.

เกิดขึ้นแก่เรา ก็คือไม่มีกิเลสที่จะดูหมิ่นผู้อื่น ไม่มีเราไม่มีเขา ก็สบายดี. แล้วก็จะเกิดประโยชน์แก่โลกทั้งปวง คือว่าจะมองดูกันได้ ด้วยสายตาที่เป็นมิตร, หรือยิ่งกว่ามิตร ; เพราะว่าออกมาจากต้นตอเดียวกัน.

ศาสนาคริสเตียนก็มุ่งหมายจะให้ถือว่า ทุกคนออกมาจากผัวเมียคู่แรก คืออาดัมกับอีฟ ที่เผอิญไปกินผลไม้ต้นที่ทำให้ยึดถือดีชั่ว คือต้นไม้สังขตะนั้นเข้า ; แล้วก็ปรุงแต่งเป็นลูกหลานมา จนกระทั่งเดี๋ยวนี้. ถ้าเรายอมเชื่อว่า จากพ่อแม่คนเดียวกัน แล้วเราก็ไม่ควรจะทะเลาะกัน หรือเกลียดกัน เหมือนที่พวกฝรั่งผิวขาวเกลียดชาวนิโกรผิวดำ นี่คือความโง่ เพราะไม่รู้จักไกวัลยธรรม. เอาละ, มองศาสนาคริสต์หรือศาสนาเครือเดียวกันในลักษณะอย่างนี้ก็พอแล้ว สำหรับจะรู้จักสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม.

ขอจบการบรรยายตอนนี้ไว้เท่านี้ ขอให้พระสงฆ์ทั้งหลายสวดคณสาธยายส่วนที่จะทำให้เข้าใจและพอใจและสนใจ ในสิ่งที่เรียกว่าธรรมนั้นยิ่งๆขึ้นไป ในลำดับต่อไป

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ไกวัลยธรรม
เมื่อมนุษย์ยอมรับเอาเป็นเครื่องคุ้มครองโลก.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

ในการบรรยายเรื่องไกวัลยธรรม ซึ่งเป็นคำรบที่ ๑๓ ในวันนี้ อาตมาจะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า ไกวัลยธรรมเมื่อมนุษย์ยอมรับเอาเป็นเครื่องคุ้มครองโลก.

[*ทบทวนคำบรรยายครั้งก่อน*]

ท่านทั้งหลายจะต้องทบทวนความจำว่า เราได้พิจารณากันโดยรายละเอียดถึงเรื่องไกวัลยธรรมมาแล้วถึง ๑๒ ครั้ง; จากรายละเอียดทั้งหมดนั้น

Copyright © 200[illegible] Co.,Ltd. All rights reserved.

มีความหมายอย่างเดียวกัน คือมุ่งหมาย **จะให้รู้จักสิ่งสิ่งหนึ่ง** ซึ่งมีลักษณะที่ประหลาดก็ประหลาดที่สุด หรือว่าสูงสุด ก็เป็นเรื่องที่สูงสุด หรือว่ามีประโยชน์ก็มีประโยชน์ที่สุด อย่างนี้เป็นต้น. หากแต่ว่าเรื่องนี้ มันเป็นเรื่องที่ไม่คุ้นเคยกับพวกเรา จึงพังดูเป็นเรื่องใหม่, เป็นของใหม่ หรือคล้ายกับว่าเป็นเรื่องเพิ่งจะค้นพบใหม่. แต่ถ้าว่าโดยที่แท้แล้ว ก็เหมือนกับที่ได้กล่าวแล้ว กล่าวอีกว่า **เป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งใด** และ **สูงสุด** ควรแก่นามว่า **พระเจ้า** หรือว่า**เป็นต้นตอของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง**; อย่างนี้เป็นต้น.

[*เริ่มคำบรรยายตามหัวข้อครั้งนี้.*]

ในการบรรยายครั้งนี้ จะได้กล่าวในลักษณะการสรุปความทั้งหมดนั้น มาพูดกันให้ครบถ้วนแต่โดยย่อ *แล้วแสดงอานิสงส์ขั้นสุดท้าย คือข้อที่ว่าเมื่อมนุษย์ยอมรับเอาธรรมะนี้เป็นเครื่องคุ้มครองโลก แล้วผลจะเกิดขึ้นอย่างไร ในที่สุด.*

พึงเข้าใจความหมายของไกวัลยธรรมให้ถูกต้อง.

สำหรับความหมายของคำคำนี้ คือคำว่า "ไกวัลยะ" นี้แปลว่า **มีเพียงสิ่งเดียว** อันเดียว ในที่ทุกหนทุกแห่งและตลอดเวลา, ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต เป็นเวลาที่จะแบ่งเป็นอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคตไม่ได้. สิ่งใดมีอยู่ในลักษณะอย่างนั้น สิ่งนั้นก็เรียกว่า **ไกวัลยธรรม โดยเวลา**. ที่นี้สิ่งใดมีอยู่ในที่ทั้งปวง ไม่ยกเว้นที่ใด สิ่งนั้นก็เรียกว่า **ไกวัลยธรรมโดยเนื้อที่**; คือเมื่อจะกล่าวโดยกาละก็ดี, โดยเทศะก็ดี, ไม่มีขอบเขต ไม่มีการแบ่งแยกเพื่อสิ่งสิ่งนี้. ดังนั้นจึงได้เรียกว่า **ไกวัลยะ** คือ **ความเป็นของสิ่งเดียว.**

Copyright © 20(Co. rights reserved.

สิ่งนี้จึงมีลักษณะอย่างอื่น เพิ่มเติมมาอีกหลายลักษณะ คือว่าสิ่งที่จะไปอยู่ในที่ทั่วไปและตลอดทุกเวลาได้นั้น หมายความว่า **ต้องไม่มีการเกิดขึ้น** หรือ **ไม่มีการดับไป.** ถ้าจะสมมติเรียก ก็เรียกว่า **มีแต่การตั้งอยู่;** แต่ก็มิได้ตั้งอยู่เหมือนกับสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ที่มีการเกิดขึ้นและดับไป. ฉะนั้นถ้าใช้คำว่าตั้งอยู่ ก็หมายความว่า ตั้งอยู่อีกชนิดหนึ่ง; มิได้ตั้งอยู่เหมือนสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีการเกิดขึ้นและดับไป เมื่อไม่มีการเกิดขึ้น ไม่มีการดับไป ก็เรียกว่า มันเป็นสิ่งที่ไม่รู้จักตาย เหล่านี้.

....

หลักการทั่วไปสำหรับจะรู้จักและเข้าใจสิ่งนั้น ๆ.

ทีนี้ เราจะสรุปความในข้อที่ว่า คนเรา **จะรู้จักสิ่งสิ่งนี้ได้โดยวิธีใดบ้าง?** ข้อนี้ก็เหมือนกับสิ่งที่เรียกว่า "ธรรม", ธรรมะโดยทั่ว ๆ ไป.

อย่างแรกที่สุด ก็คือ **ด้วยอาศัยการศึกษา** คือการฟังหรือการอ่าน แล้วก็เชื่อไปตามที่ฟังหรืออ่าน นี่เป็นชั้นแรกที่สุด. ตามธรรมดาคนเราก็มักจะมีแต่เรื่องฟัง เรื่องอ่าน คือได้ยินได้ฟังแล้วก็เชื่อ กันอยู่โดยทั่ว ๆ ไป; นี่ไม่เคยสำเร็จประโยชน์ถึงที่สุด. ดังนั้นจึงต้องมีสูงขึ้นมาตามลำดับ, คือว่าที่สูงขึ้นมาจากการศึกษา, การฟัง การเชื่อ.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

แล้ว อย่างที่สอง ก็ต้องมีการใช้เหตุผล แม้ว่าจะเป็นการใช้เหตุผลตามทางตรรกหรือทางปรัชญา ก็ยังดีกว่าที่จะไม่รู้จักใช้เหตุผลเสียเลย. สิ่งที่เราได้ยินได้ฟังมา แล้วก็เชื่อด้วย; นี่ยังต้องใช้เหตุผลอีกทีหนึ่ง, ไม่ใช่ว่าเพียงสักว่าเชื่อ แล้วมันก็พอแล้ว. โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม นี้ ยังจะต้องใช้เหตุผลให้เข้าใจตรงตามที่ได้ยินได้ฟัง.

อย่างที่สาม เมื่อมีการใช้เหตุผลแล้ว ยังจะต้องทำต่อไปอีก; ก็คือ **การปฏิบัติ** ตามที่มีเหตุผลชัดเจนอย่างไร ถ้าการศึกษามันถูกต้อง การใช้เหตุผลมันถูกต้อง การปฏิบัติมันก็ถูกต้อง. ทีนี้ใครจะเป็นคนบอกว่าถูกต้องหรือยัง? มันก็ต้องอาศัยการที่สังเกตเอา จากการปฏิบัตินั้นอีกทีหนึ่ง. **ถ้าการปฏิบัตินั้นนำมาซึ่งผลที่เห็นได้ชัด** เช่นอย่างน้อยที่สุด ก็มีความทุกข์น้อยลง มีความสบายใจ มีความอุ่นใจอะไรมากขึ้น หรือมีกิเลสเบาบาง; อย่างนี้แล้วก็เรียกว่า **การปฏิบัตินั้นถูกต้อง.**

ทีนี้มาถึงอย่างที่สี่ข้อสุดท้าย ที่จะรู้จักสิ่งนี้โดยชัดเจน แท้จริง ถูกต้อง สมบูรณ์ ก็คือ **การชิมรสของการบรรลุธรรมะอันนี้.** เมื่อจิตได้รู้จักสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยะ กลายเป็นจิตที่ไม่มีความยึดมั่นถือมั่น อย่างนี้เป็นต้น; มันมีรสอะไรเกิดขึ้น ก็ชิมรสนั้น, มาถึงขั้นนี้ จึงจะเรียกว่า ได้รู้จักสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลธรรมนั้น โดยครบถ้วน.

และขอให้ถือว่า **นี่เป็นหลักทั่วไป** ไม่ว่าในเรื่องอะไร; แม้แต่เรื่องโลกๆ ที่จะอยู่ในโลกนี้ จะประกอบการงานอะไรสักอย่างหนึ่ง; แม้ที่สุดแต่จะทำไร่ทำนา ก็ต้องอาศัยหลักเกณฑ์อย่างนี้ทั้งนั้น : จะต้องศึกษาก่อน, จะต้อง

Copyright © 20 Co. rights reserved.

ใคร่ครวญคำนวณเทบทวนด้วยเหตุผลในสิ่งที่รู้มานั้น ให้มันเป็นการแน่นอน แล้วก็ปฏิบัติลงไป เห็นอยู่ว่ามันก้าวหน้าไปอย่างถูกต้อง จนกว่าจะได้ผลอันสุดท้ายมาชิมดู จึงจะเรียกว่าเรารู้ เราเข้าใจ เราเข้าถึงสิ่งนั้น ๆ จริง ๆ.

การกล่าวอย่างนี้ เป็นการกล่าวไปตามหลักของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความมุ่งหมายใหญ่อยู่ที่ว่า ไม่มีส่วนใดที่จะเหลือไว้ให้เป็นความงมงาย ถ้ายังมีการเหลือไว้สำหรับความงมงาย ก็เรียกว่า ยังไม่ใช่ถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนา. ขอให้ท่านทั้งหลายถือเอาหลักเกณฑ์อย่างนี้ไว้ ว่าเป็นลักษณะของพุทธบริษัท.

ในการบรรยายบางครั้ง ก็ได้ชี้ให้เห็นชัดว่า ไกวัลยธรรม ก็เล็งถึงอสังขตธรรม หรือถึงนิพพาน; แม้ว่าชื่อนี้จะไปพ้องกับคำบางคำในศาสนาอื่น เราก็ถือเอาตามความหมายของพุทธบริษัท. ดังนั้นเมื่อเรารู้จักไกวัลยธรรมดีแล้ว เราก็จะมองเห็นได้ว่า เรื่องคำที่เรียกนั้นไม่สำคัญ; มันสำคัญอยู่ที่ความหมาย หรือตัวจริงของสิ่ง ๆ นั้น; ใครจะเรียกว่าอย่างไร นั่นมันเป็นเพียงเรื่องของภาษา.

แม้ว่าถ้อยคำที่เอามาเรียกนั้น จะมีความหมายต่างกันบ้าง มันก็จำเป็นที่จะต้องทำอย่างนั้น; เพราะคนบางคนคือคนบางพวก บางหมู่ บางยุค บางสมัย เขามีระดับแห่งจิตใจเป็นอย่างหนึ่ง, มีการศึกษาอบรมมาเป็นอย่างหนึ่ง, คือเรียกว่ามีวัฒนธรรมโดยเฉพาะของเขาอย่างหนึ่ง ในคำที่พูดจึงต้องต่างกัน.

Copyright © 20(Co. rights reserved.

เรามุ่งหมายจะให้หมายถึงสิ่งที่สูงสุดด้วยกัน, หรือแม้ที่สุดแต่จะให้เล็งถึงสิ่งที่เป็นเบื้องต้น เป็นปฐมเหตุด้วยกัน ก็มีคำสำหรับเรียกต่างกัน; สำหรับสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรมนี้ จึงอาจจะใช้คำได้ต่างๆ กัน จนถึงกับว่าทุกศาสนามีสิ่งนี้ แล้วก็เรียกชื่อไว้โดยคำที่ต่างๆ กัน.

ในที่นี้อยากจะสรุปความหมาย และทบทวนความจำแก่ท่านทั้งหลายอีกครั้งหนึ่ง ว่าเราจะรู้จักสิ่งนี้โดยความเป็นอะไรได้บ้าง? เราจะรู้จักไกวัลยธรรม โดยความเป็นอะไรได้บ้าง? ขอให้คอยฟังและสังเกตดูให้ดี จะช่วยให้รู้จักสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม นั่นเอง.

....

๑ปฐมเหตุที่ไกวัลยธรรมเป็นพระเจ้าอย่างบุคคล.

ในหมู่คนที่อยู่ในยุคสมัยแรกเริ่ม ที่รู้จักแต่เรื่องทางวัตถุ คือรู้จักแต่เรื่องที่เป็นบุคคล เป็นสิ่งที่มีชีวิต; รู้สึกคิดนึกอย่างบุคคล เขาก็ต้องคิดว่าสิ่งสูงสุดที่สุดนั้นก็ต้องเป็นบุคคล. ตัวอย่างเช่นคนป่าสมัยแรก และคนป่าสมัยต่อมา จนกระทั่งจะไม่เป็นคนป่าอยู่แล้ว; เขาก็รู้จักแต่สิ่งที่เรียกว่าบุคคล คือมีชีวิต มีตัวมีตน เหมือนกับตน, แล้วสิ่งสูงสุดนั้น ก็อยู่ที่บุคคลชนิดนั้น.

คำที่มีความหมายอย่างเดียวกับคำว่าพระเจ้า หรือพระเป็นเจ้านี้ ก็เกิดขึ้น แต่มีความหมายเป็นบุคคล เหมือนกับคนเราๆ นี่เป็นเหตุให้เกิด

Copyright © 20(Co. rights reserved.

คำว่า "พระเจ้า" ขึ้นมา, ให้รู้จักใช้คำว่า พระเจ้าขึ้นมาในหมู่มนุษย์; คือว่าอะไร ๆ ก็ต้องไปหยุด สิ้นสุดอยู่ที่พระเจ้า; เพราะว่าเก่งกว่าสิ่งใดทั้งหมด หรือสร้างสิ่งใดก็ได้ ยุบสิ่งใดก็ได้.

ความคิดค่อย ๆ ขยายออกไป จนให้พระเจ้าทำอะไรได้, พระเจ้ามีอยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง, พระเจ้าคอยดูเราอยู่อย่างนี้, เขารู้ได้เพียงแค่นี้ เพียงเท่านี้. ถ้าจะถามเขาว่าอะไรเป็นต้นตอของทั้งหมด? เขาก็จะตอบสิ่งนี้. อะไรสร้างสิ่งทั้งหลายมา? เขาก็ตอบสิ่งนี้; หรือว่าในที่สุดก็จะต้องสลายไป เพราะอำนาจของสิ่งนี้. คำคำนี้จึงเกิดเป็นคำใหม่และน่ากลัวที่สุด ขึ้นมาในหมู่มนุษย์; มนุษย์ไม่ทันจะรู้อะไรมากมาย แต่ก็รู้จักสิ่งที่น่ากลัวที่สุด น่าเคารพ น่าเกรงขามที่สุดขึ้นมาก่อน.

พระเจ้าอย่างบุคคลวิวัฒน์มาเป็นนามธรรม.

ที่นี้ต่อมา คนเจริญในวิชาความรู้ ความคิด มันสมอง ไปรู้จักสิ่งซึ่งมิใช่วัตถุ คือเป็นเรื่องของจิตของนามธรรม ของความรู้ ก็เลยไปเชื่อทางนามธรรมมากขึ้น. ฉะนั้นเขาจึงมีความคิดสูงขึ้นไปถึงกับว่า ที่เรียกว่าพระเป็นเจ้า ๆ นี้ ถ้าจะไม่ใช่อย่างคนเรา ๆ เสียแล้ว จะต้องเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งลึกลับกว่า หรือไกลไปกว่า.

ยุคต่อมาสิ่งที่เรียกว่า พระเจ้า หรือสิ่งสูงสุดนั้น จึงเลื่อนไปยังสิ่งที่เป็นนามธรรม; แม้จะใช้คำคำเดียวกันว่า พระเจ้า อยู่ตามเดิม ก็เปลี่ยน

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ความหมายเป็นนามธรรม คือสิ่งที่ไม่เห็นตัว ไม่มีรูป ไม่มีร่างอย่างคน ไม่มีจิตใจอย่างคน แต่กลับมีอำนาจสูงสุด.

ความคิดที่ว่าโลกเกิดขึ้น แล้วโลกจะดับไปนั้น นี่ก็ยังคงมีอยู่ : โลกเกิดขึ้นก็ด้วย อำนาจสิ่งสูงสุดอันนี้, โลกจะดับไปก็จะต้องด้วยอำนาจของสิ่งสูงสุดอันนี้, ทั้งที่มิใช่เป็นบุคคล; แต่เป็นอะไรก็ยังไม่รู้ ก็เลยต้องเรียกว่าอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งไปตามที่จะนึกได้. แต่ก็ไม่ทิ้งความหมายของคำว่าพระเจ้า เพราะคำว่า พระเจ้า นั้น มันมีความหมายยืดหยุ่นได้มาก สูงสุด ประเสริฐที่สุด อะไรที่สุด ๆ อยู่ที่พระเจ้าทั้งนั้น; ถ้าเป็นอย่างคนก็สูงสุดอย่างคน, ถ้าไม่ใช่อย่างคนก็สูงสุดอย่างมิใช่คน.

ครั้นต่อมาอีก คนมีความคิดที่ฉลาดขึ้นไปอีก ก็มาเอาสิ่งที่เป็นธรรมะ ประเภทที่ตรงกันข้ามจากธรรมะธรรมดา ที่เรียกว่า **อสังขตะ**. ฉะนั้นคำพูดเก่า ๆ ก็ยังเหลืออยู่เรื่อยมา ๆ เช่น พระเจ้า คำนี้ก็เหลือมา, อะไร ๆ ก็เหลือมา จนมารู้จักสิ่งที่เรียกว่า อสังขตะ ก็เอาสิ่งนี้เป็นพระเจ้า; เช่นเอาธรรมะประเภทอสังขตะมาเป็นพระเจ้า.

คำที่เก่ายังเหลืออยู่ อย่างว่า *ในพระบาลี มีคำว่า "ที่สุดแห่งโลก"* "ที่สุดแห่งโลก" คำนี้ ต้องมีอยู่ก่อนพระพุทธเจ้าแน่นอน คือเป็นคำที่ใช้พูดกันอยู่ก่อนพระพุทธเจ้าเกิด; เพราะ *มีคนมาถึงกับทูลถามพระพุทธเจ้าว่า ที่สุดโลกอยู่ที่ไหน? เขาได้เที่ยวค้นหาจนหมดความสามารถแล้ว ก็ไม่พบที่สุดแห่งโลก,* อยากจะพบ "ที่สุดแห่งโลก".

Copyright © 200 Co. rights reserved.

นี่ก็แปลว่า **เป็นคำที่เขาพูดกันอยู่ก่อน.** เขาต้องการกันอยู่ก่อนพระพุทธเจ้าเกิด โดยที่เขายังยึดถือในทางวัตถุ เขาก็เที่ยวหาไปทางวัตถุ ไปทางทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก สุดขอบเขตจักรวาลแล้ว ก็ยังไม่พบที่สุดของมัน. พระพุทธเจ้าท่านจึงทรงแสดงธรรมว่า **"ที่สุดของโลก"** มัน อยู่ในร่างกายนี่; อย่างนี้เป็นต้น.

นี่เพื่อจะ *เปรียบเทียบให้เห็นว่า* ความเฉลียวฉลาดของมนุษย์นั้นเลื่อนขึ้นมาอย่างไร ? จากที่สุดโลกที่อยู่ที่ผิวโลก กลายเป็นมาอยู่ในจิตใจว่า. *ถ้าเราทำอะไรให้มันสิ้นสุดได้ในจิตใจเกี่ยวกับโลก แล้วโลกก็จะสิ้นสุดไปด้วย.*

ถ้าพูดกันตรง ๆ ก็คือว่า มอง เห็นความที่มันไม่ใช่โลก, มันไม่ใช่มีโลกอย่างที่เชื่อกัน หรือหวังกัน หรืออะไรอย่างนั้น; มันเป็นเรื่องมายาทั้งนั้น. มัน ต้องดับความคิดนึกรู้สึกยึดมั่นถือมั่นนั้นเสีย โลกมันจึงจะสิ้นสุด; อย่างนี้เป็นต้น. ขอให้พิจารณาดูว่า คำนี้เปลี่ยนมาตามความฉลาด รู้สึกได้สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป ของมนุษย์เรานี่เอง.

ทางฝ่ายตะวันออกเรา **ที่ขอให้สนใจก็คือลัทธิเต๋า** ซึ่งถือกันว่าเป็นลัทธิของเหลาจื่อ พ้องสมัยกันกับพระพุทธเจ้า ก็ได้พูดถึงสิ่งที่เรียกว่า เต๋า ซึ่งถ้าแปลก็ต้องแปลว่า ธรรม หรือธรรมะ อีกนั่นเอง; แต่เป็นธรรมหรือธรรมะชนิดอสังขตะ คือมีอยู่ก่อนสิ่งใด, กระทั่งมามีธรรม หรือธรรมะชนิดลูกเด็ก ๆ เมื่อวานนี้เป็นต้น. เพราะว่าคำสอนเรื่องเต๋านั้น ได้พูดถึงสิ่งที่มิได้มีอยู่อย่างตลอดกาล แล้วจึงมาถึงสิ่งที่มีอยู่ตลอดกาลอย่างนี้. ลองคิดดูมันไกลเท่าไร ?

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ความไม่มีอะไรอยู่เลยตลอดกาลนั้น ก็เรียกว่า เต่า. มีสิ่งสิ่งหนึ่งซึ่งไม่ต้องมีความมีอยู่; แต่แล้วมันก็ไม่ได้มีความมีอยู่นั้นตลอดกาล เท่ากับว่า มันมีอยู่โดยวิธีของมันเอง ไม่เหมือนกับสิ่งใด แล้วก็มีอยู่ตลอดกาล; สิ่งนั้นเป็นชื่อแรกของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ที่มาเป็นฟ้าเป็นดิน ในตอนหลังๆ นี้. นี่ก็แปลว่า เขาก็รู้สิ่งซึ่งคนธรรมดาไม่เคยนึกเคยฝัน แล้วก็เป็นต้นกำเนิด, เป็นปฐมเหตุ, เป็นอะไรของสิ่งที่หลังๆ ซึ่งรู้จักกันดีนี้ นี่ทางตะวันออกก็เป็นอย่างนี้.

ถ้าข้อความที่เขาเขียนไว้นั้นเป็นความจริง; หมายความว่า คนชื่อเหลาจื๊อ ได้เกิดขึ้นในประเทศจีน พ้องสมัยกับพระพุทธเจ้า และได้กล่าวข้อความนี้ไว้. ถ้าเรื่องนี้มันไม่จริง มีคนแต่งขึ้นหลังจากที่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาอะไร ไปถึงประเทศจีนแล้ว แต่งคัมภีร์ขึ้นมา; อย่างนี้ก็เรียกว่า ตัวเหลาจื๊อ นั้นก็เป็นอากาศธาตุไป.

แต่ถึงอย่างไรก็ดี *เดี๋ยวนี้ก็เป็นที่รับรองกันอยู่ว่า* คนที่ชื่อเหลาจื๊อนี้ก็ได้สอนสิ่งสิ่งนี้ไว้จริง, คือสิ่งที่เรียกว่า เต่า; สิ่งสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นความไม่มีอะไร ไม่เป็นอะไร อยู่ตลอดอนันตกาล แล้วก็คลอดออกมาเป็นสิ่งที่มีหรือเป็น อยู่เรื่อยๆไป เป็นอนันตกาลอีกเหมือนกัน. ความที่ไม่มีอยู่ตลอดอนันตกาล ได้คลอดความมีอยู่ตลอดอนันตกาลออกมา ถ้าเราเข้าใจสิ่งเหล่านี้ เราจะรู้จักความคิดนึกของคนโบราณ ที่รู้ไกลออกไปถึงสิ่งสิ่งหนึ่ง ซึ่งประหลาด ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับเวลา ไม่ขึ้นอยู่กับเนื้อที่ เป็นต้น.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

พุทธบริษัทไม่ใช้คำ "พระเจ้า" เป็นสูงสุด แต่ใช้คำว่า "ธรรม".

ทีนี้เราจะมาดูถึงใกล้ ๆ เรา คือคำว่า ธรรมะ นั่นแหละ ที่คุ้นปากพุทธบริษัทที่สุด เมื่อ *ถามว่าอะไรสูงสุด ?* ก็กลายเป็นไม่ใช่พระเจ้าแล้ว; ทีนี้ไม่อยากจะใช้คำว่าพระเจ้า; *ใช้คำว่าบรมธรรม* ใช้คำว่า *อมตะ อสังขตะ* อะไรไปทำนองนั้น. ถ้าถามว่า สิ่งเหล่านี้ *มีมาแต่เมื่อไร ?* ก็ต้องตอบว่า *มีมาแต่ไม่รู้เมื่อไร* เหมือนกัน.

ถ้ามันเป็นสัจจะจริง ๆ ก็เป็นอสังขตะ คือมีเหตุปัจจัยปรุงแต่งไม่ได้ ไม่ต้องมีอะไรมาช่วยปรุงแต่ง มันเป็นอยู่ของมันเองได้. ถ้าอย่างนั้น มันก็มีอยู่ก่อนเหตุก่อนปัจจัยทั้งหลาย, ก็มีมาตั้งแต่ไม่รู้ว่าเมื่อไร. ถ้ามันเป็นอสังขตะ มันก็ไม่มีการเกิดขึ้น ไม่มีการดับไป; มันก็ไม่ตาย, ไม่มีการตาย, แล้วไม่มีอะไรเหมือนสิ่งนี้. เพราะฉะนั้นสิ่งนี้จึงต้องเรียกว่า สิ่งสิ่งเดียว คือเป็นเอกสัจจะ, สัจจะเดียว, ของจริงแต่เพียงอย่างเดียว แล้วก็ไม่มีอะไรยิ่งไปกว่านี้ ก็กลายเป็นบรมสัจจะ.

คำพูดชนิดนี้มีมากคำ นำเอามาพูดให้หมดไม่ไหว; แต่ว่าเอามาแสดงพอให้หลับตาเห็นว่า มันไม่ต้องมีการเกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – ดับไป, ไม่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง, และมีสิ่งเดียว; แล้วก็ไม่มีขนาด ทั้งโดยทางเนื้อที่และเวลา ไม่มีมิติใด ๆ, แล้วก็ไม่มีเวลาใด ๆ ที่จะไปจับกับสิ่งสิ่งนี้ได้. ก็ลองหลับตาดูว่า มันจะขนาดไหน ? หรือว่าอายุเท่าไร ? ใช้คำว่าคำนวณไม่ได้ทั้งโดยขนาด ทั้งโดยอายุ.

Copyright © 2 ra C ll rights reserved.

นี่คือ บรมธรรม หรือ อสังขตธรรม หรือ เอกสัจจะ ของจริงอันเดียวที่มีอยู่ก่อนสิ่งใด ๆ. คำว่า นิพพาน ก็รวมอยู่ในคำคำนี้ เป็นเพียงสัจจะอันเดียว แล้วก็ไม่มีอะไรสูงสุดกว่านี้; แล้วเป็นอะไร? เป็นสักแต่ว่าธรรมชาติ ไม่เป็นตัวตน สัตว์ บุคคล เรา เขา ของใคร? อะไร? ที่ไหน? เป็นธรรมชาติ; แต่เป็นธรรมชาติอสังขตะ. เพราะฉะนั้นจึงผิดแปลกจากธรรมชาติทั้งหลาย ที่คนเรารู้จักกันอยู่.

เดี๋ยวนี้เรารู้จักกันแต่ธรรมชาติฝ่ายสังขตะ คือรูป คือนาม คือชีวิต ธรรมดาสามัญ ซึ่งล้วนแต่ว่าต้องมีเหตุปัจจัยปรุงแต่ง มีการเกิดขึ้น มีการตั้งอยู่ มีการดับไปทั้งนั้น. นี่คือธรรมชาติธรรมดาสามัญ, หรือสังขตธรรม; แต่ธรรมชาติที่ตรงกันข้ามจากสิ่งนี้ เราไม่รู้; เพราะฉะนั้นเราจึงไม่รู้จักสิ่งที่มีอยู่เพียงสิ่งเดียว.

เราไปรู้จักสิ่งที่มากมาย, มากมายหลายหมื่น หลายแสน หลายล้าน หลายโกฏิ จนไม่มีตัวเลขจะเรียก จะคำนวณได้, แล้วก็ไม่ใช่ของจริง ไม่ใช่ของสูงสุด, ไม่ใช่ของที่เป็นอนันตะ, เป็นของเกิด ดับ ยุบยับ ๆ อยู่; ได้แก่สิ่งที่*เหล่าฉือเขาเรียกที่หลังว่า สิ่งที่มีการเกิดอันไม่สิ้นสุด*, มิใช่สิ่งที่ไม่มีการเกิดอันไม่สิ้นสุด. นี่ก็แปลว่า เราทุกคนมันโง่ คือรู้จักแต่สิ่งที่มีการเกิดขึ้น–ตั้งอยู่–ดับไป; สิ่งที่ตรงกันข้ามนั้นไม่รู้จัก, ก็เลย ไม่รู้จักสิ่งสูงสุด ซึ่งในที่นี้เรียกว่าไกวัลยธรรม.

Copyright © 2007 ว.,Lt hts reserved.

ควรรู้จักสิ่งสำคัญในพุทธศาสนา ซึ่งเป็นไกวัลยธรรม.

ในพุทธศาสนามีคำที่น่าสนใจอยู่คำหนึ่ง คือคำว่า "บรมธรรม" แปลว่าสิ่งสูงสุด. คำว่า บรมธรรม ธรรมะสูงสุดนี้ มันก็ยังแยกออกไปได้ โดยถือว่า เราจะมองกันในแง่ไหน.

บรมธรรมอย่างที่ ๑ บรมธรรมในฐานะที่เป็นสัจจะ : เป็นความจริง, เป็นกฎเกณฑ์อันตายตัว, นี้ก็เรียกว่า บรมธรรม ได้เหมือนกัน; เป็นความจริงที่สูงสุด ก็คือกฎเกณฑ์เรื่องอสังขตะ ซึ่งตรงกันข้ามกับสังขตะ.

หรือว่า กฎเกณฑ์ทุกอย่างที่เกี่ยวกับธรรมะทั้งหลายนี่ก็เรียกว่า บรมธรรมในส่วนที่เป็นสัจจะ. ถ้าเรื่องเกี่ยวกับอสังขตะ ก็เป็นอสังขตธรรม เป็นเรื่องเดียว สิ่งเดียว อย่างเดียว ซึ่งเรียกว่า ไกวัลยธรรม ในที่นี้; นอกนั้นมันเป็นเพียงประกาย, ประกายที่แลบแปลับ ๆ ออกมาจากสิ่งเดียวนั้น ก็เป็นของที่มีมาก. นี้บรมธรรมในฐานะที่เป็นสัจจะ หรือเป็นกฎเกณฑ์ ก็มีอยู่อย่างนี้.

บรมธรรมอย่างที่ ๒ ก็คือ บรมธรรมในฐานะที่เป็นการปฏิบัติ; นี้มันเกี่ยวกับมนุษย์แล้ว. เมื่อมนุษย์รู้จักบรมธรรมที่เป็นสัจจะแล้วก็เอามาปฏิบัติ ก็มีบรมธรรมที่เป็นส่วนการปฏิบัติของมนุษย์. *ภาษาโบราณในประเทศอินเดีย มีคำว่า อหิสา ปรโม–ธมฺโม การไม่เบียดเบียนเป็นบรมธรรม,* คือ อย่าทำตนเองให้ลำบาก, อย่าทำผู้อื่นให้ลำบาก, อย่าทำใครๆ ให้ลำบาก; นั่นเป็นบรมธรรม. คำนี้มันกว้างแยกออกมาเป็นการปฏิบัติในศาสนาไหนก็ได้ รวม

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ทั้งพุทธศาสนาด้วย. ถ้าปฏิบัติแล้ว ระงับความลำบาก คือความทุกข์เสียได้ ก็เรียกว่า บรมธรรม, คือการปฏิบัติ, บรมธรรมในส่วนที่เป็นการปฏิบัติ.

ที่นี้ บรมธรรมอย่างที่ ๓ ก็มาในรูปของผลของการปฏิบัติ อย่างนี้มีพระบาลี โดยเฉพาะในพระพุทธศาสนานี้กล่าวไว้ชัด ว่า *นิพฺพานํ ปรมํ วทนฺติ พุทฺธา* –*พระพุทธเจ้าทั้งหลายกล่าวพระนิพพานว่าเป็นบรมธรรม.* นี้ เป็นบรมธรรมในฐานะที่เป็นผลของการปฏิบัติ คือดับทุกข์สิ้นเชิง หรือถ้าจะพูดเป็นสมมติหน่อยก็ว่า การเข้าสู่สภาพชนิดนั้น : *เข้าสู่นิพพาน คือการเข้าสู่สภาพที่เป็นความดับทุกข์สิ้นเชิง.*

ขอให้เราสนใจคำว่า "บรมธรรม" แล้ว จะต้องเป็นของที่สากลแก่เวลา แก่พื้นที่, คือว่าจะยุคไหนก็ตาม, เป็นถิ่นไหน ประเทศไหน ยุคไหนก็ตาม, มันจะต้องเป็นกฎเกณฑ์อันนี้เพียงอย่างเดียว และต้องเป็นการปฏิบัติอย่างนี้เพียงอย่างเดียว จึงจะไม่มีความทุกข์. ได้ผลมาก็ต้องเป็นเพียงอย่างนี้เพียงอย่างเดียว จึงจะเรียกว่าสูงสุด คือไม่มีความทุกข์.

ฉะนั้นเราเห็นได้ยิ่งขึ้นทุกที ๆ ว่า คำพูดนี้มันมากมาย แล้วแต่จะพูดกันเมื่อไร, ที่ไหน, ในศาสนาไหน, ในยุคไหน. ที่นี้ถ้าว่าจะเลิกบัญญัติว่าที่นั่น ที่นี่ ของศาสนานั้น ของศาสนานี้กันเสียทีก็ยังได้ คือยกให้เป็นเรื่องของธรรมชาติ.

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประหลาด ที่ว่าจะให้เข้าถึงธรรมชาติ หรือว่ายกเอาคำว่าธรรมชาตินี้ขึ้นมาเชิดชู. แต่เดี๋ยวนี้เรายอมต่อรองกันว่า ธรรมชาตินี้

Copyright © 20(Co. rights reserved.

เป็นของธรรมชาติ, ไม่ใช่ของพุทธศาสนา; ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นเรื่องกฎของธรรมชาติ มีตัวธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ แล้วก็มีกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ. นี้จะเป็นไกวัลยธรรมที่บริสุทธิ์ ที่ผ่องใสยิ่งขึ้นไปอีก, คือ *เป็นสักว่าธรรมชาติ เป็นของธรรมชาติ เป็นไปตามธรรมชาติ;* ไม่มีอะไรที่ไม่ใช่ธรรมชาติ.

ถ้าจะมีการปฏิบัติ ก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ. ถ้ามันเกิดผลขึ้นมา มันก็ไม่มีอะไรมากไปกว่าธรรมชาติ; เช่น แม้แต่เป็น นิพพาน ชั้นสูงสุด มันก็ยังเป็นธรรมชาติ อยู่นั่นเอง : ออกมาตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ, ปรากฏแก่จิตใจของคนที่ปฏิบัติถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ.

ฉะนั้น อาตมาจึงอยากจะ ขอร้องให้ท่านทั้งหลายทุกคน สนใจคำว่า "ธรรมชาติ" ให้เป็นพิเศษยิ่งขึ้นไปกว่าที่แล้ว ๆ มา, และพร้อมกันนั้น ก็ได้อาศัยคำว่า ไกวัลยธรรม มาเป็นเรื่องสำหรับพูดจากันให้เข้าใจ ให้ละเอียดยิ่ง ๆ ขึ้นไป.

ถ้ารู้จักไกวัลยธรรม ก็จะรู้จักธรรมชาติอันสูงสุด; เพราะไกวัลยธรรมเป็นของใครไม่ได้. มันเป็นตัวธรรมชาติ, เป็นของธรรมชาติ, เป็นกฎของธรรมชาติ. แต่ว่าคนเราเข้าไม่ถึง ก็เลยยอมให้เขาบางคนบางพวกว่า เป็นพระเจ้าก็แล้วกัน; หรือแม้ที่สุดแต่ *พุทธบริษัทจะพูดว่า กรรม* เป็นกรรม *เป็นกรรมลิขิต, เป็นไปตามกรรม;* อย่างนี้มันก็มีลักษณะ *คล้าย ๆ กับว่าเป็นบุคคล;* เพราะว่าไม่ใคร่จะมีใครเข้าใจ, หรือฉลาดจนถึงกับเข้าใจว่า คำว่า

Copyright © 200 Co., ights reserved.

"กรรม" นี้ก็คือธรรมชาติ; เพราะบางทีมันก็ยังชอบใจในกรรม หรือว่าเกลียดกรรม โกรธกรรมอะไรก็ได้.

พูดว่า "ธรรมชาติ" ถูกต้องกว่าที่จะพูดว่ากรรม. ทั้งที่แท้เรื่องกรรมเป็นเรื่องกฎของธรรมชาติ, เรื่องเป็นไปตามธรรมชาติ. ทีนี้ *คนที่ยังติดพระเจ้ามาก* เขาก็*เรียกว่าพรหมลิขิต*, อะไรลิขิตกันไปตามเรื่องตามราว; ไม่ได้พูดว่าธรรมชาติลิขิต. *เขาชอบพระเจ้าก็กลายเป็นพระเจ้าลิขิต*. ถ้า*เชื่อกรรมก็ให้กรรมลิขิต*; แต่จิตใจยังไม่แจ่มแจ้ง ถึงกับจะรู้จักว่า นี่เป็นสักว่าธรรมชาติ.

เพราะเกิดมาไม่ได้รับคำสั่งสอนถึงที่สุดให้เข้าใจถึงธรรมชาติ; ฉะนั้นจึงไปติดอยู่ครึ่ง ๆ กลาง ๆ ที่พระเจ้าก็มี ที่กรรมก็มี ถึงแม้ในพุทธบริษัทเรานี้ก็ยังติดอยู่เป็นหลาย ๆ ชั้น ยังถือพระเจ้าชนิดไดชนิดหนึ่งอยู่ก็มี ทั้งที่เรียกตัวเองว่าพุทธบริษัท; ฉะนั้นเราก็ต้องให้อภัยแก่ศาสนาอื่นลัทธิอื่น เขาก็ต้องมีอย่างเดียวกับเรา ฉะนั้นเราเลิกดูหมิ่นกันเสียในเรื่องระหว่างศาสนานี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของมนุษย์นั่นเอง.

ถ้าเรายังไม่รู้จักธรรมชาติที่แท้ที่เป็นเพียงสิ่งเดียว อย่างเดียว เรื่องเดียวตัวเดียว เป็นต้นตอของสิ่งทั้งปวงแล้วก็ เราก็ยังโง่อยู่ตราบนั้น; ฉะนั้นจึงได้ขอร้องให้ขวนขวายศึกษากันให้รู้จักสิ่งสิ่งนี้เสียโดยเร็ว จะเรียกว่าธรรมชาติก็ดีที่สุด. แต่ถ้ารู้จักธรรมชาติจริงแล้ว จะรู้ว่ามันเป็นอันเดียวกันทั้งหมด. ความที่มันเป็นอันเดียวกันทั้งหมดนี้ เรียกว่า ไกวัลยตา, ภาวะอย่างนี้เรียกว่า

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ไกวัลยตา. สิ่งเหล่านี้ก็เรียกว่าไกวัลยธรรม คือสิ่งที่เป็นของสิ่งเดียวกันแท้ ตลอดเวลา ตลอดเนื้อที่พันที.

....

ประโยชน์ที่เราจะได้รับจากการเข้าถึงไกวัลยธรรม.

ที่นี้มาถึงความมุ่งหมายสุดท้าย ที่เป็นการสรุปได้ทีหนึ่งว่า เราจะได้รับอะไร? **จะได้รับประโยชน์อะไรจากการเข้าถึงไกวัลยธรรม?** ถ้าเราฉลาดกันทุกคน จนถึงกับรู้จักสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม ว่ามันตั้งอยู่อย่างไร, เป็นอยู่อย่างไร, คือเกี่ยวข้องกับชีวิตทั้งหลายทั้งปวงอย่างไร; อย่างนี้แล้วเราจะได้อะไร? จะขอตอบอย่างกำปั้นทุบดิน ว่ามันก็ **ต้องได้สิ่งที่ไม่เหมือนกับสิ่งที่เรากำลังได้อยู่ในเวลานี้.**

เดี๋ยวนี้เรากำลังได้ความทุกข์, อย่างน้อยก็ความโง่ ความหลง ยึดถือในนั่นในนี่จนมีความทุกข์ มีโลภ มีโกรธ มีหลง มีเกลียด มีกลัว มีปัญหาจนไม่รู้ว่า ทำไมมันจึงจะต้องเอามาเป็นปัญหา หรือมีความทุกข์. นี่ที่เราได้อยู่เดี๋ยวนี้มันเป็นอย่างนี้. **เพราะว่าเรายังไม่รู้จักสิ่งที่เรียกว่า ธรรมชาติที่เป็นไกวัลยธรรม.**

ถ้าเมื่อใดเราเข้าถึงสิ่งนี้ เราก็ได้สิ่งที่ตรงกันข้ามจากสิ่งที่เรากำลังได้อยู่เวลานี้. **สิ่งที่ได้อยู่ในเวลานี้** ก็คือความทุกข์ หรือปัญหาต่างๆ. ทำไมจึงต้องมาที่นี่? จะต้องมาพูดมาฟัง มาศึกษากัน ทำไม? นอนเสียที่บ้านไม่สบาย

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ดีกว่าหรือ? เพราะว่าเรามันทนไม่ได้, แล้วเรายังมีปัญหา มีอะไรรบกวน. เรามีความกระหาย อยากที่จะได้สิ่งที่ดีที่สุด; เรารู้สึกหรือเชื่อว่า เรายังไม่ได้สิ่งที่ดีที่สุด. เรากลัวว่าเกิดมาทั้งทีจะเสียชาติเกิด เราจึงดิ้นรนจะให้ได้สิ่งที่เราคิดว่ามันดีที่สุด, เราจึงต้องศึกษาให้รู้จักสิ่งที่สูงสุด.

นี่เรียกว่า **พูดกันในระดับสูงสุด**; แต่ถ้าพูดในระดับที่ต่ำ ๆ ลงไป มันก็เป็นเรื่องของคนที่โง่มากขึ้น ๆ จนไม่รู้ว่าจะอยู่กันอย่างไร, จะพูดจากันอย่างไร, จะทำมาหากินกันอย่างไร จึงจะมีความสงบสุข.

เดี๋ยวนี้เราพูดกันถึงขนาดที่ว่า แม้จะมีข้าวกิน มีอะไรสบายแล้ว; แต่ทำไมเราจึงยังมีความทุกข์? หรือว่า แม้จะเป็นเทวดาแล้ว มันก็ยังมีความทุกข์ **เพราะมันยังโง่ต่อสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม**; ฉะนั้นไกวัลยธรรมต้องเป็นสิ่งที่หยุด หรือเป็นที่จบสิ้นลงของความทุกข์. ถ้าใครไปถึงเข้า ไปรู้เข้า; โดยส่วนตัวบุคคล ก็เรียกว่าไม่รู้จักความทุกข์, ไม่มีความทุกข์ในส่วนตัวบุคคล, เป็นสันติสุขเฉพาะบุคคล เพราะเหตุว่าบุคคลมันหายไป.

นี่ถ้าพูดอย่างสมมติหน่อย ก็เรียกว่า ถ้าเรารู้จักไกวัลยธรรม มันก็ **จะกลายเป็นความว่างจากตัวตน,** คล้ายกับว่าเรานี้ เนื้อตัวเรา จิตใจของเรา, อะไรของเราทั้งหมด มันสลาย กลายเป็นความว่าง. มันหลอมเป็นอันเดียวกันกับไกวัลยธรรม กลายเป็นความว่างที่สุด, ว่างจากตัวตน. นี่มันได้สิ่งที่มันไม่เหมือนกับที่เรากำลังได้อยู่ในเวลานี้.

ขอให้ถือว่า **เป็นสิ่งสูงสุดที่มนุษย์จะต้องรู้จัก,** *เรารู้จักการที่ว่าเรามันหมดตัว หมดเนื้อหมดตัว ไม่มีตัว หลอมหายกลายเป็นความว่าง, กลายเป็น*

Copyright © 20(Co. rights reserved.

ความว่างสากลไปกับสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม, หรือว่าธรรมชาติแห่งสุญญตา หรืออะไรก็สุดแท้. นี่ผลของการที่เข้าถึงไกวัลยธรรมในส่วนตัวบุคคล; แล้วจะมานั่งกลัวตาย หรือจะมานั่งเป็นทุกข์อยู่อย่างไร, หรือจะมาทะเลาะวิวาทกันอยู่ได้อย่างไร, มันเป็นไปไม่ได้.

นี่เรียกว่า **ส่วนสังคมก็พลอยหมดปัญหาไปด้วย ไม่มีเรื่องที่จะต้องมาเบียดเบียนกัน.** เมื่อคนหนึ่งหลอมตัวเป็นความว่างไปหมดแล้ว ก็แปลว่าทุกคนก็หลอมตัวเป็นความว่างไปด้วยกันหมด; เป็นสิ่งเดียวกันหมด จะทะเลาะกันไม่ได้ ไม่มีคู่จะทะเลาะเพราะมันเหลือแต่ตัวเดียวกันไปเสียทั้งหมด. นี่เรียกว่า **ความรักสากล เมตตาสากล** อะไรที่มันเป็นสิ่งเดียวนั้น **มันเกิดขึ้นมาได้เพราะการเห็นสิ่งนี้.**

เดี๋ยวนี้เรามีตัวกู, มีของกู; แล้วก็แยกกันออกไป ทุกๆ ชีวิตที่จะคิดนึกรู้สึกได้ มันก็มีมากมาย ไม่รู้กี่โกฏิกี่ล้าน. **ไม่มีใครยอมรู้สึกว่าเป็นตัวเดียวกัน, เป็นสิ่งเดียวกัน.** ใครมาพูดขึ้นอย่างนี้ก็หัวเราะเอา : จะเป็นสิ่งเดียวกันอย่างไรได้, เป็นคนคนเดียวกันอย่างไรได้. **นี่เพราะว่าไม่มีไกวัลยธรรมในจิตใจของบุคคลนั้น** มันจึงแบ่งแยกเป็นตัวกู เป็นของกู เรื่อยไป : ทั้งมนุษย์ทั้งเทวดา หรือแม้แต่พรหมในพรหมโลก ที่ว่าสูงสุดแล้ว ก็ยังมีตัวกูตัวโตๆ; สัตว์เดรัจฉานเสียอีก จะมีตัวกูน้อยๆ เล็กๆ และไม่ค่อยรุนแรง.

ฉะนั้นเราพอจะพูดได้ว่า **ตัวกู-ของกูนี้มันใหญ่** และมันแรงขึ้น ตามความคิดนึก ที่มันฉลาดวิวัฒนาการมากขึ้น แต่แล้ว **วิวัฒนาการไปในทางที่ไม่เห็นไกวัลยธรรม.**

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ถ้าเราเกิดเห็นไกวัลยธรรมขึ้นมา โลกนี้ก็จะมีสันติสุข ; คือการเบียดเบียนมันมีไม่ได้ เพราะมันหลอมตัวเป็นตัวเดียวกัน. นี่เรียกว่าความเต็มเปี่ยมของความเป็นมนุษย์ คือมีจิตใจเต็มเปี่ยมอยู่ด้วยธรรมะชนิดนี้ แล้วมันก็ไม่หิว ไม่กระหาย ไม่พร่อง ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง.

นี้เรียกว่า มาดูกันทีเดียวคร่าว ๆ ว่า : เราจะต้องรู้จักไกวัลยธรรมในลักษณะอย่างนั้น ๆ, โดยวิธีอย่างนั้น ๆ, แล้วผลมันก็จะเกิดขึ้นอย่างนั้น ๆ เป็นต้น. นี่เป็นการสรุปเอาแต่ใจความของเรื่องที่ได้บรรยายมาแล้ว.

ทีนี้ เพื่อให้มันเป็นผลยิ่งขึ้นในการปฏิบัติ อยากจะขอโอกาสสักหน่อยหนึ่ง พูดกันอีกตอนหนึ่ง :-

ทุกเรื่องเหมาะแก่ภาวะของเขา อย่าดูหมิ่นว่าเป็นมิจฉาทิฏฐิ.

ข้อแรก ก็อยากจะพูดว่า เรานี้อย่าเป็นคนประมาท หรือโง่ หรืองมงาย อวดดี. อย่าอวดดีว่าเรารู้แล้ว, และอย่าโง่ถึงกับว่า พอได้ยินคำพูดในศาสนาอื่น พวกอื่น ก็หาว่าเขาโง่ หรือว่าเขาเป็นมิจฉาทิฏฐิไปเสียหมด.

ที่แล้วมาเราก็เห็นกันอยู่แล้วว่า พอเอ่ยถึงคริสเตียน เราก็ว่าไอ้มิจฉาทิฏฐิ. พูดถึงศาสนาฮินดู ไสยศาสตร์อะไร ก็เรียกว่าไอ้มิจฉาทิฏฐิ. หรือจะพูดถึงลัทธิเต๋า เราก็จะด่าเขาว่า เจ๊กป่าหี่ อะไรทำนองนี้ ; มันเป็นเรื่อง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ที่มองคนอื่นผิดไปหมด. หารู้ไม่ว่า นั่นเพราะว่าเรามันไม่รู้ คือหลับตาหรือมันตาบอด.

เดี๋ยวนี้ พอมารู้เรื่องไกวัลยธรรม ก็กลายเป็นอันเดียวกันตัวเดียวกัน, สิ่งเดียวกัน, เหมือนกัน, เปลือกข้างนอกนั้นหายไป เหลือแต่ข้างในเหมือนกัน. นี้เรียกว่าเป็นมนุษย์ด้วยกันก่อน พวกคนที่เราหาเอาว่าเป็นมิจฉาทิฏฐินั่น เราช่วยหลับตาเสียใหม่, แล้วมองกันอีกทางหนึ่ง ว่าเขาก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน.

ศาสนา บางศาสนาก็มีมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาลก็มี, พ้องสมัยพุทธกาลก็มี, หลังกว่านั้นอีก เมื่อเร็วนี้ก็มี; แล้วมันของใคร? มันของมนุษย์ด้วยกัน, มนุษย์ที่ต้องการจะดับความทุกข์ จะหาความสุขด้วยกันทั้งนั้น. นี่มันเป็นผู้ที่มีปัญหาอย่างเดียวกัน อย่างนี้กันเสียก่อน. แล้วเราอย่าไปหาหรือจะไปจัดเขาไว้ว่าเป็นมิจฉาทิฏฐิ, เป็นคนโง่, เป็นคนมิจฉาทิฏฐิ, เป็นศัตรูปรปักษ์ทำนองนั้น.

ถ้าใครเคยมีความรู้สึกคิดนึกอย่างนี้ก็ทิ้งไปเสียได้ ไม่ยากเย็นอะไร ไม่ต้องมีปัญหาอะไรมาก คือว่าเลิก หรือทิ้งมันไปเสีย; ไม่ต้องสนใจ ที่จะหาว่าเขามีมิจฉาทิฏฐิอะไร, เป็นข้าศึก เป็นปรปักษ์ เป็นคู่แข่งขัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศาสนา.

โดยถือเสียว่า ถ้าศาสนาใดยังคงมีอยู่ในโลกในเวลานี้ได้ ก็พอจะกล่าวได้ว่า มันต้องมีส่วนที่ดี ที่ถูก ที่มีประโยชน์; หากแต่ว่าเขาได้พูดไว้ในรูปหนึ่ง แบบหนึ่ง คือใส่ภาชนะที่ต่างๆกัน; หมายความว่า วิธีการที่

Copyright © 200 Co., ights reserved.

ต่างกัน เพื่อให้เหมาะกับบุคคลนั้น ๆ ในถิ่นนั้น ๆ ในยุคนั้น ๆ สมัยนั้น หรือวัฒนธรรมชนิดนั้น.

ข้างผิวนอกนี้เราไม่เอา เอาแต่ข้างใน ว่ามันเป็นมนุษย์ด้วยกัน **เป็นมนุษย์เหมือนกัน** ช่วยจำคำว่า*"เป็นมนุษย์เหมือนกัน"*นี้ไว้ ว่ามันมาจากต้นตอเดียวกัน คือสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม ซึ่งเป็นวิวัฒนาการของมนุษย์. เขาจึงต้องพูดไปตามขั้นตามตอนของวิวัฒนาการ; มันจึงผิดกันบ้างก็แต่เพียงเปลือกนอก; เนื้อแท้มันก็มีความเป็นมนุษย์ ที่ดีนรนจะดับความทุกข์ จะถึงความสุข.

ฉะนั้นเมื่อกล่าวถึงคำบางคำ เช่นคำว่า "ปฐมเหตุ" นี้ *บางคนจะค้านเสียงแข็งว่า ในพุทธศาสนาไม่มี;* อย่างนี้เป็นต้น ที่จริงคำว่าปฐมเหตุนั้นมันมี มากกว่าที่จะมี; แต่ไม่ได้เรียกว่า ปฐมเหตุ คือได้กล่าวไว้ในลักษณะที่ยอมรับว่า : ที่แรกมันก็มีสิ่งหนึ่ง แล้วมันจึงมีสิ่งสิ่งหนึ่ง *ตามกฎของอิทัปปัจจยตา เพราะมีสิ่งนี้ ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ ๆ จึงเกิดขึ้น* อย่างนี้. มันก็ถอยหลังไปได้เรื่อยจนถึงที่สุด ว่า *เพราะมีสิ่งอยู่สิ่งหนึ่ง สิ่งเหล่านี้จึงมีขึ้นมา* แต่ก็ไม่ใช่เป็นตัวเป็นตน ไม่เป็นบุคคล เช่นพระเป็นเจ้า เป็นต้น.

แต่ถ้าใครเขาจะเรียกพระเป็นเจ้าก็ช่างเขา; เพราะเขาอยากจะเรียกอย่างนั้น, เพราะว่ามันเหมาะแก่เขา เหมาะแก่จิตใจของเขา เขาก็พูดถูกแล้วที่เขาจะถือว่ามันมีปฐมเหตุ ที่ทำให้สิ่งทั้งหลายทั้งปวง วิวัฒนาการออกมา; เขาจะเรียกว่าพระเจ้าก็ตามใจเขา.

Copyright © 20 Co. rights reserved.

เราจะเรียกว่า กฎของธรรมชาติ ก็ตามใจเรา; มันควรจะได้ทั้งนั้น. *นี่เรียกว่าพอได้ยินถ้อยคำในศาสนาอื่น แล้วอย่าเพ่อคิดว่า เขาเป็นมิจฉาทิฏฐิ,* หรือโง่, เราเสียอีกจะเป็นคนโง่, เป็นมิจฉาทิฏฐิ เพราะเราฟังเร็วเกินไป ตัดสินเร็วเกินไป, อะไรก็เร็วเกินไป จนไม่ได้เรื่องได้ราว. ฉะนั้น เราจึงยอมรับกันว่า ไกวัลยธรรมเป็นปฐมเหตุ; เพราะมันเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนเวลา หรือว่าก่อนพื้นที่ หรือก่อนการเกิดอะไร เป็นเนื้อที่ เป็นเวลาขึ้นมา. รายละเอียดก็พูดมาแล้วตั้ง ๑๐ กว่าครั้ง; ถ้ายังไม่มองเห็นชัด ก็ไปมองให้เห็นชัดเสียก็แล้วกัน : ว่ามีอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งจะมีอยู่ก่อนสิ่งใดทั้งหมด แล้วเต็มไปทุกหนทุกแห่ง ตลอดเวลาทั้งปวง.

....

เราสร้างทุกข์ เพราะไม่รู้จักไกวัลยธรรม.

เดี๋ยวนี้เรามีปัญหา เอาปัญหาในปัจจุบันเป็นหลักกัน. เรากำลังต้องการอะไรเดี๋ยวนี้? เราต้องการความดับทุกข์, ต้องการความไม่มีทุกข์, เรากำลังแตกแยกกันเป็นพวกๆ, เป็นพวกๆ, แล้วกำลังรบราฆ่าฟันกัน; แม้ในส่วนย่อยน้อยๆก็แตกไปส่วนน้อยๆ; แม้แต่ในครอบครัวเดียวกัน มันก็ยังเป็นคนนั้นคนนี้; แล้วก็ทะเลาะวิวาทกัน แม้แต่สามีกับภรรยา.

ทำไมมันแตกแยกกันมากถึงขนาดนั้น? ก็เพราะไม่มีธรรมะ เพราะ*ไม่เห็นธรรมะ,* เพราะไม่มีธรรมะ แม้แต่กะผีกหนึ่งของสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม.

Copyright © 200 Co. rights reserved.

ถ้าเราจะเห็นธรรมะที่ถูกต้องอยู่สักส่วนหนึ่งเท่านั้นแหละ มันก็จะทะเลาะกันไม่ได้. นี่เป็นผัวเมียกันแท้ ๆ ก็ยังทะเลาะกันได้, แล้วก็ทะเลาะกับเพื่อนบ้าน แล้วก็ทะเลาะกันกับกลุ่ม หมู่ คณะ. เดี๋ยวนี้ประชาชนก็ทะเลาะกับรัฐบาล หรือประเทศชาติก็ทะเลาะกันกับประเทศชาติอื่น ๆ กระทั่งคุมพวกกัน จะมีการทะเลาะวิวาทที่ไม่มีที่สิ้นสุด.

นี่เรามีปัญหาอย่างนี้; เพราะว่าเราไม่รู้จักสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม คือธรรมะที่ทำให้ทุกคนหลอมเป็นตัวเดียวกัน เป็นอันเดียวกัน เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง ซึ่งบริสุทธิ์ หรือว่าซึ่งสงบเย็น หรือซึ่งไม่มีความทุกข์. เดี๋ยวนี้มันแยกออกเป็นประกายของการปรุงแต่ง : เป็นกิเลส เป็นตัวกู เป็นของกู. เดี๋ยวนี้เรามีปัญหาอย่างนี้ เราก็อาจจะรู้ได้ หรือพูดได้ กล่าวได้ โดยไม่ต้องกลัวผิดว่า : ข้างหน้ามันก็จะต้องเป็นอย่างนี้ ถ้าหากว่าเรามันยังโง่อยู่อย่างนี้.

เดี๋ยวนี้เรายังไม่มีวี่แววร่องรอยที่จะมองเห็นว่า เราจะฉลาดขึ้น. ระวังให้ดี, เดี๋ยวจะหาว่าอาตมานี้ดูถูก. ทุกคนดูตัวเอง ดูอะไรด้วยตนเองก็แล้วกันว่ามันมีหวังไหมว่า ข้างหน้านี้เราจะฉลาดขึ้น? เพราะว่าหลายปีมาแล้ว มันก็ยังไม่เห็นมีอะไรเปลี่ยนแปลงนักบ้าง เพราะเราไม่ได้คิดเรื่องนี้ เพราะเราไม่ได้คิดให้ก้าวหน้า เพื่อจะโผเข้าไปหาสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม.

เราอยากจะมีตัวกู มีของกู, มีอะไรอยู่ที่นี่ จะมีเงินของกู ทองของกู อะไรของกูอยู่ที่นี่; มันก็ไม่มีอะไรที่จะเปลี่ยนแปลงแน่นอน, แล้วอนาคตก็จะต้องเป็นอย่างนี้. ย้อนไปดูอดีตก็จะเห็นได้ว่า ส่วนมากมันเป็นมาอย่างนี้ : มีตัวกู

Copyright © 20(Co. rights reserved.

– ของกู, เดี๋ยวนี้ก็มีตัวกู–ของกู, ในอนาคตก็จะมีตัวกู–ของกู. ทั้งหมดนั้นเพราะไม่รู้จักสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม.

ฉะนั้น จึงกล้าพูดว่า อีกสักหมื่นปี มนุษย์ก็อาจจะ **ยังมีตัวกู–ของกู** อยู่นั่นแหละ; แล้วจะร้ายกาจไปกว่านี้เสียอีก เพราะว่าเขาไม่สนใจเรื่องไกวัลยธรรม, ไม่มีเค้าเงื่อนว่า มนุษย์จะสนใจเรื่องไกวัลยธรรม. เพราะเดี๋ยวนี้กำลังค้นคว้าแต่ในทางที่จะทำให้เกิดการแตกแยก : ไปโลกพระจันทร์ได้ หรือไปได้ทุกโลก ทุกดาว ทุกดวง มันก็เพื่อการแตกแยก; มันไม่ใช่เพื่อการรวมเป็นสิ่งเดียวกัน เป็นไกวัลยธรรม.

ฉะนั้นเราจึงเห็นว่า **น่าจะพอกันทีสำหรับการแตกแยกกัน** : แบ่งแยกเป็นตัวกู – ตัวสู, เป็นของกู – ของสู, เป็นอะไรต่าง ๆ – เหล่านั้น, มันเป็นที่ตั้งแห่งกิเลส และเกิดความทุกข์ เกิดการเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏสงสาร.

ต้องการความสงบ ก็ต้องกล้าปฏิบัติให้เข้าถึงไกวัลยธรรม.

ฉะนั้นเดี๋ยวนี้ เราก็ต้องกล้าพอที่จะตัดสินใจเราเองว่า ถ้าคนอื่นเขาไม่เอากับเรา ก็ตามใจเขา; เพราะว่าเรามีสิทธิ มีโอกาส มีความสามารถที่จะเอาได้ **คือทำจิตใจของเราให้เข้าถึงสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม,** คือเข้าถึงธรรมะที่แท้จริง เข้าถึงธรรมะที่สูงสุด ที่จะดับเสียได้ซึ่งตัวกู–ของกู หรือจะดับความทุกข์ทั้งหลายเสียได้ หรือจะเรียกว่าเข้าถึงนิพพานก็ได้.

Copyright © 200 Co., ights reserved.

หรือว่าพวกอื่นเขาอยากจะเรียกว่า เข้าไปอยู่กับพระเจ้า ไปอยู่ในโลกของพระเจ้า เป็นอันเดียวกับพระเจ้า; เขาก็ควรจะพูดได้. เราอย่าไปขัดคอเขา; ขอแต่ว่าให้ความมุ่งหมายนั้น มันเป็นไปเพื่อความสงบรำงับ ความหยุด ความเย็น ความไม่มีทุกข์ก็แล้วกัน. นี่เราจะต้องเข้าใจสิ่งที่สูงสุดและเด็ดขาดสิ่งนี้กันให้ได้.

อาตมาเชื่อเหลือเกินว่า เรื่อง **ไกวัลยธรรม** ซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติแท้ๆนี้ จะช่วยโลกทั้งโลกนี้ได้; จึงอุตส่าห์เอามาพูด, พูดอย่างที่ไม่กลัวว่าคนจะรำคาญ, หรือตัวเองก็ไม่คิดว่าจะเหนื่อยเหนื่อยอะไร.

ถ้าเราพูดให้คนทุกคนเข้าใจได้; คนทุกคนก็จะหลอมตัวเป็นอันเดียวกัน ไม่มีเขามีเราได้; มันเป็นศาสนาของธรรมชาติ. อาจจะพูดให้พวกคอมมูนิสต์เป็นต้นนี้ เขายอมรับได้, หรือยิ่งกว่าคอมมูนิสต์ ก็ยอมรับได้ เพราะมันเป็นเรื่องของธรรมชาติ ซึ่งเขาอาจจะมองเห็นอยู่, เห็นได้ด้วยตนเอง.

แต่ถ้าไปพูดเรื่องพระเจ้าชนิดที่เป็นคน อย่างงมๆงายๆแล้ว; พวกคอมมูนิสต์เขาด่า เหมือนกับที่เราได้ยินอยู่ทั่วๆไป. **คอมมูนิสต์เขาด่าศาสนาที่มีพระเจ้า เพราะอธิบายพระเจ้าผิด.**

เราอธิบายพระเจ้าให้ถูก ให้เป็นพระเจ้าที่จริง คือพระเจ้าที่เป็นกฎของธรรมชาติ พวกคอมมูนิสต์ก็จะหุบปาก หรือไม่มีอะไรจะพูด; เพราะคอมมูนิสต์เองก็รู้จักสิ่งนี้ อาศัยสิ่งนี้ พัฒนาตัวเองอยู่ แต่มันเป็นไปในเรื่อง

Copyright © 200 Co. rights reserved.

โลก. ถ้าเขาขยับมาในเรื่องธรรม, เรื่องธรรมะมันก็มีผลอีกทางหนึ่ง เป็นคู่กันขึ้นมา ในเรื่องความสงบสุขทางธรรม.

แต่นี้เราจะไม่ให้, คล้าย ๆ กับว่าจะไม่ให้ใครคิดอย่างอื่น นอกไปจากที่เราคิด, หรือพูดด้วยถ้อยคำอย่างอื่นนอกจากที่เราพูด; แล้วเราก็ไม่รู้จักพูด, หรือไม่รู้จักคิดให้มันเข้าเป็นสากล, เป็นอันเดียวกัน คือสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม ได้แก่ *กฎของธรรมชาติ ที่ควบคุมกำกับอยู่ในตัวธรรมชาติ ให้มนุษย์ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ* ก็ได้ผลมาตามที่ตัวต้องการ.

ฉะนั้น เราไม่ต้องกลัวว่า จะเกิดบุคคลอีกประเภทหนึ่ง, จะทำลายศาสนา, จะทำลายความสงบสุขของมนุษย์. เราจะต้องคิดให้ถูกต้อง หรือต้อนรับให้ถูกต้องว่า : ต่างก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน จะต้องไปกลัวเขาทำไม? เมื่อเอาสิ่งที่ถูกต้องหรือดีกว่า ที่เขารู้อยู่ ให้เขาได้ยินได้ฟัง เขาก็ต้องรับ. เพราะเขาก็ต้องการจะดับความทุกข์ด้วยเหมือนกัน; ไม่มีใครอยากจะได้ความทุกข์.

นี้เรื่องอื่นมันไม่อาจจะมาเป็นเรื่องสมานสามัคคีกันได้ นอกจากเรื่องความจริงของธรรมชาติ ซึ่งไปเที่ยวฝากอยู่ในศาสนานั้น ศาสนานี้ ในรูปต่าง ๆ กันจนเข้าใจยาก. เอามาใส่ครกตำหลอมเป็นอันเดียวกันเสียใหม่, ให้มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ กฎของธรรมชาติ หน้าที่ตามธรรมชาติ ผลที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ; ให้ทุกคนมองเห็นชัด มันก็จะมีสันติสุขในโลกนี้ได้.

เดี๋ยวนี้ ทางความรู้อย่างสมัยใหม่ เขาก็เริ่มมองเห็นธรรมชาติ; แต่มองเห็นด้านเดียว คือเห็นแต่ในทางวัตถุมากเกินไป; ไม่สนใจในทาง

Copyright © 200 Co., ights reserved.

นามธรรม หรือที่ยิ่งขึ้นไปกว่าทางนามธรรม. ทางวัตถุมันก็เป็นธรรมชาติ, ทางนามธรรมมันก็เป็นธรรมชาติ หรือถ้าจะมีอะไรยิ่งไปกว่านั้น เป็นที่ดับของสิ่งเหล่านั้น มันก็ยังคงเป็นธรรมชาติ.

เดี๋ยวนี้เขาไปรู้จักธรรมชาติแต่ในส่วนที่เป็นวัตถุ แล้วก็ใช้ในทางที่จะส่งเสริมเป็นตัวกู-ของกู นี่มันจึงไกลออกไป ๆ ไม่รู้เรื่อง; มันก็กลายเป็นเหมือนกับว่า ตอกลึม เอาเหล็กสะกัด หรือเอาลิ่มมาตอก ให้มันแตกกระจายออกไปเป็นมาก ๆ แขนง หลายเสี่ยง หลายแขนง ไกลออกไป. มันไม่มีอะไรที่จะเก็บเอามาหลอมให้เป็นอันเดียวกัน; มันมีแต่จะตอกลึมให้แตกออกไปเป็นหลายทิศหลายทาง.

นี่เพราะเหตุไร? เพราะเหตุว่าโง่ต่อสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม; มันโง่ต่อความรู้ที่บอกว่ามันมีเพียงสิ่งเดียว, สิ่งที่เป็นของจริงนั้น มีเพียงสิ่งเดียว *เอกํ หิ สจฺจํ น ทุตียมตฺถิ* นี่เป็นภาคบาลี *ว่าของจริงมีอยู่สิ่งเดียว ไม่มีส่วนที่สอง.*

ที่นี่เมื่อไม่รู้จักสิ่งเดียว, สิ่งที่มีอยู่เพียงสิ่งเดียว; มันก็โง่ ทำให้แตกแยกออกเป็นหลายสิ่ง นี่เรียกว่ามัน ตอกลึม คือปฏิกิริยาที่ออกมาเป็นกิเลส : เห็นแก่ตัว, เป็นตัวกู-ของกู, มีความเห็นแก่ตัว มันก็ตอกลึมออกไปตัวหนึ่ง ๆ ๆ.

ที่นี้ ถ้าจะให้หลอมเข้าเป็นอันเดียว มันก็ต้องรู้จักสิ่งซึ่งมีอยู่เพียงสิ่งเดียว คือไกวัลยธรรม. อย่าให้ปรุงออกมาเป็นกิเลส; แต่ให้ปรุงออกมา

Copyright © 200 Co. rights reserved.

เป็นความรู้ คือโพธิ. นั้นมันก็จะหลอมเป็นอันเดียวกันได้, ถ้ามีปัญญา หรือโพธิในสิ่งที่เรียกว่าไกวัลยธรรม.

ไม่รู้จักไกวัลยธรรม ก็เพราะไม่เข็ดหลาบต่อความทุกข์.

ที่นี้ปัญหาสุดท้าย ก็น่าจะมองดูกันในแง่ที่ว่า มันจะมีอะไรที่จะมาช่วยทำให้เราเกิดความคิด ที่จะหลอมตัวเข้าด้วยกัน; มันก็เป็นเรื่องที่เห็น ๆ กันอยู่แท้ ๆ แล้วเราก็ไม่ยอมทำ, คือมันไม่รู้จักเข็ดหลาบ; เราไม่รู้จักเข็ดหลาบต่อความทุกข์ ที่มันเกิดขึ้นทุกวัน. เราไม่ละอายต่อการที่โง่ ทำให้ความทุกข์นี้มันเกิดขึ้นทุกวัน. เราก็ไม่กลัวความทุกข์ชนิดนี้.

เราไปกลัวที่จะไม่มีความทุกข์ ชนิดนี้; เราไปกลัวว่า จะไม่มีตัวกู-ของกู เราไม่กลัวว่า มันมีตัวกู-ของกูนี่มันร้ายกาจ แล้วเราไปกลัวว่า มันจะไม่มีตัวกู-ของกู เพราะว่ายังเห็นแก่ตัว ยังอยากจะเข้าข้างตัว อยากจะมีตัว อยากจะดี อยากจะเด่น อยากจะอะไรไปต่าง ๆ ตามประสาของความรู้สึกที่มันเป็นกิเลส, เป็นความเห็นแก่ตัว.

ฉะนั้น ขอให้มองในทางที่จะรู้จักเข็ดหลาบกันบ้างเถิด. ความทุกข์ทั้งหลายมันก็แสดงมามากมายแล้ว; แล้วเราก็ทำเอง เพราะเราไม่มีปัญญา ไม่มีความรู้อย่างอื่น นอกจากจะทำให้มันเกิดแต่สิ่งยุ่งยากลำบาก ที่เป็นทุกข์; แม้แต่จะแสวงหามากิน มาใส่ปากใส่ท้อง ก็ยังไม่รู้จักแสวงหา.

Copyright © 200 Co., ights reserved.

อย่าให้มันเกิดความลำบากหรือเป็นทุกข์; มันมีจิตใจที่เป็นทุกข์เสียเรื่อย : ได้ก็เป็นทุกข์, เสียก็เป็นทุกข์, แพ้ก็เป็นทุกข์, ชนะก็เป็นทุกข์, ตื่นอยู่ก็เป็นทุกข์, นอนหลับก็เป็นทุกข์. นี่มัน ฉลาดแต่ในทางที่จะเป็นทุกข์; แล้วมันก็ไม่รู้จักเข็ดหลาบ. เพราะฉะนั้นจึงว่ามันไม่รู้จักละอาย, ไม่รู้จักเข็ดหลาบ.

อย่างเช่นเรื่องเกิดเมื่อเช้านี้ ควรจะจำไว้เป็นตัวอย่างสำหรับจะเข็ดหลาบ; พอมาเดี๋ยวนี้มันก็ลืมแล้ว, พอพรุ่งนี้ก็ลืมแล้ว, มันก็รุดหน้าไปหาเรื่องตัวกู – ของกู อะไรกันใหม่ต่อไปอีก. เรียกว่า เวียนว่ายอยู่ในวัฏฏสงสาร เพราะความไม่รู้จักเข็ดหลาบ, และเพราะว่ามันโง่ถึงขนาด ที่ไม่รู้ว่านี่เป็นความทุกข์. มันก็เลยไม่อยากจะเข็ดหลาบ, ไม่รู้จักความเข็ดหลาบ. เพราะไม่รู้ว่านี่เป็นความทุกข์;

แต่มันรู้สึกว่าเจ็บปวด หรือทนทรมาน; แต่ก็ไม่รู้จักเข็ดหลาบ. แล้วมัน มีอะไรที่คอยถ่วงกันไว้เรื่อย ก็คือ *อวิชชา–ความโง่ ความหลง*; นี่มันคอยถ่วงไว้เรื่อย ให้โพธิหรือปัญญานั้น มันเลิกร้างไปทุกคราว. แม้ว่ามันจะเคยเกิดขึ้นบ้าง แต่มันก็มีอวิชชานี่ลบล้างไปเสีย, สร้างเรื่องอื่นอันใหม่ขึ้นมาอีกอย่างนี้เรื่อย ๆ ไป จนกระทั่งตาย.

ถ้าเรา จะถือเอาตามที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ ก็คือ อย่าประมาท, อย่าประมาท ก็มาดูกันให้ดี ๆ ก่อนแต่ที่จะตายนี้ ให้จิตใจมันรู้แจ้งต่อสิ่งที่เรียกว่าสูงสุด ประเสริฐที่สุด คือบรมธรรมความที่ไม่มีทุกข์เลย; เพราะมองเห็นว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไกวัลยธรรม, สักว่าธรรมชาติ ซึ่งเป็นธาตุอยู่ ธรรมชาติ ไม่ควรจะไปหลงเข้าใจผิดเป็นตัวกู – ของกู.

Copyright © 2007 Co.,L ghts reserved.

ถ้าได้อย่างนี้ มันก็จะมีจิตใจที่แจ่มใส สะอาด สว่าง สงบ เพิ่มขึ้นๆ อาจจะถึงที่สุดได้ ก่อนแต่ที่จะตาย เรียกว่าเกิดมาทั้งทีก็ไม่เสียทีที่เป็นมนุษย์ หรือได้พบพระพุทธศาสนา, คือได้พบกับจิตใจที่สะอาด สว่าง สงบ, เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ที่เราสวดกันอยู่เสมอว่า *พุทธะ คือผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน*.

ฉะนั้น เกิดมาทั้งทีก็ขอให้ได้เบิกบาน. อย่าให้ตายไปเสีย โดยไม่รู้จักกับความเบิกบาน; จะได้ไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์ และพบพระพุทธศาสนา.

นี่คือการย้ำแล้วย้ำเล่า ขอร้องแล้ว ขอร้องเล่า ว่าเมื่อทางอื่นมันไม่ลัด ไม่ตัดลัดพอ; มันก็มีอยู่ทางนี้ ทางเดียว ที่จะตัดลัด คือรีบรู้จักสิ่งที่เรียกว่า ไกวัลยธรรม กันเสียทุกๆคนเถิด จะเห็นว่าทั้งหมดเป็นสิ่งเดียวกัน, เป็นอย่างเดียวกัน, เป็นว่างจากตัวตนอย่างเดียวกัน. จิตใจเป็นว่างจากตัวตนอย่างเดียวกันหมดทุกคน; แล้วมือเท้า ก็ทำการทำงานไปได้ด้วยจิตใจชนิดนี้ มันก็ไม่เบียดเบียนกัน; ทุกคนก็มีกินมีใช้ แล้วก็ไม่ต้องเบียดเบียนกัน.

เหมือนกับที่เราเห็น สัตว์เดรัจฉานแท้ๆ; นก หนู บางพวกไม่ได้เบียดเบียนกัน เป็นอยู่ด้วยกัน; เรียกว่า อยู่ร่วมกันอย่างสันติยิ่งกว่ามนุษย์ ซึ่งรู้จักแต่เบียดเบียนกัน; แล้วปากก็จะพูดว่าอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. ฉะนั้น สู้สัตว์เดียรัจฉานตัวเล็กๆก็ไม่ได้ ที่มันอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติ; เพราะมันไม่มีตัวกู – ของกูในจิตใจ มันปล่อยจิตใจให้ว่าง เป็นอันเดียวกัน ไปตามธรรมชาติ. ตัดจากตัวกู – ของกู : หิวก็ไปหากิน อิ่มก็นอน หิวก็ไปหากิน อิ่มก็นอน มันก็เป็นเรื่องที่ถูกตามธรรมชาติมากกว่า.

Copyright © 200 Co., ights reserved.

แต่เดี๋ยวนี้เรามันไม่ชอบ เพียงแต่ว่าได้กินแล้วก็พอแล้ว; ต้องการสวยงาม ต้องการเอร็ดอร่อย ต้องการสนุกสนาน ต้องการบำรุงบำเรออะไรมากไป, แล้วสิ่งเหล่านี้มันครอบงำจิตใจ ดึงเอาไปหมด : เป็นตัวกู – ของกู สูงสุด – สูง – สูงยิ่งกว่าฟ้า, หรือยิ่งกว่าโลกอะไรเสียอีก. นี่ขอให้เข้าใจเถอะว่า มันเพราะไม่รู้จักธรรมชาติอันแท้จริง คือความว่างจากตัวตนของตน ที่เป็นไกวัลยธรรม ดังที่กล่าวแล้ว.

....

สรุปว่า : ไกวัลยธรรม คือสิ่งเดียวเป็นอสังขตะ, เป็นกฎปฏิบัติไม่มีตัวกู – ของกู.

นี่การบรรยาย ๑๓ ครั้ง ทั้งครั้งนี้ เรียกว่าออกจะประหลาดอยู่; แล้วชื่อของมันก็แปลกอยู่ ที่เรียกว่าไกวัลยธรรม. ขอให้จำไว้ง่าย ๆ ว่า พูดถึงเรื่องไกวัลยธรรมนั้น คือพูดถึงเรื่องสิ่งสิ่งเดียว, สิ่งสิ่งเดียวเท่านั้น *ไกวัลยะ* แปลว่า *สิ่งเดียวเท่านั้น* ทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลา ทุกกาล ทุกสมัย มีสิ่งสิ่งเดียวเท่านั้น เป็นอสังขตธรรม เป็นกฎที่มนุษย์จะต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องอย่าไปมีตัวกู – ของกู.

นี่หัวข้อที่เคยบรรยายมาแล้ว ก็มีอยู่ว่า มันเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนสิ่งทั้งปวง จึงได้สมมติให้เป็นพระเจ้า, แล้วเป็นธรรมะอย่างยิ่ง คือตายตัวเปลี่ยนแปลงไม่ได้อย่างยิ่ง : เป็นกฎของความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็น

Copyright © 200 Co. rights reserved.

อนัตตา เป็นกฎแห่งอิทัปปัจจยตา เพราะสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี, แล้วขยายออกมาเป็นกฎแห่งอริยสัจจ์ ว่าต้องทำจัดตัณหา อุปาทาน ตัวกูของกูเสีย ความทุกข์จึงจะไม่เกิดขึ้น.

ในสิ่งทั้งปวงนี้ มันมีธาตุแห่งความเป็นพุทธะ คือจะรู้จักไกวัลยธรรมนี้ได้; แม้ว่ายังเป็นสักว่าชีวิตที่ยังหลับ ๆ อยู่; เหมือนกับต้นไม้ หรือเหมือนกับอะไรทำนองนี้ มันก็มีส่วนแห่งความรู้ ที่จะวิวัฒนาการต่อไป.

ฉะนั้น อย่าได้ถือว่า เราเกิดเป็นมนุษย์ทั้งที จะไม่มีเชื้อของความเป็นพุทธะ อย่างไรได้; แม้แต่ในต้นไม้ มันก็ยังจะมี. ถ้ามองกันให้ลึกซึ้งแล้ว แม้แต่ในก้อนกรวด ก้อนหิน ก้อนดิน มันก็ยังจะมี แต่มันยังหลับอยู่มากเท่านั้น.

แล้วยังพูดถึงว่า กฎเกณฑ์ของไกวัลยธรรมนี้ จะไม่มีวันเปลี่ยนแปลง จะไม่มีวันสูญสลาย. มันเป็นของคงทน ที่เรียกว่า คงกระพันชาตรี นั้นเป็นอย่างยิ่ง.

ที่นี้ก็ได้พูดมากที่สุดถึง ๓ วันว่า ถ้าเรารู้เรื่องนี้แล้ว จะเป็นเรื่องต่อรองกันได้ เพื่อทำความเข้าใจอันดีในระหว่างศาสนา. และในวันนี้ก็พูดเฉพาะในข้อสรุปความทั้งหลายเหล่านั้น มาเป็นเครื่องเตือนความทรงจำ แล้วก็บอกให้ทราบว่า เมื่อไกวัลยธรรม ถูกรับเอามาเป็นเครื่องคุ้มครองโลกแล้ว โลกก็จะมีแต่ความสงบสุขอย่างเดียว.

Copyright © 200 Co., ights reserved.

นี่เป็นอันว่าจบเรื่องไกวัลยธรรม โดยเค้าเงื่อนที่ควรจะนำมาพูดกันในหมู่พุทธบริษัทเรา ผู้ถือธรรมชาติเป็นหลัก ปราศจากตัวตน สัตว์ บุคคล เราเขา.

การบรรยายนี้ก็สมควรแก่เวลาแล้ว ขอให้พระสงฆ์ทั้งหลาย สวดคณสาธยายตามเคยต่อไป โดยสมบูรณ์.

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

บันทึก ท้ายเรื่อง
จาก ผู้จัดพิมพ์

ธรรมบรรยายเรื่อง ไกวัลยธรรม ของ ท่านอาจารย์ พุทธทาสฯ นี้ เกิดขึ้นแต่ครั้ง ๒๐ ปี ก่อนที่ท่านอาจารย์จะได้ละลาสังขารจากโลกนี้ไป คือ ท่านเริ่ม ครั้งแรกเมื่อ ๗ เมษายน ๒๕๑๖ และสัปดาห์ละครั้งรวม ๑๓ ครั้ง ถึงสุดท้าย เมื่อ ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๖ เป็นเวลาไตรมาสพอดี ณ สถานที่ ลานหินโค้ง สวนโมกขพลาราม และท่านก็ว่าเป็นอันจบโดยเค้าเงื่อนแล้ว สำหรับ พุทธบริษัทเรา "ผู้ถือธรรมชาติเป็นหลัก ปราศจาก ตัวตน, สัตว์, บุคคล, เรา เขา".

การบรรยายธรรมะของท่านอาจารย์ ฯ ในช่วงกว่าสองทศวรรษมานี้ ท่านได้จัดแนวทางแห่งโลกุตตรธรรม (อันล้วนเป็นธรรมเครื่องออกจากทุกข์ได้อย่างชะงัด คือ นิยยานิกธรรม) แสดงออกมาให้ปรากฏอย่างเป็นขบวนการ ตั้งแต่ต้นจนตลอด สรุป ได้เรียกว่า 'ธรรม ๙ ตา' ธรรมชุดเหล่านี้ล้วนทรงคุณค่าลึกล้ำ และสานุศิษย์หรือผู้สนใจใคร่รู้ธรรม คือธรรมกามิกทั้งหลายจะไม่ใคร่พบ ณ ที่ใด ท่านได้เอาออกมาตีแผ่และเป็นระบบดุจได้พากเพียรขุดเพชรจากพระพุทธศาสนา ซึ่งอุดมด้วยมหาปฐพีแห่งความรู้ที่เป็นสุทธิสัจจะเอาขึ้นมาขัดล้าง เจียระไนให้ส่องแสงประกายเจิดจรัสแก่ตาประดาชาวธรรมกามตาทั้งหลายเม็ดแล้วเม็ดเล่า ในขณะเดียวกันท่านก็มิได้ละเลยในอันที่จะกล่าวเตือนสติถึงธรรมะพื้น ๆ ที่ธรรมาจารย์ทั้งหลายพูดสอนในทั่ว ๆไปนั้นด้วย เพียงแต่ท่านอาจารย์จะกล่าวด้วยนัยที่ให้ผลว่าผู้ฟังต้องหัดใช้ความคิดให้ลึกซึ้งโดยควรแก่การรู้ธรรมะนั้น ๆ (และเป็นเชิงบังคับให้ศึกษาให้ตลอดแต่ต้นสักหน่อย) อันเป็นมรรควิธีปลุกปัญญาแบบเซน (ZEN) คือสอนให้รู้จักคิดเป็นกัน เพื่อจะได้ไม่ต้องพูดกันให้ยืดยาวความนัก เพราะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเบื้องปลายปีจฉิมวัยของท่านอาจารย์ รู้สึกจะรู้ถึงความเหน็ดเหนื่อยที่ท่านมี แม้พยายามจะไม่ให้ปรากฏก็คูจะ

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

มีมากขึ้นทุกที เช่น ธรรมะเนื่องเรื่องปรุงแต่งทั้งมวลคือ สังขารธรรม ท่านก็จะแสดงอรรถออกมาด้วยคำเพียง "น้ำนิ่ง – ตลิ่งไหล" แค่นี้ก็เป็นกุญแจไขไปสู่คำตอบปัญหาว่า ทำไมเราทุกวันนี้จึงข้ามฟากข้ามน้ำไปฝั่งข้างโน้นไม่ค่อยได้กัน.

ในช่วงสอง–สามทศวรรษหลังของท่านอาจารย์งานขุดและเจียระไนเพชรจากพระไตรปิฎกดังกล่าว ก็ได้ปรากฏธรรมะที่เรียกว่า 'ธรรม ๙ ตา'* ซึ่งเริ่มแต่

– อนิจจตา, ทุกขตา, อนัตตตา;
– ธัมมัฏฐิตตา, ธัมมนิยามตา, อิทัปปัจจยตา;
– ตถตา, สุญญตา, อตัมมยตา.

ธรรมทั้งเก้านี้ ก็ได้ปรากฏแจ่มแจ้งขึ้นทีละน้อยในจิตใจของสาธุชน จนท่านอาจารย์อดที่จะดีใจให้ปรากฏแก่ผู้คิดตามหรือธรรมานุจรทั้งหลายไม่ได้ว่า ท่านเห็นแล้วว่า มีผู้เข้าใจในองค์ธรรมหลาย ๆ องค์นั้น ถึงขั้นที่ท่านพูดว่า "ใช้กันเป็น" มากขึ้นแล้ว.

อัน 'ธรรมทั้งเก้า' นี้ ซึ่งเริ่มจากชุด 'พระไตรลักษณ์' หรือที่เป็น 'สามัญลักษณะ *The Common Characteristics*' ซึ่งเป็น ธรรมขั้นพื้นฐานที่สุด ในพุทธศาสตร์ แล้วก็ค่อยไต่ระดับสูงขึ้นสู่ ขั้นกลาง ดังยกจากชั้นประถมเป็นมัธยม คือชุดที่สอง และในที่สุดชุด ๓ หลังนี้ก็คือ ธรรมขั้นสูง หรือ ขั้นอุดม เมื่อรวมธรรมบรรยายของท่านซึ่งจัดได้ว่าเป็น ธรรมะเพื่อโลกุตตรกุศล เฉพาะ ระบบ 'ธรรมเก้าตา' นี้ ก็คือได้ ธรรมจักษุที่จะมองเห็นสัจจธรรมได้รอบตัว และจากส่วนที่ตื้นสุด จนถึงส่วนลึกที่สุด ซึ่งจะทำให้ชีวิตดำรงไปได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง และรู้จักพาชีวิตนั้นไปให้ไกลห่างจากกิเลสอวิชชาและทุกขภัยได้มากที่สุดนับตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงขั้นสลับซับซ้อนสูงสุดด้วยนัยแห่งคำที่ว่า บุคคลบริสุทธิ์ได้เพราะด้วยปัญญานั้นได้.

---

*คำว่า "ตา" ท้ายคำบาลี มีความหมายว่า "ความเป็น ฯ ดัง (คำข้างหน้า) นั้น"

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ในระหว่างที่ท่านอาจารย์ได้ค่อยบรรยายและทำให้แพร่หลาย ซึ่งกระบวนธรรมทางโลกุตตระเหล่านี้ไปทีละองค์สององค์ ธรรมะทั้งหมดอยู่ในครรลองธรรมจักษุของท่านอยู่อย่างชัดแจ่มแจ้งแล้ว หลังจากได้กล่าวถึงคำว่า ไกวัล, เกวล บ้างบางครั้งเมื่อพูดถึง พระนิพพาน แล้วที่สุดท่านก็อดไม่ได้ที่จะพูดถึงสิ่งนั้นออกมาเป็นเรื่องเป็นราวเสียทีเดียว ดังนั้นในปี ๒๕๑๖ การบรรยายธรรมเรื่อง ไกวัลยธรรม จึงได้มีขึ้น.

คำ ไกวัล พจนานุกรมให้คำนิยามไว้ว่า "ไกวัล : น. ชั้นสวรรค์ ; ว. ทั่วไป". (การบรรลุโมกษะ ในศาสนาเชนหรือไชนะก็เรียกว่า ถึงไกวัลย์) และคำว่า "เกวล" เอง ก็แปลว่า "เดี่ยว, ล้วน, หนึ่ง, หมดจด, ทั้งหมด. ฯลฯ : เกวลี น. ผู้สำเร็จ : เกวลิน น. ผู้สำเร็จ, ผู้ศึกษาตลอด".

ดังนั้น เมื่อธรรมเก้าตาชุดสำคัญของโลกุตตรธรรมนี้ หากมีผู้ได้ศึกษาและเข้าใจโดยตลอดทั้งหมดแล้ว ก็ชอบที่จะได้เข้าถึง "ไกวัลยธรรม" อีกหนึ่ง อันรวมธรรมทั้งมวลเหล่านั้นมาไว้เป็นเอกด้วย เพื่อธรรมกามิก – ธรรมานุจร ผู้ศึกษาและบำเพ็ญธรรมแห่งโลกุตตระตั้งแต่ต้นจนตลอดครบจบทั้งกระบวนถึงที่สุดนี้ จะได้เห็นความเป็น 'เกวลิน' ในตน เมื่อเห็นแจ้งแทงธรรมแห่งไกวัลยธรรมได้ปรากฏในครรลองธรรมจักษุของแต่ละท่านนั้น ๆ ได้เองบ้าง, ว่าจะตลอดและจะไกล้หรือยังห่างไกลเพียงไร.

อัน "ไกวัลยธรรม" ซึ่งรวบยอดธรรมเหล่าที่ท่านกล่าว และแม้จะไม่ได้กล่าวทั้งหมดนี้ เป็นธรรมะที่ยากและผู้ไม่มองให้ได้ทะลุใน 'ธรรมเก้าตา' นั้น ไม่สามารถเข้าใจได้เลย แม้ใครผู้ใดจะท่องจำต่อให้คำต่อคำก็ตาม ฉะนั้นท่านอาจารย์จึงได้เพียรจะอธิบายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ท่านเขียนสิ่งที่เรียกว่า "อรรถาธิบายเกี่ยวกับไกวัลยธรรม" ไว้บึกหนึ่ง ซึ่งคงจะยังไม่จบก็มาต้องประสบกับ 'อนิจจตา' เสียก่อน, โดยท่านอาจารย์ก็ได้อาพาธลงในระหว่าง จึงยังไม่ทันจบลงท้าย "อรรถาธิบาย ฯ" ให้เป็นที่บริบูรณ์, แต่ในส่วนที่ทำไว้แล้วนี้ ก็นับว่าเป็นประโยชน์ขึ้นอีกพอสมควรและยังได้แสดงให้ปรากฏแก่เราด้วยว่า

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

สิ่งที่ท่านเป็นห่วงใยมากที่สุดนั้น ก็คือ สันติภาพ ทั้งส่วนบุคคล ขึ้นไปจนถึงส่วนของสังคม และส่วนของโลก ในที่สุดนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันกับ 'สวนโมกข์นานาชาติ และ ธรรมทานมูลนิธิ' และ "ไกวัลยธรรม" เองด้วย.

ฉะนั้น เพื่อให้ปรากฏอย่างเป็นสัจจะแห่งความเป็นไปในชีวิตและงานของท่านอาจารย์ได้ประจักษ์แก่ผู้ศึกษาและบำเพ็ญเป็นธรรมานุจรในท่านต่อไป คณะผู้จัดทำหนังสือนี้ จึงได้พิมพ์ข้อเขียนสุดท้าย ที่ท่านอาจารย์พุทธทาส อินทปัญโญ (พระธรรมโกศาจารย์) เขียนค้างไว้นี้ ขึ้นมาในวาระสุดท้ายแห่งการละสังขาร ในวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๖ นี้ อย่างตรงตามต้นฉบับพิมพ์ตามคำบอกของท่านเองทุกประการ ให้ไว้กับธรรมบรรณพิภพ ต่อไปเพียงนี้.

คณะผู้จัดพิมพ์
"ไกวัลยธรรม"
กันยายน ๒๕๓๖

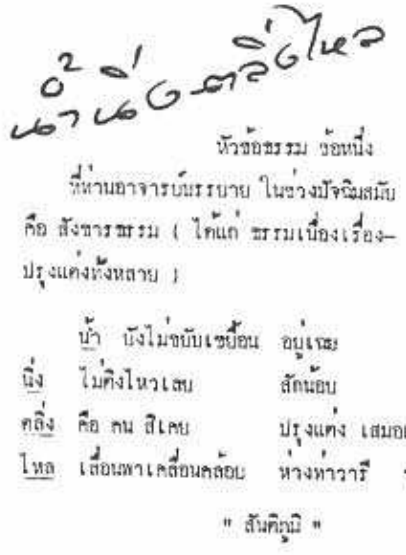

หัวข้อธรรม ข้อหนึ่ง
ที่ท่านอาจารย์บรรยาย ในช่วงปัจฉิมสมัย
คือ สังขารธรรม (ได้แก่ ธรรมเบื้องเรื่อง–
ปรุงแต่งทั้งหลาย)

น้ำ นังไม่ขบับเขยื้อน อยู่เฉย
นิ่ง ไม่คิงไหวเลย สักน้อย
คลื่น คือ คน สิเคย ปรุงแต่ง เสมอแล
ไหล เลื่อนพาเคลื่อนคล้อย ห่างห่าวารี ฯ

" สันติภูมิ "

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.

ข้าพเจ้าเป็นพ่อค้า.

- เกิดในตระกูล "พุทธ" บรรพบุรุษทำการค้า, ตัวเองก็เคย
- บัดนี้เปลี่ยนมาเป็นพ่อค้าทางวิญญาณ ในนามว่า
- พุทธทาส, เป็นลูกเขยของพระพุทธเจ้า แต่งงาน
- กับ ศาสนาที่ใครๆพากันรู้จักดีกว่าเป็นใหนๆ แต่ไม่มี
- ใครรู้จักกันสักคน.
- ข้าขายสินค้าชนิดเดียวกันกับของพระพุทธเจ้า มิใช่ตาม
- แบบประเพณีเก่า ซึ่งเป็นเรื่องทางวัตถุหรือทางโลก;
- ทำลงไปทำโรงใหม่ขึ้น ตามความแม้ยังไม่สำเร็จ
- ก็ประโยชน์อยู่ และประโยชน์นี้อันใหญ่หลวง
- ได้เป็นที่พอใจ ชนิดนอนเป็นสุขกว่าคนธรรมดา
- ทุกอย่างเหมือนกัน.
- สินค้าประจำร้าน ชื่อ สอนให้ดูฟลาชาม,
- ขายของให้ดูถูกเงิน, มีสินค้าชื่อ "ธรรมโฆษณา"
- สำหรับคนทุกชั้น ทุกวัย ทุกชนิด ทุกเพศ, ยิ่งกว่า
- ห้างสรรพสินค้า.
- แต่ก็มีเหมือนกัน ที่บางคนไม่สนใจ แล้วบ่น
- ว่าขายของปลอม, พากันด่าติดหลังไล่
- ตามปาขว้างสิ่งต่างๆ แต่ร้านของเราก็ไม่ล้ม กลับ
- มีคนสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ.
- ปัจจุบันข้าพเจ้าอายุมากกว่าปีแล้ว ก็ยังไม่คิดว่า
- จะต้องหยุดการค้า กลับจะหนุกใจดี แต่ความ
- ต้องการไปกว่าเดิมโน้นเสียอีก, ข้อบกพร่องใน
- ใจเราใจสามารถค้นหาและแก้ไขตามได้ตามแต่จะนึก
- หวังว่าพ่อหนังหลายคงจะรู้จักข้าพเจ้าดีขึ้น
- เป็นลำดับ ข้อนี้ให้ข้าพเจ้าและร้านของข้าพเจ้า
- รับใช้ท่านในสิ่งที่ควรยิ่งๆขึ้นไป, ตลอดกาล!

Copyright © 2007 Ixora Co.,Ltd. All rights reserved.